SUTTAPITAKE
KHUDDAKANIKĀYE
KHMER

14TH INTERNATIONAL TIPITAKA
CHANTING CEREMONY
BODHGAYA, INDIA

Dhammagiri Pāli Ganthamālā

Khuddakanikāye

Khmer

Sections:
Buddhavaṃsapāḷi
Cariyāpiṭakapāḷi
Jātakapāḷi - 1 AND 2

Suttapitake Khuddakanikāya
The Pali Text of Chaṭṭha Saṅgāyanā in Khmer Script
Suttapitake Khuddakanikāya

The Corporate Body of the Buddha Education Foundation,
11th Floor, 55 Hang Chow S. Road, Sec. 1
Taipei, Taiwan R.O.C.
Printed in Taiwan (This book is not for sale)

For Free Distribution

សម្រាប់ចែកជាធម្មទាន

Printed in Taiwan

DEDICATION

Homage to the Buddha, Dharma, and Sangha!

Here under the sacred Bodhi Tree, where Bhagavan Buddha Shakyamuni brought the blessings of Enlightenment into our world, the Mahasangha from eleven countries has assembled once again to recite the Tipitaka. The teachings we commemorate here were spoken to the Sangha at various places in India. They were affirmed by five hundred Arhats who assembled at the Satipattana cave in Rajgir a year after the Blessed One passed into Parinirvana. Led by Mahakassapa, Ananda, and Upali, the noble Arhats, empowered with full recall of all they had heard, recited the teachings and confirmed them as the true words of the Tathagata.

Since this first great council, the Sangha has kept alive the memory of the Buddha's presence and faithfully transmitted the Four Noble Truths and the Eightfold Path in all directions. From their dedication, four major traditions took form and gave rise to eighteen schools. While they emphasized different aspects of the teachings, all relied on the Three Jewels

as the only refuge from the ever-present miseries of Sarvam Dukkam.

Transcending discrimination based on caste and culture, the teachings won the support of the Chakravartin King Ashoka, who recognized the importance of the Dharma and sponsored its transmission throughout his vast empire and beyond, to Sri Lanka and Myanmar, to Kashmir, to lands beyond the Indus, and to Kashgar and Khotan. Through acts of faith and through edicts and inscriptions, Ashoka encouraged people of all regions to awaken faith in the Buddha, cultivate virtue, and practice the Eightfold Path.

For centuries, even as empires flourished and passed away, the Dharma continued to unfold its blessings in land after land. In China, Tibet, and Mongolia; in Korea and Japan, and in all parts of Southeast Asia, the grace and balance inspired by virtuous action manifested in the shapes of temples and stupas, in images of the Enlightened Ones, and in depictions of the Buddha's great actions in this and previous lives. Through the devotion and dedication of countless great beings that transmitted the Dharma across the earth, this Aryadesha is renowned as the spiritual heart of our world. To this day, the pulse of enlightenment still beats within this sacred ground.

We are fortunate that of all the early Dharma traditions, the living lineages of two schools remain: Sarvastivadin, within the Vinaya of the Mahayana traditions, and Theravadin, vital today in the Sanghas of Bangladesh, Cambodia, Indonesia, India, Laos PDR, Myanmar, Nepal, Sri Lanka, Thailand and Vietnam. It has long been my dream that these streams of Sangha would return to Bodh Gaya after an absence of seven hundred years, to bear witness to the Buddha's message of harmony and peace.

Since 2006, the Light of Buddhadharma Foundation International has acted as the primary sponsor of this gathering of the Theravadin Sanghas. Now, in our 13th anniversary, we congratulate all the great Venerable masters and their lay devotees for their exemplary commitment to spreading the Dharma teachings to many parts of the world. We would also like to congratulate the International Mahasangha for organising this ceremony along with the International Tipitaka Chanting Council. We are also grateful to the Bodhgaya Temple Management Committee and the Government of Bihar for their gracious assistance in facilitating this auspicious gathering. These ceremonies are a great symbol of World Peace and help to free us from the bondage of karma and klesha. We have 25 more years to complete the entire 84000 teachings in Pali under the Sacred Bodhi Tree.

We are also grateful to the Corporate Body of the Buddha Education Foundation in Taiwan for printing this volume as a free gift to all lay devotees. Such noble actions are indeed a great cause for all of us to rejoice especially in recognizing their generosity to share the teachings for the benefit of all.

In this chaotic, materialistic world, ruled by self-interest and greed, people everywhere can benefit from prayers that wish all beings freedom from suffering and freedom from thoughts and actions that lead to suffering for self and others. Joined together in this most sacred place, the voices of many cultures can resound as one, reciting Lord Buddha's words that support health and tranquility, easing the force of desire and aggression and promoting harmony and balance in these stressful times of rapid change. Everywhere, people who become disheartened or disillusioned can look for inspiration to the Bodhi Tree and the Mahabodhi Temple, our shining stars that illuminate the way to peace and harmony. It is our great good fortune that we, as humble laypersons, have been granted the honor of supporting these historic assemblies. They manifest the blessings of the Dharma and fill us with hope that the merit generated here will encourage the awakening of more enlightened beings for the benefit of the earth, the

environment, and people everywhere. In these turbulent times, they remind us that there is no need to continue wandering, lost in this samsaric realm. Help is close at hand; the teachings that can awaken us are still here, and we who understand their value must not let them pass away. It is our duty to support the Sangha and keep these teachings alive through our practice and devotion. We pray that we may continue to support these ceremonies as they carry significant blessings for the world.

I am grateful to the leaders of the Sangha for allowing me this opportunity to commemorate the Lord Buddha and honor the beauty of his heritage. I thank my daughter Kunzang Wangmo, who has coordinated these assemblies over the last thirteen years. May the offering of this year's printed volume of the Khuddakanikāya be received with the great wish that these precious teachings continue to be recited by the Mahasangha for the benefit of all beings. May the sound of the Buddavaccana be loud and heard throughout all realms!

Sarvam Mangalam

Tarthang-pa Kunga Gellek Yeshe Dorje

Tarthang Rinpoche

Founder of the Bodh Gaya Monlam Chenmo,

World Peace Ceremony

Founder, Light of Buddhadharma Foundation International

June 2018

www.lbdfi.org

Note on Pronunciation of Pāli

Pāli was a spoken language of northern India in the time of Gotama the Buddha. It was written in the Brāhmi script in India in the time of Emperor Asoka and has been preserved in the scripts of the various countries where the language has been maintained. In Roman script, the following set of diacritical marks is used to indicate the proper pronunciation.

The alphabet consists of forty-one characters: eight vowels, thirty-two consonants and one nasal sound (niggahita).

Vowels: a, ā, i, ī, u, ū, e, o

Consonants:

Velar: k, kh, g, gh, ṅ

Palatal: c, ch, j, jh, ñ

Retroflex: ṭ, ṭh, ḍ, ḍh, ṇ

Dental: t, th, d, dh, n

Labial: p, ph, b, bh, m

Miscellaneous: y, r, l, v, s, h, ḷ

Nasal sound (niggahita): ṃ

The vowels a, i, u are short; ā, ī, ū are long; e and o are pronounced short before double consonants: mettā, khetta, koṭṭha, sotthi; and long before single consonants: deva, senā, loka, odana.

a is pronounced like ‘a’ in ‘about’;
ā like ‘a’ in ‘father’;
i is pronounced like ‘i’ in ‘mint’;
ī like ‘ee’ in ‘see’;
u is pronounced like ‘u’ in ‘put’;
ū like ‘oo’ in ‘cool’

Consonants are pronounced mostly as in English. The consonant c is pronounced as ‘ch’ in ‘church’. All the aspirated consonants are pronounced with an audible expulsion of breath following the normal unaspirated sound. Therefore th is not as in ‘three’ but more like the sound in ‘Thailand’, and ph is not as in ‘photo’ but rather is pronounced ‘p’ accompanied by an expulsion of breath.

The retroflex consonants, ṭ, ṭh, ḍ, ḍh, ṇ are pronounced with the tip of the tongue turned back; whereas in the dental consonants, t, th, d, dh, n it touches the upper front teeth.

The palatal nasal, ñ, is the same as the Spanish ‘ñ’, as in ‘señor’. The velar nasal, ṅ, is pronounced like ‘ng’ in ‘singer’ but occurs only with the other consonants in its group: ṅk, ṅkh, ṅg, ṅgh. The pronunciation of ṃ is similar to ṅ but occurs most commonly as a terminal nasalization: ‘evaṃ me sutaṃ’. The Pāli v is a soft ‘v’ or ‘w’ and ḷ produced with the tongue retroflexed, is almost a combined ‘rl’ sound.

Double consonants are very frequent in Pāli and must be strictly pronounced as long consonants, thus nn is like the English ‘nn’ in ‘unnecessary’.

ឯកសារគម្ពីព្រះត្រៃបិដកស្កានេះ
ត្រូវបានថតចេញពី ច្បាប់គម្ពីរព្រះត្រៃបិដកជប៉ុន ។

ឯកសារគម្ពីរព្រះត្រៃបិដកនេះ ចាប់ពីភាគ៥១ ដល់ ភាគ១១០
ត្រូវបានវៀបចំធ្វើទៅឡើងដោយ គេហទំព័រ៥០០០ឆ្នាំ បូជា
ចំពោះព្រះពុទ្ធសាសនា សម្រាប់ជាធម្មទាន ។

ផ្តល់សៀវភៅគម្ពីរព្រះត្រៃបិដកសម្រាប់ការងារ
ដោយ ឧបាសិកា កាំង ហ៊ួចណៃ ។

គ្រប់គ្រងគម្រោង (ទូទៅ និងផ្នែកបច្ចេកទេស)
ដោយ ឧបាសក ស្រុង-ចាន់ណា ។

ត្រួតពិនិត្យទៅឡើងវិញ
ដោយ ចន-ស្រីស្រស់ ។

ថតស្កានដោយ
អ្នកប្រុស ម៉ាន់ សាវ៉ែត

ក្រោមការឧបត្ថម្ភយ៉ាងក្រៃលែងអំពីៈ

- ឧបាសិកា កាំង ហ៊ិចណែ (ភ្នំពេញ)
- ឧបាសក ជុត លីស្រុង និង ឧបាសិកា លី សុខា ព្រមទាំងបុត្រ (ភ្នំពេញ)
- ឧបាសក សរ ចន និង ឧបាសិកា អ៊ូច សាវឿង ព្រមទាំងបុត្រ (បាត់ដំបង)
- ឧបាសក ជា ស៊ីវន្ថានា និងឧបាសិកា ឃុន សូនីម៉ា ព្រមទាំងបុត្រី ជា សុមេធាធីតា (ស.រ.អ)
- លោក ជីម-ជា និងលោកស្រី រតនំ ស្រីមុំ (ភ្នំពេញ)
- ឧបាសក ផែង យឿន (កូរ៉ៃ)
- លោក ស៊ុក ចាន់សេរី (បន្ទាយមានជ័យ)
- ឧបាសិកា យ៉ា វ៉ានី (បន្ទាយមានជ័យ)
- ប្អូនស្រី យ៉ា សុភៈ (បន្ទាយមានជ័យ)
- ឧបាសិកា កោ សេង (ភ្នំពេញ)
- លោកស្រី ប៉ាន សុគន្ធានីន និងស្វាមី ព្រមទាំងបុត្រ (ភ្នំពេញ)
- ឧបាសក ស្រុង ចាន់ណា និង ឧបាសិកា ចន ស្រីស្រស់
  ព្រមទាំងបុត្រ ចាន់ណា សុធានធីតា, ចាន់ណា សុធានធិរោធ (ភ្នំពេញ)
- លោកស្រី ស្រុង ចាន់រស្មី និង ស្វាមី ព្រមទាំងបុត្រ (ភ្នំពេញ)
- កញ្ញា ស្រុង ចាន់រតនា (ភ្នំពេញ)
- លោក ស្រុង ឃូហេង (ភ្នំពេញ)
- លោក នង សុផល (កូរ៉ៃ)
- ប្អូនស្រី សុខ អេង (កំពង់ចាម)
- កញ្ញា ចន កក្កដា (បាត់ដំបង)
- លោកស្រី ចន សត្យា និងលោក ទួត សេរីសំភ័ក ព្រមទាំងបុត្រ (ភ្នំពេញ)
- លោក ចន រចនា (បាត់ដំបង)
- កញ្ញា សែ សុផានី (បាត់ដំបង)
- កញ្ញា យឿម សុផានី (បាត់ដំបង)
- លោក ម៉ៅ គន្ធា និងលោកស្រី ធៀង សេដ្ឋា (បាត់ដំបង)
- លោក សៅ សារ៉ុម (បាត់ដំបង)
- ព្រះតេជព្រះគុណ ជុំ សារៈ (ព្រះចៅអធិការវត្ត សម សាន្ត ខេត្តបាត់ដំបង)
- ឧបាសិកា វ៉ាន់ លុយ និងស្វាមី ព្រមទាំងបុត្រ (ភ្នំពេញ)
- លោកស្រី ហួ ច័ន្ទសុវណ្ណ និងស្វាមី ព្រមទាំងបុត្រ (ស.រ.អ)

ព្រះ
វៃក្រៃបិដកចារលី
និង
សេចក្តីប្រៀបធៀបភាសាខ្មែរ
សុត្តន្តបិដក
ខុទ្ទកនិកាយ ពុទ្ធវំសៈ
ចរិយាបិដក
៧៧

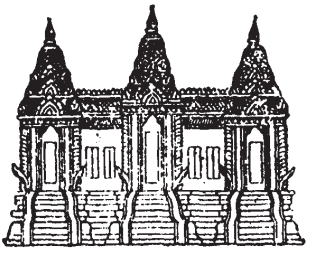

ចោះពុម្ពលើកទី ១

ពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ ក្រុងភ្នំពេញ

ព. ស. ២៥០៧

ឧទ្ទិសកថា

យើងខ្ញុំ សូមផ្ដង់ស្មារតីស្ងួត្រព្រះធម៌ឧទ្ទិសជូនជនជាតិខ្មែរ ។
ឥឡូវ យើងខ្ញុំអាចជូនគម្ពីរព្រះត្រៃបិដកនេះ ទៅអ្នកកាន់ព្រះពុទ្ធសាសនាជនជាតិខ្មែរបានហើយ ។
ព្រះធម៌នៃព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់នេះ ត្រូវបានស្ងួត្រចេញពីជម្រៅដួងចិត្តនៃអ្នកកាន់ព្រះពុទ្ធសាសនា
ជនជាតិជប៉ុន ។

このカンボジア版南伝大蔵経を
カンボジアの佛教徒へ
贈ることができることに感謝します。
これが日本の佛教徒の心です。

It is with a deep sense of gratitude that I present the translation of the complete TRIPITAKA to Cambodian Buddhists on behalf of the Japanese Buddhist community.

អារម្ភកថា

ជូនចំពោះជនជាតិខ្មែរ ជាទីរាប់អាន !

ជូនចំពោះជនជាតិខ្មែរដែលកាន់ព្រះពុទ្ធសាសនា ជាទីគោរព !

គម្ពីរព្រះត្រៃបិដកខ្មែរនេះ ត្រូវបាន" ក្រុមជំនុំព្រះត្រៃបិដក" នៃពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ នៅភ្នំពេញ បកប្រែពីភាសាបាលីមកជាភាសាខ្មែរ តាំងពីឆ្នាំ ១៩៣០ ទៅឆ្នាំ ១៩៦៨ គឺត្រូវចំណាយពេល ៣៩ ឆ្នាំ ទើបបានសម្រេចហើយសព្វគ្រប់ ។ នេះពិតជាកំណប់ព្រះធម៌របស់ព្រះពុទ្ធសាសនាខ្មែរ ហើយក៏ជាកំណប់វប្បធម៌ខាងផ្នែកបោះពុម្ពរបស់ជនជាតិខ្មែរផងដែរ ។ យើងខ្ញុំ ពុទ្ធសាសនិកជាតិជប៉ុន មានសន្តានចិត្តរីករាយនឹងបោះពុម្ពជាថ្មីឡើងវិញ ដោយសង្ឃឹមថា ព្រះពុទ្ធសាសនាខ្មែរក៏នឹងរុងរឿងឡើងវិញដែរ ។

នេះគឺជាអំណោយពីជម្រៅដួងចិត្ត ជូនទៅដល់ជនជាតិខ្មែរទាំងអស់ ព្រមទាំងមនុស្សជាតិទូទៅ នៅក្នុងពិភពលោកនេះ ដែលមានចិត្តស្រឡាញ់សន្តិភាព ។

ខ្មែរបានរងសោកនាដកម្មដែលមិនធ្លាប់មានពីមុនមក ។ ម្យ៉ាងទៀត ព្រះពុទ្ធសាសនាខ្មែរ ក៏ត្រូវរអន្តរាយយ៉ាងខ្លាំង ក៏ប៉ុន្តែឥឡូវនេះ យើងទាំងអស់គ្នា បានឈានជើងកន្លងផុតពីសេចក្តីទុក្ខសោកដ៏ធ្ងន់ធ្ងរនេះ ចាកផុតពីអំពើយោរយៅ បញ្ចប់គំនុំគុំគួន ដើរតាមពុទ្ធដីកាព្រះបរមគ្រូ ខិតខំព្យាយាមធ្វើឱ្យមានសន្តិភាពក្នុងពិភពលោក ។

ការណ៍ដែលយើងខ្ញុំជូនគម្ពីរព្រះត្រៃបិដកពេលនេះ គឺជានិមិត្តរូបនៃការប្តេជ្ញាចិត្តរបស់អ្នកកាន់ព្រះពុទ្ធសាសនាជនជាតិជប៉ុនថា យើងខ្ញុំធ្វើសហប្រតិបត្តិការដើម្បីសន្តិភាពក្នុងពិភពលោក ដើម្បីទុកជាកស្តុតាងនៃចំណងមេត្រីភាព និងមិត្តភាពរវាងប្រជាជាតិជប៉ុន និងប្រជាជាតិខ្មែរ ។

ថ្ងៃនក្ខត្តឫក្ស កក្តដា ឆ្នាំ ១៩៩៤

សមាគមជំនួយដល់ការបោះពុម្ពព្រះត្រៃបិដកឡើងវិញ

អ្នកតំណាងចាត់ការ The Rev. Seikyo Muchaku

ប្រធានការិយាល័យ The Rev. Eiitsu Shinohara

អ្នកចាត់ការ

The Rev. Zendo Matsunaga The Rev. Jitsujo Arima The Rev. Yoshimichi Ito
The Rev. Keiichi Watai The Rev. Gijun Sugitani The Rev. Shincho Shigeta
The Rev. Risho Maeda The Rev. Kyoshi Nakajima Mr. Rokusuke Ei

Acknowledgment

Dear Cambodian friends and respected members of the Cambodian Buddhist community,

It is a matter of great joy that the translation into Cambodian of the Pali Tripitaka has been completed and published. The Tripitaka Commisson of the Buddhist Institute, Phnom Penh, launched the translation project in 1930 and completed the translation, after 39 years of effort, in 1968.

The Cambodian translation of this great work will not only become a cherished treasure of the Cambodian Buddhist community but will also be an important milestone in the history of publication in Cambodia.

The revival and prosperity of Buddhism in Cambodia are the ardent wish of the Japanese Buddhist community, it is in this spirit that we have completed this important project and now present the entire work to the Cambodian Buddhist community, it is a gift not only to the Buddhist community in Cambodia but also to all Cambodian people and all peace-loving people in the world.

Cambodia experienced great tragedies in modern times, and the Cambodian Buddhist community also underwent severe trials and suffered crushing blows during this period. But now a time has come to surmount grief and anger, to forgive, and to start working again for world peace.

This great work is a symbol of the Japanese Buddhist community's resolve to work with our Cambodian brothers and sisters toward world peace and is a testimony to the friendship between our people.

With hands joined in reverence.
July 1994

TRIPITAKA PUBLISHING SUPPORT COMMITTEE
Project Manager : The Rev. Seikyo Muchaku
Secretary General : The Rev. Eiitsu Shinohara
Management Team :
The Rev. Zendo Matsunaga The Rev. Jitsujo Arima The Rev. Yoshimichi Ito
The Rev. Keiichi Watai The Rev. Gijun Sugitani The Rev. Shincho Shigeta
The Rev. Risho Maeda The Rev. Kyoshi Nakajima Mr. Rokusuke Ei

សុត្តន្តបិដក

ខុទ្ទកនិកាយ ពុទ្ធវំស:

ចរិយាបិដក

៧៧

ព. ស. ២៥០៧

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស

ពុទ្ធវំសោ

នមោ តស្ស ភគវតោ អរហតោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស ។

រតនបង្កមនកណ្ឌោ

(១) ព្រហ្មា ច លោកាធិបតី សហម្បតី

កតញ្ជលី អនច្ចរំ អយាចថ

សន្តីធ សត្តាបច្ចវជក្ខូជាតិកោ

ទេសេហិ ធម្មំ អនុកម្បិមំ បជន្តិ ។

ភគវា លោកាធិបតី នរុត្តមោ

កតញ្ជលី ព្រហ្មកណេហិ យាចិតោ

សន្តីធ ធីរាបច្ចវជក្ខូជាតិកោ

ទេសេសុ ធម្មំ អនុកម្បិមំ បជំ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ

ពុទ្ធវង្ស

សូមនមស្ការចំពោះព្រះមានព្រះភាគ អរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធអង្គនោះ ។

រតនបង្កមនកំណ្ឌ

[១] *គ្រានោះ សហម្បតីព្រហ្ម ជាអធិបតី នៃលោក ធ្វើអញ្ជលីអាពាធនាព្រះសម្ពុទ្ធថា ពួកសត្វក្នុងលោកនេះ មានធូលីគឺរាគាទិក្កិលេសក្នុងក្អែកស្រាលស្តើងហើយ សូមព្រះអង្គសម្តែងធម៌ សូមព្រះអង្គអនុគ្រោះពួកសត្វនេះ ។ ពួកព្រហ្មធ្វើអញ្ជលី អាពាធនាព្រះមានព្រះភាគ ជាអធិបតីនៃលោក ខ្ពង់ខ្ពស់ជាងនរជនថា ពួកសត្វក្នុងលោកនេះ មានប្រាជ្ញា មានធូលី គឺរាគាទិក្កិលេសក្នុងក្អែកស្រាលស្តើងហើយ សូមព្រះអង្គសម្តែងធម៌ សូមព្រះអង្គអនុគ្រោះពួកសត្វនេះ ។*

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ពុទ្ធវំសោ

នេសេតុ សុភតោ ធម្មំ នេសេតុ អមតំ បទំ

លោភាធម្មកុតម្បាយ ធម្មំ នេសេតុនាយក(๑)។

សម្ពុទ្ធវិជ្ជាចរណាសម្ប តានិនោ

ជុតិន្ធរស្សន្តិមនេហជានិនោ

តថាគតស្សប្បដិបុគ្គលស្ស

ឧប្បជ្ជិ ការុញ្ញតា សព្ពសត្តេ ។

តំ សុត្វា ភគវា សត្ថា ឥទំ វចនមព្រវិ

អថារុតា តេ អមតស្ស ទ្វារា

យេ សោតវន្តោ បមុញ្ចន្តុ សទ្ធំ

វិហឹសសញ្ញី បគុណាំ ន ភាសឹ

ធម្មំ បណីតំ មនុជេសុ ព្រហ្មតិ ។

---

๑ ឧ. ម. ភគវា លោកាធិបតី នវុត្តមោ . . . ធម្មំ ទេសេតុ នាយកត្តំ តិទំយេវិ គាថាទ្វយំ ន ទិស្សតិ ។

សូមព្រះសុគតសម្តែងធម៌ សូមសម្តែងព្រះនិព្វានឈ្មោះអមត:
បពិត្រព្រះនាយក សូមព្រះមានព្រះភាគ សម្តែងធម៌ ដើម្បី
អនុគ្រោះដល់សត្វលោកទាំងឡាយ ។

ព្រះតថាគត ទ្រង់បរិបូណ៌ដោយវិជ្ជានិងចរណៈ
ជាតាទិបុគ្គល ទ្រទ្រង់នូវពន្ធុ ទ្រទ្រង់នូវពាងកាយ
ជាទីបំផុត ព្រះអង្គឥតមានបុគ្គលផ្ទឹមបាន ទ្រង់
មានសេចក្តីគុណា តើតឡើង ក្នុងសត្វទាំងពួង ។

ព្រះមានព្រះភាគ ជាសាស្តា ទ្រង់ព្រះសណ្តាប់ពាក្យ
នោះហើយ ក៏ទ្រង់ពោលនូវពាក្យនេះថា

ទ្វារនៃព្រះនិព្វាននោះ របើកហើយ សត្វទាំង
ឡាយណា មានសោតប្បសាទ សត្វទាំងនោះ
ចូរបញ្ចេញនូវសទ្ធាចុះ បពិត្រព្រហ្ម តថាគត
សំគាល់ នូវសេចក្តីនឿយលំបាក ថាជាមិន
សម្តែងធម៌ ដ៏ឧត្តម ដែលតថាគតស្គាត់ហើយ
ចំពោះមនុស្សទាំងឡាយ ។

រតនបង្គំមនកណ្ហោ

ភគវា តស្មឹ សមយេ វេនេយ្យានំ ឧកមព្ភគោ
អជ្ឈាលនិក្រោធទុមា ចាយាសិ មុនិបុង្គវោ ។
អនុក្កមេន កមនេន ពារាណាសិមុបាគមិ
តស្មឹ ហិ បល្លង្កវរេ និសីទិ ភគវា តទា ។
បញ្ចន្នំ វគ្គិយានញ្ច ធម្មចក្កមប្បវត្តយិ
ទុក្ខំ ទុក្ខសមុប្បាទំ និរោធំ មគ្គមុត្តមំ ។
បវត្តយិ តំ ភគវា ឥសិ តេ បញ្ចវគ្គិយា
អដ្ឋារសគោដិ តទា ព្រហ្មនេវគណា សហ ។
បឋមស្មឹ សន្និបាតេ ធម្មាភិសមយា លកុ
តោ ណ្ហញ្ញោ កឌ្ឌិយោ វប្បោ មហានាមោ ច អស្សជិ។
វិនីតា តេន បវេន សព្ភេបិ អនុមុព្ភសោ
អដ្ឋារសគោដិ តទា ព្រហ្មនេវគណា សហ ។
បឋមស្មឹ សន្និបាតេ សោតាបត្តិផលំ តទា
អនុក្កមេន កមនេន ភវគហាមុបសង្កមិ ។

សម័យនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់អនុគ្រោះដល់ពួក
វេនេយ្យសត្វ ព្រះអង្គទ្រង់ជាអ្នកប្រាជ្ញដ៏ប្រសើរ ទ្រង់ពុទ្ធ-
ដំណើរទៅអំពីដើមអជបាលនិគ្រោធ ។ ព្រះអង្គស្តេចចូល
ទៅកាន់ក្រុងពារាណសី ដោយព្រះពុទ្ធដំណើរ តាមលំដាប់
គ្រានោះ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់គង់លើបល្ល័ង្កដ៏ប្រសើរនោះ
ឯង ។ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ញុំាងធម្មចក្រ គឺទុក្ខសច្ច ១
ទុក្ខសមុប្បាទសច្ច ១ និរោធសច្ច ១ មគ្គសច្ចដ៏ឧត្តម ១ ឲ្យ
ប្រព្រឹត្តទៅ ដល់ពួកបញ្ចវគ្គិយភិក្ខុ ។ លុះព្រះមានព្រះភាគ
ទ្រង់ញុំាងធម្មចក្រនោះឲ្យប្រព្រឹត្តទៅហើយ គ្រានោះ ពួក
ឥសីគឺបញ្ចវគ្គិយភិក្ខុទាំងនោះ គឺ កោណ្ឌញ្ញៈ ភទ្ទិយៈ វប្បៈ
មហានាម អស្សជិ ព្រមទាំងពួកព្រហ្មនិងទេវតា ១៨ កោដិ
ក៏បានត្រាស់ដឹងនូវធម៌ ក្នុងបឋមសន្និបាត ។ គ្រានោះឯង
ពួកបញ្ចវគ្គិយភិក្ខុទាំងអស់ ព្រមទាំងពួកព្រហ្ម និងទេវតា
១៨ កោដិ ដែលព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ណែនាំពន្យល់ដោយ
ធម្មចក្រនោះ និងដោយធម៌ដទៃទៀត ក៏បានលុះសោតាបត្តិ-
ផល ក្នុងបឋមសន្និបាតនោះ តាមលំដាប់ ។ ព្រះសាស្តា
ស្តេចទៅកាន់ក្រុងរាជគ្រឹះ ដោយពុទ្ធដំណើរ តាមលំដាប់ ។

សុត្តន្តពាលិវគ្គ ទុតិយភាណវារស្ស ពុទ្ធវំសោ

វេទេ្យវច្ចមហាវិហារេ វិហាសិ មុនិបុង្គវោ
តំ សុត្វា ពិម្ពិសារោ ច កកវន្តមុបសង្កមិ ។
ឯតាឧសនហុតេវេវ បរិវារ មហា អហុ
ឆឬភញ្ញមហាលាភីនំ កកវន្តមភិវន្ទយិ ។
តស្មិំ សមាកមេ្មយោ ការាជីនវ ឧេសយិ
ឧេសជាបរិយោសានេ រាជានម្បមុំ តទា ។
ចតុករសីតិសហស្សានំ ឆម្ភាភិសមយោ អហុ
តំ សុត្វាន បិតា រាជា ឧវ ទ្ធតានិ បេសយិ ។
ឧវសហស្សបរិវារេហិ បព្វជ្ជិ យាចតេ មុនិ
ឧវសហស្សបរិវារ អរហត្តមុចាភមុំ ។
ការាជ្ជុនាយិ បរិយោសានេ តិក្ខុវេសំ តហេត្វា សោ
សហសស្សបរិវារេហិ កកវន្តំ ឯមន្តយិ ។
ឯមន្តមធិវាសេត្វា មរោមក្តំ បដិបជ្ជតិ
រីសតិសហស្សភិក្ខូហិ ចាយាសិ សក្យមុនិ្ទវេ។

ព្រះពុទ្ធ ជាអ្នកប្រាជ្ញដ៏ប្រសើរ ទ្រង់គង់នៅ ក្នុងវត្ត-
វនមហាវិហារ ព្រះបាទពិម្ពិសារ ទ្រង់ឮដំណឹងនោះហើយ
ក៏ស្តេចចូលទៅគាល់ព្រះមានព្រះភាគ ។ ព្រះរាជាមានពួក
បរិវារច្រើន ចំនួន ១១ ម៉ឺនរូប កាន់ប្រទីប គ្រឿងក្រអូប ផ្កូប
និងផ្កាកម្រងជាដើម បូជាព្រះមានព្រះភាគ ។ ព្រះមានព្រះ
ភាគ ទ្រង់សម្តែងធម្មទេសនាតាម ក្នុងទីប្រជុំនោះឯង លុះចប់
ទេសនា ព្រះរាជាតើតសេចក្តីរីករាយ ក្នុងកាលនោះ ។ ពួក
សត្វ ៨ ម៉ឺន ៤ ពាន់រូប បានត្រាស់ដឹងធម៌ ព្រះរាជាជាពុទ្ធ-
បិតា លុះឮដំណឹងនោះហើយ ទើបបញ្ជូនទូត ៩ រូបទៅ ។
ទូតទាំងឡាយ ព្រមទាំងបរិវារ ៩ ពាន់ ក៏សូមផ្នួសនឹងព្រះមុនី
ពួកទូតទាំងនោះ មានបរិវារ ៩ ពាន់ ក៏បានលុះព្រះអរហត្ត ។
ក្នុងកាលជាខាងក្រោយបំផុត កាឡុទាយិមានបរិវារមួយពាន់
កាន់យកកេរជាកិក្ខុហើយ លោកក៏និមន្តព្រះមានព្រះភាគ
មក ។ ព្រះពុទ្ធជាសក្យៈដ៏ប្រសើរ ទ្រង់ទទួលនិមន្តហើយ
ក៏ស្តេចទៅកាន់ផ្លូវធំ ស្តេចទៅជាមួយនឹងកិក្ខុពីរម៉ឺនរូប ។

រតនចង្កមនកណ្ឌ

អនុក្កមេន កមនេន តតិលវត្ថុមុបាគមំ
ភេមាឡាយា នទីតីរេ បាដិហារមកាសិ សោ។
តស្មឹ បល្លង្កមាភុជិ និសីទិ សក្យបុង្គវោ
មហាវេស្សន្តរជម្មំ ទេសេត្វា ភគវា បិតុ
ចតុភាណវារសហស្សានំ ធម្មាភិសមយោ អហុ(១)។

ន ខោតេ(២) បាដិហារិយំ សទេវមនុស្សា(៣)
ពុទ្ធោ អយំ តីហិសោភោ នរុត្តមោ
ឥទ្ធិពលំ បញ្ញាពលញ្ច តីហិសំ
ពុទ្ធពលំ លោកហិតស្ស តីហិសំ ។
ន ខោតេ(២) បាដិហារិយំ សទេវមនុស្សា(៣)
ពុទ្ធោ អយំ ឆឡភិញ្ញោ(៤) នរុត្តមោ
ឥទ្ធិពលំ បញ្ញាពលញ្ច ឆឡភិញ្ញំ(៥)
ពុទ្ធពលំ លោកហិតស្ស ឆឡភិញ្ញំ(៥) ។

---

១ ឱ. ម. តំ សុត្វា ភគវា សត្ថា . . . ធម្មាភិសមយោ អហូតិ ឥមា ទ្វេ គាថាយោ ន ទិស្សន្តិ។
២ ឱ. ន ខោ តេតិ ទិស្សន្តិ។ ៣ ឱ. ម. សទេវមានុសាតិ ទិស្សន្តិ ។ ៤ ឱ. ម. ឯទិសកោ។
៥ ឱ. ម. ឯទិសំ ។

ព្រះអង្គស្តេចទៅកាន់ក្រុងកបិលវត្ថុ ដោយព្រះដំណើរ តាមលំដាប់ ទ្រង់ធ្វើបាដិហារិយ៍ត្រង់ឆ្នេរស្ទឹងរោហិណី ។ ព្រះមានព្រះភាគ ជាសក្យៈដ៏ប្រសើរ ទ្រង់គង់ត្រង់កណ្តាលនៃបល្ង័ង្កនោះ សម្តែងមហាវេស្សន្តរជាតក ថ្វាយព្រះវរបិតា ពួកសត្វ ៨ ម៉ឺន ៤ ពាន់រូប ក៏បានត្រាស់ដឹងនូវធម៌ ។

ពួកមនុស្សព្រមទាំងទេវតានុ៎ះ មិនបានដឹងដូច្នេះថា ព្រះពុទ្ធអង្គនេះ ទ្រង់ទតុមជាងនវជនដូចម្តេច ឥទ្ធិពលនិងបញ្ញាពល តើដូចម្តេច ពុទ្ធពលរបស់ព្រះសាស្តា ជាប្រយោជន៍ដល់សត្វលោកដូចម្តេច ។ ពួកមនុស្សព្រមទាំងទេវតានុ៎ះ មិនបានដឹងដូច្នេះថា ព្រះពុទ្ធអង្គនេះ ទ្រង់ទតុមជាងនវជនបែបនេះ ឥទ្ធិពលនិងបញ្ញាពល បែបនេះ ពុទ្ធពល របស់ព្រះសាស្តា ជាប្រយោជន៍សត្វលោក បែបនេះ ។

មាឡាមំ ឧស្សយិស្សាមិ ពុទ្ធវំសំ អនុត្តរំ

ចក្កំ្កមំ អារយិស្សាមិ ឯកេ រតនមណ្ឌិតំ ។

កុម្ភា មហាកជិកា តាវត្តិំសា

យាមា ច ឧបេកា ចុសិតា ច និម្មិតា

បរនិម្មិតា យេបិច ព្រហ្មកាយិកា

អាឧន្ធិតា វិបុលមកំសុ ឃោសំ ។

ឯភាសិតា ច មហវី សនេវកា

ឃុជ្ជ ច លោកន្តរិកា អសំវុតា

តមោ ច តិព្ភោ វិហតោ តទា អហុ

និស្សាន អច្ឆេរកទាដិហីរំ ។

សនេវកន្តូមនុស្សវក្ខសេ

អាភា ឧឡារ វិបុលា អជាយថ

(ព្រះសាស្តាទ្រង់ជ្រាបអធ្យាស្រ័យ នៃមនុស្សនិងទេវតាទាំង
នោះដូច្នោះហើយ) ទើបទ្រង់ព្រះចិន្តាថា បើដូច្នោះ តថាគត
នឹងសម្តែងនូវពុទ្ធពលដ៏ប្រសើរ និម្មិតទីប្រជុំប្រដាប់ដោយ
កែវ ៧ដ៏អាកាស ។

ទេវតាទាំងឡាយណា គឺកុម្ភទេវតាក្តី មហាពលិក-
ទេវតាក្តី តាវត្តឹសទេវតាក្តី យាមទេវតាក្តី តុសិត-
ទេវតាក្តី និម្មានរតីទេវតាក្តី បរនិម្មិតវសវត្តីទេវតាក្តី
ព្រហ្មទាំងឡាយណាក្តី ពួកទេវតានិងព្រហ្មទាំងនោះ
រីករាយហើយ បានឆ្លើនូវសម្ងួន ឲ្យពួកឯទៀងខ្លួនខ្លាច ។
ផែនដីព្រមទាំងទេវលោក ភ័ក្តីព្រោងព្រាត ទាំងពួក
សត្វនរក នៅក្នុងលោកន្តរដ៏ប្រើន ក៏ឥតមានអ្វីបិទ
បាំង ទាំងឆង្កឹតដ៏ខ្លាំងក្លាខៀតសោត ក៏ភ្លាត់ភ្លាយចេញ
ក្នុងកាលនោះ គេអាចមើលឃើញនូវបាដិហារ្យជា
អស្ចារ្យបាន ។ ពន្លឺដ៏ធំធូលាយលើសលុប កើត
ឡើងដល់ពួកទេវតា គន្ធព្វ មនុស្ស និង អារក្ស ។

ឥមស្មិំ លោកេ បរស្មិំ ចូភយេ
អនោបិំ ឧទ្ធំ តិរយញ្ច វិត្ថតំ ។
សត្តត្តមោ អនធិវរោ វិនាយកោ
សត្ថា អហុ នោមនុស្សប្បជិនោ
មហានុភាវោ សតបុញ្ញលក្ខណោ
ឧស្សេសិ អច្ឆេរកចាដិហីរិយំ(๑) ។

តស្មិំ សមាគមេ សត្ថា អត្តនោ ឧរគេ តលេ
សិនេរុបព្ភតំ រម្មំ ចង្កមំ មាបយី ជនោ ។
ឧសសមាសរ្ជិលោកជាតុ-នោតា ជិនសន្និភេ
តថាគតំ ឧមសរ្ជិត្វា ពុទ្ធប្បដិំ ករីសុ តេ(๒) ។

សោ យោចិនោ នោវរេន ចក្ខុមា
អត្តំ សមេក្ខិត្វា តនា នរុត្តមោ
ចង្កមំ(๓) មាបយិ លោកជាយកោ
សុនិដ្ឋិតំ សព្ពរតនមិដ្ឋិតំ ។

---

๑ ខ. អច្ឆេរកំបាដិហីរំ ។ ๒ ខ. ម. តស្មិំ សមាគមេ សត្ថា . . . ពុទ្ធប្បដិំ ករីសុ តេតិ ឥទំយេវ គាថាទ្វយ ឧ ទិស្សតិ ។ ๓ ខ. ឯត្តនរេ តត្ថាតិ ទិស្សតិ ។

ព្រះសាស្តាព្រះអង្គទ្តមជាឆសត្វ មិនមានអ្នក
ណាមួយប្រសើរលើស តែងដឹកនាំសត្វ ដែល
ទៅតាទិឆមនុស្សតែងបូជា មានអានុភាពច្រើន
មានបុញ្ញលក្ខណៈច្រើន ទ្រង់សម្តែងជាដំហា-
រិយ៍ជាអស្ចារ្យ ផ្សាយទៅក្នុងលោកទាំងពីរ គឺ
លោកនេះ និងលោកដទៃផង ក្នុងទិសខាង
ក្រោម ទិសខាងលើ និងទិសទទឹងផង ។

ព្រះជិនស្រីជាសាស្តាចារ្យ ទ្រង់ហោះទៅឮដំផ្ទៃអាកាស
ទ្រង់និម្មិតកុំសិនេរុជាទីតែពាយ ឲ្យជាទីចង្រ្កមក្នុងទីប្រជុំនោះ ។
ទេវតាទាំងមួយម៉ឺនលោកជាតុនោះ ក៏ចាត្រាបថ្វាយបង្គំព្រះ
តថាគត ក្នុងសំណាក់នៃព្រះជិនស្រី ហើយធ្វើពុទ្ធបូជា ។

គ្រានោះ ព្រះពុទ្ធមានចក្ខុអង្គ៌នោះ ទ្រង់ទ្តមជាឆនរៈ
ដែលទេវតាដ៏ប្រសើរអាពាធនាហើយ ក៏ទ្រង់ពិចារណា
នូវអត្ត ព្រះលោកនាយក ទ្រង់និម្មិតទីចង្រ្កម តាក់
តែងដោយរតនៈទាំងអស់ សម្រេចដោយល្អហើយ ។

สุตฺตนฺตปิฏเก ขุทฺทกนิกายสฺส ពុទ្ធវំសោ

๙ อิทฺธิ จ អាទេសนាឥទ្ធិសាសនំ

តតិយា ឥមាវេ ភគវា វសី អហុ

ចង្កមំ មាបយិ លោកនាយកោ

សុនិដ្ឋិតំ សព្វតនឥទ្ធិតំ ។

ឥសសហស្សិ លោកជេដ្ឋោ សិនេរុបព្ភុត្តមេ ជម្ពុ

ឥស្សរិ បដិចាដិយោ ចង្កមេ រតនាមយេ ។

ឥសសហស្សិ អតិក្កម្ម ចង្កមំ មាបយី ជិនោ

សព្វសោវណ្ណមយោ បស្ស ចង្កមេ រតនាមយេ ។

តុលាសង្ខាជាឥវ្តា(๑) សោវណ្ណជលកត្តកោ

វេឥកោ សព្វសោវណ្ណោ ឧភតោ បស្សសុ ឥទ្ធិតោ ។

មណិមុត្តាវលុកោកិណ្ណោ ឥទ្ធិតោ រតនាមយោ

ឯកាសេតំ ឥសា សព្វា សតំសីវ ឧក្កតោ ។

---

๑ ឱ. តូលាសង្ខាជាឥវ្តា ។ ម. តុលាសង្ខាតាឥវ្តា ។

ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ស្ងាត់ក្នុងថ្ងៃដ៏ហាវ្យ ៣
យ៉ាង គឺ ឥទ្ធិថ្ងៃដ៏ហាវ្យ ១ អាទេសនាថ្ងៃដ៏-
ហាវ្យ ១ អនុសាសនីថ្ងៃដ៏ហាវ្យ ១ ព្រះ
លោកនាយក ទ្រង់និម្មិតទីចង្រ្កម តាក់តែង
ដោយរតនៈតាំងអស់ សម្រេចល្អហើយ ។

ព្រះអង្គទ្រង់សម្តែង (នូវថ្ងៃដ៏ហាវ្យ) លើទីសង្រ្កម សម្រេច
ដោយកែវលើកំពូលនៃរុក្ខដ៏ទុត្តម ដោយលំដាប់ ដូចជាសសរនៃ
លោកធាតុតាំងមួយម៉ឺន ។ ព្រះជិនស្រី ទ្រង់និម្មិតទីចង្រ្កមជា
វិការៈនៃមាសសុទ្ធ ត្រង់ខាងនៃទីចង្រ្កមដ៏សម្រេចដោយកែវ
កន្ធងលោកធាតុមួយម៉ឺន ។ ទ្រង់និម្មិតនូវថែវតាំងឡាយ ជា
វិការៈនៃមាសសុទ្ធ មានមេដមួលនិងផ្ងោងប្រព្រឹត្តទៅ ក្រាល
ដោយក្តារមាស ត្រង់ចំហៀងតាំងសងខាង (នៃរតនចង្រ្កមនិង
សុវណ្ណចង្រ្កមនោះ) ។ ព្រះសម្ពុទ្ធទ្រង់និម្មិតរតនចង្រ្កមដ៏ពោរ
ពាសដោយខ្សាច់ ជាវិការៈនៃកែវមណីនិងកែវមុក្តា ញុំាងទិស
តាំងពួងឲ្យភ្លឺព្រោងព្រាយ ហាកដូចជាព្រះអាទិត្យរះឡើង ។

វេនេយ្យកុមនកវណ្ណោ

តស្មឹ ចន្ទមនេ ជរេ　　ទ្វត្តិំសវរលក្ខណោ

រំរេចមានោ សម្ពុទ្ធោ　　ចង្កមេ ចង្កមឹ ជិនោ ។

ទិព្ពំ មន្ទារវំ បុប្ផំ　　បទុមំ ចារិធត្តកំ

ចង្កមនេ ឱកិរន្តិ　　សព្ពេ នេកា សមាគតា ។

បសន្នន្តិ តំ នេវសង្ឃា　　ឆសសហស្សឹ សមាគតា

ឆមសុមានា ជិបតន្តិ　　តុដ្ឋហដ្ឋា បមោទិតា ។

តាវត្តឹសា ច យាមា ច　　តុសិតា ចាបិ នេវតា

ឯម្ហានរតិនោ នេកា　　យេ នេកា វសវត្តិនោ

ឧនក្កចិត្តា សុមនា　　បសន្នន្តិ លោកជាយកំ ។

សនេវកន្ធព្ពមនុស្សរក្ខសា

ជាតា សុបណ្ណា អថវាបិ កិន្នរា

បសន្នន្តិ តំ លោកហិតានុកម្បកំ

ឧភេវ អច្ចុក្កតចន្ទមណ្ឌលំ ។

ព្រះសម្ពុទ្ធ ជាអ្នកប្រាជ្ញ ទ្រង់មានលក្ខណៈដ៏ប្រសើរ ៣២ ប្រការ ទ្រង់រុងរឿងក្នុងទីចង្រ្កមនោះ ព្រះជិនស្រីទ្រង់ចង្រ្កម លើទីចង្រ្កម ។ ទេវតាទាំងអស់មកប្រជុំគ្នាហើយ រោយរាយ នូវផ្កាមន្ទារៈ ផ្កាឈូក និងផ្កាចាវិច្ចត្តកព្រឹក្សជាទិព្វ ក្នុងទី ចង្រ្កម ។ ពួកទេវតាមួយម៉ឺនលោកធាតុ ដែលមកប្រជុំគ្នា បានឃើញព្រះមានភាគអង្គនោះ ក៏មានចិត្តត្រេកអរីករាយ ហើយក្រាបថ្វាយបង្គំ ។ ទេវតាទាំងឡាយណាជាន់តាវត្តឹង្ស ផង ជាន់យាមៈផង ជាន់តុសិតផង ទេវតាជាន់និម្មានរតីផង ទេវតាជាន់វសវត្តីផង ទេវតាទាំងនោះ មានចិត្តអណ្តែតខ្ពស់ ឡើង មានចិត្តរីករាយ រមិលមើលព្រះលោកនាយក ។

ពួកទេវតា ពួកគន្ធព្វ ពួកមនុស្ស និងពួកអារក្ស ពួកនាគ ពួកគ្រុឌ ទាំងពួកកិន្នរ ក៏ឃើញព្រះ សម្ពុទ្ធម្ចាស់ ទ្រង់មានព្រះទ័យអនុគ្រោះ ដោយ ប្រយោជន៍ ដល់សត្វលោកនោះ ហាក់ដូចជា មណ្ឌលព្រះចន្ទ្រខ្ពស់ត្រដែត ឰដ៏អាកាស ។

អាកាសដ្ឋកេ សុភកិណ្ហកេ វេហប្ផលេ អកនិដ្ឋកេ ច(๑)

សុសុទ្ធសុក្កវត្ថវសនា តិដ្ឋន្តិ បញ្ចលីកតា ។

មុញ្ចន្តិ បុប្ផំ បឯ បញ្ចវណ្ណិកំ

មន្ទារវំ ចន្ទនចុណ្ណមិស្សកំ

ភមន្តិ ខេឡានិ ច អម្ពរេ តទា

អហោ ជិនោ លោកហិតានុកម្បកោ ។

ភុំ សត្តា ច កេតុ ច ឆដ្ឋោ យ្វាចោ ច ចាណិនំ

បរាយនោ បតិដ្ឋា ច នីចោ ច និបទុត្តមោ ។

ទសសហស្សិលោកធាតុយា ទេវតាយោ មហិទ្ធិកា

បរិវារេត្វា ឯមស្សន្តិ ពុទ្ធញ្ចាជ្ជ បមោទិតា ។

---

๑ ឱ. ម. ឯតេ បរំ ទេវតាតិ ទិស្សតិ ។

ពួកព្រហ្មជាន់អាភស្សរៈផង ជាន់សុភកិណ្ហៈផង ជាន់វេហប្ផលៈផង ជាន់អកនិដ្ឋៈផង ស្ទៀកសំពត់សសុទ្ធ ឈរផ្គងអញ្ជលី ។

(ពួកព្រហ្មទាំងនោះ) បញ្ចេញនូវផ្កាមន្ទារបុស្ប មានពណ៌ ៥ ដ៏លាយដោយលំអិតខ្ចីមចន្ទន៍ផង បង្គំលគ្រឿសំពត់ទាំងឡាយផង ឮដ៏អាកាសក្នុងកាលនោះ (ហើយពោលថា) អើហ្ន៎ ព្រះជិនស្រី ទ្រង់អនុគ្រោះ ដោយប្រយោជន៍ដល់សត្វលោក ។

ព្រះអង្គជាសាស្តាចារ្យផង ជាទង់ផង ជាទង់ជ័យផង ជាប្រាសាទផង ជាទីពឹងប្រព្រឹត្តទៅខាងមុខផង ជាប្រទីបរបស់ពួកសត្វផង ទ្រង់ខ្ពង់ខ្ពស់ជាងសត្វដើង ២ ផង ។ ពួកទេវតាក្នុងមួយម៉ឺនលោកធាតុ ដែលមានឫទ្ធិច្រើន មានចិត្តត្រេកអរស្រស់ស្រាយ រីករាយ មកចោមរោម ហើយថ្វាយបង្គំ ។

រតនបង្គមនកណ្ឌោ

ខេវតា ខេវកញ្ញា ច បសន្នោ តុដ្ឋមានសោ

បញ្ជលិកបុប្ផេហិ បូជយន្តិ ឆរាសកំ ។

បសន្នន្តិ តំ ខេវសង្ឃោ បសន្នោ តុដ្ឋមានសោ

បញ្ជលិកបុប្ផេហិ បូជយន្តិ ឆរាសកំ ។

អហោ អច្ឆរិយំ លោកេ អព្ភុតំ លោមហំសនំ

ច មេធិសំ ភូតបុព្វំ អច្ឆេរំ លោមហំសនំ ។

សកសកម្ហិ ភវនេ ជិនិន្ទស្ស ខេវតា

ហាសន្តិ តា មហាហាសិតំ និស្សាយច្ឆេរកំ ឆកេ ។

អាការោសុ ច ភុម្មដ្ឋា តំណោសជិនិកាសិនោ(๑)

កតញ្ជលី ឆមស្សន្តិ តុដ្ឋហដ្ឋា បមោទិតា ។

យេបិ ទីឃាយុកោ ឆាតា បុញ្ញវន្តោ មហិទ្ធិកោ

បមោទិតា ឆមស្សន្តិ បូជយន្តិ ឆរុត្តមំ ។

---

๑ ឱ. តិណបត្តនិភាសិនោ ។ ម. តិណបត្តនិភាសិនោ ។

ពួកទេវតានិងពួកទេពកញ្ញា មានចិត្តជ្រះថ្លា មានចិត្តត្រេក-
អរ បូជាព្រះសម្ពុទ្ធ ទ្រង់ប្រសើរជាងនរៈ ដោយផ្កាមាន
ពណ៌ ៥ ។ ពួកទេវតាពាំងឆ្ងាយ មានចិត្តជ្រះថ្លា មានចិត្ត
ត្រេកអរ ឃើញព្រះអង្គ ក៏នាំគ្នាបូជាព្រះសម្ពុទ្ធ ទ្រង់ប្រសើរ
ជាងនរៈ ដោយផ្កាមានពណ៌ ៥ (ហើយពោលថា) ឧ៎ហ្ន៎ !
អស្ចារ្យចម្លែកណាស់ គួរឲ្យព្រឺរោម ក្នុងលោក ឯសេចក្តី
អស្ចារ្យគួរឲ្យព្រឺរោម បែបនេះ មិនដែលកើតឡើងសោះ
ឡើយ ។ ពួកទេវតាពាំងនោះ អង្គុយក្នុងកព របស់ខ្លួន ។
រីករាយខ្លាំង ព្រោះឃើញនូវសេចក្តីអស្ចារ្យ ឮដ៏អាកាស ។
ពួកអាកាសដ្ឋកទេវតា ពួកភូមដ្ឋកទេវតា និងពួកទេវតា
ដែលនៅអាស្រ័យឮដ៏ស្មៅ និងឈើជាដុំ ត្រេកអរស្រស់
ស្រាយ រីករាយខ្លាំង នាំគ្នាផ្គងអញ្ជលីនមស្ការ ។ ពាំងពួក
នាគដែលមានអាយុវែង មានបុណ្យច្រើន មានបុទ្ធិច្រើន
ក៏រីករាយ ថ្វាយបង្គំ បូជាព្រះពុទ្ធ ដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ជាងនរៈដែរ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយេ ពុទ្ធវំសោ

សន្តិតិយោ បវត្តន្តិ　　អញ្ញេ អនិលញ្ជសេ
ពុទ្ធនុភាវនិ ភវេន្តិ　　និស្សាឧច្ឆេរកំ នភេ ។
សន្តោ ច បណាភ ចេវ　　អថោបិ នេណ្ហិមា(๑) ឥមេ
អញ្ញេ តិក្ខេ ច វជ្ជយន្តិ　　និស្សាឧច្ឆេរកំ នភេ ។
អញ្ញតោ វត ឧោ អជ្ជ　　ឧប្បជ្ជិ លោមហំសនោ
ពុទ្ធវេនេយ្យ លភាម　　ទ្រាណោ ឧោ បដិថាដិតោ ។
ពុទ្ធោតិ តេសំ សុត្វាន　　បីតិ ឧប្បជ្ជិ តាវទេ
ពុទ្ធោ ពុទ្ធោតិ ភាវយន្តា　　តិដ្ឋន្តិ បញ្ជលីកតា ។
ឥតោ្ថរំ សាធុការេន　　ឧក្កុដ្ឋិ សម្បឧាទនំ
បជា ច(๒) អរិយា ភវេន　　វត្តន្តិ បញ្ជលីកតា ។

កាយន្តិ សេនេ្តន្តិ ច ភវន្តិ ច
ភុជាឧិក្ខេបេន្តិ ច ឧច្ចយន្តិ ច
មុញ្ចន្តិ ឃោសំ បឧ បញ្ចវណ្ណិតំ
មញ្ជារំ ចន្ទឧបុណ្ណមិស្សកំ ។

---

๑ ឱ. ម. ទីឆ្ហិមា ។ ๒ ឱ. បសាទ្ធោ ឥតិ ។

ចម្រៀងទាំងឡាយប្រព្រឹត្តទៅ ឮដំរែកាស ដាផ្សរនៃឮលំ
ពួកទេវតា ក៏រាយស្គរ ព្រោះឃើញទូរសេចក្តីអស្ចារ្យ ឮដំ
អាកាស សំឡេង ស្រទន់ សំគេរដ៏ច្រើន ក៏ប្រគំលាន់ឮឡើង
ក្នុងកណ្តាលអាកាស ព្រោះឃើញទូរសេចក្តីអស្ចារ្យ ឮដំ
អាកាស ។ ការព្រឹកមេ កើតឡើងដល់ពួកយើង ក្នុងថ្ងៃ
នេះ ចំឡែកពេកណាស់ហ្ន៎ ពួកយើងបានទូរការសម្រេច
ប្រយោជន៍ ដ៏ឧត្តម ១ណៈឈ្មោះថាពួកយើងបានជាន់
ហើយ ។ បីតិក៏កើតឡើង ដល់ទេវតាទាំងនោះ ក្នុងខណៈ
នោះឯង ព្រោះឮពាក្យថាព្រះពុទ្ធ ទេវតាទាំងនោះ ឈរ
ផ្គងអញ្ជលី ពោលសរសើរថាព្រះពុទ្ធ ។ ។ ពួកសត្វផ្សេង ។
ផ្គងអញ្ជលី ញាំងសំឡេងទ្រហឹងអឺងកង សំឡេងសាធុការ
សំឡេងហ៊ោឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ក្នុងកណ្តាលអាកាស ។

ទេវតាទាំងឡាយ ច្រៀង ហួច ប្រគំ ទះដៃ
រាំ ដម្រុះទូរផ្កាមន្ទារវៈ មានពណ៌ ៥ ដែល
លាយច្រឡំ ដោយលំអិត នៃខ្ចីមចន្ទន៍ ។

รตนปญฺหมนาณวณฺณนา

យថា តុយฺหំ មหาวีร ตาเทสุ ตกฺกลตฺถิกา
ตถา วาทิวชาตกา วฑฺฒมานสฺส สาสเน ฯ

ยาเย สีเล สมาธิมฺหิ បញ្ញាย จ អสาทิเส
วิมุตฺติยา អสมสเม ตตฺถ จกฺกปฺปวตฺตเร ฯ

ธมฺมจกฺกปฺปวตฺตนา ตุยฺหำ ตาทิตกำ ตถำ
ตาทิเส ปุคฺคเล อสฺมึ ตตฺถ จกฺกปฺปวตฺตเร ฯ

ยำ สพฺพกุลฺยเปตำ สพฺพสตฺตสมุทาคตำ
มหามุนึ การุณิกำ โลกนาถำ นมสฺสถ ฯ

អភិវាទនំ ថោមនញ្ច វន្ទនញ្ច បសំសនំ
ធម្មស្សវនញ្ច ឃោសនំ សព្ពំ អរហាសិ តុវំ ฯ

(ហើយពោលថា) បពិត្រព្រះអង្គមានព្យាយាមធំ លក្ខណៈនៃចក្រ ទង់ជ័យ កែវពីរ ទង់ជ្រួង តាក់តែងដោយកង្វេរកំពុងចំរើនត្រង់ព្រះបាទាទាំងគូ របស់ព្រះអង្គ ។ ព្រះមានព្រះភាគ ឥតមានបុគ្គលស្មើ ចំពោះព្រះរូបផង សីលផង សមាធិផង ប្រាជ្ញាផង ព្រះអង្គស្មើដោយព្រះពុទ្ធ ដែលមិនមានបុគ្គលស្មើ បំពោះវិមុត្តិ និងការញុំាងធម្មចក្រឲ្យប្រព្រឹត្ត ៗ ។ កម្លាំងក្នុងព្រះកាយនៃព្រះអង្គ ជាកម្លាំងប្រកបតី ស្មើនឹងកម្លាំងដំរី១០ ព្រះអង្គឥតមានបុគ្គលប្រៀបផ្ទឹមស្មើ ដោយកម្លាំងនៃឫទ្ធិ ក្នុងការញុំាងធម្មចក្រឲ្យប្រព្រឹត្ត ៗ ។ អ្នកទាំងឡាយ ចូរនាំគ្នាក្រាបថ្វាយបង្គំនូវព្រះមហាមុនី ព្រះអង្គបរិបូណ៌ដោយគុណទាំងពួង ប្រកបដោយអរិយៈទាំងពួង ទ្រង់មានករុណាជាទីពឹងនៃលោក ។ ព្រះអង្គជាបុគ្គលគួរទទួលនូវកិច្ចទាំងពួង របស់ពួកជន គឺការក្រាបសំពះ ការស្វែងការថ្វាយបង្គំ ការសរសើរ ការនមស្ការ និងការបូជា ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្មុ ពុទ្ធវំសោ

យោ កោចិ លោកេ វន្ទនេយ្យោ វន្ទំ អរហាទិ យេ
សព្ពេ សេដ្ឋោ មហាវីរ សទិសោ តេ ន វិជ្ជតិ ។
សារីបុត្តោ មហាបញ្ញោ សមាធិជ្ឈានកោវិទោ
កិជ្ឈក្ខេ ហិតោ យេវ បស្សតិ លោកជាយកំ ។
សុជុល្ហំ សាលភជំវ ចន្ទំវ គគនេ យថា
មជ្ឈន្តិកេវ សុរិយំ ឯលោកេតិ ឧភសកំ ។
ជលន្តំ ទីបរុក្ខំវ តរុណាសុរិយំវ ឧគ្គតំ
ព្យាមប្បភានុរញ្ជិតំ បស្សតិ លោកជាយកំ ។
បញ្ចង្គំ កិក្ខុសង្ឃំ កតកិច្ចាន តាទិនំ
ខីណាសវានំ វិមលានំ ខណេ សន្និបាតយិ ។
លោកប្បសាទនំ ជាម ចាដិយារំ និទស្សយិ
អម្ហាកំ តត្ថ កង្ខាន វន្ទិស្សាម មយំ ជិនំ ។

ជនទាំងឡាយណាមួយ ក្នុងលោក ដែលគួរគេថ្វាយបង្គំ ឬ
ជនទាំងឡាយណា គួរដល់ការថ្វាយបង្គំ បពិត្រព្រះអង្គមាន
ព្យាយាមធំ ព្រះអង្គជាបុគ្គលប្រសើរបំផុត ជាងជនទាំងអស់
នោះ បុគ្គលស្មើទឹងព្រះអង្គមិនមានឡើយ ។ ព្រះសារីបុត្រ
មានប្រាជ្ញាច្រើន ជាអ្នកឈ្វាសក្នុងសមាធិនិងឈាន បិតនៅ
លើកំគិដ្ឋកូដ ឃើញព្រះលោកនាយក ។ សំឡឹងមើលព្រះ
សម្ពុទ្ធទ្រង់ប្រសើរជាងនរៈ ហាក់ដូចជាដើមកំឆក្នុ ដែលមាន
ផ្ការីកស្គុះស្គាយ ដូចព្រះចន្ទ្រកណ្តាលអាកាស ឬដូចជាព្រះ
អាទិត្យត្រង់ជាក់ ។ ឃើញព្រះលោកនាយក មានរស្មីផ្សាយ
ចេញមួយទ្បាម រុងរឿងដូចឈើប្រចាំទ្វីប ឬដូចព្រះអាទិត្យ
ស្រទន់ ដែលរះទើបទំងរះឡើង ។ ខណៈនោះ ព្រះសារីបុត្រ
បានប្រជុំពួកភិក្ខុចំនួន ៥០០ រូប ជាអ្នកមានសោឡសកិច្ចធ្វើ
ហើយ ជាតាទិបុគ្គល ជាព្រះខីណាស្រព ច្រាសចាកមន្ទិល
ហើយសម្តែងទូវបាដិហារិយៈ ឈ្មោះលោកប្បសាទនៈថា
ពួកយើងនឹងទៅក្នុងទីនោះ ហើយថ្វាយបង្គំព្រះជិនស្រី ។

๘๘ สพฺเพ กมิสฺสาม ปุจฺฉิสฺสาม มยํ ฉินฺนํ
กงฺขิ วิโนทยิสฺสาม ปสฺสิตฺวา โลกนายกํ ฯ

สาธุตา เต ปฏิสฺสุตฺวา ฉิปกา สีวลิตฺเถรา
ปตฺตจีวรมาทาย ตารมาน อุปาคมุ ฯ

ฐิณาสเวหิ วิมเลหิ นฺตเรหิ อุตฺตเม นเร
สารีปุตฺโต มหาปญฺโ ฉนฺทิยา อุปสงฺกมิ ฯ

เตหิ กิตฺตหิ ปริวุโต สารีปุตฺโต มหากณฺหี
ลิงฺคลฺฉ(๑) เนวาสิกเน ฉนฺทิยา อุปสงฺกมิ ฯ

อุกฺกาสิตญฺจ ขิปิตญฺจ อฆฏฺเฏนฺตาน สุพฺพตา
สตาสตา สปฺปติสฺสา สมฺพุทฺธิ อุปสงฺกมุ ฯ

อุปสงฺกมิตฺวา ปสฺสนฺติ สยมฺภุ โลกนายกํ
นเก อนุกฺกตํ วีรํ นฺตเร ปเน ยถา ฯ

---

๑ ม. กีฬฺเฉ ฯ

លោកចាំឆ័ន្ទាយចូរមក យើងចាំឆអស់គ្នា នឹងទៅសាក-
សួរព្រះជិនស្រី ចានចួបព្រះលោកនាយកហើយ នឹងបន្ទោ-
បង់នូវសេចក្តីសង្ស័យ ។ ឯពួកភិក្ខុចាំឆនោះ ជាអ្នកមាន
ច្រើជ្រាចាស់ក្លា សង្រ្គមឥន្ទ្រិយ ក៏ទទួលព្រមថាសាធុ ហើយ
ប្រដាប់ចាត្រនិងចីវរ ដើរទៅជាប្រញាប់ ។ ព្រះសារីបុត្រ
មានច្រើជ្រាច្រើន (បិតនៅ) ក្នុងការទូន្មានដ៏ឧត្តម ក៏ចូល
ទៅរក (ព្រះមានព្រះភាគ) ដោយឫទ្ធិ ជាមួយនឹងព្រះ
ខីណាស្រពចាំឆន្ទាយ ដែលជាអ្នកច្រើសចាកមន្ទិល មាន
ឥន្ទ្រិយទូន្មាន ។ ព្រះសារីបុត្រ ដែលមានពួកភិក្ខុចាំឆនោះ
ហែហម ជាអ្នកមានពួកដ៏ធំ ចូលទៅដោយឫទ្ធិ ដូចទេវតា
កាលលេងសប្បាយដ៏ឮអាកាស ។ ពួកភិក្ខុចាំឆនោះ ជា
អ្នកមានវត្តល្អ ប្រកបដោយសេចក្តីគោរព ប្រកបដោយ
សេចក្តីកោតក្រែង អត់ទ្រាំនូវការក្អកនិងកណ្តាស់ ចូលគាល់
ព្រះសម្ពុទ្ធ ។ លុះចូលទៅគាល់ហើយ ក៏ចានឃើញព្រះ
សយម្ភូ ជាលោកនាយក មានព្យាយាម ទ្រង់ហោះទៅ
ឰដ៏អាកាស ហាក់ដូចជាព្រះចន្ទ្រ នាកណ្តាលអាកាស ។

ជលន្តំ ឥមបុក្ខរំ វិជ្ជុ កកនេ យថា
មជ្ឈន្តិកេវ សុរិយំ បសន្តំ លោកនាយកំ ។
បញ្ចក្ខន្ធេ សតា សព្ពេ បសន្តេ លោកនាយកេ
រហទមិវ វិប្បសន្នំ សុជ្ឈិស្សំ បទុមំ យថា ។
អញ្ជលី បក្ខបោត្ថាន តុដ្ឋហដ្ឋា បមោទិតា
ឧមស្សមោនា ឯបតន្តិ សត្តនោ ចក្កលក្ខណោ ។
សារីបុត្តោ មហាបញ្ញោ កោរណ្ឌសមសាធិសោ
សមាធិញ្ញានកុសលោ វន្ទតិ លោកនាយកំ ។
កច្ឆតោ តាលមេឃោវ ឆិលុប្បលសមសាធិសោ
តិន្តិពលេន អសមោ មោក្ខល្ហោនោ មហិទ្ធិកោ ។
មហាកស្សបថេរោបិ ខុក្ខតកនកសន្និភោ
ធុតគុណោ អក្ខនិក្ខិត្តោ ជោមិតោ សត្ថវណ្ណិតោ ។
ឥព្ភកុលេន យោ អគ្គោ អនុរុទ្ធោ មហាកឈិ
ញាតិសេដ្ឋោ កកវតោ អវិទូរេ តិដ្ឋតិ ។

ឃើញព្រះលោកនាយក រុងរឿងដូចឈើប្រចាំទ្វីប ដូចផ្កុ-
បន្ទារឰដ៏អាកាស ឬដូចព្រះអាទិត្យត្រង់ជាក់ ។ ភិក្ខុចាំង
៥០០ រូប ឃើញព្រះលោកនាយក ទ្រង់ថ្វាស្អាត ដូចអន្ទង់
ទឹក ឬដូចផ្កាឈូកដែលរីកស្គុះស្គាយ ក៏ត្រេកអរ ស្រស់
ស្រាយ រីករាយ ហើយផ្គងអញ្ជលីក្រាបថ្វាយបង្គំព្រះបាទ
ដ៏ប្រដាប់ដោយលក្ខណៈនៃចក្រ របស់ព្រះសាស្តា ។ ព្រះ
សារីបុត្រ មានប្រាជ្ញាច្រើន ប្រាកដស្មើដោយផ្កាស្មៅកន្ទុយ
ដំរី ជាអ្នកឈ្លាសក្នុងសមាធិនិងឈាន ក្រាបថ្វាយបង្គំនូវ
ព្រះលោកនាយក ។ ព្រះមោគ្គល្លានមានឫទ្ធិច្រើន ឥតមាន
បុគ្គលស្មើ ដោយកម្លាំងនៃឫទ្ធិ ប្រាកដស្មើដោយផ្កាឧប្បល
ខៀវ ប្រៀបដូចជាកាលមេឃគំនរ ។ ព្រះមហាកស្សបត្ថេរ
រុងរឿងដូចជាមាស ដែលព្រះសាស្តាសរសើរ លើកតម្កើង
តំកល់ក្នុងឋានៈដ៏ប្រសើរ ខាងធុតង្គគុណ ។ ឯព្រះអនុរុទ្ធ
ជាអ្នកប្រសើរ ជាងពួកបុគ្គលមានចក្ខុទិព្វ មានពួកច្រើន
ជាអ្នកប្រសើរក្នុងញាតិ បិតនៅក្នុងទីជិតព្រះមានព្រះភាគ ។

រតនបង្គុមនកណ្ឌោ

អាបត្តិអនាបត្តិយា សតេកិច្ចាយ កោវិទោ

វិនយេ អក្ខនិក្ខិត្តោ ឧភាសិ សត្ថុវណ្ណិតោ ។

សុខុមនិបុណត្ថបដិវិទ្ធោ កថិកានំ បវរោ គណី

ឥសិ មច្ឆានិយោ បុត្តោ បុណ្ណោ ជាមាតិ វិស្សុតោ ។

ឯតេសំ ចិត្តមញ្ញាយ ឱបម្មកុសលោ មុនិ

កច្ឆច្ឆេទោ មហាវីរោ កថេសិ អត្តនោ កុលំ ។

ចត្តារោ តេ អសង្ខ្យេយ្យា កោដិយេសំ ន ជាយតិ

សត្តការោ ច អាការោ ចក្កវាឡា អនន្តកា

ពុទ្ធញាណំ អប្បមេយ្យំ ន សក្កា ឯតេវជានិតុំ ។

កាមេតំ អច្ឆរិយំ លោកេ យំ មេ ឥទ្ធិវិកុព្ពនំ

អញ្ញេ ពហូ អច្ឆរិយា អព្ភុតា លោមហំសនា ។

ព្រះទុប្បលិ អ្នកឈ្មោសក្នុងអាបត្តិ និងអនាបត្តិ ទាំងអាបត្តិ នៅតែបាន ដែលព្រះសាស្តាសរសើរតាំងទុក ថាជាអ្នកប្រសើរ ខាងវិន័យ ។ កិក្ខុជាកូននៃនាងមន្តានី ច្រើកដនាមថា បុណ្ណៈ អ្នកចាត់ផ្ទុះទូវអត្ថដ៏ល្អិតល្អន់ ប្រសើរជាងពួកធម្មកថិក ជាអ្នក មានពួក ។ ព្រះមុនី ទ្រង់ឈ្មោសក្នុងពាក្យឧបមា ទ្រង់ជ្រាប ន្ទូវចិត្តនៃកិក្ខុទាំងឡាយនុ៎ះ ទ្រង់មានព្យាយាមធំ កាត់ន្ទូវសេចក្តី សង្ស័យ ទ្រង់សម្តែងន្ទូវគុណ របស់ព្រះអង្គ ។ ទីបំផុតនៃ អសង្ខ្យេយ្យទាំងឡាយណា ដែលបុគ្គលដឹងមិនបាន អសង្ខ្យេយ្យ ទាំងនោះ មាន ៤ ប្រការ អសង្ខ្យេយ្យទាំងនុ៎ះ គឺ ពួកសត្វ ១ អាកាស ១ ចក្កវាឡមិនមានទីបំផុត ១ ពុទ្ធញាណដែលប្រមាណ មិនបាន ១ បុគ្គលមិនអាចដឹងបានឡើយ ។ (ព្រះសាស្តាទ្រង់ ត្រាស់ថា) ការដែលតថាគតធ្វើបុព្វចរិយាកិច្ចក្នុងកាលណា ការធ្វើបុព្វចរិយាកិច្ចក្នុងនុ៎ះ នឹងទុកជាហេតុអស្ចារ្យក្នុងលោក ដូចម្តេចបាន ព្រោះ ហេតុជាអស្ចារ្យចម្លែកគួរព្រឺរោម ដទៃទៀត នៅមានច្រើន ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ពុទ្ធវំសោ

យទាហំ តុសិតេ កាយេ សន្តុសិតោ ជាមហំ តទា
ឆសសហស្សឹ សមាគម្ម យាចន្តិ អញ្ជលី មមំ ។
កាលោយំ តេ មហាវីរ ឧប្បជ្ជ មាតុកុច្ឆិយំ
សទេវកំ តារយន្តោ ពុជ្ឈស្សុ អមតំ បទំ ។
តុសិតា កាយា ចវិត្វាន យទា ឱក្កមិ កុច្ឆិយំ
ឆសសហស្សឹ លោកជាតុ កម្បតិ ឆរណី តទា ។
យទាហំ មាតុកុច្ឆិតោ សម្បជានោវ និក្កមិ
សាឍុការំ បវត្តន្តិ ឆសសហស្សឹ បកម្បថ ។
ឱក្កន្តិ មេ សមោ នត្ថិ ជាតិតោ អភិនិក្កមេ
សម្ពោធិយំ អហំ សេដ្ឋោ ធម្មចក្កប្បវត្តនេ ។
អហោ អច្ឆរិយំ លោកេ ពុទ្ធានំ កុណមហន្តតា
ឆសសហស្សឹ លោកជាតុ ឆប្បការំ(១) បកម្បថ ។

---

๑. ឆ. ឆព្ពិការំ ។

កាលដែលតថាគត នៅជាទេវបុត្រឈ្មោះសន្តុសិតៈ ក្នុងពួកទេវបុត្រជាន់តុសិត កាលនោះ ទេវតាមួយម៉ឺនលោកធាតុ មកប្រជុំគ្នា ធ្វើអញ្ជលីអាយាចនាតថាគតថា បពិត្រព្រះអង្គមានព្យាយាមធំ កាលនេះគួរដល់ព្រះអង្គហើយ សូមព្រះអង្គទ្រង់កើត ក្នុងផ្ទៃនៃព្រះមាតា ចម្ងល់មនុស្សលោកព្រមទាំងទេវលោក សូមទ្រង់ត្រាស់ដឹងនូវព្រះនិព្វាន ឈ្មោះអមតៈ ។ កាលណា តថាគតច្យុតចាកពួកទេវតាជាន់តុសិត មកចាប់បដិសន្ធិក្នុងផ្ទៃ (នៃមាតា) កាលនោះ លោកធាតុមួយម៉ឺន និងព្រះធរណី ញាប់ញ័រ ។ កាលដែលតថាគតប្រសូតចាកផ្ទៃមាតា ក៏ដើរទន្ទឹងស្មាស់លាស់ ពួកទេវតាញុំាងសាធុការឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ លោកធាតុមួយម៉ឺន ញាប់ញ័រ ។ តថាគត មិនមានបុគ្គលស្មើ ក្នុងការបុះកាន់គភ៌ព្រះមាតានៃតថាគតជាបុគ្គលប្រសើរបំផុត ក្នុងការប្រសូតចាកផ្ទៃមាតា ក្នុងការត្រាស់ដឹង និងការញុំាងធម្មចក្រឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ។ ខ្ញុំ ព្រះពុទ្ធទាំងឡាយមានគុណដ៏ធំ ជាអស្ចារ្យក្នុងលោក ពេកណាស់ លោកធាតុមួយម៉ឺន ញាប់ញ័រ អស់វារៈ ៦ លើក ។

ទិភាសោ ច មហា អាសិ អច្ឆរំ លោមហំសនំ

ភគវា ច តម្ហិ សមយេ លោកជេដ្ឋោ នរាសភោ។

សនេវកំ ធម្មវរំ ទេសយន្តោ ឥទ្ធិយា ចង្កមិ ជិនោ

ចង្កមេ ចង្កមន្តោវ កវេសិ លោកនាយកោ។

អទ្ធភ ន ជិវត្តេតិ ចតុហត្ថេ ចង្កមេ យថា

សារីបុត្តោ មហាបញ្ញោ សមាធិជ្ឈានកោវិទោ ។

បញ្ញាយ អារមិប្បត្តោ បុច្ឆតិ លោកនាយកំ

កិំនិសោ តេ មហាវីរ អភិនីហារោ នរុត្តម ។

កិម្ហិ កាលេ តយា វីរ បត្តិតា ពោធិមុត្តមា

ធានំ សីលញ្ច នេក្ខម្មំ បញ្ញាវីរិយញ្ច កីទិសំ ។

ខន្តិសច្ចមធិដ្ឋានំ មេត្តុបេក្ខា ច កីទិសា

ឧសភារមី មហាវីរ កីទិសា លោកនាយក

កតិ ឧបភារមី បុណ្ណា បរមត្ថភារមី កតិ ។

ពន្ធឺដ៏ធំក៏កើតមាន ទាំងសេចក្តីអស្ចារ្យ គួរព្រឺរោម ក៏កើត
ខ្លឹង ។ សម័យនោះ ព្រះជិនស្រីមានព្រះភាគ ជាចម្បង
ក្នុងលោក ប្រសើរជាងនរៈ ទ្រង់ចង្រ្កមបង្ហាញឲ្យមនុស្ស-
លោក ព្រមទាំងទេវលោក មើលឃើញដោយឫទ្ធិ ។ ព្រះ
លោកនាយក ចង្រ្កមក្នុងទីចង្រ្កម ទ្រង់មានព្រះបន្ទូល ទ្រង់
មិនត្រឡប់វិញ ត្រង់ពាក់កណ្តាល ហាក់ដូចជាចង្រ្កមក្នុងទី
ចង្រ្កមប្រវែង៤ហត្ថ ។ ព្រះសារីបុត្រមានប្រាជ្ញាប្រើន ឆ្លៀវ
ឆ្លាសក្នុងសមាធិនិងឈាន ជាអ្នកដល់នូវបារមីនៃប្រាជ្ញា បាន
ក្រាបបង្គំទូលសួរព្រះលោកនាយកដូច្នេះថា បពិត្រព្រះអង្គមាន
ព្យាយាមធំ ទ្រង់ប្រសើរជាងនរៈ អកិនីហារបស់ព្រះអង្គតើ
ដូចម្តេច បពិត្រព្រះអង្គមានព្យាយាម ពោធិញ្ញាណដ៏ខ្ជង់ខ្ជស់
ព្រះអង្គប្រាថ្នា តាំងពីកុងកាលណា ។ ទាន សីល នេក្ខម្មៈ
បញ្ញានិងវីរិយៈ តើដូចម្តេច ខន្តិ សច្ចៈនិងអធិដ្ឋាន មេត្តានិង
ឧបេក្ខា តើដូចម្តេច ។ បពិត្រព្រះអង្គមានព្យាយាមធំ ជាលោក-
នាយក បារមី ១០ តើដូចម្តេច ឧបបារមី ១០ ដែលបរិបូណ៌
តើដូចម្តេច បរមត្ថបារមី ១០ ដែលបរិបូណ៌ តើដូចម្តេច ។

សុត្តន្តបិដកៃ ខុទ្ទកនិកាយេស្បៃ ពុទ្ធវំសោ

កតំ កម្មអធិដ្ឋាយ អធិបតី ច តាំ ឥសា

តាំ ឥសា ចារមិ លោកន្តំ ឯក លោកស្មិំ តាំ ឥសា ។

មេត្តា ករុណា មុទិតា ឧបេក្ខា ចាបិ តាំ ឥសា

តាំ ឥសំ ពុទ្ធឆម្ហាំ កោវលំ បរិប្ហរយ(๑) ។

តស្ស ប្បុជ្ជោ វិយោ កាសិ(๒) ករវីកមធុរកិរៃ

ឯញ្ចាបយន្តោ មានយំ ហាសយន្តោ សនេវកំ ។

អតីតពុទ្ធាន ឯជាន នេសិតំ

ឯតំ ឥដ្ឋិតំ ពុទ្ធបរម្បរាគតំ

ប្បុព្ពេ ឯតាសានុភាវេន ពុទ្ធិយា

បភាសយិ លោកហិតំ សនេវកេ ។

---

๑ ខ.ម. កតំកម្មអធិដ្ឋាយ . . . កេវលំ បរិប្ហរយោតំ ជមេ ឃាហិ ឆ ទិស្សន្តិ ។ ๒ ខ. វ្យាកាសិ ។

អធិបតីធម៌ទាំងឡាយ អធិដ្ឋានទូវកតិកម្ម ដូចម្តេច បារមី
ទាំងឡាយ ដូចម្តេច អ្នកប្រាជ្ញទាំងឡាយក្នុងលោក តើដូច
ម្តេច ។ មេត្តា ករុណា មុទិតា និងឧបេក្ខា តើដូចម្តេច ព្រះ
ពុទ្ធទ្រង់បំពេញពុទ្ធធម៌ ដំពេញលេញ ដូចម្តេច ។ ព្រះពុទ្ធ
ទ្រង់មានព្រះសូរសៀងពីរោះ ដូចជាសត្វករវីក ទ្រង់ញុំាង
ហឫទ័យ (នៃពួកសត្វ) ឲ្យរលត់ ញុំាងមនុស្សលោក ព្រម
ទាំងទេវលោក ឲ្យស្រស់ស្រាយ ដែលព្រះសារីបុត្តសាក-
សួរហើយ ទ្រង់ដោះស្រាយដល់ព្រះសារីបុត្រនោះវិញ ។

ព្រះសម្ពុទ្ធទ្រង់ប្រកាស ទូវរឿង (១) ដែលព្រះ
ជិនស្រីជាអតីតពុទ្ធទាំងឡាយ ទ្រង់សម្តែងចប់
ទុកហើយ ដែលជាប់តមកតាំងពីព្រះពុទ្ធទីបង្ករ
ជាប្រយោជន៍ ក្នុងលោក ព្រមទាំងទេវលោក
ដោយប្រាជ្ញាដែលប្រព្រឹត្តទៅតាមបុព្វនិវាស ។

១– រឿងដែលលោកបងទុក ធំ ពោត្រ អាយុ ធើមពោធិព្រឹក្ស សារិកសារិកាសន្និបាត
ឧបដ្ឋាក មាតា បិតា បុត្រ ភរិយាជាដើម។ អដ្ឋកថា ។

បឋមោ ទីបង្ករពុទ្ធវន្ទនា

បីតិជាមោជ្ជនិធនំ សោកសល្លវិនោទនំ

សព្ពសម្បត្តិបដិលាភំ ចិត្តំ(๑) ភត្វា សុណាថ មេ ។

មននិម្មនំ សោកនុទំ សំសារបរិមោចនំ

សព្ពទុក្ខក្ខយំ មក្ខំ សក្កច្ចំ បដិបជ្ជថ ។

រតនបង្កមនកល្បោ តិដ្ឋតោ ។

បឋមោ ទីបង្ករពុទ្ធវន្ទនា

(๒) កប្បេច សតសហស្សេ ចតុរោ ច អសង្ខ្ហិយេ

អមរំ ជាម នគរំ ឧស្សន្នេយ្យំ មនោរមំ ។

ឧសភោ សន្ថវោ អាវិត្តំ អច្ចាធសមាយុតំ

ហត្ថិសន្ថំ. អស្សសន្ថំ កេរិសន្ថរជានិ ច ។

---

๑ ឱ. ម. បិត្តិ ។

អ្នកចាំងឮ្ហាយ ចូរតាំងចិត្តប្រុងស្តាប់ (នូវពុទ្ធវង្សទេសនា) របស់តថាគត ជាគ្រឿងញុំាងបីតិនិងចូរមោជ្ឈៈឲ្យកើត បន្ទោបង់នូវសេរ គឺសេចក្តីសោកឯាន ជាហេតុបាននូវសម្បត្តិចាំងពួង ។ អ្នកចាំងឮ្ហាយចូរប្រតិបត្តិនូវមគ្គ ជាគ្រឿងញុំាញីនូវសេចក្តីស្រេកឆ័ង បន្ទោបង់នូវសេចក្តីសោក អាចដោះខ្លួនឲ្យរួចចាកសង្សារ ជាគ្រឿងអស់ទៅ នៃទុក្ខចាំងពួងបាន ដោយគោរពចុះ ។

ចប់ រតនបង្កុមនកណ្ឌ ។

ទីបង្អែរពុទ្ធវង្ស ទី ១

(๒) ក្នុង ๘ អសង្ខ្យៃនិងមួយសែនកប្ប មាននគរឈ្មោះអមរាវតី ជានគរគួរពិតពិលរមិលមើល ជាទីរីករាយនៃចិត្ត ជានគរបរិបូណ៌ដោយជ្រោយទឹកទាំងមិនស្ងាត់ដោយមានសំឡេង ๑๐ យ៉ាង គឺ សម្លេងដំរី សម្លេងសេះ សម្លេងស្គរ សម្លេងស័ង្ខ និងសម្លេងរថ ជាដើម ។

សុត្តន្តបិដកៈ ខុទ្ទកនិកាយេស្សុ ពុទ្ធវំសោ

ទានេ បិយវចេ ចេវ　　អត្ថចរិយាយ យោ សិតំ
ឯកំ សព្ពត្ថសម្បន្នំ　　សព្ពកម្មមុបាគតំ(๑) ។
សត្តរតនសម្បន្នំ　　ឆាឆាដនសមាកុលំ
សមិទ្ធំ ទេវនគរំវ(๒)　　អាវាសំ បុញ្ញកម្មិនំ ។
ឯកវេ អមវាតិយា　　សុមេធោ ជាម ព្រាហ្មណោ
អនេកកោដិសន្និចយោ　　បហូតធនធញ្ញវា ។
អជ្ឈាយិកោ មន្តធរោ　　តិណ្ណំ វេទាន បារគូ
លក្ខណោ និគណ្ឋេ ច　　សទ្ធម្មេ បារមឹ គតោ ។
រហោគតោ និសីទិត្វា　　ឯវំ ចិន្តេសិ ចិន្តិតោ
ខុទ្ទកា បុនព្ភវេ ជាម　　សរីរេស្សុ បភេទនំ(๓) ។
សម្ភោហំ មរណំ ខុទ្ទំ　　ជរាយ អភិមទ្ទិតំ(๔)
ជាតិជម្ភោ ជរាជម្ភោ　　ព្យាធិជម្ភោ(๕) ច មាទ្ទនោ(๖)
អជ្ជំ អមវំ ខេមំ　　បវិយេសិស្សាមិ និព្ពុតិ ។

---

๑ ម. សព្ពកាមមុបាគតំ ។ ๒ ឆ. ម. ឥវិសក្កេ នគរេ ។ ๓ ឆ.ម. សរីរេស្សុ ភេទនេ ទិស្សតិ ។ ๔ ឆ.ម. ឥទំ គាថាបាទទ្វយំ នត្ថិ ។ ๕ ឆ. ព្យាធិជម្ភោ ។ ๖ ម. សហំ តទា ។

ទាំងជានគរគំកកង់ដោយសម្ងួត ដែលប្រកបដោយចាយ
និងទឹកថា ចូរស៊ី ចូរផឹក ជានគរសម្បូណ៌ដោយសត្វ និង
គ្រឿងទុបករណ៍ទាំងពួង បរិបូណ៌ដោយការងារគ្រប់យ៉ាង ។
បរិបូណ៌ដោយកែវ៧ប្រការ កុះករដោយជនជាតិផ្សេង ។
សម្រេច (ដោយគ្រឿងបរិភោគ និងទុបភោគទាំងពួង) ដូច
ជានគរនៃទេវតា ជាទីនៅនៃជនអ្នកមានបុណ្យទាំងឡាយ ។
លំដាប់នោះ មានសុមេធព្រាហ្មណ៍ នៅក្នុងនគរអមរវតី ជា
អ្នកសន្សំទ្រព្យដ៏ច្រើនកោដិ មានទ្រព្យ និងស្រូវច្រើន ។
ជាអ្នករៀនមន្ត ចប់ចាំទូវមន្ត ដល់ទូវត្រើយនៃវេទទាំង ៣
ដល់ទូវជ្ញាមី ក្នុងលក្ខណៈផង ក្នុងគម្ពីរឥតិហាសៈផង ក្នុង
ធម្មវបស់ព្រាហ្មណ៍ផង ។ កាលនោះ តថាគត នៅក្នុងទី
ស្ងាត់ ក៏គិតយ៉ាងនេះថា ធម្មតាកពជ្ជំទៀត តែងនាំមកទូវ
សេចក្តីទុក្ខ ការបែកធ្លាយសារីរៈ ក៏នាំមកទូវសេចក្តីទុក្ខដូចគ្នា
(សេចក្តីស្លាប់ប្រកបដោយមោហៈនាំមកទូវទុក្ខ រូបដែលដក
ញ៉ាំញ៉ីហើយ ក៏នាំមកទូវទុក្ខ) អាត្មាអញមានជាតិជាធម្មតា
មានជរាជាធម្មតា មានព្យាធិជាធម្មតា អាត្មាអញនឹងស្វែងរក
ព្រះនិព្វាន ដែលមិនចាស់ មិនស្លាប់ ជាទីក្សេមក្សាន្ត ។

បឋមោ ទិបង្ករពុទ្ធវំសោ

យន្ទង់មំ ឃូតំ កាយំ ជាជាកុណាបឃូរំតំ
ឆឌ្ឌយិត្វាន កច្ចយ្យំ អនបេក្ខោ អនត្តំកោ ។
អត្តំ ហេហិតំ សោ មក្តោ ន សោ សក្កោ ន ហោតុយេ
បរិយេសិស្សាមិ តំ មក្តំ ភវតោ បរិមុត្តិយោ ។
យថាបិ ឧក្កេ វិជ្ជន្តេ សុខំ ជាមបិ វិជ្ជតំ
ឃវំ ភវេ វិជ្ជមានេ វិភវេ ឥច្ឆិតព្វកោ ។
យថាបិ ឧណ្ហោ វិជ្ជន្តេ អបរំ វិជ្ជតំ សីតលំ
ឃវំ តិវិធក្តិ វិជ្ជន្តេ និព្ភានំ ឥច្ឆិតព្វកំ ។
យថាបិ ចាបេ វិជ្ជន្តេ កលប្បាណាមបិ វិជ្ជតំ
ឃវមេវ ជាតិ វិជ្ជន្តេ អជាតិ ឥច្ឆិតព្វកំ ។
យថា ភូថកតោ បុរិសោ តឆ្បាកំ និស្សាន ឃូរំតំ
ន ភវេសតំ តឆ្បាកំ ន ឆោសោ តឆ្បាកស្ស សោ។

ទីបង្គរពុទ្ធវគ្គ ទី ១

បើដូច្នោះ អាត្មាអញគួរតែលះបង់កាយស្អុយនេះ ដែលពេញដោយសាកសពផ្សេង ។ ជាអ្នកមិនអាឡោះអាល័យ មិនមានសេចក្តីត្រេកអរ ហើយនឹងចេញទៅ ។ ផ្លូវនោះនឹងមានពិតប្រាកដ ផ្លូវនោះ មិនមែនជាមិនមានហេតុទេ បុគ្គលអាចទៅបាន អាត្មាអញនឹងស្វែងរកផ្លូវនោះ ដើម្បីដោះខ្លួនចាកកិលេស ។ កាលបើទុក្ខមាន សុខក៏មាន យ៉ាងណា កាលបើកិលេសមានការប្រាសចាកកិលេស បុគ្គលគួរតែប្រាថ្នារក កំយ៉ាងនោះដែរ ។ កាលបើក្តៅមាន ត្រជាក់ដរទៃក៏មាន យ៉ាងណា កាលបើភ្លើង ៣ ប្រការមាន ព្រះនិព្វានដែលបុគ្គលគួរប្រាថ្នា ក៏មានយ៉ាងនោះដែរ ។ កាលបើបាបមាន បុណ្យក៏មាន យ៉ាងណា កាលបើជាតិមាន ព្រះនិព្វានមិនមានជាតិ ដែលបុគ្គលគប្បីប្រាថ្នាក៏មាន យ៉ាងនោះដែរ ។ បុរសដែលប្រឡាក់លាមក ឃើញស្រះពេញដោយទឹក ហើយមិនស្វែងរកស្រះទោសនោះ មិនមែនជាទោសនៃស្រះទេ យ៉ាងណាមិញ

សុត្តន្តបិដកៃ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ពុទ្ធវំសោ

ឯវំ តេកិលេសមលដោវំ ទិដ្ឋេ អមតន្តេឡ

ន តេវេសតិ តន្ឋាតេំ ន ធោសោ អមតន្តេឡ។

យថា អរីហិ បវិវុន្ធោ ទិដ្ឋេ តមនំបថេ

ន បលាយតិ សោ បុរិសោ ន ធោសោ អញ្ជសស្ស

សោ ។

ឯវំ តេកិលេសបវិវុន្ធោ ទិដ្ឋមានេ សិវេ បថេ

ន តេវេសតិ តំ មគ្គំ ន ធោសោ សិវមញ្ជសេ។

យថា ព្យាធំសោ បុរិសោ ទិដ្ឋមានេ តិតេិច្ឆកេ

ន តិតេិច្ឆាបេតិ តំ ព្យាធិំ ន សោ ធោសោ តិតេិច្ឆកេ។

ឯវំ តេកិលេសព្យាធិហិ ខុត្តេិតោ បវិបីឡិតោ

ន តេវេសតិ អាចរិយំ ន សោ ធោសោ វិនាយកេ។

កាលបើស្រះ គឺព្រះនិព្វាន មានហើយ បុគ្គលមិនស្វែងរកស្រះ
សម្រាប់លាង នូវកិលេសជាមន្ទិលចេញទេ ទោសនោះ មិន
មែនជាទោសនៃស្រះ គឺនិព្វានទេ គឺជាទោសរបស់បុរស ក៏
យ៉ាងនោះដែរ ។ បុរស ដែលត្រូវសត្រូវទាំងឡាយចោមព័ទ្ធ
ហើយ កាលបើផ្លូវសម្រាប់រត់ទៅមាន តែបុរសនោះមិនរត់ទៅ
ទោសនោះ មិនមែនជាទោសនៃផ្លូវទេ យ៉ាងណា បុគ្គលត្រូវ
កិលេសរួបរឹតហើយ កាលបើផ្លូវព្រះនិព្វានមាន តែមិនស្វែង
រកផ្លូវនោះ ទោសនោះ មិនមែនជាទោស នៃផ្លូវនិព្វានទេ គឺ
ជាទោសរបស់បុគ្គលនោះឯង យ៉ាងនោះដែរ ។ បុរសដែល
មានជម្ងឺ កាលបើពេទ្យមាន តែមិនឲ្យពេទ្យនោះព្យាបាលជម្ងឺ
នោះទេ ទោសនោះ មិនមែនជាទោសនៃពេទ្យទេ យ៉ាងណា
បុគ្គលត្រូវជម្ងឺ គឺកិលេសទាំងឡាយ បៀតបៀនហើយ ដល់នូវ
សេចក្តីទុក្ខ មិនស្វះស្វែងរកអាចារ្យ ទោសនោះមិនមែនជាទោស
នៃអាចារ្យទេ គឺជាទោសរបស់បុគ្គលនោះឯង យ៉ាងនោះដែរ ។

បឋមោ ទីបង្ករពុទ្ធវំសោ

យន្ទនិមំ បូតិកាយំ ជាជាកុណបបូរិតំ

ជង្ឃយិត្វាន កច្ឆយ្យុំ អនបេក្ខោ អនត្តិកោ(๑)។

យថាបិ កុណបំ បុរិសោ កាណ្ឌេ ពន្ធំ ជិកុច្ឆយេ

មោចយិត្វាន កច្ឆយ្យ សុខី សេរី សយំ វសី ។

តថេវិមំ បូតិកាយំ ជាជាកុណបសញ្ញយេ

ជង្ឃយិត្វាន កច្ឆយ្យុំ អនបេក្ខោ អនត្តិកោ ។

យថា ឧស្សាសហានម្ហិ(๑) ការីសំ ឧរជារិយោ

ជង្ឃយិត្វាន កច្ឆត្តិ អនបេក្ខោ អនត្តិកោ ។

ឱរមេតាហំ ឥមំ កាយំ ជាជាកុណបបូរិតំ

ជង្ឃយិត្វាន កច្ឆិស្សំ វិញ្ញូ កត្វា យថា កុដិំ ។

ទីបង្គរពុទ្ធវង្ស ទី ១

(បើដូច្នោះ) គួរតែអាត្មាអញ លះបង់កាយស្អុយនេះ ដែលពេញដោយសាកសពផ្សេង ។ ចេញ គប្បីជាអ្នកមិនមានសេចក្តីអាឡោះអាល័យ មិនមានសេចក្តីត្រូវការរូប ហើយចេញទៅ ។ បុរសបានស្រោយសាកសព ដ៏គួរខ្ពើមរអើមដែលជាប់ឰដ៏ក គប្បីជាអ្នកមានសេចក្តីសុខ នៅតាមទំនើងខ្លួន មានអំណាចខ្លួនឯង យ៉ាងណាមិញ ។ អាត្មាអញគួរតែលះបង់កាយស្អុយនេះ ដែលជាទីប្រមូលមក នូវសាកសពផ្សេងៗចេញ ហើយគប្បីជាអ្នកមិនអាឡោះអាល័យ មិនមានសេចក្តីត្រូវការ ចេញទៅ យ៉ាងនោះដែរ ។ បុរសស្ត្រីទាំងឡាយ ទៅបន្ទោបង់នូវកាកៈ ក្នុងបង្គន់ហើយ ឆ្លងមានអាឡោះអាល័យ ឥតមានសេចក្តីត្រូវការ ដើរចេញទៅយ៉ាងណាមិញ ឯអាត្មាអញ នឹងលះបង់នូវកាយស្អុយនេះ ដែលពេញដោយសាកសពផ្សេង ។ ចេញទៅ ដូចបុរសស្ត្រីទាំងឡាយ ដែលបន្ទោបង់វច្ចៈក្នុងបង្គន់ ដូច្នោះឯង ។

สุตฺตนฺตปิฏเก ขุทฺทกนิกายสฺส ธมฺมปทาลี

យថាបិ ភមฺมរំ ปុប្ផំ បលុត្តំ(๑) ឧទកគាមិនឹ
សាមិកា ឆឌ្ឌយិត្វាន(๒) អនបេក្ខា អនត្ថិកា ។
ឯវមេវាហំ ឥមំ កាយំ ឆវដ្ឋិំ ឆុវសញ្ញុំ
ឆឌ្ឌយិត្វាន កច្ឆិស្សំ ជិណ្ណាវាវ សាមិកា ។
យថា បុរិសោ ចោរេហិ កច្ឆន្តោ អណ្ហាមាធិយ
អណ្ហាឆេទកយំ និស្សា ឆឌ្ឌយិត្វាន កច្ឆតិ ។
ឯវមេវ អយំ កាយោ មហាចោរសមោ វិយ
បហាយិមំ កមិស្សាមិ កុសលច្ឆេទកា កយា ។
ឯវាហំ ចិន្តយិត្វាន ឧបេក្ខោ ដិសតំ ឆដំ
ឆាឋាឆាឋានំ ឧត្វាន ហិមវន្តំ ឧបាគមឹ ។
ហិមវន្តស្សាវិទូរេ ឆម្មិកោ នាម បព្វតោ
អសុរាមោ សុកតោ មយ្ហំ បណ្ណសាលា សុមាបិតា។
ចង្កមំ តត្ថ មាបេសឹ បង្កុឝោសរិវដ្ដិតំ
អដ្ឋកុណាសមុបេតំ អភិញ្ញាពលមាហរឹ ។

---

๑ ឩ.ម. បលុដ្ឋំ ។ ๒ ឩ. សាមឹ ឆឌ្ឌេត្វា ឆឌ្ឌតីតិ ចាហាសុក្កមោ ។

ម្ចាស់ទូកចាំធ្លាយ តែធ្លះបង់ទូកចាស់ ដែលពុកផុយលេច
ចូលទឹក ឥតមានអាឡោះអាល័យ ឥតត្រូវការវិញ យ៉ាងណា
មិញ អាត្មាអញទើធ្លះបង់នូវកាយនេះ ដែលមានវន្ត ៙ ហូរជា
និច្ច ហើយចេញទៅ ដូចជាម្ចាស់ទូកលះចោលទូកចាស់ដូច្នោះ
ឯង ។ បុរសកាលដើរទៅជាមួយនឹងពួកចោរ យកទ្រព្យជាប់
ទៅផង ឃើញភ័យអំពីការខូចខាតទ្រព្យ ក៏លះបង់ហើយដើរ
ទៅ យ៉ាងណា កាយនេះ ក៏មានឧបមាស្មើដោយមហាចោរ
អាត្មាអញទើធ្លះបង់កាយនេះចេញ ព្រោះខ្លាចខូចខាតកុសល-
ធម៌ យ៉ាងនោះដែរ ។ លុះតថាគតគិតឃើញយ៉ាងនេះហើយ
ក៏ឲ្យទ្រព្យជាច្រើនរយកោដិ ដល់ពួកជនដែលមានទីពឹង និង
ពួកជនដែលឥតទីពឹង ហើយចូលទៅកាន់ព្រៃហិមពាន្ត ។ មាន
ភ្នំមួយ ឈ្មោះធម្មិក នៅជិតព្រៃហិមពាន្ត តថាគតធ្វើអាស្រម
សាងបណ្ណសាលាក្បែរភ្នំនោះ ។ តថាគត និម្មិតនូវទីសង្រ្គម
ដែលប្រុងសចាកទោស ៥ ប្រការ នៅក្បែរអាស្រមបទនោះ
នាំមកនូវអភិញ្ញាពល: ដែលប្រកបដោយគុណ ៨ ប្រការ ។

បឋមោ ទីបង្ករពុទ្ធរំលោ

សាដកំ បដហឹ តត្ត ឆវោសមុចាកតំ
ឯកកច្ចរំ ឯកសេសឹ ទ្វាទសកុណាមុចាកតំ ។
អដ្ឋោសសមាកិណ្ណំ បដហឹ បណ្ណសាលកំ
ឧចាកមឹ រុក្ខមូលំ កុណោហិ ឧសហុចាកតំ។
ឯបិតំ ភេបិតំ ឆញ្ញំ បដហឹ ឯវសេសតោ
អនេកកុណាសម្បន្នំ បវត្តជលមាឧយឹ ។
តត្តប្បជាឧំ បឧហឹ ឯសជ្ជដ្ឋានចង្កមេ
អព្ភន្តរម្ហិ សត្តាហោ អកិញ្ចាពលចាបុណឹ ។
ឍវំ មេ សិទ្ធិបត្តស្ស វសីភូតស្ស សាសនេ
ទីបង្ករោ ជាម ជិនោ ឧប្បជ្ជិ លោកជាយកោ។
ឧប្បជ្ជន្តេ ច ជាយន្តេ ពុជ្ឈន្តេ ឆម្ហឧេសនេ
ចតុរោ ឯមិត្តេ ជាន្តិសំ លោឧរតិសមប្បតោ ។

ទីបង្គរពុទ្ធវង្ស ទី ១

លះបង់សំពត់សាដក ដែលប្រកបដោយទោស ៩ ប្រការ ក្នុងអាស្រមបទនោះ ស្លៀកសំពត់សម្បកឈើ ដែលប្រកបដោយគុណ ១២ ប្រការវិញ ។ លះបង់បណ្ណសាលា ដែលប្រកបដោយទោស ៨ ប្រការ ចូលទៅកាន់គល់ឈើដែលប្រកបដោយគុណ ១០ យ៉ាង ។ លះបង់ស្រែវាដែលគេព្រោះគេជាំ ដោយមិនសេសសល់ កាន់យកផ្លែឈើដែលជ្រុះឯងបរិបូណ៌ដោយគុណច្រើនប្រការ ។ តថាគតផ្គងព្យាយាមក្នុងអាស្រមបទនោះ (ញុំាងយប់និងថ្ងៃឲ្យកន្លងទៅ) ក្នុងទីអង្គុយទីឈរ និងទីចង្រ្កម បានលុះអភិញ្ញាពលៈក្នុងវេលា ៧ ថ្ងៃ ។ កាលតថាគត សម្រេចអភិញ្ញាហើយ ជាអ្នកមានវសី ក្នុងសាសនានៃតាបស កាលនោះ ព្រះជិនស្រី ព្រះនាមទីបង្ករ ជានាយកនៃលោក ទ្រង់កើតឡើង ។ កាលព្រះពុទ្ធចាប់បដិសន្ធិផង ប្រសូតផង កាលត្រាស់ដឹងផង សម្តែងធម្មចក្រផង តថាគតជាអ្នកឆ្អែតស្កប់ស្កល់ ដោយសេចក្តីត្រេកអរក្នុងឈាន ប៉ុន្តែមិនបានឃើញទូរនិមិត្តទាំង ៤ ទេ្បីយ ។

សុត្តន្តបិដកៃ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ពុទ្ធវំសោ

បច្ចុគ្គនេសវិសយេ ជិនវន្តា តថាគតំ
តស្ស អាគមនំ អគ្គំ សោនេន្តិ តុដ្ឋមានសា ។
អហាន្តេន សមយេន និក្ខមិត្វា សកស្សមា
ឆន្នន្តោ ឯកកិរាយ តង្ខាមិ អម្ពរេ តទា ។
វេទជាតំ ជនំ និស្សា តុដ្ឋហដ្ឋំ បមោទិតំ
ទិវេហាកាសេ តកតា មធុស្សរ បុច្ឆិ តាវទេ ។
តុដ្ឋហដ្ឋោ បមុទិតោ វេទជាតោ មហាជនោ
កស្ស សោធិយតិ មក្តោ អញ្ជសំ វដ្ដមាយនំ ។
តេ មេ បុដ្ឋា វិយាកំសុ ពុទ្ធោ លោកេ អនុត្តរោ
ទីបង្ករោ ជាម ជិនោ ខុប្បដ្ឋិ លោកជាយតោ
តស្ស សោធិយតេ មក្តោ អញ្ជសំ វដ្ដមាយនំ ។
ពុទ្ធោតិ មម សុត្វាន បីតិ ខុប្បដ្ឋិ តាវទេ
ពុទ្ធោ ពុទ្ធោតិ កថយន្តោ សោមនស្សំ បវេទយិ ។

ពួកមហាជនក្នុងបច្ចន្តប្រទេស មានចិត្តត្រេកអរ និមន្តព្រះតថាគត ចូរនាំគ្នាជំរះផ្លូវជាទីមក នៃព្រះតថាគតនោះ ។ សម័យនោះឯង តថាគតចេញអំពីអាស្រមរបស់ខ្លួន កាលរលាស់ចីវរសម្បកឈើ ហោះទៅឯអាកាស តថាគតឃើញជនកំពុងតែពេញចិត្តត្រេកអរ ស្រស់ស្រាយ រីករាយ ក៏ចុះអំពីអាកាសហើយសួរមនុស្សទាំងឡាយ ក្នុងខណៈនោះថា មហាជនត្រេកអរ ស្រស់ស្រាយ រីករាយ ពេញចិត្ត ជំរះផ្លូវ គន្ធ ប្រឡាយ ដើម្បីអ្នកណា ។ ពួកជនទាំងនោះដែលតថាគតសួរហើយ ក៏ឆ្លើយប្រាប់ថា ព្រះពុទ្ធដ៏ប្រសើរក្នុងលោក ជាព្រះជិនស្រី ព្រះនាមទីបង្ករ ជាលោកនាយកទ្រង់កើតឡើងហើយ ពួកយើងខ្ញុំជំរះផ្លូវ គន្ធ ប្រឡាយ ដើម្បីព្រះពុទ្ធទីបង្ករនោះ ។ បីតិកើតឡើងដល់តថាគត ក្នុងខណៈនោះ ព្រោះតែឮពាក្យថាព្រះពុទ្ធ តថាគតនឹងញ៉ាថា ព្រះពុទ្ធ ព្រះពុទ្ធ ដូច្នេះ ហើយក៏បានទូរស័ព្ទ ។

បឋមោ ទីបង្ករពុទ្ធវំសោ

តត្ថ ឋត្វា វិចិន្តេសិំ ពុទ្ធោ សំវិក្ខមានសោ
ឥធ វីជានិ ភេតិស្សំ ខណោ វេមា ឧបច្ចគា ។

យទិ ពុទ្ធស្ស សោធេថ ឯកោ កាសំ ធនាថ មេ
អហំបិ សោធយិស្សាមិ អញ្ញសំ វដុមាយនំ ។

អនំសុ តេ មមោ កាសេ សោធេតុំ អញ្ញសំ តទា
ពុទ្ធោ ពុទ្ធោតិ ចិន្តេន្តោ មក្កំ សោធេមហន្តទា ។

អនិដ្ឋិតេ មមោ កាសេ ឆឌ្ឌិតេ មហាមុនិ
ចតូហិ សតសមាសេ្សហិ ឆឌ្ឌភិញ្ញេហិ តាទិហិ

ខីណាសវេហិ វិមលេហិ បដិបជ្ជិ អញ្ញសំ ជិនោ ។

បទុក្ខមេន វត្តន្តិ វជ្ជន្តិ ភេរវយោ ពហូ
អាមោទិតា នរមរូ សាធុការំ បវត្តយុំ ។

ទេវា មនុស្សេ បស្សន្តិ មនុស្សា បស្សន្តិ ទេវតា
ឧភោបិ តេ បញ្ចលិកា អនុយន្តិ តថាគតំ ។

តថាគតបិតនៅក្នុងប្រទេសនោះ ត្រេកអរ មានចិត្តត្រេកត់ស្ងួត គិតថា អាត្មាអញទំនងបណ្តុះពូជកុសល ក្នុងបុញ្ញក្ខេត្តនេះ កុំឲ្យខណៈកន្លងទៅទទេឡើយ ។ (លុះគិតដូច្នេះហើយ កំនិយាយទៅកាមហាជនថា) បើអ្នកទាំងឡាយដំរះផ្លូវថ្វាយព្រះពុទ្ធ ចូរឲ្យទុកាសមួយដល់អាត្មាផង អាត្មានឹងដំរះផ្លូវប្រទាយដែរ ។ កាលនោះ ពួកជនទាំងនោះ ក៏ឲ្យទុកាសមួយ ដល់តថាគតដើម្បីដំរះផ្លូវ តថាគតគិតថា ព្រះពុទ្ធព្រះពុទ្ធ ដូច្នេះ ដំរះផ្លូវបណ្តើរក្នុងទុកាសនោះ ។ កាលដែលទុកាស (ផ្លូវ) របស់តថាគត ធ្វើមិនទាន់សម្រេចនៅឡើយ ស្រាប់តែព្រះជិនស្រីជាអ្នកប្រាជ្ញធំ ព្រះនាមទីបង្ករ ស្តេចយាងមកតាមផ្លូវជាមួយនឹងព្រះខីណាស្រព ៤ សែនរូប សុទ្ធតែជាអ្នកបានអភិញ្ញា ៦ ជាតាទិបុគ្គល ប្រាសចាកមន្ទិល ។ ការត្រេកទន្ធួល (ព្រះសាស្តា) ក៏ប្រព្រឹត្តទៅ ស្គរទាំងឡាយជារបើនក៏លាន់ឮឡើងគគ្រឹកគគ្រេង ពួកមនុស្សនិងទេវតា ក៏ត្រេកអរ ញុំាងសាធុការឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ។ ពួកទេវតាឃើញពួកមនុស្ស ឯពួកមនុស្សក៏ឃើញពួកទេវតា ទេវតានិងមនុស្សទាំងពីរពួកនេះ បានផ្គងអញ្ជលី ដើរដង្ហែព្រះតថាគត ។

ឧភ ឥមេហិ តុវំយេហិ មធុសប្ប មាធុសកេហិ ច

ខុភោបិ តេ វជ្ជយន្តា អនុយន្តិ តថាគតំ ។

ឥទ្ធំ មន្ធារវំ បុប្ផំ បទុមំ ចារឯត្តកំ

ឥសោឥសំ ឯកវន្តិ អាកាសេ ឧភតា(១) មរូ ។

ឥទ្ធំ ចន្ទនចុណ្ណញ្ច វារកញ្ច កេវលំ

ឥសោឥសំ ឯកវន្តិ អាកាសេ ឧភតា(១) មរូ ។

ចម្បកំ សលឡំ ឥបិ ជាកបុន្នាគកេតកំ

ឥសោឥសំ ឯកវន្តិ(២) ភូមិតលកតា ឧភ ។

កេសេ មុញ្ចិត្វាហំ តត្ថ ឋកច័រំ ច ចម្មកំ

កលលេ បត្ថរិត្វាន អវកុជ្ជោ ឥមជ្ជហំ ។

អក្កមិត្វាន មំ ពុទ្ធោ សហ សិស្សេហិ កច្ឆតុ

មា នំ កលលំ អក្កមិត្ថ ហិតាយ មេ ភវិស្សតិ ។

---

๑ ឱ. អាកាសេ ឧភគតា ។ ម. អាកាសេ ឧភគតា ។ ๒ ឱ. ឧក្កិបត្តិ ។

ពួកទេវតាប្រគំតូរ្យតន្ត្រីទិព្វទាំងឡាយ ពួកមនុស្សក៏ប្រគំតូរ្យ-
តន្ត្រីជារបស់មនុស្សទាំងឡាយ ពួកទេវតានិងមនុស្សទាំងពីរ
ក្រុមនេះ ប្រគំក្អេងជង្រែព្រះតថាគត ។ ពួកទេវតាដែលឋិត-
នៅឰដ៏អាកាស ក៏រោយរាយផ្កាមន្ទារបុប្ផ ផ្កាឈូក ផ្កាចាំ-
ច្ពែតក ព្រឹក្សជាទិព្វ ឰដ៏អាកាសអំពីទិសតូចទិសធំ ។ ពួកទេវតា
ដែលឋិតនៅឰដ៏អាកាស ក៏រោយរាយលំអិតខ្ចីមចន្ទន៍ទិព្យផង
គ្រឿងក្រអូបដ៏ប្រសើរទាំងអស់ផង អំពីទិសតូចទិសធំឰដ៏អា-
កាស ។ ពួកមនុស្សដែលឋិតនៅលើផែនដី ក៏រោយរាយផ្កា
ចម្បា ផ្កាស្រល់ ផ្កាកូមុ ផ្កាខ្ទឹង ផ្កាបុសនាគ និងផ្កាកេសរ
អំពីទិសតូចទិសធំ ។ តថាគត រំសាយសក់ ត្រង់ប្រទេស
នោះ ហើយក្រាលចីវរសម្បកឈើ និងកំណាត់សម្បកលើ
កក់ ហើយដេកផ្កាប់មុខ (អធិដ្ឋានថា) សូមព្រះពុទ្ធព្រមទាំង
ពួកសិស្ស ជាន់អាត្មាអញយ៉ាងទៅចុះ សូមកុំជាន់កក់ឡើយ
ការមិនជាន់លើកក់នោះ នឹងជាប្រយោជន៍ដល់អាត្មាអញ ។

បឋមោ ទីបង្ករពុទ្ធវំសោ

បឋមាយំ ឯបទ្ធស្ស　　ឱវាទេ អាសិ ចេតសោ

ឥច្ឆមានោ អហំ អជ្ជ　　តាលេសេ ឈាបយេ មម។

កតំ មេ អញ្ញតរេសេន　　ឆម្មំ សង្ឃិកតេនិធ

សព្ញាតំ ចាបុណិត្វា　　មុត្តោ មោចេ(๑) សនេវកេ។

កតំ មេ ឱកេន តិណ្ណោន　　បុរិសេន ចាមធិស្សរោ

សព្ញាតំ ចាបុណិត្វា　　សព្ពាវេស្សំ សនេវកេ ។

ឥមិនា មេ អធិការេន　　កាតេន បុរិសុត្តមេ

សព្ញាតំ ចាបុណាមិ　　តាវមេ ជនតំ ពហុំ ។

សំសារសោតំ ឆិន្ទិត្វា　　វិទ្ធំសេត្វា តយោ ភវេ

ឆឡភិញ្ញាវំ សមារុយ្ហ　　សព្ពាវេស្សំ សនេវកេ(๒)។

---

๑ ឱ. ម. ពុទ្ធោ ហេស្សត្តំ ភាយតិ ។ ๒ ឱ. ឥតោ បរំ មនុស្សត្តំ លិង្គសម្បត្តិ ហេតុ សត្ថារទស្សនំ បព្វជ្ជា គុណសម្បត្តិ អធិការោ ច ឆន្ទតា អដ្ឋធម្មសមោធានា អភិនីហារោ សមិដ្ឋិតីតិ ឥមេ ៣ហិ ទិស្សន្តិ ។

ទីបង្គំពុទ្ធវន្ទ ទី ๑

កាលតថាគតដេកលើផែនដី ក៏មានសេចក្តីត្រិះរិះដោយចិត្ត
យ៉ាងនេះថា បើអាត្មាអញប្រាថ្នាដុតកិលេសទាំងឡាយរបស់
អញ ក្នុងថ្ងៃនេះក៏បាន ។ តែថាប្រយោជន៍អ្វី អាត្មាអញធ្វើ
ឲ្យជាក់ច្បាស់នូវធម៌ ដោយកេរដែលគេមិនស្គាល់ ក្នុងទីនេះ
អាត្មាអញគប្បីដល់នូវសព្វញ្ញុតញ្ញាណ ជាអ្នករួចស្រឡះចាក
កិលេស ញ៉ាំងលោកព្រមទាំងទេវលោក ឲ្យរួចរោះ (ចាក-
សង្សារ) ។ ប្រយោជន៍អ្វីអាត្មាអញជាបុរស សម្តែងកម្លាំង
ក្លងទៅម្នាក់ឯង អាត្មាអញគួរដល់នូវសព្វញ្ញុតញ្ញាណ ចម្លង
មនុស្សលោកព្រមទាំងទេវលោក ។ អាត្មាអញនឹងបានដល់
នូវសព្វញ្ញុតញ្ញាណ ចម្លងប្រជុំជនច្រើន ដោយអធិការនេះ
ដែលអាត្មាអញធ្វើចំពោះព្រះពុទ្ធ ជាបុរសខ្ពង់ខ្ពស់ ។ តថា-
គតនឹងកាត់ខ្សែសង្សារ កំចាត់បង់កងទាំង ៣ ឡើងជិះលើ
នាវាគឺធម៌ នឹងចម្លងមនុស្សលោក ព្រមទាំងទេវលោក ។

ឥមម្ហាកេ លោកាធ្ហេ អហុតំ បដិក្ខោ
ខុស្សីសកេ មំ ឋានេ ឋានំ វចនមព្រវិ ។
បស្សថ ឥមំ តាបសំ ជដិលំ ខុក្ខតាបនំ
អបរិមេយ្យេ ឥតោ កប្បេ ពុទ្ធោ លោកេ ភវិស្សតិ ។
អហុ(១) កបិលវ្ហយា រម្មា ឯក្ខមិត្វា តថាកតោ
បជានំ បទមាទាន កត្វា ខុក្ខារកាវកំ ។
អជ្ឈាលរុក្ខមូលស្មឹ ឯសីនិត្វា តថាកតោ
តត្ថ ចាយាសំ បក្ខយ្ហ នេវញ្ជេវមុបេហិតំ ។
នេវញ្ជេវយ តីវម្ហិ ចាយាសំ អនិ(២)សោ ជិនោ
បដិយត្តវរមគ្គេន ពោធិមូលម្ហិ ឯហិតំ ។
តតោ បទក្ខិណំ កត្វា ពោធិមណ្ឌំ អនុត្តរំ
អស្សត្ថរុក្ខមូលម្ហិ ពុជ្ឈិស្សតិ មហាយសោ ។

---

១ ឱ. អបិ ។ ម. អហោ ។ ២ ឱ.ម. អាទ ។

ព្រះពុទ្ធព្រះនាមទីបង្ករ ទ្រង់ជ្រាបច្បាស់នូវលោក ទ្រង់គួរ
ទទួលគ្រឿងបូជាចាំងឆ្ងាយ ទ្រង់ឈរក្បែរសីសៈ របស់
តថាគត ត្រាស់ពាក្យនេះថា (ម្នាលភិក្ខុចាំងឆ្ងាយ) អ្នកចាំង
ឆ្ងាយ ចូរមើលតាបសនេះ ជាជដិល មានតបៈដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់
តាបសនេះ នឹងបានត្រាស់ជាព្រះពុទ្ធក្នុងលោក ក្នុងកប្បប្រ-
មាណាមិនបាន អំពីកប្បនេះទៅ ។ សត្វនេះ នឹងចេញចាក
ក្រុងឈ្មោះតបិលវត្ថុ ជាទីតែងកាយ តំកល់ព្យាយាម ធ្វើទុក្ក-
កិរិយា ។ សត្វនេះ អង្គុយទៀបគល់អជបាលព្រឹក្ស ទទួល
ចាយាសដែលនាងសុជាតាថ្វាយក្នុងទីនោះ នឹងចូលទៅកាន់
ស្ទឹងនេរញ្ជរ ។ ព្រះជិនស្រីនោះ បានទទួលចាយាសទៀប
ច្រោះស្ទឹងនេរញ្ជរហើយ នឹងត្រឡប់មកតាមផ្លូវដែលគេតាក់តែង
យ៉ាងប្រសើរ (អង្គុយ) ទៀបគល់ពោធិព្រឹក្ស លំដាប់នោះ
តាបសមានយសធំនេះ ធ្វើប្រទក្សិណាពោធិមណ្ឌល នឹងបាន
ត្រាស់ដឹងនូវអនុត្តរសម្មោធិញ្ញាណ ទៀបគល់អស្សត្ថព្រឹក្ស ។

បឋមោ ទីបង្ករពុទ្ធវំសោ

ឥមស្ស ជនិកា មាតា　　មាយា នាម ភវិស្សតិ

បិតា សុទ្ធោទនោ នាម　　អយំ ហេស្សតិ គោតមោ ។

កោលិតោ ឧបតិស្សោ ច　　អគ្គា ហេស្សន្តិ សាវកា

អនាសវា វីតរាគា　　សន្តចិត្តា សមាហិតា

អានន្ទោ នាមុបដ្ឋាកោ　　ឧបដ្ឋិស្សតិមំ ជិនំ ។

ខេមា ឧប្បលវណ្ណា ច　　អគ្គា ហេស្សន្តិ សាវិកា

អនាសវា វីតរាគា　　សន្តចិត្តា សមាហិតា ។

ពោធិ តស្ស កកវតោ　　អស្សត្ថោតិ បវុច្ចតិ

ឯត្តោ ច ទុតិយេ កាលេ　　អគ្គា ហេស្សន្តុបដ្ឋកា ។

ឧត្តរោ នាម ឧត្តមោ　　អគ្គា ហេស្សន្តុបដ្ឋិកា

អាយុ វស្សសតំ តស្ស　　គោតមស្ស យសស្សិនោ ។

ឥទំ សុត្វាន វចនំ　　អសមស្ស មហេសិនោ

អាមោទិតា នរមរូ　　ពុទ្ធវីជញ្ជកេ អយំ ។

ព្រះជនិកាមាតា របស់តាបសនោះ នឹងមាននាមថាព្រះនាងមាយាទេវី ព្រះបិតាព្រះនាមសុទ្ធោទន: ឯតាបសនេះ នឹងមានឈ្មោះថាព្រះគោតម អគ្គសាវ័កទាំងពីរបួគឺ កោលិត: ១ ឧបតិស្ស: ១ ជាអ្នកមិនមានអាសវ: ច្រាសចាកពាគ: មានចិត្តស្ងប់រម្ងាប់ មានចិត្តខ្ជាប់ខ្ជួន ភិក្ខុជាឧបដ្ឋាកឈ្មោះអានន្ទ នឹងបម្រើព្រះជិនស្រីនេះ ។ អគ្គសាវិកាពីរបួគឺ នាងខេមា ១ ឧប្បលវណ្ណា ១ ជាអ្នកមិនមានអាសវ: ច្រាសចាកពាគ: មានចិត្តស្ងប់រម្ងាប់ មានចិត្តខ្ជាប់ខ្ជួន ។ ឈើជាទីត្រាស់ដឹងរបស់ព្រះមានព្រះភាគនោះ ហៅថាអស្សត្ថព្រឹក្ស ឯឧបាសកជាឧបដ្ឋាកដ៏ប្រសើរពីរបួ គឺ ចិត្ត: ១ ហត្ថាឡវក: ១ ។ នាងនន្ទុមាតានិងនាងឧត្តរា ជាឧបដ្ឋាយិកាដ៏ប្រសើរ ព្រះគោតមមានយសនោះ មានព្រះជន្ម ១០០ វស្សា ។ ពួកមនុស្សនិងទេវតា លុះឮពាក្យព្យាករណ៍របស់ព្រះពុទ្ធទីបង្អ្ករ ទ្រង់ស្វែងរកគុណដ៏ធំ ឥតមានបុគ្គលស្មើនេះហើយ ក៏រីករាយដោយគិតថា សុមេធតាបសនេះ ជាពូជពន្ធុក នៃព្រះពុទ្ធ ។

ឧក្កុដិសង្ខា វត្តន្តិ អច្ឆោជនន្តិ(១) ហាសន្តិ ច
កតញ្ញលី ធម្មសព្ភន្តិ ទសសហស្សីសទេវតា ។
យទិមស្ស លោកធាតុស្ស វិវជ្ជិស្សាម សាសនំ
អនាគតម្ហិ អទ្ធានេ ហោស្សាម សម្មុខា ឥមំ ។
យថា មនុស្សា ឧទិតវន្តា បដិតិត្តំ វិវជ្ជយ
ហោដ្ឋាតិត្តំ កហោត្វាន ឧត្តរន្តិ មហានទិំ ។
ឯវមេវ មយំ សព្ពេ យទិ មុញ្ចាមិមំ ជិនំ
អនាគតម្ហិ អទ្ធានេ ហោស្សាម សម្មុខា ឥមំ ។
ជិនង្កុរោ លោកវិទូ អាហុតីនំ បដិគ្គហោ
មម កម្មំ បកិត្តេត្វា ឧត្តិណាចាឧមុទ្ធរិ ។
យេ តត្ថ អាសុំ ជិនបុត្តា សព្ពេ បឧត្តិណមកាំសុ មំ
ឧភោ មនុស្សា អសុរា យក្ខា អភិវាទេត្វាន បក្កមុំ ។

---

១ ឱ.ម. អញ្ជោជេត្តិ ។

សម្ដេចហើយ ក៏ប្រព្រឹត្តទៅ ពួកលោក ព្រមទាំងទេវលោក ទាំងមួយម៉ឺនលោកធាតុ ទេវដែផង សើចផង ផ្គងអញ្ជលីនមស្ការផង ពោលថា បើពួកយើងឃ្លាងមគ្គផលក្នុងសាសនាព្រះលោកនាថនេះ ក្នុងកាលជាអនាគត ពួកយើងនឹងបានសម្រេច ក្នុងទីចំពោះព្រះភក្ត្រ នៃព្រះគោតមនេះ ។ ពួកមនុស្សក្រាលធ្វងស្ទឹង បើឃ្លាងកំពង់ចំពោះមុខហើយ តែងកាន់យកកំពង់ខាងក្រោម ក៏ឈ្មោះថាធ្វងស្ទឹងធំដែរ យ៉ាងណាវិញ ពួកយើងទាំងអស់គ្នា បើឃ្លាងព្រះដ៏នស្រីនេះហើយ ក្នុងកាលជាអនាគត គង់នឹងបានសម្រេច ក្នុងទីចំពោះព្រះភក្ត្រ នៃព្រះគោតមនេះ ក៏យ៉ាងនោះដែរ ។ ព្រះពុទ្ធទីបង្ករ ទ្រង់ជ្រាបច្បាស់នូវលោក គួរទទួលគ្រឿងបូជា ទ្រង់សរសើរអំពើរបស់តថាគតហើយ ទ្រង់លើកព្រះបាទខាងស្តាំ ។ សាវ័កទាំងឡាយណា ជាបុត្រនៃព្រះដ៏នស្រីក្នុងទីនោះ ពួកសាវ័កទាំងនោះ ក៏ធ្វើប្រទក្សិណតថាគត ពួកទេវតា ពួកមនុស្ស ពួកអសុរ ពួកយក្ស ក៏ក្រាបថ្វាយបង្គំតថាគត ហើយបៀសចេញទៅ ។

បឋមោ ទីបង្ករពុទ្ធរំសោ

ឧស្សុំ មេ អតិក្កន្តេ សសរេ្ឆ លោកនាយកេ
សយនា វុដ្ឋហិត្វាន បល្លង្កំ អាភុជឹ តទា ។
សុខេន សុខិតោ ហោមិ ចាមោជ្ជេន បមោទិតោ
បីតិយា ច អភិសន្ទោ បល្លង្កំ អាភុជឹ តទា ។
បល្លង្កេន និសីទិត្វា ឋវំ ចិន្តេសិហំ តទា
វសីភូតោ អហំ ឈានេ អភិញ្ញាចារមិដ្ឋតោ ។
សហស្សិយម្ហិ(១) លោកម្ហិ ឥសយោ ឧត្តុ មេ សមា
អសនោ ឥទ្ធិមន្តេសុ អលភឹ ឈានិសំ សុខំ ។
បល្លង្កាភុជនេ មយ្ហំ ឧស្សហស្សាធិវាសិនោ
មហាជានំ បវត្តេសុំ ឆុំ ពុទ្ធោ ភវិស្សសិ ។
យា បុព្វេ ពោធិសត្តានំ បល្លង្កាវមាភុជេ
និមិត្តានិ បនិស្សន្ទិ តានិ អជ្ជ បនិស្សរេ ។
សីតំ ព្យាបកតំ ហោតិ ឧណ្ហាញ្ច ឧបសម្មតិ
តានិ អជ្ជ បនិស្សន្ទិ ឆុំ ពុទ្ធោ ភវិស្សសិ ។

---

១ ម. ទសសហស្សិ ។

ទីបង្ករពុទ្ធវង្ស ទី ១

កាលព្រះលោកនាយក ព្រមទាំងព្រះសង្ឃ កន្ទងនូវការឃើញ
របស់តថាគតទៅ តថាគតក៏ក្រោកចាកទីដេក ហើយពែនក្នែន
ក្នុងកាលនោះ ។ តថាគតជាអ្នកមានសេចក្តីសុខ ដោយសេច-
ក្តីសុខ រីករាយដោយចាមោជ្ជៈ ផ្សព្វផ្សាយដោយបីតិ អង្គុយ
ពែនក្នែនក្នុងកាលនោះ ។ តថាគតអង្គុយពែនក្នែន គិតយ៉ាង
នេះ ក្នុងកាលនោះថា អាត្មាអញជាអ្នកស្ទាត់ក្នុងឈាន ដល់នូវ
ត្រើយនៃអភិញ្ញា ។ ក្នុងលោកធាតុទាំងមួយពាន់ មិនមានពួក
ឥសី ស្មើដោយអាត្មាអញទេ្បីយ អាត្មាអញឥតមានបុគ្គលស្មើ
ក្នុងឥទ្ធិពលទាំងឡាយ អញបាននូវសេចក្តីសុខបែបនេះ ។ ក្នុង
កាលដែលតថាគត អង្គុយពែនក្នែនគិតយ៉ាងនេះ ពួកមហាព្រហ្ម
ដែលនៅអាស្រ័យក្នុងលោកធាតុមួយម៉ឺន ក៏ញុំាងសម្លេងខ្លាំងឲ្យ
លាន់ឮថា លោកនឹងបានត្រាស់ជាព្រះពុទ្ធប្រាកដ ។ និមិត្ត
ទាំងឡាយណា ក្នុងកាលជាទីពឹងក្នែន នៃពោធិសត្វទាំងឡាយ
ប្រាកដក្នុងកាលមុន និមិត្តទាំងនោះ ក៏ប្រាកដក្នុងថ្ងៃនេះ ។
ត្រជាក់ក៏ស្ងាត់ជាក់ទៅ ទាំងក្តៅក៏ស្ងប់រម្ងាប់ និមិត្តទាំងនោះ
ក៏ប្រាកដក្នុងថ្ងៃនេះ លោកនឹងបានត្រាស់ជាព្រះពុទ្ធប្រាកដ ។

ឥសសហស្សឹ លោតរោតុ ឯសុន្ធោ ហោតិ ឯកាកុលា
តានិ អជ្ជ បនិសុន្ធិ ឆុំ ពុន្ធោ ភវិស្សសិ ។
មហាភតា ឯ ភយន្តិ ឯ សន្ធន្តិ សវន្តិយោ
តានិ អជ្ជ បនិសុន្ធិ ឆុំ ពុន្ធោ ភវិស្សសិ ។
ឋលជា ឋលជា(១) បុប្ផា សព្ពេ បុប្ផន្តិ តាវទេ
តេបជ្ជ បុប្ផិតា សព្ពេ ឆុំ ពុន្ធោ ភវិស្សសិ ។
លតា ភ យនិភ រុក្ខា ឋលំ ជាវន្តិ(២) តាវទេ
តេបជ្ជ ឋលិតា សព្ពេ ឆុំ ពុន្ធោ ភវិស្សសិ ។
អាកាសដ្ឋា ច ភុម្មដ្ឋា រតនា ជោតន្តិ តាវទេ
តេបជ្ជ រតនា ជោតន្តិ ឆុំ ពុន្ធោ ភវិស្សសិ ។
មាឆុស្សកោ ច និព្ភា ច តុវិយា វជ្ជន្តិ តាវទេ
តេបជ្ជកោ អភិវន្តិ ឆុំ ពុន្ធោ ភវិស្សសិ ។

---

១ ឱ.ម. ឋកដា ។ ២ ម. ឋលជាវ ហោន្តីតិ ទិស្សន្តិ ។

លោកជាតុទាំងមួយម៉ឺន ក៏ឥតមានសម្ងួត ឥតរីករវ ទិម្ពិត
ទាំងនោះ ក៏ប្រាកដក្នុងថ្ងៃនេះ លោកនឹងបានត្រាស់ជាព្រះ
ពុទ្ធប្រាកដ ។ ឰឡរឹងទាំងឡាយក៏ឈប់បក់ ស្មឹងទាំងឡាយ
ក៏ឈប់ហូរ ទិម្ពិតទាំងនោះ ក៏ប្រាកដក្នុងថ្ងៃនេះ លោក
នឹងបានត្រាស់ជាព្រះពុទ្ធប្រាកដ ។ ផ្កាទាំងពួង ដែលកើត
លើគោក កើតក្នុងទឹក ក៏រីកក្នុងខណៈនោះ ផ្កាទាំងអស់
នោះ ក៏បញ្ចេញផ្កាក្នុងថ្ងៃនេះ លោកនិងបានត្រាស់ជាព្រះពុទ្ធ
ប្រាកដ ។ វល្លិទាំងឡាយក្តី ឈើទាំងឡាយក្តី ទ្រទ្រង់ន្ទូវ
ផ្លែ ក្នុងខណៈនោះ វល្លិនិងឈើទាំងអស់នោះ ក៏បញ្ចេញ
ផ្លែក្នុងថ្ងៃនេះ លោកនឹងបានត្រាស់ជាព្រះពុទ្ធប្រាកដ ។ កែវ
ទាំងឡាយ ដែលបិតនៅឰដ៏អាកាសក្តី បិតនៅលើផែន
ដីក្តី ដែលរុងរឿងក្នុងខណៈនោះ កែវទាំងនោះ ក៏រុង-
រឿងក្នុងថ្ងៃនេះ លោកនឹងបានត្រាស់ជាព្រះពុទ្ធប្រាកដ ។
គ្រឿងតូរ្យតន្ត្រីទាំងឡាយ ជារបស់មនុស្ស និងជាទិព្យ
ដែលប្រគំក្នុងខណៈនោះ តូរ្យតន្ត្រីទាំងពីរនោះ ក៏លាន់ឮ
ខ្ទរឹងក្នុងថ្ងៃនេះ លោកនឹងបានត្រាស់ជាព្រះពុទ្ធប្រាកដ ។

๒๒. ทีปังกรพุทธวังสะ

วิจิตฺตปุปฺผา กตกา　　อกิรึสฺวฺหิ ตาวเท

เตปิ อชฺช ปริสฺสนฺเท(๑)　　ชุหุ พุทฺโธ กริสฺสติ ฯ

มหาสมุทฺโท อากุลโต　　ทสสหสฺสี ปกมฺปโต

เตปชฺชเคา อกิรวฺหิ　　ชุหุ พุทฺโธ กริสฺสติ ฯ

นิรเย ทสสหสฺสา　　อคฺคี ชิวฺหิ ตาวเท

เตปชฺช นิพฺพุตา อคฺคี　　ชุหุ พุทฺโธ กริสฺสติ ฯ

วิมโล โหติ สุริโย　　สพฺเพ นิสฺสทฺทิ ตารกา

เตปิ อชฺช ปริสฺสนฺเท　　ชุหุ พุทฺโธ กริสฺสติ ฯ

อโนวุชฺช(๒) ชนกา　　มหิยา ฉฑฺฑิ ตาวเท

สมปชฺชิ ปฏิปชฺชเต มหิยา　　ชุหุ พุทฺโธ กริสฺสติ ฯ

ตารกณา วิโรเจนฺติ　　นกฺขตฺตา คคนมณฺฑเล

วิสาขา จนฺทิมายุตฺตา　　ชุหุ พุทฺโธ กริสฺสติ ฯ

---

๑ ม. ปริสฺสนฺติ ฯ ๒ ฉ. อโนวิชฺช ฯ

ផ្កាដ៏វិចិត្រទាំងឡាយ រុះរោយចុះអំពីអាកាសក្នុងខណៈនោះ ផ្កាដ៏វិចិត្រទាំងនោះ ក៏ប្រាកដក្នុងថ្ងៃនេះ លោកនឹងបានត្រាស់ជាព្រះពុទ្ធប្រាកដ ។ មហាសមុទ្រ ក៏ស្រកចុះ លោកជាតុទាំងមួយមុឺន ក៏ញាប់ញ័រ ក្នុងខណៈនោះ មហាសមុទ្រទាំងលោកជាតុទាំងពីរនោះ ក៏លាន់ឮកងរំពងក្នុងថ្ងៃនេះ លោកនឹងបានត្រាស់ជាព្រះពុទ្ធប្រាកដ ។ ភ្លើងក្នុងនរកទាំងមួនមុឺន ក៏រលត់ក្នុងខណៈនោះ ភ្លើងទាំងនោះ ក៏រលត់ក្នុងថ្ងៃនេះ លោកនឹងបានត្រាស់ជាព្រះពុទ្ធប្រាកដ ។ ព្រះអាទិត្យ ប្រាសចាកមន្ទិលផ្កាយទាំងពួងក៏ប្រាកដ ព្រះអាទិត្យនិងផ្កាយទាំងនោះ ក៏បានប្រាកដក្នុងថ្ងៃនេះ លោកនិងបានត្រាស់ជាព្រះពុទ្ធប្រាកដ ។ ក្នុងកាលគ្មានភ្លៀង ទឹកក៏ផុសផុលឡើងលើផែនដី ក្នុងខណៈនោះ ទឹកក៏ផុសឡើងលើផែនដី ក្នុងថ្ងៃនេះ លោកនឹងបានត្រាស់ជាព្រះពុទ្ធប្រាកដ ។ ពួកផ្កាយទាំងឡាយក៏រុងរឿង ផ្កាយនក្ខត្តឫក្សទាំងឡាយ ប្រកបដោយព្រះចន្ទ្រវិសាខ (ក៏រុងរឿង) ក្នុងមណ្ឌលនៃអាកាស លោកនឹងបានត្រាស់ជាព្រះពុទ្ធប្រាកដ ។

สุตฺตนฺตปิฏเก ขุทฺทกนิกายสฺส ฆุฏฺฐวคฺเค

วิลาสยา ธาสยา นิกฺขมนฺติ สกาสยา
เตปชฺช อาสยา ฉุฏฺฐา ฉุวํ ฆุฏฺฐา ภวิสฺสติ ฯ

น เหตาติ อาตาสตฺตานํ สนฺตุฏฺฐา เหนฺติ ตาเทน
เตปชฺช สเพฺพ สนฺตุฏฺฐา ฉุวํ ฆุฏฺฐา ภวิสฺสติ ฯ

เกตา ตนฺตสมฺปนฺติ(๑) ชิยฏฺฐา ธาเนสฺสติ
ตานิปชฺช ปนิสฺสนฺติ ฉุวํ ฆุฏฺฐา ภวิสฺสติ ฯ

กเตา ตตา ตนุ เหตาติ เธาเสา เมาเหา ธาเนสฺสติ
เตปชฺช วิตตา สเพฺพ ฉุวํ ฆุฏฺฐา ภวิสฺสติ ฯ

ภยึ ตตา น ภวาติ อชฺเชตํ ปนิสฺสติ
เตน ลาเภน ชาตาม ฉุวํ ฆุฏฺฐา ภวิสฺสติ ฯ

---

๑ ฉ.ม. ตทุปสมฺปนฺติ ฯ

ចំណែកឯពួកសត្វនៅក្នុងវន្ទ ពួកសត្វដែកក្នុងជ្រោះ ក៏ចេញ
ចាកលំនៅរបស់ខ្លួន ពួកសត្វទាំងអស់នោះ ក៏ចោះបង់លំនៅ
ចោលក្នុងថ្ងៃនេះ លោកនឹងបានត្រាស់ជាព្រះពុទ្ធប្រាកដ ។
សេចក្តីអផ្សុកមិនមានដល់សត្វទាំងឡាយ សត្វទាំងឡាយជា
អ្នកត្រេកអរ ក្នុងខណៈនោះ ពួកសត្វទាំងអស់នោះ ជាអ្នក
ត្រេកអរក្នុងថ្ងៃនេះ លោកនឹងបានត្រាស់ជាព្រះពុទ្ធប្រាកដ ។
រោគទាំងឡាយ ដ៏ស្រាល ។ ក៏ស្ងប់រម្ងាប់ទៅ ទាំងសេចក្តី
ស្រេកឃ្លានក៏វិនាសទៅ ការស្ងប់រោគ និងការវិនាសសេចក្តី
ស្រេចឃ្លានទាំងនោះ ក៏ប្រាកដក្នុងថ្ងៃនេះ លោកនឹងបាន
ត្រាស់ជាព្រះពុទ្ធប្រាកដ ។ រោគក៏ស្រោកស្រាន្តទៅ ទោសៈ
មោហៈ ក៏បាត់បង់ទៅ ក្នុងកាលនោះ រោគនិងកិលេស
ទាំងអស់នោះ ក៏ប្រាសចេញទៅក្នុងថ្ងៃនេះ លោកនិងបាន
ត្រាស់ជាព្រះពុទ្ធប្រាកដ ។ ឯភ័យមិនមាន ក្នុងកាលនោះ
ការមិនមានភ័យនុ៎ះ ក៏ប្រាកដក្នុងថ្ងៃនេះ ព្រោះហេតុនោះ
ទើបយើងដឹងថា លោកនឹងបានត្រាស់ជាព្រះពុទ្ធប្រាកដ ។

๑๐ พิมพกเทวีปุจฉา

วาณาธุฏฺฐสตี ๆ ฏฺฐี อฏฺฐเปตฺวา ปฏิสฺสตี
เตน ลกฺขเณน ชาตาย ฏฺฐี พุทฺธา ภวิสฺสสิ ๆ
อฏฺฐิกงฺกา ปกฺกมตี ทิฏฺฐกงฺกา ปกาสตี
เสาปฏฺฐ กายตี กงฺกา ฏฺฐี พุทฺธา ภวิสฺสสิ ๆ
สพฺเพ เทวา ปฏิสฺสนฺธี ฮาเปตฺวา ๓(๑) อรูปิโน
เตปฏฺฐ สพฺเพ ธิสฺสนฺธี ฏฺฐี พุทฺธา ภวิสฺสสิ ๆ
ยาวตา นิรยา ชาย สพฺเพ ธิสฺสนฺธี ตาวเท
เตปฏฺฐ สพฺเพ ธิสฺสนฺธี ฏฺฐี พุทฺธา ภวิสฺสสิ ๆ
กุฏา(๒) กากฏา เสลา จ ฉ เปาฏฺฐวาณา ตถา
อากาสกูตา เตปฏฺฐ ฏฺฐี พุทฺธา ภวิสฺสสิ ๆ
ฏุตี จ อุปปตฺตี จ ขเณ ตสฺมึ น วิชฺชติ
ตาย อฏฺฐ ปฏิสฺสนฺธี ฏฺฐี พุทฺธา ภวิสฺสสิ ๆ

---

๑ ฉ. ม. ปปญฺจา ๆ ๒ ฉ, กุฏฺฐา ๆ

ឆ្អឹលីក៏ខ្ចាត់ខ្ចាយទៅខាងលើ ការខ្ចាត់ខ្ចាយឆ្អឹលី ក៏ប្រាកដក្នុងថ្ងៃនេះ ព្រោះហេតុនោះ ទើបពួកយើងដឹងថា លោកនឹងបានត្រាស់ជាព្រះពុទ្ធប្រាកដ ។ ក្ងិនស្អុយ ក៏ផាត់បេញ្ច ក្ងិនទិព្វ ក៏ផ្សាយទៅ ក្ងិនទិព្វនោះ ក៏ផ្សាយចេញក្នុងថ្ងៃនេះ លោកនឹងបានត្រាស់ជាព្រះពុទ្ធប្រាកដ ។ ពួកទេវតាទាំងពួង រៀវលែងតែអរូបព្រហ្មចេញ ដែលប្រាកដ ពួកទេវតាទាំងអស់នោះ ក៏ប្រាកដក្នុងថ្ងៃនេះ លោកនឹងបានត្រាស់ជាព្រះពុទ្ធប្រាកដ ។ ពួកសត្វនរកទាំងអម្បាលម៉ាន ដែលប្រាកដក្នុងខណៈនោះ ពួកសត្វនរក ទាំងអស់នោះឯង ក៏ប្រាកដក្នុងថ្ងៃនេះ លោកនឹងបានត្រាស់ជាព្រះពុទ្ធប្រាកដ ។ ក្នុងកាលនោះ ជញ្ជាំងទាំងឡាយក្តី សន្ទះទ្វារទាំងឡាយក្តី ភ្នំទាំងឡាយក្តី ជារតៀងរាល់មិនមានឡើយ កំពែងសន្ទះទ្វារនិងភ្នំទាំងឡាយនោះ ក៏ក្លាយទៅជាអាកាស (ប្រាកដ) ក្នុងថ្ងៃនេះ លោកនឹងបានត្រាស់ជាព្រះពុទ្ធប្រាកដ ។ បុតិនិងឧបបត្តិ មិនមាន ក្នុងខណៈនោះ និមិត្តទាំងនោះ ក៏ប្រាកដក្នុងថ្ងៃនេះ លោកនឹងបានត្រាស់ជាព្រះពុទ្ធប្រាកដ ។

(ឥមេ ឯមិត្តា ឯសន្តិ សម្ពោធត្តាយ ចាណិនំ(១))

ឧឡ្ឍំ បក្កយ្ហ វីរិយំ មា ឯវត្ត អកិក្កម

មយំបេតំ វិជានាម ជុវំ ពុទ្ធោ ភវិស្សសិ ។

ពុទ្ធស្ស វចនំ សុត្វា ឧសសហស្សន ច្ចុភយំ

តុដ្ឋហដ្ឋោ បមោទិតោ ឃវំ ចិន្តេសិ មាឧនា ។

អទ្ធាវចនា ពុទ្ធា អមោឃវចនា ជិនា

វិតថំ ឧត្តំ ពុទ្ធានំ ជុវំ ពុទ្ធោ ភវិមិសំ ។

យថា ខិត្តំ ឧកេ លេណ្ឌំ(២) ជុវំ បតតិ ភូមិយំ

តថេវ ពុទ្ធសេដ្ឋានំ វចនំ ជុវសស្សតំ ។

---

១ ឱ. ម. ឥមេ ៣ហិ ឧ ទិស្សន្តិ ។ ២ ឱ. លេឞ្ឌុ ។ ម. លេឞ្ឌុ ។

(និម្មិតទាំងនេះក៏ច្រាកដដល់សត្វទាំងឡាយ ដើម្បីត្រាស់ដឹងនូវអនុត្តរសម្មោធិញ្ញាណ) (ពួកសត្វពោលថា បពិត្រសុមេធតាបស) សូមលោកផ្គងឋានាយាមឲ្យមាំមួនទៀត កុំត្រឡប់កុំថយក្រោយឡើយ ពួកយើងដឹងច្បាស់នូវហេតុនុ៎ះថា លោកនឹងបានត្រាស់ជាព្រះពុទ្ធច្រាកដ ។ តថាគតលុះឮពាក្យរបស់ជនទាំងពីរពួក គឺព្រះពុទ្ធ និងទេវតា ទាំងមួយម៉ឺនចក្រវាឡហើយ ក៏ត្រេកអរ ស្រស់ស្រាយ រីករាយ គិតក្នុងកាលនោះយ៉ាងនេះថា ធម្មតាព្រះពុទ្ធទាំងឡាយ មិនដែលមានព្រះពុទ្ធដីកាបែកជាពីរទេ ព្រះជិនស្រីទាំងឡាយមិនដែលមានព្រះពុទ្ធដីកាឥតអំពើទេ ព្រះពុទ្ធដីការបស់ព្រះពុទ្ធទាំងឡាយ មិនដែលឃ្លៀងឃ្លាតទេ អាត្មាអញនឹងបានត្រាស់ជាព្រះពុទ្ធច្រាកដ ។ ដុំដីដែលគេចោលទៅ ឮដីអាកាស ទៀងតែធ្លាក់មកលើផែនដីវិញ យ៉ាងណា ពាក្យរបស់ព្រះពុទ្ធដ៏ប្រសើរទាំងឡាយ ក៏ទៀងទាត់ច្រាកដ យ៉ាងនោះដែរ ។

បឋមោ ទីបង្ករពុទ្ធវំសោ

វិតថំ នត្ថិ ពុទ្ធានំ ឆុំ ពុទ្ធោ ភវាមិហំ

យថាបិ សព្ពសត្តានំ មរណំ ឆុំសសច្ចតំ

តថេវ ពុទ្ធសេដ្ឋានំ វចនំ ឆុំសសច្ចតំ។

យថា វត្តិក្ខាយេ បត្តេ សុរិយុក្គមនំ ឆុំ

តថេវ ពុទ្ធសេដ្ឋានំ វចនំ ឆុំសសច្ចតំ ។

យថា ឯក្ខគ្គសយនស្ស សីហស្ស នទនំ ឆុំ

តថេវ ពុទ្ធសេដ្ឋានំ វចនំ ឆុំសសច្ចតំ ។

យថា អាបន្នសត្តានំ ភារមោរោបនំ ឆុំ

តថេវ ពុទ្ធសេដ្ឋានំ វចនំ ឆុំសសច្ចតំ ។

ហន្ទ ពុទ្ធករេ ធម្មេ វិចិនាមិ ឥតោ តតោ

ឧទ្ទិំ អដោ ឧសនិសា យាវតា ធម្មជាតុយា ។

ទីបង្អែរពុទ្ធវង្ស ទី ១

ព្រះបន្ទូលរបស់ព្រះពុទ្ធទាំង៣ឆ្នាំយ មិនចេះឃ្លៀងឃ្លាត អាត្មាអញទើបបានត្រាស់ជាព្រះពុទ្ធប្រាកដ សេចក្តីស្ងាប់របស់សព្វសត្វ ទៀងទាត់ប្រាកដ យ៉ាងណា ព្រះបន្ទូលរបស់ព្រះពុទ្ធប្រសើរទាំង៣ឆ្នាំយ ទៀងទាត់ប្រាកដ ដូច្នោះដែរ ។ កាលដែលពត្រីអស់ទៅ ព្រះអាទិត្យទៀងតែរះឡើង យ៉ាងណា ព្រះបន្ទូល របស់ព្រះពុទ្ធដ៏ប្រសើរទាំង៣ឆ្នាំយ ក៏ទៀងទាត់ប្រាកដ យ៉ាងនោះដែរ ។ សីហៈដែលចេញអំពីដំណេកតែងបន្ទឺសម្ងួន យ៉ាងណា ព្រះបន្ទូលរបស់ព្រះពុទ្ធដ៏ប្រសើរទាំង៣ឆ្នាំយ ក៏ទៀងទាត់ប្រាកដ យ៉ាងនោះដែរ ។ ការសម្រាលគភ៌ នៃស្រីដែលមានគភ៌ធ្ងន់ ជារបស់ទៀងទាត់យ៉ាងណា ព្រះបន្ទូលរបស់ព្រះពុទ្ធដ៏ប្រសើរទាំង៣ឆ្នាំយ ក៏ទៀងទាត់ប្រាកដ យ៉ាងនោះដែរ ។ បើដូច្នោះ អាត្មាអញានឹងជ្រើសរើសរាកពុទ្ធការកធម៌ទាំង៣ឆ្នាំយ ពីខាងនេះពីខាងនោះ គឺខាងលើ ខាងក្រោម ទិសទាំង ១០ ជាបដល់ធម្មធាតុ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ពុទ្ធវំសោ

វិចិនន្តោ តយា ធម្មំ បឋមំ ធានចារមិំ
បុព្ពកេហិ មហោសីហិ អនុចិណ្ណំ មហាបថំ ។
ឥមំ ត្វំ បឋមំ តាវ ទទ្ធុំ កត្វា សមាធិយ
ធានចារមិំ កច្ច យតិ ពោធិ បត្តុមិច្ឆសិ ។
យថាបិ កុម្ភោ សម្បុណ្ណោ យស្ស កស្សចិ
អាលោកតោ

វមតេ ខុទកំ និស្សិំ ន តត្ត បរិរក្ខតិ ។
តថេវ យោចកេ និស្ម មិនមុក្កដ្ឋមជ្ឈិមេ
ទទាហិ ធានំ និស្សិំ កុម្ភោវិយ អាលោកតោ ។
ន ហោតេ ឯត្ថការយេ ពុទ្ធឆម្ហា ភវិស្សរេ
អញ្ញេបិ វិចិនិស្សន្តិ យេ ឆម្ហា ពោធិចារយេ ។
វិចិនន្តោ តយា ធម្មំ ទុតិយំ សីលចារមិំ
បុព្ពកេហិ មហោសីហិ អាសេវិតំ និសេវិតំ ។

កាលនោះ តថាគត កំពុងជ្រើសរើស ក៏បានឃើញទាន-
បារមី ជាដំបូង ជាគន្លងធំ ដែលពោធិសត្វទាំងឡាយអំពី
បូរាណជាប់សន្សំមក (ហើយទូន្មានខ្លួនឯងថា ម្នាលសុមេធ-
បណ្ឌិត) អ្នកចូរសមាទាន ធ្វើទ្រឹទានបារមី ជាដំបូងនេះ
ឲ្យមាំមួន បើអ្នកចង់លុះនូវពោធិញ្ញាណ ចូរបំពេញទ្រឹទាន-
បារមីចុះ ។ ភ្លុំដែលមានទឹកពេញ បុគ្គលណាមួយ ផ្អាប់
ចុះ ចាក់មិនឲ្យសល់ទឹក ទឹកមិនជក់នៅក្នុងភ្លុំនោះ យ៉ាង
ណា អ្នកបើឃើញពួកសូមមក ទោះថាកទាប ខ្ពង់ខ្ពស់ ឬ
មធ្យម ចូរឲ្យទាន កុំឲ្យសេសសល់ ឲ្យដូចជាភ្លុំដែលគេ
ផ្អាប់ដូច្នោះ ។ ពុទ្ធធម៌ទាំងឡាយ មិនមែនមានត្រឹមប៉ុណ្ណោះ
ទេ អាត្មាអញនឹងជ្រើសរើសរកពុទ្ធធម៌ដទៃទៀត ដែលជា
ធម៌ញុំាងពោធិញ្ញាណឲ្យសម្រេច ។ កាលនោះ តថាគត
កំពង់ជ្រើសរើសរក ក៏ឃើញសីលបារមីទី ២ ដែលពោធិ-
សត្វទាំងឡាយអំពីបូរាណ ធ្លាប់សេព ធ្លាប់អាស្រ័យមក

បឋមោ ទីបង្ករពុទ្ធវំសោ

ឥមំ ភូមិ ឧត្តរិយំ តាវ ទទ្ទុំ ភេត្វា សមាធិយ
ហ

សីលចារមិតំ កត្វ យនិ ពោធិំ បត្តុមិច្ឆសិ ។

យថាបិ ចាមរី កាលំ កាសិញ្ចិ បដិលភ្តិតំ

ឧបេតំ មរណំ តត្ថ ន វាកោបេតិ កាលឆិ ។

តថេវ ចត្វសុ ភូមីសុ សីលានិ បរិបូរយ

បរិវក្ខ សព្វទា សីលំ ចាមរី វិយ កាលឆិ ។

ន ហោតេ ឱត្តកាយោវ ពុទ្ធិឆម្ហា ភវិស្សរ

អញ្ញេបិ វិចិនិស្សាមិ យេ ឆម្ហា ពោធិចាចនា ។

វិចិនន្តោ តថា ឧក្កឹ តតិយំ នេក្ខម្មចារមឹ

បុព្វកេហិ មហេសីហិ អាសេវិតំ និសេវិតំ ។

ឥមំ ភូមិ តតិយំ តាវ ទទ្ទុំ ភេត្វា សមាធិយ
ហ

នេក្ខម្មចារមិតំ កត្វ យនិ ពោធិំ បត្តុមិច្ឆសិ ។

(ហើយទូន្មានខ្លួនឯងថា ម្នាលសុមេធបណ្ឌិត) អ្នកឯងចូរសមាទាន ធ្វើសីលបារមីទី ២ នេះ ឲ្យមាំមួន បើអ្នកចង់លុះនូវពោធិញ្ញាណ ចូរបំពេញនូវសីលបារមីចុះ ។ សត្វចាមរី (កាលឃើញ) រោមកន្ទុយចំពាក់នឹងវបស់អ្វីមួយ ស៊ូស្ងាប់ក្នុងទីនោះ មិនព្រមផ្តាច់កន្ទុយចោលឡើយ យ៉ាងណាមិញ អ្នកចូរបំពេញនូវសីលទាំងឡាយ ក្នុងភូមិទាំង ៤ ចូររក្សាសីលសព្វកាល ឲ្យដូចជាសត្វចាមរី រក្សាកន្ទុយ យ៉ាងនោះចុះ ។ ពុទ្ធធម៌ទាំងឡាយ មិនមែនមានត្រឹមតែប៉ុណ្ណេះទេ អាត្មាអញ នឹងជ្រើសរើសរកពុទ្ធធម៌ដទៃទៀត ដែលជាធម៌ញុំាងពោធិញ្ញាណឲ្យសម្រេច ។ កាលនោះ តថាគត កំពុងជ្រើសរើសរក ក៏បាននឃើញនេក្ខម្មបារមីទី ៣ ដែលពោធិសត្វទាំងឡាយ អំពីបុរាណ ធ្លាប់សេព ធ្លាប់អាស្រ័យមក (ហើយទូន្មានខ្លួនឯងថា ម្នាលសុមេធបណ្ឌិត) អ្នកចូរសមាទាន ធ្វើនេក្ខម្មបារមីទី ៣ នេះ ឲ្យមាំមួន បើអ្នកចង់លុះ នូវពោធិញ្ញាណ ចូរបំពេញនូវនេក្ខម្មបារមីចុះ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយស្ស ពុទ្ធវំសោ

យថា អដ្ឋយរេ បុរិសោ ចិរំ វុដ្ឋោ ទុក្ខដ្ដិតោ
ឯ តត្ត រាគំ អកិរនេតំ មុត្តិយោ ករេសតិ ។
តថេវ ត្វំ សព្ពករេ បស្ស អដ្ឋយរេ រិយ(១)
នេក្ខម្មាភិមុខោ ហោហិ ករោតោ បរិមុត្តិយោ ។
ឯ ហោតេ ឱត្តការោយេវ ពុទ្ធឆម្មា ករិស្សរេ
អញ្ញេបិ រិចិនិស្សាមិ យេ ឆម្មា ពោធិចាចរា ។
រិចិនន្តោ តថា ឧក្កឹ ចតុត្តំ បញ្ញាចារមឹ
បុព្វកេហិ មហេសីហិ អាសេវិតំ និសេវិតំ ។
ឥមំ ត្វំ ចតុត្តំ តារ ឧឌ្ឍុំ កត្វា សមាធិយ
បញ្ញាចារមិតំ កច្ច យនិ ពោធឹ បត្តមិច្ឆសិ ។
យថាបិ ភិក្ខុ ភិក្ខន្តោ បរិមុក្កដ្ឋមជ្ឈិមេ
ភុលានិ ឧ រិវដ្ឋន្តោ ឯវំ លភតិ យាបនំ ។
តថេវ ត្វំ សព្ពកាលំ បរិបុច្ឆន្តោ ពុធំ ជនំ
បញ្ញាចារមិតំ កត្វា សម្ពោធឹ ចាបុណិស្សសិ ។

---

១ ឱ.ម. អដ្ឋយរេ រិយ ។

បុរសដែលជាប់នៅក្នុងគុក អស់កាលយូរ ត្រូវសេចក្តីទុក្ខ
បៀតបៀនហើយ រមែងមិនញុំាងសេចក្តីត្រេកអរ ឲ្យកើត
ឡើងក្នុងគុកនោះទេ រមែងស្វែងរកការរួច (ចាកគុកនោះ)
យ៉ាងណា អ្នកចូរយើញ ទូវកពាំងអស់ ដូចជាគុកចុះ ចូរ
បែរមុខទៅរកនេក្ខម្មៈដើម្បីរួចចាកភព យ៉ាងនោះដែរ ។ ពុទ្ធ-
ធម៌ពាំងឡាយ មិនមែនមានត្រឹមតែប៉ុណ្ណោះទេ អាត្មាអញទើ
ជ្រើសរើសរកពុទ្ធធម៌ដទៃទៀត ដែលជាធម៌ញុំាងពោធិញ្ញា-
ណឲ្យសម្រេច ។ កាលនោះ តថាគតកំពុងជ្រើសរើសរក
ក៏បានឃើញបញ្ញាបារមីទី ៤ ដែលពោធិសត្វពាំងឡាយអំពី
បូរាណជ្រាប់សេព ធ្លាប់អាស្រ័យមក (ហើយទូន្មានខ្លួនឯងថា
ម្នាលសុមេធបណ្ឌិត) អ្នកចូរសមាទាន ធ្វើបញ្ញាបារមីទី ៤
នេះ ឲ្យមាំមួន បើអ្នកចង់ដល់នូវពោធិញ្ញាណ ចូរបំពេញ
នូវបញ្ញាបារមីចុះ ។ ភិក្ខុកាលប្រព្រឹត្តបិណ្ឌបាត មិនរំលងនូវ
ត្រកូលពាំងឡាយ ទោះថោកថាប ខ្ពង់ខ្ពស់ ប្រមធ្យម រមែង
បានបង្ហាន់ លុមញុំាងអត្តភាពឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ យ៉ាងណា អ្នក
បើសាកសួរជនជាអ្នកប្រាជ្ញ សព្វកាល នឹងដល់នូវបញ្ញាបារមី
ហើយបានលុះនូវពោធិញ្ញាណមិនខាន ក៏យ៉ាងនោះដែរ ។

បឋមោ ទីបង្ករពុទ្ធវន្ទនា

ន មោតេ ឯត្តកាយេវ ពុទ្ធ ឧម្ហា ភវិស្សរេ

អញ្ញេបិ វិចិនិស្សាមិ យេ ឧម្ហា ពោធិចាចរា ។

វិចិនន្តោ តថា ឧក្កំ បញ្ចមំ វីរិយចារិមំ

បុព្ពកេហិ មហេសីហិ អាសេវិតំ និសេវិតំ ។

ឥមំ តុំ បញ្ចមំ តាវ ឧទ្ធំ កត្វា សមាធិយ

វីរិយចារិមំ កត្តុ យទិ ពោធិ បត្តុមិច្ឆសិ ។

យថាបិ សីហោ មិគរាជា និសជ្ជដ្ឋានចង្កមេ

អលីនវីរិយោ ហោតិ បក្ខហិតមនោ សទា ។

តថេវ តុំ សព្ពភវេ បក្ខយ្ហ វីរិយំ ឧទ្ធំ

វីរិយចារិមំ កត្វា សម្ពោធិ ចាបុណិស្សសិ ។

ន មោតេ ឯត្តកាយេវ ពុទ្ធ ឧម្ហា ភវិស្សរេ

អញ្ញេបិ វិចិនិស្សាមិ យេ ឧម្ហា ពោធិចាចរា ។

ទីបង្អែរពុទ្ធវង្សទី ១

ពុទ្ធធម៌ចាំង់ឡាយ មិនមែនមានត្រឹមប៉ុណ្ណេះទេ អាត្មាអញ
នឹងជ្រើសរើសរកពុទ្ធធម៌ដទៃទៀត ដែលជាធម៌ញុំាងពោធិ-
ញ្ញាណឲ្យសម្រេច ។ កាលនោះ តថាគតកំពុងជ្រើសរើស
រក ក៏បានបើញវិរិយបារមីទី ៩ ដែលពោធិសត្វចាំង់ឡាយ
អំពីបូរាណ ធ្លាប់សេព ធ្លាប់អាស្រ័យមក ហើយទូន្មានខ្លួនឯង
ថា ម្នាលសុមេធបណ្ឌិត) អ្នកចូរសមាទាន ធ្វើវិរិយបារមីទី
៩ នេះ ឲ្យមាំមួន បើអ្នកចង់លុះនូវពោធិញ្ញាណ ចូរបំពេញនូវ
វិរិយបារមីចុះ ។ សត្វសីហៈជាស្តេចនៃម្រឹគ មានព្យាយាម
មិនរួញរា មានចិត្តផ្ចង់ផ្ចង់សព្វកាល ក្នុងការអង្គុយ ឈរ ដើរ
យ៉ាងណា អ្នកគួរផ្ចង់ព្យាយាមឲ្យមាំមួន ក្នុងកាយាំង់ឆួង
យ៉ាងនោះចុះ លុះដល់នូវវិរិយបារមីហើយ នឹងបានសម្រេច
ពោធិញ្ញាណ មិនខានឡើយ ។ ពុទ្ធធម៌ចាំង់ឡាយ មិន
មែនមានត្រឹមប៉ុណ្ណេះទេ អាត្មាអញ នឹងជ្រើសរើសរកពុទ្ធ-
ធម៌ដទៃទៀត ដែលជាធម៌ញុំាងពោធិញ្ញាណឲ្យសម្រេច ។

វំសេ ឧប្បន្នោ តថា ឧក្កឹ ជដ្ឋមំ ខត្តិយារមឺ

បុព្វកេហិ មហោសីហិ អាសេវិតំ និសេវិតំ ។

ឥមំ ភូំ ជដ្ឋមំ តាវ ឧទ្ធរិ កត្វា សមាធិយ

តត្ថ អនេជ្ឈមនសោ សម្ពោធឹ ចាបុណិ សុ្សសិ ។

យថាបិ បឋវី នាម សុចឹបិ អសុចឹបិ ច

សព្ពំ សហតិ និក្ខេបំ ឯ កកេតិ បដិយុ្ជយំ ។

តថេវ ភូំបិ សព្ពសំ(១) សម្ពាធាវមានក្ខមោ

ខត្តិយារមំ កត្វា សម្ពោធឹ ចាបុណិ សុ្សសិ ។

ឯ មោតេ ឯត្តកាយេវ ពុទ្ធឯម្ហា ភវិសុ្សរេ

អញ្ញេបិ វីរិយសុ្សមិ យេ ឯម្ហា ពោធិចាចរា ។

---

១ ម. ភូំ សព្ពការេ ។

កាលនោះ តថាគតកំពុងជ្រើសរើសរក ក៏បានឃើញទុតិ-
ចារមីទី ៦ ដែលពោធិសត្វទាំងឡាយ អំពីបូពណ៌ឆ្ងាប់សេត
ឆ្ងាប់អាស្រ័យមក (ហើយទូន្មានទូន្មងឯងថា ម្នាលសុមេធ-
បណ្ឌិត) អ្នកចូរសមាទាន ធ្វើនូវទុតិចារមីទី ៦ នេះ ឲ្យមាំ
មួន អ្នកកុំមានចិត្តបែកជាពីរ ក្នុងទុតិចារមីនោះ ទើបបានដល់
នូវពោធិញ្ញាណ មិនខានឡើយ ។ ធម្មតាផែនដី រមែងអត់-
ធ្មត់ ចំពោះវត្ថុទាំងពួង ទោះស្អាតក្តី មិនស្អាតក្តី ដែល
គេដាក់ចុះហើយ រមែងមិនធ្វើនូវសេចក្តីថ្នាំងថ្នាក់ និងសេច-
ក្តីត្រេកអរឡើយ យ៉ាងណា ។ អ្នកក៏គួរអត់ធ្មត់ នូវការ
រាប់អាន និងការមើលងាយ របស់ពួកជនទាំងពួង យ៉ាង
នោះដែរ លុះដល់នូវទុតិចារមីហើយ ទើបបានសម្រេចសម្ពោ-
ធិញ្ញាណ មិនខានឡើយ ។ ពុទ្ធធម៌ទាំងឡាយ មិនមែន
មានត្រឹមប៉ុណ្ណេះទេ អាត្មាអញទើបជ្រើសរើស រកពុទ្ធធម៌
ដទៃទៀត ដែលជាធម៌ញុំាងពោធិញ្ញាណ ឲ្យសម្រេច ។

បឋមោ ទីបង្ករពុទ្ធវំសោ

វិជិនន្តោ តថា នក្ខី　　សត្តមំ សក្យចារមី

បុព្វកេហិ មហេសីហិ　　អាសេវិតំ និសេវិតំ ។

ឥមំ ភូមិំ សត្តមំ តាវ　　ឧទ្ធរិ ករុណា សមាធិយ

តត្ថ អន្តលិក្ខេ ឋិតោ　　សម្ពោធិំ ចាបុណិ សយ្ហសិ ។

យថាបិ ឱសធិ ជាម　　តុលាភូតា សទេវកេ

សមយេ ឧត្តរិ សេដ្ឋា　　ន ភេក្កមតិ វីជិតោ ។

តថេវ ភូមិំ សង្ខិ　　មា ភេក្កមសិ វីជិតោ

សក្យចារមិតំ កត្វា　　សម្ពោធិំ ចាបុណិ សយ្ហសិ ។

ន ហោតេ ឱត្តការោ　　ពុទ្ធ ឥម្ហា ភវិ សយ្ហរេ

អញ្ញេបិ វិជិនិ សយ្ហមិ　　យេ ឥម្ហា ពោធិ ចាចរា ។

វិជិនន្តោ តថា នក្ខី　　អដ្ឋមំ អធិដ្ឋានចារមី

បុព្វកេហិ មហេសីហិ　　អាសេវិតំ និសេវិតំ ។

កាលនោះ តថាគតកំពុងជ្រើសរើសរក កំបានឃើញសច្ច-
ចារមីទី ៧ ដែលពោធិសត្វទាំងឡាយអំពីបូពណា ធ្លាប់សេព
ធ្លាប់អាស្រ័យមក (ហើយទូន្មានខ្លួនឯងថា ម្នាលសុមេធ-
បណ្ឌិត) អ្នកចូរសមាទាន ធ្វើសច្ចចារមីទី ៧ នេះ ឲ្យមាំមួន
កុំមានពាក្យបែកជាពីរ ក្នុងសច្ចចារមីនោះ នឹងបានសម្រេច
សម្ពោធិញ្ញាណមិនខានឡើយ ។ ធម្មតាផ្កាយព្រឹក ជាដញ្ជើង
របស់លោក ព្រមទាំងទេវលោក រមែងមិនឃ្លាតចាកវីថី
ក្នុងរដូវក្តៀង ឬហេមន្តរដូវឡើយ យ៉ាងណា ។ អ្នកកុំឃ្លាត
ចាកវីថី ក្នុងសច្ចៈទាំងឡាយ យ៉ាងនោះដែរ លុះដល់ទូរ
សច្ចចារមីហើយ នឹងបានសម្រេចសម្ពោធិញ្ញាណ មិនខាន
ឡើយ ។ ពុទ្ធធម៌ទាំងឡាយ មិនមែនមានត្រឹមប៉ុណ្ណេះទេ
អាត្មាអញ នឹងជ្រើសរើសរកពុទ្ធធម៌ដទៃទៀត ដែលជាធម៌
ញុំាងពោធិញ្ញាណឲ្យសម្រេច ។ កាលនោះតថាគត កំពុង
ជ្រើសរើសរក កំបានឃើញអធិដ្ឋានចារមីទី ៨ ដែលពោធិ-
សត្វទាំងឡាយ អំពីបូពណាធ្លាប់សេព ធ្លាប់អាស្រ័យមក

សុត្តន្តបិដកៃ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ពុទ្ធវំសោ

ឥមំ ខ្វាំ អដ្ឋមំ តាវ ឧទ្ធំ កត្វា សមាធិយ
តត្ថ ខ្វាំ ឯច្ឆលោ ហុត្វា សម្ពោធិ ចាបុណិ សព្ពសិ ។
យថាបិ បព្វតោ សេលោ អចលោ សុបតិដ្ឋិតោ
ឯ កម្បតិ ភូសង្កតេហិ សកដ្ឋានេវ តិដ្ឋតិ ។
តថេវ ខ្វាំ អធិដ្ឋានេ សព្វញ្ញ អចលោ ភវ
អធិដ្ឋានចារមិតំ កត្វា សម្ពោធិ ចាបុណិ សព្ពសិ ។
ឯ ហោតេ ឯត្តកាយេវ ពុទ្ធឆម្ភា ភវិសព្ពរេ
អញ្ញេបិ វិចិនិសព្ពមិ យេ ឆម្ភា ពោធិចាចរា ។
វិចិនន្តោ តទា ឧក្កំ ឧវមំ មេត្តាចារមិ
បុព្វកេហិ មហេសីហិ អាសេវិតំ និសេវិតំ ។
ឥមំ ខ្វាំ ឧវមំ តាវ ឧទ្ធំ កត្វា សមាធិយ
មេត្តាយ អសមោ ហោហិ យទិ ពោធិ បត្តុមិច្ឆសិ ។

(ហើយទូន្មានខ្លួនឯងថា ម្នាលសុមេធបណ្ឌិត) អ្នកចូរសមាទាន
ធ្វើអធិដ្ឋានបារមីទី៨ នេះឲ្យមាំមួន អ្នកកុំញាប់ញ័រក្នុងអធិដ្ឋាន-
បារមីនោះ នឹងបានសម្រេចសម្ពោធិញ្ញាណមិនខានឡើយ ។
ភ្នំថ្មតែកម្រើក តាំងនៅស៊ប់ មិនរញ្ជួយ ដោយខ្យល់ដ៏ខ្លាំងក្លា
រមែងតាំងនៅ ក្នុងទីរបស់ខ្លួនដដែល យ៉ាងណា អ្នកចូរកុំ
កម្រើក ក្នុងអធិដ្ឋានបារមី សព្វកាល យ៉ាងនោះដែរ លុះ
ដល់នូវអធិដ្ឋានបារមីហើយ នឹងបានសម្រេចសម្ពោធិញ្ញាណ
មិនខានឡើយ ។ ពុទ្ធធម៌តាំងឡាយ មិនមែនមានត្រឹមតែ
ប៉ុណ្ណោះទេ អាត្មាអញ នឹងជ្រើសរើសរកពុទ្ធធម៌ដទៃទៀត
ដែលជាធម៌ញុំាងពោធិញ្ញាណ ឲ្យសម្រេច ។ កាលនោះ
តថាគត កំពុងជ្រើសរើសរក ក៏ឃើញមេត្តាបារមីទី៩ ដែល
ពោធិសត្វតាំងឡាយអំពីបូពណា ធ្លាប់សេព ធ្លាប់អាស្រ័យមក
(ហើយទូន្មានខ្លួនឯងថា ម្នាលសុមេធបណ្ឌិត) អ្នកចូរសមា-
ទាន ធ្វើនូវមេត្តាបារមីទី៩ នេះឲ្យមាំមួន អ្នកចូរកុំឲ្យមាន
បុគ្គលដទៃស្មើដោយមេត្តា បើអ្នកចង់លុះនូវពោធិញ្ញាណ ។

បឋមោ ទីបង្ករពុទ្ធវំសោ

យថាបិ ទុទ្ទភំ ឆាម កាលប្បាណោ ចាបកោ ជនេ
សមំ ជរតំ សីតេន បភាហោតំ រជោមលំ ។

តថេវ តុំ ហិតាហិតេ សមំ មេត្តាយ ភាវយ
មេត្តាចាវមិតំ កត្វា សម្ពោធឹ ចាបុណិស្សសិ ។

ន ហោតេ ឯត្តកាយេវ ពុទ្ធឆម្ហា ភវិស្សរេ
អញ្ញេបិ វិចិនិស្សាមិ យេ ឆម្ហា ពោធិចាចកា ។

វិចិនន្តោ តទា ទក្ខឹ ទសមំ ទុបេក្ខាចារមឹ
បុព្ពកេហិ មហេសីហិ អាសេវិតំ និសេវិតំ ។

ឥមំ តុំ ទសមំ តាវ ទទ្ទុំ កត្វា សមាធិយ
តុលាភូតោ ទនេ្ទ ហុត្វា សម្ពោធឹ ចាបុណិស្សតិ ។

យថាបិ បឋវី ឆាម និក្ខិត្តំ អសុចឹ សុចឹ
ទុបេក្ខតិ ទុភោបេតេ តោ ជាតុន្ទុយវដ្ឋិតា ។

ធម្មតាទឹករមែងផ្សព្វផ្សាយត្រជាក់ស្មើ ចំពោះជនពាលល្អពាល អាក្រក់ រមែងកំចាត់បង់នូវធូលីនិងមន្ទិល យ៉ាងណា ។ អ្នកប្រុងចំរើនមេត្តាឲ្យស្មើ ចំពោះមិត្រនិងសត្រូវ យ៉ាងនោះដែរ លុះដល់នូវមេត្តាបារមីហើយ នឹងបានសម្រេចសម្ពោធិញ្ញាណមិនខានឡើយ ។ ពុទ្ធធម៌ពាលល្ងាយ មិនមែនមានត្រឹមប៉ុណ្ណេះទេ អាត្មាអញនឹងជ្រើសរើសរកពុទ្ធធម៌ដទៃទៀត ដែលជាធម៌ញុំាងពោធិញ្ញាណ ឲ្យសម្រេច ។ កាលនោះ តថាគតកំពុងជ្រើសរើសរក ក៏ឃើញទុបេក្ខាបារមីទី ១០ ដែលពោធិសត្វពាលល្ងាយអំពីបូរាណភ្ជាប់សេព ភ្ជាប់អាស្រ័យមក (ហើយទូន្មានខ្លួនឯងថា ម្នាលសុមេធបណ្ឌិត) អ្នកប្រុងសមាទាន ធ្វើទុបេក្ខាបារមីទី ១០ នេះ ឲ្យមាំមួន អ្នកគួរជាបុគ្គលដូចជាផញ្ជឹងដ៏មាំមួន នឹងបានសម្រេចពោធិញ្ញាណមិនខានឡើយ ។ ធម្មតាផែនដីតែងព្រងើយកន្តើយ ចំពោះវត្ថុមិនស្អាតក្តី ស្អាតក្តី ដែលគេជាក់ចុះហើយ តែងរឿរាកសេចក្តីក្រោធនិងសេចក្តីត្រេកអរ ចំពោះវត្ថុពាលនោះ យ៉ាងណា

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ពុទ្ធវំសោ

តេជេវ តុំ សុខុដ្ឋុក្ខេ តុណភក្ខតោ សតា ភវ
ខុបេក្ខាចារមិតំ កត្វា សម្ពោធិ ចាបុណិស្សសិ ។
ឯត្តកាយេវ តេ លោកេ យេ ឆម្ភា ពោធិចាចនា
តទុទ្ធំ ឆត្តំ អញ្ញត្រ ឆឌ្ឍំ តត្ត បតិដ្ឋហិ ។
ឥមេ ឆម្ភេ សម្មសតោ សភាវសរសលក្ខណោ
ឆម្ភតោជេន វសុជា ឆសសហស្សឺ បកម្បថ ។
ចលតិ រវតិ បថវី ខុច្ចុយន្តំវ ម៉ន្ទិតំ
តេលយន្តំ យថា ចក្កំ ឯវំ កម្បតិ មេឆនិ ។
យាវតា បរិសា អាសិ ពុទ្ធស្ស បរិវេសនេ
បវេឆមានា សា តត្ត មុច្ឆិតា សេតិ ភូមិយំ ។
ឃដានេកសហស្សានិ ភុម្ភីឆញ្ច សតា ពហូ
សព្ពុណ្ណាមដិតា តត្ត អញ្ញមញ្ញំ បយដ្ឋិតា ។

អ្នកចូរធ្វើខ្នងឲ្យដូចជាដញ្ជើង ចំពោះសុខនិងទុក្ខ សព្វកាលយ៉ាងនោះដែរ អ្នកលុះដល់នូវឧបេក្ខាបារមីហើយ នឹងបានសម្រេចសម្ពោធិញ្ញាណពុំខាន ។ ធម៌ទាំងឡាយណា ជាគ្រឿងញុំាងពោធិញ្ញាណឲ្យសម្រេច ធម៌ទាំងនោះ មានក្នុងលោក ត្រឹមតែប៉ុណ្ណោះ ពុទ្ធការកធម៌ដទៃ ក្រៅអំពីបារមី ១០ នោះ មិនមានទេ អ្នកចូរតាំងនៅក្នុងបារមីធម៌ទាំង ១០ នោះ ឲ្យមាំមួនចុះ ។ កាលតថាគតពិចារណា នូវបារមីធម៌ទាំងនេះ ដោយសភាវសាមញ្ញលក្ខណៈ ផែនដីទាំងមួយម៉ឺនលោកធាតុ កំញាប់ញ័រ ដោយតេជះនៃធម៌ ។ ផែនដីកំរើកបន្ទឺឡើង ដូចជាឃ្មាបអំពៅដែលត្រូវគេគាប ឬចក្កយន្តប្រែង ត្រូវគេគាបហើយ (វេមជ្ឈវិលញ័រ) យ៉ាងណា ផែនដីក៏ញាប់ញ័រ យ៉ាងនោះដែរ ។ បរិស័ទរបស់ព្រះពុទ្ធ មានចំនួនប៉ុន្មាន ក្នុងទីដែលអង្គាស បរិស័ទនោះ ក៏ញាប់ញ័រដេកជ្រប់លើផែនដី ក្នុងទីអង្គាសនោះ ។ ឆ្នាំងជាប្រើនពាន់ និងភ្នមជាប្រើនរយ ក៏ខ្ចប់ខ្ចឹអស់ ក្នុងទីនោះ ។

បឋមោ ទីបង្ករពុទ្ធវំសោ

ឧព្ភិដ្ឋា តសិតា អតិតា ភដ្ឋា ព្យដិតមានសា

មហាជនា សមាគម្ម ឧបដ្ឋារម្ភាគមុំ ។

តតិ ភវិស្សតិ លោកស្ស កល្យាណំ អថ ចាបកំ

សព្ពោ ឧបដ្ឋុតោ លោកោ តំ វិជោនេហិ ចក្ខុមា ។

តេសំ តទា សញ្ញាបេសិ ឧបដ្ឋាកេ មហាមុនិ

វិសដ្ឋា ហោថ មា ភាថ ឥមស្មឹ បឋវិកម្បនេ ។

យមហំ អជ្ជ ព្យាកាសឹ ពុទ្ធោ លោកេ ភវិស្សតិ

ឱសោ សម្មសតិ ឆម្មំ បុព្ពកំ ជិនសេវិតំ ។

តស្ស សម្មសតោ ឆម្មំ ពុទ្ធភូមិមសេសតោ

តេនាយំ កម្បតិ បឋវី ឧសសមាស្ស សនេវកេ ។

ពួកមហាជនមានចិត្តរន្ធត់តក់ស្លុត កិតក៏យ ភ្ញាក់ផ្អើល មានចិត្តញ័រចំប្រប់ មកប្រជុំគ្នាហើយចូលទៅគាល់ព្រះពុទ្ធទីបង្ករ (ហើយទូលសួរថា) បពិត្រព្រះអង្គមានចក្ខុ ហេតុល្អ ឬហេតុអាក្រក់ដូចម្តេច ទើបមានដល់មនុស្សលោក លោកទាំងមូល ត្រូវសេចក្តីអន្តរាយបៀតបៀនហើយ សូមព្រះអង្គទ្រង់មេត្តាប្រោស បន្ទោបង់សេចក្តីអន្តរាយនោះចេញ ។ គ្រានោះ ព្រះមហាមុនីទីបង្ករ ទ្រង់ញ៉ាំងមហាជនទាំងនោះឲ្យយល់ច្បាស់ថា អ្នកទាំងឡាយ ចូរកុំមានសេចក្តីរន្ធត់ក្រៃសកុំខ្វាបចំពោះការញាប់ញ័រផែនដីនេះឡើយ ។ ដ្បិតតថាគតបានព្យាករក្នុងថ្ងៃនេះថា សុមេធបណ្ឌិតនេះ នឹងបានត្រាស់ជាព្រះពុទ្ធក្នុងលោក (ក្នុងកាលជាអនាគត) សុមេធបណ្ឌិតនុ៎ះ កំពុងពិចារណាធម៌ ដែលព្រះជិនស្រីអំពីបូរាណធ្លាប់សេពមក ។ កាលសុមេធបណ្ឌិតពិចារណាធម៌គឺពុទ្ធភូមិ ដោយឥតសេសសល់ ព្រោះហេតុនោះ បានជាផែនដីទាំងមួយម៉ឺនលោកធាតុ ក្នុងលោកព្រមទាំងទេវលោក ញាប់ញ័រ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ពុទ្ធវំសោ

ពុទ្ធស្ស វចនំ សុត្វា មនោ ឯញ្ជាតំ(๑) តាវទេ
សព្ពេ មំ ឧបសង្កម្ម បុនបិ អភិវន្ទិសុ ។
សមាធយិត្វា ពុទ្ធកុលំ ទន្ធំ ភគ្គាន·មានសំ
ទីបង្ករំ ឧមសវ្ឆត្វា អាសនា វុដ្ឋហឹ តទា ។
ឯពុំ មាឧុសវ្ឆកំ វុប្ចំ ទេវា មាឧុសកា ឧភោ
សមោភរិត្វន្តិ វុប្ចេហិ វុដ្ឋហន្តស្ស អាសនា ។
វេទយន្តិ ច តេ សោត្តិ ទេវា មាឧុសកា ឧភោ
មហាន្តិ បត្តំ តុម្ហំ តំ លភស្សុ យថិច្ឆិតំ ។
សព្ពីតិយោ វិវជ្ជន្តុ សោភោ ភវោ វិវជ្ជតុ(๒)
មា តេ ភវត្ថន្តរាយោ ជុស្សុ ទិប្បំ ពោធិមុត្តមំ ។
យថា សមយេ សម្ពុទ្ធេ បុប្ចន្តិ បុប្ចិនោ ឧភោ
តថេវ តុំ មហាវីរ ពុទ្ធញាណេន បុប្ចសិ ។

---

๑ ឱ. ម. ឥញ្ជាយេ ។ ๒ ខ. សព្ពភោគោ វិនស្សតូតិ ទិស្សន្តិ ។

ចិត្ត (នៃមហាជន) ក៏រលត់ស្ងប់ ក្នុងខណៈនោះភ្លាម ព្រោះបានស្តាប់ព្រះបន្ទូល របស់ព្រះពុទ្ធ ពួកមហាជនទាំងអស់គ្នា ក៏ចូលមកវាគតថាគត ហើយក្រាបថ្វាយបង្គំម្តងទៀត ។ គ្រានោះ តថាគត សមាទានទូវពុទ្ធគុណ ធ្វើចិត្តឲ្យមាំមួន ក្រាបថ្វាយបង្គំព្រះពុទ្ធទីបង្អែរ ហើយក្រោកចាកអាសនៈ ។ ពួកទេវតា ពួកមនុស្ស ទាំងពីរពួក ក៏រោយរាយផ្កាមិព្វ និងផ្កាដារបស់មនុស្ស ចំពោះសុមេធបណ្ឌិត ដែលក្រោកចាកអាសនៈ ។ ពួកទេវតានិងពួកមនុស្ស ទាំងពីរពួកនោះ បានទូវសួស្តី (ពោលថា) តំណែងដ៏ធំដែលលោកប្រាថ្នាហើយ សូមលោកបាន ទូវតំណែងនោះ សមគួរតាមប្រាថ្នាចុះ ។ ចង្កែងទាំងពួង ចូរបរវៀសចៀសចេញទៅ សេចក្តីសោក និងរោគ ក៏ចូរចៀសវាងចេញទៅ សេចក្តីអន្តរាយ កុំបីមានដល់លោកឡើយ សូមលោកបានលុះ ទូវសព្វញ្ញុតញ្ញាណដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ ឆាប់ ។ ចុះ ។ កាលដល់រដូវផ្កា ពួកឈើមានផ្កា រមែងបញ្ចេញផ្កា យ៉ាងណា បពិត្រតាបសមានព្យាយាមធំ លោកចូរបញ្ចេញផ្កា ដោយពុទ្ធញ្ញាណ យ៉ាងនោះដែរ ។

បឋមោ ទីបង្ករពុទ្ធវំសោ

យថា យេ កោចិ សម្ពុទ្ធា ឃ្យាយុំ ឧសភោរមិ
តថេវ តុំ មហាវីរ ឃ្យាយ ឧសភោរមិ ។
យថា យេ កោចិ សម្ពុទ្ធា ពោធិមណ្ឌម្ហិ ពុជ្ឈរេ
តថេវ តុំ មហាវីរ ពុជ្ឈស្សុ ជិនពោធិយំ ។
យថា យេ កោចិ សម្ពុទ្ធា ធម្មចក្កំ បវត្តយុំ
តថេវ តុំ មហាវីរ ធម្មចក្កំ បវត្តយ ។
បុណ្ណាមាយំ យថា ចន្ទោ បរិបុណ្ណោ វិរោចតិ
តថេវ តុំ បុណ្ណមនោ វិរោច ឧសសមាសភូយំ ។
ភហុមុត្តោ យថា សុរិយោ តាបេន អតិរោចតិ
តថេវ លោកា មុញ្ចិត្វា វិរោច សិរិយា តុវំ ។
យថា យោ គាចិ ឧទិយោ ជិនវរិន្ទ មហោឧឡឹ
ឯវំ សទេវកា លោកា ជិនវរិន្ទ តវន្តិកេ ។

ទីបង្គរពុទ្ធវង្ស ទី ๑

ព្រះសម្ពុទ្ធទាំង៦ព្រះអង្គមួយ ទ្រង់បំពេញហើយ នូវបារមី ទាំង ๑๐ យ៉ាងណា បពិត្រតាបសមានឫទ្ធិយ៉ាមធំ លោកចូរបំពេញបារមីទាំង ๑๐ យ៉ាងនោះ ។ ព្រះសម្ពុទ្ធទាំង៦ព្រះអង្គមួយ ទ្រង់ត្រាស់ដឹង នៅបគល់ពោធិព្រឹក្ស យ៉ាងណា បពិត្រតាបសមានឫទ្ធិយ៉ាមធំ លោកចូរត្រាស់ដឹង នៅបគល់ពោធិព្រឹក្ស នៃព្រះជិនស្រី យ៉ាងនោះ ។ ព្រះសម្ពុទ្ធទាំង៦ព្រះអង្គមួយ ទ្រង់ញុំាងធម្មចក្រ ឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ យ៉ាងណា បពិត្រតាបសមានឫទ្ធិយ៉ាមធំ សូមលោកញុំាងធម្មចក្រ ឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ យ៉ាងនោះចុះ ។ ព្រះចន្ទ្រពេញវង់ រមែងរុងរឿងក្នុងវេលាពេញបូណ៌មី យ៉ាងណា លោកក៏មានចិត្តពេញបូរណ៌រឿងក្នុងលោកធាតុ ទាំងមួយម៉ឺន យ៉ាងនោះ ។ ព្រះអាទិត្យដែលរះចាំងផុតអំពីភពហ៊ុ រមែងរុងរឿងដោយកំដៅ យ៉ាងណា លោកចូររះចាំងចាកលោកធម៌ ចូររុងរឿងដោយពុទ្ធសិរី យ៉ាងនោះដែរ ។ ស្តេចទាំង៦ព្រះអង្គមួយ រមែងហូរទៅប្រជុំក្នុងមហាសមុទ្រ យ៉ាងណា ពួកលោកព្រមទាំងទេវលោក ក៏រមែងប្រជុំក្នុងសំណាក់ របស់លោក យ៉ាងនោះដែរ ។

สุตฺตนฺตปิฏเก ขุทฺทกนิกายสฺส ธมฺมปทาเน

เตหิ ปุถุปฺปสนฺนาหิ สา ธนวติ สมาธิย
เต ธมฺเม ปริปูเรตฺวา ปตฺวา ฐานมนุตฺตรนฺติ ฯ

สุเมธกถา[๑] นิฏฺฐิตา ฯ

ตถา เต ภาวยิตฺวาน สสงฺฆา โลกนายกา
อุปคญฺฉุ สรณา ตสฺส ทีปงฺกรสฺส สตฺถุโน ฯ
สรณาคมเน ตญฺจ นิวาเสสิ ตถาคโต
ตญฺจ ปญฺจสุ สีเลสุ สีเล ธนวเร ปนฺ ฯ
ตสฺมิญฺจ เขตฺเต สามญฺเ จตุเร ผลมุตฺตเม
ตสฺมิญฺจ อสเม ธมฺเม เขตฺเต สา ปติสณฺฐหิ ฯ
ตสฺมิญฺจ วิสเม ปตฺเต อฏฺ เขตฺเต ธนาสเก
ตตฺเถว ตสฺมิญฺจ วิญฺญาเย ธนฺเน ตญฺญา ปเวจฺฉติ ฯ

---

๑ ฉ. สุเมธวิตฺถกถา ฯ ม. สุเมธปฏฺฐนา กถา ฯ

គ្រានោះ សុមេធបណ្ឌិតនោះ ដែលពួកទេវតានិងមនុស្ស
ទាំងនោះ ស្ងើចសរសើរហើយ ក៏សមាទានទូវបារមីធម៌ទាំង
១០ បំពេញបារមីធម៌ទាំងនោះ ចូលទៅកាន់ព្រៃធំ ។

ចប់ សុមេធកថា ។

គ្រានោះ ពួកទុបាសកទុបាសិកាទាំងនោះ ញុំាងព្រះលោក-
នាយក ព្រមទាំងព្រះសង្ឃឲ្យឆាន់រួចហើយ ក៏ដល់ទូវព្រះ
សាស្តាទីបង្ករនោះជាទីពឹង ។ ព្រះតថាគត ទ្រង់ញុំាងបុគ្គល
ខ្លះ ឲ្យតម្កល់នៅក្នុងសរណាគមន៍ ញុំាងបុគ្គលខ្លះ ឲ្យតាំងនៅ
ក្នុងសីល ៥ ញុំាងបុគ្គលដទៃទៀត ឲ្យតម្កល់នៅក្នុងសីល
១០ ។ ព្រះអង្គទ្រង់ប្រទានមគ្គ ដល់បុគ្គលខ្លះ ប្រទានផល
ដ៏ទុត្តមទាំង ៤ ដល់បុគ្គលខ្លះ ប្រទានបដិសម្ភិទា ជាធម៌
ឥតមានអ្វីស្មើ ដល់បុគ្គលខ្លះ ។ ព្រះពុទ្ធដ៏ប្រសើរជាង
នរៈ ទ្រង់ប្រទានសមាបត្តិ ៨ ដ៏ប្រសើរ ដល់បុគ្គលខ្លះ
ប្រទានវិជ្ជា ៣ ដល់បុគ្គលខ្លះ អភិញ្ញា ៦ ដល់បុគ្គលខ្លះ ។

បឋមោ ទីបង្ករពុទ្ធវំសោ

តេន យោគេន ជនកាយំ ឱវទតិ មហាមុនិ

តេន វិត្ថារិកំ អាសិ លោកជាដស្ស សាសនំ។

មហាហនុសកក្ខន្ធោ ទីបង្ករោ សជាមគោ

ពហូ ជនេ តារយតិ បរិមោចេតិ ទុក្ខតឹ ។

ពោធនេយ្យជនំ ឥស្វា សតសហស្សេ យោជនេ

ខណេន ឧបកប្បន្តេ ពោធេតិ តំ មហាមុនិ ។

បឋមាភិសមយេ ពុទ្ធោ កោដិសតមពោធយិ

ទុតិយាភិសមយេ ជាតោ នវុតិកោដិមពោធយិ ។

យទា ច នេវកាយម្ហិ ពុទ្ធោ ធម្មមទេសយិ

នវុតិកោដិសហស្សានំ តតិយាភិសមយោ អហុ។

សន្និចាតា តយោ អាសុំ ទីបង្ករស្ស សត្ថុនោ

កោដិសតសហស្សានំ បឋមោ អាសិ សមាគមោ។

ទីបង្ករពុទ្ធវង្ស ទី ១

ព្រះមហាមុនីទ្រង់ទូន្មានពួកជន ដោយន័យជាគ្រឿងប្រកប
នោះ ព្រោះហេតុនោះ ឋានជាសាសនានៃព្រះលោកនាថ
ជាគុណជាតដ៏ធំទូលាយ ។ ព្រះពុទ្ធព្រះនាមទីបង្ករ មាន
ព្រះហនុកា (ដូចព្រះចន្ទ្រកងថ្ងៃ ១៤ កើត) មានដងខ្លួនមួល
ភ្លុំដូចគោ១សក ទ្រង់ចម្លងពួកជនច្រើន ឲ្យរួចចាកទុគ្គតិ ។
ព្រះមហាមុនី ទ្រង់ឃើញពួកជនដែលគួរត្រាស់ដឹង បិតនៅ
ក្នុងទីមួយសែនយោជន៍ ទ្រង់ចូលទៅជិតហើយញុំាងពួកជន
នោះឲ្យត្រាស់ដឹងក្នុងខណៈនោះ ។ ក្នុងការត្រាស់ដឹងទី ១
ព្រះពុទ្ធទ្រង់ញុំាងពួកទេវតា ១០០ កោដិ ឲ្យត្រាស់ដឹង ក្នុង
ការត្រាស់ដឹងទី ២ ព្រះលោកនាថ ទ្រង់ញុំាងពួកទេវតានិង
មនុស្ស ៩០ កោដិឲ្យត្រាស់ដឹង ។ កាលណា ព្រះពុទ្ធទ្រង់
សម្តែងធម៌ក្នុងកពនៃទេវតា កាលនោះ ពួកទេវតា ៩០ ពាន់
កោដិ (បានត្រាស់ដឹង) នេះជាការត្រាស់ដឹងទី ៣ ។ ព្រះ
សាស្តាទីបង្ករ មានសាវកសន្និបាត (ការជួបជុំសាវក) ៣លើក
គឺ សន្និបាតលើក ទី ១ មានភិក្ខុសង្ឃមួយសែនកោដិ ។

បុន ជាវនក្ខយម្ហិ បវារេកាតេ ជិនេ
ទ្វីណាសភ វីតមលា សមីសុ សតកោដិយោ ។
យម្ហិ កាលេ មហាវីរោ សុទស្សនសិលុច្ចយេ
ឧរុតំកោដិសមាសេ្សហិ បវារេសិ មហាមុនិ ។
អហំ តេន សមយេន ជដិលោ ឧក្កតាបនោ
អន្តលិក្ខម្ហិ ចរណោ បញ្ចាភិញ្ញាសុ ចាកូ ។
ឧសភីសសហស្សានំ ឆម្ភាភិសមយោ អហុ
ឯកទ្វិន្នំ អភិសមយោ កណាជានោ អសង្ខ្យេយ្យោ ។
វិត្ថារិកំ ពហុជញ្ញំ តទាបិ តំ អហុ តទា
ទីបង្ករស្ស ភគវតោ សាសនំ សុវិសោធិតំ ។
ចត្តារិ សតសហស្សានិ ឆឡភិញ្ញា មហិទ្ធិកា
ទីបង្ករំ លោកវិទុំ បរិវារេន្តិ សព្ពទា ។
យេ កេចិ តេន សមយេន ជហាន្តិ មានុសម្ភវំ
អប្បត្តមានសា សេក្ខា ករហិតា ភវន្តិ តេ ។

កាលដែលព្រះជិនស្រី ទ្រង់យាងទៅក្នុងទីស្ងាត់លើកំពូលភ្នំ នារទៈ ពួកព្រះខីណាស្រព ប្រាសចាកមន្ទិលចំនួន ១០០ កោដិ មកប្រជុំគ្នា (នេះជាសន្និបាតលើកទី ២) ។ កាលព្រះមហាមុនី មានព្យាយាមធំ ទ្រង់បវារណាជាមួយនឹងពួកភិក្ខុ ៩០ កោដិ ឰដ៏ភ្នំសុទស្សនៈ (នេះជាសន្និបាតលើកទី ៣) ។ សម័យនោះ តថាគតជាតាបស មានផ្ចិតសក់ មានព្យាយាមដ៏ក្លៀវក្លា ត្រាច់ទៅឰដ៏អាកាស ជាអ្នកបានដល់នូវត្រើយនៃអភិញ្ញាទាំង ៥ ។ ពួកសត្វចំនួន ៣ ម៉ឺន បានត្រាស់ដឹងនូវសច្ចៈ ការត្រាស់ដឹងរបស់សត្វ នឹងរាប់ថា ១ ឬ ២ រាប់មិនអស់ឡើយ ។ សាសនារបស់ព្រះទីបង្ករ មានព្រះភាគ ជាគុណជាតធំទូលាយ មានជនច្រើន ស្គុកស្គម្ភ សាយភាយ គឺព្រះអង្គទ្រង់ជំរះល្អហើយ ក្នុងកាលនោះ ។ ពួកព្រះខីណាស្រព ចំនួន ៤ សែនរូប បានលុះអភិញ្ញា ៦ មានឫទ្ធិច្រើន តែងហែហមព្រះពុទ្ធទីបង្ករ ដែលទ្រង់ជ្រាបច្បាស់នូវលោកសព្វកាល ។ ក្នុងសម័យនោះ ពួកជនណាមួយ ដែលមិនបានលុះព្រះអរហត្ត នៅជាសេក្ខបុគ្គល លះបង់នូវការកើតជាមនុស្ស ពួកជននោះ រមែងត្រូវគេតិះដៀល ។

បឋមោ ទីបង្ករពុទ្ធវំសោ

សុបុប្ផិតំ ចារុចនំ អរហាន្តេហិ តាទិហិ
ខីណាសវេហិ វិមលេហិ ឧបសោភតិ សព្ពទា ។

ឆកាំ រម្មាវតី ជាម សុទេវោ ជាម ខត្តិយោ
សុមេធា ជាម ជនិកា ទីបង្ករស្ស សត្ថុនោ ។

ឆស វស្សសហស្សានិ អគារំ អជ្ឈាវសី ជិនោ
ហំសា កោញ្ចា មាយូរា ច តយោ ចាសាទមុត្តមា ។

តីណិ សតសហស្សានិ ឆារំយោ សមលង្កតា
បទុមា ជាម សា ជាវី ឧសភក្ខត្តោ ជាម អត្រជោ ។

ឯមិត្តេ ចតុរោ និស្សា ហត្ថិយានេន និក្ខមិ
អន្ទនេ សមាសានិ បធានំ បធវី ជិនោ ។

បធានឆារំ ចរិត្វាន អពុជ្ឈិ មានសា មុនិ
ព្រហ្មា យាចិតោ សន្តោ ទីបង្ករោ មហាមុនិ ។

វត្តចក្កោ មហាវីរោ ឆឡភិមេ វសី ជិនោ
ឯសិន្នោ សិរិសម្ពូលម្ហិ អកាសិ តត្ថយមទ្ធនំ ។

ទីបង្ករពុទ្ធវង្ស ទី ១

សាសនា (របស់ព្រះពុទ្ធទីបង្ករនោះ) រីកសាយល្អ រុងរឿង ដោយពួកព្រះអរហន្ត ខីណាស្រព ជាតាទិបុគ្គល ប្រាស-ចាកមន្ទិល សព្វកាល ។ នគររបស់ព្រះសាស្តាព្រះនាមទី-បង្ករ ឈ្មោះរម្មវតី ក្សត្រិយ៍ព្រះនាមសុទេវៈ (ជាព្រះបិតា) ព្រះជនិកាព្រះនាមសុមេធា ។ ព្រះជិនស្រី នៅគ្រប់គ្រងផ្ទះ អស់មួយម៉ឺនឆ្នាំ ប្រាសាទដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ មាន ៣ ខ្នង គឺហង្ស-ប្រាសាទ ១ កោញ្ចប្រាសាទ ១ មយូរប្រាសាទ ១ ។ ពួក នារី ៣ សែននាក់ សុទ្ធសឹងតែតាក់តែងយ៉ាងល្អ នារីឈ្មោះ បទុមានោះ (ជាមហេសី) ព្រះនុរសព្រះនាមឧសភក្ខន្ធ ។ ព្រះជិនស្រីឃើញនិមិត្តទាំង ៤ ទ្រង់ចេញទៅ (បួស) ដោយ យានដំរី ទ្រង់ធ្វើព្យាយាម អស់ ១០ ខែឥតខ្វះ ។ លុះព្រះ មុនីមានព្រះទ័យប្រព្រឹត្តព្យាយាមហើយ ក៏បានត្រាស់ជាព្រះ ពុទ្ធ ព្រះមហាមុនីទីបង្ករ ត្រូវព្រហ្មអារាធនាហើយ ។ ព្រះ ជិនស្រីមានព្យាយាមធំ ទ្រង់ញុំាងធម្មចក្រឲ្យប្រព្រឹត្តទៅក្នុង វត្តនន្ទៈ ទ្រង់គង់ទៀបគល់ប្រេស ធ្វើនូវការញុំាញីតិរ្ថិយ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ពុទ្ធវំសោ

សុមង្គលោ ច តិស្សោ ច អហោសុំ អគ្គសាវកា
សាកេតោ ជាមុបដ្ឋាកោ ឱបម្មាវស្ស សត្ថុនោ ។
ឧត្តរោ ចេវ សុឧត្តរោ ច អហោសុំ អគ្គសាវិកា
ពោធិ តស្ស ភគវតោ បិប្ផលីតិ បវុច្ចតិ ។
តបុស្សភល្លិកា ជាម អហោសុំ អគ្គុបដ្ឋកា
សិរិមា សោណា ឧបដ្ឋិកា ឱបម្មាវស្ស សត្ថុនោ ។
អសីតិហត្ថមុព្ពេធោ ឱបម្មោ មហាមុនិ
សោភតិ ឱបវុត្តោវ សាលរាជាវ ផុល្លិតោ ។
បភា ឱត្ថរតិ តស្ស សមន្តា ទសយោជនេ
សតសហស្សវស្សានិ អាយុ តស្ស មហេសិនោ ។
តាវតា តិដ្ឋមានោ សោ តារេសិ ជនតំ ពហុំ
ជោតយិត្វាន សទ្ធម្មំ មគ្គាវេត្វា មហាជនំ ។
ផលិត្វា អគ្គិក្ខន្ធោវ ឯព្ភតោ សោ សសារកោ
សា ច ឥទ្ធិ សោ ច យសោ តាឧ ច ចាទេសុ ចក្កវ-
តេសុ ។

ព្រះសុមង្គលៈ និងព្រះតិស្សៈ ជាអគ្គសាវ័ក ព្រះសាគតៈជា
ឧបដ្ឋាករបស់ព្រះសាស្តាទីបង្ករ ។ នាងនន្ទានិងសុនន្ទា ជា
អគ្គសាវិកា ពោធិព្រឹក្សរបស់ព្រះមានព្រះភាគអង្គនោះ គេ
ហៅថាដើមលៀប ។ ឧបាសកឈ្មោះតបុស្សៈនិងកលិកៈ
ជាឧបដ្ឋាកដ៏ប្រសើរ នាងសិរិមានិងនាងសោណា ជាឧបដ្ឋា-
យិកា របស់ប្រះសាស្តាទីបង្ករ ។ ព្រះមហាមុនីទីបង្ករ មាន
កំពស់ ៨០ ហត្ថ ល្អដូចឈើប្រចាំទ្វីប ឬដូចដើមសាលពុទ្ធ-
ព្រឹក្ស មានផ្ការីកស្គុះស្គាយ ។ រស្មីរបស់ព្រះអង្គផ្សាយទៅ
បម្រាយ ១០០ យោជន៍ជុំវិញ ព្រះមហេសីនោះ មានព្រះជន្ម
មួយសែនឆ្នាំ កាលព្រះអង្គគង់ធរមាននៅឡើយ ទ្រង់ញុំាង
ព្រះសទ្ធម្មឲ្យរុងរឿង ចម្ងមមហាជន ញុំាងប្រជុំជនប្រើនឲ្យ
ចូលចាកសង្សារវដ្ត ។ ព្រះទីបង្ករនោះ ព្រមទាំងសាវ័កនិងាន
ទៅ ដូចគំនរក្អេីងដែលរុងរឿងរលត់ទៅដូច្នោះ បុគ្គលនោះក្តី
យសនោះក្តី ទាំងបក្ខវតនៈឮដ៏ព្រះបាទានោះក្តី ក៏រលត់ទៅ ។

ទុតិយោ កោណ្ឌញ្ញពុទ្ធវំសោ

សព្ពំ សមន្តរហិតំ ឆន្ទុ វិត្តា សព្ពសង្ខារគតំ
ជិមន្ធរោ ជិនោ សត្ថា ឆឌ្ឌាភមម្ហិ ជិព្ពុតោ ។
តត្ថេវ តស្ស ជិនថូបោ ឆត្តិសុព្ភេធយោជនោ
បត្តចីវរំ បរិក្ខារំ បរិភោគញ្ច សត្ថុនោ
ពោធិម្ហលេ តថា ថូបោ តិយោជនសមុគ្គតោ(១) ។

ទីបង្ករពុទ្ធវំសោ បឋមោ ។

ទុតិយោ កោណ្ឌញ្ញពុទ្ធវំសោ

(៣) ជិមន្ធរស្ស អបរេន កោណ្ឌញ្ញោ នាម នាយកោ
អនន្តតេជាមិតយសោ អប្បមេយ្យោ ទុរាសទោ ។
ឆឌ្ឌាភមោ សោ ខមនេន សីលេន សាគរូបមោ
សមាធិនា មេរូបមោ ញាណេន គគនូបមោ ។

---

១ ឱ. ម. អយំ បច្ចុមគាថា ន ទិស្សតិ ។

សម្បត្តិពាំងអស់ កំអន្តរធានទៅ នុ ហ្ន៎ ! សង្ខារពាំងពួងជារបស់សូន្យទទេ ព្រះជិនស្រីជាសាស្តាចារ្យ ព្រះនាមទីបង្កររ្ទេង់បរិនិព្វានក្នុងវត្តនុះ ។ ព្រះស្តូបរបស់ព្រះជិនស្រីនោះ កំពស់ ៣៦ យោជន៍ (គេសាងទុក) ក្នុងវត្តនុះនោះឯង ។ គ្រានោះ (ពួកជនកសាង) ព្រះស្តូបកំពស់ ៣ យោជន៍ ទៀបគល់ពោធិព្រឹក្ស (សម្រាប់បញ្ចុះ) ចាត្រ និង ចីវរ គ្រឿងបរិក្ខារ និងគ្រឿងប្រើប្រាស់ របស់ព្រះសាស្តា ។

ចប់ ទីបង្ករពុទ្ធវង្ស ទី ១ ។

កោណ្ឌញ្ញពុទ្ធវង្ស ទី ២

(៣) សម័យខាងក្រោយ អំពីព្រះសម្ពុទ្ធទីបង្ករមក ព្រះលោកនាយក ព្រះនាមកោណ្ឌញ្ញៈ ទ្រង់មានតេជះរកទីបំផុតគ្មាន មានយសរាប់មិនបាន មានគុណប្រមាណមិនបាន មិនងាយបុគ្គលគ្រប់សង្កត់បាន ។ ព្រះអង្គមានការអត់ធន់ប្រៀបដោយធរណី មានសីលប្រៀបដោយសាគរ មានសមាធិប្រៀបដោយភ្នំសុមេរុ មានញាណប្រៀបដោយអាកាស ។

ឥន្ទ្រិយពលពោជ្ឈង្គ- មគ្គសច្ចប្បកាសនំ
បកាសេសិ សទា ពុទ្ធោ មាតាយ សព្ពញ្ញូនំ ។
ឆឌ្ឌទន្តិំ បវត្តេន្តេ កោណ្ឌញ្ញោ លោកនាយកេ
កោដិសតសហស្សានំ បឋមាភិសមយោ អហុ ។
តតោ បវិវេ ទេសេន្តេ នវមវ្ហំ សមាគមេ
ឆឡភិញ្ញានំ សហស្សានំ ទុតិយាភិសមយោ អហុ ។
តិត្តិយេ អភិមទ្ទន្តេ យទា ឆម្ហេ ទេសយិ
អសីតិកោដិសហស្សានំ តតិយាភិសមយោ អហុ ។
សន្និបាតា តយោ អាសុំ កោណ្ឌញ្ញស្ស មហេសិនោ
ខីណាសវានំ វិមលានំ សន្និបាត តាទិនំ ។
កោដិសតសហស្សានំ បឋមោ អាសិ សមាគមោ
ទុតិយោ កោដិសហស្សានំ តតិយោ ឆឡភិញ្ញានំ ។
អហំ តេន សមយេន វិជិតាវី នាម ខត្តិយោ
សមុទ្ទមត្តមន្តេន ឥស្សរិយំ(១) វត្តយាមហំ ។

---

១ ម. ឥស្សរំ ។

ព្រះសម្ពុទ្ធ ទ្រង់ប្រកាសហើយ នូវការប្រកាសឥទ្ធិពល: ពោជ្ឈង្គ និងមគ្គសច្ច ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់សត្វសត្វទាំងឡាយ សព្វកាល ។ កាលព្រះកោណ្ឌញ: ជាលោកនាយក ទ្រង់សម្តែងធម្មចក្ក ពួកសត្វមួយសែនកោដិ បានសម្រេចមគ្គផល លើកទី១ ។ លំដាប់តអំពីនោះ កាលព្រះអង្គទ្រង់សម្តែងធម៌ ក្នុងសមាគម នៃមនុស្សនិងទេវតា ពួកសត្វ ៩០ ពាន់កោដិ បានសម្រេចមគ្គផល លើកទី ២ ។ កាលព្រះលោកនាយក ទ្រង់សម្តែងធម៌ញាំញីពួកតិរ្ថិយ ពួកសត្វ ៨០ ពាន់កោដិ បានសម្រេចមគ្គផល លើកទី ៣ ។ ព្រះមហេសីកោណ្ឌញ: មានសាវកសន្និបាត ៣ លើក គឺ សន្និបាតទី ១ មានព្រះខីណាស្រព ដែលប្រាសចាកមន្ទិល មានចិត្តស្ងប់រម្ងាប់ មានចិត្តនឹងធឹង ចំនួនមួយសែនកោដិ សន្និបាតទី ២ មានព្រះខីណាស្រពមួយពាន់កោដិ សន្និបាតទី ៣ មានព្រះខីណាស្រព ៩០ កោដិ ។ ក្នុងសម័យនោះ តថាគតបានកើតជាក្សត្រ មានឈ្មោះថា វិជិតាវី បានញុំាងឥស្សរិយយសឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ រហូតដល់សមុទ្រជាទីបំផុត ។

ទុតិយោ កោណ្ឌញ្ញពុទ្ធវំសោ

តោដិសតសហស្សានំ វិមលានំ មហេសិនំ
សហ លោកគ្គនាថេន បវរមន្ទេន តប្បយឺ ។
សោបិ មំ ពុទ្ធោ ព្យាកាសិ កោណ្ឌញ្ញោ លោក-
ជាយតោ
អបរិមេយ្យេ ឥតោ កប្បេ ពុទ្ធោ លោកេ ភវិស្សតិ ។
អហុ កបិលវ្ហយា រម្មា និក្ខមិត្វា តថាគតោ(๑)
បធានំ បទហិត្វាន កត្វា ទុក្ករការិកំ ។
អជបាលរុក្ខមូលស្មឹ និសីទិត្វា តថាគតោ
តត្ត ចាយាសំ បក្ខុយ្ហ នេរញ្ជរមុបេហិតិ ។
នេរញ្ជាយ តីរម្ហិ ចាយោសំ អទិ សោ ជិនោ
បដិយត្តវរមគ្គេន ពោធិមូលម្ហិ ឋហិតិ ។
តតោ បទក្ខិណំ កត្វា ពោធិមណ្ឌំ អនុត្តរំ(๒)
អស្សត្ថរុក្ខមូលម្ហិ(๓) ពុជ្ឈិស្សតិ មហាយសោ ។

---

๑ ឱ. ម. ឥទំ គាថាបាទទ្វយំ ន ទិស្សតិ ។ ๒ ឱ. ម. សព្ពត្ថ ហិនេសុ អជបាលរុក្ខមូលស្មឹ ។ ល ។ ពោធិមណ្ឌំ អនុត្តរន្តិ ឥមេ បាឋា ន វិជ្ជន្តិយេវ ។ ๓ ឱ. ម. អស្សត្ថមូលេ សម្ពុទ្ធោតិ ទិស្សតិ ។

តថាគតបានទិមន្តព្រះខីណាស្រព មួយសែនកោដិ ដែលប្រាសចាកមន្ទិល ស្វែងរកគុណដ៏ធំ ព្រមទាំងព្រះសម្ពុទ្ធ ជាទីពឹងដ៏ប្រសើរ របស់សត្វលោក ឲ្យឆាន់ស្កប់ស្កល់ ដោយម្ហូបចំណីដ៏ថ្លៃថ្លា ។ ព្រះសម្ពុទ្ធ ជាលោនាយក ព្រះនាមកោណ្ឌញ្ញៈអគ្គនោះ ទ្រង់ព្យាករតថាគតថា ក្នុងកប្បមានប្រមាណមិនបាន អំពីកប្បនេះ បុរសនេះ នឹងបានជាព្រះពុទ្ធក្នុងលោក ។ សត្វ (នេះ) នឹងចេញអំពីក្រុងកបិលពស្តុ ជាទីរីករាយ ហើយតាំងសេចក្តីព្យាយាម ធ្វើទុក្ករកិរិយា ។ សត្វ (នេះ) នឹងអង្គុយទៀបគល់អជបាលព្រឹក្ស ទទួលបាយាសក្នុងទីនោះ ហើយនឹងចូលទៅកាន់ស្ទឹងនេរញ្ជរ ។ ព្រះជិនស្រីអគ្គនោះ នឹងទ្រង់សោយបាយាស ទៀបឆ្នេរស្ទឹងនេរញ្ជរ ហើយចូលទៅឯគល់ពោធិព្រឹក្ស តាមផ្លូវដ៏ប្រសើរដែលគេចាត់ចែងហើយ ។ តអំពីនោះមក សត្វ (នេះ) មានយសច្រើន ធ្វើប្រទក្សិណពោធិមណ្ឌៈដ៏ប្រសើរ ហើយនឹងត្រាស់ដឹង ទៀបគល់អស្សត្ថព្រឹក្ស (ដើមពោធិ) ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ពុទ្ធវំសោ

ឥមស្ស ជនិកា មាតា មាយា ជាម អរិយ្ហតិ
បិតា សុទ្ធោទនោ ជាម អយំ ហោស្សតិ គោតមោ។
កោលិនោ ឧបតិស្សោ ច អគ្គា ហោស្សន្តិ សាវកា
អជាសវា វីតរាគា សន្តចិត្តា សមាហិតា ។
អានន្ទោ ជាមុបដ្ឋាកោ ឧបដ្ឋិស្សតិមំ ជិនំ ។
ខេមា ឧប្បលវណ្ណា ច អគ្គា ហោស្សន្តិ សាវិកា
អជាសវា វីតរាគា សន្តចិត្តា សមាហិតា ។
ពោធិ តស្ស អភវតោ អស្សត្ថោតិ បវុច្ចតិ
ចិត្តោ ច មាត្តានុរាកោ អគ្គា ហោស្សន្តុបដ្ឋកា ។
ជន្ជមាតា ច ឧត្តរា អគ្គា ហោស្សន្តុបដ្ឋិកា
អាយុ វស្សសតំ តស្ស គោតមស្ស យសស្សិនោ។
ឥទំ សុត្វាន វចនំ អសមស្ស មហេសិនោ
អនោធិតា ជនមេ្ស ពុទ្ធវីជង្កុរោ អយំ ។

ព្រះមាតាបង្កើត នៃព្រះសម្ពុទ្ធនេះ នឹងមានព្រះនាមថាមាយា ព្រះបិតា មានព្រះនាមថាសុទ្ធោទន: ឯព្រះពុទ្ធអង្គនេះ មានព្រះនាមថាគោតម ព្រះថេរៈ ឈ្មោះកោលិត:១ ឧបតិស្សៈ ១ មិនមានអាសវៈ ប្រាសចាកតម្រេក មានចិត្តស្ងប់រម្ងាប់ មានចិត្តតម្កល់មាំ នឹងជាអគ្គសាវ័ក ព្រះថេរៈឈ្មោះអានន្ទ នឹងជាឧបដ្ឋាក បម្រើព្រះជិនស្រីអង្គនេះ ។ ព្រះថេរីឈ្មោះខេមា ១ ឧប្បលវណ្ណា ១ ជាអ្នកមិនមានអាសវៈ ប្រាសចាកតម្រេក មានចិត្តតម្កល់មាំ នឹងជាអគ្គសាវិកា ។ ពោធិព្រឹក្សរបស់ព្រះមានព្រះភាគអង្គនោះ គេហៅថា អស្សត្ថព្រឹក្ស ឧបាសកជាឧបដ្ឋាកដ៏ប្រសើរ ឈ្មោះចិត្ត: ១ ហត្ថាឡវក: ១ ។ ឧបាសិកាជាឧបដ្ឋាយិកាដ៏ប្រសើរ ឈ្មោះនន្ទមាតា ១ ឧត្តរា ១ ព្រះគោតម ដ៏ទ្រង់យសអង្គនោះ មានព្រះជន្មាយុ ១០០ ឆ្នាំ ។ ពួកមនុស្សនិងទេវតា បានស្តាប់ការសិក្សារបស់ព្រះសម្ពុទ្ធ ព្រះអង្គមិនមានបុគ្គលស្មើ ទ្រង់ស្វែងរកគុណដ៏ធំនេះហើយ ក៏ពោលយ៉ាងនេះថា បុរសនេះជាពូជពង្សនៃព្រះពុទ្ធ ។

ទុតិយោ កោណ្ឌញ្ញពុទ្ធវំសោ

ឧក្កដ្ឋិសង្ខា វត្តន្តិ អញ្ញោជេន្តិ(១) ហាសន្តិ ច
កតញ្ជលី នមស្សន្តិ ឧសសហស្សឹ សនេវកា ។
យនិមស្ស លោកជាដ្ឋស្ស វិវដ្ដិស្សាម សាសនំ
អជាកតម្ហិ អទ្ធានេ ហេស្សាម សម្មុខា ឥមំ ។
យថា មន្ទុស្ស ឧធិ តវន្តា បដិតំតំ វិវដ្ដិយ
ហេដ្ឋាតំតំ កហេត្វាន ឧត្តរន្តិ មហាឧធិ ។
ឯវមេវ មយំ សព្ពេ យនិ មុញ្ចាមិមំ ជិនំ
អជាកតម្ហិ អទ្ធានេ ហេស្សាម សម្មុខា ឥមំ ។
តស្សាហំ វចនំ សុត្វា កំយ្យោ ចិត្តំ បសាទយឹ
តមេវ អត្ថំ សាធេន្តោ មហាវដ្ដំ ជិនេ អទំ
មហាវដ្ដំ ទទិត្វាន(២) បព្ភដឹ តស្ស សន្តិកេ ។
សុត្តន្តំ វិនយញ្ចាបិ ឧរុវេលសក្ខសាសនំ
សព្ពំ បរិយាបុណិត្វាន សោភយឹ ជិនសាសនំ ។

---

១ ឱ. ម. អញ្ញោជេត្តីតិបិ ឯវមេវ ។ ២ ឱ. បដិត្វាន ។

កោណ្ឌញ្ញពុទ្ធង្ស ទី ២

ពួកមនុស្សព្រមទាំងទេវតាមួយហ្មឺន មានសំឡេងហ៊ោឡើងផង ទះដៃផង សើចផង ធ្វើអញ្ជលីនមស្ការផងថា យើងទាំងឡាយ បើឃ្លាងមគ្គផលក្នុងសាសនា របស់ព្រះលោកនាថកោណ្ឌញ្ញៈអគ្គនេះ គង់នឹងបានជួបចំពោះព្រះកក្កុនៃព្រះគោតមអគ្គនេះ ក្នុងកាលជាអនាគតមិនខាន ។ ពួកមនុស្សកាលនឹងធ្ងន់ស្ងឹង បើឃ្លាងកំពង់ចំពោះមុខ គង់នឹងកាន់យកកំពង់ខាងក្រោម ហើយធ្ងន់ស្ងឹងធំ យ៉ាងណា យើងទាំងអស់គ្នា បើលះបង់ព្រះជិនស្រីនេះហើយ គង់នឹងបានជួបចំពោះព្រះកក្កុ នៃព្រះសាស្តាអគ្គនេះ ក្នុងកាលជាអនាគតមិនខាន ក៏យ៉ាងនោះដែរ ។ តថាគត បានស្តាប់នូវព្រះតម្រាស់ របស់ព្រះសម្ពុទ្ធអគ្គនោះហើយ ក៏ធ្វើចិត្តឲ្យជ្រះថ្លាក្រៃពេក កាលញុំាងប្រយោជន៍នោះឲ្យសម្រេច បានថ្វាយពាជសម្បត្តិដ៏ធំ ចំពោះព្រះជិនស្រី លុះថ្វាយពាជសម្បត្តិដ៏ធំហើយ ទើបបួសក្នុងសំណាក់របស់ព្រះអង្គ ។ តថាគត បានរៀនព្រះសូត្រ ព្រះវិន័យ និងសត្ថុសាសនាមានអង្គ ៩ ទាំងអស់ ហើយញុំាងសាសនានៃព្រះជិនស្រីឲ្យរុងរឿង ។

តត្ថុប្បន្នោ វិហារន្តោ ឯសដ្ឋានចង្កមេ
អភិញ្ញាចារមី កត្វា ព្រហ្មលោកមកម្បិមំ ។
ឯកវំ វត្តតី ជាម សុទ្ធន្តោ ជាម ទ្វត្តិយោ
សុជាតា ជាម ជនិកា តោណ្ហញ្ញសុ្ប មហេសិនោ។
ឧស វស្សសហស្សានិ អគារមជ្ឈ ច សោ វសិ
រុចិ សុរុចិ សុភោ ច តយោ ចាសាឧមុត្តមា ។
តីណិ សតសហស្សានិ ជាវិយោ សមលង្កតា
រុចិនេរី ជាម សា ជាវី ជីវិតសេនោ ជាម អត្រជោ។
ឯមត្តេ ចតុរោ និស្សា រថយានេន និក្ខមិ
អន្ធនឧសមាសានិ បជាវំ បឧហី ជិនោ ។
ព្រហ្មា យាចិតោ សន្តោ តោណ្ហញ្ញោ និបក្ខុត្តមោ
វត្តចក្កា(១) មហាវីរោ ឧភ្ភនញ្ចុ(២) មហាវនេ(៣)។
អន្ធោ ចេវ សុភន្ធោ ច អហោសុំ អក្ខសាវកា
អន្ធរន្ធោ ជាសុបដ្ឋាកោ តោណ្ហញ្ញសុ្ប មហេសិនោ។

---

១. ឆ.ម. វត្តិចក្កំ។ ២ ឆ.ម. បសន្នោ ឧត្តិ ។ ៣ ឆ.ម. ឥតរត្តមេ ។

តថាគតមិនប្រមាទ កាលនៅក្នុងទីនោះ បានសម្រេចអភិ-ញ្ញាចារមី ក្នុងទីអង្គុយនិងទីចង្រ្កម ក៏បាននៅតែតក្នុងព្រហ្ម-លោក ។ ព្រះពុទ្ធព្រះនាមកោណ្ឌញ្ញៈ ទ្រង់ស្វែងរកនូវគុណដ៏ធំ មាននគរឈ្មោះរម្មវតី មានព្រះបិតា ព្រះនាមសុនន្ទៈ ព្រះមាតាព្រះនាមនាងសុជាតាទេវី ។ ព្រះអង្គគង់នៅក្នុងកណ្តាលផ្នះ អស់មួយហ្មឺនឆ្នាំ ឯប្រាសាទដ៏ប្រសើរសម្រាប់ព្រះអង្គ មាន ៣ គឺ រុចិប្រាសាទ ១ សុរុចិប្រាសាទ ១ សុកប្រាសាទ ១ ។ នារី ៣ សែន មានគ្រឿងប្រដាប់សមរម្យ នារីជាភរិយានោះព្រះនាមរុចិទេវី មានព្រះរាជបុត្រ ១ ព្រះអង្គព្រះនាមជីវិតសេន ។ ព្រះជិនស្រីទ្រង់យាងចេញនិមិត្ត ៤ យ៉ាង ទ្រង់ចេញដោយរថយាន ទៅតាំងសេចក្តីព្យាយាម អស់ ១០ ខែតគឺៈ ។ ព្រះសម្ពុទ្ធព្រះនាមកោណ្ឌញ្ញៈ មានព្រះទ័យស្ងប់រម្ងាប់ ព្រះអង្គទត្តមជាដ៏សត្វទេ្វបាន មានបក្ខប្រព្រឹត្តទៅ មានព្យាយាមច្រើន ត្រូវមហាព្រហ្មអាភធនា ក្នុងមហាវ័ន របស់ពួកទេវតា ។ ព្រះថេរៈឈ្មោះភទ្ទៈ ១ សុភទ្ទៈ ១ ជាអគ្គសាវ័ក ព្រះថេរៈឈ្មោះអនុរុទ្ធជាឧបដ្ឋាករបស់ព្រះពុទ្ធកោណ្ឌញ្ញៈ ទ្រង់ស្វែងរកគុណដ៏ធំ ។

ទុតិយោ កោណ្ឌញ្ញពុទ្ធវំសោ

តំសច្ចា ច ឧបតំសច្ចា ច អហោសុំ អក្ខសាវិកា
សាលកល្យាណិកា ពោធិ កោណ្ឌញ្ញស្ស មហេ-
សិនោ ។

សោណោ ច ឧបសោណោ ច អហោសុំ អក្ខុបដ្ឋកា
ឧត្តរោ ចេវ សិរិមា ច អហោសុំ អក្ខុបដ្ឋកា ។

សោ អដ្ឋាសីតិហត្ថានិ អច្ចុគ្គតោ មហាមុនិ
សោភតិ ឧទ្ធុកជាវ សុរិយោ មជ្ឈន្ហិកេ យថា ។
វស្សសតសហស្សានិ អាយុ វិជ្ជតិ តាវទេ
តាវតា តំជ្ជមានោ សោ តាវេសិ ជនតំ ពហុំ ។
ខីណាសវេហិ វិមលេហិ វិច្ចិត្តា អាសិ មេទនី
យថា កកនំ ឧទ្ធុតំ ឯវំ សោ ឧបសោភថ ។
តេបិ ជាតា អប្បមេយ្យា អសង្ខ្ហេយ្យា ឧភាសថា
វិជ្ជុថាតំវ ឧស្សន្នា ជិតុតា តេ មហាយសា ។

កិក្ខុនី ឈ្មោះតិស្សា ១ ឧបតិស្សា ១ ជាអគ្គសាវិកា សាល-
កល្យាណិព្រឹក្សជាពោធិ របស់ព្រះពុទ្ធកោណ្ឌញ្ញៈ ទ្រង់ស្វែង
រកនូវគុណដ៏ធំ ។ ឧបាសក ឈ្មោះសោណៈ ១ ឧបសោ-
ណៈ ១ ជាអគ្គឧបដ្ឋាក ឧបាសិកាឈ្មោះនន្ទា ១ សិរិមា ១ ជា
អគ្គឧបដ្ឋាយិកា ។ ព្រះមហាមុនីអង្គនោះ មានកំពស់ ៨៨
ហត្ថ ទ្រង់ល្អស្អុះដូចព្រះបន្ទ្រូ ពុំនោះសោត ដូចព្រះអាទិត្យ
ក្នុងវេលាថ្ងៃត្រង់ ។ ព្រះអង្គមានព្រះជន្មាយុ មួយសែនឆ្នាំ
ជាកំណត់ ទ្រង់បិតនៅ អស់កាលដកបនោះ ទ្រង់ញុំាង
ប្រជុំជនជាច្រើនឲ្យឆ្ងល (ចាកវាលវដ្តសង្សារ) ។ ផែនដី
ដ៏វិចិត្រ ដោយព្រះខីណាស្រពាំងឡាយ ដែលអស់មន្ទិល
ព្រះសម្ពុទ្ធអង្គនោះ ទ្រង់រុងរឿងដូចមេឃ ដែលល្អដោយ
ពួកផ្កាយ ។ ព្រះនាគត្ថេរ ទាំងអម្បាលនោះ មានគុណ
ប្រមាណមិនបាន មានសន្ដានមិនកម្រើក បុគ្គលចូលទៅ
រកបានដោយកម្រ សម្តែងនូវបុទ្ធិ ដូចការភ្ជាក់ពុះនៃផ្កេក-
បន្លារ ព្រះអរហន្តដ៏មានយសធំទាំងនោះ និញ្វានហើយ ។

สุตฺตนฺตปิฏเก ขุทฺทกนิกายสฺส ពុទ្ធវំសោ

สาธ អតุลิยา ជินสฺส ឥទ្ធិ ញาณาបរิภาវเตา

สมาธิ

สพฺพ สมนฺตรหิตំ ឧទุริตฺวา สพฺพสตฺตกតំ ฯ

โกณฺฑญฺญោ สิริธเร(๑) พุទ្ធោ ឧត្តមទ្ធិ(๒) นิพฺพุเตา

តត្ថេว ចេតิยេ តสฺส สត្តយោជនมุสฺสิเตา ฯ

โกณฺฑญฺญพุទ្ធวំสោ ទุតิยោ ฯ

តតิយោ มงฺคลพุទ្ធวំสោ

(๔) โกณฺฑญฺญสฺส อปเรน มณฺฑเลา ชาต ชายเถา

តมំ เลาเก นิหนฺตฺวาน ឆម្ភោក្កมกิชายิ ฯ

អតุลาสิ បภา តสฺส ជินេหาญหิ ឧត្តริ

ចนฺทสุริยปฺปภំ หนฺตฺวา ឧสสหาสฺสี วิโรចถ ฯ

สោปิ พุទ្ធោ ปกาเสสิ ចតุเร สจฺจวุฏเมเ

เต เต สจฺจวรំ ปตฺวา วิเนเนฺต มหาชนំ ฯ

---

๑ ฉ. ม. ปริเย ฯ ๒ ฉ. ม. ปตฺตาภมฺหิ ฯ

បំណែកវិទ្ធិ របស់ព្រះជិនស្រីនោះ ជាគុណតថ្លឹងថ្លែងបាន សមាធិមានញាណអប់រំហើយ របស់ទាំងអស់ វិនាសសូន្យ ទៅ សង្ខារទាំងពួង ជារបស់ទទេពិត ។ ព្រះកោណ្ឌញ្ញ-សម្ពុទ្ធ ព្រះអង្គទ្រទ្រង់សិរី ទ្រង់បរិនិព្វានក្នុងនន្ទារាម ពួកមហាជនបានបញ្ចុះ (ព្រះអដ្ឋិ) របស់ព្រះអង្គនោះ ក្នុងចេតិយ មានកម្ពស់ ៧ យោជន៍ ក្នុងនន្ទារាមនោះឯង ។

ចប់ កោណ្ឌញ្ញពុទ្ធវង្ស ទី ២ ។

មង្គលពុទ្ធវង្ស ទី ៣

(៤) កាលខាងក្រោយ អំពីព្រះសម្ពុទ្ធកោណ្ឌញ្ញៈមក ព្រះលោកនាយកព្រះនាមមង្គលៈ ទ្រង់កំចាត់បង់ងងឹតក្នុងលោក ព្រះអង្គទ្រទ្រង់នូវគប់ក្តីងគឺព្រះធម៌ ។ ពន្ធឺរបស់ព្រះអង្គឥតថ្លឹងបាន ជាពន្ធឺលើសលុបជាងព្រះជិនស្រីដទៃ គ្របសង្កត់ពន្ធឺព្រះចន្ទនិងព្រះអាទិត្យ រុងរឿងអស់មួយហ្មឺនលោកធាតុ ។ ព្រះសម្ពុទ្ធអង្គនោះ ទ្រង់ប្រកាសសច្ចៈ៤ដ៏ប្រសើរ ពួកសត្វនោះ ។ បានធឹកសសច្ចៈ ហើយកំចាត់ងងឹតធំគឺមោហៈ ។

ตติยោ มង្គលពុទ្ធវំសោ

បត្វាន ពោធិមណ្ឌំ បឋមេ ធម្មទេសនេ
កោដិសតសហស្សានំ បឋមាភិសមយោ(๑) អហុ ។
សុវិន្ទទេវកាយេ ពុទ្ធោ ធម្មមទេសយិ
តទា កោដិសតសហស្សានំ ទុតិយាភិសមយោ អហុ
យទា សុទស្សនោ ចក្កវត្តី សមុទ្ទមុបសង្កមិ
តទា អាហនិ សម្ពុទ្ធោ ធម្មចក្កំ បវត្តយំ ។
សុទស្សនស្ស នគរេ ច(๒) តទាសុំ នវុតិកោដិយោ
សព្ពេ តេ និរាសេសា អហេសុំ ឥមាភិក្ខុកា ។
សន្និបាតា តយោ អាសុំ មង្គលស្ស មហេសិនោ
កោដិសតសហស្សានំ បឋមោ អាសិ សមាគមោ ។
កោដិសតសហស្សានំ ទុតិយោ អាសិ សមាគមោ
តតិយេ នវុតិកោដីនំ តតិយោ អាសិ សមាគមោ ។

---

๑ ម. ធម្មាភិសមយោ ។ ๒ ឱ.ម. សុទស្សនស្សនគរេ ជនេតាពិ ទិស្សតិ ។

មង្គលពុទ្ធវង្ស ទី ៣

ព្រះសម្ពុទ្ធអង្គនោះ ឋានដល់នូវពោធិញ្ញាណ ជាគុណឥត
ថ្លឹងបាន កាលសម្តែងធម៌ជាដំបូង ពួកសត្វមួយសែនកោដិ
បានសម្រេចមគ្គផល លើកទី ១ ។ ព្រះសម្ពុទ្ធទ្រង់សម្តែងធម៌
ក្នុងសុរិន្ទវេកព កាលនោះ ពួកសត្វមួយសែនកោដិ បាន
សម្រេចមគ្គផល លើកទី ២ ។ កាលព្រះបាទសុទន្ធនុចក្រពត្តិ
ទ្រង់ចូលទៅគាល់ព្រះសម្ពុទ្ធ កាលនោះ ព្រះសម្ពុទ្ធទ្រង់វាយ
ស្គរ គឺព្រះធម៌ដ៏ប្រសើរខ្ពង់ខ្ពស់ ។ កាលនោះ ពួកជនដែល
តាមហែព្រះបាទសុទន្ធនុ: មានចំនួន ៩០ កោដិ ជនពាំងអស់
នោះ បានជាឯហិភិក្ខុ ឥតសេសសល់ (លើកទី ៣) ព្រះ
មង្គលសម្ពុទ្ធ ព្រះអង្គស្វែងរកគុណដ៏ធំ មានសាវកសន្និបាត
៣ លើក គឺ សន្និបាតលើកទី ១ មានព្រះខីណាស្រពមួយ
កោដិ សន្និបាតលើកទី ២ មានព្រះខីណាស្រព មួយសែន
កោដិ សន្និបាតលើកទី ៣ មានព្រះខីណាស្រព ៩០ កោដិ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយេ ពុទ្ធវំសោ

ទីឃាសវានំ វិមលានំ តតា អាសិ សមាគមោ(១)

អហំ តេន សមយេន សុរុចិ នាម ព្រាហ្មណោ ។

អជ្ឈាយិកោ មន្តធរោ តិណ្ណំ វេទាន បារគូ

តមហំ ឧបសង្កម្ម សរណំ កច្ឆាន សត្ថុនោ ។

សម្ពុទ្ធប្បមុខំ សង្ឃំ កន្ទមាលេន ឆាទយឹ

ឆាទេត្វា កន្ទមាលេន ភវាភាវេន តប្បយឹ ។

សោបិ មំ ពុទ្ធោ ព្យាកាសិ មង្គលោ ឯបទុត្តមោ

អបរិមេយ្យេ ឥតោ កប្បេ អយំ ពុទ្ធោ ភវិស្សតិ ។

អហុ កបិលវ្ហយា រម្មា ឯក្ខមិត្វា តថាគតោ(២)

បជានំ បទមាទាន កត្វា ទុក្ករការិកំ ។

---

១ ឱ. ទុតិយោ កោដិសហស្សានំ តតិយោ នវុតិកោដិនំ

ទីឃាសវានំ វិមលានំ តទា អាសិ សមាគមោតិ ទិស្សតិ ។

ម. ទុតិយោ កោដិសតសហស្សានំ តតិយោ នវុតិកោដិនំ

ទីឃាសវានំ វិមលានំ តទា អាសិ សមាគមោតិ ទិស្សតិ ។

២ ឱ. ម. សព្ពត្ថ ហិនេសុ ឥទំ ពាវាទទ្វយំ ន ទិស្សតិយេវ ។

សមាគមក្នុងកាលនោះ សុទ្ធតែព្រះខីណាស្រព ប្រាសចាកមន្ទិល សម័យនោះ តថាគតជាព្រាហ្មណ៍ ឈ្មោះសុរុចិ ។ តថាគតអ្នកវៀនមន្ត ចេះចាំមន្ត ដល់នូវត្រើយនៃវេទាំង ៣ ចូលទៅគាល់ព្រះសម្ពុទ្ធអង្គនោះ ហើយបានដល់ព្រះសាស្តាជាទីពឹង ។ តថាគតបានបូជាព្រះសង្ឃ មានព្រះពុទ្ធជាប្រធានដោយគ្រឿងក្រអូប ទិងផ្កាកម្រង លុះបូជាដោយគ្រឿងក្រអូប ទិងផ្កាកម្រងហើយ ក៏ញុំាងព្រះភិក្ខុសង្ឃឲ្យឆាន់ស្កប់ស្កល់ ដោយទឹកដោះគោ ។ ព្រះសម្ពុទ្ធព្រះនាមមង្គលៈនោះ ព្រះអង្គទុត្តមជាងសត្វទ្វិបាទ ទ្រង់ទំនាយតថាគតថា ក្នុងរាងកប្បប្រមាណមិនបាន អំពីកប្បនេះទៅ បុរសនេះនឹងបានត្រាស់ជាព្រះពុទ្ធ ។ សត្វនេះ នឹងចេញអំពីក្រុងកបិលពស្តុ ជាទីកកាយ តាំងសេចក្តីព្យាយាម ធ្វើទុក្ករកិរិយា ។

ตติโย มង្គលពុទ្ធវំសោ

អដ្ឋចាលវុក្ខមូលស្មឹ ឯសីធិត្វា តថាគតោ
តត្ថ ចាយាសំ បត្តយ្ហ នេរញ្ជរមុបេហិតិ ។
នេរញ្ជាយ តីរម្ហិ ចាយាសំ អធិសោ ជិនោ
បដិយេត្តវរមក្កេន ពោធិមូលម្ហិ ឯហិតិ ។
តតោ បឧក្កំសំ កត្វា ពោធិមណ្ឌំ អឧត្តរំ
អស្សត្ថរុក្ខមូលម្ហិ ពុជ្ឈិស្សតិ មហាយសោ ។
ឥមស្ស ជនិកា មាតា អាយា ជាម ភវិស្សតិ
បិតា សុទ្ធោទនោ ជាម អយំ ហោស្សតិ គោតមោ ។
អជាសកា រតិភគា សន្តចិត្តា សមាហិតា
កោលិតោ ឧបតិស្សោ ច អគ្គា ហោស្សន្តិ សាវកា ។
អានន្ទោ ជាមុបដ្ឋាកោ ខេមជិស្សតិរំ ជិនំ ។
ខេមា ឧប្បលវណ្ណា ច អគ្គា ហោស្សន្តិ សាវិកា
អជាសកា រតិភគា សន្តចិត្តា សមាហិតា ។

សត្វ (នេះ) នឹងអង្គុយទៀបគល់អជបាលព្រឹក្ស បានទទួលបាយាសក្នុងទីនោះ ហើយចូលទៅកាន់ស្ទឹងនេរញ្ជរា ។ ព្រះជិនស្រីអង្គនោះ ទ្រង់សោយបាយាសទៀបច្រេះស្ទឹងនេរញ្ជរា ហើយចូលទៅជិតគល់ នៃពោធិព្រឹក្ស តាមផ្លូវដ៏ប្រសើរដែលគេចាត់ចែង ។ លំដាប់អំពីនោះទៅ ព្រះជិនស្រី មានយសច្រើន នឹងធ្វើប្រទក្សិណទៅពោធិមណ្ឌៈដ៏ប្រសើរ ហើយនឹងត្រាស់ដឹងទៀបគល់អស្សត្ថព្រឹក្ស ។ ព្រះមាតាបៈដ៏តរបស់ព្រះពុទ្ធអង្គនេះ នឹងមានព្រះនាមថា មាយា ព្រះបិតាព្រះនាមថា សុទ្ធោទនៈ ឯបុរសនេះជាព្រះពុទ្ធ ព្រះនាមគោតម ។ ព្រះថេរៈឈ្មោះកោលិតៈ ១ ឧបតិស្សៈ ១ ជាអ្នកមិនមានអាសវៈ ប្រាសចាកភាគៈ មានចិត្តស្ងប់រម្ងាប់ មានចិត្តតម្កល់មាំ នឹងបានជាអគ្គសាវ័ក ព្រះថេរៈឈ្មោះអានន្ទ នឹងបានជាឧបដ្ឋាក បម្រើព្រះជិនស្រីអង្គនេះ ។ ព្រះថេរីឈ្មោះខេមា ១ ឧប្បលវណ្ណា ១ ជាអ្នកមិនមានអាសវៈ ប្រាសចាកភាគៈ មានចិត្តស្ងប់ មានចិត្តតម្កល់មាំ នឹងបានជាអគ្គសាវិកា ។

ពោធិ តស្ស កកវតោ អស្សត្ថោតិ បវុច្ចតិ

ចិត្តោ ច ហត្ថានុរក្ខោ អគ្គា ឧបាសុត្តរុបដ្ឋកា ។

ឧត្តរា ច ឧត្តរា អគ្គា ឧបាសុត្តរុបដ្ឋិកា

អាយុ វស្សសតំ តស្ស តោតមស្សយសស្សិនោ ។

ឥទំ សុត្វាន វចនំ អសមស្ស មហេសិនោ

អាមោទិតា នរមរូ ពុទ្ធវំសក្កមេ អយំ ។

ខុក្កដ្ឋិសង្ខា វត្តន្តិ អច្ឆោជេត្តិ ហាសត្តិ ច

កតញ្ញលី នមស្សន្តិ ទសសហស្សី សទេវកា ។

យទិមស្ស លោកជាដស្ស វិវដ្ដិស្សាម សាសនំ

អនាកតម្ហិ អទ្ធានេ ហេស្សាម សម្មុខា ឥមំ ។

យថា មនុស្សា នទិំ តរន្តា បដិតិត្ថំ វិវដ្ដិយ

ហេដ្ឋាតិត្ថំ កហេត្វាន ឧត្តរន្តិ មហានទិំ ។

ឈើសម្រាប់ត្រាស់ដឹង របស់ព្រះមានព្រះភាគ អង្គនោះ គេ
ហៅថា អស្សត្ថព្រឹក្ស (ដើមពោធិ) ។ ឧបាសកឈ្មោះបិត្ត ១
ហត្ថាឡវក: ១ ទឹងបានជាអគ្គឧបដ្ឋាក ។ ឧបាសិកាឈ្មោះ
នន្ទមាតា ១ ឧត្តរា ១ ទឹងបានជាអគ្គឧបដ្ឋាយិកា ព្រះគោតម
មានយសនោះ ទ្រង់មានព្រះជន្មាយុ ១០០ ឆ្នាំ ។ ពួកមនុស្ស
និងទេវតា បានឮព្រះពុទ្ធដីកានេះ របស់ព្រះពុទ្ធមិនមានបុគ្គល
ស្មើ ស្វែងរកគុណដ៏ធំហើយ ក៏មានចិត្តរីករាយថា បុរស
នេះ ជាពូជពង្សនៃព្រះពុទ្ធ ។ ពួកមនុស្ស ព្រមទាំងទេវតា
មួយហ្មឺនលោកធាតុ មានសំឡេងហ៊ោជាធំ ទះដៃធំ សើចធំ
ធ្វើអញ្ជលីនមស្ការធំថា យើងទាំងឡាយ បើឃ្លាតមគ្គផល
ក្នុងសាសនា របស់ព្រះលោកនាថនេះ គង់ទឹងបានសម្រេច
ចំពោះព្រះភក្ត្រ នៃព្រះសាស្តាអង្គនេះ ក្នុងកាលជាអនាគត
មិនខាន ។ ពួកមនុស្សក្រាលឆ្លងស្ទឹង បើឃ្លាតកំពង់ចំពោះមុខ
គង់កាន់យកកំពង់ខាងក្រោម ហើយឆ្លងស្ទឹងធំ យ៉ាងណា ។

ឥតិយោ មង្គលពុទ្ធវំសោ

ឯវមេវ មយំ សព្ពេ យទិ មុញ្ចាមមំ ជិនំ
អនាគតម្ហិ អទ្ធានេ ហោស្សាម សម្មុខា ឥមំ។
តស្សាបិ វចនំ សុត្វា កិយ្យា ចិត្តំ បសាទយឹ
ឧត្តរឹ វត្តមជ្ជាសឹ ឧសចារមិបូរិយា ។
តទា បិតុនុព្រូហាត្តោ សម្ពោធិវរបត្តិយា
ពុទ្ធេ ឧត្តានមំ កេមាំ បព្ញឹ តស្ស សន្តិកេ ។
សុត្តន្តំ វិនយញ្ចាបិ ឧរដ្ឋសត្ថុសាសនំ
សព្ញំ បរិយាពុណិត្វាន សោភយឹ ជិនសាសនំ ។
តត្ថប្បមត្តោ វិហរន្តោ ព្រហ្មំ ភាវេត្វា ភាវនំ
អភិញ្ញាសុ ចារមឹ កត្វា ព្រហ្មលោកមភញ្ជិហំ ។
ឯកំ ពុទ្ធំ ជាម ឧត្តរោ ជាម ទ្វត្តិយោ
ឧត្តរ ជាម ជនិកា មង្គលស្ស មភេសិនោ។

យើងទាំងអស់គ្នា បើឃ្លាងព្រះជិនស្រីអង្គនេះ គង់ទំងបាន
សម្រេចបំពោះព្រះកក្តី នៃព្រះសាស្តាអង្គនេះ ក្នុងកាលជា
អនាគតមិនខាន យ៉ាងនោះដែរ ។ តថាគត បានស្តាប់ព្រះ
តម្រាស់ របស់ព្រះពុទ្ធនោះហើយ ក៏ធ្វើចិត្តឲ្យជ្រះថ្លាក្រៃពេក
បានអធិដ្ឋានវត្តតទៅទៀត ដោយការបំពេញបារមី ១០ ។
ក្នុងកាលនោះ តថាគតចំរើនបីតិ ថ្វាយផ្ទះរបស់តថាគត បំ-
ពោះព្រះពុទ្ធ ហើយបួសក្នុងសំណាក់ព្រះអង្គ ដើម្បីសម្រេច
ពោធិញ្ញាណដ៏ប្រសើរ ។ តថាគតបានរៀនព្រះសូត្រ ព្រះ
វិន័យនិងសត្ថុសាសនាមានអង្គ ៩ ទាំងអស់ ហើយញុំាងសា-
សនានៃព្រះជិនស្រីឲ្យល្អរុងរឿង ។ តថាគតមិនប្រមាទ កាល
នៅក្នុងទីនោះ ចំរើនព្រហ្មវិហារ បានសម្រេចអភិញ្ញាបារមី
ហើយក៏បានទៅកើត ក្នុងព្រហ្មលោក ។ ព្រះមង្គលសម្ពុទ្ធ
ទ្រង់សែ្វងរកនូវគុណធំ មាននគរឈ្មោះខត្តវៈ មហាក្សត្រ
ព្រះនាមខត្តវៈ ជាព្រះបិតា ព្រះមាតា ព្រះនាមខត្តិយ ។

សុត្តន្តបិដកៃ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ពុទ្ធវំសោ

ឥទ វស្សសហស្សានិ អតារំ អជ្ឈាវសិ សោ
យសវា សុចិមា សិរិមា តយោ ចាសាធម្មុត្តមា ។
សមត្តឹសសហស្សានិ ជាវិយោ សមលង្កតា
យសវតី ឆាម ជាវី សីវលោ ឆាម អត្រជោ ។
ឯមិត្តេ ចតុរោ ឯិស្សា អសប្បយាឧេន ឯក្ខមិ
អន្ធឧដ្ឋមាសានិ បឆាឯំ បឧមី ជិនោ ។
ព្រហ្មា យាចិតោ សន្តោ មង្គលោ លោកឆាយកោ
វត្តចក្កោ មហាវីរោ ចរេសិ ឯិបទុត្តមោ ។
សុឧេរោ ឆម្មសេនោ ច អហេសុំ អគ្គសាវកា
ចាលិតោ ឆាមុបដ្ឋាកោ មង្គលស្ស មហេសិនោ ។
សីវលោ ច អសោកោ ច អហេសុំ អគ្គសាវិកា
ពោធិ តស្ស កកវតោ ឆាកវុក្ខោតិ វុច្ចតិ ។
ឧច្ចោ ឆេវ វិសាខោ ច អហេសុំ អគ្គុបដ្ឋកា
អនុឧ្លា ឆេវ សុមឆា ច អហេសុំ អគ្គុបដ្ឋិកា ។

ព្រះសម្ពុទ្ធអង្គនោះ ទ្រង់នៅគ្រប់គ្រងរាជដំណាក់ អស់ ៩ ពាន់ឆ្នាំ មានប្រាសាទ ៣ ដ៏ល្អទុត្តម គឺ យសវប្រាសាទ ១ សុចិម-ប្រាសាទ ១ សិរិមប្រាសាទ ១ មានពួកនារី ៣ ហ្មឺននាក់ មានខ្លួនប្រជាប់សមរម្យ នារីជាកវិយា ឈ្មោះយសវតី មានព្រះរាជបុត្រ ឈ្មោះសិរិលៈ ។ ព្រះជិនស្រីទ្រង់ឃើញនិមិត្ត ៤ ហើយទ្រង់ចេញទៅ ដោយយានសេះ តាំងសេចក្តីព្យាយាម អស់ ៨ ខែឥតខ្វះ ។ ព្រះលោកនាយក ព្រះនាមមង្គលៈ មានព្រះទ័យស្ងប់រម្ងាប់ ទ្រង់មានចក្រប្រព្រឹត្តទៅ មានព្យាយាម ទ្រង់ប្រសើរជាងសត្វទ្វេបាទ ត្រូវមហាព្រហ្មអារាធនាហើយ ទើបស្តេចត្រាច់ទៅ គឺសម្តែងធម៌ ។ ព្រះថេរៈ ឈ្មោះសុទេវៈ ១ ធម្មសេនៈ ១ ជាអគ្គសាវ័ក ព្រះថេរៈឈ្មោះចាលិតៈ ជាឧបដ្ឋាករបស់ព្រះមង្គលសម្ពុទ្ធ ទ្រង់ស្មើរកន្ទួរគុណដ៏ធំ ។ ព្រះថេរីឈ្មោះសិរិលា ១ អសោកា ១ ជាអគ្គសាវិកា ដើមឈើត្រាស់ដឹង របស់ព្រះមានព្រះភាគអង្គនោះ ហៅថានាគព្រឹក្ស (ដើមខ្ញឹង) ។ ឧបាសកឈ្មោះនន្ទៈ ១ វិសាខៈ ១ ជាអគ្គឧបដ្ឋាក ឧបាសិកាឈ្មោះអនុឡា ១ សុមនា ១ ជាអគ្គឧបដ្ឋាយិកា ។

ตติយោ มង្គលពុទ្ធវំសោ

អជ្ឈាសីតិវតជាតិ　　អដ្ឋក្ខត្តោ មហាមុនិ
តតោ ឯក្ខាវតី រំសិ　　អនេកសតសហស្សិយោ ។
ឆវុតិ វស្សសហស្សានិ　　អាយុ វិជ្ជតិ តាវទេ
តាវតា តិដ្ឋមានោ សោ　　តាវេសិ ជនតំ ពហុំ ។
យថាបិ សាកវេ ខុទ្ទិ(๑)　　ន សក្កា តេ កណេតុយេ
តថេវ សាវកា តស្ស　　ន សក្កា តេ កណេតុយេ ។
យាវ អជ្ឈាសិ សម្ពុទ្ធោ　　មជ្ឈិលោ លោកជាយកោ
ន តស្ស សាសនេ អត្ថិ　　សកិលេសមរណំ តទា ។
ឆម្ភោក្កិំ ជាយិត្វាន　　សព្ពារត្វា មហាជនំ
ជលិត្វា ឆុមកេភូវ　　និព្ពុតោ សោ មហាយសោ ។
សង្ខារធំ សភាវត្តំ　　ឧស្សយិត្វា សទេវកេ
ជលិត្វា អក្ខិក្ខន្ធោវ　　សុរិយោ អត្ថង្គតោ យថា ។
ឧយ្យានេ វេស្សវេ ជាម　　ពុទ្ធោ និព្ពាយិ មជ្ឈិលោ
តត្ថេវស្ស ជិនថូបោ　　តីសយោជនមុក្កតោតិ ។

មង្គលពុទ្ធវំសោ តតិយោ ។

---

๑ ឱ.ម. ឧមិ ។

មង្គលពុទ្ធវង្ស ទី ៣

ព្រះមហាមុនីទ្រង់មានកម្ពស់ ៨៨ ហត្ថ រស្មីប្រែនសែន ផ្សាយចេញអំពីកាយព្រះអង្គ ។ ព្រះជន្មាយុរបស់ព្រះអង្គ ៩ ហ្មឺនឆ្នាំ ជាកំណត់ ព្រះអង្គទ្រង់បិតនៅដកបនោះ ញុំាងពួកជនប្រែនឲ្យឆ្លង (វដ្តសង្សារ) ។ លុះកន្លងសាសនា គេមិនអាចពាប់បាន យ៉ាងណាមិញ សាសនាព្រះអង្គ ក៏គេមិនអាចពាប់បាន យ៉ាងនោះដែរ ។ ព្រះមង្គលសម្ពុទ្ធ ជាលោកនាយកទ្រង់បានបិតនៅ ដកបណា មរណៈប្រែកបង្កើយកិលេស មិនមានក្នុងសាសនានៃព្រះអង្គ ដកបនោះ ។ ព្រះសម្ពុទ្ធទ្រង់មានយសប្រែនអង្គនោះ ទ្រទ្រង់នូវគប់ភ្លើងគឺព្រះធម៌ ហើយញុំាងមហាជនឲ្យឆ្លង ដុំរុងរឿងដូចជាផ្កាយដុះកន្ទុយ ទ្រង់បរិនិព្វាន ។ ព្រះសម្ពុទ្ធទ្រង់សម្តែង នូវសភាពប្រែប្រួល នៃសង្ខារ ដល់ពួកមនុស្ស ព្រមទាំងទេវតា រុងរឿងដូចគំនរភ្លើង ពុំនោះសោតដូចព្រះអាទិត្យដែលទើបនឹងអស្តង្គត ។ ព្រះមង្គលសម្ពុទ្ធ ទ្រង់បរិនិព្វាន ក្នុងឧទ្យានឈ្មោះវេស្សរៈ ព្រះស្ពឹបរបស់ព្រះជិនស្រីអង្គនោះ មានកំពស់ ៣០ យោជន៍ មាននៅក្នុងទីនោះឯង ។

ចប់ មង្គលពុទ្ធវង្ស ទី ៣ ។

បត្ថុត្តោ សុមធពុទ្ធវំសោ

(๔) មង្គលស្ស អបរេន សុមនោ នាម នាយកោ
សព្ពធម្មេហិ អសមោ សព្ពសត្តានមុត្តមោ ។
តទា អមតភេរិយោ(๑) អាហនិ មេឃលេ បុរេ
ធម្មសង្ខសមាយុត្តំ(๒) ឆវង្គជិនសាសនំ ។
វិជិនិត្វា កិលេសេ សោ បត្តោ សម្ពោធិមុត្តមំ
មាបេសិ ឆកតំ សត្ថា សទ្ធម្មបុរវរុត្តមំ ។
និវេសនំ អកុដិលំ ឧជុំ វិបុលវិត្ថតំ
មាបេសិ សោ មហាវីរោ សតិបដ្ឋានវរុត្តមំ ។
ជលេ ចត្តារិ សាមញ្ញេ ចតុសច្ចា បជិសម្ភិទា
ឆឡភិញ្ញាដ្ឋសមាបត្តី បសារេសិ តត្ថ វីរិយំ ។
យេ អប្បមត្តា អខិលា ហិរិវីរិយេភុចាកតា
តេ តេ ឥមេ កុណារវេ អាធិយន្តិ យថា សុខំ ។

---

๑ ខ. សោបិ តទា អមតភេរិ ។ ម. តទា អមតភេរិ សោ ។ ๒ ធម្មសង្គសមាយុត្តន្តិ អដ្ឋកថាយំ ទិស្សតិ ។

សុមេធពុទ្ធវង្ស ទី ៤

(៩) កាលខាងក្រោយ អំពីព្រះមង្គលសម្ពុទ្ធមក ព្រះលោកនាយក ព្រះនាមសុមេនៈ រកបុគ្គលស្មើគ្មានដោយធម៌ ទាំងពួង ព្រះអង្គទុត្តមជាងសព្វសត្វ ។ កាលនោះ ព្រះអង្គទ្រង់ទូន្មស្មារ គឺអមតៈ ប្រកបដោយសង្ឃ គឺធម៌ជាសាសនារបស់ព្រះជិនស្រីមានអង្គ ៨ ក្នុងមេខលបុរី ។ ព្រះសាស្តាអង្គនោះ ទ្រង់ឈ្នះកិលេស ហើយសម្រេចនូវសម្ពោធិញាណដ៏ប្រសើរ ទ្រង់សាងនគរជាបុរី គឺព្រះសទ្ធម្មដ៏ប្រសើរខ្ពង់ខ្ពស់ ។ ព្រះអង្គទ្រង់សាងផ្លូវធំ មិនមានចន្ទោះ ជាផ្លូវមិនវៀច ជាផ្លូវត្រង់ មានទទឹងដ៏ធំទូលាយ គឺសតិប្បដ្ឋាន ដ៏ប្រសើរខ្ពង់ខ្ពស់ ។ ព្រះអង្គទ្រង់លាតសាមញ្ញផល ៤ បដិ. សម្ភិទា ៤ អភិញ្ញា ៦ សមាបត្តិ ៨ ក្នុងផ្លូវនោះ ។ ពួកសត្វណាមិនមានសេចក្តីប្រមាទ មិនរើរួស ប្រកបដោយសេចក្តីខ្មាសបាប និងសេចក្តីព្យាយាម ពួកសត្វនោះ ។ តែងកាន់យកគុណ ដ៏ប្រសើរទាំងនេះ តាមសប្បាយ ។

ចតុត្ថោ សុមនពុទ្ធវំសោ

ឱវមេវ តេន យោគេន ឧទ្ធរន្តោ មហាជនំ
ពោធេសិ បឋមំ សត្ថា កោដិសតសហស្សិយោ ។
យម្ហិ កាលេ មហាវីរោ ឱវទិ តិត្ថិយេ កណេ
កោដិសតសហស្សានិ(๑) ធុតវេ ធម្មទេសនេ ។
យថា ទេវា មនុស្សា ច សមគ្គា ឯកមានសា
និភេធបញ្ហំ បុច្ឆិំសុ សំសយញ្ចាបិ មានសំ ។
តថាបិ ធម្មទេសនេ និភេធបរិធីបនេ
ឆឬតិកោដិសហស្សានំ តតិយាភិសមយោ អហុ ។
សន្និចាតា តយោ អាសុំ សុមនស្ស មហេសិនោ
ខីណាសវានំ វិមលានំ សន្តិចិត្តាន តាទិនំ ។
វស្សំ វុដ្ឋស្ស អគារតោ អភិសង្ឃ្រុដ្ឋេ បវារណេ
កោដិសតសហស្សេហិ បវារេសិ តថាគតោ ។

---

๑ ម. កោដិសហស្សាភិសមីសុ ឥតិ ទិស្សតិ ។

ព្រះសាស្តា ទ្រង់ស្រោចស្រង់មហាជន ដោយសេចក្តីព្យាយាម
នោះ យ៉ាងនេះឯង បានញុំាងសត្វ មួយសែនកោដិ ឲ្យត្រាស់
ដឹង លើកទី ១ ។ ព្រះសាស្តា មានព្យាយាមច្រើន ទ្រង់ឲ្យ
ឧរាទពួកតិរ្ថិយ ក្នុងកាលណា កាលនោះ សត្វមួយសែនកោដិ
(បានសម្រេចគុណវិសេស) ក្នុងធម្មទេសនា លើកទី ២ ។ ពួក
ទេវតានិងមនុស្ស មានសេចក្តីព្រមព្រៀងគ្នា មានចិត្តស្រួលបួល
ស្មើប្រុស្នា ក្នុងនិរោធផង សេចក្តីសង្រ្គាមផង សេចក្តីប្រុងប្រុ
ក្នុងចិត្តផង ក្នុងកាលណា កាលនោះ ពួកសត្វ ៩០ ពាន់កោដិ
បានសម្រេចមគ្គផល លើកទី ៣ ក្នុងធម្មទេសនាជាគ្រឿងបំភ្លឺ
នូវនិរោធ ។ ព្រះសុមនសម្ពុទ្ធ ទ្រង់ស្វែងរកនូវគុណដ៏ធំ មាន
សាវកសន្និបាត ៣ លើក ដែលសុទ្ធតែជាពួកព្រះខីណាស្រពក
ប្រាសចាកមន្ទិល មានចិត្តស្ងប់រម្ងាប់ ទាំងមានចិត្តនឹងធឹង ។
កាលព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ចេញវស្សាហើយ កាលភិក្ខុសង្ឃ
ប្រកាសបវារណាហើយ ព្រះតថាគត ទ្រង់បវារណា ដោយ
ភិក្ខុចំនួនមួយសែនកោដិ (នេះជាសន្និបាត លើកទី ១) ។

តតោ បរំ សង្ខិបាតេ វិមលេ តារកូបមេ
ឧប្បតិត្វោដិសហស្សានំ ឧត្តរោ អាសិ សមាគមោ ។
យទា សត្ថា នរាភជ្ជា ពុទ្ធនិស្សន្ទមុច្ចាតមំ
អសីតិកោដិសហស្សានំ តតិយោ អាសិ សមាគមោ ។
អហំ តេន សមយេន ជាតកជ្ជា មហិទ្ធិកោ
អត្តលោ ជាម ជាមេន ឧប្បន្នកុសលសញ្ចយោ ។
តទាហំ ជាតកវាជា ជិក្ខមិត្វា សញ្ញាតិកំ
ជាតានំ ធិតុវំសេហិ សសង្ឃំ ជិនមុបដ្ឋហិំ ។
កោដិសតសហស្សានិ អដ្ឋចានេន តប្បយឺំ
បច្ចេកពុទ្ធសង្ឃញ្ច ទត្វា សរណំ តមុច្ចាតមំ ។
សោបិមំ ពុទ្ធោ ព្យាកាសិ សុមនោ លោកជាយកោ
អបរិមេយ្យេ ឥតោ កប្បេ អយំ ពុទ្ធោ ភវិស្សតិ ។
អហុ កបិលវ្ហយា រម្មា ជិក្ខមិត្វា តថាគតោ
បជានំ បទមិត្វាន កត្វា ធុក្ករការកំ ។

ក្នុងការប្រជុំដទៃអំពីនោះមក មានសន្និបាតលើកទី ២ នៃព្រះ
ខីណាស្រព ៩០ ពាន់កោដិ លើកញ្ចនបពិតមិនមានមន្ទិល ។
កាលសក្កទេវរាជចូលមកគាល់ព្រះសម្ពុទ្ធ ជាសន្និបាតលើកទី
៣ របស់ព្រះខីណាស្រព ៨០ ពាន់កោដិ ។ ក្នុងសម័យនោះ
តថាគត កើតជាស្តេចនាគ មានឫទ្ធិប្រើន មានឈ្មោះថា
អតុលៈ ជាអ្នកសន្សំកុសល ។ កាលនោះ តថាគតចេញ
អំពីភពនាគ ជាមួយទំាងពួកញាតិ បានទៅបម្រើព្រះជិនស្រី
ព្រមទាំងព្រះសង្ឃ ដោយតន្ត្រីជាទិព្វរបស់នាគ ។ តថាគត
បានញុំាងព្រះកិក្ខុសង្ឃ មួយសែនកោដិ ឲ្យឆាន់ស្កប់ស្កល់
ដោយបាយទឹក ហើយថ្វាយសំពត់មួយគូ ៗ មួយអង្គ ហើយ
យកព្រះកិក្ខុសង្ឃនោះជាទីពំាង ។ ព្រះសម្ពុទ្ធព្រះនាមសុមនៈ
ជាលោកនាយកអង្គនោះ ទ្រង់ព្យាករតថាគតថា ក្នុងកប្ប
មានប្រមាណមិនបាន អំពីកប្បនេះ នាគរាជនេះនឹងបាន
ត្រាស់ជាព្រះពុទ្ធ ។ សត្វនេះ នឹងចេញអំពីក្រែងកបិលពស្តុ
ជាទីរីករាយ ទៅតម្កល់សេចក្តីព្យាយាម ធ្វើទុក្ករកិរិយា ។

ចតុត្ថោ សុមនពុទ្ធរំសោ

អដ្ឋាសរុក្ខមូលស្មឹ ជិនសីធិត្វា តថាគតោ
តត្ត ភាយាសំ បក្កមេ ឆេរញ្ជរម្ពុបេហិតំ ។
ឆេរញ្ជាយ តីរម្ហិ ភាយាសំ អធិ សោ ជិនោ
បដិយត្តវរមក្កេ ពោធិមូលម្ហិ វេហិតំ ។
តតោ បឧក្កិណំ កត្វា ពោធិមណ្ឌំ អនុត្តរំ
អស្សត្ថរុក្ខមូលម្ហិ ពុជ្ឈិស្សតិ មហាយសោ ។
ឥមស្ស ជនិកា មាតា មាយា នាម ភវិស្សតិ
បិតា សុទ្ធោទនោ នាម អយំ ហេស្សតិ គោតមោ ។
អគ្គាសកា វីតភយា សន្តចិត្តា សមាហិតា
កោលិតោ ឧបតិស្សោ ច អគ្គា ហេស្សន្តិ សាវកា
អានន្ទោ នាមុបដ្ឋាកោ ឧបដ្ឋិស្សតិបំ ជិនំ ។

សត្វនេះ ទទឹងអង្គុយទៀបគល់អជបាលព្រឹក្ស ទទួលបាយាស
ក្នងពីនោះ ហើយចូលទៅគាន់ស្ទឹងនេរញ្ជរ ។ ព្រះជិន-
ស្រីអង្គនោះ ទ្រង់សោយបាយាស ទៀបឆ្នេរស្ទឹងនេរញ្ជរ
ហើយស្តេចចូលមក ទៀបគល់ពោធិព្រឹក្ស តាមផ្លូវដែលគេ
ចាត់ចែងដ៏ប្រសើរ ។ លំដាប់តពីនោះមក ព្រះសម្ពុទ្ធមាន
យសប្រទនអង្គនោះ ទ្រង់ធ្វើប្រទក្សិណពោធិមណ្ឌៈដ៏ប្រសើរ
ហើយទទឹងត្រាស់ដឹង ទៀបគល់អស្សត្ថព្រឹក្ស ។ ព្រះមាតា
បង្កើត របស់ព្រះសម្ពុទ្ធអង្គនេះ ព្រះនាមមាយា ព្រះបិតា
ព្រះនាមសុទ្ធោទនៈ ឯនាគរាជនេះ ទទឹងបានត្រាស់ជាព្រះ
សម្ពុទ្ធ ព្រះនាមគោតម ។ ព្រះថេរៈឈ្មោះកោលិតៈ ១
ឧបតិស្សៈ ១ ជាអ្នកមិនមានអាសវៈ មិនមានរាគៈ មានចិត្ត
ស្ងប់រម្ងាប់ មានចិត្តតម្កល់មាំ ទទឹងជាអគ្គសាវ័ក ព្រះថេរៈ
ឈ្មោះអានន្ទ ទទឹងជាឧបដ្ឋាក បម្រើព្រះជិនស្រីអង្គនេះ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ពុទ្ធវំសោ

ខេមា ឧប្បលវណ្ណា ច អគ្គា ហោសុន្តិ សាវិកា

អជាសវា វីតភយា សន្តចិត្តា សមាហិតា ។

ពោធិ តស្ស ភគវតោ អស្សត្ថោតិ បវុច្ចតិ

ចិត្តោ ច ហត្ថិទ្យវោ អគ្គា ហោសុន្តុបដ្ឋកា ។

នន្ទមាតា ច ឧត្តរា អគ្គា ហោសុន្តុបដ្ឋិកា

អាយុ វស្សសតំ តស្ស តោតមស្ស យសស្សិនោ ។

ឥទំ សុត្វាន វចនំ អសមស្ស មហេសិនោ

អាមោទិតា ឥមេ ពុទ្ធវីជនកេ អយំ ។

ឧក្កដ្ឋិសង្ខា វត្តន្តិ អច្ឆោជេន្តិ មហន្តិ ច

កតញ្ជលី នមស្សន្តិ ឥសយោ សស្សីសេវកា ។

យទិមស្ស លោកជេដ្ឋស្ស វិវដ្ដិស្សាម សាសនំ

អជាកតម្ហិ អទ្ធានេ ហោស្សាម សម្មុខា ឥមំ ។

យថា មនុស្សា ឧទីក្ខន្តា បដិតំ្តំ វិវដ្ដយំ

ហោដ្ឋតំ្តំ កហោត្វាន ឧត្តរន្តិ មហាឧឡុំ ។

ព្រះថេរីឈ្មោះខេមា ๑ ឧប្បលវណ្ណា ๑ ជាអ្នកមិនមានអាសវៈ មិនមានរាគៈ មានចិត្តស្ងប់រម្ងាប់ មានចិត្តតម្កល់មាំ នឹងជាអគ្គសាវិកា ฯ ឈើសម្រាប់ត្រាស់ដឹង នៃព្រះមានព្រះភាគនោះ ហៅថាអស្សត្ថព្រឹក្ស ឧបាសកឈ្មោះចិត្ត ๑ ហត្ថាឡវកៈ ๑ នឹងជាអគ្គឧបដ្ឋាក ฯ ឧបាសិកាឈ្មោះនន្ទមាតា ๑ ឧត្តរា ๑ នឹងជាអគ្គឧបដ្ឋាយិកា ព្រះគោតមទ្រង់មានយសអង្គនោះ នឹងមានព្រះជន្ម ๑๐๐ ឆ្នាំ ฯ ពួកមនុស្សនិងទេវតា បានស្តាប់ពុទ្ធដីកានេះ របស់ព្រះមហេសីមិនមានបុគ្គលស្មើ ហើយក៏រីករាយថា នាគរាជនេះ នឹងជាពួជពន្ធុកនៃព្រះពុទ្ធ ฯ ពួកមនុស្ស ព្រមទាំងវេតាមួយម៉ឺនលោកធាតុ ស្រែកហ៊ោឡើងផង ទះដៃផង សើចផង ផ្ញើអញ្ជលីនមស្ការផងថា យើងទាំងឡាយ បើនឹងឃ្លាងមគ្គផលក្នុងសាសនា នៃព្រះលោកនាថអង្គនេះ គង់នឹងបានសម្រេចចំពោះព្រះកក្លៃនៃព្រះសាស្តាអង្គនេះ ក្នុងកាលជាអនាគតមិនខាន ฯ ពួកមនុស្សក្រាលធ្វើនសួនឹង បើឃ្លាងកំពង់ចំពោះមុខគង់កាន់យកកំពង់ខាងក្រោម ហើយធ្វើនសួនធំ យ៉ាងណា ฯ

ចតុត្ថោ សុមនពុទ្ធវំសោ

ឯវមេវ មយំ សព្ពេ យទិ មុញ្ចាមមំ ជិនំ

អនាគតម្ហិ អទ្ធានេ ហោស្សាម សម្មុខា ឥមំ។

តស្សាបិ វចនំ សុត្វា កាយេ្យ ចិត្តំ បសាទយិំ

ខុត្តរំ វត្តមជ្ជាសិំ ឧសភារមិប្បរិយោ ។

មេខលំ ជាម ឧភរំ សុទន្តោ ជាម ខត្តិយោ

សិរិមា ជាម ជនិកា សុមនស្ស មហោសិនោ ។

ឧរ វិស្សសហស្សានិ អគារំ អជ្ឈាវសិ សោ

ចង្ក្រោ សុចង្ក្រោ វដំសោ តយោ ចាសាទមុត្តមោ ។

តេសដ្ឋិសតសហស្សានិ ជាវិយោ សមលង្កតា

វដំសកំ ជាម ជាវី អគ្គមហេ ជាម អត្រជោ។

ឯមិត្តេ ចតុរោ និស្សា ហត្ថិយានេន និក្ខមិ

អទ្ធនទ្ធសមាសានិ បជានំ បទហិំ ជិនោ ។

យើងទាំងអស់គ្នា បើឃ្លាងព្រះជិនស្រីអគ្គនេះ គង់ទីធ្លាន
សម្រេចក្នុងទីចំពោះព្រះភក្ត្រ នៃព្រះសាស្តាអគ្គនេះ ក្នុងកាល
ជាអនាគតមិនខាន ក៏យ៉ាងនោះដែរ ។ តថាគតបានស្តាប់
ព្រះតម្រាស់ របស់ព្រះសម្ពុទ្ធនោះហើយ ក៏ធ្វើចិត្តឲ្យជ្រះថ្លា
ក្រៃពេក បានអធិដ្ឋានទូរវិត្តតទៅទៅទៀត ដោយការបំពេញ
បារមី ១០ ។ ព្រះសុមនសម្ពុទ្ធ ទ្រង់ស្វែងរកគុណដ៏ធំ មានទី
ក្រុងឈ្មោះមេខលៈ មានមហាក្សត្រព្រះនាមសុទត្តៈ ជាព្រះ
បិតា មានព្រះមាតាព្រះនាម សិរិមា ។ ព្រះអង្គគ្រប់គ្រងព្រះ
រាជដំណាក់ អស់ ៩ ពាន់ឆ្នាំ មានប្រាសាទដ៏ប្រសើរ ៣ គឺ
ចន្ទប្រាសាទ ១ សុចន្ទប្រាសាទ ១ វដំសប្រាសាទ ១ ។ ពួក
នារី ៦៣ សែននាក់ មានរូបប្រជាប់សមរម្យ នារី (ជាអគ្គ-
មហេសី) ព្រះនាមវដំសកី ព្រះរាជបុត្រ ព្រះនាមអនូបមៈ ។
ព្រះជិនស្រីឃើញនិមិត្ត ៤ ហើយទ្រង់ចេញបព្វជ្ជា ដោយ
យានដំរី ទ្រង់តាំងសេចក្តីព្យាយាម អស់ ១០ ខែឥតខ្វះ ។

ព្រហ្មុនា យាចិតោ សន្តោ សុមនោ លោកនាយកោ

វិត្ថតេ ក្ខោ មហាវីរោ មេឃលេ បុរវរុត្តមេ ។

សរណោ ភវិតុន្តោ ច អហោសុំ អគ្គសាវកោ

ឧទេនោ នាមុបដ្ឋាកោ សុមនស្ស មហេសិនោ ។

សោណោ ច ឧបសោណោ ច អហោសុំ អគ្គសាវិកោ

សោបិ ពុទ្ធោ អសមសមោ នាកម្ហលេ អពុជ្ឈថ ។

វរុណោ ចេវ សរណោ ច អហោសុំ អគ្គុបដ្ឋកោ

ចាលោ ច ឧបចាលោ ច អហោសុំ អគ្គុបដ្ឋិកោ ។

ឧច្ចត្តនេន សោ ពុទ្ធោ ឆរុតិយាតមុក្កតោ

កញ្ចនក្ខន្ធកសង្កាសោ ឆសហស្សវិវេចតិ ។

ឆរុតិ វស្សសហស្សានិ អាយុ វិជ្ជតិ តាវទេ

តាវតា តិដ្ឋមានោ សោ តារេសិ ជនតំ ពហុំ ។

ព្រះលោកនាយក ព្រះនាមសុមនៈ មានព្រះទ័យស្ងប់រម្ងាប់ ទ្រង់មានចក្រប្រព្រឹត្ត ៧ មានឫទ្ធិយ៉ាងធំ ត្រូវព្រហ្មអារាធនា ក្នុងមេខលបុរីដ៏ប្រសើរខ្ពង់ខ្ពស់ ។ ព្រះថេរៈឈ្មោះសរណៈ ១ ភាវិតត្តៈ ១ ជាអគ្គសាវ័ក ព្រះថេរៈឈ្មោះខុទេន ជាឧបដ្ឋាក របស់ព្រះសម្ពុទ្ធ ព្រះនាមសុមនៈ ទ្រង់ស្វែងរកនូវគុណដ៏ធំ ។ ព្រះថេរីឈ្មោះសោ ណា ១ ឧបសោ ណា ១ ជាអគ្គសាវិកា ព្រះសម្ពុទ្ធនោះ ស្មើដោយព្រះពុទ្ធ ដែលឥតមានបុគ្គលស្មើ ទ្រង់ បានត្រាស់ដឹង ទៀបគល់នាគព្រឹក្ស ។ ឧបាសកឈ្មោះវុ-ឡៈ ១ សរណៈ ១ ជាអគ្គឧបដ្ឋាក ឧបាសិកាឈ្មោះចាលា ១ ឧបចាលា ១ ជាអគ្គឧបដ្ឋាយិកា ។ ឯព្រះសម្ពុទ្ធអង្គនោះ ទ្រង់មានកំពស់ ៨០ ហត្ថ មានលំអនៃព្រះរូប ប្រហែលដូចគ្រឿងបូជាមាស ទ្រង់រុងរឿងក្នុងមួយហ្មឺនលោកធាតុ ។ ព្រះជន្មាយុ (របស់ព្រះអង្គ) ៩ ហ្មឺនឆ្នាំជាកំណត់ ព្រះអង្គទ្រង់បិតនៅដកបនោះ ទ្រង់ញុាំងប្រជុំជនច្រើន ឲ្យឆ្ងន (វដ្តសង្សារ) ។

ចតុក្កោ សុមនពុទ្ធវំសោ

តារណីយេ តារយិត្វា ពោធនេយ្យេ អពោធយិ

បរិនិព្ពាយិ សម្ពុទ្ធោ ឧទ្ធុភជាវ អត្តមិ ។

តេ ច ខីណាសវា ភិក្ខូ សោ ច ពុទ្ធោ អសាធិសោ

អតុលំ បភំ ទស្សយិត្វា និព្ពុតា តេ មហាយសា ។

តញ្ច ញាណមតុលិយំ តានិ ច អតុលិយានិ រតនានិ

សព្ពំ សមន្តរហិតំ ឆឌ្ឌិត្វា សព្ពសង្ខារតំ ។

សុមនោ យសឆកេ ពុទ្ធោ អង្គារមម្ពិ និព្ពុតោ

តត្ថេវ តស្ស ជិនថូបោ ចតុយោជនមុក្កតោ ។

សុមនពុទ្ធវំសោ ចតុត្ថោ ។

សុមនពុទ្ធវំសៈ ទី ៤

ព្រះសម្ពុទ្ធ ទ្រង់ចម្លងពួកសត្វដែលគួរចម្លង ទ្រង់បានជាស់តឿនពួកសត្វដែលគួរជាស់តឿន ហើយទ្រង់បរិនិព្វាន ដូចព្រះចន្ទ្រអស្តង្គត ។ កិកូតាំងឡាយនោះ ជាព្រះខីណាស្រពក្តី ព្រះសម្ពុទ្ធអគ្គនោះក្តី ទ្រង់មិនមានបុគ្គលណាស្មើ ទ្រង់បញ្ចេញរស្មីឥតថ្លឹងថ្លែងបាន ព្រះខីណាស្រព មានយសច្រើនតាំងនោះ និព្វានហើយ ។ ព្រះញាណនោះ ជាគុណឥតមានអ្វីថ្លឹងបានផង វត្ថុតាំងនោះ ឥតមានអ្វីថ្លឹងបានផង របស់តាំងអស់នេះវិនាសសូន្យទៅ សង្ខារតាំងពួង ជារបស់ទទេពិត ។ ព្រះសុមនសម្ពុទ្ធ ទ្រទ្រង់យស ទ្រង់បរិនិព្វានក្នុងអគ្គាភម ព្រះស្តូបរបស់ព្រះជិនស្រីអគ្គនោះ មានកំពស់ ៤ យោជន៍ ប្រតិស្ឋាននៅក្នុងអាភមនោះ ។

ចប់ សុមនពុទ្ធវំសៈ ទី ៤ ។

បញ្ចមោ វេរិតពុទ្ធវំសោ

(๖) សុមនស្ស អបរេន វេរតោ ជាម ជាយតោ

អនុបមោ អសនិសោ អតុលោ ខុត្តមោ ជិនោ ។

សោបិ ធម្មំ បកាសេសិ ព្រហ្មុនា អភិយាចិតោ

ខន្ធាតុវត្តានំ អប្បវត្តំ ភវាភវេ ។

តស្សាភិសមយា តីណិ អហេសុំ ធម្មទេសនេ

កណាជាយ នវត្តញ្ញោ បឋមាភិសមយោ អហុ ។

យទា អរិន្ទមំ ភគឺ វិនេសិ វេរតោ មុនិ

តទា កោដិសហស្សានំ ទុតិយាភិសមយោ អហុ ។

សត្តាហំ បដិសល្លានា វុដ្ឋហិត្វា នភសតោ

កោដិសតំ នរមរូនំ វិនេសិ ខុត្តមេ ដលេ ។

វេរ័ពុទ្ធវង្ស ទី ៥

(๑) កាលខាងក្រោយ អំពីព្រះសម្ពុទ្ធព្រះនាមសុមនៈមក មានព្រះលោកនាយក ព្រះនាមវេរ័: មិនមានបុគ្គលប្រៀប មិនមានបុគ្គលស្មើ មិនមានបុគ្គលថ្លឹងបាន ព្រះអង្គឧត្តម ទ្រង់ឈ្នះពួកមារ ។ ព្រះសម្ពុទ្ធអង្គនោះ លុះមហាព្រហ្មអារាធនា ហើយ ទ្រង់ប្រកាសធម៌ ដ៏កំណត់ដោយខន្ធនិងធាតុ ជាធម៌មិនប្រព្រឹត្តទៅក្នុងកពតូចកពធំ ។ ក្នុងការសម្តែងធម៌នៃព្រះវេរ័សម្ពុទ្ធនោះ មានការត្រាស់ដឹងមគ្គផល ៣ លើក គឺការត្រាស់ដឹងលើកទី ១ មិនគប្បីពោលដោយការរាប់ចំនួនបាន ។ ព្រះមហាមុនី ព្រះនាមវេរ័: ទ្រង់ទូន្មានព្រះបាទអានន្ទៈ: ក្នុងកាលណា កាលនោះ ពួកសត្វមួយពាន់កោដិ បានត្រាស់ដឹងមគ្គផល លើកទី ២ ។ ព្រះនាគសក: ទ្រង់ក្រោកចាកទីពួនសម្ងំ អស់ ៧ ថ្ងៃ ហើយទូន្មានពួកមនុស្សនិងទេវតាមួយរយកោដិ (ឲ្យតាំងនៅ) ក្នុងផលដ៏ឧត្តម លើកទី ៣ ។

បញ្ចមោ វគ្គោ ពុទ្ធវំសោ

សង្ខិត្តោ តយោ អាសុំ វេវចនស្ស មហេសិនោ
ខីណាសវានំ វិមលានំ សុវិមុត្តាន តាទិនំ ។
អតិក្កន្តកណានបថា បឋមា យេ សមាគតា
កោដិសតសហស្សានំ ទុតិយោ អាសិ សមាគមោ ។
យោ សោ បញ្ញាយ អសមោ តស្ស ចក្កានុវត្តកោ
សោ តទា ព្យាធិកោ អាសិ បត្តោ ជីវិតសំសយំ ។
តស្ស កិលាន បុច្ឆាយ យេ តទា ឧបគតា មុនី
កោដិសតសហស្សានំ(១) តតិយោ អាសិ សមាគមោ ។
អហំ តេន សមយេន អតិទេវោ ជាម ព្រាហ្មណោ
ឧបគន្ត្វា វេវចំ ពុទ្ធំ សរណំ តស្ស កញ្ជហំ ។
តស្ស សីលំ សមាធិញ្ច បញ្ញាកុណាមនុត្តរំ
ថោមយិត្វា យថាដ្ឋាមំ ទុត្តរិយំ អទាសហំ ។

---

១ ឧ. កោដិសតសហស្សា អរហន្តោ ។ ម. កោដិសហស្សា អរហន្តោ ។

ព្រះសម្ពុទ្ធព្រះនាមវេរតៈ ទ្រង់ស្វែងរកគុណធំ មានសាវក-
សន្និបាត ៣ លើក សុទ្ធតែជាព្រះខីណាស្រព ប្រាសចាក
មន្ទិល មានព្រះទ័យរួចស្រឡះដោយប្រពៃ មានចិត្តទឹងធឹង
គឺ សន្និបាតលើកទី ១ កន្លងផុតផ្លូវនៃការរាប់ (រាប់ពុំបាន)
សន្និបាតលើកទី ២ មានព្រះអរហន្តមួយសែនកោដិ ។ ព្រះ
អគ្គសាវ័កអង្គណា រកបុគ្គលស្មើគ្មានដោយប្រាជ្ញា ជាអ្នក
ប្រព្រឹត្តតាមធម្មចក្រ នៃព្រះសម្ពុទ្ធអង្គនោះ កាលនោះ ព្រះ
អគ្គសាវ័កនោះ មានព្យាធិ ដល់នូវការសង្ខ័យក្នុងជីវិត ។
កាលនោះ ពួកព្រះអរហន្តចូលទៅគាល់ព្រះមុនី ដើម្បីសាក-
សួរអាពាធ របស់ព្រះអគ្គសាវ័កនោះ មានចំនួនមួយសែន
កោដិ នេះជាសន្និបាតលើកទី ៣ ។ សម័យនោះ តថាគត
កើតជាព្រាហ្មណ៍ ឈ្មោះអតិទេវៈ បានចូលទៅគាល់ព្រះ
វេរតសម្ពុទ្ធ ហើយបានយកព្រះអង្គជាទីពឹង ។ តថាគត
បានសរសើរសីល សមាធិ ទិដ្ឋបញ្ញា គុណដ៏ប្រសើររបស់
ព្រះអង្គ ហើយបានថ្វាយសំពត់ឧត្តរាសង្គៈ តាមកម្លាំង ។

สุตฺตนฺตปิฏกเก ขุทฺทกนิกายสฺส ពុទ្ធវំសោ

សោភិតំ ពុទ្ធោ ព្យាការសិ វោតោ លោកជាយតោ

អបរិមេយ្យេ តោ កប្បេ អយំ ពុទ្ធោ ភវិស្សតិ ។

អហុ កបិលវ្ហយា រម្មា ឯក្ខមិត្វា តថាគតោ

បជានំ បឧមាត្វាន កត្វា ទុក្ការការកំ ។

អជបាលរុក្ខមូលស្មឹ ឯសីឧត្វា តថាគតោ

តត្ត ចាយាសំ បក្កុម្ហ ខេរញ្ជមុបេហិតំ ។

ខេរញ្ជាយ តីរម្ហិ ចាយាសំ អធិ សោ ជិនោ

បដិយត្តវរមក្កេន ពោធិមូលម្ហិ ឋហិតំ ។

តតោ បឧក្កិលំ កត្វា ពោធិមណ្ឌំ អុត្តរំ

អស្សត្ថរុក្ខមូលម្ហិ ពុជ្ឈិស្សតិ មហាយសោ ។

៥មស្ស ជនិកា មាតា មាយា ជាម ភវិស្សតិ

បិតា សុទ្ធោធនោ ជាម អយំ ហោស្សតិ តោតមោ ។

ព្រះសម្ពុទ្ធព្រះនាមវេតៈ ជាលោកនាយកអគ្គនោះ ទ្រង់ព្យាករតថាគតថា ក្នុងកប្បមានប្រមាណមិនបាន អំពីកប្បនេះទៅ ព្រាហ្មណ៍នេះនឹងបានត្រាស់ជាព្រះពុទ្ធ ។ សត្វនេះនឹងចេញអំពីក្រុងកបិលពស្តុជាទីរកាយ ហើយតាំងសេចក្តីព្យាយាម ធ្វើទុក្ករកិរិយា ។ សត្វនេះនឹងអង្គុយ ទៀបគល់អជបាលព្រឹក្ស ទទួលបាយាសក្នុងទីនោះ ហើយចូលទៅកាន់ស្ទឹងនេរញ្ជរ ។ ព្រះជិនស្រីអគ្គនោះ ទ្រង់សោយបាយាសទៀបឆ្នេរស្ទឹងនេរញ្ជរ ហើយចូលទៅទៀបគល់ពោធិព្រឹក្ស តាមផ្លូវដ៏ប្រសើរ ដែលគេបានចាត់ចែង ។ លំដាប់អំពីនោះមក ព្រះទ្រង់យសធំ ទ្រង់ធ្វើប្រទក្សិណាពោធិមណ្ឌៈដ៏ប្រសើរ ហើយនឹងត្រាស់ដឹង ទៀបគល់អស្សត្ថព្រឹក្ស ។ ព្រះមាតាបង្កើតនៃព្រះសម្ពុទ្ធអគ្គនេះ ព្រះនាមមាយា ព្រះបិតាព្រះនាមសុទ្ធោទនៈ ព្រាហ្មណ៍នេះ នឹងបានជាព្រះពុទ្ធព្រះនាមគោតម ។

បញ្ចមោ វេរិតពុទ្ធវិលោ

អជាសភ វីតភគា សន្តចិត្តា សមាហិតា

កោលិតោ ឧបតិស្សោ ច អគ្គា ហោសុន្តិ សាវកា

អានន្ទោ ជាមុបដ្ឋាកោ ឧបដ្ឋិស្សតិមំ ជិនំ ។

ខេមា ឧប្បលវណ្ណា ច អគ្គា ហោសុន្តិ សាវិកា

អជាសភ វីតភគា សន្តចិត្តា សមាហិតា ។

ពោធិ តស្ស ភគវតោ អស្សត្ថោតិ បវុច្ចតិ

ចិត្តោ ច ហត្ថិទ្យវោកោ អគ្គា ហោសុន្តុបដ្ឋកា ។

នន្ទមាតា ច ឧត្តរា អគ្គា ហោសុន្តុបដ្ឋិកា

អាយុ វស្សសតំ តស្ស តោតមស្ស យសស្សិនោ ។

តិណ្ណំ សុត្តាន វេចនំ អសមស្ស មហេសិនោ

អាមោទិតា នរមរូ ពុទ្ធវីដង្កវោ អយំ ។

ព្រះថេរៈ ឈ្មោះកោលិតៈ ១ ឧបតិស្សៈ ១ ជាអ្នកមិនមានអាសវៈ ប្រាសចាកពាគៈ មានចិត្តស្ងប់រម្ងាប់ មានចិត្តតម្កល់មាំ នឹងជាអគ្គសាវ័ក ព្រះថេរៈឈ្មោះអានន្ទ នឹងជាឧបដ្ឋាកបម្រើព្រះជិនស្រីអង្គនេះ ។ ព្រះថេរី ឈ្មោះខេមា ១ ឧប្បលវណ្ណា ១ ជាអ្នកមិនមានអាសវៈ ប្រាចាកពាគៈ មានចិត្តស្ងប់រម្ងាប់ មានចិត្តតម្កល់មាំ នឹងជាអគ្គសាវិកា ។ ឈើសម្រាប់ត្រាស់ដឹង នៃព្រះមានព្រះភាគនោះ ហៅថាអស្សត្ថព្រឹក្ស ឧបាសកឈ្មោះចិត្តៈ ១ ហត្ថាឡវកៈ ១ នឹងជាអគ្គឧបដ្ឋាក ។ ឧបាសិកាឈ្មោះនន្ទមាតា ១ ឧត្តរា ១ នឹងជាអគ្គឧបដ្ឋាយិកា ព្រះគោតម ទ្រង់យសអង្គនោះ មានព្រះជន្ម ១០០ ឆ្នាំ ។ ពួកមនុស្សនិងទេវតា បានស្តាប់ព្រះពុទ្ធដីកានេះ របស់ព្រះសម្ពុទ្ធ មិនមានបុគ្គលស្មើ ទ្រង់ស្វែងរកនូវគុណដ៏ធំហើយត្រេកអរថា ព្រាហ្មណ៍នេះ នឹងបានជាពូជពន្ធុកនៃព្រះពុទ្ធ ។

ឧក្កុដ្ឋិសង្ខា វត្តន្តិ អនេ្ធជេន្តិ ហាសន្តិ ច

កតញ្ជលី នមស្សន្តិ ឧសសហស្សី សទេវកា ។

យទិមស្ស លោកជាដស្ស វិវដ្ដិស្សាម សាសនំ

អជាកតម្ហិ អទ្ធានេ ហេស្សាម សម្មុខា ឥមំ ។

យថា មនុស្សា ឧទិតវន្តា បដិតិដ្ឋំ វិវដ្ដិយ

ហេដ្ឋាតិដ្ឋំ កហេត្វាន ឧត្តរន្តិ មហាឧឌឹ ។

ឱវាមេវ មយំ សព្ពេ យទិ មុញ្ចាមិមំ ជិនំ

អជាកតម្ហិ អទ្ធានេ ហេស្សាម សម្មុខា ឥមំ ។

តស្សាបិ វចនំ សុត្វា កិយ្យា ចិត្តំ បសាទយឹ

ឧត្តរឹ វត្តមជិដ្ឋាសឹ ឧសចារមិប្បរិយា ។

តថាបិ តំ ពុទ្ធធម្មំ សរិត្វា អនុព្រូហយឹ

អាហរិស្សាមិ តំ ធម្មំ យំ មយ្ហំ អភិបត្ថិតំ ។

ពួកមនុស្សព្រមទាំងទេវតា មួនហ្នឹងលោកធាតុ ស្រែកហ៊ោ
ឡើងផង ទះដៃផង សើចផង ធ្វើអញ្ជលីនមស្ការផង ថា
ពួកយើងបើឃ្លាងមគ្គផល ក្នុងសាសនារបស់ព្រះលោកនាថ
អគ្គនេះ គង់ទំងបានសម្រេចចំពោះព្រះកត្តុ នៃព្រះសាស្តា
អគ្គនេះ ក្នុងកាលជាអនាគតមិនខាន ។ ពួកមនុស្សកាលធ្វើ
សឹង បើឃ្លាងកំពង់ចំពោះមុខ គង់កាន់យកកំពង់ខាងក្រោម
ហើយធ្វើសឹងធំ យ៉ាងណា ។ យើងទាំងអស់គ្នា បើឃ្លាង
ព្រះជិនស្រីអគ្គនេះ គង់ទំងបានជួបក្នុងទីចំពោះព្រះកត្តុ នៃ
ព្រះសាស្តាអគ្គនេះ ក្នុងកាលជាអនាគតមិនខាន យ៉ាងនោះ
ដែរ ។ តថាគតបានស្តាប់ព្រះតម្រាស់ របស់ព្រះសម្ពុទ្ធនោះ
ហើយ ក៏ធ្វើចិត្តឲ្យត្រេកអរក្រៃពេក បានអធិដ្ឋានទូរវត្តតទៅ
ទៀត ដោយការបំពេញបារមី ១០ ។ កាលនោះ តថាគតនឹក
បើញ ហើយបានអប់រំពុទ្ធការកធម៌នោះ ទាំងបានបំពេញ
ទូរពុទ្ធការកធម៌នោះ តាមគួរដល់សេចក្តីប្រាថ្នានៃតថាគត ។

បញ្ចមោ វេរញ្ជពុទ្ធវំសោ

ឧភវំ សុឧញ្ញកំ ជាម វិបុលោ ជាម ទុត្តិយោ

វិបុលោ ជាម ជនិកោ វេតស្សូ មហោសិនោ ។

ឆព្ភូសុស្សសហស្សានិ អតារំ អដ្ឋារសិ សោ

សុឧសុស្សោ ច វតនក្ខិ អារវេឡោ ច វិក្ខសិតោ

បុញ្ញកម្មាភិនិព្ភត្តា តយោ ចាសាធមុត្តមា ។

តេត្តិំសសតសហស្សានិ ជាវិយោ សមលង្កតា

សុឧសុស្សោ ជាម ជាវី វរុណោ ជាម អត្រជោ ។

និមិត្តេ ចតុរោ និស្សា រថយានេន និក្ខមិ

អច្ឆរសង្ឃមាសានិ បធានំ បទហី ជិនោ ។

ព្រហ្មា ឃោចិតោ សង្ឃោ វេតោ លោកជាយកោ

វត្តចក្កោ មហាវីរោ វរុណោកមេ វសី ជិនោ ។

ព្រះវេរតសម្ពុទ្ធ ទ្រង់ស្វែងរកគុណដ៏ធំ មានទីក្រុង ឈ្មោះ សុធញ្ញក: មានព្រះមហាក្សត្រព្រះនាមវិបុល: ជាព្រះបិតា មានព្រះមាតា ព្រះនាមវិបុលា ។ ព្រះសម្ពុទ្ធអង្គនោះ ទ្រង់នៅគ្រប់គ្រងព្រះពរជដំណាក់អស់ ៦ ពាន់ឆ្នាំ ប្រាសាទដ៏ប្រសើរដែលកើតដោយបុញ្ញកម្ម មាន ៣ គឺ សុទស្សនប្រាសាទ ១ រតនគ្ឃប្រាសាទ ១ អាវេឡប្រាសាទ ១ ដែលគេស្អិតស្អាងហើយ ។ ពួកនារី ៣៣ សែននាក់ មានរូបតាក់តែងសមរម្យ ឯនារីជាអគ្គមហេសី ព្រះនាមសុទស្សនា មានព្រះរាជបុត្រព្រះនាមវរុណ: ។ ព្រះជិនស្រី ទ្រង់ឃើញនិមិត្ត ៤ យ៉ាង ហើយទ្រង់ចេញបព្វជ្ជា ដោយរថយាន ហើយតាំងសេចក្តីព្យាយាម អស់ ៧ ខែឥតខ្វះ ។ ព្រះសម្ពុទ្ធ ទ្រង់ព្រះនាមវេរត: ជាលោកនាយក មានព្រះទ័យស្ងប់រម្ងាប់ ទ្រង់ញុំាងចក្រឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ទ្រង់មានព្យាយាមច្រើន ទ្រង់ឈ្នះមារត្រូវមហាព្រហ្មអាចធនាហើយ ទ្រង់គង់នៅក្នុងវរុណារាម ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ពុទ្ធវំសោ

វរុណោ ព្រហ្មនេវោ ច អហោសុំ អគ្គសាវកា
សព្ភវោ ជាមុបដ្ឋាកោ វរតស្ស មហោសិនោ ។
កច្ចា ចេវ សុកច្ចា ច អហោសុំ អគ្គសាវិកា
សោបិ ពុទ្ធោ អសមសមោ ជាតមួលេ អពុជ្ឈថ ។
វរុណោ ច សរភោ ច អហោសុំ អគ្គុបដ្ឋកា
ចាលា ច ឧបចាលា ច អហោសុំ អគ្គុបដ្ឋិកា ។
ឧច្ចត្តនេន សោ ពុទ្ធោ អសីតិហត្ថម្ហុណ្ណតោ
ជុតាសេសិ ទិសា សព្ពា ឥទ្ធេកត្តុ ឧក្កតោ ។
តស្ស សរីរេ ទិព្ពត្តា បភាមាលា អនុត្តរា
ទិវា វា យទិ វា រត្តិំ សមន្តា ជវតិ យោជនំ ។
សដ្ឋិវស្សសហស្សានិ អាយុ វិជ្ជតិ តាវទេ
តាវតា តិដ្ឋមានោ សោ តារេសិ ជនតំ ពហុំ ។

ព្រះថេរៈឈ្មោះវរុណៈ ១ ព្រហ្មទេវៈ ១ ជាអគ្គសាវ័ក ព្រះ
ថេរៈឈ្មោះសម្ភវៈ ជាឧបដ្ឋាក របស់ព្រះវេតសម្ភុទ្ធ ទ្រង់
ស្វែងរកនូវគុណដ៏ធំ ។ ព្រះថេរី ឈ្មោះភទ្ទា ១ សុភទ្ទា ១
ជាអគ្គសាវិកា ឯព្រះសម្ភុទ្ធតមានបុគ្គលស្មើអង្គនោះ ទ្រង់
បានត្រាស់ដឹង ទៀបដើមខ្នឹង ។ ឧបាសកឈ្មោះវរុណៈ ១
សរកៈ ១ ជាអគ្គឧបដ្ឋាក ឧបាសិកាឈ្មោះបាលា ១ ឧប-
បាលា ១ ជាអគ្គឧបដ្ឋាយិកា ។ ព្រះពុទ្ធអង្គនោះ ទ្រង់មាន
កំពស់ព្រះអង្គ ៨០ ហត្ថ ទ្រង់ញុំាងទិសទាំងពួង ឲ្យភ្លឺរុង-
រឿង ដូចទង់ជ័យរបស់ព្រះឥន្ទ្រ ដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ ។ កម្រងរស្មីដ៏
ប្រសើរ កើតក្នុងសរីរៈនៃព្រះអង្គ ផ្សាយចេញមួយយោជន៍
ជុំវិញ តាំងថ្ងៃតាំងយប់ ។ ព្រះសម្ភុទ្ធអង្គនោះ មានព្រះ
ជន្មាយុ ៦ ហ្មឺនឆ្នាំ ជាកំណត់ ទ្រង់បរិនិព្វានដោយអស់កាលដ៏ប
នោះ ទ្រង់ញុំាងប្រជុំជនច្រើនឲ្យឆ្លង (ចាកវដ្តសង្សារ) ។

ឆដ្ឋោ សោភិតពុទ្ធវំសោ

ឧស្សយិត្វា ពុទ្ធពលំ អមតំ លោកេ បកាសយិ

ឯញ្ចាសិ អនុចាណោ យថក្កចាធាឧសន្ថ្ងយា ។

សោ ច ការោយ រតនធិភោ សោ ច ឆម្ភោ អសាធិសោ

សព្ពំ សមន្តរហិតំ ឧន្តុវិត្តា សព្ពសង្ខារតំ ។

វេវតោ យសឆភោ ពុទ្ធោ ឯញ្ចតោ សោ មហាបុញ្ញោ

ជាតុវិត្តាវិកំ អាសិ តេសុ តេសុ បឧេសតោតិ ។

វេវតពុទ្ធវំសោ បញ្ចមោ ។

ឆដ្ឋោ សោភិតពុទ្ធវំសោ

(៧) វេវតស្ស អបរេន សោភិតោ ជាម ជាយតោ

សមាហិតោ សន្តចិត្តោ អសមោ អប្បដិបុគ្គលោ ។

ព្រះសម្ពុទ្ធទ្រង់សម្តែងកម្ចាំងនៃព្រះពុទ្ធ ហើយទ្រង់ប្រកាសអមតធម៌ ក្នុងលោក ព្រះអង្គមិនមានសេចក្តីប្រកាន់ ទ្រង់បរិនិព្វាន ព្រោះអស់ឧបាទាន ដូចភ្លើងដែលអស់ឥន្ធនៈ ។ ព្រះកាយរបស់ព្រះអង្គនោះ មានពណ៌ដូចកែវ ព្រះធម៌របស់ព្រះអង្គ មិនមានអ្វីស្មើដូចទេ របស់ទាំងអស់នៃសាសនារបស់ព្រះសង្ឃរាទាំងពួងទទេពិត ។ ព្រះវេតសម្ពុទ្ធ ទ្រង់យសអង្គនោះ ទ្រង់មានបុណ្យច្រើន ទ្រង់បរិនិព្វានហើយ ព្រះធាតុរបស់ព្រះអង្គ បានសាយភាយទៅ ក្នុងប្រទេសនោះដោយចំណែកៗ ។

ចប់ វេតពុទ្ធវង្ស ទី ៥ ។

សោភិតពុទ្ធវង្ស ទី ៦

(៧) កាលខាងក្រោយអំពីព្រះសម្ពុទ្ធ ព្រះនាមវេតៈមក មានព្រះលោកនាយកព្រះនាមសោភិតៈ មានព្រះហឬទ័យតំកល់ខ្ជាប់ មានព្រះហឬទ័យស្ងប់ មិនមានបុគ្គលស្មើ មិនមានបុគ្គលប្រៀបផ្ទឹម ។

សោ ជិនោ សក្យកេមម្ហិ មាឧសំ វិនិវត្តយិ

បត្វាន កេវលំ ពោធិ ធម្មចក្កំ បវត្តយិ ។

យាវ ខុទ្ធំ អរិចិតោ ភវក្កា ចាបិ មោដ្ឋតោ

ឥត្តន្តរេ ឯកបរិសោ អហោសិ ធម្មឧេសនេ។

តាយ បរិសាយ សម្ពុទ្ធោ ធម្មចក្កំ បវត្តយិ

កណាជាយ ន វត្តញ្ញោ បឋមាភិសមយោ អហុ ។

តតោ បរំបិ ឧេសេន្តេ ឧរមរ្ហំ សមាកមេ

ឧបតិកោដិសហស្សានំ ទុតិយាភិសមយោ អហុ។

ឃុជាបរំ ភជបុត្តោ ឆយសេនោ ជាម ខត្តិយោ

អាភមំ ភេបយិត្វាន ពុទ្ធេ ឯយ្យានយី តទា ។

តស្ស យាកំ បកិត្តេន្តេ ធម្មំ ឧេសេសិ ចក្ខុមា

តទា កោដិសហស្សានំ តតិយាភិសមយោ អហុ។

ព្រះដ៏មានព្រះភាគនោះ ទ្រង់ញុំាងបំណោងក្នុងព្រះទ័យឲ្យប្រព្រឹត្ត
ទៅ ក្នុងព្រះដំណាក់របស់ព្រះអង្គ ទ្រង់បានសម្រេចសម្ពោ-
ធិញ្ញាណដោយសព្វគ្រប់ ហើយទ្រង់សម្តែងព្រះធម្មចក្រ ។
ខាងលើ រាប់អំពីអវីចិនរកឡើងទៅ ខាងក្រោម រាប់អំពី
ភវគ្គព្រហ្មចុះមក ក្នុងចន្លោះនេះ ពេញដោយបរិស័ទតែម្យ៉ាង
ក្នុងការសម្តែងធម្មទេសនា ។ កាលព្រះសម្ពុទ្ធ ទ្រង់
សម្តែងព្រះធម្មចក្រ ដល់បរិស័ទនោះ ការត្រាស់ដឹងធម៌លើក
ទី១ គេមិនគប្បីពោលដោយការរាប់ចំនួនបាន ឡើយ ។ លំ-
ដាប់អំពីនោះមកទៀត កាលព្រះសម្ពុទ្ធ ទ្រង់សម្តែងធម៌ក្នុងទី
សមាគម នៃមនុស្សនិងទេវតា មានពួកបរិស័ទ ៩ ម៉ឺនកោដិ
ត្រាស់ដឹងធម៌ លើកទី ២ ។ មួយវិញទៀត កាលនោះ ព្រះ
ពាជបុត្រ ជាក្សត្រ ព្រះនាមជយសេន ជាំសួនវេរភ្ងៃយព្រះ
សម្ពុទ្ធ ។ ព្រះចក្ខុមសម្ពុទ្ធ ទ្រង់ប្រកាសការបូជានៃព្រះបាទ
ជយសេននោះ ហើយសម្តែងធម្មទេសនា ក្នុងកាលនោះ
មានបរិស័ទមួយពាន់កោដិ ត្រាស់ដឹងធម៌ លើកទី ៣ ។

ជង្ហើ សោភិតពុទ្ធវំសោ

សង្ខិចាតា តយោ អាសុំ សោភិតស្ស មហេសិនោ

មិណាសភំ វិមលាំ សន្តចិត្តេ តាទិំ ។

ចក្កតោ ជាម សោ ភជា ធានំ ទេតិ ឧរុត្តមេ

តម្ហិ ធានេ សមាកញ្ចុំ អរហន្តា សតកោដយោ។

បុនាមរំ ឫកតណោ ធានំ ទេតិ ឧរុត្តមេ

តនា ឧរុតិកោដីនំ ឧតិយោ អាសិ សមាគមោ។

ខេរំលោកេ វសិត្វាន យនា ឱភេមាតិ ជិនោ

តនា អសីតិកោដីនំ តតិយោ អាសិ សមាគមោ។

អមាន្តេន សមយេន សុជាតោ ជាម ព្រាហ្មណោ

តនា សសាវកំ ពុទ្ធំ អន្នចាន្តេន តប្បយិ ។

ព្រះសោភិតសម្ពុទ្ធ ទ្រង់ស្បែងរកគុណដ៏ធំ មានសាវកសន្និ-
បាត ៣ លើក ដែលសុទ្ធតែជាព្រះខីណាស្រព ប្រាសចាក
មន្ទិល មានចិត្តស្ងប់រម្ងាប់ មានចិត្តនឹងធឹង គឺកាលព្រះរាជា
ព្រះនាមឧគ្គតៈអង្គនោះ ទ្រង់ថ្វាយទានចំពោះព្រះសម្ពុទ្ធថ្លៃ-
ថ្លាជាងនរជន ក្នុងវេលាថ្វាយទាននោះ មានអរហន្តមួយរយ
កោដិ និមន្តមកប្រជុំគ្នា (នេះជាសន្និបាតលើកទី ១) ។ មួយ
វិញទៀត មានពួកបរិស័ទថ្វាយទាន ចំពោះព្រះសម្ពុទ្ធថ្លៃ-
ថ្លាជាងពួកនរជន ក្នុងកាលនោះ មានពួកបរិស័ទ ៩០ កោដិ
(មកប្រជុំគ្នា) នេះជាសន្និបាតលើកទី ២ ។ ព្រះជិនស្រីទ្រង់
គង់ក្នុងទេវលោក ហើយស្តេចចុះ ចាកទេវលោក ក្នុងកាល
ណា កាលនោះ មានពួកបរិស័ទ ៨០ កោដិ (មកប្រជុំគ្នា)
នេះជាសន្និបាតលើកទី ៣ ។ សម័យនោះ តថាគតកើតជា
ព្រាហ្មណ៍ឈ្មោះសុជាតៈ កាលនោះ តថាគតនិមន្តព្រះពុទ្ធ
ព្រមទាំងសាវ័ក ឲ្យឆាន់ផ្អែមស្កប់ស្កល់ ដោយបាយនិងទឹក ។

สุตฺตนฺตปิฏเก ขุทฺทกนิกายสฺส พุทฺธวํเส

เสาปิ มํ พุทฺธา ฌาเปสิ เสาคิเร เสาก-

ชายเรา

อหเมเยฺย ฯเร เกเปฺย อยํ พุทฺธา ภวิสฺสติ ฯ

อหุ เกปิลฺยา รญฺญา ธีตฺตา ตถาคเต

ปฐมํ ปธเมฺหาน กตฺวา ทุกฺกรการกํ ฯ

อฏฐาลสุกฺขมูลสฺมึ ธีรา ตถาคเต

ตตฺถ ชายาสมฺ ปกฺขฺยา เนรญฺชาสุเขมาติ ฯ

เนรญฺชาย ตีรมฺหิ ชายาสมฺ อธิเสา ชิโน

ปฏิยตฺตวรมคฺเค เพาธิมูลมฺหิ ฯเหาติ ฯ

ตเตา ปธเมฺหกิณมฺ กตฺวา เพาธิมณฺฑมฺ อนุตฺตรมฺ

อสฺสตฺถรุกฺขมูลมฺหิ พุชฺฌิสฺสติ มหายเสา ฯ

ฯมสฺส ชนิกา มาตา มายา นาม ภวิสฺสติ

ปิตา สุทฺโธทโน นาม อยมฺ เหสฺสติ เหตเมา ฯ

ព្រះសម្ពុទ្ធព្រះនាមសោភិតៈ ជាលោកនាយកអង្គនោះ ទ្រង់ព្យាករថាគតថា ក្នុងកប្បប្រមាណមិនបាន អំពីកប្បនេះទៅ ព្រាហ្មណ៍នេះ នឹងបានត្រាស់ជាព្រះពុទ្ធ ។ សត្វនេះ នឹងចេញអំពីក្រុងកបិលព័ស្តុជាទីកើតឈ្មោះ ហើយតាំងសេចក្តីព្យាយាម ធ្វើទុក្ករកិរិយា ។ សត្វនេះ នឹងអង្គុយនៅទៀបគល់នៃអជបាលព្រឹក្ស ទទួលបាយាសក្នុងទីនោះ ហើយចូលទៅកាន់ស្ទឹងនេរញ្ជរ ។ ព្រះជនេស្រីអង្គនោះ បាននាំយកបាយាស ទៀបច្រាំងស្ទឹងនេរញ្ជរ ហើយចូលទៅគង់ទៀបគល់នៃពោធិព្រឹក្ស តាមផ្លូវដ៏ប្រសើរ ដែលគេចាត់ចែងហើយ ។ លំដាប់អំពីនោះមក ព្រះជនេស្រី ទ្រង់ឃើញសង្ឃអង្គនោះ ទ្រង់ធ្វើប្រទក្សិណាពោធិមណ្ឌៈដ៏ប្រសើរ ហើយនឹងបានត្រាស់ដឹងទៀបគល់នៃអស្សត្ថព្រឹក្ស ។ ព្រះមាតាបង្កើត របស់ព្រះពុទ្ធអង្គនោះ នឹងមានព្រះនាមថាមាយា ព្រះបិតាព្រះនាមសុទ្ធោទនៈ ព្រាហ្មណ៍នេះ នឹងបានជាព្រះពុទ្ធ ព្រះនាមគោតម ។

ជង្ឃោ សោភតិពុទ្ធវំសោ

អជាសភ វីតភគា　　សន្តចិត្តា សមាហិតា

កោលិតោ ឧបតិស្សោ ច　　អគ្គា ហេសុន្តិ សាវកា

អានន្ទោ ជាមុបជ្ឈាកោ　　ឧបដ្ឋិស្សតិមំ ជិនំ ។

ខេមា ឧប្បលវណ្ណោ ច　　អគ្គា ហេសុន្តិ សាវិកា

អជាសភ វីតភគា　　សន្តចិត្តា សមាហិតា ។

ពោធិ តស្ស ភគវតោ　　អស្សត្ថោតិ បវុច្ចតិ

ចិត្តោ ច ហត្ថិទារកោ　　អគ្គា ហេសុន្តុបដ្ឋកា ។

ឧត្តរា តា ច ឧត្តរា　　អគ្គា ហេសុន្តុបដ្ឋិកា

អាយុ វស្សសតំ តស្ស　　តោតមស្ស យសស្សិនោ ។

តិទិ សុត្វាន វចនំ　　អសមស្ស មហេសិនោ

អាមោទិតា ឧរមរ　　ពុទ្ធវីជង្ឃកេ អយំ ។

ព្រះថេរៈឈ្មោះកាលិតៈ ១ ឧបតិស្ស ១ មិនមានអាសវៈ ប្រាសចាកភាគៈ មានចិត្តស្ងប់រម្ងាប់ មានចិត្តតម្កល់មាំ នឹងជាអគ្គសាវក ព្រះថេរៈឈ្មោះអានន្ទ នឹងជាឧបដ្ឋាក បម្រើព្រះជិនស្រីអង្គនេះ ។ ព្រះថេរីឈ្មោះខេមា ១ ឧប្បលវណ្ណា ១ មិនមានអាសវៈ ប្រាសចាកភាគៈ មានចិត្តស្ងប់រម្ងាប់ មានចិត្តតម្កល់មាំ នឹងជាអគ្គសាវិកា ។ ឈើសម្រាប់ត្រាស់ដឹងនៃព្រះមានព្រះភាគអង្គនោះ គេហៅថា អស្សត្ថព្រឹក្ស ឧ-ប៉ាសកឈ្មោះចិត្តៈ ១ ហត្ថាឡវកៈ ១ នឹងជាអគ្គឧបដ្ឋាក ។ ឧប៉ាសិកាឈ្មោះនន្ទមាតា ១ ឧត្តរា ១ នឹងជាអគ្គឧបដ្ឋាយិកា ព្រះគោតមទ្រង់យសអង្គនោះ មានព្រះជន្ម ១០០ ឆ្នាំ ។ ពួកមនុស្សនិងទេវតា លុះបានស្តាប់ព្រះពុទ្ធដីកានេះ របស់ព្រះសោភិតសម្ពុទ្ធ ឥតមានបុគ្គលស្មើ ទ្រង់ស្វែងរកនូវគុណដ៏ធំ ហើយក៏តែងពោលថា ព្រាហ្មណ៍នេះ ជាពួជពន្ធុកនៃព្រះពុទ្ធ ។

ឧក្កុដ្ឋិសង្ខា វត្តន្តិ អាឡ្ហាជេន្តិ ហាសន្តិ ច
កតញ្ជលី នមស្សន្តិ ឆសសហស្សី សនេវគា ។
យទិមស្ស លោកជាឋស្ស វិវដ្ដិស្សាម សាសនំ
អជាកតម្ហិ អទ្ធានេ ហោស្សាម សម្មុខា ឥមំ ។
យថា មនុស្សា ឆធី តវន្តា បដិតិដ្ឋំ វិវដ្ដិយ
ហោដ្ឋាតិដ្ឋំ តហោត្វាន ឧត្តរន្តិ មហាឆធឹ ។
ឯវមេវ មយំ សព្ពេ យទិ មុញ្ចាមិមំ ជដំ
អជាកតម្ហិ អទ្ធានេ ហោស្សាម សម្មុខា ឥមំ ។
តស្សាបិ វចនំ សុត្វា តុដ្ឋោ សំវិគ្គមានសោ
តមេវត្ថមនុបត្តិយា ឧក្កំ ជិតិមការសហំ ។
សុជម្បិ ជាម ជកវំ សុជម្មោ ជាម ឲត្តិតោ
សុជម្មោ ជាម ជនិកា សោភិតស្សមហោសិនោ ។
ជវាសុស្សសហស្សានិ(១) អការំ អជ្ឈាវសិ សោ(២)
ភុម្មោ ឆឡិធី បទុមោ តយោ ចាសាឆមុត្តមា ។

---

១ ឱ. ឆវិសុស្សសហស្សានំ ។ ម. ឲសវិស្សសហស្សានិ ។ ២ ឱ. ម. អជ្ឈាវសិ វិសិ ។

ពួកមនុស្សព្រមទាំងទេវតា ក្នុងមួយហ្មឺនលោកធាតុ នាំគ្នាស្រែកហ៊ោផង ទះដៃផង សើចផង ធ្វើអញ្ជលីនមស្ការផង ថា ពួកយើង បើនឹងឃ្លាងមគ្គផល ក្នុងសាសនារបស់ព្រះលោកនាថនេះ គង់ទំនងបានសម្រេច ចំពោះព្រះកត្តុ នៃព្រះសាស្តាអង្គនេះ ក្នុងកាលជាអនាគត មិនខាន ។ ពួកមនុស្សកាលធ្វើនស្ងឹង បើឃ្លាងកំពង់ចំពោះមុខ គង់កាន់យកកំពង់ខាងក្រោម ហើយធ្វើនស្ងឹងធំ យ៉ាងណា ។ យើងទាំងអស់គ្នា បើឃ្លាងព្រះជិនស្រីអង្គនេះ។ គង់ទំនងបានសម្រេចចំពោះព្រះកត្តុនៃព្រះសម្ពុទ្ធអង្គនេះ ក្នុងកាលជាអនាគត ក៏យ៉ាងនោះដែរ ។ ចំណែកតថាគត លុះបានស្តាប់ព្រះពុទ្ធដីកាវបស់ព្រះសម្ពុទ្ធអង្គនោះ ក៏មានចិត្តត្រេកអរ មានចិត្តតក់ស្លុត ហើយបានធ្វើនូវប្រាជ្ញាឲ្យខ្ជាប់ខ្ជួនដើម្បីសម្រេចប្រយោជន៍នោះ ។ ព្រះសោភិតសម្ពុទ្ធ ទ្រង់ស្វែងរកនូវគុណដ៏ធំ មាននគរឈ្មោះសុធម្ម: ព្រះមហាក្សត្រព្រះនាមសុធម្ម: ជាព្រះបិតា ព្រះមាតា ព្រះនាមសុធម្មា ព្រះសោភិតសម្ពុទ្ធអង្គនោះ ទ្រង់គ្រប់គ្រងដំណាក់ អស់ ៩ ពាន់ឆ្នាំ ប្រាសាទដ៏ប្រសើរមាន ៣ គឺ កុមុទប្រាសាទ ១ នឡិនីប្រាសាទ ១ បទុមប្រាសាទ ១ ។

ជាតិ ភេរវាតិពុទ្ធវំសេ

តិចត្តារិ(១) សហស្សានិ ជាវិយោ សមលង្កតា
កាមិលា ជាម សា(២) ជាវី សីហោ ជាមាសិ អត្រជោ ។
ឯមិត្តេ ចតុរោ និស្សា ជាសាទេជាភិនិក្ខមិ
សត្តាហំ បជានជាវំ ចរិត្វា បុរិសុត្តមោ ។
ព្រហ្មា ជា យោចិតោ សត្ថា សោភិតោ លោកជាយកោ
វត្តចក្កោ មហាវីរោ សុធម្មុយ្យានមុត្តមេ ។
អសមោ ច សុនេត្តោ ច អហេសុំ អគ្គសាវកា
អនោមោ ជាមុបដ្ឋាកោ សោភិតស្សុមហេសិនោ ។
ឧក្កុលា ច សុជាតា ច អហេសុំ អគ្គសាវិកា
ពុទ្ធស្សាជោ ច សោ ពុទ្ធោ ជាតម្ហលេ អពុទ្ធជ ។
រម្មោ ចេវ សុនេត្តោ(៣) ច អហេសុំ អគ្គុបដ្ឋកា
ឧក្កុលា ចេវ ចិត្តា ច អហេសុំ អគ្គុបដ្ឋិកា ។

---

១ ឱ. អសត្តតិ ។ ម. សត្តតិស ។ ២ ឱ. សមង្គី នាម សា ។ ម. សាមណិលា នាម ។
៣ ឱ. ម. សុទត្តោ ។

ពួកនារី ៤ ពាន់នាក់ មានរូបតាក់តែងសមរម្យ ឯនារីជាអគ្គ-
មហេសី ឈ្មោះកិមិលា មានព្រះរាជបុត្រ ឈ្មោះសីហៈ ។
ព្រះសម្ពុទ្ធខ្ពង់ខ្ពស់ជាងបុរស ទ្រង់ឃើញនិមិត្ត ៤ យ៉ាង ហើយ
ស្តេចចេញទៅទ្រង់ព្រះផ្នួស ដោយច្រើនសាទៅប្រព្រឹត្តបធាន-
ចារៈ អស់ ៧ ថ្ងៃ ។ ព្រះសោភិតសម្ពុទ្ធជាលោកនាយក មាន
ព្រះទ័យស្ងប់រម្ងាប់ ទ្រង់មានចក្រប្រព្រឹត្តទៅ មានព្យាយាមច្រើន
ត្រូវមហាព្រហ្មអាពាធនាហើយ ក្នុងសុធម្មុទ្យានដ៏ប្រសើរ ។
ព្រះថេរៈ ឈ្មោះអសមៈ ១ សុនេត្តៈ ១ ជាអគ្គសាវ័ក ព្រះថេរៈ
ឈ្មោះអនោមៈ ជាឧបដ្ឋាករបស់ព្រះសោភិតសម្ពុទ្ធ ទ្រង់ស្វែង
រកគុណដ៏ធំ ។ ព្រះថេរី ឈ្មោះនកុលា ១ សុជាតា ១ ជាអគ្គ-
សាវិកា ព្រះសម្ពុទ្ធអង្គនោះ កាលត្រាស់ដឹង ទ្រង់ត្រាស់ទៀប
ដើមខ្នឹង ។ ឧបាសកឈ្មោះរម្មៈ ១ សុនេត្តៈ ១ ជាអគ្គឧបដ្ឋាក
ឧបាសិកា ឈ្មោះនកុលា ១ ចិត្តា ១ ជាអគ្គឧបដ្ឋាយិកា ។

สาตฺตสฺตปริตฺตเกา ขุทฺทกนิกายสฺส ពុទ្ធវំសោ

អដ្ឋបញ្ញាសរតនំ　　អក្ខុណ្ណោ មហាមុនិ

ទិភាសេតិ ទិសា សព្ពា　　សតរំសីវ ខុគ្គតោ ។

យថា សុផុល្លំ បវនំ　　ជាជាកេ្ខហិ ឆ្ទបិតំ

តថេវ តស្ស ចារចនំ　　សីលកេ្ខហិ ឆ្ទបិតំ ។

យថាបិ សាគរោ ជាម　　ឧស្សនេន អតប្បិយោ

តថេវ តស្ស ចារចនំ　　សវនេន អតប្បិយំ ។

ឯវំតិវស្សសហស្សានិ　　អាយុ វិជ្ជតិ តាវនេ

តាវតា តិដ្ឋមានោ សោ　　តារេសិ ជនតំ ពហុំ ។

ទិភាគំ អនុសិដ្ឋិញ្ច　　ឧត្តាន សេសរោ ជនេ

ហុតាសនោវ តាបេត្វា　　និព្ពុតោ សោ សសាវកោ ។

សោ ច ពុទ្ធោ អសមសមោ　　តេ ច សាវកា ពលប្បត្តា

សព្ពំ សមជ្ឈរហិតំ　　ឧទ្ទិសិត្វា សព្ពសង្ខារតិ ។

ព្រះមហាមុនី ទ្រង់មានកំពស់ ៥៨ ហត្ថ ទ្រង់ញុំាងទិសទាំង
ពួងឲ្យភ្លឺរុងរឿង ដូចព្រះអាទិត្យរះឡើង ។ ព្រៃធំដែល
មានផ្កាឈើរីកល្អ ដែលអប់ដោយក្លិនក្រអូបផ្សែង ។ យ៉ាង
ណា ពាក្យប្រដៅ របស់ព្រះសម្ពុទ្ធអគ្គនោះ តែងអប់ដោយ
ក្លិនក្រអូបគឺសីល ក៏យ៉ាងនោះដែរ ។ ជម្មតាសាគរ គេតែង
មិនឆ្អែត ដោយការរមិលមើល យ៉ាងណា ពាក្យប្រដៅរបស់
ព្រះសម្ពុទ្ធអគ្គនោះ គេមិនឆ្អែត ដោយការស្តាប់ ក៏យ៉ាង
នោះដែរ ។ ព្រះអគ្គមានព្រះជន្ម ៩ ហ្មឺនឆ្នាំជាកំណត់ ព្រះ
អគ្គគង់នៅដរាបអស់កាលបុណ្ណោះ ទ្រង់ញុំាងប្រជុំជនឲ្យធ្វើ
(វដ្តសង្សារ) ។ ព្រះអគ្គព្រមទាំងសាវ័ក ទ្រង់ឲ្យតាំង ទុក
ការប្រៀនប្រដៅចំពោះជនដ៏សេស ហើយញុំាងជនទាំងនោះ
ឲ្យមានព្យាយាមដុតកំដៅកិលេសដូចភ្លើង រួចបរិនិព្វាន ។
ព្រះសម្ពុទ្ធស្មើ ដោយព្រះពុទ្ធ ឥតមានបុគ្គលស្មើអគ្គនោះក្តី
ពួកសាវ័កទាំងនោះ ដែលដល់នូវកម្លាំងក្តី របស់ទាំងអស់
នេះ ក៏វិនាសសូន្យទៅ សង្ខារទាំងពួង ជារបស់ទទេពិត ។

สตฺตเมา อเนเมทสฺสิพุทฺธวนฺทเน

เสาภิโต วรสมฺปนฺโน สยมาภมฺหิ นิพฺพุโต

ฌานุตฺตริโก อาสิ เตสุ เตสุ ปเทสโต ติ ฯ

เสาภิตพุทฺธวนฺทเน ฉฏฺโ ฯ

สตฺตเมา อเนเมทสฺสิพุทฺธวนฺทเน

(๘) เสาภิตสฺส อมเรน สมฺพุทฺโธ นิมนฺตเมา

อเนเมทสฺสี อมิตยเสา เตชสี ทุรตินฺกเมา ฯ

เสา เชตฺวา ตนฺนิ สพฺพิ วิทฺธิเสตฺวา ตเยา ภเว

อนิวตฺติกมนิ มกฺขิ เชเสสิ เชวมานุเส ฯ

สาวเกว อสงฺเขฺยเย ปพฺพเตว ทุภสเช

อาตาเสว อนนฺเต เสา สาลเภฌว ฐุลฺเต ฯ

អនោមទស្សីពុទ្ធវង្ស ទី ៧

ព្រះសោភិតសម្ពុទ្ធដ៏ប្រសើរ ទ្រង់បរិនិព្វាន ក្នុងសីហាភមព្រះឆាតុ (របស់ព្រះអង្គ) សាយភាយទៅ ក្នុងប្រទេសនោះ តាមចំណែក ។ ។

ចប់ សោភិតពុទ្ធវង្ស ទី ៦ ។

អនោមទស្សីពុទ្ធវង្ស ទី ៧

(๘) កាលជាខាងក្រោយ អំពីព្រះសោភិតសម្ពុទ្ធមក មានព្រះសម្ពុទ្ធ ព្រះនាមអនោមទស្សី ព្រះអង្គប្រសើរជាងសត្វទ្វេបាទ ទ្រង់មានយសរាប់មិនបាន ទ្រង់មានតេជះ ទ្រង់កម្របុគ្គលកន្ទងបាន ។ ព្រះសម្ពុទ្ធទ្រង់កាត់ចំណងតាំងអស់កំចាត់បង់កពតាំង ៣ ហើយសម្តែងផ្លូវសម្រាប់ដើរឆ្ពោះទៅកាន់និព្វាន មិនត្រឡប់វិញ បំពោះទេវតានិងមនុស្ស ។ ព្រះអនោមទស្សីអង្គនោះ ទ្រង់មិនរំភើប ដូចជាសាគរ គេគ្រប សង្កត់បានដោយក្រ ដូចជាភ្នំ ទ្រង់មានគុណរកទីបំផុតគ្មាន ដូចជាអាកាស មានព្រះកាយរីកពេញ ដូចជាស្តុបឈើ ។

ឧស្សេនេនបិ តំ ពុទ្ធំ តោសិតា ហោន្តិ ចាណិនោ

ព្យាហរន្តំ កិរំ សុត្វា អមតំ ចាបុណាទ្ធិ តេ ។

ឆម្នាភិសមយោ តស្ស ឥន្ទ្រោ ដីតោ តទា អហុ

តោដិសតានិ អភិសមីសុ បឋមេ ធម្មទេសនេ ។

តតោបរំ អភិសមយេ វស្សន្តេ ធម្មវុដ្ឋិយោ

អសីតិតោដី អភិសមីសុ ទុតិយេ ធម្មទេសនេ ។

តតោបរំ បិ វស្សន្តេ តតិយន្តេវ ចាណិនំ

អដ្ឋសដ្ឋិតោដីនំ តតិយាភិសមយោ អហុ ។

សន្និបាតា តយោ អាសុំ តស្សាបិ ច មហេសិនោ

អភិញ្ញាពលប្បត្តានំ ឃុដ្ឋិតានំ វិមុត្តិយា ។

អដ្ឋសតសហស្សានំ សន្និបាតា តទា អហុ

បមីឡមធមោហានំ សន្តចិត្តាន តាទិនំ ។

ពួកសត្វ គ្រាន់តែឃើញព្រះសម្ពុទ្ធអង្គនោះ ក៏មានសេចក្តីត្រេក-
អរ សត្វទាំងនោះ លុះបានស្តាប់មធុរវាចា ដែលលាន់ឮ ក៏
បានដល់អមតនិព្វាន ។ កាលនោះ ការត្រាស់ដឹងធម៌របស់
ព្រះអង្គ ក៏ធំទូលាយផ្សាយទៅ ចំនួនពួកសត្វ ១០០ កោដិ បាន
ត្រាស់ដឹងក្នុងការសម្តែងធម៌ លើកទី ១ ។ លំដាប់អំពីនោះមក
កាលព្រះសម្ពុទ្ធបង្អុរចុះ នូវភ្លៀងគឺធម៌ ក្នុងអភិសម័យ ពួកសត្វ
៨០ កោដិ បានត្រាស់ដឹង ក្នុងការសម្តែងធម៌ លើកទី ២ ។ តអំពី
នោះមកទៀត កាលព្រះសម្ពុទ្ធ ទ្រង់បង្អុរចុះគ្រាប់ភ្លៀង គឺធម៌
ទ្រង់ញុំាងពួកសត្វឲ្យឆ្អែតស្កប់ស្កល់ (ដោយធម៌) ពួកសត្វ ៧៨
កោដិ បានសម្រេចមគ្គផល លើកទី ៣ ។ ព្រះអនោមទស្សី
អង្គនោះ ទ្រង់ស្វែងរកនូវគុណដ៏ធំ មានសាវកសន្និបាត ៣
លើក ដែលសុទ្ធតែជាព្រះអរហន្ត បានសម្រេចអភិញ្ញាពល:
រីកពេញដោយមុត្តិ គឺសន្និបាតលើកទី ១ កាលនោះ មានព្រះ
អរហន្ត ៨ សែន ដែលមានសេចក្តីស្រវឹង និងសេចក្តីវង្វេង
លះបង់ហើយ មានសន្ដានស្ងប់រម្ងាប់ ទាំងមានចិត្តនឹងធឹង ។

สตฺตเมา อเภมทสฺสิพุทฺธวนฺทเน

สตฺตสตสหสฺสานิ ขุตาเยา อาสิ สมาคเมา
อนณฺณาณิ วิรชานิ อุปสนฺตาน ตาทิน ฯ

ฉฏฺเ สตสหสฺสานิ ตตาเยา อาสิ สมาคเมา
อภิญฺาพลปฺปตฺตานิ ทิฏฺตาน ตปสฺสิน ฯ

อหาเณน สมเยน ยกฺขา อาสึ มหิทฺธิกา
เนกาน ยกฺขโกฏีน วาสวตฺถิ สมาคเม ฯ

ตทาปิ ตำ พุทฺธวรำ อุปคนฺตฺวา มเหสิน
อนฺตาเนน ตเปฺสสึ สสงฺโฆ โลกนายกำ ฯ

เสาปิ มำ ตทา พฺยากาสิ วิสุทฺธนยโน มุน
อปริเมยฺเยฺ สโต กเปฺป อยำ พุทฺธา ภวิสฺสติ ฯ

อหุ กปิลฺวยา รมฺมา นิกฺขมิตฺวา ตถาคโต
ปธานำ ปธหิตฺวาน กตฺวา ทุกฺกรการกำ ฯ

សន្និបាតលើកទី ២ មានព្រះអរហន្ត ៧ សែន ដែលមិនមានទីទួលគឺកិលេស ប្រាសចាកជ្ងួលគឺកិលេស ទាំងមានសន្ដានស្ងប់រម្ងាប់ មានចិត្តនឹងធឹង ។ សន្និបាតលើកទី ៣ មានព្រះអរហន្ត ៦ សែន ដែលបានសម្រេចអភិញ្ញាពលៈ មានទុក្ខរំលត់ហើយ មានព្យាយាមដុតកំដៅកិលេស ។ សម័យនោះ តថាគតកើតជាយក្ស មានឫទ្ធិច្រើន ជាធំជាងពួកយក្សច្រើនកោដិ ក្នុងសែវត្តីទេវលោក ។ កាលនោះ តថាគតបានបូលទៅគាល់ព្រះសម្ពុទ្ធប្រសើរអគ្គនោះ ព្រះអង្គស្វែងរកនូវគុណដ៏ធំ ហើយអង្គាសព្រះលោកនាយក ព្រមទាំងព្រះសង្ឃឲ្យឆ្អែតស្កប់ស្កល់ ដោយចាយទិនទឹក ។ ឯព្រះមុនីអង្គនោះ ទ្រង់មានព្រះនេត្រដ៏បរិសុទ្ធ ទ្រង់ព្យាករតថាគតថា ក្នុងកប្ប មានប្រមាណមិនបាន អំពីកប្បនេះទៅ យក្សនេះនឹងបានត្រាស់ជាព្រះពុទ្ធ ។ សត្វនេះ នឹងចេញចាកក្រុងកបិលពស្តុ ជាទីរីករាយ ហើយតាំងសេចក្តីព្យាយាម ធ្វើទុក្ករកិរិយា ។

សុត្តន្តបិដកពេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ពុទ្ធវំសោ

អដ្ឋាសុក្ខេមភូលស្មឹ ឯសីឯត្វា តថាគតោ
តត្ត ចាយាសំ បក្កមិ ខេរញ្ជេរម្ហេហិតិ ។
ខេរញ្ជេរាយ តីរម្ហិ ចាយាសំ អដ្ឋាសោ ជិនោ
បដិយត្តាវរមក្ខេន ពោធិមូលម្ហិ វេហាសិ ។
តតោ បឋក្ខិណាំ កត្វា ពោធិមណ្ឌំ អឌ្ឍរំ
អស្សត្ថក្ខេមភូលម្ហិ ពុទ្ធាសនតិ មហាយសោ ។
ឥមស្ស ជនិកា មាតា មាយា នាម ភវិស្សតិ
បិតា សុទ្ធោទនោ នាម អយំ ហោស្សតិ គោតមោ ។
អគ្គាសកា វីតរាគា សន្តចិត្តា សមាហិតា ។
តោលិតោ ឧបតិស្សោ ច អគ្គា ហោស្សន្តិ សាវកា
អានន្ទោ នាមុបដ្ឋាកោ ឧបដ្ឋិស្សតិមំ ជិនំ ។
ខេមា ឧប្បលវណ្ណា ច អគ្គា ហោស្សន្តិ សាវិកា
អគ្គាសកា វីតរាគា សន្តចិត្តា សមាហិតា ។

សត្វនេះ នឹងអង្គុយនៅទៀបគល់នៃអជបាលព្រឹក្ស ទទួលបាយាសក្នុងទីនោះ រួចហើយចូលទៅកាន់ស្ទឹងនេរញ្ជរា ។ ព្រះជិនស្រីអង្គនោះ ទ្រង់សោយបាយាស ទៀបឆ្នេរស្ទឹងនេរញ្ជរា ហើយក៏ចូលទៅ ឯគល់ពោធិព្រឹក្ស តាមផ្លូវដ៏ប្រសើរ ដែលគេចាត់ចែងហើយ ។ តអំពីនោះមក ព្រះជិនស្រី មានយសច្រើន ទ្រង់ធ្លើប្រទក្សិណាពោធិមណ្ឌៈដ៏ប្រសើរ ហើយបានត្រាស់ដឹង ទៀបគល់នៃអស្សត្ថព្រឹក្ស ។ ព្រះមាតាបង្កើតនៃព្រះសម្ពុទ្ធនេះ នឹងមានព្រះនាមថាមាយា ព្រះបិតាព្រះនាមសុទ្ធោទនៈ យក្សនេះ នឹងបានជាព្រះពុទ្ធព្រះនាមគោតម ។ ព្រះថេរៈ ឈ្មោះកោលិតៈ ១ ឧបតិស្សៈ ១ មិនមានអាសវៈ ក្រាសចាកភាគៈ មានចិត្តស្ងប់រម្ងាប់ មានចិត្តតម្កល់មាំ នឹងជាអគ្គសាវ័ក ព្រះថេរៈឈ្មោះអានន្ទ នឹងជាឧបដ្ឋាក បម្រើព្រះជិនស្រីអង្គនេះ ។ ព្រះថេរីឈ្មោះខេមា ១ ឧប្បលវណ្ណា ១ មិនមានអាសវៈ ក្រាចាកភាគៈ មានចិត្តស្ងប់រម្ងាប់ មានចិត្តតម្កល់មាំ នឹងជាអគ្គសាវិកា ។

สตฺตเมา อาลามหสุตฺตวณฺณนา

โพธิ ตสฺส กตาวโต อสฺสุตฺวาตา ปวุจฺจติ
จิตฺตา จ หาตฺตุกามา อกฺขา โหนฺตฺยุปฏฺฐิตา ฯ
ชฺฌมาตา จ อุตฺตก อกฺขา โหนฺตฺยุปฏฺฐิตา
อายุ วสฺสสตํ ตสฺส โกตมสฺสุยสสฺสิโน ฯ
ตีหิ สุตฺตาน วจนํ อสมสฺส มโหสิโน
อาโมทิตา นรมรู พุทฺธวีณฺหเว อยํ ฯ
อุกฺกุฏฺฐิสงฺขา วตฺตนฺติ อาโรเจนฺติ หาสนฺติ จ
กตญฺญเว ธมสฺสนฺติ ธสสหสฺสี สเทวกา ฯ
ยทิมสฺส โลกกาชสฺส วิวฏฺฏิสฺมึ สาสนํ
อนาคตมฺหิ อทฺธาเน โหสฺสติ สมฺมา ตีหิ ฯ
ยถา มหาสฺส นทีตาณฺณา ปฏิตฺตึ วิวฏฺฏิยา
โหฏฺฐาตฺตึ กโหตฺวาน อุตฺตนฺติ มหานทึ ฯ

ឈើសម្រាប់ត្រាស់ដឹង របស់ព្រះមានព្រះភាគនោះ គេហៅ
ថាអស្សត្ថព្រឹក្ស ។ ចុងសាឈ្មោះចិត្ត: ១ ហត្ថាឡវក: ១
នឹងជាអគ្គឧបដ្ឋាក ។ ចុងសិកាឈ្មោះនន្ទមាតា ១ នុត្តរា ១
នឹងជាអគ្គឧបដ្ឋាយិកា ព្រះគោតមដ៏ទ្រង់យសអង្គនោះ មាន
ព្រះជន្មាយុ ១០០ ឆ្នាំ ។ ពួកមនុស្សនិងទេវតា លុះបានស្តាប់
ព្រះពុទ្ធដីកានេះ របស់ព្រះអនោមទស្សី មិនមានបុគ្គលស្មើ
ទ្រង់សែ្វងរកគុណដ៏ធំហើយ ក៏មានចិត្តរីករាយថា យក្សនេះ
ជាពួជពន្ធុកនៃព្រះពុទ្ធ ។ ពួកមនុស្សព្រមទាំងទេវតា មួយ
ហ្មឺនលោកធាតុ នាំគ្នាស្រែកហ៊ោផង ទះដៃផង សើចផង
ធ្វើអញ្ជលីនមស្ការផងថា ពួកយើង បើនឹងឃ្លាងមគ្គផលក្នុង
សាសនា របស់ព្រះលោកទាឋអង្គនេះ គង់នឹងបានសម្រេច
ចំពោះព្រះភក្ត្រនៃព្រះសាស្តានេះ ក្នុងកាលជាអនាគតមិន
ខាន ។ ពួកមនុស្ស កាលធ្វើសឹង បើឃ្លាងកំពង់ចំពោះមុខ
គង់កាន់យកកំពង់ខាងក្រោម ហើយធ្វើសឹងធំ យ៉ាងណា ។

សុត្តន្តបិដកពេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ពុទ្ធវំសោ

ឯវមេវ មយំ សព្ពេ យទិ មុញ្ចាមមំ ជិនំ

អនាគតម្ហិ អទ្ធានេ ហោស្សាម សម្មុខា ឥមំ ។

តស្សាបិ វចនំ សុត្វា តុដ្ឋោ សំវិគ្គមានសោ

ឧត្តរិំ វត្តមជ្ជាសិ ឧសភោវមិវុរិយោ ។

ឯកំ ចន្ទវតិំ ជាម យស្សកា ជាម ខត្តិយោ

អតិ យសោឆរ ជាម អនោមទស្សិស្ស សត្ថុនោ ។

ឧសវស្សសហស្សានិ អគារំ អជ្ឈាវសិ សោ

សិរិំ ឧបសិរិំ វង្ឃា តយោ ចាសាឧមុត្តមា ។

តេវីសតិសហស្សានិ ជាវិយោ សមលង្កតា

សិរិមា ជាម សា ជាវី ឧបសាលោ ជាម អត្រជោ ។

និមិត្តេ ចតុរោ និស្សា សិវិកាយាភិនិក្ខមិ

អទ្ធានទសមាសានិ បធានំ បទហី ជិនោ ។

ពួកយើងទាំងអស់គ្នា បើឃ្វាងព្រះជិនស្រីអង្គនេះ គង់ទឹងបាន
សម្រេច ចំពោះព្រះកត្តុព្រះពុទ្ធអង្គនេះ ក្នុងកាលជាអនាគត
មិនខាន ក៏យ៉ាងនោះដែរ ។ ចំណែកតថាគត លុះបានស្តាប់
ព្រះពុទ្ធដីកា របស់ព្រះអនោមទស្សីអង្គនោះ ក៏មានចិត្តត្រេកអរ
មានចិត្តតក់ស្លុត បានអធិដ្ឋាន នូវវត្តតទៅទៀត ដោយការ
បំពេញបារមីទាំង ១០ ។ ព្រះសាស្តា ព្រះនាមអនោមទស្សី
មានទន្លាយឈ្មោះចន្ទវតី មហាក្សត្រព្រះនាមយសវា ជាព្រះបិតា
ព្រះមាតា ព្រះនាមយសោធរា ។ ព្រះអនោមទស្សីអង្គនោះ
ទ្រង់នៅគ្រប់គ្រងព្រះពុទ្ធដំណាក់ អស់មួយហ្មឺនឆ្នាំ ប្រាសាទដ៏
ប្រសើរ មាន ៣ គឺ សិរីប្រាសាទ ១ ឧបសិរីប្រាសាទ ១
វរប្បប្រាសាទ ១ (សម្រាប់ព្រះអង្គ) ។ ពួកនារី ៤ ហ្មឺន ៣ ពាន់
នាក់ មានរូបប្រដាប់សមរម្យ នារីជាមគ្គមហេសីនោះ ព្រះនាម
សិរិមា មានព្រះរាជបុត្រ ព្រះនាមឧបសាលៈ ។ ព្រះជិនស្រី
ទ្រង់បាននឃើញនូវនិមិត្ត ៤ យ៉ាង ហើយស្តេចចេញទៅដោយវេ
(រ៉ែគ្រែស្នង) ទ្រង់តាំងសេចក្តីព្យាយាម អស់ ១០ ខែឥតខ្វះ ។

สตฺตเม อเสมฆสุตฺตวณฺณนา

ព្រហ្មុជា យាចិតោ សន្តោ អនោមទស្សី មហាមុនិ

វត្តនត្ថាយ មហាវីរោ សុទស្សនុយ្យានមុត្តមេ ។

ឯសនោ ច អនោមោ ច អហេសុំ អគ្គសាវកា

វរុណោ ជាមុបដ្ឋាកោ អនោមទស្សិស្ស សត្ថុនោ ។

សុន្ទរកូ ច សុមនា ច អហេសុំ អគ្គសាវិកា

ពោធិ តស្ស ភគវតោ អដ្ឋនោតិ បវុច្ចតិ ។

ឧត្តរោឆ្ឆា សិរិវឌ្ឍា អហេសុំ អគ្គុបដ្ឋកា

ឧរលោ ច បទុមោ ច អហេសុំ អគ្គុបដ្ឋិកា ។

អដ្ឋបណ្ណាសរតនំ អច្ចុគ្គតោ មហាមុនិ

បភា ឯកាវ តស្ស សតរំសីវ ឧគ្គតោ ។

វស្សសតសហស្សានិ អាយុ វិជ្ជតិ តាវទេ

តាវតា តិដ្ឋមានោ សោ តារេសិ ជនតំ ពហុំ ។

អតោមទស្សីពុទ្ធវង្ស ទី ៣

ព្រះអតោមទស្សីមហាមុនី មានព្រះទ័យស្ងប់រម្ងាប់ មានឫទ្ធិ-
យោមច្រើន ដែលព្រហ្មអាភជនាហើយ ទ្រង់សម្តែងធម្មចក្រ
ក្នុងសុទស្សនទេវ្នានដ៏ឧត្តម ។ ព្រះថេរៈ ឈ្មោះនិសភៈ ១
អនោមៈ ១ ជាអគ្គសាវ័ក ឯព្រះថេរៈ ឈ្មោះវរុណៈ ជា
ឧបដ្ឋាក របស់ព្រះសាស្តា ព្រះនាមអតោមទស្សីនោះ ។
ព្រះថេរី ឈ្មោះសុន្ទរ ១ សុមនា ១ ជាអគ្គសាវិកា ឈើ
សម្រាប់ត្រាស់ដឹង នៃព្រះមានព្រះភាគអង្គនោះ ហៅថាអ-
ដ្ឋន្ទព្រឹក្ស (ដើមអង្រ្តង) ។ ឧបាសក ឈ្មោះនន្ទិវឌ្ឍៈ ១ សិរិ-
វឌ្ឍៈ ១ ជាអគ្គឧបដ្ឋាក ឧបាសិកាឈ្មោះ ឧបលា ១ បទុមា ១
ជាអគ្គឧបដ្ឋាយិកា ។ ព្រះមហាមុនី មានកំពស់ ៥៨ ហត្ថ
ពន្ធឹនៃព្រះអង្គផ្សាយចេញ៧ ដូចព្រះអាទិត្យរះឡើង ។ ព្រះ
អង្គមានព្រះជន្មាយុ មួយសែនឆ្នាំ ជាកំណត់ ទ្រង់ឋិតនៅអស់
កាលដរាបនោះ ទ្រង់ញុំាងប្រជុំជនច្រើនឲ្យឆ្លង (វដ្តសង្សារ) ។

สุปุប្ផំ ចារុចនំ អរហន្តេហិ តាទិហិ

វីតរាគេហិ វិមលេហិ សោភតិ ជិនសាសនំ។

សោ ច សត្តា អមិតយសោ យុតាយ តាយ អតុលិយោ

សព្ពំ សមន្តរហិតំ ឧន្តុ វិត្តា សព្ពសង្ខារតំ ។

អនោមទស្សី ជិនោ សត្តា ជម្មាភមម្ហិ ជិព្ភុតោ

តាត្តេវ តស្ស ជិនជ្ជោ ខុព្ភោ បន វីសតីតិ។

អនោមទស្សីពុទ្ធវំសោ សត្តមោ ។

អដ្ឋមោ បទុមពុទ្ធវំសោ

(៩) អនោមទស្សិស្ស អបរេន សម្ពុទ្ធោ ធិបទុត្តមោ

បទុមោ នាម នាមេន អសមោ អប្បដិបុគ្គលោ។

ពាក្យជាប្រធាន គឺសាសនា រីកល្អហើយ ដោយពួកអរហន្ត ជាតាទិបុគ្គល ប្រាសចាកពាគៈ ប្រាសចាកមន្ទិល សាសនារបស់ព្រះជិនស្រី ល្អរុងរឿង ។ ឯព្រះសាស្តាអង្គនោះ មានយសរាប់មិនបានក្តី គួនៃសារតែចាំងនោះ មានគុណថ្លឹងមិនបានក្តី របស់ចាំង (នោះ) និងាសសូន្យទៅ សង្ខារចាំងពួនជារបស់ទទេពិត ។ ព្រះជិនស្រី ជាសាស្តា ព្រះនាមអនោមទស្សី ទ្រង់បរិនិព្វានក្នុងធម្មារាម ឯព្រះសួបបញ្ចុះព្រះធាតុ របស់ព្រះជិនស្រីអង្គនោះ មានកំពស់ ២០ យោជន៍ ប្រតិស្ឋាននៅក្នុងអារាមនោះ ។

ចប់ អនោមទស្សីពុទ្ធវង្ស ទី ៧ ។

បទុមពុទ្ធវង្ស ទី ៨

(៩) ក្នុងកាលខាងក្រោយ អំពីព្រះសម្ពុទ្ធព្រះនាមអនោមទស្សីមក មានព្រះសម្ពុទ្ធព្រះនាមបទុមៈ ទ្រង់ទុតមជាងសត្វដើងពីរ គ្មានបុគ្គលស្មើ គ្មានបុគ្គលប្រៀបផ្ទឹម ។

អដ្ឋមោ បទុមពុទ្ធវំសោ

តស្សាបិ អសមំ សីលំ សមាធិបិ អនន្តកោ
អសង្ខ្យេយ្យំ ញាណវរំ វិមុត្តិបិ អនូបមា ។
តស្សាបិ អតុលតេជស្ស ធម្មចក្កប្បវត្តនេ
អភិសមយា តយោ អាសុំ មហាតមបវាហនា ។
បឋមាភិសមយេ ពុទ្ធោ កោដិសតមពោធយិ
ទុតិយាភិសមយេ ជិនោ នវុតិកោដិមពោធយិ ។
យទា ច បទុមោ ពុទ្ធោ ជីវិតំ សកមត្រជំ
តទា អសីតិកោដីនំ តតិយាភិសមយោ អហុ ។
សន្និចាតា តយោ អាសុំ បទុមស្ស មហេសិនោ
កោដិសតសហស្សានំ បឋមោ អាសិ សមាគមោ ។
កបិនត្ថារសមយេ ឧប្បន្នេ កបិនចីវរេ
ធម្មសេនាបតិត្ថាយ ភិក្ខូ សព្ពេសុ ចីវរំ ។

បទុមពុទ្ធវង្ស ទី ៨

សីលនៃព្រះអង្គ ឥតមានសីលនៃបុគ្គលដទៃស្មើ ទាំងសមាធិ
ក៏រកទីបំផុតគ្មាន ព្រះញាណដ៏ប្រសើរ ទីឆក់ពុំបាន ទាំងវិមុត្តិ
ក៏មិនមានឧបមា ។ កាលដែលព្រះពុទ្ធ ព្រះនាមបទុមៈ ព្រះ
អង្គនោះ មានតេជៈថ្លឹងមិនបាន ទ្រង់ញុាំងធម្មចក្រឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ
មានការត្រាស់នូវធម៌បីលើក ដែលជាគ្រឿងបន្សាត់បង់ នូវ
ឆន្ទតជ៌ំ ។ គឺព្រះពុទ្ធ ទ្រង់ញុាំងសត្វ ១០០ កោដិ ឲ្យត្រាស់
ដឹង ក្នុងការត្រាស់ដឹងទី ១ ព្រះពុទ្ធជាអ្នកប្រាជ្ញ ទ្រង់ញុាំងសត្វ
៩០ កោដិ ឲ្យត្រាស់ដឹង ក្នុងការត្រាស់ដឹង ទី ២ ។ មួយទៀត
ព្រះពុទ្ធ ព្រះនាមបទុមៈ ទ្រង់ទូន្មានព្រះឧរសរបស់ព្រះអង្គ ក្នុង
កាលណា កាលនោះ ពួកសត្វ ៨០ កោដិ ត្រាស់ដឹង លើកទី
៣ ។ ព្រះពុទ្ធព្រះនាមបទុមៈ ជាមហេសី មានសាវកសន្និបាត
៣លើក គឺសន្និបាតលើកទី ១ មានភិក្ខុមួយសែនកោដិ ។ កាល
កឋិនចីវរកើតឡើងហើយ ក្នុងសម័យជាទីក្រាលទូកឋិន ភិក្ខុ
ទាំងឡាយ បានដេរនូវចីវរ ដើម្បីប្រគេនព្រះធម្មសេនាបតី ។

តទា តេវិមលា ភិក្ខូ ឆឡភិញ្ញា មហិទ្ធិកា
តីណិ សតសហស្សានិ សមីសុ អរហាជិតា ។
បុនាបរំ សោ ជនវុសភោ បវនេ ភាសំ ឧទាភតិ
តទា សមាគមោ អាសិ ទ្វិន្នំ សតសហស្សានំ ។
អមាឧន្តេន សមយេន សីហោ អាសិ មិគាភិភូ
វិវេកមនុព្រូហន្តំ បវនេ អទ្ទសំ ជិនំ ។
វន្ទិត្វា សិរសា ចាហេ កត្វាន តំ បទក្ខិណំ
តិក្ខត្តុំ អភិនាទិត្វា សត្តាហំ ជិនមុបដ្ឋហិ។
សត្តាហំ វាសមាវត្តិយា វុដ្ឋហិត្វា តថាគតោ
មនសា ចិន្តយិត្វាន តោដិភិក្ខូ សមានយិ ។
តទាបិ សោ មហាវីរោ តេសំ មជ្ឈេ វិយាករិ
អហំមេយ្យេ តនោ ភេយ្យ អយំ ពុទ្ធោ ភវិស្សតិ ។

ក្នុងកាលនោះ កិក្ខុចាំង ៣ សែនរូបនោះ សុទ្ធតែជ្រាសចាក
មន្ទិល មានអភិញ្ញា ៦ មានឫទ្ធិប្រើន ជាអ្នកមិនចាលចាញ់
បានមកប្រជុំគ្នា នេះជាសន្និបាតលើកទី ២ ។ មួយវិញទៀត
ព្រះពុទ្ធ ព្រះនាមបទុមៈអគ្គនោះ ទ្រង់ប្រសើរជាងពួកនរៈ
ស្តេចចូលទៅកាន់លំនៅក្នុងព្រៃធំ ក្នុងកាលនោះ មានកិក្ខុ ២
សែនរូបដួបជុំគ្នា នេះជាសន្និបាតលើកទី ៣ ។ សម័យនោះ
តថាគត កើតជាសត្វសីហៈ គ្របសង្កត់លើពួកម្រឹគ បាន
ឃើញព្រះជិនស្រី ព្រះអគ្គកំពុងចំរើនទូរវិវេក ក្នុងព្រៃធំ ។
តថាគតបានថ្វាយបង្គំនូវព្រះបាទទាំងគូ ដោយសិរ្សៈ ហើយ
ធ្វើប្រទក្សិណព្រះអគ្គ រួចបន្ទឹងឡើងនូវសីហនាទ អស់ ៣
ដង បានបម្រើព្រះជិនស្រី អស់ ៧ ថ្ងៃ ។ ព្រះតថាគតទ្រង់
ចេញចាកសមាបត្តិដ៏ប្រសើរ អស់ ៧ ថ្ងៃ ហើយទ្រង់ព្រះ
ចិន្តាដោយព្រះហឫទ័យ រួចទ្រង់ប្រមូលមក នូវកិក្ខុចំនួន
មួយកោដិ ។ កាលនោះ ព្រះមហាវីរៈនោះ ទ្រង់ព្យាករក្នុង
កណ្តាលកិក្ខុសង្ឃ ទាំងមួយកោដិនោះថា ក្នុងកប្បប្រមាណ
មិនបាន អំពីកប្បនេះ សត្វសីហៈនេះ នឹងបានជាព្រះពុទ្ធ ។

អដ្ឋមោ បទុមពុទ្ធវំសោ

អហុ កេបិលវ្ហយា រម្មា　　ឯក្ខមិត្វា តថាគតោ

បជានំ បឧមហិត្វាន　　កត្វា ទុក្ករការិកំ ។

អជបាលរុក្ខមូលស្មឹ　　ឯសីឯិត្វា តថាគតោ

តត្ត បាយាសំ បក្ខិយ្ហ　　នេរញ្ជរមុបេហិតំ។

នេរញ្ជាយ តីរម្ហិ　　បាយាសំ អឯិ សោ ជិនោ

បដិយត្តវរមក្កេន　　ពោធិមូលម្ហិ ឋហិតំ ។

តតោ បឧក្កិណិំ កត្វា　　ពោធិមណ្ឌំ អទ្ធគុំ ។

អស្សត្ថរុក្ខមូលម្ហិ　　ពុជ្ឈិស្សតិ មហាយសោ។

ឥមស្ស ជនិកា មាតា　　មាយា នាម អនាគតេ

បិតា សុទ្ធោទនោ នាម　　អយំ ហោស្សតិ គោតមោ។

អគ្គាសកា វីតរាគា　　សន្តចិត្តា សមាហិតា

កោលិតោ ឧបតិស្សា ច　　អគ្គា ហោស្សន្តិ សាវកា

អានន្ទោ នាមុបដ្ឋាកោ　　ឧបដ្ឋិស្សតិមំ ជិនំ ។

សត្វនេះ នឹងចេញចាកក្រុងជាទីត្រេកអរ ឈ្មោះកបិលពស្តុ ហើយតម្កល់សេចក្តីព្យាយាម នឹងធ្វើនូវទុក្ករកិរិយា ។ សត្វនេះ នឹងអង្គុយទៀបគល់នៃអជបាលព្រឹក្ស ទទួលចាយាសក្នុងទីនោះ ហើយចូលទៅកាន់ស្នឹងនេរញ្ជរ ។ ព្រះជិនស្រីអង្គនោះ នឹងសោយនូវចាយាស ទៀបឆ្នេរស្នឹងនេរញ្ជរ ហើយស្តេចចូលទៅ ទៀបគល់ពោធិព្រឹក្ស តាមផ្លូវដ៏ប្រសើរដែលគេដម្រះហើយ ។ លំដាប់នោះ ព្រះពុទ្ធមានយសធំ ទ្រង់ធ្វើនូវការប្រទក្សិណពោធិមណ្ឌៈដ៏ប្រសើរ ហើយនឹងត្រាស់ដឹង ទៀបគល់នៃអស្សត្ថព្រឹក្ស ។ ព្រះមាតាបង្កើតនៃព្រះពុទ្ធអង្គនេះ ព្រះនាមមាយា ព្រះបិតាព្រះនាមសុទ្ធោទនៈ ព្រះសម្ពុទ្ធអង្គនេះ នឹងមានព្រះនាមគោតម ។ ព្រះកោលិតៈ ១ ព្រះឧបតិស្សៈ ១ នឹងបានជាអគ្គសាវ័ក សុទ្ធតែមិនមានអាសវៈ ប្រាសចាកភពៈ មានចិត្តស្ងប់រម្ងាប់ មានចិត្តតាំងមាំ កិក្ខុជាឧបដ្ឋាកឈ្មោះអានន្ទ នឹងបម្រើនូវព្រះជិនស្រីអង្គនេះ ។

สุตฺตนฺตปิฏกโต ขุทฺทกนิกายสฺส ปุคฺคลวคฺโค

เอวมฺปิ วุตฺตฺวาณฺณา จ อคฺคา เหสฺสนฺติ สาวกา
อนาสวา วีตภยา สนฺตจิตฺตา สมาหิตา ฯ

เหเจ ตสฺส ภควโต อสฺสุณึสุ ปวุจฺจติ
จิตฺตา จ หตฺถาฬวกา อคฺคา เหสฺสนฺติ อุปฏฺฐกา ฯ
นนฺทมาตา จ อุตฺตรา อคฺคา เหสฺสนฺติ อุปฏฺฐิกา
อายุ วสฺสสตํ ตสฺส โกตมสฺส ยสสฺสิโน ฯ
สตฺต สุตฺตาน วิตฺถารา อสมสฺส มเหสิโน
อาเหสุ ภิกฺขโว ยาว พุทฺธวิสยมฺหิ อยํ ฯ
ขุทฺทกฏฺฐกวตฺถุนฺติ อาฬวเกติ หาสนฺติ จ
ตตฺถ ปญฺเห นมสฺสนฺติ ธมฺมสมฺมุสิเนวกา ฯ
ยถิมสฺส เวยฺยากรณสฺส วิวฏฺฏิสฺมึ สาสนึ
อนาคตมฺหิ อทฺธาเน เหสฺสนฺติ สมฺมุขา สตึ ฯ

ព្រះនាងវេមា ១ ព្រះនាងឧប្បលវណ្ណា ១ មិនមានអាសវៈ ក្រាស ចាកភាគៈ មានចិត្តស្ងប់រម្ងាប់ មានចិត្តតាំងមាំ នឹងជាអគ្គសាវិកា ។ ឈើសម្រាប់ត្រាស់ដឹងនៃព្រះមានព្រះភាគអង្គនោះ ហៅថាអស្សត្ថព្រឹក្ស ។ ចុង្គសកឈ្មោះចិត្តគហបតី ១ ឈ្មោះហត្ថាឡវកគហបតី ១ នឹងជាអគ្គឧបដ្ឋាក ។ នាងនន្ទមាតា ១ នាងឧត្តរា ១ នឹងជាអគ្គឧបដ្ឋាយិកា ព្រះជន្មាយុនៃព្រះគោតម មានយសអង្គនោះ កំណត់ ១០០ ឆ្នាំ ។ ទេវតានិងមនុស្សតាំងឡាយ លុះបានស្តាប់នូវព្រះបន្ទូលនេះ របស់ព្រះពុទ្ធព្រះនាមមទុមៈ ទ្រង់សែ្វងរកនូវគុណធំ រកបុគ្គលស្មើគ្មាន កំមានចិត្តត្រេកអរថា សត្វសីហៈនេះ ជាពួជពន្ធុកនៃព្រះពុទ្ធ ។ សម្ងួនហៅឡើង កំប្រព្រឹត្តទៅ ឯមនុស្សព្រមទាំងទេវតា ទាំងមួយហ្មឺនលោកធាតុ ក៏ទះដៃសើច ផ្គងអញ្ជលីនមស្ការថា បើពួកយើងឃ្លាងមគ្គផល ក្នុងសាសនានៃព្រះលោកនាថនេះ ក្នុងកាលជាអនាគត ពួកយើងនឹងបានសម្រេច បំពោះព្រះកក្រ្តៃ នៃព្រះគោតមអង្គនេះពុំខាន ។

អដ្ឋមោ បទុមពុទ្ធវំសោ

យថា មនុស្សា ឧទិ តវន្តា បដិតិដ្ឋំ វិវជ្ជយ
ហេដ្ឋាតិដ្ឋំ កហោន្តាន ឧត្តរន្តិ មហាឧទិ ។
ឯវមេវ មយំ សព្ពេ យទិ មុញ្ចាមិមំ ជិនំ
អនាគតម្ហិ អទ្ធានេ ហេស្សាម សម្មុខា ឥមំ ។
តស្សាបិ វចនំ សុត្វា កិយ្យា ធិត្តំ បសាធយឹ
ឧត្តរឹ វត្តមធិដ្ឋាសឹ ឧសហាមិប្បរិយា ។
ចម្បកំ ជាម ឧកវំ អសមោ ជាម ទ្ធិយោ
អសមា ជាម ជនិកា ពទុមស្ស មហេសិយោ ។
ឧសវស្សសហស្សានិ អតារំ អដ្ឋាវសិ សោ(๑)
ឧដ្ឋោ វសុ យសត្តរេ(๒) តយោ ចាសាធម្មុត្តមា ។
តេត្តឹសសហស្សានិ ជាវិយោ សមលង្កតា
ឧត្តរា ជាម សា ជាវឹ វម្មោ ជាមាសិ អគ្គជោ ។

---

๑ ឱ. ម. អដ្ឋ សោ វសីតិ ទិស្សតិ ។ ๒ ឱ. ឧត្តរ ច សុយសា ទត្តរាតិ ទាយន្តិ ។ ម. ឧត្តរ សុយសុត្តរាតិ ទិស្សន្តិ ។

បទុមពុទ្ធវង្ស ទី ៣

មនុស្សទាំងឡាយ កាលឆ្ងន់ទូវស្នឹង បើឃ្វាងទូវកំពង់ក្នុងទី
ចំពោះមុខ គង់កាន់យកទូវកំពង់ខាងក្រោម ហើយឆ្ងន់ទូវ
ស្នឹងធំបានដែរ យ៉ាងណា យើងទាំងអស់គ្នា បើឃ្វាងព្រះ
ជិនស្រីនេះ ក្នុងកាលជាអនាគត ពួកយើងគង់នឹងសម្រេច
ក្នុងទីចំពោះព្រះកក្កុនៃព្រះគោតមនេះ ក៏យ៉ាងនោះដែរ ។
ឯតថាគតលុះបានឮព្រះបន្ទូល នៃព្រះសម្ពុទ្ធ ទ្រង់ព្រះនាម
បទុមៈនោះហើយ ក៏ញុាំងចិត្តឲ្យជ្រះថ្លាក្រៃលែង បានអធិ-
ដ្ឋានទូវត្តដ៏លើសលុប ដោយការបំពេញទូវបារមីទាំង ១០ ។
ព្រះសម្ពុទ្ធព្រះនាមបទុមៈ ទ្រង់ស្វែងរកទូវគុណដ៏ធំ មាននគរ
ឈ្មោះចម្បកៈ មានមហាក្សត្រ ព្រះនាមអសមៈជាបិតា មាន
ព្រះមាតាព្រះនាមអសមា ។ ព្រះសម្ពុទ្ធព្រះនាមបទុមៈនោះ
នៅគ្រប់គ្រងផ្ទះអស់មួយម៉ឺនឆ្នាំ ប្រាសាទដ៏ប្រសើរ មាន ៣
ខ្នង គឺនន្ទប្រាសាទ១ វិសុប្រាសាទ១ យសត្តរប្រាសាទ១ ។
មាននារីបីម៉ឺនបីពាន់រូប សឹងតាក់តែងល្អ ឯនារីជាអគ្គមហេសី
នោះ ឈ្មោះនាងទុត្តរា មានព្រះរាជឱរស ព្រះនាមវម្មៈ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ពុទ្ធវំសោ

ឯមិត្តេ ចតុរោ ជិនា្ស វជយានេន ឯក្ខមិ
អន្ធូនអដ្ឋមាសានិ(๑) បណាំ បឧហី ជិនោ ។

ព្រហ្មុនា យាចិតោ សន្តោ បទុមោ លោកនាយកោ
វត្តេចក្កោ មហាវីរោ ឧឧញ្ញុយ្យានមុត្តមេ ។

សាលោ ច ឧបសាលោ ច អភេសុំ អគ្គសាវកោ
វរុណោ នាមុបដ្ឋាកោ បទុមស្ស មហេសិនោ ។

ភណ្ឌោ ចេវ សុភទ្ទោ ច អភេសុំ អគ្គសាវិកោ
ពោធិ តស្ស ភគវតោ មហាសោណោតិ វុច្ចតិ ។

សភិយោ ចេវ អសមោ ច អភេសុំ អគ្គុបដ្ឋកោ
វុចិ ច នន្ទិមាភ ច អភេសុំ អគ្គុបដ្ឋិកោ ។

អដ្ឋបណ្ណាសរតនំ អច្ចុគ្គតោ មហាមុនិ
បភា និទ្ធាវតី តស្ស អសមោ សព្ពតោ ជិនោ ។

---

๑ ឱ. អនូនកំ អន្តរាមសទ្ទិ ទិស្សតិ ។

ព្រះជិនស្រី ទ្រង់ឃើញនូវនិមិត្ត ៤ យ៉ាង ហើយស្តេចចេញ
មហាភិនិស្ក្រមៈ ដោយយានគឺរថ ទ្រង់តម្កល់នូវព្យាយាម អស់
៧ខែគត់ ។ ព្រះសម្ពុទ្ធព្រះនាមបទុមៈ ជាលោកនាយក ជា
មហាវីរៈ ត្រូវព្រហ្មអាកាធនាហើយ ទើបទ្រង់ញាំងធម្មចក្រឲ្យ
ប្រព្រឹត្តទៅ ក្នុងទន្សាយដ៏ប្រសើរ ឈ្មោះធនញ្ជៈ ។ កិក្ខុឈ្មោះ
សាលៈ ១ ឈ្មោះឧបសាលៈ ១ ជាអគ្គសាវ័ក កិក្ខុឈ្មោះ
វរុណៈ ជាឧបដ្ឋាករបស់ព្រះពុទ្ធ ព្រះនាមបទុមៈ ទ្រង់សែ្វងរក
នូវគុណធំ ។ ព្រះនាងពាធា ១ ព្រះនាងសុពាធា ១ ជាអគ្គសាវិកា
ឈើសម្រាប់ត្រាស់ដឹង នៃព្រះមានព្រះភាគអង្គនោះ ហៅថា
មហាសោណៈ (ដើមម្រុំ) ។ ឧបាសកឈ្មោះសកិយៈ ១ ឈ្មោះ
អសមៈ ១ ជាអគ្គឧបដ្ឋាក ឧបាសិកាឈ្មោះ រុចិ ១ ឈ្មោះ
នន្ទិមាតា ១ ជាអគ្គឧបដ្ឋាយិកា ។ ព្រះសម្ពុទ្ធព្រះនាមបទុមៈ
ជាមហាមុនី ទ្រង់មានកំពស់ ៥៨ ហត្ថ កម្រងរស្មីនៃព្រះមហា
មុនីអង្គនោះ តែងផ្សាយចេញសព្វទិស ទាំងឥតមានអ្វីស្មើ ។

អដ្ឋមេ បទុមពុទ្ធវំសោ

ចន្ទប្បភា សុរិយប្បភា វតង្គមណិប្បភា

សព្ពាបិតា មាតា ហោន្តិ បត្វា ជិនប្បភុត្តមំ ។

វស្សសតសហស្សានិ អាយុ វិជ្ជតិ តាវទេ

តាវតា តិដ្ឋមានោ សោ តាវេសិ ជនតំ ពហុំ ។

បរិបក្កមានសេ សត្តេ ពោធយិត្វា អសេសតោ

សេសញ្ច(១)អនុសាសេត្វា និព្ពុតោ សោ សសាវកោ ។

ឧរគោវ តចំ ជិណ្ណំ វុឌ្ឍបត្តំវ ចាធរោ

ឆឌ្ឌិត្វា សព្ពសន្ថារេ និព្ពុតោ សោ យថា សិខី តិ ។

បទុមោ ជិនវរោ សត្ថា ឆម្ភាភមិ និព្ពុតោ

ជាតុវិត្ថារកំ អាសិ តេសុ តេសុ បទេសតោ តិ ។

បទុមពុទ្ធវំសោ អដ្ឋមោ ។

---

๑ ម. សេសកេ ។

បទុមពុទ្ធវង្ស ទី ៣

ស្នើព្រះបទ្ម ស្នើព្រះអាទិត្យ ស្នើកែវមណី ស្នើទាំងអស់
នោះ ក៏សាបសូន្យទៅ ព្រោះប៉ះនឹងពន្លឺរបស់ព្រះជិនស្រីដ៏
ឧត្តម ។ ព្រះជន្មាយុ (របស់ព្រះមហាមុនីនោះ) មួយសែន
ឆ្នាំជាកំណត់ ព្រះមហាមុនីអង្គនោះ កាលទ្រង់ព្រះជន្មនៅ
ដរាបនោះ ទ្រង់ញុំាងប្រជុំជនច្រើនឲ្យឆ្លង (ចាកសង្សារ) ។
ព្រះមហាមុនីអង្គនោះ ទ្រង់ញុំាងសត្វដែលមានឥន្ទ្រិយចាស់
ក្លា ឲ្យត្រាស់ដឹងមិនមានសេសសល់ ទ្រង់ប្រៀនប្រដៅសត្វ
ទាំងឡាយ ដែលសេសសល់ ទ្រង់បរិនិព្វានទៅ ជាមួយ
នឹងសាវ័ក ។ ព្រះមហាមុនីអង្គនោះ ទ្រង់លះបង់នូវសង្ខារ
ទាំងពួង ដូចជាពស់ដែលលះបង់នូវសំណកចាស់ ឬដូចជា
ដើមឈើជម្រុះនូវស្លឹកចាស់ ហើយទ្រង់បរិនិព្វានទៅ ដូចជា
អណ្តាតប្រទីបដូច្នោះ ។ ព្រះសាស្តាព្រះនាមបទុមៈ ជាព្រះ
ជិនស្រីដ៏ប្រសើរ ទ្រង់បរិនិព្វាន ក្នុងធម្មារាម មានព្រះធាតុ
ផ្សាយទៅ ក្នុងប្រទេសនោះ ។ ។

ចប់ បទុមពុទ្ធវង្ស ទី ៨ ។

ឥតិមោ ពោធិទីបនីសោ

[๑๐] បទុមុត្តរស្ស អបរេន សម្ពុទ្ធោ និបន្នុត្តមោ
ជាវនោ ជាម ជាមេន អសមោ អប្បដិបុគ្គលោ ។
សោ ពុទ្ធោ ចក្កវត្តិស្ស ជេដ្ឋោ ឧយិតជិវសោ
អាមុត្តមណ្យាភរណោ(๑) ឧយ្យានំ ឧបសង្កមិ ។
តត្ថាសិ រុក្ខោ វិបុលោ អភិរូចោ ព្រហា(๒) សុចិ
តមជ្ឈបត្វា និសីទិ មហាសោណស្ស ហោដ្ឋតោ ។
តត្ត(๓) ញាណវរុប្បដ្ឋិ អនន្តំ វជិរូបមំ
តេន វិចិនិ សង្ខារេ ខុក្កុដ្ឋមកុដ្ឋតំ ។
តត្ត សព្ពតិលេសានិ អសេសមតិវាហយិ
ថាបុណិ តេវលំ ពោធិំ ពុទ្ធញាណេ ច ចុទ្ទស ។

---

๑ ខ. អាមុត្តមល្យាភរណោ ។ ម. អាមុត្តមណាភរណោ ។ ๒ ខ. ព្រហ្មា ។ ๓ ខ. តស្ស ។

ពាវទពុទ្ធវង្ស ទី ៩

(๑๐) ក្នុងកាលជាខាងក្រោយ នៃព្រះពុទ្ធព្រះនាមបទុមៈមក មានព្រះសម្ពុទ្ធព្រះនាមនារទៈ ទ្រង់ទត្តមជាងសត្វដើរពីរ ឥតមានបុគ្គលស្មើ ឥតមានបុគ្គលប្រៀបផ្ទឹម ។ ព្រះអង្គនោះ ជាព្រះរាជបុត្រច្បង ជាព្រះរាជឧរសជាទីស្រឡាញ់របស់ស្តេចចក្រពត្តិ ទ្រង់បានពាក់នូវកែវមណី និងគ្រឿងអាភរណៈ ហើយស្តេចចូលទៅកាន់ឧទ្យាន ។ ក្នុងឧទ្យាននោះ មានឈើមួយដើម ឈ្មោះមហាសោណព្រឹក្ស ជាឈើសមរម្យ ធំ ល្អស្អាត ព្រះសម្ពុទ្ធស្តេចទៅដល់ នូវដើមឈើនោះ ហើយ ទ្រង់គង់ខាងក្រោមនៃឈើនោះ ។ ព្រះញាណប្រៀសវៀរកទីបំផុតគ្មាន មានឧបមាដូចជាកែវពីរ បានកើតឡើង (ដល់ព្រះអង្គ) ក្នុងទីនោះ ព្រះអង្គពិចារណានូវសង្ខារទាំងឡាយ ដោយព្រះញាណនោះ ដូចជាបុគ្គលដែលផ្តាច់ប្តូរផ្លូវឡើងនូវភាជនៈ ។ ក្នុងទីនោះ ព្រះអង្គទ្រង់បន្សាត់បង់ នូវកិលេសទាំងពួង មិនឲ្យសេសសល់ ហើយបានសម្រេចនូវពោធិញ្ញាណទាំងអស់ផង នូវពុទ្ធញ្ញាណទាំង ១៤ ផង ។

ឧរិយោ ឆារទពុទ្ធវិសោ

ចាបុណាតិ្ថាន សង្ខោធិំ ធម្មចក្កំ បវត្តយិ
កោដិសតសហស្សានំ បឋមាភិសមយោ អហុ ។
មហាឧោណាំ ឆឧភជិំ វិនយន្តោ មហាមុនិ
ចាដិយោរំ តឆាកាសិ ឧស្សយន្តោ សឧវកេ ។
តឆា ឧេវមនុស្សានំ តម្ហិ ធម្មប្បកាសនេ
ឧរុតិ្តយោ កោដិសហស្សានិ តរឹសុ សព្វសំសយំ ។
យម្ហិ កាលេ មហាវីរោ ជិវធិ សកមត្រជំ
អសីតិកោដិសហស្សានំ តតិយាភិសមយោ អហុ ។
សន្និបាតា តយោ អាសុំ ឆារឧស្ស មហេសិនោ
កោដិសតសហស្សានំ បឋមោ អាសិ សមាកមោ ។
យឆា ពុទ្ធោ ពុទ្ធកុណាំ សនិឆានំ បកាសយិ
ឧរុតិ្តយោ កោដិសហស្សានិ សមឹសុ វិមលា តឆា ។

លុះព្រះអង្គសម្រេចនូវសម្ពោធិហើយ ទើបទ្រង់សម្តែង នូវ
ធម្មចក្រ សត្វមួយសែនកោដិ បានត្រាស់ដឹងជាដំបូង ។
ព្រះមហាមុនីទ្ធូន្ធានស្តេចនាគ ឈ្មោះមហាគោណៈ ក្នុង
កាលនោះ ទ្រង់ពន្យល់នូវពួកមនុស្សព្រមទាំងទេវតា ហើយ
ទ្រង់ឆ្លើនូវបាដិហារ្យ ។ ក្នុងកាលនោះ ទេវតានិងមនុស្ស
ទាំងឡាយ ៩០ ពាន់កោដិ បានធ្វើផុតនូវសេចក្តីសង្ស័យ
ទាំងអស់ ក្នុងការប្រកាសនូវព្រះធម៌នោះ នេះជាការត្រាស់
ដឹងទី ២ ។ ព្រះមហាវីរៈ ទ្រង់ទ្ធូន្ធានូវបុត្របង្កើតរបស់ព្រះ
អង្គ ក្នុងកាលណា (កាលនោះ) ពួកសត្វចំនួន ៨០ កោដិ
បានត្រាស់ដឹង ក្នុងលើកទី ៣ ។ ព្រះសម្ពុទ្ធព្រះនាមនារទៈ
ទ្រង់ស្វែងរកនូវគុណដ៏ធំ មានសាវកសន្និបាត ៣ លើក គឺ
សន្និបាតលើកដំបូង មានពួកព្រះអរហន្តប្រមាណមួយសែន
កោដិ ។ ព្រះសម្ពុទ្ធទ្រង់ប្រកាសពុទ្ធគុណ ព្រមទាំងនិទានក្នុង
កាលណា កាលនោះ ព្រះអរហន្តប្រមាណ ៩០ ពាន់កោដិ
ប្រាសចាកមន្ទិល មកប្រជុំគ្នា នេះជាសន្និបាតលើកទី ២ ។

យទា វេរញ្ជេ ជាតោ ធានំ ធាតេ សត្ថុនោ

តទា សមីសុ ជិនបុត្តា អសីតិសតសហស្សានោ ។

អហាន្តេន សមយេន ជដិលោ ឧក្កតាបនោ

អន្តលិក្ខេ ភវេ អាសី បញ្ចាភិញ្ញាសុ ចារកូ ។

តទាចាហំ អសមសមំ សសង្ឃំ សបរិជនំ

អន្ធាន្តេន តមេ្បត្វា ចន្ទនេនាភិបូជយឹ ។

សោបិ មំ តទា ព្យាការិ ជារនោ លោកនាយកោ

អបរិមេយ្យេ ឥតោ កប្បេ ពុទ្ធោ លោកេ ភវិស្សតិ ។

អហុ កបិលវ្ហយា រម្មា ជនេ្មមិត្វា តថាគតោ

បជានំ បទយិត្វាន កត្វា ទុក្ករការកំ ។

អជបាលរុក្ខមូលស្មឹ ជិសីនិត្វា តថាគតោ

តត្ថ ចាយាសំ បក្ខេ្ប នេរញ្ជរមុបេហិតំ ។

នាគភវណ្ឌោះវេរោចនៈ បានថ្វាយទានដល់ព្រះសាស្តា ក្នុងកាលណា កាលនោះ ពួកសាវ័កជាបុត្តនៃព្រះជិនស្រី ប្រមាណ ៨០ សែន បានមកប្រជុំគ្នា (នេះជាសន្និបាតលើកទី ៣) ។ សម័យនោះ តថាគតជាតាបស មានផ្នួងសក់ មានព្យាយាមភ្លៀវក្លា បានដល់ត្រើយ នៃអភិញ្ញាទាំង ៥ ត្រាច់ទៅតាមអាកាសបាន ។ គ្រានោះ តថាគតបានញុំាងព្រះសម្ពុទ្ធ ដែលស្មើដោយព្រះពុទ្ធមិនមានបុគ្គលស្មើ ព្រមទាំងព្រះសង្ឃ និងជនជាបរិស័ទ ឲ្យឆ្អែតស្កប់ស្កល់ ដោយបាយនិងទឹក ហើយបូជាដោយខ្នើមចន្ទន៍ ។ គ្រានោះ ព្រះនារទៈជាលោកនាយកអគ្គនោះ ទ្រង់បានព្យាករតថាគតថា ក្នុងកប្ប ប្រមាណមិនបាន អំពីកប្បនេះទៅ តាបសនេះ នឹងបានជាព្រះពុទ្ធ ក្នុងលោក ។ សត្វនេះនឹងចេញចាកក្រុងកបិលពស្តុ ជាទីត្រេកអរ តម្កល់ទុកនូវសេចក្តីព្យាយាម ហើយធ្វើទុក្ករកិរិយា ។ សត្វនេះនឹងគង់ទៀបគល់នៃអជបាលព្រឹក្ស ទទួលបាយសក្នុងទីនោះ រួចចូលទៅកាន់ស្នឹងនេរញ្ជរ ។

នេរញ្ជរាយ តីរម្ហិ ទាយាសំ អធិ សោ ជិនោ
បដិយត្តវរមក្កេន ពោធិមូលម្ហិ ឋហិតំ ។
តតោ បឧក្ខិណំ កត្វា ពោធិមណ្ឌំ អនុត្តរំ
អស្សត្ថរុក្ខមូលម្ហិ ពុជ្ឈិស្សតិ មហាយសោ ។
ឥមស្ស ជនិកា មាតា មាយា នាម ភវិស្សតិ
បិតា សុទ្ធោទនោ នាម អយំ ហេស្សតិ គោតមោ ។
អនាសវា វីតរាគា សន្តចិត្តា សមាហិតា
គោលិនោ ឧបតិស្សោ ច អគ្គា ហេស្សន្តិ សាវកា
អានន្ទោ នាមុបដ្ឋាកោ ឧបដ្ឋិស្សតិមំ ជិនំ ។
ខេមា ឧប្បលវណ្ណា ច អគ្គា ហេស្សន្តិ សាវិកា
អនាសវា វីតរាគា សន្តចិត្តា សមាហិតា ។

ព្រះជិនស្រីអគ្គនោះ ទឹងសោយនូវបាយាស ទៀបឆ្នេរស្ទឹង
នេរញ្ជរ ហើយស្តេចចូលមកទៀបគល់ពោធិព្រឹក្ស តាមផ្លូវ
ដ៏ប្រសើរដែលគេតាក់តែងហើយ ។ លំដាប់នោះ ព្រះពុទ្ធ
ទ្រង់មានយសធំ ទឹងធ្វើប្រទក្សិណពោធិមណ្ឌៈ ដ៏ប្រសើរ
ហើយទឹងគ្រាស់ដឹង ទៀបគល់នៃអស្សត្ថព្រឹក្ស ។ ព្រះមាតា
បង្កើតរបស់ព្រះពុទ្ធនេះ ព្រះនាមមាយា ព្រះបិតាព្រះនាមសុ-
ទ្ធោទនៈ ព្រះពុទ្ធអគ្គនេះ ព្រះនាមគោតម ។ ព្រះកោលិតៈ
๑ ព្រះឧបតិស្សៈ ๑ មិនមានអាសវៈ ច្រាសចាកពាគៈ មាន
ចិត្តស្ងប់រម្ងាប់ មានចិត្តតាំងមាំ ទឹងជាអគ្គសាវ័ក ភិក្ខុជា-
បដ្ឋាកឈ្មោះអានន្ទៈ ទឹងបំរើព្រះជិនស្រីនេះ ។ នាងខេមា
๑ នាងឧប្បលវណ្ណា ๑ មិនមានអាសវៈ ច្រាសចាកពាគៈ
មានចិត្តស្ងប់រម្ងាប់ ទាំងមានចិត្តតាំងមាំ ទឹងជាអគ្គសាវិកា ។

សុត្តន្តបិដកពេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ពុទ្ធវំសោ

ពោធិ តស្ស ភគវតោ អស្សត្ថោតិ បវុច្ចតិ
ចិត្តោ ច មាតុឧប្បវោ អគ្គោ ហោសុឧបដ្ឋកោ ។
ឧត្តរោ ច ឧត្តរា អគ្គោ ហោសុឧបដ្ឋិកា
អាយុ វស្សសតំ តស្ស តោតមស្ស យសស្សិនោ ។
តីនិ សុត្តាន វេនេយ្យំ អសមស្ស មហេសិនោ
អាមោទិតា ជនមេរ ពុទ្ធវីជញ្ជកេ អយំ ។
ខុក្កដ្ឋិសង្ខា វត្តន្តិ អង្គោជេន្តិ ហាសន្តិ ច
កតញ្ញវី ជមស្សន្តិ ឧសសហស្សិ សនេវកោ ។
យនិមស្ស លោកជាថស្ស វិវដ្ដិស្សាម សាសនំ
អនាគតម្ហិ អទ្ធានេ ហោស្សាម សម្មុខា តមំ ។
យថា មនុស្សា ឧទិតវត្តា បដិតន្តិំ វិវជ្ជយ
ហោដ្ឋាតិតំ តហោត្វាន ខុត្តវត្តិ មហាឧទិ ។

ឈើសម្រាប់ត្រាស់ដឹង នៃព្រះមានព្រះភាគអង្គនោះ ហៅ
ជាអស្សត្ថព្រឹក្ស ។ ចុងសាក ឈ្មោះចិត្តគហបតី១ ឈ្មោះ
ហត្ថាឡវកៈគហបតី ១ ទើបជាអគ្គឧបដ្ឋាក ។ នាងនន្ទមាតា ១
នាងឧត្តរា ១ ទើបជាអគ្គឧបដ្ឋាយិកា ។ ព្រះជន្មាយុរបស់ព្រះ
គោតមមានយសអង្គនោះ កំណត់ ១០០ ឆ្នាំ ។ ទេវតានិង
មនុស្សទាំងឡាយ លុះបានស្តាប់ព្រះបន្ទូលនេះ របស់ព្រះ
សម្ពុទ្ធ ព្រះអង្គមិនមានបុគ្គលស្មើ ទ្រង់ស្វែងរកនូវគុណធំ
ក៏ត្រេកអរថា ជដិលនេះ ជាពួជពន្ធុកនៃព្រះពុទ្ធ ។ សម្ងួន
ហ៊ោ ក៏ប្រព្រឹត្តទៅ មនុស្សព្រមទាំងទេវតា ទាំងមួយម៉ឺន
លោកធាតុ ក៏ទះដៃ សើចភ្នាក់ភ្នាយ ធ្វើអញ្ជលីនមស្ការថា
បើពួកយើងនឹងឃ្លាងមគ្គផល ក្នុងសាសនានៃព្រះលោកនាថ
អង្គនេះ ក្នុងកាលជាអនាគត ពួកយើងតង់នឹងបានសម្រេច
ចំពោះព្រះកក្លៃនៃព្រះគោតមអង្គនេះ ។ មនុស្សទាំងឡាយ
កាលឆ្ងងស្ទឹង បើឃ្លាងនូវកំពង់ចំពោះមុខ តង់កាន់យកកំពង់
ខាងក្រោម ហើយឆ្ងងស្ទឹងជាន់ដែរ យ៉ាងណាមិញ ។

ตติโย ภาโค พุทฺธวีโส

ฝาเมว มยิ สเพฺ ยถิ มุญฺเจมิหิ ฉิโน ,
อนาคตมฺหิ อทฺธาเน โหสฺสนฺติ สมฺพุทฺธา ๙หิ ฯ
ตสฺสาหิ วจนิ สุตฺวา กเยฺยา มหาเสฏฺฐาน มาทเรน
อธิจฺฉหิ วตฺตุ พุทฺธิ ฉสตาวหิปฺปิยา ฯ
ฉกรุ ฉญฺญาติ ชาติ สุเฉเก ชาติ ขตฺติโย
อโยมา ชาติ ฉนิกา ชาเยฏฺฐ มหาสิโย ฯ
ฉวิสฺสสหสฺสานิ อการุ อจฺฉาสิ เส(๑)
ฉิโต วิชิตาภิภูโม ตโย จาสาฉมุตฺตมา ฯ
ตินฺตาริ สหสฺสานิ ชาริโย สมลงฺกตา
วิชิตเสนา ชาติ สา ชาริ ฉนฺตุเก ชาติ อตฺรโช ฯ
นิมิตฺเต ตตุเก นิสฺสา ปฉสา ตมเนน นิกฺขมิ
สตฺตาหิ ปชาฉนารุ อจริ ปุริสุตฺตโม ฯ

---

๑ ฉ. ม. อชฺฌ เส วิสีติ ทิสฺสติ ฯ

បើយើងទាំងអស់គ្នា ឃ្លាងព្រះជិនស្រីអគ្គនេះ ក្នុងកាលជា
អនាគត ពួកយើងគង់ទីងបានសម្រេច ក្នុងទីចំពោះព្រះភក្ត្រ
នៃព្រះគោតមអគ្គនេះ កំយ៉ាងនោះដែរ ។ តថាគតបាន
បានឮព្រះពុទ្ធដីកា នៃព្រះពុទ្ធអគ្គនោះហើយ ក៏ញាំងចិត្តឲ្យ
រីករាយ ដោយក្រៃលែង បានអធិដ្ឋានទូវត្ត ដ៏លើសលុប
ដោយការបំពេញនូវបារមីទាំង ១០ ។ ព្រះពុទ្ធព្រះនាមនារទ:
ទ្រង់ស្វែងរកនូវគុណដ៏ធំ មានឧត្តរឈ្មោះធញ្ញវតី មហាក្សត្រ
ព្រះនាមសុទេវ: ជាព្រះបិតា ព្រះមាតា ព្រះនាមអនោមា ។
ព្រះនារទ:នោះ នៅគ្រប់គ្រងផ្ទះ អស់ ៩ ពាន់ឆ្នាំ ប្រាសាទ
ដ៏ប្រសើរមាន ៣ ខ្នង គឺ ជិតប្រាសាទ ១ ឆ្ងាយប្រាសាទ ១
អកិរាមប្រាសាទ ១ ។ មាននារី ៣-៤ ពាន់រូប សុទ្ធសឹងស្អិតស្អាងល្អ ព្រះនារី (ដែលជាអគ្គមហេសី) នោះ ព្រះ
នាមវិជិតសេនា ឯព្រះរាជបុត្រ ព្រះនាមឧត្តរ: ។ ព្រះ
ពុទ្ធជាបុរសវត្តដ៏ប្រសើរ ទ្រង់ទតឃើញ នូវនិមិត្តទាំង ៤
ហើយស្តេចចេញមហាភិនិស្ក្រមណ៍ ដោយការយាងទៅដោយ
ព្រះបាទផ្ទាល់ ហើយទ្រង់ប្រព្រឹត្តព្យាយាម អស់ ៧ ថ្ងៃ ។

ព្រហ្មាជា យាចិតោ សង្ឃោ ជាវរោ លោកជាយកោ

វត្តចក្កោ មហាវីរោ ជនញ្ជយ្យាធម្មតេមេ ។

កច្ចសាលោ ជិតមិត្តោ អហោសុំ អក្ខសាវកោ

ភាសេដ្ឋោ ជាមុបដ្ឋាកោ ជាវឥស្សូ មហោសិធោ ។

ឧត្តរា ជកុធិ ចេវ អហោសុំ អក្ខសាវិកោ

ពោធិ តស្សភគវតោ មហាសោណោតិ វុច្ចតិ ។

ឧក្កវិន្ធោ វសភោ ច អហោសុំ អក្ខបដ្ឋកោ

ឥន្ទវីរ ច កណ្ហ ច អហោសុំ អក្ខបដ្ឋិកោ ។

អដ្ឋាសីតិរតនាធិ អច្ចុគ្គតោ មហាមុនិ

កញ្ចនក្ខន្ធកសង្កាសោ ឧសសហស្សូ វិរោចតិ ។

ព្រះនារទៈជាលោកនាយក ជាមហាវីរបុរស ត្រូវព្រហ្ម
អាកាធនាហើយ ទើបទ្រង់ញាំងធម្មចក្រ ឲ្យប្រព្រឹត្ត ៣ ក្នុង
ទន្សាន៍ដ៏ប្រសើរ ឈ្មោះធនញ្ជៈ ។ ភិក្ខុឈ្មោះកុដ្ឋសាលៈ ១
ឈ្មោះជីតមិត្តៈ ១ ជាអគ្គសាវ័ក ភិក្ខុឈ្មោះវាសេដ្ឋៈ ជា
ឧបដ្ឋាក របស់ព្រះសម្ពុទ្ធនារទៈ ទ្រង់ស្វែងរកនូវគុណដ៏ធំ ។
នាងឧត្តរា ១ នាងផគ្គុនី ១ ជាអគ្គសាវិកា ឈើសម្រាប់
គ្រាស់ដីន នៃព្រះមានព្រះភាគអង្គនោះ គេហៅថា មហា-
សោណព្រឹក្ស ។ ឧបាសកឈ្មោះឧគ្គនិន្ទៈ ១ ឈ្មោះវាសភៈ ១
ជាអគ្គឧបដ្ឋាក ឧបាសិកាឈ្មោះឥន្ទីវរី ១ ឈ្មោះគណ្ឌី ១
ជាអគ្គឧបដ្ឋាយិកា ។ ព្រះមហាមុនី ទ្រង់មានកំពស់ ៨៨
ហត្ថក្រពុំ មានព្រះរូប ស្មើដោយគ្រឿងបូជា ជាវិការៈនៃ
មាស បានញាំងលោកធាតុទាំងមួយម៉ឺន ឲ្យភ្ញឺរុងរឿង ។

ឧរិមោ តារខពុទ្ធវំសោ

តស្ស ព្យាមប្បភាកោយោ ឯទ្ធាវតិ ទិសោទិសំ
ឯរន្ធរំ ទិវា រត្តឹ យោជនំ ផរតេ សទា ។
ន កេចិ តេន សមយេន សមត្តា យោជនេ ជនា
ខុត្តា បធីបេ ខុជ្ជលេន្តិ ពុទ្ធរំសីហិ ខិត្តតា ។
ឧប្បតិវស្សសមាសប្បន្តិ អាយុ វិជ្ជតិ តាវតេ
តាវតា តិដ្ឋមានោ សោ តារេសិ ជនតំ ពហុំ ។
យថា ខុទ្ទកិ កកនំ វិចិត្តំ ខុបសោភតិ
តថេវ សាសនំ តស្ស អរហន្តេហិ សោភតិ ។
សំសារសោតំ តារណាយ សេសតេរេ បដិបន្នកេ
ឆឡភិញ្ញេ ធនុំ កត្វា តិក្ខុតោ សោ ឧភសភោ។
សោបិ ពុទ្ធោ អសមសមោ តេបិ ខីណាសវា
អតុលតេជា
សព្ពេ សមន្តរហិតំ ឧទុ វត្តា សព្ពសង្ខារតំ។

ព្រះកាយរបស់ព្រះអង្គ មានវិស្តីប្រមាណមួយពាយោជន៍ តែងផ្សាយទៅកាន់ទិសតូចទិសធំ តែងផ្សាយទៅកាន់ទីប្រមាណ ១ យោជន៍ ទាំងថ្ងៃទាំងយប់ ជានិរន្តរ៍ សព្វ ៗ កាល ។ សម័យនោះ ជនទាំងឡាយពួកខ្លះ នៅកន្លងទីប្រមាណមួយយោជន៍ដោយជុំវិញ ត្រូវរស្មីទាំងឡាយនៃព្រះពុទ្ធ គ្របសង្កត់ហើយ មិនចាំបាច់អុជភ្លើងគប់ ឬអុជភ្លើងប្រទីបទាំងឡាយឡើយ ។ ព្រះជន្មាយុកំ-ណត់ ប្រាំបួនសែនឆ្នាំគត់ កាលទ្រង់ព្រះជន្មាយុនៅជាងបនោះ តែងញ៉ាំងប្រជុំជនដ៏ប្រើនឲ្យត្រូង ចាកសង្សារ ។ អាកាសដ៏វិចិត្រ រុងរឿង ដោយផ្កាយទាំងឡាយ យ៉ាងណា សាសនា របស់ព្រះ នារទៈអង្គនោះ ក៏រុងរឿងដោយព្រះអរហន្តទាំងឡាយ ក៏យ៉ាង នោះដែរ ។ ព្រះពុទ្ធព្រះនាមនារទៈ ប្រសើរជាងពួកនរៈអង្គ នោះ ទ្រង់ធ្វើស្ពាន គឺព្រះធម៌ឲ្យមាំ ដើម្បីបម្លងនូវជនទាំងឡាយ ដ៏សេស ដែលកំពុងដើរទៅ ដើម្បីឆ្លងនូវខ្សែទឹក គឺសង្សារ ហើយបរិនិព្វាន ។ ព្រះពុទ្ធស្មើដោយព្រះពុទ្ធ ដែលគ្មានបុគ្គលស្មើអង្គនោះក្តី ព្រះខីណាស្រពទាំងឡាយ មានតេជៈប្លឹងពុំបាន ទាំងអម្បាលនោះក្តី ក៏និព្វានបាត់បង់អស់ របស់ទាំងពួងក៏អន្តរាធានអស់ ឥហ្នឹ៎ ! សង្ខារទាំងពួង ជារបស់សោះសូន្យពិត ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ពុទ្ធវំសោ

ជាវនោ ជិនវំសោ ឯត្តោ សុទស្សនេ បុរេ
តេវ ជ្ជបវរេ ចតុយោជនមុគ្គតោតិ ។

ឥវពុទ្ធវំសោ នវមោ ។

ទសមោ បទុមុត្តរពុទ្ធវំសោ

(๑๑) ជាវនស្ស អបរេន សម្ពុទ្ធោ ទីបទុត្តមោ
បទុមុត្តរោ ជាម ជិនោ អនុកម្បោ សាកច្ឆមោ ។
មណ្ឌកប្បេ ច សោ អាសិ យម្ហិ ពុទ្ធោ អជាយថ
ឧសភក្ខន្ធកុសលា ជនតា តម្ហិ កប្បេ អជាយថ ។
បទុមុត្តរស្ស ភគវតោ បឋមេ ធម្មទេសនេ
កោដិសតសហស្សានំ ធម្មាភិសមយោ អហុ ។
តតោបរំបិ វស្សន្តេ តប្បយន្តេ ច ទាណិនេ
សត្តតីសសហស្សានំ ខុតិយាភិសមយោ អហុ ។

ព្រះនារទៈ ជាព្រះដ៏ន្ស្រីដ៏ប្រសើរ ទ្រង់បរិនិព្វានក្នុងព្រះសុទស្សនបុរី ព្រះស្តូបដ៏ប្រសើរ មានកម្ពស់ប្រមាណ ៤ យោជន៍ ។

ចប់ នារទពុទ្ធវង្ស ទី ៩ ។

បទុមុត្តរពុទ្ធវង្ស ទី ១០

[១១] ក្នុងកាលខាងក្រោយ អំពីព្រះពុទ្ធព្រះនាមនារទៈមក មានព្រះសម្ពុទ្ធព្រះនាមបទុមុត្តរៈ ទ្រង់ឧត្តមជាងសត្វដើងពីរ ទ្រង់ឈ្នះមារ ទ្រង់មិនរំកើប ឧបមាដូចសាគរ ។ ព្រះពុទ្ធនេះទ្រង់កើតឡើង ក្នុងកប្បណា កប្បនោះ ឈ្មោះមណ្ឌកប្ប ប្រជុំជនមានកុសលដុះឡើងហើយ តែងកើតក្នុងកប្បនោះ ។ កាលព្រះមានព្រះភាគ ព្រះនាមបទុមុត្តរៈ ទ្រង់សម្តែងនូវព្រះធម៌ជាដម្បូង សត្វចាំងឡាយ ប្រមាណមួយសែនកោដិ ក៏បានត្រាស់ដឹងនូវមគ្គនិងផល ។ លំដាប់តអំពីនោះមក កាលព្រះបរមសម្ពុទ្ធ ព្រះនាមបទុមុត្តរៈ ទ្រង់បង្វិរចក្កនូវធម៌ ទ្រង់ញុំាងពួកសត្វ ឲ្យឆ្អែតស្កប់ស្កល់ ពួកសត្វប្រមាណ ៣ ម៉ឺន ៧ ពាន់ បានត្រាស់ដឹងក្នុងលើកទី ២ ។

๑สเมา បទុមុត្តរពុទ្ធវំសោ

យម្ហិ កាលេ មហាវីរោ អាឧំ ឧបសន្តមិ

បិតុ សន្តិកំ ឧបគច្ឆិ អាហរិ អមតទុន្ទភិ ។

អាហរិតេ អមតភេរិម្ហិ វាសវ្ហេ ឆម្ហាដ្ឋិយោ

បញ្ចាសសតសហស្សានំ តតិយោភិសមយោ អហុ។

ខីណាសវោ វិញ្ញាបេសោ តារេសោ សព្ពចាណិនំ

នេសាទោ កុសលោ ពុទ្ធោ តារេសិ ជនតំ ពហុំ ។

សន្និចាតា តយោ អាសុំ បទុមុត្តរស្ស សត្ថុនោ

កោដិសតសហស្សានំ បឋមោ អាសិ សមាគមោ។

យទា ពុទ្ធោ អសមសមោ វាសិ វេភារបព្វតេ

ឆឡភិកោដិសហស្សានំ ទុតិយោ អាសិ សមាគមោ។

បុន ចារិកំ បក្កន្តេ តាមលិកមរដ្ឋតោ

អសីតិកោដិសហស្សានំ តតិយោ អាសិ សមាគមោ។

ក្នុងកាលណា ព្រះមហាវីរបុរស ស្តេចចូលទៅរកព្រះបាទអានន្ទជាព្រះបិតា លុះស្តេចចូលទៅកាន់សំណាក់ព្រះបិតាហើយ ទ្រង់ទូន្មសូរ គឺអមតធម៌ ។ កាលសូរ គឺអមតធម៌ ដែលព្រះអង្គទ្រង់ទូន្មហើយ ក្រៀងគឺធម៌ក៏ធ្លាក់ចុះ (ក្នុងកាលនោះ) ពួកសត្វប្រមាណ ៥ លាន បានត្រាស់ដឹងក្នុងលើកទី ៣ ។ ព្រះពុទ្ធទ្រង់ឈ្វាសក្នុងទេសនា ទ្រង់ទូន្មានពន្យល់ ចម្រូងនូវសត្វគាំងពួង បានចម្រូងហើយនូវប្រជុំជនជាច្រើន ។ ព្រះសាស្តាព្រះនាមបទុមុត្តរៈ មានសាវកសន្និបាត ៣ លើក គឺ សន្និបាតលើកទី ១ មានព្រះខីណាស្រព ប្រមាណមួយសែនកោដិ ។ កាលណា ព្រះសម្ពុទ្ធ ស្ទើរដោយព្រះអតីតពុទ្ធរកបុគ្គលស្មើគ្មាន ទ្រង់គង់នៅលើក្នុវែការបេពិត (ក្នុងកាលនោះ) ជាសន្និបាតលើកទី ២ មានព្រះខីណាស្រព ប្រមាណ ៩០ ពាន់កោដិ ។ កាលព្រះសម្ពុទ្ធ បៀសចេញចាកស្រុកចាកនិគមនិងដែន ទៅកាន់ចារកម្ពង់ទៀត នេះជាសន្និបាតលើកទី ៣ មានព្រះខីណាស្រពប្រមាណ ៨០ ពាន់កោដិ ។

สารัตฺถสนฺทีปเก ขุทฺทกนิกายสฺส ตุติวรเณ

อภาเตฺน สมเยน ชฏิลา นาม รฏฺเฐ
สมฺพหุลา มุนิ สงฺฆึ สกฏฺฐึ ทุสฺสมธาสิหึ ฯ
เสาปิ มึ ตุเณฺห ตฺยาหาสิ สงฺฆเมฏฺฐ นิสีทิย
สตสหาเสฺสหิ เตา ตาเสฺส อยึ ตุเณฺห ภวิสฺสติ ฯ
อหา ตาปิลฺยา รฺเญา นิกฺขมิตฺวา ตถาคเต
ปณามึ ปธหิตฺวาน ตา ทุกฺกรการกึ ฯ
อชชาลรุกฺขมูลสฺมึ นิสีทิตฺวา ตถาคเต
ตตฺถ ชายาสึ ปกฺขฺยา เนรญฺชมุปเสหิติ ฯ
เนรญฺชาย ตีรมฺหิ ชายาสึ อธิ เสา ชิเน
ปฏิยตฺตวรมคฺเคน โพธิมูลมฺหิ ฬหิติ ฯ
ตาเสา ปธกฺขิณึ กตฺวา โพธิมณฺฑึ อทกฺขึ
อสฺสตฺถรุกฺขมูลมฺหิ พุชฺฌิสฺสติ มหายเสา ฯ

សម័យនោះ តថាគតជាជដិល អ្នកនៅក្នុងជែន តថាគត
បានថ្វាយសំពត់ព្រមទាំងកត្តឹ ដល់ព្រះសង្ឃ មានព្រះពុទ្ធ
ជាប្រធាន ។ ព្រះពុទ្ធអង្គនោះ ទ្រង់គង់នៅក្នុងកណ្តាលនៃ
ភិក្ខុសង្ឃ ហើយទ្រង់ព្យាករតថាគតថា ក្នុងកប្បទីមួយសែន
អំពីកប្បនេះ ជដិលនេះ នឹងបានជាព្រះពុទ្ធមួយអង្គ ។ សត្វ
នេះ នឹងចេញចាកក្រុងកបិលពស្តុ ជាទីត្រេកអរ តំម្កល់ទូរ
ព្យាយាម ធ្វើទុក្ករកិរិយា ។ សត្វនេះនឹងអង្គុយទៀបគល់នៃ
អជបាលព្រឹក្ស ទទួលថ្វាយសក្នុងទីនោះ នឹងចូលទៅកាន់
ស្ទឹងនេរញ្ជរ ។ ព្រះជិនស្រីអង្គនោះ ទ្រង់សោយថ្វាយស
ទៀបឆ្នេរស្ទឹងនេរញ្ជរ ហើយស្តេចចូលទៅ ទៀបគល់នៃ
ពោធិព្រឹក្ស តាមផ្លូវដ៏ប្រសើរ ដែលគេតាក់តែង ។ លំដាប់
នោះ ព្រះសម្ពុទ្ធទ្រង់មានយសធំ ធ្វើប្រទក្សិណពោធិមណ្ឌៈ
ដ៏ប្រសើរ ហើយនឹងគ្រាស់ដីង ទៀបគល់អស្សត្ថព្រឹក្ស ។

ទសមោ បរមត្ថរតនវគ្គោ

ឥមស្ស ជនិកា មាតា មាយា ជាម ភវិស្សតិ

បិតា សុទ្ធោទនោ ជាម អយំ ហោស្សតិ គោតមោ ។

អជាសកា វីតរាគា សន្តចិត្តា សមាហិតា

កោលិតោ ឧបតិស្សោ ច អគ្គា ហោស្សន្តិ សាវកា

អានន្ទោ ជាមុបដ្ឋាកោ ឧបដ្ឋិស្សតិមំ ជិនំ ។

ខេមា ឧប្បលវណ្ណា ច អគ្គា ហោស្សន្តិ សាវិកា

អជាសកា វីតរាគា សន្តចិត្តា សមាហិតា ។

ពោធិ អស្ស ភគវតោ អស្សត្ថោតិ បវុច្ចតិ

ចិត្តោ ច ហត្ថាឡវកោ អគ្គា ហោស្សន្តុបដ្ឋកា ។

ឆន្នមាតា ច ឧត្តរា អគ្គា ហោស្សន្តុបដ្ឋិកា

អាយុ វស្សសតំ តស្ស គោតមស្ស យសស្សិនោ ។

ឥទំ សុត្វាន វចនំ អសមស្ស មហេសិនោ

អាមោទិតា នរមរូ ពុទ្ធវីជង្កុរេ អយំ ។

ព្រះមាតាបង្កើត នៃព្រះសម្ពុទ្ធអង្គនេះ ព្រះនាមមាយា ព្រះបិតា ព្រះនាមសុទ្ធោទន: ឯព្រះសម្ពុទ្ធអង្គនេះ ព្រះនាមគោតម ។ ព្រះកោលិត: ១ ព្រះឧបតិស្ស: ១ ជាអគ្គសាវ័កសុទ្ធតែមិនមានអាសវ: ប្រាសចាកពាគ: មានចិត្តស្ងប់រម្ងាប់ មានចិត្តតាំងមាំ ភិក្ខុជាឧបដ្ឋាកឈ្មោះអានន្ទ ទឹងបម្រើព្រះជិនស្រីអង្គនេះ ។ នាងខេមា ១ នាងឧប្បលវណ្ណា ១ ជាអគ្គសាវិកា សុទ្ធតែមិនមានអាសវ: ប្រាសចាកពាគ: មានចិត្តស្ងប់រម្ងាប់ មានចិត្តតាំងមាំ ។ ឈើសម្រាប់ត្រាស់ដឹង នៃព្រះមានព្រះភាគនោះ ហៅថាអស្សត្ថព្រឹក្ស ឧបាសកឈ្មោះចិត្តគហបតី ១ ឈ្មោះហត្ថឡវកគហបតី ១ ទឹងជាអគ្គឧបដ្ឋាក ។ នាងនន្ទមាតា ១ នាងឧត្តរា ១ ទឹងជាអគ្គឧបដ្ឋាយិកា ព្រះជន្មាយុរបស់ព្រះគោតម ដ៏មានយសអង្គនោះ កំណត់ ១០០ ឆ្នាំ ។ ទេវតា និងមនុស្សទាំងឡាយ លុះបានស្តាប់ព្រះបន្ទូលនេះនៃព្រះសម្ពុទ្ធ រកបុគ្គលស្មើគ្មាន ទ្រង់ស្វែងរកនូវគុណដ៏ធំហើយកំត្រេកអរថា ជដិលនេះ ជាពូជពង្សនៃព្រះពុទ្ធ ។

ខុក្កុដ្ឋសង្កា វត្តន្តិ អវ្ហោនន្តិ ហាសន្តិ ច
កតញ្ជលី នមស្សន្តិ ឧសសហស្សី សទេវកា ។

យតិមស្ស លោកជាដស្ស វិវដ្ដិស្សាម សាសនំ
អនាគតម្ហិ អទ្ធានេ ហោស្សាម សម្មុខា ឥមំ ។

យថា មនុស្សា ឧទិតវន្តា បដិតត្តំ វិវដ្ដិយ
ហោដ្ឋតិត្តំ កហោត្វាន ខុត្តវន្តំ មហាឧទិ ។

ឯវមេវ មយំ សព្ពេ យតិ មុញ្ចាមិមំ ជិនំ
អនាគតម្ហិ អទ្ធានេ ហោស្សាម សម្មុខា ឥមំ ។

តស្សាបិ វចនំ សុត្វា ខុត្តរី វត្តមជ្ជហិ
អកាសិ ខុក្កុំ(១) ឧទ្ធរ្ហំ ជដិតំ ឧសថារមិមូរិយា ។

ព្រាហ្មតា តិត្តិយា សព្ពេ វិមលា ខុម្មជា តថា
ឧ តេសំ តេជំ បរិចរន្តិ វដ្ដតោ ឧក្កុភន្តិ តេ ។

---

๑ ម. មត្តំ ។

សម្ដេងហោ៎ក៏ប្រព្រឹត្តទៅ មនុស្សព្រមទាំងទេវតា ទាំងបួយ
ហ្នឹងលោកជាតុ ក៏ទះដៃសើចភ្លាកភ្លាយ ធ្វើអញ្ជលីនមស្ការ
ថា បើពួកយើងឃ្លាងមគ្គផលកងសាសនា នៃព្រះលោកនាថ
អង្គនេះ ក្នុងកាលជាអនាគត ពួកយើងគងទំងបានសម្រេច
ចំពោះព្រះកត្តុព្រះគោតមនេះ ។ មនុស្សទាំងឡាយ កាល
ឆ្ងងស្ទឹង បើឃ្លាងកំពង់ ក្នុងទីចំពោះមុខ គង់កាន់យកទូវ
កំពង់ខាងក្រោម ហើយឆ្លងទូវស្ទឹងធំបានដែរ យ៉ាងណា ។
យើងទាំងអស់គ្នា បើឃ្លាងព្រះជិនស្រីនេះ ក្នុងកាលជាអនា-
គត គង់បានសម្រេចកងទីចំពោះព្រះកត្តុ នៃព្រះគោតម
នេះ ក៏យ៉ាងនោះដែរ ។ តថាគតបានឮព្រះបន្ទូល នៃព្រះ
សម្ពុទ្ធអង្គនោះហើយ បានអធិដ្ឋានតំដើរលើសលុបទៅ
បានធ្វើទូវឲ្យយាម ដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ មាំមួន ដោយការបំពេញ
ទូវបារមីទាំង ១០ ។ ក្នុងកាលនោះ តំរិយទាំងពួងអាក់អន់
តូចចិត្ត នៃនាសូភាត់ភ្ញាយ បរិស័ទពួកខ្លះនៃតំរិយទាំងនោះ
មិនបំរើតំរិយទាំងនោះ ក៏នាំគ្នាបៀសចេញចាកដែនទៅ ។

ទសមោ ពុទ្ធវគ្គោ

សព្ពេ តត្ថ សមាគច្ឆុំ ឧបគច្ឆុំ ពុទ្ធសន្តិកេ
តុវំ ជាលោ មហាវីរ សរណំ ហោហិ ចក្ខុមា ។
អនុកម្បកោ ការុណិកោ ហិតេសី សព្ពបាណិនំ
សម្បត្តេ តិត្ថិយេ សព្ពេ បញ្ហសីលេ បតិដ្ឋហិ ។
ឯវំ និកក្កុលំ អាសិ សុញ្ញតំ តិត្ថិយេហិ តំ
វិចិត្តំ អរហន្តេហិ វាសីភូតេហិ តាទិហិ ។
ឯកវំ ហិំសវតី ជាម អនន្តេ ជាម ទិត្តិយោ
សុជាតា ជាម ជដិកា បទុមុត្តរស្ស សត្ថុនោ ។
ឧ(១)វសុសហាសុបាដិ អតារំ អដ្ឋារសិ សោ
ជារី ពាហានោ យសវតី តយោ ចាសាធមុត្តមា ។

---

๑ ឱ. ម. ទស . . . ។

តិរិយទាំងពួង មកប្រជុំគ្នាក្នុងទីនោះ ហើយបានចូលទៅកាន់សំណាក់ នៃព្រះពុទ្ធ (ហើយពោលថា) បពិត្រព្រះមហាវីរៈ សូមព្រះអង្គជាទីពឹងពុំនាក់ (នៃយើងខ្ញុំទាំងឡាយ) បពិត្រព្រះអង្គមានចក្ខុ សូមព្រះអង្គជាទីរឭក ។ ព្រះពុទ្ធទ្រង់អនុគ្រោះទ្រង់ប្រកបដោយករុណា ទ្រង់សែ្វងរកប្រយោជន៍ ដល់សត្វទាំងពួង ទ្រង់ញុាំងតិរិយទាំងអស់ ដែលមកប្រជុំហើយឲ្យបិតនៅ ក្នុងសីល ៥ ។ សាសនា (របស់ព្រះសម្ពុទ្ធព្រះនាមបទុម្មុត្តរៈនោះ) មិនរឹតវែរ ជាសាសនាសូន្យ ចាកពួកតិរិយយ៉ាងនេះ សាសនានោះ វិចិត្រហើយដោយព្រះអរហន្តទាំងឡាយ ជាអ្នកស្គាត់ជំនាញ ជាតាទិបុគ្គល ។ ព្រះសាស្តា ព្រះនាមបទុម្មុត្តរៈ មានព្រះនគរ ឈ្មោះហង្សវតី មានមហាក្សត្រព្រះនាមអានន្ទៈ ជាព្រះបិតា មានព្រះមាតាព្រះនាមសុជាតា ។ ព្រះអង្គទ្រង់នៅគ្រប់គ្រងផ្ទះ អស់ ៩ ពាន់ឆ្នាំ ប្រាសាទទាំងឡាយ ដ៏ប្រសើរមាន ៣ ខ្នង គឺ នារីប្រាសាទ ១ ពាហនប្រាសាទ ១ យសវតីប្រាសាទ ១ ។

តិចត្តារិ សហស្សានិ ជាវំយោ សមលង្កតា
វសុលទត្តា ជាម(๑) ជាវី ឧត្តរោ ជាម(๒) អត្រជោ ។
និមិត្តេ ឧត្តរោ និស្សា ចាសាទេ ជាកិនិក្ខមិ
សត្តាហំ បជាធារំ អចរិ បុរិសុត្តមោ ។
ព្រហ្មា ជា យាចិតោ សន្តោ បធុម្មុត្តរោ វិជាយតោ
វត្តចក្កោ មហាវីរោ មិថិលុយ្យា ធម្មុត្តមេ ។
ទេវិលោ ច សុជាតោ ច អហោសុំ អគ្គសាវកា
សុមនោ ជាមុបដ្ឋាកោ បធុម្មុត្តរស្ស សត្ថុនោ ។
អមិតា អសមា ទេវ អហោសុំ អគ្គសាវិកា
ពោធិ តស្ស ភគវតោ សលទ្ធាតិ បវុច្ចតិ
អមិតោ(๓)ទេវ តិសេ្សា ច អហោសុំ អគ្គុបដ្ឋិកា
ហត្ថា ទេវ សុចិត្តា ច អហោសុំ អគ្គុបដ្ឋិកា ។

---

๑ ឧ. ម. វិសុទ្ធា ជាម ។ ๒ ម. ឧត្តមោ ។ ๓ ឧ. ម. វិតិណ្ណោ ។

មាននារីបីបួនពាន់ តាក់តែងល្អ ឯនារីដែលជាអគ្គមហេសី
ឈ្មោះវាសុលទត្តា ព្រះរាជបុត្រព្រះនាមទុត្តរៈ ។ ព្រះជិនស្រី
ប្រសើរជាងបុរស ទ្រង់ឃើញនូវនិមិត្តទាំង ៤ យ៉ាង ហើយ
ស្តេចចេញទៅ ដោយប្រាសាទ ទ្រង់ប្រព្រឹត្តសេចក្តីព្យាយាម
អស់ ៧ ថ្ងៃ ។ ព្រះបទុមុត្តរសម្ពុទ្ធ ជានាយក ជាមហាវីរបុរស
ត្រូវព្រហ្មអាកាធនាហើយ ទើបទ្រង់ញាំងធម្មចក្រឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ
ក្នុងឧទ្យានដ៏ប្រសើរ ឈ្មោះមិថិលា ។ កិក្ខុឈ្មោះទេវិល ១
ឈ្មោះសុជាតៈ ១ ជាអគ្គសាវ័ក កិក្ខុឈ្មោះសុមនៈ ជាឧបដ្ឋាក
របស់ព្រះសាស្តាព្រះនាមបទុមុត្តរៈ ។ កិក្ខុនីឈ្មោះអមិតា ១
ឈ្មោះអសមា ១ ជាអគ្គសាវិកា ឈើសម្រាប់ត្រាស់ដឹងនៃព្រះ
មានព្រះភាគអង្គនោះ ហៅថា សលឡព្រឹក្ស (ដើមស្រល់)។
ឧបាសកឈ្មោះអមិតៈ ១ ឈ្មោះតិស្សៈ ១ ជាអគ្គឧបដ្ឋាក
ឧបាសិកាឈ្មោះហត្ថា ១ សុចិត្តា ១ ជាអគ្គឧបដ្ឋាយិកា ។

๑สเมา បទុមុត្តរពុទ្ធវំសោ

អដ្ឋបញ្ញាសរតនំ　　អច្ចុគ្គតោ មហាមុនិ
កញ្ចនក្ខន្ធសន្ថារសោ　　ទ្វត្តឹសវរលក្ខណោ ។
កុដ្ឋ(๑) ករាជា កត្តិ ច　　រុក្ខា ឧភសិលុច្ចយោ
ន តស្សាវរណំ អត្ថិ　　សមន្តា ទ្វាទសយោជនេ ។
វស្សរតនសហស្សានិ　　អាយុ វិជ្ជតិ តាវទេ
តាវតា តិដ្ឋមានោ សោ　　តារេសិ ជនតំ ពហុំ ។
សន្តារេត្វា ពហុជនំ(២)　　និដ្ឋិត្វា សព្វសំសយំ
ជលិត្វា អគ្គិក្ខន្ធោវ　　និព្ពុតោ សោ សសាវកោ ។
បទុមុត្តរោ ជិនោ ពុទ្ធោ　　ឧដ្ឋាសិ មម្ហិ និព្ពុតោ
តត្ថេវ តស្ស ថូបវរោ　　ទ្វាទសមុព្ពេធយោជនោតិ ។

បទុមុត្តរពុទ្ធវំសោ ๑สเมา ។

---

๑ ឱ. ម. កុដា ។ ๒ ឱ. ម. ពហុជនំ ។

បទុមុត្តរពុទ្ធវង្ស ទី ១០

ព្រះសម្ពុទ្ធមហាមុនី ទ្រង់មានកំពស់ ៥៨ ហត្ថក្រពុំ មានព្រះអង្គដ៏ល្អល្អះ ច្រាកដស្មើដោយគ្រឿងបូជា ជាវិការៈនៃមាស មានលក្ខណៈដ៏ប្រសើរ ៣២ ប្រការ ។ ទ្វារក្តី គន្ទឹះទ្វារក្តី ជញ្ជាំងក្តី ឈើក្តី កំណំក្តី ជាគ្រឿងរាំងរា នៃព្រះសម្ពុទ្ធនោះ ក្នុងទីប្រមាណ ១២ យោជន៍ដោយជុំវិញ មិនមានឡើយ ។ ព្រះជន្មាយុមានកំណត់ មួយសែនឆ្នាំ កាលព្រះសម្ពុទ្ធនោះ ទ្រង់ព្រះជន្មាយុនៅដរាបនោះ ទ្រង់ញុំាងប្រជុំជនច្រើន ឲ្យធ្វើ (ចាកសង្សារ) លុះទ្រង់ចម្រើនជនជាច្រើនហើយ កាត់ទូរសេចក្តីសង្ស័យទាំងពួង ហើយបរិនិព្វាន ជាមួយនឹងសាវ័ក ដូចជាគំនរភ្លើងដែលឆេះរុងរឿង ហើយរលត់ទៅដូច្នោះ ។ ព្រះពុទ្ធជិនស្រី ព្រះនាមបទុមុត្តរៈ ទ្រង់បរិនិព្វានក្នុងនន្ទារាម ព្រះស្តូបដ៏ប្រសើរ របស់ព្រះអង្គ មានកំពស់ ១២ យោជន៍ (ដែលគេសាងហើយ) ក្នុងនន្ទារាមនោះ ។

ចប់ បុទុមុត្តរពុទ្ធវង្ស ទី ១០ ។

ឯកាទសមោ សុមេធពុទ្ធវំសោ

(๑๒) បទុមុត្តរស្ស អបរេន សុមេធោ នាម នាយកោ
ខុរាសនោ ខុត្តតេជោ សព្ពលោកុត្តមោ ជិនោ។
បសន្នចេត្តោ សុមុខោ ព្រហា ខុជុ បតាបវា
ហិតេសី សព្ពសត្តានំ ពហូ មោចេសិ ពន្ធនា ។
យទា ពុទ្ធោ ចាបុណាតិ្ត កោវិលំ ពោធិមុត្តមំ
សុទស្សនម្ហិ នគរេ ធម្មចក្កំ បវត្តយិ ។
តិស្សាបិ អភិសមយា តីណិ អហេសុំ ធម្មទេសនេ
កោដិសតសហស្សានំ បឋមាភិសមយោ អហុ។
បុនាបរំ កុម្ភកណ្ណំ យក្ខញ្ច ទមយី ជិនោ
ទុតិយាភិសមយោ អហុ កុតិយាភិសមយោ អហុ។

សុមេធពុទ្ធវង្ស ទី ១១

(១៦) ក្នុងកាលជាខាងក្រោយ អំពីព្រះសម្ពុទ្ធ ព្រះនាម បទុមុត្តរៈមក មានព្រះពុទ្ធព្រះនាមសុមេធៈ ព្រះអង្គជានាយក គេគ្រប់សង្កត់បានដោយក្រ ទ្រង់មានព្រះតេជៈដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ ជាព្រះជិនស្រី ដ៏ប្រសើរ។ តួមជាងលោកទាំងមូល ។ ព្រះអង្គ មានព្រះនេត្រថ្លាស្អាត មានព្រះកត្តែល្អល្អះ មានព្រះសរីរៈធំ មានព្រះសរីរៈត្រង់ល្អ មានព្រះតេជៈ ទ្រង់សែ្វងរកប្រយោជន៍ ដល់សត្វទាំងពួង ទ្រង់ញុំាងសត្វទាំងឡាយច្រើន ឲ្យរួចចាក ចំណង ។ កាលណា ព្រះពុទ្ធទ្រង់បានដល់នូវពោធិញ្ញាណ ដ៏ឧត្តមសព្វគ្រប់ហើយ ទ្រង់ញុំាងធម្មចក្រឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ក្នុង នគរឈ្មោះសុទស្សនៈ ។ ក្នុងការសែ្តងធម៌ទេសនានៃព្រះ ពុទ្ធព្រះនាមសុមេធៈអង្គនោះ មានការត្រាស់ដឹង៣លើក គឺ ការត្រាស់ដឹងទី១ មានពួកសត្វមួយសែនកោដិ ។ តមកទៀត ការត្រាស់ដឹងទី ២ មានពួកសត្វប្រមាណ ៩០ ពាន់កោដិ ក្នុងគ្រាដែលព្រះជិនស្រី ទ្រង់ទូន្មានយក្ស ឈ្មោះកុម្ភកណ្ណៈ។

ฉกาទสเมา สเมฆพุทฺธวโร

ปุณฺณมาย อหุ ตสฺสา จตุสจฺจปฺปกาสนา
อสีตโกฏิสหสฺสานิ ตติยาภิสมเย อหุ ฯ

สนฺนิปาตา ตโย อาสุ สุเมธสฺส มเหสิโน
ขีณาสวานิ วิมลานิ สพฺพจนฺทาน ตาทินํ

สุทสฺสนมฺหิ นครเว ขุปกญฺเ ชินา ยถา
ตถา ขีณาสวา ภิกฺขู สมีสุ สตโกฏิโย ฯ

ปุณฺณมาย เทวคฺฆเช ภิกฺขูนิ กถินตฺถเต
ตถา ธุตโกฏีนิ ขุตฺตโย อาสิ สมาคเม ฯ

ปุณฺณมาย ทิสฺวาโน ยถา จรติ จาริกํ
ตถา อสีตโกฏีนิ ตตฺโย อาสิ สมาคเม ฯ

อภาเยน สเมยน ขุตฺวา ภาม มาณวโก
อสีตโกฏิโย มยฺหิ ยเว สนฺนิจิตา ชนา ฯ

តមកទៀត ការត្រាស់ដឹងទី ៣ មានពួកសត្វ ៨០ ពាន់កោដិ ក្នុងគ្រាដែលព្រះសម្ពុទ្ធ មានយសរាប់មិនបាន ទ្រង់ប្រកាសនូវសច្ចៈ ៤ ប្រការ ។ ព្រះសុមេធមហោសី មានសាវក-សន្និបាត ៣ លើក ដែលសុទ្ធតែជាព្រះខីណាស្រព ប្រាសចាកមន្ទិល មានចិត្តស្ងប់រម្ងាប់ មានចិត្តទន់ធន់ គឺក្នុងកាលដែលព្រះជិនស្រី ស្តេចចូលទៅកាន់នគរសុទស្សនៈ មានភិក្ខុជាព្រះខីណាស្រព ១០០ កោដិ បានមកប្រជុំ (នេះសន្និបាតលើកទី ១) ។ តមកទៀត សន្និបាតលើកទី ២ មានភិក្ខុប្រមាណ ៩០ កោដិ (មកប្រជុំ) ក្នុងពេលក្រាលកឥនលើកំខែវកូដ ។ តមកទៀត សន្និបាតលើកទី ៣ មានភិក្ខុប្រមាណ ៨០ កោដិ មកប្រជុំ ក្នុងកាលព្រះទសពលស្តេចទៅកាន់ឋានកៈ ។ សម័យនោះ តថាគតកើតជាមាណពឈ្មោះទត្តៈ តថាគតបានសន្សំទ្រព្យទុកក្នុងផ្ទះ ប្រមាណ ៨០ កោដិ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ពុទ្ធវំសោ

កោវិឡំ សង្ខំ ធត្វាន សសង្ខេ្ឆ លោកជាយកេ
សរណំ តស្ស ឧបគញ្ឆឹ បព្ភដ្ឋំ អតិភេឌយឺ ។
សោបិ មំ តជា ព្យាកាសិ ភវេន្តោ អន្តរោធនំ
តីសភេ្ឆ សហស្សម្ហិ អយំ ពុទ្ធោ ភវិស្សតិ ។
អហុ ភេបិល្លយា រម្ហា ជិក្ខមិត្វា តថាគតោ
បជានំ បធមហិត្វាន ភត្វា ទុក្ការការកំ ។
អជបាលរុក្ខមូលស្មឹ ជិសីជិត្វា តថាគតោ
តត្ត ចាយាសំ បក្ខយ្ហ នេរញ្ជរមុបេហិតិ ។
នេរញ្ជរាយ តីរម្ហិ ចាយាសំ អធិសោ ជិនោ
បជិយត្តរមភេ្ខន ពោធិមូលម្ហិ ឋហិតិ ។
តតោ បធក្ខិណំ ភត្វា ពោធិមណ្ឌំ អន្តរំ
អស្សត្ថរុក្ខមូលម្ហិ ពុជ្ឈិស្សតិ មហាយសោ។
ឥមស្ស ជនិកា មាតា មាយា ជាម ភវិស្សតិ
បិតា សុទ្ធោធនោ ជាម អយំ ហោស្សតិ គោតមោ។

តថាគតថ្វាយទ្រព្យទាំងអស់ ឥតមានសេសសល់ ដល់ព្រះលោកនាយក ព្រមទាំងព្រះសង្ឃ ហើយបានយកព្រះលោកនាយកនោះជាទីពឹង បានពេញចិត្តបំពេញបព្វជ្ជា ។ គ្រានោះ ព្រះអង្គទ្រង់ធ្វើនូវអនុមោទនា ហើយព្យាករតថាគតថា ក្នុងកប្បទី ៣០ ពាន់ មាណពនេះ នឹងបានជាព្រះពុទ្ធ (មួយអង្គ) សត្វនេះ នឹងចេញចាកក្រុងកបិលពស្តុ ជាទីកំណើត ហើយតម្កល់នូវព្យាយាម ធ្វើទុក្ករកិរិយា ។ សត្វនេះ នឹងអង្គុយនៅ ទៀបគល់អជបាលព្រឹក្ស ទទួលបាយាសក្នុងទីនោះ ហើយចូលទៅកាន់ស្ទឹងនេរញ្ជរា ។ ព្រះជិនស្រីអង្គនោះ នឹងសោយបាយាស ទៀបឆ្នេរស្ទឹងនេរញ្ជរា ហើយស្តេចចូលទៅ ទៀបគល់នៃពោធិព្រឹក្ស តាមផ្លូវដ៏ប្រសើរដែលគេតាក់តែងហើយ ។ លំដាប់នោះ ព្រះមានយសធំ នឹងធ្វើប្រទក្សិណ នូវពោធិមណ្ឌៈដ៏ប្រសើរ ហើយនឹងត្រាស់ដឹង ទៀបគល់នៃអស្សត្ថព្រឹក្ស ។ ព្រះមាតាបង្កើតរបស់ព្រះសម្ពុទ្ធអង្គនេះ នឹងមានព្រះនាមមាយា ព្រះបិតាព្រះនាមសុទ្ធោទនៈ ព្រះពុទ្ធអង្គនេះ ព្រះនាមគោតម ។

ឯកាទសមោ សុមេធពុទ្ធវំសោ

អជាសភ វីតភតា សន្តចិត្តា សមាហិតា

កោលិតោ ឧបតិស្សោ ច អគ្គា ហោស្សន្តិ សាវកា

អានន្ទោ ជាមុបដ្ឋាកោ ឧបដ្ឋិស្សតិមំ ជិនំ ។

ខេមា ឧប្បលវណ្ណោ ច អគ្គា ហោស្សន្តិ សាវិកា

អជាសភ វីតភតា សន្តចិត្តា សមាហិតា ។

ពោធិ តស្ស កកុធោ អស្សត្ថោតិ បវុច្ចតិ

ចិត្តោ ច ហត្ថាឡវកោ អគ្គា ហោស្សន្តុបដ្ឋកា ។

ឧត្តរា តាបសោ ច ឧត្តរា អគ្គា ហោស្សន្តុបដ្ឋិកា

អាយុ វស្សសតំ តស្ស កោតមស្សយសស្សិនោ ។

ឥទំ សុត្វាន វចនំ អសមស្ស មហេសិនោ

អាមោទិតា ឆរមរូ ពុទ្ធវីជញ្ជកេ អយំ ។

សុមេធពុទ្ធវង្ស ទី ១១

ព្រះកោលិតៈ ១ ព្រះឧបតិស្សៈ ១ ជាអ្នកមិនមានអាសវៈ ប្រាសចាកតម្រេក មានចិត្តស្ងប់រម្ងាប់ មានចិត្តតម្កល់មាំ ទ័ងជាអគ្គសាវ័ក កិត្តុជាឧបដ្ឋាកឈ្មោះអានន្ទ ទ័ងបម្រើនូវព្រះជិនស្រីអង្គនោះ ។ នាងខេមា ១ នាងឧប្បលវណ្ណា ១ ជាអ្នកមិនមានអាសវៈ ប្រាសចាកតម្រេក មានចិត្តស្ងប់រម្ងាប់ មានចិត្តតម្កល់មាំ ទ័ងជាអគ្គសាវិកា ។ ឈើសម្រាប់ត្រាស់ដឹង របស់ព្រះមានព្រះភាគអង្គនោះ ហៅថាអស្សត្ថព្រឹក្ស ឧបាសកឈ្មោះចិត្តគហបតី ១ ហត្ថាឡវកគហបតី ១ ទ័ងជាអគ្គឧបដ្ឋាក ។ ឧបាសិកាឈ្មោះនន្ទមាតា ១ ឧត្តរា ១ ទ័ងជាអគ្គឧបដ្ឋាយិកា ព្រះដន្ទាយុព្រះគោតម មានយសនោះ មានកំណត់ ១០០ ឆ្នាំ ។ ទេវតានិងមនុស្សទាំងឡាយ លុះបានស្តាប់នូវព្រះបន្ទូលនេះ នៃព្រះមហេសី មិនមានបុគ្គលស្មើ ក៏មានចិត្តត្រេកអរថា មាណពនេះ ជាពួជពន្ធុកនៃព្រះពុទ្ធ ។

ឧក្កដ្ឋិសង្ខា វត្តន្តិ អង្គោដេន្តិ ហាសន្តិ ច
កាតញ្ញលី ឆមសន្តិ ឩសសមាសន្តិ សេវកា។
យទិមស្ស លោកជាឋស្ស វិវដ្ដិស្សាម សាសនំ
អនាគតម្ហិ អទ្ធានេ ហោស្សាម សម្មុខា ឥមំ។
យថា មនុស្សា នទិំ តរន្តា បដិតំត្តំ វិវដ្ដិយ
ហោដ្ឋាតំត្តំ កហោន្តិ ឩត្តរន្តិ មហាជនិំ ។
ឯវមេវ មយំ សព្ពេ យទិ មុញ្ចាមិមំ ជដំ
អនាគតម្ហិ អទ្ធានេ ហោស្សាម សម្មុខា ឥមំ។
តស្សាបិ វចនំ សុត្វា អាយ្យោ ចិត្តំ បសាទយិ
ឩត្តរិំ វត្តមដ្ឋាសិ ឩសចារមិ្ហរិយោ ។
សុត្តន្តិំ វិនយញ្ចាបិ ជាវន្តិ សត្ថុសាសនំ
សព្ពំ បរិយាបុណិត្វាន សោភយិ ជិនសាសនំ ។
តត្ថប្បមត្តោ វិហរន្តោ ឯសដ្ឋិវស្សគណនមេ
អតិញ្ញាចារមិ បត្វា ព្រហ្មលោកមកញ្ចិហំ ។

សម្តេងហ៊ោកំប្រព្រឹត្តទៅ មនុស្សទេវតា ទាំងមួយម៉ឺន លោកធាតុ កំរះដៃសើចអ្នាកអ្នាយ ធ្វើអញ្ជលីនមស្ការថា បើពួកយើងនឹងឃ្លាងមគ្គផល ក្នុងសាសនានៃព្រះលោកនាថអង្គនេះ ក្នុងកាលជាអនាគត ពួកយើងនឹងបានសម្រេច ចំពោះព្រះកត្តែនៃព្រះគោតមនេះ ។ មនុស្សទាំងឡាយ កាលឆ្ងន់ស្ងឹង បើឃ្លាងកំពង់នៅទីចំពោះមុខ គង់កាន់យកកំពង់ខាងក្រោម ហើយឆ្ងន់ស្ងឹងជំបានដែរ យ៉ាងណា ។ ពួកយើងទាំងអស់គ្នា បើឃ្លាងព្រះដ៏នស្រីនេះ ក្នុងកាលជាអនាគត គង់បានសម្រេច ក្នុងទីចំពោះព្រះកត្តែ នៃព្រះគោតមនេះ កំយ៉ាងនោះដែរ ។ តថាគត បានស្តាប់ព្រះបន្ទូល នៃព្រះសម្ពុទ្ធអង្គនេះហើយ បានញុំាងចិត្តឲ្យជ្រះថ្លាក្រៃលែង បានអធិដ្ឋានវត្តដ៏លើសលុប ដោយការបំពេញនូវបារមី ១០ ។ តថាគតបានរៀននូវព្រះសូត្រ ព្រះវិន័យ និងសត្ថុសាសនៈដែលមានអង្គ ៩ ទាំងអស់ ហើយញុំាងសាសនានៃព្រះជិនស្រីឲ្យល្អរុងរឿង ។ តថាគតជាអ្នកមិនប្រមាទ ក្នុងសាសនានោះ កាលតថាគតនៅ ក្នុងទីអង្គុយ ទីឈរ ទីដើរ ក៏បានដល់អភិញ្ញាបារមី ហើយទៅកើតក្នុងព្រហ្មលោក ។

ឯកាទសមោ សុមេធពុទ្ធវំសោ

សុទស្សនំ ជាម នគរំ សុទត្តោ ជាម ទេត្តិយោ

សុទត្តា ជាម ជនិកា សុមេធស្ស មហេសិនោ ។

ឆវាសុស្សសហស្សានិ អគារំ អជ្ឈាវសិ សោ

សុចន្ធោ កញ្ចនោ សិរីវឌ្ឍា តយោ ភាសាធមុត្តមា ។

តិសោឌ្ឍសសហស្សានិ នារិយោ សមលង្កតា

សុមនា ជាម សា ជារី បុនព្ភោ ជាម អត្រជោ ។

និមិត្តេ ចតុរោ និស្សា ហត្ថិយានេន និក្ខមិ

អឌ្ឍនកំ អដ្ឋមាសំ បធានំ បទហី ជិនោ ។

ព្រហ្មុនា យាចិតោ សន្តោ សុមេធោ លោកនាយកោ

វត្តចក្កា មហារីរោ សុទស្សនុយ្យានមុត្តមេ ។

សរណា ច សឪកាមោ ច អហោសុំ អក្ខសាវកា

សាករោ ជាមុបដ្ឋាកោ សុមេធស្ស មហេសិនោ ។

ព្រះសម្ពុទ្ធព្រះនាមសុមេធៈ ជាមហេសី មានព្រះនគរឈ្មោះ
សុទស្សនៈ ព្រះមហាក្សត្រ ព្រះនាមសុទត្តៈ ជាព្រះបិតា
ព្រះមាតាបង្កើត ព្រះនាមសុទត្តា ។ ព្រះសុមេធសម្ពុទ្ធនោះ
ទ្រង់នៅគ្រប់គ្រងផ្ទះ អស់ ៩ ពាន់ឆ្នាំ ប្រាសាទដ៏ប្រសើរ មាន
៣ ខ្នង គឺសុចន្ទប្រាសាទ ១ កញ្ចនប្រាសាទ ១ សិរីវឌ្ឍ-
ប្រាសាទ ១ ។ មានទារីប្រមាណ ១៦ ពាន់រូប សុទ្ធសឹងតែ
តាត់តែងល្អហើយ ឯទារីដែលជាអគ្គមហេសីនោះ ព្រះនាម
សុមនា ព្រះពាជបុត្រ ព្រះនាមបុនព្វៈ ។ ព្រះជិនស្រីទ្រង់
យើញនូវនិមិត្ត ៤ យ៉ាង ហើយស្តេចចេញទៅដោយហត្ថិ-
យាន ទ្រង់តម្កល់ព្យាយាម អស់ ៨ ខែគត់ ។ ព្រះលោក-
នាយក ព្រះនាមសុមេធៈ ជាមហាវីរៈ ត្រូវព្រហ្មអាយាចនា
ហើយ ទ្រង់ញាំងធម្មចក្រឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ក្នុងទន្សាយដ៏ប្រសើរ
ឈ្មោះសុទស្សនៈ ភិក្ខុឈ្មោះសរណៈ ១ ឈ្មោះសព្ពកាមៈ
១ ជាអគ្គសាវ័ក របស់ព្រះសុមេធៈ ដែលទ្រង់ស្វែងរក
នូវគុណដ៏ធំអង្គនោះ ភិក្ខុជាឧបដ្ឋាក ឈ្មោះសាគរៈ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ពុទ្ធវំសោ

ភគា ចេវ សុភមា ច　　អហោសុំ អគ្គសាវិកា
ពោធិ តស្ស ភគវតោ　　ឯម្ពរុក្ខោតិ(๑) បវុច្ចតិ ។
ឧរុវេលោ ចេវ យសវោ ច　　អហោសុំ អគ្គុបដ្ឋកា
យសោ ជាម សិរីភ ច(๒)　　អហោសុំ អគ្គុបដ្ឋិកា ។
អដ្ឋាសីតិរតនានិ　　អគ្គុក្ខតោ មហាមុនិ
ឧភាសេតិ ទិសា សព្ពា　　ចន្ទោ តារកណោ យថា ។
ចក្កវត្តិមណិ ជាម　　យថា តបតិ យោជនំ
តថេវ តស្ស រតនំ　　សមន្តា ជវតិ យោជនំ ។
ឆប្បិតាសស្ស សហាសព្ពានិ　　អាយុ វិជ្ជតិ តាវទេ
តាវតា តិដ្ឋមានោ សោ　　តារេសិ ជនតំ ពហុំ ។
តេវិជ្ជា ឆឡភិញ្ញាហិ　　ពលប្បត្តេហិ តាទិហិ
សមាកុលមិទំ អាសិ　　អរហន្តេហិ សាសនំ ។

---

๑ ឱ. ម. មហានិម្ពោតិ ។ ๒ ឱ. ម. យសោធរា សិរីមោ ជាតិ ទិស្សតិ ។

កិកុនីឈ្មោះកាមា ១ ឈ្មោះសុកាមា ១ ជាអគ្គសាវិកា ឈើ
សម្រាប់ត្រាស់ដឹង នៃព្រះមានព្រះភាគនោះ ហៅថា ទិម្ព-
ព្រឹក្ស (ដើមស្ពៃ) ។ ឧបាសកឈ្មោះ ឧរុវេលៈ ១ ឈ្មោះ
យសៈ ១ ជាអគ្គឧបដ្ឋាក ឧបាសិកាឈ្មោះយសា ១ ឈ្មោះ
សិរិវៅ ១ ជាអគ្គឧបដ្ឋាយិកា ។ ព្រះមហាមុនី ទ្រង់មានកំពស់
៨៨ ហត្ថក្រពុំ ទ្រង់ញុំាងទិសទាំងពួងឲ្យភ្លឺ ដូចព្រះចន្ទ្រ រុង-
រឿងកន្ទុងពួកផ្កាយ ។ តែវាមណីរបស់ស្តេចចក្រពត្តិ ភ្លឺរុង-
រឿងអស់ទីប្រមាណមួយយោជន៍ យ៉ាងណា រតនៈ គឺពន្លឺនៃ
ព្រះមានព្រះភាគនោះ តែងផ្សាយទៅកាន់ទី ប្រមាណមួយ
យោជន៍ដោយជុំវិញ ក៏យ៉ាងនោះដែរ ។ ព្រះដន្ទាយុមានកំ-
ណាត់៩ ម៉ឺនឆ្នាំគត់ ព្រះសុមេធអគ្គនោះ កាលទ្រង់ព្រះដន្ទាយុ
នៅដរាបនោះ តែងញុំាងប្រជុំជនច្រើនឲ្យឆ្លងចាកសង្សារ ។
ព្រះសាសនានេះ កុះករដោយពួកព្រះអរហន្ត ដែលមាន
វិជ្ជា ៣ និងអភិញ្ញា ៦ ដល់នូវកម្ចាត់ ជាតាទិបុគ្គល ។

ទ្វាទសអៅ សុជាតពុទ្ធវំសោ

តេបិ សព្ពេ អមិតយសា វិបស្សិម្ពុត្តា និរូបធី

ញាណាលោកំ ទស្សយិត្វា និព្ពុតា តេ មហាយសា។

សុមេធោ ជិនវរោ ពុទ្ធោ មេជាភមិ្ហ និព្ពុតោ

ជាតុវិត្ថារកំ អាសិ តេសុ តេសុ បទេសតោតិ។

សុមេធពុទ្ធវំសោ ឯកាទសមោ ។

ទ្វាទសអៅ សុជាតពុទ្ធវំសោ

(១៣) តត្ថេវ មណ្ឌកប្បម្ហិ សុជាតោ ជាម ជាយកោ

សីហហនុ ទុសភក្ខន្ធោ អប្បមេយ្យោ ទុរាសទោ ។

ចន្ទោវ វិមលោ សុទ្ធោ សនរំសីវ បតាបវា

ឃរំ សោភតិ សម្ពុទ្ធោ ជលន្តោ សិរិយា សទា ។

ចារុណិត្វាន សម្ពុទ្ធោ កោរលំ ពោធិមុត្តមំ

សុមង្គលម្ហិ ឆកវេ ធម្មចក្កំ បវត្តយិ ។

ព្រះអរហន្តទាំងពួងនោះ សឹងតែមានយសរាប់មិនបាន សុទ្ធតែ
រួចផុតហើយ មិនមានឧបធិទាំងអស់ ព្រះអរហន្តទាំងនោះ មាន
យសធំ បានសម្តែងនូវពន្ធ គឺព្រះញាណ ហើយនិព្វាន៧ ។
ព្រះពុទ្ធព្រះនាមសុមេធៈ ជាព្រះជិនស្រីប្រសើរ ទ្រង់និព្វាន ក្នុង
មេឆាពាម ព្រះជាតុផ្សាយទៅក្នុងប្រទេសទាំងឡាយនោះ ។ ។

ចប់ សុមេធពុទ្ធវំសៈ ទី ១១ ។

សុជាតពុទ្ធវំសៈ ទី ១២

(១៣) ក្នុងមណ្ឌកប្បនោះឯង មានព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធជានាយក
ព្រះនាមសុជាតៈ ទ្រង់មានព្រះហនុកា ដូចជាចង្កានៃពាជសីហៈ
ទ្រង់មានព្រះសុរង ដូចជា-កនៃគោឧសភៈ ទ្រង់មានព្រះគុណ
ប្រមាណមិនបាន គេគ្រប់សង្កត់មិនបាន ។ ព្រះសម្ពុទ្ធដ៏បរិសុទ្ធ
ច្រាសចាកមន្ទិល ដូចជាព្រះចន្ទ្រ មានតេជៈ ដូចជាព្រះអាទិត្យ
ភ្លឺរុងរឿងដោយព្រះស៊ីរី សព្វ។ កាល យ៉ាងនេះ ។ ព្រះសម្ពុទ្ធ
ទ្រង់ដល់នូវពោធិញ្ញាណ ដ៏ប្រសើរសព្វគ្រប់ហើយ ទ្រង់ញុំាង
ព្រះធម្មចក្រឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ក្នុងព្រៃនគរ ឈ្មោះសុមង្គលៈ ។

สุត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ពុទ្ធវំសោ

ឥទេសេត្តា បវរំ ធម្មំ សុជាតោ លោកនាយកោ
អសីតិកោដី អភិសមីសុ បឋមេ ធម្ម ទេសនេ ។
យទា សុជាតោ អមិតយសោ ឥវេ វស្សមុទាគមិ
សត្តត្តិសតសហស្សានំ ទុតិយាភិសមយោ អហុ។
យទា សុជាតោ អសមោ ឧបគញ្ឆិ បិតុ សន្តិកំ
សដ្ឋិសតសហស្សានំ តតិយាភិសមយោ អហុ។
សន្ថវោតា តយោ អាសុំ សុជាតស្ស មហេសិនោ
ខីណាសវានំ វិមលានំ សន្តចិត្តាន តាទិនំ ។
អភិញ្ញាពលប្បត្តានំ អប្បត្តានំ ភវាភវេ
សដ្ឋិសតសហស្សានំ បឋមំ សន្និបតីសុ តេ ។
រុជាបរំ សន្និបាតេ តិក្ខិក្ខេមាណ ជិនេ
បញ្ញាសសតសហស្សានំ ទុតិយោ អាសិ សមាគមោ។

កាលព្រះលោកនាយក ព្រះនាមសុជាតៈ ទ្រង់សម្តែងនូវធម៌ដ៏ប្រសើរ សត្វពាន់ឮយចំនួន ៨០ កោដិ បានសម្រេចមគ្គផល ក្នុងព្រះធម្មទេសនាជាដំបូង ។ កាលណា ព្រះសម្ពុទ្ធព្រះនាមសុជាតៈ ទ្រង់មានយសរាប់មិនបាន ស្តេចចូលទៅកាន់ព្រះវិស្សាក្នុងទេវលោក កាលនោះ ការត្រាស់ដឹងនូវធម៌លើកទី ២ មានពួកសត្វ ៣៧ សែន ។ កាលណា ព្រះពុទ្ធ ព្រះនាមសុជាតៈ រកបុគ្គលស្មើគ្មាន ស្តេចចូលទៅកាន់សំណាក់ព្រះពុជបិតា កាលនោះ ការត្រាស់ដឹងនូវធម៌ទី ៣ មានពួកសត្វ ៦០ សែន ។ ព្រះសុជាតមហេសីមានសាវកសន្និបាត ៣ លើក ដែលសុទ្ធតែជាព្រះខីណាស្រព ប្រាសចាកមន្ទិល មានចិត្តស្ងប់រម្ងាប់ ជាតាទិបុគ្គល ជាអ្នកដល់នូវអភិញ្ញានិងពលៈ ជាអ្នកមិនដល់ (នូវការកើត) ក្នុងភពគួបនិងភពធំ គឺព្រះអរហន្តទាំងនោះ ប្រមាណ ៦០ សែន បានមកប្រជុំ ជាសន្និបាតលើកដំបូង ។ តមកទៀត ការប្រជុំក្នុងកាលដែលព្រះជិនស្រី ទ្រង់ចុះចាកទេវលោក នេះជាសន្និបាតលើកទី ២ មានព្រះខីណាស្រព ចំនួន ៩០សែន ។

๒.๑.๑๐ สุวัณณหังสชาดก

ขุปสงฺฆมฺหิ นรุสภ(๑) ตสฺส เย อคฺคสาวกา
เตสุหิ สตสหสฺเสสุ สมฺพุทฺโธ ขุปสงฺฆมิ ฯ
อหาเรน สมเยน จตุนฺนมฺปิ สสฺสเร
อลงฺกริตฺวา เอกาสึ จกฺกวตฺตี มหพฺพโล ฯ
จตุนฺนมฺปิ มหาทีปานํ รตเน สตฺต อุตฺตเม
พุทฺธ นิยฺยาเนยฺยสฺส ปพฺพตสฺส สมีปเก ฯ
อากาสฏฺฐา ฉนฺนวุเต ขุฏฺฐานํ วนฺทิตุมฺหิ
ขุปเนตฺวา กิกฺกุสนฺธสฺส ปจฺจยา สยนาสนา ฯ
เสาปิ มาณโว(๒) ตาวเทว ฉสหสฺสมฺหิ สสฺสเร
สีสเกปสหสฺสานิ อยา พุทฺธา ภวิสฺสติ ฯ
อหา เกนิสฺสหา รญฺญา นิกฺขมิตฺวา ตถาคโต
ปฐมา ปฐวิสฺสาน กตฺวา ขุกฺกรการิกา ฯ

---

๑ ฉ. ขุปสงฺฆมฺหา นรีสภา ฯ ม. ขุปสงฺฆมฺหา นราสภา ฯ ๒ ฉ. ม. ปุพฺเพ ฯ

អគ្គសាវ័កណា របស់ព្រះពុទ្ធ ព្រះនាមសុជាតៈនោះ បាន
ចូលទៅគាល់ព្រះសម្ពុទ្ធ ដ៏ប្រសើរជាងនរៈ អគ្គសាវ័កនោះ
បានចូលទៅគាល់ព្រះសម្ពុទ្ធ មួយអន្ទើរដោយកិក្ខុ ប្រមាណ
៤ សែនរូប (នេះជាសន្និបាតលើកទី ៣) ។ សម័យនោះ
តថាគតជាស្តេចចក្រពត្តិ មានកម្លាំងច្រើន ជាធំក្នុងទ្វីបទាំង ៤
អាចហោះទៅក្នុងអាកាសបាន ។ តថាគតបានថ្វាយនូវពេជ-
សម្បត្តិជាច្រើនក្នុងទ្វីបទាំង ៤ នូវកែវដ៏ឧត្តមទាំង ៧ ប្រការ
ចំពោះព្រះពុទ្ធ ហើយបួសក្នុងសំណាក់ នៃព្រះសម្ពុទ្ធអគ្គ
នោះ ។ អាវាមិកជនទាំងឡាយ ក្នុងជនបទ បានប្រមូលមកនូវ
សួយសាអាករ ជាបច្ច័យ ទីដេក ទីអង្គុយ ហើយនាំចូលទៅ
ថ្វាយដល់កិក្ខុសង្ឃ ។ កាលនោះ ព្រះសុជាតសម្ពុទ្ធនោះ
ទ្រង់ព្យាករតថាគតថា ក្នុងទីបំផុតនៃកប្ប ៣០ ពាន់ ស្តេច
ចក្រពត្តិអង្គនេះ នឹងបានត្រាស់ជាព្រះពុទ្ធ ជាធំក្នុងមួយម៉ឺន
លោកធាតុ ។ សត្វនេះ នឹងស្តេចចេញចាកក្រុងកបិលពស្តុ
ជាទីតែពាយ ហើយតម្កល់នូវព្យាយាម ធ្វើទុក្ករកិរិយា ។

អដ្ឋារសុត្តរមូលស្មិំ ឯសីឯត្វា តថាគតោ

តត្ថ ចាយាសំ បត្តយ្ហ នេរញ្ជរមុរេហិតំ ។

នេរញ្ជាយ តីរម្ហិ ចាយាសំ អធិសោ ជិនោ

បដិយត្តវរមក្កេន ពោធិមូលម្ហិ ឋហិតំ ។

តតោ បឧក្កិលេសំ កត្វា ពោធិមណ្ឌំ អធុត្តរំ

អាសុត្តន្តរក្ខមូលម្ហិ ពុជ្ឈិស្សតិ មហាយសោ ។

ឥមស្ស ជនិកា មាតា មាយា នាម ភវិស្សតិ

បិតា សុទ្ធោទនោ នាម អយំ ហោស្សតិ គោតមោ ។

អនាសវា វីតរាគា សន្តចិត្តា សមាហិតា ។

កោលិតោ ឧបតិស្សោ ច អគ្គា ហោស្សន្តិ សាវកា

អានន្ទោ នាមុបដ្ឋាកោ ឧបដ្ឋិស្សតិមំ ជិនំ ។

ខេមា ឧប្បលវណ្ណា ច អគ្គា ហោស្សន្តិ សាវិកា

អនាសវា វីតរាគា សន្តចិត្តា សមាហិតា ។

សត្វនេះ នឹងអគ្គុយនៅទៀបគល់អជបាលព្រឹក្ស ទទួលនូវ
ចាយាសក្នុងទីនោះ ហើយចូលទៅកាន់ស្នឹងនេរញ្ជរ ។ ព្រះ
ជិនស្រីអគ្គនោះ នឹងសោយនូវចាយាស ទៀបឆ្នេរស្នឹងនេ-
រញ្ជរ ហើយស្តេចចូលទៅ ទៀបគល់ពោធិព្រឹក្ស តាមផ្លូវដ៏
ប្រសើរ ដែលគេតាក់តែង ។ លំដាប់នោះ ព្រះមានយស
ធំ ធ្វើប្រទក្សិណ នូវពោធិមណ្ឌៈដ៏ប្រសើរ ហើយត្រាស់
ដឹងទៀបគល់អស្សត្ថព្រឹក្ស ។ ព្រះមាតាបង្កើត របស់ព្រះ
សម្ពុទ្ធអគ្គនេះ ព្រះនាមមាយា ព្រះបិតាព្រះនាមសុទ្ធោទនៈ
ព្រះពុទ្ធអគ្គនេះ ព្រះនាមគោតម ។ ព្រះកោលិតៈ ១ ព្រះឧប-
តិស្សៈ ១ ជាអ្នកមិនមានអាសវៈ ប្រាសចាកតម្រេក មានចិត្ត
ស្ងប់រម្ងាប់ មានចិត្តតម្កល់មាំ នឹងជាអគ្គសាវ័ក កិក្ខូជាឧបដ្ឋាក
ឈ្មោះអានន្ទ នឹងបម្រើនូវព្រះជិនស្រីអគ្គនេះ ។ នាងខេមា
១ នាងឧប្បលវណ្ណា ១ មិនមានអាសវៈ ប្រាសចាកតម្រេក
មានចិត្តស្ងប់រម្ងាប់ មានចិត្តតម្កល់មាំ នឹងជាអគ្គសាវិកា ។

ទ្វាទសមោ សុជាតពុទ្ធវំសោ

ពោធិ តស្ស ភគវតោ អស្សត្ថោតិ បវុច្ចតិ
ចិត្តោ ច មាតា នារតោ អគ្គា ហោស្សន្តុបដ្ឋកា ។
ឧត្តរា តស្ស ភគវតោ អគ្គា ហោស្សន្តុបដ្ឋិកា
អាយុ វស្សសតំ តស្ស តោតមស្ស យសស្សិនោ ។
នគរំ សុត្តាន វេឡំ អាសមស្ស មហេសិនោ
អាមោទិតា នរមរូ ពុទ្ធវីជញ្ជកេ អយំ ។
ខត្តិយដ្ឋសង្ខា វត្តន្តិ អច្ឆោជេន្តិ មហន្តិ ច
តតញ្ចលី នមស្សន្តិ ទសសហស្សី សទេវតា ។
យទិមស្ស លោកជេដ្ឋស្ស វិវជ្ជិស្សតិ សាសនំ
អនាគតម្ហិ អទ្ធានេ ហោស្សតិ សម្មុខា អមំ ។
យថា មធុស្ស នធិ តវត្តា បដិតត្តំ វិវជ្ជិយ
ហោដ្ឋាតិត្តំ តហោត្វាន ឧត្តរន្តិ មហាជនិ ។

ឈើសម្រាប់ត្រាស់ដឹង របស់ព្រះមានព្រះភាគនោះ ហៅថា អស្សត្ថព្រឹក្ស ។ ចុឋាសកឈ្មោះចិត្តគហបតី ១ ឈ្មោះហត្ថ-ឡវកគហបតី ១ ជាអគ្គឧបដ្ឋាក ។ នាងនន្ទមាតា ១ នាងឧត្តរា ១ ជាអគ្គឧបដ្ឋាយិកា ព្រះជន្មាយុនៃព្រះគោតម ដ៏ទ្រង់យសអង្គនោះ មានកំណត់ ១០០ឆ្នាំ ។ មនុស្ស និងទេវតាទាំងឡាយ លុះបានស្តាប់ព្រះបន្ទូលនេះ នៃព្រះពុទ្ធរកបុគ្គលស្មើគ្មាន ទ្រង់ស្វែងរកនូវគុណដ៏ធំ ហើយត្រេកអរថា ស្តេចចក្រពត្តិអង្គនេះ ជាពូជពន្ធុកនៃព្រះពុទ្ធ ។ សម្ងួនហ៊ោ កំប្រព្រឹត្តទៅ ពួកមនុស្ស ព្រមទាំងទេវតា ទាំងមួយម៉ឺនលោកធាតុ ក៏ទះដៃសើចភ្លាកភ្លាយ ធ្វើអញ្ជលី នមស្ការថា បើពួកយើងឃ្លាងមគ្គផល ក្នុងសាសនា នៃព្រះលោកនាថអង្គនេះ ក្នុងកាលជាអនាគត ពួកយើងទាំងអស់គ្នា គង់បានសម្រេច ក្នុងទីចំពោះព្រះកត្តុ នៃព្រះគោតមនេះពុំខាន ។ ពួកមនុស្សកាលធ្វើសឹង បើឃ្លាងកំពង់ក្នុងទីចំពោះមុខ គង់តាន់យកកំពង់ខាងក្រោម ហើយធ្វើសឹងធំបានដែរ យ៉ាងណា

สุត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ពុទ្ធវំសោ

ឯវមេវ មយំ សព្ពេ យទិ មុញ្ចាមមំ ជិនំ
អនាគតម្ហិ អទ្ធានេ ហោស្សាម សម្មុខា ឥមំ ។
តស្សាបិ វចនំ សុត្វា កិំយេវ ហាសំ ជនេ អហំ
អធិដ្ឋហិ វត្តំ ខុទ្ទំ ឧសថារមិវុត្តរិយា ។
សុត្តន្តំ វិនយញ្ចាបិ ឧភយដ្ឋសង្គហំ សាសនំ
សព្ពំ បរិយាបុណិត្វាន សោភយិ ជិនសាសនំ ។
តត្ថប្បមត្តោ វិហរន្តោ ព្រហ្មុំ ភាវេត្វា ភាវនំ
អភិញ្ញាសុ ចារមីំ កត្វា ព្រហ្មលោកមកញ្ឆិហំ ។
សុមង្គលំ នាម នករំ ខុទ្ទតោ នាម ខត្តិយោ
ហតា បការតី នាម សុជាតស្ស មហេសិនោ ។
ឧរវិស្សសហស្សានិ អភារំ អជ្ឈាវសិ សោ
សិរិ ឧបសិរិ ចន្តោ តយោ ចាសាធម្មុត្តមា ។

ពួកយើងទាំងអស់គ្នា បើឃ្វាងព្រះជិនស្រីអង្គនេះ ក្នុងកាលជាអនាគត គង់នឹងបានសម្រេច ក្នុងទីចំពោះព្រះកន្ត្រៃ នៃព្រះគោតមនេះ ក៏យ៉ាងនោះដែរ ។ តថាគតបានស្តាប់នូវព្រះបន្ទូល នៃព្រះពុទ្ធនោះហើយ បានញុំាងសេចក្តីរីករាយឲ្យកើតដោយក្រៃលែង ហើយបានអធិដ្ឋាន នូវផ្តួដំរើសលុប ដោយការបំពេញនូវបារមីទាំង ១០ ។ តថាគតបានរៀននូវព្រះសូត្រផង ព្រះវិនយផង សត្ថុសាសនាដែលមានអង្គ ៩ ទាំងអស់ផង ហើយបានញុំាងសាសនានៃព្រះជិនស្រី ឲ្យល្អរុងរឿង ។ កាលតថាគត នៅក្នុងសាសនានោះ ជាអ្នកមិនមានប្រមាទ បានចំរើនវិបស្សនាដ៏ប្រសើរ ហើយបានដល់នូវបារមី ក្នុងអកនិដ្ឋាទាំងឡាយ ហើយទៅកើតក្នុងព្រហ្មលោក ។ ព្រះសម្ពុទ្ធព្រះនាមសុជាតៈ ទ្រង់វែងនូវគុណដ៏ធំ មានព្រះនគរឈ្មោះសុមង្គលៈ ព្រះមហាកស្សត្រព្រះនាមឧគ្គតៈ ជាព្រះបិតា ព្រះមាតា ព្រះនាមបភាវតី ។ ព្រះសុជាតសម្ពុទ្ធនោះ ទ្រង់នៅគ្រប់គ្រងផ្ទះ អស់ ៩ ពាន់ឆ្នាំ ប្រាសាទដ៏ប្រសើរ (របស់ព្រះពុទ្ធនោះ) មាន ៣ ខ្នង គឺ សិរិប្រាសាទ ១ ឧបសិរិប្រាសាទ ១ បទុមប្រាសាទ ១ ។

ទ្វាទសមោ សុជាតពុទ្ធវំសោ

នៅវីសតិសហស្សានិ ជាវិយោ សមលង្កតា
សិវិនគ្គា ជាម ជាវី ឧបសោភោ ជាម អត្រជោ ។
ឯមិត្តេ ចតុរោ ធិស្សា អស្សយោនេន ឯក្ខមិ
អច្ឆនវមាសានិ បជាវំ បឋមី ជិនោ ។
ព្រហ្មាជា យាចិតោ សន្តោ សុជាតោ លោកជាយកោ
វត្តចក្កោ មហាវីរោ សុមង្គលុយ្យានមុត្តមេ ។
សុទស្សនោ សុនន្ទោ ច អហោសុំ អគ្គសាវកា
ជាវរោ ជាមុបដ្ឋាកោ សុជាតស្ស មហេសិនោ ។
ជាតា ជាតសមាជា ច អហោសុំ អគ្គសាវកា
ពោធិ តស្ស្រភកវតោ មហាវេឡុតិ វុច្ចតិ ។
សោ ច រុក្ខោ ឃនក្ខន្ធោ(១) អច្ឆិន្នោ ហោតិ បត្តិកោ
ឧដ្ឋំសោ ព្រហា ហោតិ ទស្សនេយ្យោ មនោរមោ ។

---

๑ ឱ. ម. ឃនវុច្ឆិកោ ។

មាននារីប្រមាណ ៦ ម៉ឺន ៣ ពាន់នាក់ សុទ្ធសឹងតែតាក់តែងល្អហើយ ឯនារីដែលជាអគ្គមហេសី ព្រះនាមសិរិនន្ទា ព្រះរាជបុត្រ ព្រះនាមឧបសេនៈ ។ ព្រះជិនស្រីទ្រង់ឃើញនូវនិមិត្ត ៤ យ៉ាង ហើយស្តេចចេញទៅដោយយានសេះ គម្លង់នូវព្យាយាម អស់ ៩ ខែគត់ ។ ព្រះសម្ពុទ្ធព្រះនាមសុជាតៈ ជាលោកនាយក ជាមហាវីរៈ ត្រូវព្រហ្មអាកាធនាហើយ ទើបទ្រង់ញុាំងធម្មចក្រឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ក្នុងឧទ្យានដ៏ប្រសើរ ឈ្មោះសុមង្គលៈ ។ ភិក្ខុឈ្មោះសុទស្សនៈ ១ ឈ្មោះសុទេវៈ ១ ជាអគ្គសាវ័ក ភិក្ខុឈ្មោះ នារទៈ ជាឧបដ្ឋាកនៃព្រះពុទ្ធ ព្រះនាមសុជាតៈ ទ្រង់ស្វែងរកគុណធំ ។ ភិក្ខុនីឈ្មោះនាគា ១ ឈ្មោះនាគសមានា ១ ជាអគ្គសាវិកា ឈើសម្រាប់ត្រាស់ដឹង នៃព្រះមានព្រះភាគនោះ ហៅថា មហាវេឡុព្រឹក្ស (ដើមឫស្សីធំ) ។ ឫស្សីនោះ មានដើមតាន់ មិនមានប្រហោង មានស្លឹកច្រើន ជាឫស្សីមានដើមត្រង់ មានដើមធំ គួរមើលមើល ជាទីរីករាយនៃចិត្ត ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ពុទ្ធវំសោ

ឯកក្ខណេ បវឌ្ឍិត្វា តតោ សាខា ច ភិជ្ជតិ
យថា សុពណ្ណោ មោរមហាត្តោ ឯវំ សោភតិ សោ ពុទ្ធោ ។
ឆតិស្សុ កណ្ណិកា ហោន្តិ ជាមិ ឯទ្ធិ មហា អហុ
វិតិណ្ណោ សោ ទ្វោ អវិរេឡ្ហោ សន្ធិច្ឆាយោ មនោរមោ ។
សុន្ទរោ ចេវ ឯត្តោ ច អហោសុំ អគ្គុបដ្ឋកា
សុភទ្ទោ ចេវ បទុមោ ច អហោសុំ អគ្គុបដ្ឋិកា ។
រញ្ញោ សរតនោ អាសិ ខុទ្ទត្តនេន(๑) សោ ជិនោ
សព្ពាការវរូបេតោ សព្ពកុលមុទាកតោ ។
តិស្សុ បភា អសមសមា ឯន្ធាវតិ សមន្តតោ
អព្ភមាលា អតុលិយោ ឧបមេហិ អនូបមោ ។
ឆវុតិវស្សសហស្សានិ អាយុ វិជ្ជតិ តាវតេ
តាវតា តិដ្ឋមានោ សោ តារេសិ ជនតំ ពហុំ ។

---

๑ ឱ. ម. ខុទ្ទតរេ ។

ជាឫស្សីតែមួយដើម លូតលាស់ឡើងហើយ ឯមែកកំមែក ចេញអំពីដើមនោះជា ៥ មែក ឫស្សីនោះជាឈើល្អ ដូចជាចាប់នៃកន្ទុយក្ងោក ដែលគេចងល្អហើយដូច្នោះ ។ ឫស្សីនោះ ជាឫស្សីឥតបន្លា ឥតប្រហោង មានមែកត្រសុំត្រសាយ ដេរជាសដោយមែក មានម្លប់ត្រឈៃ ជាទីរីករាយនៃចិត្ត ។ ចុឡាសកឈ្មោះ សុទត្តៈ ១ ឈ្មោះចិត្តៈ ១ ជាអគ្គឧបដ្ឋាក ចុឡាសិកាឈ្មោះនាងសុភទ្រា ១ នាងបទុមា ១ ជាអគ្គឧបដ្ឋាយិកា ។ ព្រះជិនស្រីអង្គនោះ មានកំពស់ ៥០ ហត្ថក្រពុំ ទ្រង់ប្រកបដោយអាការប្រសើរគ្រប់យ៉ាង ទ្រង់ប្រកបដោយគុណទាំងពួង ។ រស្មីនៃព្រះសម្ពុទ្ធអង្គនោះ ស្មើដោយរស្មីនៃព្រះពុទ្ធ ដែលមិនមានបុគ្គលស្មើ តែងផ្សាយចេញទៅក្នុងទីជុំវិញ ព្រះសម្ពុទ្ធនោះ មានព្រះគុណប្រមាណមិនបាន មានព្រះគុណថ្លឹងមិនបាន មិនមានឧបមា ដោយសេចក្តីឧបមាទាំងឡាយឡើយ ។ ព្រះជន្មាយុ មានកំណត់ ៩០ ពាន់ឆ្នាំគត់ ព្រះពុទ្ធអង្គនោះ កាលគង់ព្រះជន្មាយុនៅដកបនោះ តែងញុំាងប្រជុំជនជាច្រើន ឲ្យឆ្លង (ចាកសង្សារ) ។

តេរសមោ បិយទស្សិពុទ្ធវំសោ

យថាបិ សាគរេ ខុម្មិ　　កកនេ តារកា យថា
ឯវំ តយា ចារចនំ　　អរហន្តេហិ ចក្ខុកំ ។
(តេវិជ្ជាឆឡភិញ្ញាហិ(๑)　　ពលបញ្ញត្តេហិ តាទិហិ
សមោកុលមិទំ អាសិ　　អរហន្តេហិ តាទិកិ)
សោ ច ពុទ្ធោ អសមសមោ　　កុណាធិ ច តាធិ
អតុលិយាធិ
សព្ពំ សមន្តរហិតំ　　ឧទ្ធំ្តា សព្ពសង្ខារតំ ។
សុជាតោ ជិនវរោ ពុទ្ធោ　　សេលាភមិ្ហ ឯកូតោ
តត្ថេវ ឆេតិយោ សត្ថុ　　តីណិ គាវុតមុក្កតោតំ ។

សុជាតពុទ្ធវំសោ ទ្វាទសមោ ។

តេរសមោ បិយទស្សិពុទ្ធវំសោ

(๑๒) សុជាតស្ស អបរេន　　សយម្ភូ លោកនាយកោ
ទុវាសនោ អសមសមោ　　បិយទស្សី មហាយសោ ។

---

๑ តេវិជ្ជេហិ ឆឡភិញ្ញេហីតិ យុត្តរមេវំ ។

ក្នុងកាលនោះ សាសនារបស់ព្រះពុទ្ធនោះ ដ៏រិចត្រដោយព្រះអរហន្តទាំងឡាយ ដូចជាវាលកក្នុងសាគរ ឬដូចជាផ្កាយក្នុងអាកាស ។ សាសនានេះ កុះករដោយព្រះអរហន្តទាំងឡាយ ដែលមានវិជ្ជា៣ ទិដ្ឋអភិញ្ញា៦ លោកដល់នូវកម្ចាត់ ជាតាទិបុគ្គល ។ ព្រះសម្ពុទ្ធនោះ ស្មើដោយព្រះពុទ្ធ រកបុគ្គលស្មើគ្មាន គុណទាំងឡាយនោះ ជាគុណថ្លឹងពុំបាន ធម្មជាតទាំងពួង កំអន្តរធានអស់ ខ្យ ហ្ន៎ សង្ខារទាំងពួង ជារបស់សោះសូន្យទទេ ។ ព្រះសម្ពុទ្ធព្រះនាមសុជាតៈ ជាព្រះដ៏ន្ទ្រីប្រសើរ បរិនិព្វានក្នុងសេលាភម ព្រះចេតិយរបស់ព្រះសាស្តាមានកំពស់ ៣ គាវុត (ដែលគេសាង) ក្នុងសេលាភមនោះ ។

ចប់ សុជាតពុទ្ធវង្ស ទី ១២ ។

បិយទស្សិពុទ្ធវង្ស ទី ១៣

(១៤) ក្នុងកាលជាខាងក្រោយ នៃព្រះសម្ពុទ្ធព្រះនាមសុជាតៈមក មានព្រះពុទ្ធទ្រង់ព្រះនាមបិយទស្សី ជាសយម្ភូ ជាលោកនាយក ទ្រង់មានយសច្រើន គេគ្រប់សង្កត់ពុំបានដោយក្រ ព្រះអង្គស្មើដោយព្រះពុទ្ធដែលឥតមានបុគ្គលស្មើ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ពុទ្ធវំសោ

សោបិ ពុទ្ធោ អមិតយសោ អាទិច្ចោវ វិរោចតិ
ឯហគ្គានេ តមំ សព្ពំ ឆម្ភច្ចក្កំ បវត្តយិ ។
តស្សាបិ អតុលតេជស្ស អហោសុំ អភិសមយា តយោ
កោដិសតសហស្សានំ បឋមាភិសមយោ អហុ ។
សុទស្សនោ នេរវាជា មិថ្លាធិដ្ឋិមកេចយិ
តស្សុទិដ្ឋិំ វិនោទេន្តោ សត្ថា ឆម្ភមទេសយិ ។
ឯតសន្ធិចាតោ អតុលោ មហា សន្ធិបតិ តទា
ឆរ(១)កោដិសហស្សានំ ទុតិយាភិសមយោ អហុ ។
យទា នោណាមុខំ ហន្ត្វា វិនេតិ ឆរសារថិ
អសីតិកោដិសហស្សានំ តតិយាភិសមយោ អហុ ។
សន្ធិចាតា តយោ អាសុំ តស្សាបិ មយទស្សិនោ
កោដិសតសហស្សានំ បឋមោ អាសិ សមាគមោ ។

---

๑ ឱ. ម. ឆរុតិ ។

ព្រះសម្ពុទ្ធអង្គនោះ ទ្រង់មានយសប្រមាណមិនបាន ទ្រង់រុងរឿងដូចជាព្រះអាទិត្យ ទ្រង់កំចាត់បង់នូវងងឹតគាំងពួង ទ្រង់ញុំាងធម្មចក្រគាំងពួងឲ្យប្រព្រឹត្ត ។ ព្រះពុទ្ធនោះ មានតេជះថ្លឹងមិនបាន មានការត្រាស់ដឹង ៣ លើក គឺការត្រាស់ដឹងទី ១ មានពួកសត្វមួយសែនកោដិ ។ ទេវរាជព្រះនាមសុទស្សនៈ គាប់ព្រះទ័យនឹងមិច្ឆាទិដ្ឋិ ព្រះសាស្តា កាលទ្រង់បន្ទោបង់នូវទិដ្ឋិ នៃសុទស្សនទេវរាជនោះ ទ្រង់បានសម្តែងធម៌ ។ ក្នុងកាលនោះ ការប្រជុំជនច្រើនថ្លឹងមិនបាន ជាការប្រជុំធំ ឈ្មោះថាត្រាស់ដឹងទី ២ មានពួកសត្វ ៩ ពាន់កោដិ ។ ក្នុងកាលណា ព្រះពុទ្ធ ព្រះអង្គជាសារថី ទូន្មានទូន្មៈ ទ្រង់ទូន្មានដំរី ឈ្មោះរោណមុខៈ ក្នុងកាលនោះ ឈ្មោះថាត្រាស់ដឹងទី ៣ មានពួកសត្វ ៨០ កោដិ ។ ព្រះបិយទស្សីអង្គនោះ មានសាវកសន្និបាត ៣ លើក គឺសន្និបាតលើកទី ១ មានពួកព្រះអរហន្តមួយសែនកោដិ ។

ตេរសមោ បិយទស្សិពុទ្ធវំសោ

តតោបរំ ឧប្បតិតោ ជី　　សមីសុ ឯកតោ មុនិ
តតិយេ សន្និចាតម្ហិ　　អសីតិកោដិយោ អហុ ។
អហាឧ្ឌេន សមយេន　　កតស្សុចោ ជាម មាណវោ(๑)
អជ្ឈាយិកោ មន្តធរោ　　តិណ្ណំ វេទាន ចារកូ ។
តស្ស ធម្មំ សុណិត្វាន　　បសាទំ ជនយឹ អហំ
តោដិសតសហស្សេហិ　　សង្ឃរាមំ អមាបយឹ ។
តស្ស ធត្វាន អាភមំ　　ហាជ្ជោ សំវិក្ខមានសោ
សរណោ បញ្ចសីលេ ច　　ឧទ្ធំ កត្វា សមាទយឹ ។
សោបិ មំ ពុទ្ធោ ព្យាកាសិ　　សង្ឃមជ្ឈ ឯសីឧយ
អជ្ជារសកប្បសតេ　　អយំ ពុទ្ធោ ភវិស្សតិ ។
អហុ ភបិលវ្ហយោ រម្មោ　　ឯក្ខមិត្វា តថាគតោ
បជានំ បឧមាត្វាន　　កត្វា ឧក្ការការំ ។

---

๑ ឱ. ម. ព្រាហ្មណោ ។

បិយទស្សិពុទ្ធវង្ស ទី ១៣

តពីនោះមក ព្រះខីណាស្រពតាំងឡាយ ជាអ្នកជ្រាជ្ញចំនួន ៩០ កោដិ បានមកប្រជុំព្រមក្នុងទីជាមួយគ្នា នេះជាសន្និបាតលើកទី ២ ក្នុងសន្និបាតលើកទី ៣ មានព្រះខីណាស្រព ៨០ កោដិ ។ សម័យនោះ តថាគតកើតជាមាណព ឈ្មោះកស្សប ជាអ្នកស្ទាត្បាយមន្ត ចេះចាំមន្ត ដល់នូវត្រើយនៃត្រៃវេទ ។ តថាគតបានស្តាប់ធម៌ របស់ព្រះពុទ្ធ ព្រះនាមបិយទស្សីនោះ ហើយបានញុំាងសេចក្តីជ្រះថ្លា ឲ្យកើតឡើង តថាគត បានសាងនូវសង្ឃារាម ដោយទ្រព្យប្រមាណមួយសែនកោដិ ។ តថាគតបានថ្វាយអារាម ដល់ព្រះពុទ្ធអគ្គនោះ ហើយមានចិត្តរីករាយ មានចិត្តសង្វេគ បានសមាទានសរណគមន៍ និងសីល ៥ ធ្វើឲ្យមាំមួន ។ ព្រះពុទ្ធអគ្គនោះ ទ្រង់គង់ក្នុងកណ្តាលសង្ឃហើយ ទ្រង់ព្យាករតថាគតថា មាណពនេះ នឹងបានត្រាស់ជាព្រះពុទ្ធ ក្នុងកប្បទី ១.៨០០ ។ សត្វនេះ នឹងចេញចាកក្រុងកបិលពស្តុ ជាទីរីករាយ ទៅតម្កល់ការព្យាយាម ហើយធ្វើទុក្ករកិរិយា ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ពុទ្ធវំសោ

អដ្ឋារសកប្បមូលស្មឹ ឯសីនិត្វា តថាគតោ
តត្ត ចាយាសំ បត្តយ្ហ នេរញ្ជរមុបេហិតំ ។
នេរញ្ជាយ តីរម្ហិ ចាយាសំ អនិ សោ ជិនោ
បដិយត្តវរមគ្គេន ពោធិមូលម្ហិ ឋិហិតំ ។
តតោ បឧក្កំណាំ កត្វា ពោធិមណ្ឌំ អនុត្តរំ ។
អស្សត្ថរុក្ខមូលម្ហិ ពុជ្ឈិស្សតិ មហាយសោ ។
ឥមស្ស ជនិកា មាតា មាយា នាម ភវិស្សតិ
បិតា សុទ្ធោទនោ នាម អយំ ហោស្សតិ គោតមោ ។
អនាសកា វីតភយា សន្តចិត្តា សមាហិតា
តោសលិតោ ឧបតិស្សោ ច អគ្គា ហោស្សន្តិ សាវកា
អានន្ទោ នាមុបដ្ឋាកោ ឧបដ្ឋិស្សតិមំ ជិនំ ។
ខេមា ឧប្បលវណ្ណោ ច អគ្គា ហោស្សន្តិ សាវិកា
អនាសកា វីតភយា សន្តចិត្តា សមាហិតា ។

សត្វនេះ ទទឹងអង្គុយទៀបគល់ នៃអជបាលព្រឹក្ស ទទួលបាយាសក្នុងទីនោះ ហើយទ្រង់ចូលទៅកាន់ស្ទឹងនេរញ្ជរ ។ ព្រះជិនស្រីអង្គនោះ ទទឹងទ្រង់សោយនូវបាយាស ទៀបឆ្នេរស្ទឹងនេរញ្ជរ ហើយស្តេចចូលទៅ ទៀបគល់នៃពោធិព្រឹក្ស តាមផ្លូវដ៏ប្រសើរ ដែលគេតាក់តែងហើយ ។ លំដាប់នោះ ព្រះមានយសធំ ទទឹងធ្វើប្រទក្សិណ នូវពោធិមណ្ឌៈដ៏ប្រសើរ ហើយគ្រាស់ដឹង ទៀបគល់នៃអស្សត្ថព្រឹក្ស ។ ព្រះមាតាបង្កើតនៃព្រះពុទ្ធអង្គនេះ ព្រះនាមមាយា ព្រះបិតាព្រះនាមសុទ្ធោទន: ព្រះពុទ្ធអង្គនេះ ព្រះនាមគោតម ។ កិក្ខុឈ្មោះកោលិត: ១ ឧបតិស្ស: ១ ជាអគ្គសាវ័ក ជាអ្នកមិនមានអាសវ: អស់ពគ: មានចិត្តស្ងប់រម្ងាប់ មានចិត្តតាំងមាំ កិក្ខុជាឧបដ្ឋាក ឈ្មោះអានន្ទ ទទឹងបម្រើព្រះជិនស្រីអង្គនោះ ។ នាងខេមា ១ នាងឧប្បលវណ្ណា ១ ជាអគ្គសាវិកា ជាអ្នកមិនមានអាសវ: អស់ពគ: មានចិត្តស្ងប់រម្ងាប់ មានចិត្តតាំងមាំ ។

តេរសមោ ឯយ្យសុត្តវិភង្គវិសោ

ពោធិ តស្ស កតវតោ　　អស្សត្ថោតិ បវុច្ចតិ

ចិត្តោ ច មានឡវកោ　　អក្កា ហោសុំ ទុបដ្ឋកា ។

ឧច្ចមាតា ច ពុទ្ធរក　　អក្កា ហោសុំ ទុបដ្ឋិកា

អាយុ វស្សសតំ តស្ស　　តោតមស្ស យសស្សិនោ ។

ឥធំ សុត្វាន វចនំ　　អសមស្ស មហេសិនោ

អាមោទិតា នរមរូ　　ពុទ្ធវីជញ្ជុកេ អយំ ។

ពុក្កដ្ឋិសង្ខា វត្តន្តិ　　អច្ឆោជេន្តិ មាសន្តិ ច

កតញ្ជលី នមស្សន្តិ　　ឧសសហស្សិ នេវកា ។

យធិមស្ស លោកជាឋស្ស　　វិវដ្ដិស្សាម សាសនំ

អជាកតម្ហិ អទ្ធានេ　　ហោស្សាម សម្មុខា ឥមំ ។

យថា មនុស្សា នទិ តរន្តា បដិតិត្ថំ វិវដ្ដិយ

ហេដ្ឋាតិត្ថំ កហោត្វាន　　ឧត្តរន្តិ មហានទិ ។

ឈើសម្រាប់ត្រាស់ដឹង នៃព្រះមានព្រះភាគនោះ គេហៅថា អស្សត្ថព្រឹក្ស ។ ចុន្ទាសកឈ្មោះចិត្តគហបតី ១ ឈ្មោះហត្ថាឡវកគហបតី ១ ជាអគ្គុបដ្ឋាក ។ ចុន្ទាសិកា ឈ្មោះនន្ទមាតា ១ ឧត្តរា ១ ជាអគ្គុបដ្ឋាយិកា ព្រះជន្មាយុនៃព្រះគោតម មានយសអង្គនោះ មានកំណត់ ១០០ ឆ្នាំ ។ ទេវតាទិដ្ឋមនុស្សទាំងឡាយ លុះបានស្តាប់នូវព្រះបន្ទូលនេះ នៃព្រះមហេសី រកបុគ្គលស្មើគ្មាន ក៏ត្រេកអរថា មាណពនេះជាពូជពន្ធុកនៃព្រះពុទ្ធ ។ សម្តេងហ៊ោក៏ប្រព្រឹត្តទៅ មនុស្សទិដ្ឋទេវតា ទាំងមួយម៉ឺនលោកធាតុ ក៏ទះដៃសើចក្អាកក្អាយ ធ្វើអញ្ជលីនមស្ការថា បើពួកយើង នឹងឃ្លាងមគ្គផល ក្នុងសាសនា នៃព្រះលោកនាថអង្គនេះ ក្នុងកាលជាអនាគត ពួកយើងគង់បានសម្រេចមគ្គផល ចំពោះព្រះភក្ត្រ នៃព្រះគោតមនេះ មិនខាន ។ មនុស្សទាំងឡាយ កាលនឹងធ្វើសំឡឹង បើឃ្លាងនូវកំពង់ ក្នុងទីចំពោះមុខហើយ គង់កាន់យកកំពង់ខាងក្រោម ហើយធ្វើសំឡឹងបានដែរ យ៉ាងណា ។

ឯវមេវ មយំ សព្ពេ យទិ មុញ្ចាមមំ ជិនំ

អនាគតម្ហិ អទ្ធានេ ហេស្សាម សម្មុខា ឥមំ ។

តស្សាបិ វចនំ សុត្វា កិយ្យោ ចិត្តំ បសាទយឹ

ខុត្តរិ វត្តមជ្ជាសឹ ឧសភាវមិប្បរិយោ ។

សុជញ្ញំ ជាម ឆកវំ សុទន្តោ ជាម ខត្តិយោ

សុចន្ធោ ជាម ជនិកោ ឥយឧស្សុស្ស សត្ថុនោ ។

ឆវវស្សសហស្សានិ អគារំ អជ្ឈាវសិ សោ

សុនិម្មលវិមលកិរិកូហា តយោ ចាសាទមុត្តមា ។

តេត្តឹសតិសហស្សានិ ជាវិយោ សមលង្កតា

វិមលា ជាម សា ជាវី កកុធាវេឡអត្រជោ ។

ឯមិត្តេ ចតុរោ និស្សា វេយ្យាវច្ចេន ឯក្ខមិ

ឆមាសំ បជានចារំ អចរំ បុរិសុត្តមោ ។

យើងទាំងអស់គ្នា បើឃ្លាងព្រះជិនស្រីអគ្គនេះហើយ ក្នុងកាលជាអនាគត ពួកយើងនឹងបានសម្រេច ក្នុងទីបំពោះព្រះភក្ត្រនៃព្រះគោតមនេះ ក៏យ៉ាងនោះដែរ ។ លុះតថាគតបានស្តាប់ព្រះបន្ទូល នៃព្រះពុទ្ធអគ្គនេះហើយ បានញុំាងចិត្តឲ្យជ្រះថ្លាដោយក្រៃលែង ហើយអធិដ្ឋានវត្តលើសលុប ដោយការបំពេញនូវបារមីទាំង ១០ ។ ព្រះសាស្តា ព្រះនាមបិយទស្សី មានព្រះនគរឈ្មោះសុធញ្ញៈ មានព្រះមហាក្សត្រព្រះនាមសុទត្តៈ ជាព្រះបិតា មានព្រះមាតា ព្រះនាមសុចន្ទា ។ ព្រះពុទ្ធអគ្គនោះ ទ្រង់នៅគ្រប់គ្រងផ្ទះ អស់ ៩ ពាន់ឆ្នាំ ប្រាសាទដ៏ប្រសើរមាន ៣ ខ្នង គឺសុនិម្មលប្រាសាទ ១ វិមលប្រាសាទ ១ គិរិគូហាប្រាសាទ ១ ។ មានតារីប្រមាណ ៣៣ ពាន់នាក់ សុទ្ធសឹងតែតាក់តែងល្អ ឯនារីដែលជាអគ្គមហេសីនោះ ព្រះនាមនាងវិមលា ព្រះរាជបុត្របង្កើត ព្រះនាមកញ្ចនាវេឡៈ ។ ព្រះជិនស្រី ជាបុរសប្រសើរ ទ្រង់ឃើញនូវនិមិត្ត ៤ យ៉ាង ហើយស្តេចចេញទៅ ដោយយានគឺរថ ហើយទ្រង់ប្រព្រឹត្ត នូវសេចក្តីព្យាយាម អស់ ៦ ខែគត់ ។

ពេរសមោ បិយទស្សីពុទ្ធវំសោ

ព្រហ្មុនា យាចិតោ សន្តោ បិយទស្សី មហាមុនិ
វត្តថ ធម្មោ មហារីរោ ឧសភុយ្យានេ មនោរមេ ។
ចាលិតោ សព្ពទស្សីច អហោសុំ អក្ខសាវកា
សោភិតោ នាមុបដ្ឋាកោ បិយទស្សិស្ស សត្ថុនោ ។
សុជាតា ធម្មទិន្នា ច អហោសុំ អក្ខសាវិកា
ពោធិ តស្ស ភគវតោ កកុធោតិ បវុច្ចតិ ។
សន្ធកោ ធម្មិកោ ចេវ អហោសុំ អក្ខុបដ្ឋកា
វិសាខា ធម្មទិន្នា ច អហោសុំ អក្ខុបដ្ឋិកា ។
សោបិ ពុទ្ធោ អមិតយសោ ទ្វត្តឹសវរលក្ខណោ
អសីតិហត្ថមុព្ពេធោ សាលកជាវ ឱសដ្ឋតិ ។
អក្ខិយោ ចក្ខុសុរិយានំ ឧត្តុ តាធិសិកា បភា
យថា អញ្ញេ បភា តស្ស អសមស្ស មហេសិនោ ។

បិយទស្សិពុទ្ធវង្ស ទី ១៣

ព្រះមហាមុនី ព្រះនាមបិយទស្សី ជាព្រះមហាវីរបុរស ត្រូវ
ព្រហ្មអាភធនាហើយ ទើបទ្រង់ញុំាងធម្មចក្រឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ក្នុង
ឧសភទេឡាន ជាទីរីករាយនៃចិត្ត ។ កិក្ខុ ឈ្មោះជោលិតៈ ១
ឈ្មោះសព្វទស្សី ១ ជាអគ្គសាវ័ក កិក្ខុឈ្មោះសោភិតៈ ជាឧប-
ដ្ឋាកនៃព្រះសាស្តា ព្រះនាមបិយទស្សី ។ កិក្ខុនី ឈ្មោះសុជាតា
១ ឈ្មោះធម្មទិន្នា ១ ជាអគ្គសាវិកា ឈើសម្រាប់ត្រាស់ដឹង
នៃព្រះមានព្រះភាគនោះ គេហៅថា កកុធព្រឹក្ស (ដើមជ្លាន់) ។
ឧបាសកឈ្មោះសន្ធកៈ ១ ធម្មិកៈ ១ ជាអគ្គឧបដ្ឋាក ឧបាសិកា
ឈ្មោះនាងវិសាខា ១ ឈ្មោះនាងធម្មទិន្នា ១ ជាអគ្គឧបដ្ឋាយិកា
ព្រះពុទ្ធអង្គនោះ ទ្រង់មានយសរាប់មិនបាន មានលក្ខណៈដ៏
ប្រសើរ ៣២ ប្រការ មានកំពស់ ៨០ ហត្ថ ទ្រង់ប្រាកដ
ដូចជាស្តេចនៃឈើ ឈ្មោះសាលព្រឹក្ស ។ រស្មីនៃក្លៀង រស្មី
នៃព្រះចន្ទ្រ និងរស្មីនៃព្រះអាទិត្យ ប្រាកដដូចជារស្មីនៃព្រះ
ពុទ្ធមហេសី ដែលរកបុគ្គលស្មើគ្មាននោះ មិនមានឡើយ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ពុទ្ធវំសោ

តស្សាបិ នោវនោវស្ស អាយុ តាវត្តកា អហុ
ឧប្បតិវស្សសហស្សានិ លោកេ អជ្ឈាសិ ចក្ខុមា។
សោបិ ពុទ្ធោ អសមសមោ យុតានិបិ តានិ អតុលិយានិ
សព្ពំ សមន្តរហិតំ(១) ឧប្បន្នា សព្ពសង្ខារតំ។
បិយទស្សី មុនិវរោ អស្សត្ថារាមម្ហិ និព្ពុតោ
តត្ថេវ តស្ស និជ្ជរោ តីណិ យោជនមុគ្គតោតិ។

បិយទស្សីពុទ្ធវំសោ តេរសមោ ។

ឧត្តរទស្សីពុទ្ធវំសោ

(១៤) តស្សេវ មណ្ឌកប្បម្ហិ អត្តទស្សី មហាយសោ(២)
មហាតមំ និហន្ត្វាន បត្តោ សម្ពោធិមុត្តមំ ។

---

១ ម. តមន្តរហិតំ ។ ២ ឧ. នរាសភោ ។

ព្រះសម្ពុទ្ធ ជាទេវតាដ៏ប្រសើរអង្គនោះ មានព្រះជន្មាយុនៅជរាបនោះ គឺព្រះចក្ខុសម្ពុទ្ធ ទ្រង់បិតនៅក្នុងលោក អស់ ៩០ ពាន់ឆ្នាំ ។ ព្រះពុទ្ធដែលមិនមានបុគ្គលស្មើអង្គនោះក្តី គួនៃសាវ័កទាំងអម្បាលនោះក្តី មានគុណថ្លឹងពុំបាន របស់ទាំងអស់នេះ អន្តរធាន៧ ខុ ហ្ន៎ សង្ខារទាំងពួង ជារបស់សោះសូន្យទទេ ។ ព្រះពុទ្ធព្រះនាមបិយទស្សី ជាព្រះមុនីប្រសើរ ទ្រង់បរិនិព្វាន ក្នុងអសង្ខ្យាកប ព្រះស្តូបនៃព្រះជិនស្រីអង្គនោះ មានកំពស់ ៣ យោជន៍ (គេបានសាងហើយ) ក្នុងអសង្ខ្យាកបនោះ ។

ចប់ បិយទស្សីពុទ្ធវង្ស ទី ១៣ ។

អត្ថទស្សីពុទ្ធវង្ស ទី ១៤

(១៥) ក្នុងមណ្ឌកប្បនោះឯង មានព្រះពុទ្ធព្រះនាមអត្ថទស្សី មានយសធំ ទ្រង់កំចាត់បង់ងងឹតធំ សម្រេចសម្ពោធិញាណដ៏ឧត្តម ។

ពុទ្ធសមោ អត្តទស្សីពុទ្ធវំសោ

ព្រហ្មុនា យាចិតោ សន្តោ ធម្មចក្កំ បវត្តយិ

អមតេនតប្បយី លោកំ ឧសភសម្ផុសនេវកា។

តស្សាបិ លោកជេដ្ឋស្ស អាសុំ អភិសមយា តយោ

កោដិសតសហស្សានំ បឋមាភិសមយោ អហុ ។

យទា ពុទ្ធោ អត្តទស្សី ចរតិ នេវចារិកំ

កោដិសតសហស្សានំ ទុតិយាភិសមយោ អហុ។

បុនាបរំ យទា ពុទ្ធោ នេសេសិ ចតុ សន្និកេ

កោដិសតសហស្សានំ តតិយាភិសមយោ អហុ។

សន្និចាតា តយោ អាសុំ តស្សាបិ ច មហេសិនោ

ខីណាសវានំ វិមលានំ សន្តចិត្តាន តាទិនំ ។

អដ្ឋនវុតិសហស្សានំ បឋមោ អាសិ សមាគមោ

អដ្ឋាសីតិសហស្សានំ ទុតិយោ អាសិ សមាគមោ។

ព្រះសម្ពុទ្ធ ត្រូវព្រហ្មអាកាធនាហើយ ទើបទ្រង់ញ៉ាំងធម្មចក្រ ឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ហើយញ៉ាំងមនុស្សនិងទេវតា ចាំងមួយហ្មឺនលោកធាតុ ឲ្យឆ្អែតដោយទឹកអម្រឹត ។ ព្រះលោកនាថអង្គនោះ ទ្រង់មានការត្រាស់ដឹង ៣ លើក គឺ ការត្រាស់ដឹងលើកទី ១ មានពួកសត្វចំនួនមួយសែនកោដិ ។ ការត្រាស់ដឹងលើកទី ២ មានពួកសត្វចំនួនមួយសែនកោដិ ក្នុងកាលដែលព្រះពុទ្ធ ទ្រង់ព្រះនាមអត្ថទស្សី ទ្រង់គ្រាច់ទៅកាន់ទេវាវតៃ ។ តមក ការត្រាស់ដឹងលើកទី ៣ មានពួកសត្វ ចំនួនមួយសែនកោដិ ក្នុងកាលដែលព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់ ទ្រង់សម្តែងព្រះធម៌ ក្នុងសំណាក់ព្រះបិតា ។ ព្រះមហេសីអង្គនោះ មានសាវកសន្និបាត (ការជួបជុំសាវ័ក) ៣ លើក ដែលសុទ្ធតែជាព្រះខីណាស្រព ប្រាសចាកមន្ទិល មានព្រះទ័យស្ងប់ ប្រកបដោយតាទិគុណ គឺ សន្និបាតលើកទី ១ មានពួកព្រះខីណាស្រព ចំនួន ៩៨ ពាន់អង្គ សន្និបាតលើកទី ២ មានពួកព្រះខីណាស្រព ចំនួន ៩៨ ពាន់អង្គ ។

អដ្ឋសត្តតិសហស្សានំ តតិយោ អាសិ សមាគមោ
អនុចាវិមុត្តានំ វិមលានំ មហេសិនំ ។
អហន្តេន សមយេន ជដិលោ ឧក្កតាបនោ
សុសិមោ ជាម ជាមេន មហិយា សេដ្ឋសម្មតោ ។
និព្ពុំ មញ្ជារុំ បុប្ផំ បទុមំ ចារឯត្តកំ
នេវលោតា អាហរិត្វា សម្ពុទ្ធំ អភិបូជយឺ ។
សោបិ មំ ពុទ្ធោ ព្យាកាសិ អត្ថទស្សី មហាមុនិ
អជ្ជារសេ កប្បសតេ អយំ ពុទ្ធោ ភវិស្សតិ ។
អហុ កបិលវ្ហយា រម្មា និក្ខមិត្វា តថាគតោ
បជានំ បធហិត្វាន កត្វា ទុក្ករការកំ ។
អជបាលរុក្ខមូលស្មឺ និសីទិត្វា តថាគតោ
តត្ថ ចាយាសំ បត្តម្ហា នេរញ្ជរមុបេហិតិ ។

សន្និបាតលើកទី ៣ មានពួកព្រះខីណាស្រព ចំនួន ៧៨ ពាន់អង្គ សុទ្ធតែមានព្រះទ័យផុតស្រឡះ ឥតប្រកាន់ ច្រោ-ចាកមន្ទិល ជាអ្នកស្វែងរកគុណដ៏ធំ ។ ក្នុងសម័យនោះ តថាគតកើតជាដដិល ឈ្មោះសុសិម: មានតប.ដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ ដែលគេសន្មតថា ជាបុគ្គលប្រសើរលើផែនដី ។ តថាគត បាននាំយកផ្កាមន្ទារបុស្ប ផ្កាឈូក និងផ្កាចាប៉ាតព្រឹក្ស ជាទិព្វ អំពីទេវលោក មកបូជាចំពោះព្រះសម្ពុទ្ធ ។ ឯព្រះពុទ្ធ ជាមហាមុនី ព្រះនាមអត្ថទស្សីអង្គនោះ ទ្រង់បាន ព្យាករតថាគតថា តាបសនេះ នឹងបានត្រាស់ជាព្រះពុទ្ធ ក្នុង កប្បទី ១.៨០០ ។ សត្វនេះ នឹងចេញអំពីបុរី ជាទីរីករាយ ឈ្មោះតបិលពស្តុ តម្កល់ព្យាយាម ហើយធ្វើទុក្ករកិរិយា ។ សត្វនេះ នឹងអង្គុយទៀបគល់ នៃអជបាលព្រឹក្ស ទទួល មធុបាយាសក្នុងទីនោះ ហើយចូលទៅកាន់ស្ទឹងនេរញ្ជរ ។

បុប្ផសមោ អត្តទស្សីពុទ្ធវំសោ

នេរញ្ជរាយ តីរម្ហិ ទាយាសំ អធិ សោ ជិនោ
បដិយត្តវរមគ្គេន ពោធិមូលម្ហិ ឋាហិតិ ។
តតោ បឋមេ កាលំ កត្វា ពោធិមណ្ឌំ អនុត្តរំ
អស្សត្ថរុក្ខមូលម្ហិ ពុជ្ឈិស្សតិ មហាយសោ ។
ឥមស្ស ជនិកា មាតា មាយា នាម ភវិស្សតិ
បិតា សុទ្ធោទនោ នាម អយំ ហេស្សតិ គោតមោ ។
អនាសវា វីតរាគា សន្តចិត្តា សមាហិតា
កោលិតោ ឧបតិស្សោ ច អគ្គា ហេស្សន្តិ សាវកា
អានន្ទោ នាមុបដ្ឋាកោ ឧបដ្ឋិស្សតិមំ ជិនំ ។
ខេមា ឧប្បលវណ្ណា ច អគ្គា ហេស្សន្តិ សាវិកា
អនាសវា វីតរាគា សន្តចិត្តា សមាហិតា ។
ពោធិ តស្ស ភគវតោ អស្សត្ថោតិ បវុច្ចតិ
ចិត្តោ ច ហត្ថិទារកោ អគ្គោ ហេស្សត្ថុបដ្ឋកោ ។

ព្រះជិនស្រីអគ្គនោះ នឹងសោយមធុបាយាស ទៀបឆ្នេរស្ទឹងនេរញ្ជរ ហើយចូលទៅទៀបគល់នៃពោធិព្រឹក្ស តាមផ្លូវដ៏ប្រសើរ ដែលគេចាត់ចែងហើយ ។ លំដាប់នោះ ព្រះមានយសធំ នឹងធ្វើប្រទក្សិណាពោធិមណ្ឌៈ ហើយត្រាស់ដឹងនូវអនុត្តរសម្មាសម្ពោធិញ្ញាណ ទៀបគល់អស្សត្ថព្រឹក្ស ។ ព្រះជននីនៃព្រះពោធិសត្វនេះ ព្រះនាមមាយា ព្រះបិតាព្រះនាមសុទ្ធោទនៈ បុរសនេះ នឹងជាព្រះពុទ្ធ ព្រះនាមគោតម ។ ព្រះកោលិតៈ ១ ព្រះឧបតិស្សៈ ១ នឹងជាអគ្គសាវ័ក ជាអ្នកមិនមានអាសវៈ អស់ពគ: មានចិត្តស្ងប់រម្ងាប់ មានចិត្តតំកល់មាំ កិក្ខុជាឧបដ្ឋាក ឈ្មោះអានន្ទ នឹងបម្រើព្រះជិនស្រីអគ្គនេះ ។ ព្រះខេមាថេរី ១ ព្រះឧប្បលវណ្ណាថេរី ១ នឹងជាអគ្គសាវិកា ជាអ្នកមិនមានអាសវៈ អស់ពគៈ មានចិត្តស្ងប់រម្ងាប់ មានចិត្តតំកល់មាំ ។ ឈើសម្រាប់ត្រាស់ដឹង នៃព្រះមានព្រះភាគអគ្គនោះ ហៅថាអស្សត្ថព្រឹក្ស គហបតីឈ្មោះចិត្ត: ១ គហបតីឈ្មោះហត្ថឡវក: ១ នឹងជាអគ្គឧបដ្ឋាក ។

សុត្តន្តបិដកៃ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ពុទ្ធវំសោ

ឧទ្ទមាតា ច ពុទ្ធស្ស អក្កា ហោសុព្ភុបដ្ឋិតា
អាយុ វស្សសតំ តស្ស តោតមស្ស យសស្សិនោ។
ឥទំ សុត្វាន វចនំ អសមស្ស មហេសិនោ
អាមោទិតា នរមរូ ពុទ្ធវីជញ្ជរៃ អយំ ។
ពុក្កដ្ឋិសង្ខា វត្តន្តិ អច្ឆោដេន្តិ ហសន្តិ ច
កតញ្ជលី នមស្សន្តិ ឧសសហស្សី សទេវតា។
យទិមស្ស ណោកជាថស្ស វិវជ្ជិសុព្ភម សាសនំ
អនាគតម្ហិ អទ្ធានេ ហោសុព្ភម សម្មុខា ឥមំ ។
យថា មនុស្សា ឧទឹ តរន្តា បដិតិត្ថំ វិវជ្ជយ
ហោដ្ឋាតិត្ថំ តហោត្វាន ពុទ្ធវន្តិ មហាឧទឹ ។
ឯវមេវ មយំ សព្ពេ យទិ មុញ្ចាមិមំ ជិនំ
អនាគតម្ហិ អទ្ធានេ ហោសុព្ភម សម្មុខា ឥមំ ។

នាងនន្ទមាតា ១ នាងឧត្តរា ១ ទាំងជាអគ្គឧបដ្ឋាយិកា ព្រះគោតម មានយសអគ្គនោះ ទ្រង់មានព្រះជន្មាយុ មួយរយឆ្នាំ ។ ពួកមនុស្សនិងទេវតា ឮានស្តាប់ព្រះពុទ្ធដីកានេះ នៃព្រះមហេសី ទ្រង់ស្មើដោយព្រះពុទ្ធ ដែលមិនមានបុគ្គលស្មើហើយ ក៏រីករាយថា បុរសនេះ ជាពូជពន្ធុកនៃព្រះពុទ្ធ ។ សម្តេងហ៊ោ ក៏ប្រព្រឹត្តទៅ ពួកមនុស្សព្រមទាំងទេវតា ទាំងមួយហ្មឺនលោកធាតុ នាំគ្នាទះដៃ អបអរ ធ្វើអញ្ជលីនមស្ការថា បើយើងនឹងឃ្លាងមគ្គផល ក្នុងសាសនា នៃព្រះលោកនាថអគ្គនេះ ពួកយើងគង់ទើបានសម្រេច ចំពោះព្រះកក្កុ នៃព្រះគោតមនេះ ក្នុងកាលជាអនាគតមិនខាន ។ ពួកមនុស្សក្រាលធ្វើនសួន បើឃ្លាងកំពង់ចំពោះមុខហើយ គង់ទឹងទៅកាន់កំពង់ខាងក្រោម ហើយធ្វើសួនធំបាន យ៉ាងណាមិញ ។ ពួកយើងទាំងអស់គ្នា បើឃ្លាងព្រះជិនស្រីអគ្គនេះ ក៏គង់នឹងបានសម្រេច ចំពោះព្រះកក្កុនៃព្រះគោតមអគ្គនេះ ក្នុងកាលជាអនាគត យ៉ាងនោះដែរ ។

ពុទ្ធសមោ អត្តទស្សីពុទ្ធវំសោ

តស្សាបិ វចនំ សុត្វា តុដ្ឋោ សំវិគ្គមានសោ
ឧត្តរឹ វត្តមដ្ឋាសឹ ឧសភោវមិប្បវិយោ ។
សោភនំ នាម នគរំ សាភវោ នាម ខត្តិយោ
សុទស្សនា នាម ជនិកា អត្តទស្សិសុមហោសិនោ ។
ឆវ វស្សសហស្សានិ អគារំ អជ្ឈាវសិ សោ(១)
អមរតិសុរតិតិវិពាហនា(១) តយោ ចាសុទមុត្តមា ។
តេត្តឹស តិសហស្សានិ នារិយោ សមលង្កតា
វិសាខា នាម សា នារឹ សេលោ នាម អត្រជោ ។
និមិត្តេ ចតុរោ ទិស្វា អស្សយានេន និក្ខមិ
អនូនអដ្ឋមាសានិ បធានំ បទហឹ ជិនោ ។
ព្រហ្មា យាចិតោ សន្តោ អត្តទស្សឹ មហាយសោ
វត្តចក្កោ មហាវីរោ អនោមទស្សិនេ នមសោ ។

---

១ ឱ. អមរតិវិ សុរតិវិ តិវិពាហនា ។ ម. អមរតិវិសុតិវិពាហនា ។

លុះតថាគត បានស្តាប់ការសិត នៃព្រះលោកនាថអង្គនោះ ហើយ ក៏មានចិត្តត្រេកអរ មានចិត្តតក់ស្លុត ខំអធិដ្ឋានវត្ត តទៅទៀត ដើម្បីបំពេញបារមី ១០ ប្រការ ។ ព្រះមហេសី ព្រះនាមអត្ថទស្សី មានទីក្រុងឈ្មោះសោភណៈ មានព្រះមហាក្សត្រព្រះនាមសាគរ (ជាព្រះបិតា) មានព្រះជននីព្រះនាមសុទស្សនា ។ ព្រះអត្ថទស្សីអង្គនោះ ទ្រង់គ្រងគេហដ្ឋាន អស់ ៩.០០០ ឆ្នាំ មានប្រាសាទប្រសើរ ៣ ខ្នង គឺ ប្រាសាទឈ្មោះអមរគិ ១ ប្រាសាទឈ្មោះ សុរគិ ១ ប្រាសាទឈ្មោះគិរិពោហនៈ ១ ។ នារី ៣៣.០០០ រូប សឹងប្រដាប់យ៉ាងសមសួន ព្រះនារី (ជាអគ្គមហេសី) នោះ ព្រះនាមវិសាខា ព្រះរាជបុត្រ ព្រះនាមសេលៈ ។ ព្រះជនស្រីទ្រង់ឃើញនិមិត្ត ៤ យ៉ាង ហើយទ្រង់ស្តេចចេញទៅដោយយានសេះ តំកល់ព្យាយាម អស់ ៨ ខែគត់ ។ ព្រះអត្ថទស្សីមានយសធំ មានព្យាយាមធំ ទ្រង់ត្រូវព្រហ្មអាពាធនាហើយ ទើបទ្រង់ញុំាងធម្មចក្រឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ក្នុងទន្សាយដ៏ថ្លៃថ្លា ។

សន្តោ ច ឧបសន្តោ ច អហោសុំ អក្ខសាវកា

អកាយោ ជាមុបជ្ឈាកោ អត្តទន្តោ មហោសិនោ ។

ឆឡភិ ចេវ សុឆឡភិ ច អហោសុំ អក្ខសាវិកា

ពោធិ តស្សុ កកវតោ ចម្បកោតិ បវុច្ចតិ ។

ឧកុន្ធោ ចេវ និសភោ ច អហោសុំ អគ្គុបដ្ឋកា

មកិលោ ច សុជាតោ ច អហោសុំ អគ្គុបដ្ឋិកា ។

សោបិ ពុទ្ធោ អសមសមោ អសីតិវតនម្ភុតោ

សោភតិ សាលកជាវ ឧទ្ធុភជាវ ប្លវិតោ ។

តស្សុ ចាកកជិកា រំសិ អនេកសតកោដិយោ

ឧទ្ធំ អធោ ទសទិសា ជវន្តិ យោជនំ សតា ។

សោបិ ពុទ្ធោ ឧរុវេលកោ សព្ពសត្តុត្តមោ មុនិ

វស្សសតសហស្សាធិ លោកេ អដ្ឋាសិ ចក្ខុមា ។

ព្រះមហេសី ព្រះនាមអត្តទេវ្យ៏ មានអគ្គសាវ័កពីរអង្គ គឺ ព្រះសន្តៈ ១ ព្រះឧបសន្តៈ ១ មានកិក្ខុជាឧបដ្ឋាក ឈ្មោះ អកយៈ ។ មានព្រះថេរីឈ្មោះធម្មា ១ សុធម្មា ១ ជាអគ្គសាវិកា ឈើសម្រាប់ត្រាស់ដឹង នៃព្រះមានព្រះភាគនោះ គេហៅថា ចម្បកព្រឹក្ស ។ ឧបាសកឈ្មោះនកុឡៈ ១ ឈ្មោះទិសកៈ ១ ជាអគ្គឧបដ្ឋាក នាងមកិលា ១ នាងសុនន្ទា ១ ជាអគ្គឧបដ្ឋាយិកា ។ ឯព្រះពុទ្ធអង្គនោះ ទ្រង់ស្មើដោយព្រះពុទ្ធ ដែលមិនមានបុគ្គលស្មើ មានកំពស់ ៨០ ហត្ថ ទ្រង់រុងរឿងហាក់ដូចដើមសាលរាជព្រឹក្ស ឬដូចព្រះចន្ទ្រពេញវង់ ។ រស្មីជាប្រក្រតី នៃព្រះពុទ្ធអង្គនោះ ប្រែនរយកោដិ តែងផ្សាយទៅកាន់ទិស ទាំង ១០ ទាំងខាងលើ ទាំងខាងក្រោម ចម្ងាយមួយយោជន៍ សព្វ ។ កាល ។ ម្យ៉ាងទៀត ព្រះពុទ្ធអង្គនោះ ប្រសើរជាងជន ខ្ពង់ខ្ពស់ជាងសត្វទាំងពួង ជាអ្នកប្រាជ្ញមានបញ្ញាចក្ខុ បិតនៅក្នុងមនុស្សលោក អស់មួយសែនឆ្នាំ ។

បណ្ណាសមោ ធម្មទស្សីពុទ្ធវំសោ

អតុលំ ឧសេដ្ឋគ្គា ជិកាសំ វិភេទេត្វា សនេវកេ

សោបិ អនិច្ចតំ បត្តោ យថក្កមាធានសន្ធយោ ។

អត្តនស្ស ជិនវរោ អនោមាភមម្ហិ និព្ពុតោ

ជាតុវិត្តារកំ អាសិ តេសុ តេសុ បទេសតោតិ ។

អត្តទស្សីពុទ្ធវំសោ ចុទ្ទសមោ ។

បណ្ណាសមោ ធម្មទស្សីពុទ្ធវំសោ

(๑๖) តស្មេវ មណ្ឌកប្បម្ហិ ធម្មទស្សី មហាយសោ

តមក្ខការំ វិធមិត្វា អតិភេទតិ សនេវកេ ។

តស្សាបិ អតុលតេជស្ស ធម្មចក្កប្បវត្តនេ

កោដិសតសហស្សានំ បឋមាភិសមយោ អហុ ។

ធម្មទស្សិពុទ្ធវង្ស ទី ១៨

ព្រះពុទ្ធនោះ ទ្រង់សម្តែងពន្លឺប្លឹងពុំបាន ញុំាងមនុស្សលោក ព្រមទាំងទេវលោក ឲ្យរុងរឿង ហើយទ្រង់ដល់នូវអនិច្ចតាធម៌ ដូចជាភ្លើងអស់កំញាម ។ ព្រះអត្តទស្សីជិនស្រីដ៏ប្រសើរ ទ្រង់បរិនិព្វាន ក្នុងអនោមាភម មានការសាយភាយទៅនៃព្រះធាតុ ក្នុងប្រទេសទាំងឡាយនោះ ។ ។

ចប់ អត្តទស្សិពុទ្ធវង្ស ទី ១៤ ។

ធម្មទស្សិពុទ្ធវង្ស ទី ១៥

(១៦) ក្នុងមណ្ឌកប្បនោះឯង មានព្រះពុទ្ធ ព្រះនាមធម្មទស្សី មានយសធំ ទ្រង់កំចាត់បង់ងងឹតអន្ធការ ហើយញុំាងមនុស្សលោក ព្រមទាំងទេវលោក ឲ្យរុងរឿង ។ ការត្រាស់ដឹងលើកទី ១ មានពួកសត្វមួយសែនកោដិ ក្នុងការញុំាងធម្មចក្រឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ នៃព្រះធម្មទស្សីនោះ ទ្រង់មានតេជះប្លឹងពុំបាន ។

សុត្តន្តបិដកពេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ពុទ្ធវំសោ

យតា ពុទ្ធោ ឧម្មទស្សី វិនេសិ សញ្ជយំ ឥសឹ

តតា ឧបតិកោដីនំ ខុតិយាភិសមយោ អហុ។

យតា សរក្ខោ ឧបកញ្ចិ សមវិសោ វិជាយកំ

តតា អសីតិកោដីនំ តតិយាភិសមយោ អហុ។

តស្សាបិ ឧេវឧេវស្ស សន្និចាតា តយោ អាសុំ

ខីណាសវានំ វិមលានំ សន្តចិត្តាន តាទិនំ ។

យតា ពុទ្ធោ ឧម្មទស្សី សរណោ វស្សំ ឧចាគមិ

តតា កោដិសហស្សានំ បឋមោ អាសិ សមាគមោ។

បុជាបរំ យតា ពុទ្ធោ ឧេវតោ ឱតិ មាឧសំ

តតាបិ សតកោដីនំ ខុតិយោ អាសិ សមាគមោ។

បុជាបរំ យតា ពុទ្ធោ រកោសេសិ ជុតេ កុណោ

តតា អសីតិកោដីនំ តតិយោ អាសិ សមាគមោ។

ការត្រាស់ដឹងលើកទី ២ មានសត្វចំនួន ៩០ កោដិ ក្នុងកាលដែលព្រះពុទ្ធ ព្រះនាមធម្មទស្សី ទ្រង់ប្បទ្ធានឥសី ឈ្មោះសញ្ជយៈ ។ ការត្រាស់ដឹងលើកទី ៣ មានសត្វចំនួន ៨០ កោដិ ក្នុងកាលដែលសក្កទេវរាជ ព្រមទាំងបរិស័ទ ចូលទៅគាល់ព្រះធម្មទស្សី ទ្រង់ជានាយក ។ ព្រះធម្មទស្សីនោះជាទេវតាក្រៃលែងជាងទេវតា មានសាវកសន្និបាត ៣ លើក សុទ្ធតែជាព្រះខីណាស្រព មានមន្ទិលទៅប្រាសហើយ មានព្រះទ័យស្ងប់ ប្រកបដោយតាទិគុណ ។ សន្និបាតលើកទី ១ មានព្រះខីណាស្រព មួយពាន់កោដិ ក្នុងវេលាដែលព្រះពុទ្ធព្រះនាមធម្មទស្សី ទ្រង់ចូលទៅកាន់វិស្សា ក្នុងអារាម ឈ្មោះសរណៈ ។ សន្និបាតលើកទី ២ មានព្រះខីណាស្រពចំនួន ១០០ កោដិ ក្នុងវេលាដែលព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់ ស្តេចចុះចាកទេវលោក មកកាន់មនុស្សលោក ។ មួយទៀត សន្និបាតលើកទី ៣ មានព្រះខីណាស្រព ចំនួន ៨០ កោដិ ក្នុងវេលាដែលព្រះពុទ្ធ ទ្រង់ប្រកាសនូវធុតង្គគុណគាំងឡាយ ។

បណ្ណាសមោ ធម្មទេសនាពុទ្ធវំសោ

អហាន្តេន សមយេន សង្កោ អាសី ពុទ្ធន្តរោ
និព្ពុតន្តេន មាលេន តុវំយេន អភិបូជយឹ ។
សោបិមំ តថា(១)ព្យាការសិ នេវមជ្ឈេ និសីទិយ
អជ្ជាវសកប្បសតេ អយំ ពុទ្ធោ ភវិស្សតិ ។
អហុ កបិលវ្ហយា រម្មា និក្ខមិត្វា តថាគតោ
បជានំ បទហិត្វាន កត្វា ទុក្ករការកំ ។
អជបាលរុក្ខមូលស្មឹ និសីទិត្វា តថាគតោ
តត្ថ ចាយាសំ បក្កមេ នេវញ្ជមុបេហិតំ ។
នេវញ្ជកាយ តីវម្ហិ ចាយាសំ អធិ សោ ជនោ
បដិយត្តវរមក្កេន ពោធិមូលម្ហិ ឋហិតំ ។
តតោ បទក្ខិណំ កត្វា ពោធិមណ្ឌំ អនុត្តរំ
អស្សត្ថរុក្ខមូលម្ហិ ពុជ្ឈិស្សតិ មហាយសោ ។

---

១ ខ.ម. ពុទ្ធោ ។

ក្នុងសម័យនោះ តថាគតកើតជាព្រះឥន្ទ្រ ឈ្មោះបុរិន្ទទៈ បាន
បូជាព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់ ដោយគ្រឿងក្រអូប ផ្កាកម្រង និងតូរ្យតន្ត្រី
ទិព្វ ។ ព្រះពុទ្ធអង្គនោះ ទ្រង់គង់ចំកណ្តាលពួកទេវតា ហើយ
ព្យាករតថាគតថា ក្នុងកប្បទី ១.៨០០ ទៅរាជនេះ នឹងបាន
ត្រាស់ដឹងជាព្រះពុទ្ធ ។ សត្វនេះ នឹងចេញពីបុរីជាទីគួរត្រេកអរ
ឈ្មោះកបិលពស្តុ ទៅតំកល់ព្យាយាម ធ្វើទុក្ករកិរិយា ។ សត្វ
នេះ នឹងអង្គុយទៀបគល់នៃអជបាលព្រឹក្ស ទទួលជ័យយសក្នុងទី
នោះ ហើយចូលទៅឯស្ទឹងនេរញ្ជរ ។ ព្រះពុទ្ធជិនស្រីអង្គនោះ
បានធាន់ជ័យយស ទៀបឆ្នេរស្ទឹងនេរញ្ជរ ហើយនឹងត្រឡប់ទៅ
ឯគល់ពោធិព្រឹក្ស តាមផ្លូវដ៏ប្រសើរ ដែលគេចាត់ចែងហើយ ។
លំដាប់នោះ ព្រះជិនស្រីមានយសធំ នឹងធ្វើប្រទក្សិណពោធិ-
មណ្ឌៈដ៏ប្រសើរ ហើយត្រាស់ដឹង ទៀបគល់អស្សត្ថព្រឹក្ស ។

ឥមស្ស ជនិកា មាតា មាយា នាម ភវិស្សតិ

បិតា សុទ្ធោទនោ នាម អយំ ហោស្សតិ គោតមោ ។

កោលិនោ ឧបតិស្សោ ច អគ្គា ហោស្សន្តិ សាវកា

អនាសវា វីតរាគា សន្តចិត្តា សមាហិតា

អានន្ទោ នាមុបដ្ឋាកោ ឧបដ្ឋិស្សតិមំ ជិនំ ។

ខេមា ឧប្បលវណ្ណា ច អគ្គា ហោស្សន្តិ សាវិកា

អនាសវា វីតរាគា សន្តចិត្តា សមាហិតា ។

ពោធិ តស្ស ភគវតោ អស្សត្ថោតិ បវុច្ចតិ

ចិត្តោ ច ហត្ថាឡវកោ អគ្គា ហោស្សន្តុបដ្ឋកា ។

ឧត្តរា ច ឧត្តរា អគ្គា ហោស្សន្តុបដ្ឋិកា

អាយុ វស្សសតំ តស្ស គោតមស្ស យសស្សិនោ ។

ឥទំ សុត្វាន វចនំ អសមស្ស មហេសិនោ

អាមោទិតា ឥរម្ម ពុទ្ធវីឥង្គ្ហោ អយំ ។

ព្រះជននី នៃព្រះតថាគតនេះ ព្រះនាមមាយាទេវី ព្រះបិតា ព្រះនាមសុទ្ធោទន: ទេវរាជនេះ នឹងបានជាព្រះពុទ្ធ ព្រះនាមគោតម ។ ព្រះថេរៈឈ្មោះកោលិត: ១ ឧបតិស្ស: ១ នឹងជាអគ្គសាវ័ក ជាអ្នកមិនមានអាសវៈ: មានពគ:អស់ហើយ មានចិត្តស្ងប់រម្ងាប់ មានចិត្តតំកល់មាំ ភិក្ខុជាឧបដ្ឋាក ឈ្មោះអានន្ទ នឹងបម្រើព្រះជិនស្រីអង្គនេះ ។ ព្រះខេមាថេរី ១ ព្រះឧប្បលវណ្ណាថេរី ១ នឹងជាអគ្គសាវិកា ជាអ្នកមិនមានអាសវៈ: មានពគ:អស់ហើយ មានចិត្តស្ងប់រម្ងាប់ មានចិត្តតម្កល់មាំ ។ ដើមឈើសម្រាប់ត្រាស់ដឹង នៃព្រះមានព្រះភាគអង្គនោះ ហៅថាអស្សត្ថព្រឹក្ស ឧបាសកឈ្មោះចិត្ត: ១ ឈ្មោះហត្ថាឡវក: ១ នឹងជាអគ្គឧបដ្ឋាក ។ នាងនន្ទមាតា ១ នាងឧត្តរា ១ នឹងជាអគ្គឧបដ្ឋាយិកា ព្រះគោតមមានយសអង្គនោះ មានព្រះជន្មាយុ ១០០ ឆ្នាំ ។ ពួកមនុស្ស និងទេវតាលុះបានស្តាប់ព្រះពុទ្ធដីកានេះ នៃព្រះមហេសី ឥតមានបុគ្គលស្មើ ក៏រីករាយថា ព្រះឥន្ទុនេះ ជាពូជពន្ធុកនៃព្រះពុទ្ធ ។

បណ្ណាវសមោ ធម្មទេសនាពុទ្ធវំសោ

ឧក្កុដ្ឋិសង្ខា វត្តន្តិ អញ្ញោញេន្តិ មាសន្តិ ច
កតញ្ញូបេ ឧមស្សន្តិ ឧសសមាស្ស សនោតា ។
យជិមស្ស លោកជាថស្ស វិវដ្ដិសាម សាសនំ
អជាកតម្ហិ អទ្ធានេ ហោស្សាម សម្មុខា ឥមំ ។
យថា មនុស្សា ឧធិតវន្តា បជិតិតុំ វិវដ្ដិយ
ហោដ្ឋាតិតុំ កហោត្វាន ឧត្តរន្តិ មហាឧធិ ។
ឱវាមេវ មយំ សព្ពេ យធិ មុញ្ចាមិមំ ជិនំ
អជាកតម្ហិ អទ្ធានេ ហោស្សាម សម្មុខា ឥមំ ។
តិស្សាមិ វចនំ សុត្វា កិយ្យោ ចិត្តំ បសាធយិ
ឧត្តរិ វត្តមជិដ្ឋាសិ ឧសចារមិប្បរិយោ ។
សរណំ ជាម ឧកវំ សរណោ ជាម ខត្តិយោ
សុឧក្ខា ជាម ជនិកា ជម្ម ឧទ្ធសរិស្ស សត្តជោ ។

សម្ដេចហ្នឹង កំប្រព្រឹត្តទៅ ពួកមនុស្សព្រមទាំងទេវតា ទាំង
មួយហ្នឹងលោកធាតុ នាំគ្នាទៅដែរអបអរ ធ្វើអញ្ជលីនមស្ការថា
បើពួកយើងឃ្លាងមគ្គផល ក្នុងសាសនា នៃព្រះលោកនាថ
អង្គនេះ ពួកយើងគង់ទទឹងបានសម្រេច ចំពោះព្រះកត្តិនៃព្រះ
គោតមនេះ ក្នុងកាលជាអនាគតមិនខាន ។ ពួកមនុស្ស កាល
ទឹងធ្វងស្ងឹង បើឃ្លាងកំពង់ចំពោះមុខ គង់កាន់យកកំពង់ខាង
ក្រោម ហើយធ្វងស្ងឹងធំបាន យ៉ាងណាមិញ ។ ពួកយើង
ទាំងអស់គ្នា បើឃ្លាងព្រះជិនស្រីនេះ គង់ទឹងបានសម្រេច
ចំពោះព្រះកត្តិ នៃព្រះគោតម ក្នុងកាលជាអនាគតមិនខាន
យ៉ាងនោះឯង ។ តថាគត លុះបានស្តាប់កាសិតនៃព្រះជិនស្រី
អង្គនោះហើយ កំញាំងចិត្តឲ្យជ្រះថ្លាក្រៃលែង បានអធិដ្ឋាន
វត្តតទៅ ដើម្បីបំពេញបារមីទាំង ១០ ។ ព្រះសាស្តាព្រះ
នាមជម្ពុទស្សី មានទីក្រុងឈ្មោះសរណៈ មានមហាក្សត្រព្រះ
នាមសរណៈ ជាព្រះបិតា មានព្រះជននី ព្រះនាមសុនន្ទា ។

สุตฺตนฺตปิฏกេ ขុទ្ទកនិកាយស្ស ពុទ្ធវំសោ

អដ្ឋវស្សសហាបញ្ចនិ អតារំ អដ្ឋារសិ សោ
អរញ្ញោ វិវរញ្ញោ សុទស្សញ្ញោ តយោ ចាសាធមុត្តមោ ។
ចត្តាឌ្ឍឡីស សហាស្សានិ ជារិយោ សមលង្កតា
វិចិត្តោលី ជាម ជារី អត្រញ្ញោ បុញ្ញវន្តរោ ។
ឯមិត្តេ ចតុរោ និស្សា ចាសាធេជាភិនិក្ខមិ
សត្តាហំ បជាធចារំ អចរិ បុរិសុត្តមោ ។
ព្រហ្មាជា យាចិតោ សន្តោ ធម្មទស្សី ឧភាសភោ
វត្តចក្កោ មហាវីរោ មិគជាយេ ឧវត្តមោ ។
បទុមោ បុស្សនេរោ ច អរោសុំ អគ្គសាវកា
សុទត្តោ(๑) ជាមុបដ្ឋាកោ ធម្មទស្សិស្ស សត្ថុនោ ។
ខេមា ច សក្ខជាមា ច អរោសុំ អគ្គសាវិកា
ពោធិ តស្ស ភគវតោ តិម្ពរុជាលោតិ(๒) វុច្ចតិ ។

---

๑ ឧ. ម. សុនេត្តោ ។ ๒ ឧ. ពិម្ពរុជាលោតិ ។ ម. ពិម្ពិជាលោតិ ។

ព្រះធម្មទស្សីអគ្គនោះ ទ្រង់គ្រប់គ្រងគេហស្ថាន អស់ ៨ ពាន់ឆ្នាំ ទ្រង់មានប្រាសាទ ៣ ខ្នង គឺប្រាសាទឈ្មោះអរជៈ ១ ប្រាសាទឈ្មោះវរជៈ ១ ប្រាសាទឈ្មោះសុទស្សនៈ ១ ។ ពួកនារីចំនួន ៤០ ពាន់ សឹងប្រដាប់ខ្នងយ៉ាងសមស្ងួន នារី (ជាអគ្គមហេសី) ឈ្មោះវិចិកោលី ព្រះរាជបុត្រ ឈ្មោះបុញ្ញវឌ្ឍនៈ ។ ព្រះធម្មទស្សី ជាបុរសដ៏ប្រសើរ ទ្រង់ឃើញនូវនិមិត្ត ៤ ហើយទ្រង់ចេញទៅកាន់ប្រាសាទ ទៅប្រព្រឹត្តព្យាយាម អស់ ៧ ថ្ងៃ ។ ព្រះពុទ្ធព្រះនាមធម្មទស្សី ប្រសើរជាងពួកជន មានព្យាយាមធំ ឧត្តមជាងជន ត្រូវព្រហ្មអាពាធនាហើយ ទើបទ្រង់ញុំាងធម្មចក្រ ឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ក្នុងមិគទាយវ័ន ។ ព្រះសាស្តា ព្រះនាមធម្មទស្សី មានព្រះបទុមត្ថេរ ១ ព្រះបុស្សទេវត្ថេរ ១ ជាអគ្គសាវ័ក ព្រះសុទត្តត្ថេរ ជាឧបដ្ឋាក ។ មានព្រះខេមាថេរី ១ ព្រះសច្ចនាមាថេរី ១ ជាអគ្គសាវិកា ដើមឈើសម្រាប់ត្រាស់ដឹង នៃព្រះមានព្រះភាគនោះ គេហៅថា តិម្ពជាលព្រឹក្ស ។

បណ្ណាសមោ ធម្មទេសនាពុទ្ធវំសោ

សុភន្ធោ ភគវាសព្ពហោ ជេវ អហោសុំ អក្ខុបដ្ឋភា

សាធ្បិសា(๑) ច ភទ្ធិសព្ភ(๒) ច អហោសុំ អក្ខុបដ្ឋភា។

សោបិ ពុទ្ធោ អសមសមោ អសីតិមហាតម្ភុក្ខតោ

អតិភោចតិ តេជេន ទសសហស្សម្ហិ ជាតុយា។

សុជ្ជុល្ហោ សាលរាជាវ វិជ្ជុ ភគវេ យថា

មជ្ឈន្តិកោវ សុរិយោ ឱវំ សោ ឧបសោភថ។

តស្សាបិ អតុលតេជស្ស សមភំ អាសិ ជីវិតំ

វស្សសតសហស្សានិ លោកេ អដ្ឋាសិ ចក្ខុមា។

ទុភាសំ ទស្សយិត្វាន វិមលំ ភត្វាន សាសនំ

ចរិ(៣) ចន្តោវ ភគវេ ឯពុតោ សោ សសារកោតិ។

---

๑ ឧ. ម. សាឍ្ឍិយា ។ ๒ ឧ. រិដ្ឋិយា ។ ម. ភទ្ធិយា ។ ๓ ឧ. រិរោបយិ ។ ។ ម. រិ ។

ធម្មទេសិតាពុទ្ធវង្ស ទី ๑๔

សុភទ្ធគហបតី๑ កដិស្សហគហបតី๑ ជាអគ្គឧបដ្ឋាក នាង
សាឡិសា ๑ នាងភទ្ទិស្សា ๑ ជាអគ្គឧបដ្ឋាយិកា ។ ព្រះពុទ្ធ
នោះ ទ្រង់ស្នេហាយព្រះពុទ្ធ ដែលមិនមានបុគ្គលស្មើ ទ្រង់
មានកំពស់ ๘๐ ហត្ថ ទ្រង់រុងរឿងក្រៃលែង ដោយតេជះ
ក្នុងមួយហ្មឺនលោកធាតុ ។ ដើមសាលរាជព្រឹក្ស មានផ្កា
រីកស្គុះស្គាយល្អ ផ្លែកបន្លោរលើអាកាស ព្រះអាទិត្យនាថ្ងៃ
ត្រង់ រុងរឿងល្អ យ៉ាងណាមិញ ព្រះពុទ្ធអង្គនោះ ទ្រង់
រុងរឿងល្អ យ៉ាងនោះ ។ ព្រះពុទ្ធអង្គនោះ ទ្រង់មានតេជះ
ថ្លឹងពុំបាន មានជីវិតដ៏ស្មើល្អ ព្រះពុទ្ធមានបញ្ចាចក្ខុ ទ្រង់បិត
នៅក្នុងលោក អស់មួយសែនឆ្នាំ ។ ព្រះពុទ្ធអង្គនោះ ព្រម
ទាំងសាវ័ក ទ្រង់សម្តែងវស្សី ធ្វើសាសនាមិនឲ្យមានមន្ទិល
ដូចព្រះចន្ទ្រ កាលរុងរឿងឰដ៏អាកាស ហើយបរិនិព្វាន ។

สุตฺตนฺตปิฏกេ ขុទ្ទកនិកាយស្ស ពុទ្ធវំសេ

ឆម្ភទនស្ស មហារីរេ កោសាវមម្ហិ(๑) និព្ពុតោ
តស្សេវ សោ ភូបវរេ តីណិ យោជនបុត្ថតោតិ ។

ធម្មទស្សិពុទ្ធវំសោ បណ្ណរសមោ ។

សោឡសមោ សិទ្ធត្ថពុទ្ធវំសោ

[๑๗] ឆម្ភទនស្សានុជស្ស អបរេន សិទ្ធត្ថោ លោកនាយកោ
និហន្ត្វាន តមំ សព្ពំ សុរិយោ អព្ភុគ្គតោ យថា ។
សោបិ បត្វាន សម្ពោធិំ សព្ពារេឡោ សនេវកំ
អតិវស្សំ ធម្មមេឃេន និព្ពាបេត្វោ សនេវកំ ។
តស្សាបិ អតុលតេជស្ស អហោសុំ អតិសមយា តយោ
កោដិសតសហស្សានំ បឋមាភិសមយេ អហុ ។

๑ ម. សាលវាម្ហិ ។

ព្រះធម្មទស្សី ទ្រង់មានពាយាមធំ ទ្រង់បរិនិព្វានក្នុងអារាម
ឈ្មោះកេសៈ ព្រះស្តូបដ៏ប្រសើរនោះ របស់ព្រះពុទ្ធអគ្គ
នោះឯង មានកំពស់ ៣ យ៉ោជន៍ ។

ចប់ ធម្មទស្សីពុទ្ធវង្ស ទី ១៥ ។

សិទ្ធត្ថពុទ្ធវង្ស ទី ១៦

(១៧) ក្រោយអំពីព្រះធម្មទស្សីមក មានព្រះលោកនាយក
ព្រះនាមសិទ្ធត្ថៈ ទ្រង់កំចាត់បង់ងងឹតទាំងអស់ បីដូចព្រះ
អាទិត្យរះឡើង ។ ព្រះសិទ្ធត្ថៈអង្គនោះ ទ្រង់ដល់នូវសម្ពោ-
ធិញ្ញាណ ហើយចម្រើនមនុស្សព្រមទាំងទេវតា បង្អុរភ្លៀងគឺ
ធម៌ ហើយញុំាងមនុស្ស ព្រមទាំងទេវតា ឲ្យរលត់ទុក្ខ ។
ព្រះអង្គមានតេជៈថ្លឹងពុំបាន ទ្រង់មានការត្រាស់ដឹង ៣ លើក
គឺ ការត្រាស់ដឹងលើកទី ១ មានពួកសត្វមួយសែនកោដិ ។

សោឡសមោ សិទ្ធត្ថពុទ្ធវំសោ

បុរាបរំ ភគវតោ យថា[1] អាហារំ ឧទ្ធរី[2]
តទា ឧបវុត្ថកោដីនំ ខុត្តិយោភិសមយោ អហុ ។
យទា ពុទ្ធោ ឆម្ភិ នេសេសិ វេភារេ សោ ឧបវត្តមោ
តទា ឧបវុត្ថកោដីនំ តតិយោភិសមយោ អហុ ។
សន្និចាតា តយោ អាសុំ សិទ្ធិត្ថស្ស មហេសិនោ[3]
ខីណាសវានំ វិមលានំ សន្តចិត្តាន តាទិនំ ។
កោដិសតានំ ឧបវុត្ថា អសីតិយា ច កោដិនំ
ឯតេ អាសុំ តយោ ហោន្តា វិមលានំ សមាគមេ ។
អហាន្តេន សមយេន មច្ឆរិយោ ជាម តាបសោ
ខគ្គតេជោ ឧបច្ឆសហោ អភិញ្ញាពលសមាហិតោ ។
ជម្ពុតោ ឆលភិញ្ញាហិ សិទ្ធត្ថស្ស អធាសហំ
បដិក្កហេត្វាន សម្ពុទ្ធោ ឥធំ វចនមព្រវិ ។

---

๑ ឱ. យទិ ។ ម. យថា ។ ๒ ឱ. ខុប្រភំ ។ ๓ ឱ. ម. តស្មិំបិ ទីបទុត្តមេតិ ទិស្សតិ ។ ម. តស្សាបិ ទ្វិបទុត្តមេ ។

សិទ្ធត្ថពុទ្ធវង្ស ទី ១៦

តមក ការត្រាស់ដឹងលើកទី ២ មានពួកសត្វ ៩០ កោដិ ក្នុងកាលព្រះសម្ពុទ្ធ ទ្រង់ទូន្មានគឺធម៌ ក្នុងដែនឈ្មោះកីមៈ ។ ការត្រាស់ដឹងលើកទី ៣ មានពួកសត្វ ៩០ កោដិ ក្នុងកាលដែលព្រះពុទ្ធប្រសើរជាងជនអង្គនោះ ទ្រង់សម្តែងធម៌ ទៀបក្នុងឈ្មោះវេការៈ ។ ព្រះមហេសី ព្រះនាមសិទ្ធត្ថៈ មានសន្និបាត ៣ លើក សុទ្ធតែព្រះខីណាស្រព ឥតមានមន្ទិល មានចិត្តស្ងប់រម្ងាប់ ប្រកបដោយតាទិគុណ ។ ឋានៈគឺសន្និបាតទាំង ៣ ក្នុងសមាគមនៃព្រះខីណាស្រព ដែលមិនមានមន្ទិលនុ៎ះ មានចំនួន ១០០ កោដិម្ភង ៩០ កោដិម្ភង ៨០ កោដិម្ភង ។ សម័យនោះ តថាគតជាតាបស ឈ្មោះមង្គលៈ មានតេជះខ្ពង់ខ្ពស់ គេគ្របសង្កត់មិនបាន ជាអ្នកប្រកបដោយកម្លាំង នៃអភិញ្ញា ។ តថាគតបាននាំផ្លែព្រីងមកថ្វាយព្រះពុទ្ធ ព្រះនាមសិទ្ធត្ថៈ ព្រះសម្ពុទ្ធទ្រង់ទទួលយកហើយ ទ្រង់បានត្រាស់ព្រះតម្រាស់នេះថា

สุត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ពុទ្ធវំសោ

បស្សថ ឥមំ តាបសំ ជដិលំ ឧក្កតាបនំ

ចតុន្នវុតេ ឥតោ កប្បេ អយំ ពុទ្ធោ កវិស្សតិ ។

អហុ កបិលវ្ហយា រម្មា និក្ខមិត្វា តថាគតោ

បធានំ បធហិត្វាន កត្វា ទុក្ករការិកំ ។

អជបាលរុក្ខមូលស្មឹ និសីទិត្វា តថាគតោ

តត្ត ចាយាសំ បក្ខន្ទោ នេរញ្ជរមុបេហិតិ ។

នេរញ្ជរាយ តីរម្ហិ ចាយាសំ អទិ សោ ជិនោ

បដិយត្តវរមគ្គេន ពោធិមូលម្ហិ ឋហិតិ ។

តតោ បធក្ខិណំ កត្វា ពោធិមណ្ឌំ អនុត្តរំ

អស្សត្ថរុក្ខមូលម្ហិ ពុជ្ឈិស្សតិ មហាយសោ ។

ឥមស្ស ជនិកា មាតា មាយា នាម ភវិស្សតិ

បិតា សុទ្ធោទនោ នាម អយំ ហេស្សតិ គោតមោ ។

អ្នកចាំដណ្ឌាយ ចូរមើលជដិលតាបស ដែលមានតបៈខ្ពង់-
ខ្ពស់នេះចុះ តាបសនេះ នឹងបានត្រាស់ជាព្រះពុទ្ធ ក្នុង
កប្បទី ៩៤ អំពីកប្បនេះទៅ ។ សត្វនេះ នឹងចេញពីបុរី
ឈ្មោះកបិលពស្តុ ជាទីកកាយ ទៅតំកល់ព្យាយាម ធ្វើ
ទុក្ករកិរិយា ។ សត្វនេះ នឹងអង្គុយទៀបគល់អជបាលព្រឹក្ស
ទទួលបាយាសក្នុងទីនោះ ហើយចូលទៅកាន់ស្ទឹងនេរញ្ជរ ។
ព្រះជិនស្រីអង្គនោះ បាននាំយកបាយាស ទៀបឆ្នេរស្ទឹង
នេរញ្ជរ ហើយស្តេចត្រឡប់ចូលទៅឯគល់ពោធិព្រឹក្ស តាម
ផ្លូវប្រសើរ ដែលគេចាត់ចែងហើយ ។ លំដាប់នោះ ព្រះ
ជិនស្រី ទ្រង់មានយសធំ ធ្វើប្រទក្សិណពោធិមណ្ឌៈដ៏ប្រសើរ
ហើយនឹងត្រាស់ដឹង ទៀបគល់នៃអស្សត្ថព្រឹក្ស ។ ព្រះជនទី
នៃព្រះគោតមនេះ ព្រះនាមមាយា ព្រះបិតា ព្រះនាមសុ-
ទ្ធោទនៈ តាបសនេះ នឹងបានជាព្រះពុទ្ធ ព្រះនាមគោតម ។

សោឡសមោ សិទ្ធត្តពុទ្ធវំសោ

កោលិតោ ឧបតិស្សោ ច អគ្គា ភោសុទ្ធិ សាវកា
អជាសកា វីតភតា សន្តចិត្តា សមាហិតា
អានន្ទោ ជាមុបដ្ឋាកោ ឧបដ្ឋិស្សតិមំ ជិនំ ។
ខេមា ឧប្បលវណ្ណោ ច អគ្គា ភោសុទ្ធិ សាវិកា
អជាសកា វីតភតា សន្តចិត្តា សមាហិតា ។
ពោធិ តស្ស ភគវតោ អស្សត្ថោតិ បវុច្ចតិ
ចិត្តោ ច ហត្ថាឡវកោ អគ្គា ភោសុទ្ធុបដ្ឋកា ។
ឧត្តរា តា ច ឧត្តរ អគ្គា ភោសុទ្ធុបដ្ឋិកា
អាយុ វស្សសតំ តស្ស តោតមស្ស យសស្សិនោ ។
ឥទំ សុត្វាន វចនំ អសមស្ស មហោសិនោ
អាមោទិតា នរមរូ ពុទ្ធវីជញ្ជរេ អយំ ។

សិទ្ធត្តពុទ្ធវង្ស ទី ១៦

ព្រះកោលិតៈ ១ ព្រះឧបតិស្សៈ ១ ទី៨ជាអគ្គសាវ័ក សុទ្ធតែមិនមានអាសវៈ មានពគៈអស់ហើយ មានចិត្តស្ងប់រម្ងាប់ មានចិត្តតម្កល់មាំ កិក្ខុជាឧបដ្ឋាក ឈ្មោះអានន្ទ ទី៨បម្រើព្រះជិនស្រីអង្គនេះ ។ ខេមាថេរី ១ ឧប្បលវណ្ណាថេរី ១ ទី៨ជាអគ្គសាវិកា សុទ្ធតែមិនមានអាសវៈ មានពគៈអស់ហើយ មានចិត្តស្ងប់រម្ងាប់ មានចិត្តតម្កល់មាំ ។ ដើមឈើជាទីត្រាស់ដឹងនៃព្រះមានជាគនោះ ហៅថា អស្សត្ថព្រឹក្ស ចិត្តគហបតី ១ ហត្ថាឡវកគហបតី ១ ទី៨ជាអគ្គឧបដ្ឋាក ។ នាងនន្ទមាតា ១ នាងឧត្តរា ១ ជាអគ្គឧបដ្ឋាយិកា ព្រះគោតមទ្រង់យសអង្គនោះ មានព្រះជន្មាយុ មួយរយឆ្នាំ ។ មនុស្សទាំងទេវតាបានស្តាប់ព្រះពុទ្ធដីកានេះ នៃព្រះមហេសី ឥតមានបុគ្គលស្មើ ក៏រីករាយថា តាបសនេះ ជាពួជពន្ធុកនៃព្រះពុទ្ធ ។

ទុក្ករំ ទីឃសង្ខា វត្តន្តិ អច្ឆោដេន្តិ ហាសន្តិ ច
តតញ្ចលី ឧមស្សន្តិ ឧសសហស្សំ សនេវកា ។
យទិមស្ស លោកជាឋស្ស វិវដ្ដិស្សាម សាសនំ
អជាកតម្ហិ អទ្ធានេ ហោស្សាម សម្មុខា ឥមំ ។
យថា មនុស្សា ឧទឹតវត្តា បដិតន្តំ វិវដ្ដិយ
ហោដ្ឋាតិតុំ កហោត្វាន ទុត្តរន្តិ មហាឧទឹ ។
ឯវមេវ មយំ សព្ពេ យទិ មុញ្ចាមិមំ ជិនំ
អជាកតម្ហិ អទ្ធានេ ហោស្សាម សម្មុខា ឥមំ ។
តស្សាបិ វចនំ សុត្វា កាយ្យា ចិត្តំ បសាទយឹ
ទុត្តរំ វត្តមដ្ឋាសឹ ឧសចារមិវូរយា ។
វេភារំ ជាម ឧភរំ ទុនេដោ ជាម ទក្ខិណេយ្យោ
សុជស្សុ ជាម ឧដិកា សិទ្ធត្ថស្ស មហោសធោ ។

សម្ដែងហ៊ោកប្រព្រឹត្តទៅ ពួកមនុស្សព្រមទាំងទេវតា ទាំង
មួយហ្មឺនលោកធាតុ នាំគ្នាទះដៃអបអរ ធ្វើអញ្ជលីនមស្ការថា
បើពួកយើងនឹងឃ្លាងមគ្គផល ក្នុងសាសនានៃព្រះលោកនាថ
អង្គនេះ ពួកយើងគង់នឹងបានសម្រេច ចំពោះព្រះភក្ត្រនៃ
ព្រះគោតមនេះ ក្នុងកាលជាអនាគតមិនខាន ។ ពួកមនុស្ស
កាលឆ្លងស្ទឹង បើឃ្លាងកំពង់ចំពោះមុខ គង់ទៅកាន់កំពង់
ខាងក្រោម ហើយឆ្លងស្ទឹងធំបាន យ៉ាងណា ។ ពួកយើង
ទាំងអស់ បើឃ្លាងព្រះជិនស្រីអង្គនេះ គង់នឹងបានសម្រេច
ចំពោះព្រះភក្ត្រព្រះគោតមនេះ ក្នុងកាលជាអនាគតមិនខាន
យ៉ាងនោះដែរ ។ តថាគត លុះស្តាប់ការសិតនៃព្រះពុទ្ធ ព្រះ
នាមសិទ្ធត្ថៈនោះហើយ ក៏ធ្វើចិត្តឱ្យជ្រះថ្លាក្រៃលែង បាន
អធិដ្ឋានវត្តតទៅ ដើម្បីបំពេញបារមីទាំង ១០ ។ ព្រះមហោសី
ព្រះនាមសិទ្ធត្ថៈ មានទីក្រុងឈ្មោះវេការៈ ព្រះមហាក្សត្រ
ព្រះនាមទេនៈ ជាព្រះបិតា ព្រះជននីព្រះនាមសុផស្សា ។

សោឡសមោ សិទ្ធត្ថពុទ្ធវំសោ

ឥស វស្សសហស្សានិ អការំ អជ្ឈាវសិ សោ

តោ តាសុបវ្ជ្ជលតោ តកឌ្ឍនា តយោ ថាសាឥមុត្តមា ។

តិសោឡ្ឍសសហស្សានិ ជាវិយោ សមលង្កតា

សុមជា ជាម សា ជាវី អឌ្ឍមោ ជាម អត្រជោ ។

ឯមិត្តេ ឆត្តរោ ឥស្សា សិវិតោ យោភិនិក្ខមិ

អឌ្ឍនឥសមាសានិ បជានំ បឥហី ជិនោ ។

ព្រហ្មា ជា យាចិតោ សន្តោ សិទ្ធត្តោ លោកនាយកោ

វត្តចក្កោ មហាវីរោ មិតនាយេ ឧវត្តមោ ។

សម្ពលោ ច សុមិត្តោ ច អហោសុំ អគ្គសាវកោ

រេវតោ ជាមុបដ្ឋាកោ សិទ្ធត្តស្ស មហេសិនោ ។

សីវលោ ច សុភទ្ទា ច អហោសុំ អគ្គសាវិកោ

ពោធិ តស្ស ភគវតោ កណ្ណិកោរោតិ វុច្ចតិ ។

ព្រះសិទ្ធត្ថៈនោះ គ្រប់គ្រងគេហដ្ឋាន អស់មួយហ្មឺនឆ្នាំ មានប្រាសាទដ៏ប្រសើរ ៣ ខ្នង គឺកោកាសប្រាសាទ ១ ឧប្បលប្រាសាទ ១ កោកនុទប្រាសាទ ១ ។ នារី ៤៨.០០០រូប សឹងមានខ្លួនតាក់តែងល្អ នារីជាអគ្គមហេសី ព្រះនាមសុមនា មានព្រះរាជបុត្រ ព្រះនាមអនុបមៈ ។ ព្រះជនស្រីទ្រង់ឃើញនិមិត្ត ៤ យ៉ាង ក៏ចេញទៅដោយរថ តម្កល់ព្យាយាម អស់ ១០ ខែគត់ ។ ព្រះលោកនាយក ព្រះនាមសិទ្ធត្ថៈ មានព្យាយាមធំ ប្រសើរជាងជន ត្រូវព្រហ្មអារាធនាហើយ ញុំាងធម្មចក្រឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ក្នុងមិគទាយវ័ន ។ ព្រះមហេសី ព្រះនាមសិទ្ធត្ថៈ មានព្រះសម្ពលត្ថេរ ១ ព្រះសុមិត្តត្ថេរ ១ ជាអគ្គសាវ័ក កិក្ខុឈ្មោះរេវតៈ ជាឧបដ្ឋាក ។ ព្រះសីវលាថេរី ១ ព្រះសុរាមាថេរី ១ ជាអគ្គសាវិកា ដើមឈើជាទីត្រាស់ដឹង នៃព្រះមានព្រះភាគនោះ ហៅថាកណ្ណិការព្រឹក្ស ។

สุตฺตนฺตปิฏเก ขุทฺทกนิกายเย สุตฺต พุทฺธวํเส

สุปฺปิโย จ สมฺพุทฺโธ จ อเหสุ์ อคฺคุปฏฺฐกา
ทฺเว เจว สุทฺธา จ อเหสุ์ อคฺคุปฏฺฐิกา ฯ
เสา พุทฺโธ สฏฺฐิกปฺเปน(๑) อเหกสิ ภิกฺขุสงฺฆโต
กญฺจนกฺขนฺธสงฺกาเสา ทสสหสฺสี วิโรจติ ฯ
เสาปิ พุทฺโธ อสมสมา อสุโล อปฺปฏิปุคฺคโล
วสฺสสตสหสฺสานิ โลเก อฏฺฐาสิ ธมฺมา ฯ
วิปุลปฺปกาสิ ทสฺสยิตฺวา ปุจฺฉาเยตฺวาน สาวเก
วิลาเสตฺวา วสมาปตฺติยา นิพฺพุโต เสา สสาวเกา ฯ
สิทฺธตฺถา มุนิวโร พุทฺโธ อโนมาคมฺหิ นิพฺพุโต
ตสฺส ตสฺส ถูปวโร จตุยาชนมุคฺคโตติ ฯ

สิทฺธตฺถพุทฺธวํเส เสฬสมา ฯ

---

๑ สิทฺธิรตฺถาติ ยุตฺตมิว ฯ

សុប្បិយគហបតី ១ សម្ពុទ្ធគហបតី ១ ជាអ្នកបម្រើដ៏ប្រសើរ រម្ភទុបាសិកា ១ សុរម្ភទុបាសិកា ១ ជាស្រីបម្រើប្រសើរ ។ ព្រះពុទ្ធអគ្គនោះ ទ្រង់មានកំពស់ ៦០ ហត្ថ ទ្រង់ខ្ពស់ដល់អាកាស ប្រាកដស្មើដោយគ្រឿងបូជាមាស ទ្រង់រុងរឿងអស់មួយហ្មឺនលោកធាតុ ។ ព្រះពុទ្ធអគ្គនោះ ទ្រង់ស្មើដោយព្រះពុទ្ធដែលមិនមានបុគ្គលស្មើ ឥតមានបុគ្គលប្លែងបាន ឥតមានបុគ្គលប្រៀបផ្ទឹមបាន ទ្រង់មានបក្ខ បិតនៅក្នុងលោកអស់មួយសែនឆ្នាំ ។ ព្រះពុទ្ធអគ្គនោះ ព្រមទាំងសាវ័ក ទ្រង់សម្តែងពន្ធឹក្តីត្រចះ ហើយញុំាងសាវ័ក ឲ្យសាយកាយ៧ ទ្រង់ក្រសាលដោយសមាបត្តិដ៏ប្រសើរ ហើយបរិនិព្វាន ។ ព្រះពុទ្ធព្រះនាមសិទ្ធត្ថៈ ជាអ្នកប្រាជ្ញដ៏ប្រសើរ ទ្រង់បរិនិព្វានក្នុងអនោមាភម ព្រះស្តូបដ៏ប្រសើរ នៃព្រះអង្គនោះ មានកំពស់ ៤ យោជន៍ ប្រតិស្ឋាននៅ ក្នុងអនោមាភមនោះឯង ។

ចប់ សិទ្ធត្ថពុទ្ធវង្ស ទី ១៦ ។

สาตฺถสเมา ตติยพุทฺธวีสเมา

(๑๘) สิทฺธตฺถสฺส อปเรน อสเมา อปฺปฏิปุคฺคลเมา
อนนฺตสีลเมา(๑) อมิตยเสา ตสฺสาปิ โลกคฺค-
นายกสฺส ฯ

ตมนฺธการํ วิธมิตฺวา ชิตาเสตฺวา สเตหกึ
อนุกมฺปโก มหาวีโร โลเก อุปฺปชฺชิ จกฺขุมา ฯ
ตสฺสาปิ อตุลา ฉนฺทิ อตุลา สีลสมาธิโย
สพฺพตฺถ จาปิ ตาทิตฺตา ธมฺมจกฺกึ ปวตฺตยิ ฯ
โส ภุญฺชิ ธนสมฺปนฺนึ วิญฺญาปยิ ตโย ปุถี
โกฏิสตานิ อกิลมนฺโต ปปาเย ธมฺมเทสนาย ฯ
ขุตฺตโย ธาตุโกฏีนึ ตตฺถ สฏฺฐิโกฏิโย
พฺยากา โส ปโมเจสิ สมฺปตฺเต ธมฺมทสฺสเน ฯ

๑ ม. อนนฺตเตชเมา ฯ

តិស្សពុទ្ធវង្ស ទី ๑๓

(๑๘) ក្រោយពីព្រះពុទ្ធ ព្រះនាមសិទ្ធត្ថៈមក មានព្រះពុទ្ធ ព្រះនាមតិស្សៈ ជានាយកដ៏ប្រសើរ ក្នុងលោក ទ្រង់មិនមានបុគ្គលស្មើ មិនមានបុគ្គលប្រៀបផ្ទឹមបាន មានសីលរកទីបំផុតគ្មាន មានយសរាប់ពុំបាន ទ្រង់មានសេចក្តីអាណិតអាសូរ មានព្យាយាមធំ មានបក្ខ ទ្រង់កើតឡើងក្នុងលោកកំចាត់បង់ធំដ៏តអន្ធការ ញ៉ាំងលោកនេះ ព្រមទាំងទេវលោកឲ្យភ្លឺស្វាងហើយ ។ ព្រះពុទ្ធអង្គនោះ ទ្រង់មានឫទ្ធិថ្លឹងពុំបាន មានសីលសមាធិថ្លឹងពុំបាន ព្រះអង្គសម្រេចទៅបារមី ក្នុងធម៌ទាំងពួង ហើយទ្រង់ញ៉ាំងចក្រគឺធម៌ ឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ។ ព្រះពុទ្ធនោះ ទ្រង់បញ្ចេញព្រះសូរសៀងដ៏ជ្រះស្អាតល្អ ក្នុងលោកធាតុមួយហ្មឺន ពួកសត្វទាំងមួយរយកោដិ សឹងបានត្រាស់ដឹង ក្នុងការសម្តែងធម៌លើកទី ๑ ។ ការត្រាស់ដឹងលើកទី ๒ មានពួកសត្វ ๙๐ កោដិ ការត្រាស់ដឹងលើកទី ๓ មានពួកសត្វ ๖๐ កោដិ ពេលនោះ ព្រះសម្ពុទ្ធនោះទ្រង់ដោះមនុស្សទេវតា ដែលមកដល់ឲ្យរួចចាកចំណងគឺមារ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ពុទ្ធវំសោ

សង្ខ្ចាតា តយោ អាសុំ តិស្សុស្សុ ច មហេសិនោ(๑)
ខីណាសវានំ វិមលានំ សព្ពចិត្តាន តាទិនំ ។

ខីណាសវសតសហស្សានំ បឋមោ អាសិ សមាគមោ
ឯកូតិសតសហស្សានំ ទុតិយោ អាសិ សមាគមោ ។
អសីតិសតសហស្សានំ តតិយោ អាសិ សមាគមោ
ខីណាសវានំ វិមលានំ បុប្ផិតានំ វិមុត្តិយា ។

អហាន្តេន សមយេន សុជាតោ នាម ខត្តិយោ
មហាភោគំ ឆឌ្ឌយិត្វា បព្ភជឺ ឥសិបព្ភជ្ជំ ។

មយិ បព្ភជិតេ សន្តេ ឧបច្ឆដ្ឋិ លោកនាយកោ
ពុទ្ធោតិ សទ្ទំ សុត្វាន បីតិ មេ ឧបបជ្ជថ ។

ឥតិពុទ្ធោ មង្គលវំ បុប្ផិំ បទុមំ ហារំឆត្តកំ
ឧភោ ហត្ថេហិ បគ្គយ្ហ ឆុឧមាយោ ឧហាតមិំ ។

---

๑ ឧ. ម. តិស្សោ លោកគ្គនាយកោតិ ទិស្សន្តិ ។

ព្រះតិស្សមេហេសី មានសាវកសន្និបាត ៣ លើក ដែល
សុទ្ធសឹងតែជាពួកព្រះខីណាស្រព មិនមានមន្ទិលគឺកិលេស
មានចិត្តស្ងប់រម្ងាប់ ប្រកបដោយគាទិគុណ ។ សន្និបាត
លើកទី ១ មានព្រះខីណាស្រពមួយសែនអគ្គ សន្និបាតលើក
ទី ២ មានព្រះខីណាស្រព ៩០ សែនអគ្គ ។ សន្និបាតលើក
ទី ៣ មានព្រះខីណាស្រព ៨០ សែនអគ្គ សុទ្ធតែជាអ្នកអស់
អាសវៈ ឥតមានមន្ទិលគឺកិលេស រកហើយដោយរម្ងុត្តិ ។
គ្រានោះ តថាគតជាក្សត្រនាមសុជាតៈ លះបង់លោគៈ
ដ៏ច្រើន ហើយទៅបួសជាឥសី ។ កាលដែលតថាគត បួស
ស្រេចហើយ ព្រះលោកនាយកទ្រង់កើតឡើង តថាគតកើត
មានបីតិ ព្រោះបានស្តាប់សម្លេងជាព្រះពុទ្ធ ។ តថាគតបាន
កាន់យកផ្កាមន្ទារព្រឹក្ស ផ្កាឈូក និងផ្កាចំបកព្រឹក្ស ជា
ទិព្វ ដោយដៃទាំងពីរ ដង្ហុះរលាស់ ហើយបូជាទៅតាល់ ។

สตฺตาสเมา ติสฺสพุทฺธวีสเมา

ชาตุวณฺณา ปวรุตฺตมา(๑)　　ตีสุปิ โลเก กตฺตายกา
ตมหา ปุญฺญา ตเมาตฺตา　　มตฺตเก ชาเย ชินา ๆ
เสาปิ มาตา(๒) ปฺรากาสิ　　ชนมาเฒฺย ธิสีธิเย
ทฺวาทสุเต ฯเตา กเปฺป　　อยิ พุทฺธา กวีสุตี ๆ
อหา กปิลปุเรา รมฺมา　　ธิกฺขิตฺตา ตถาคเตา
ปฐมา ปธิมาตฺตาน　　กตฺวา ทุกฺกรการกา ๆ
อชชาลรุกฺขมูลสฺมี　　ธิสีธิตฺวา ตถาคเตา
ตตฺถ ชายาสา ปกฺขยา　　เนรญฺชรมุเปหิตา ๆ
เนรญฺชกาย ตีรมฺหิ　　ชายาสา อธิเสา ชิเนา
ปฐิยตฺถรมกฺเขน　　เพาธิมูลมฺหิ เวหิตา ๆ
ตเตา ปธกฺขิณา กตฺวา　　เพาธิมณฺฑา อทุตฺตรา
อสฺสตฺถรุกฺขมูลมฺหิ　　พุชฺฌิสฺสตี มหายเสา ๆ

---

๑ ฉ.ม. ปวุณฺณปวรุตฺตา ๆ ๒ ฉ. พุทฺธา ๆ

តិស្សពុទ្ធវង្ស ទី ១៣

តថាគតកាន់ផ្ការនោះ ចាំងលើព្រះសិរ្សា នៃព្រះជិនស្រីព្រះនាមតិស្សៈ ជាលោកគ្គនាយក ដែលមានបរិស័ទ ៤(១) ចោមរោម ។ ព្រះពុទ្ធអគ្គនោះ ទ្រង់គង់កណ្តាលប្រជុំជន ហើយព្យាករតថាគតកាលនោះថា ក្នុងកប្បទី ៩២ អំពីមណ្ឌកប្បនេះទៅ តាបសនេះ នឹងបានត្រាស់ជាព្រះពុទ្ធ ។ សត្វនេះនឹងចេញពីបុរី ឈ្មោះកបិលពស្តុ ជាទីត្រកអរ ទៅតម្កល់ព្យាយាម ធ្វើទុក្ករកិរិយា ។ សត្វនេះ នឹងអង្គុយទៀបគល់អជបាលព្រឹក្ស ទទួលចាយាសត្រង់ទីនោះ ហើយនឹងចូលទៅកាន់ស្ទឹងនេរញ្ជរ ។ ព្រះជិនស្រីអគ្គនោះ បានសោយចាយាស ទៀបឆ្នេរស្ទឹងនេរញ្ជរ ហើយចូលទៅទៀបគល់ពោធិព្រឹក្ស តាមផ្លូវដ៏ប្រសើរ ដែលគេចាត់ចែងហើយ ។ លំដាប់នោះ ព្រះពុទ្ធមានយសធំ ទ្រង់ធ្វើប្រទក្សិណពោធិមណ្ឌៈដ៏ប្រសើរ ហើយត្រាស់ដឹងទៀបគល់អស្សត្ថព្រឹក្ស ។

---

១ បានដល់ខត្តិយបរិស័ទ ១ ព្រាហ្មណបរិស័ទ ១ គហបតិបរិស័ទ ១ សមណបរិស័ទ ១ ។ អដ្ឋកថា ។

ឥមស្ស ជនិកា មាតា មាយា នាម ភវិស្សតិ
បិតា សុទ្ធោទនោ នាម អយំ ហោស្សតិ គោតមោ ។
កោលិតោ ឧបតិស្សោ ច អគ្គា ហោស្សន្តិ សាវកា
អនាសវា វីតរាគា សន្តចិត្តា សមាហិតា
អានន្ទោ នាមុបដ្ឋាកោ ឧបដ្ឋិស្សតិមំ ជិនំ ។
ខេមា ឧប្បលវណ្ណា ច អគ្គា ហោស្សន្តិ សាវិកា
អនាសវា វីតរាគា សន្តចិត្តា សមាហិតា ។
ពោធិ តស្ស ភគវតោ អស្សត្ថោតិ បវុច្ចតិ
ចិត្តោ ច ហត្ថាឡវកោ អគ្គា ហោស្សន្តុបដ្ឋកា ។
ឧត្តរា តា ច ឧត្តរ អគ្គា ហោស្សន្តុបដ្ឋិកា
អាយុ វស្សសតំ តស្ស តោតមស្ស យសស្សិនោ ។
ឥទំ សុត្វាន វចនំ អសមស្ស មហេសិនោ
អាហោធិតា នរមរូ ពុទ្ធវីជង្កុរេ អយំ ។

ព្រះជននី នៃព្រះពុទ្ធនេះ ព្រះនាមមាយា ព្រះបិតាព្រះនាម
សុទ្ធោទន: តាបសនេះ ទើបបានជាព្រះពុទ្ធ ព្រះនាមគោតម ។
ព្រះកោលិត: ១ ព្រះឧបតិស្ស: ១ ទើបជាអគ្គសាវ័ក សុទ្ធតែ
មិនមានអាសវ: ប្រាសចាកភាគ: មានចិត្តស្ងប់រម្ងាប់ មាន
ចិត្តតម្កល់មាំ ភិក្ខុជាឧបដ្ឋាក ឈ្មោះអានន្ទ ទើបបម្រើព្រះ
ជិនស្រីអង្គនេះ ។ នាងខេមាថេរី ១ នាងឧប្បលវណ្ណាថេរី
១ ទើបជាអគ្គសាវិកា សុទ្ធតែមិនមានអាសវ: ប្រាសចាក
ភាគ: មានចិត្តស្ងប់រម្ងាប់ មានចិត្តតម្កល់មាំ ។ ដើមឈើ
សម្រាប់ត្រាស់ដឹង នៃព្រះមានព្រះភាគអង្គនោះ គេហៅថា
អស្សត្ថព្រឹក្ស ចិត្តគហបតី ១ ហត្ថាឡវកគហបតី ១ ជាអគ្គ-
ឧបដ្ឋាក ។ នន្ទមាតាឧបាសិកា ១ ឧត្តរាឧបាសិកា ១ ជា
អគ្គឧបដ្ឋាយិកា ព្រះគោតម មានយសអង្គនោះ ទ្រង់មាន
ព្រះជន្មាយុ ១០០ ឆ្នាំ ។ ពួកមនុស្សនិងទេវតា បានស្តាប់
នូវព្រះពុទ្ធដីកានេះ នៃព្រះមហេសី ទ្រង់ឥតមានបុគ្គលស្មើ
ហើយរីករាយថា តាបសនេះ ជាពូជពន្ធុក នៃព្រះពុទ្ធ ។

สตฺตสเมา ตีสฺวพุทฺธวนฺทเน

ขุกฺกุฏสนฺถา วตฺตนฺติ อจฺฉาเชนฺติ มหาชนา
กตญฺญโล ชนมสฺสนฺติ ชนสมาสฺสาสเนวกา ฯ

ยทิมสฺส โลกสฺส ชนสฺส วิวฏฺฏสฺสาม สาสนํ
อนาคตมฺหิ อทฺธาเน เหสฺสาม สมฺมุขา สมํ ฯ

ยถา มนุสฺสา ชนินฺทสฺส ปฏิสนฺถาร วิวฏฺฏาย
เหฏฺฐาสนฺถา กเหตฺวาน ขตฺตนฺติ มหาชนา ฯ

ฆาเฆว มยฺหํ สพฺเพ ยทิ มุญฺจามิมํ ชนํ
อนาคตมฺหิ อทฺธาเน เหสฺสาม สมฺมุขา สมํ ฯ

ตสฺสาปิ วจนํ สุตฺวา ตายฺยา จิตฺตํ ปสาทยึ
ขตฺตา วตฺตมชฺฌาสึ ชนสงฺคหการิยา ฯ

เขมกาโม ภยา ชนกาโม ชนสงฺโค ภยา ขตฺติยา
ปตฺถนา ภยา ชนิกา ตีสฺวสฺสาธมเหสโน ฯ

តិស្សពុទ្ធវង្ស ទី ១៣

សម្ដេងហ៊ោ កំប្រព្រឹត្តទៅ ពួកមនុស្សព្រមទាំងទេវតា ទាំង
មួយម៉ឺនលោកធាតុ នាំគ្នាទះដៃ អបអរសាទរ ធ្វើអញ្ជលី
នមស្ការថា បើយើងឃ្លាងមគ្គផល ក្នុងសាសនាព្រះលោក-
នាថអង្គនេះ គង់យើងបានសម្រេច ចំពោះព្រះកក្រ្តនៃព្រះ
គោតមនេះ ក្នុងកាលជាអនាគតមិនខាន ។ ពួកមនុស្សកាល
ឆ្ងន់ស្ងឹង បើឃ្លាងកំពង់ចំពោះមុខ គង់នឹងកាន់យកកំពង់ខាង
ក្រោម ហើយឆ្ងន់ស្ងឹងជំបាន យ៉ាងណា ពួកយើងទាំងអស់
គ្នា បើឃ្លាងព្រះជិនស្រីអង្គនេះ គង់នឹងបានសម្រេច ចំពោះ
ព្រះកក្រ្តនៃព្រះគោតមនេះ ក្នុងអនាគត យ៉ាងនោះដែរ ។
តថាគត លុះបានស្តាប់នូវព្រះពុទ្ធដីកា នៃព្រះជិនស្រីអង្គនោះ
ហើយ ធ្វើចិត្តឲ្យរឹងរឹតតែជ្រះថ្លាថែមទៀត ទំអធិដ្ឋានវត្តត
ទៅ ដើម្បីបំពេញបារមីទាំង ១០ ។ ព្រះមហេសីព្រះនាម
តិស្សៈ មានទីក្រុងឈ្មោះខេមកៈ មានព្រះមហាក្សត្រ ព្រះ
នាមជនសន្ធៈ ជាព្រះបិតា មានព្រះជននី ព្រះនាមបទុមា ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ពុទ្ធវំសោ

សត្តាវស្សសហស្សានិ អតាវំ អដ្ឋាសិ សោ
កុណាសេលាជានិយនិសភោ[1] តយោ ចាសាធមុត្តមា
សមត្តឹសសហស្សានិ ជាវិយោ សមលង្កតា
សុភង្គោ ជាម សា ជាវ័ អានន្ទោ ជាម អគ្គសាវកោ ។
និមិត្តេ ចតុរោ និស្សា អស្សយោនេន និក្ខមិ
អន្ធនកំ អឌ្ឍមាសំ បជានំ បធមាំ ជិនោ ។
ព្រហ្មាជា យាចិតោ សន្តោ តិសេ្សា លោកគ្គនាយកោ
វត្តចក្កោ មហាវីរោ យសវតីនាយមុត្តមេ ។
ព្រហ្មនេរោ ច ឧនយោ ច អហោសុំ អគ្គសាវកា
សមគោ[2] ជាមុបដ្ឋាកោ តិសសុ ច មហោសិនោ ។
ឌុសេ្សា ចេវ សុនត្តា ច អហោសុំ អគ្គសាវិកា
ពោធិ តស្សភគវតោ អសនោតិ បវុច្ចតិ ។

---

๑ ម. គុហាសេលវារីនិសភា ។ ម. កុម្ភកោ នាឡ្ហិយោ ចទុមោតិ ទិស្សតិ ។ ๒ ម. សមង្គោ ។

ព្រះតិស្សៈនោះ ទ្រង់គ្រប់គ្រងព្រះរាជគេហស្ថាន អស់ ៧ ពាន់ឆ្នាំ មានប្រាសាទដ៏ប្រសើរ ៣ ខ្នង គឺប្រាសាទឈ្មោះ គុណាសេលៈ ១ ប្រាសាទឈ្មោះ អនាទិយៈ ១ ប្រាសាទឈ្មោះនិសភៈ ១ ។ ពួកនារី ចំនួន ៣ ហ្មឺននាក់ សុទ្ធសឹងតែតាក់តែងខ្លួនល្អ ឯនាងនារី ជាអគ្គមហេសីនោះ ព្រះនាមសុភទ្រា ព្រះរាជបុត្រ ព្រះនាមអានន្ទ ។ ព្រះជិនស្រីទ្រង់ឃើញនិមិត្តទាំង ៤ ក៏យាងចេញទៅ ដោយយានសេះទៅតម្កល់ព្យាយាម អស់កាលកន្ទះខែគត់ ។ ព្រះលោកនាយក ព្រះនាមតិស្សៈ ប្រសើរក្នុងលោក មានព្យាយាមធំ ត្រូវព្រហ្មអាពាធនាហើយ ទើបទ្រង់ញុាំងចក្រគឺធម៌ឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ក្នុងឃសវតីទាយវ័នដ៏ឧត្តម ។ ព្រះព្រហ្មទេវត្ថេរ ១ ព្រះឧទយត្ថេរ ១ ជាអគ្គសាវក កិក្ខុឈ្មោះសមគៈ ជាឧបដ្ឋាកនៃព្រះមហេសី ព្រះនាមតិស្សៈ ។ នាងផុស្សាថេរី ១ នាងសុទត្តាថេរី ១ ជាអគ្គសាវិកា ដើមឈើជាទីត្រាស់ដឹង នៃព្រះមានព្រះភាគអង្គនោះ ហៅថា អសនព្រឹក្ស (ដើមធ្នង់) ។

สត្តរសមោ តំសម្ពុទ្ធវំសោ

សង្ខលោ ច សរិ(๑) ចេវ អហោសុំ អគ្គុបដ្ឋកា
តិសាតោតមី ឧបសេនោ អហោសុំ អគ្គុបដ្ឋិកា ។
សោបិ ពុទ្ធោ សដ្ឋិវស្សោ អហុ ឧច្ចត្តនេ ជិនោ
អនុបមោ អសទិសោ ហិមវា វិយ និស្សិតំ ។
តស្សាបិ អតុលតេជស្ស អាយុ អាសិ អនុត្តរោ
វស្សសតសហស្សានិ លោកេ អដ្ឋាសិ ចក្ខុមា។
ឧត្តមំ បវរំ សេដ្ឋំ អនុកោត្វា មហាយសំ
ជលិត្វា អគ្គិក្ខន្ធោវ និព្ពុតោ សោ សសាវកោ។
វិលាមាកោវ អធិលេន សុវិយេន វិយ ឧស្សវេ
អង្គកាកេវ ធីបេន និព្ពុតោ សោ សសាវកោ។
តំសេត្ថា ជិនវរោ ពុទ្ធោ ធម្មាភមម្ហិ និព្ពុតោ
តត្ថេវ តស្ស ជិនថូបោ តីណិ យោជនមុស្សិតោ(๒)។

តំសម្ពុទ្ធវំសោ សត្តរសមោ ។

---

๑ ម. សរិមា ។ ๒.ម. យោជនមុគ្គតោតិ ។

តិស្សពុទ្ធវង្ស ទី ១៣

សម្ពលគហបតី ១ សិរិគហបតី ១ ជាអគ្គុបដ្ឋាក កីសាគោតមីឧបាសិកា ១ ឧបសេនាឧបាសិកា ១ ជាអគ្គុបដ្ឋាយិកា ។ ព្រះជិនស្រីសម្ពុទ្ធនោះឯង ទ្រង់មានកំពស់ ៦០ ហត្ថ ឥតមានបុគ្គលប្រៀបផ្ទឹមបាន ឥតមានបុគ្គលស្មើបាន ប្រាកដដូចភ្នំហិមពាន្ត ។ ព្រះជិនស្រីអង្គនោះ ទ្រង់មានតេជះថ្លឹងពុំបាន ទ្រង់មានព្រះជន្ម មួយសែនឆ្នាំ ព្រះអង្គមិនមានបុគ្គលក្រៃលែងជាង ទ្រង់មានចក្ខុ បិតនៅក្នុងលោក ។ ព្រះជិនស្រីអង្គនោះ ព្រមទាំងសាវ័ក ទ្រង់សោយនូវយសធំដ៏ឧត្តម ប្រសើរ រុងរឿងដូចគំនរភ្លើង ហើយបរិនិព្វាន ។ ព្រះជិនស្រីអង្គនោះ ព្រមទាំងសាវ័ក ទ្រង់បរិនិព្វានហើយ ដូចជាភ្លៀង (ដែលបាត់ទៅ) ព្រោះខ្យល់ ឬដូចទឹកសន្ទៃមែ (អស់ទៅ) ព្រោះព្រះអាទិត្យ ឬដូចឆ្ងឹត (បាត់ទៅ) ព្រោះប្រទីប ។ ព្រះពុទ្ធព្រះនាមតិស្សៈ ជាព្រះជិនស្រីដ៏ប្រសើរ បរិនិព្វានក្នុងនន្ទារាម ព្រះស្តូបព្រះជិនស្រីអង្គនោះ ពួកមហាជនសាងទុក កំពស់ ៣ យោជន៍ ក្នុងនន្ទារាមនោះ ។

បាប់ តិស្សពុទ្ធវង្ស ទី ១៣ ។

អដ្ឋារសមោ បុស្សពុទ្ធវំសោ

(១៩) តស្សោ មណ្ឌកប្បម្ហិ អាហុ សត្ថា អនុត្តរោ
អនុបមោ អសមសមោ បុស្សោ លោកគ្គនាយកោ។

សោបិ សព្ពំ តមំ ហន្ត្វា វិធមេត្វា មហាភយំ
សន្ទេវកំ តម្បយន្តោ អភិវស្សិ អមតម្ពុនា ។

ធម្មចក្កំ បវត្តេន្តោ ឧប្បន្នេ ធម្មគ្គមន្តលេ
អសីតិសតសហស្សានំ បឋមាភិសមយោ អហុ ។

ទុតិយាភិសមយោ អហុ ទ្វេនវុតិសតសហស្សានំ
តតិយាភិសមយោ អហុ អសីតិសតសហស្សានំ។

សន្និបាតា តយោ អាសុំ បុស្សស្ស ច មហេសិនោ
ខីណាសវានំ វិមលានំ សន្និចិតានេ តាទិនំ ។

សន្និសតសហស្សានំ បឋមោ អាសិ សមាគមោ
បញ្ញាសសតសហស្សានំ ទុតិយោ អាសិ សមាគមោ។

បុស្សពុទ្ធវង្ស ទី ១៨

(១៩) ក្នុងមណ្ឌកប្បនោះឯង មានព្រះសាស្តា ព្រះនាមបុស្សៈ ទ្រង់មិនមានបុគ្គលក្រៃលែងជាង មិនមានបុគ្គលប្រៀបផ្ទឹមបាន ស្មើដោយព្រះពុទ្ធដែលមិនមានបុគ្គលស្មើ ជានាយកប្រសើរ ក្នុងលោក ។ ព្រះពុទ្ធអង្គនោះ ទ្រង់កំចាត់បង់ធំងឆឹតទាំងអស់ ហើយត្រដោះគ្រឿងចាក់ស្រែះធំ (កិលេស) ទ្រង់ញុាំងមនុស្សព្រមទាំងទេវតា ឲ្យឆ្អែតស្កប់ស្កល់ ទ្រង់បង្អុរភ្លៀងទឹកអម្រឹតចុះមក ។ កាលព្រះពុទ្ធ ព្រះនាមបុស្សៈ ញុាំងចក្រគឺធម៌ ឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ការត្រាស់ដឹងលើកទី ១ មានពួកសត្វ ៨០ សែន ក្នុងមង្គលនៃថ្ងៃនក្ខត្តឫក្ស ។ ការត្រាស់ដឹងលើកទី ២ មានពួកសត្វ ៩០ សែន ការត្រាស់ដឹងលើកទី ៣ មានពួកសត្វ ៨០ សែន ។ ព្រះមហេសី ព្រះនាមបុស្សៈ មានសាវកសន្និបាត ៣ លើក ដែលសុទ្ធតែជាពួកព្រះខីណាស្រពតគមានមន្ទិលគឺកិលេស មានចិត្តស្ងប់រម្ងាប់ ប្រកបដោយគុណ ។ សន្និបាតលើកទី ១ មានព្រះខីណាស្រព ៦០ សែន សន្និបាតលើកទី ២ មានព្រះខីណាស្រព ចំនួន ៥០ សែន ។

អដ្ឋារសមោ បុស្សវិសោ

ចត្តាទ្បីសសតសហស្សានំ តតិយោ អាសិ សមាគមោ
អនុថាតា វិមុត្តានំ ភេច្ឆន្នបដិសម្ភិទំ ។
មហាឥន្ទេន សមយេន វិជិតោ ជាម(๑) ទត្តិយោ
ឆឌ្ឌយិត្វា មហារជ្ជំ បព្ភជឺ តស្ស សន្តិកេ ។
សោបិ មំ ពុទ្ធោ ព្យាកាសិ បុស្សោ លោកក្ត-
ជាយតោ
ទ្វេនវុតេ ឥតោ កប្បេ អយំ ពុទ្ធោ ភវិស្សតិ ។
អហុ កបិលវ្ហយា រម្មា និក្ខមិត្វា តថាគតោ
បធានំ បធហិត្វាន កត្វា ទុក្ករការិកំ ។
អជបាលរុក្ខមូលស្មឺ និសីទិត្វា តថាគតោ
តត្ថ ថាយាសំ បក្ខន្ទោ នេរញ្ជរមុបេហិតំ ។
នេរញ្ជរាយ តីរម្ហិ ថាយាសំ អធិ សោ ជិនោ
បដិយត្តវរមក្កេន ពោធិមូលម្ហិ ឋហិតំ ។

---

๑ ឧ. ម. វិជិតាវី តាម ។

បុស្សពុទ្ធវំសៈ ទី ១៨

សន្និបាតលើកទី ៣ មានពួកព្រះខីណាស្រព ៤០ សែន លោកផុតស្រឡះហើយ ព្រោះមិនប្រកាន់ មានដំណាគឺជាតិ កាត់ផ្តាច់ហើយ ។ សម័យនោះ តថាគតជាកូត្រ ព្រះនាមវិជិតៈ លះចោលរាជសម្បត្តិដ៏ធំ ទៅបួសក្នុងសំណាក់ព្រះពុទ្ធនោះ ។ ព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់ ព្រះនាមបុស្សៈ ជាលោកគ្គនាយកនោះ បានទ្រង់ព្យាករតថាគតថា ក្នុងកប្បទី ៩២ អំពីកប្បនេះទៅ កិក្ខុនេះ នឹងបានត្រាស់ជាព្រះពុទ្ធ ។ សត្វនេះ នឹងចេញអំពីកបិលពស្តុបុរី ជាទីរីករាយ ទៅតម្កល់ព្យាយាម ធ្វើទុក្ករកិរិយា ។ សត្វនេះ នឹងអង្គុយទៀបគល់នៃអជបាលព្រឹក្ស ទទួលជ័យសក្នុងទីនោះ ហើយចូលទៅកាន់ស្នឹងនេរញ្ជរ ។ ព្រះជិនស្រីអង្គនោះ បានសោយជ័យាស ទៀបឆ្នេរស្នឹងនេរញ្ជរ ហើយស្តេចទៅឯគល់នៃពោធិព្រឹក្ស តាមផ្លូវដ៏ប្រសើរ ដែលគេចាត់ចែងហើយ ។

តតោ បធក្ខិណំ កត្វា ពោធិមណ្ឌំ អនុត្តរំ
អស្សត្ថរុក្ខមូលម្ហិ ពុជ្ឈិស្សតិ មហាយសោ ។
ឥមស្ស ជនិកា មាតា មាយា នាម ភវិស្សតិ
បិតា សុទ្ធោទនោ នាម អយំ ហោស្សតិ គោតមោ ។
កោលិតោ ឧបតិស្សោ ច អគ្គា ហោស្សន្តិ សាវកា
អនាសវា វីតភយា សន្តចិត្តា សមាហិតា
អានន្ទោ នាមុបដ្ឋាកោ ឧបដ្ឋិស្សតិមំ ជិនំ ។
ខេមា ឧប្បលវណ្ណា ច អគ្គា ហោស្សន្តិ សាវិកា
អនាសវា វីតភយា សន្តចិត្តា សមាហិតា ។
ពោធិ តស្ស ភគវតោ អស្សត្ថោតិ បវុច្ចតិ
ចិត្តោ ច ហត្ថិទ្យវកោ អគ្គា ហោស្សន្តុបដ្ឋកា ។
ឧត្តរា នា ច ឧត្តរ អគ្គា ហោស្សន្តុបដ្ឋិកា
អាយុ វស្សសតំ តស្ស គោតមស្ស យសស្សិនោ ។

លំដាប់នោះ ព្រះពុទ្ធមានយសធំ ធ្វើប្រទក្សិណពោធិមណ្ឌៈ ដ៏ប្រសើរ ហើយត្រាស់ដឹង ទៀបគល់អស្សត្ថព្រឹក្ស ។ ព្រះជននី នៃព្រះពុទ្ធអង្គនេះ ព្រះនាមមាយា ព្រះបិតាព្រះនាមសុទ្ធោទនៈ កិក្ខុនេះ នឹងបានត្រាស់ជាព្រះពុទ្ធ ព្រះនាមគោតម ។ ព្រះកោលិតៈ ១ ឧបតិស្សៈ ១ នឹងជាអគ្គសាវ័ក សុទ្ធតែមិនមានអាសវៈ ប្រាសចាកពាគៈ មានចិត្តស្ងប់រម្ងាប់ មានចិត្តតម្កល់មាំ កិក្ខុជាឧបដ្ឋាក ឈ្មោះអានន្ទ នឹងបម្រើព្រះជិនស្រីអង្គនេះ ។ ខេមាកិក្ខុនី ១ ឧប្បលវណ្ណាកិក្ខុនី ១ នឹងជាអគ្គសាវិកា សុទ្ធតែមិនមានអាសវៈ ប្រាសចាកពាគៈ មានចិត្តស្ងប់រម្ងាប់ មានចិត្តតម្កល់មាំ ។ ដើមឈើជាទីត្រាស់ដឹង នៃព្រះមានព្រះភាគនោះ ហៅថា អស្សត្ថព្រឹក្ស ចិត្តគហបតី ១ ហត្ថាឡវកគហបតី ១ នឹងជាអគ្គឧបដ្ឋាក ។ នាងនន្ទមាតា ១ នាងឧត្តរា ១ នឹងជាអគ្គឧបដ្ឋាយិកា ព្រះគោតម មានយសអង្គនោះ មានព្រះជន្មាយុ ១០០ ឆ្នាំ ។

អដ្ឋារសមោ បុស្សពុទ្ធវំសោ

ឥទំ សុត្វាន វចនំ អសមស្ស មហេសិនោ
អាមោទិតា នរមរូ ពុទ្ធវីរង្កុរោ អយំ ។
ខុក្កុដិសង្ខា វត្តន្តិ អច្ឆោជេន្តិ មហន្តិ ច
កតញ្ជលី នមស្សន្តិ ឥសិសហស្សឹ សនេវកា ។
យទិមស្ស លោកជេដ្ឋស្ស វិវដ្ដិស្សាម សាសនំ
អនាគតម្ហិ អទ្ធានេ ហេស្សាម សម្មុខា ឥមំ ។
តស្សាបិ វចនំ សុត្វា កិរិយ្យា ចិត្តំ បសាទយឹ
ខត្តិរំ វត្តមជ្ឈាសឹ ឥសចារមិហូរិយា ។
សុត្តន្តំ វិនយញ្ចាបិ ជាតិសត្ថុសាសនំ
សព្ពំ បរិយាបុណិត្វាន សោកយឹ ជិនសាសនំ ។
តត្ថបប្ផមត្តោ វិហរន្តោ ព្រហ្មំ ការេត្វា ការំ
អភិញ្ញាសុ ចារមឹ កត្វា ព្រហ្មលោកមភញ្ជិហំ ។

ពួកមនុស្សទ្រនិងទៅតា លុះឮព្រះពុទ្ធដីកានេះ នៃព្រះមហេសី
ឥតមាមានបុគ្គលស្មើហើយ ក៏រីករាយថា កិក្ខុនេះ ជាពូជពន្ធុក
នៃព្រះពុទ្ធ ។ សម្តេងហោ៏ក៏ប្រព្រឹត្តទៅ ពួកមនុស្សទ្រនិងទៅតា
ចាំងមួយម៉ឺនលោកធាតុ នាំគ្នាទះដៃអបអរ ធ្វើអញ្ជលីនមស្ការថា
បើពួកយើងនឹងឃ្លាងមគ្គផល ក្នុងសាសនា នៃព្រះលោកនាថ
អង្គនេះ គង់នឹងសម្រេច ក្នុងទីចំពោះព្រះកក្កុ នៃព្រះគោតម
នេះ ក្នុងកាលអនាគតមិនខាន ។ ចំណែកខាងតថាគត បាន
ស្តាប់ព្រះពុទ្ធដីកា នៃព្រះបុស្សសម្ពុទ្ធនោះហើយ ក៏ញុំាងចិត្តឲ្យ
រីងរឹតតែជ្រះថ្លា ហើយទំអធិដ្ឋានវត្តតទៅទៀត ដើម្បីបំពេញ
បារមីចាំង ១០ ប្រការ ។ តថាគត រៀនយកនូវព្រះសូត្រផង
ព្រះវិន័យផង ពាក្យប្រៀនប្រដៅព្រះសាស្តា ប្រកបដោយអង្គ
៩ ចាំងអស់ផង ហើយញុំាងសាសនាព្រះជិនស្រីឲ្យរុងរឿង ។
តថាគតមិនប្រមាទ សម្រេចសម្រាន្តនៅក្នុងសាសនានោះ ទំ
ចម្រើនភាវនា ដែលប្រកបដោយព្រហ្មវិហារ ហើយដល់នូវ
បារមីកន្លងអកិញ្ចាចាំងឡាយ ហើយទៅកើតក្នុងព្រហ្មលោក ។

สุตฺตนฺตปิฏกេ ขុទ្ទកនិកាយស្ស ពុទ្ធវំសោ

តាសំ កំ នាម នគរំ ជយសេនោ នាម ខត្តិយោ
សិរិមា នាម ជនិកា បុសฺสสฺส ច មហេសិនោ ฯ
ឆវสฺสสหสฺสานิ អតานំ អដฺฐาสิ เสา
กุฏฺฐมหาสสุวณฺณาภา តយោ ចาสาธมุตฺตมา ฯ
เตรีสតีสหสฺสานิ ชาโย สมลงฺกตา
กีสาโคตมี นามาสิ อานนฺโท นาม อตฺรโช ฯ
นิมิตฺเต จตุเร ทิสฺวา ภเตฺวยาเนน นิกฺขมิ
สตฺตาหំ បធานจารំ อจរิ បุริสุตฺตโม ฯ
ព្រហฺมา យาจิโต สนฺโต ปุเสฺสา โลกคฺค-
นายโก
វត្តจกฺกំ មหาវีโร มิคทายេ ปวตฺตยิ ฯ
สุรกฺขิโต ច นฺหาสเนา อโหสุំ អគฺคสาวกา
สกิเยฺยา นาม อุបដฺฐาโก បุสฺสสฺส ច มหេសิនោ ฯ

ព្រះមហេសី ព្រះនាមបុស្សៈ មានទីក្រុង ឈ្មោះកាសិកៈ មានមហាក្សត្រ ព្រះនាមជយសេន ជាព្រះបិតា មានព្រះជននី ព្រះនាមសិរិមា ។ ព្រះបុស្សៈនោះ ទ្រង់គ្រប់គ្រងគេហដ្ឋាន អស់ ៩ ពាន់ឆ្នាំ មានប្រាសាទដ៏ប្រសើរ ៣ ខ្នង គឺប្រាសាទឈ្មោះគុរុឡ ១ ប្រាសាទឈ្មោះហំសៈ ១ ប្រាសាទឈ្មោះសុវណ្ណតារៈ ១ ។ ពួកនារី ៤៣ ពាន់ សំដែងខ្លួនតាក់តែងល្អហើយ ឯនារី ជាអគ្គមហេសី ឈ្មោះកីសាគោតមី ព្រះពុទ្ធបុត្រឈ្មោះអានន្ទ ។ ព្រះជិនស្រី ជាបុរសដ៏ប្រសើរ ទ្រង់ទតឃើញនិមិត្តទាំង ៤ យ៉ាង ហើយចេញទៅដោយយានដ៏រី បានប្រព្រឹត្តធ្វើព្យាយាម អស់ ៧ ថ្ងៃ ។ ព្រះលោកគ្គនាយក ព្រះនាមបុស្សៈ មានព្យាយាមធំ ទ្រង់ប្រសើរជាងជន ត្រូវព្រហ្មអាពាធនាហើយ ទើបទ្រង់ញុំាងចក្រគឺធម៌ ឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ នាវៃព្រមិគទាយវ័ន ។ ព្រះសុវត្ថិតភិក្ខុ ១ ព្រះធម្មសេនភិក្ខុ ១ ជាអគ្គសាវ័ក ភិក្ខុឈ្មោះសភិយៈ ជាឧបដ្ឋាក នៃព្រះមហេសី ព្រះនាមបុស្សៈ ។

អដ្ឋារសមោ បុស្សពុទ្ធវំសោ

ចាលា ច ឧបចាលា ច អហោសុំ អគ្គសាវិកា
ពោធិ តស្ស ភគវតោ អាមលកោតិ វុច្ចតិ ។
អនញ្ញយោ វិសាខោ ច អហោសុំ អគ្គុបដ្ឋកា
បទុមា សិរិមា ច អហោសុំ អគ្គុបដ្ឋិកា ។
អដ្ឋបណ្ណាសរតនំ សោបិ អច្ចុគ្គតោ មុនិ
សោភតិ សតរំសីវ ឧទ្ធុកជាវ ភូរិតោ ។
ឆត្តិវស្សសហស្សានិ អាយុ វិជ្ជតិ តាវទេ
តាវតា តិដ្ឋមានោ សោ តារេសិ ជនកំ ពហុំ ។
ឱវទិត្វា ពហូ សត្តេ សន្តារេត្វា ពហូ ជនេ
សោបិ សត្ថា អតុលយសោ ឯកូនោ សោ សសាវកោ។
បុរេស្សា ជិនរាកេ សត្តា សេនាភមិ្ហ ឯកូនោ
ជាតុវិត្តារកំ អាសិ តេសុ តេសុ បទេសតោតិ។

បុស្សពុទ្ធវំសោ អដ្ឋារសមោ។

បុស្សពុទ្ធវង្ស ទី ១៨

នាងចាលាកិក្ខុនី ១ នាងឧបចាលាកិក្ខុនី ១ ជាអគ្គសាវិកា ដើមឈើសម្រាប់ត្រាស់ដឹង នៃព្រះមានព្រះភាគអង្គនោះ គេហៅថា អាមលកព្រឹក្ស (ដើមកន្ធូតព្រៃ) ។ អនញ្ញគហបតី ១ វិសាខគហបតី ១ ជាអគ្គឧបដ្ឋាក នាងឧបមា ១ នាងសិរិនាគា ១ ជាអគ្គឧបដ្ឋាយិកា ។ ព្រះមុនីអង្គនោះ មានកំពស់ ៥៨ ហត្ថ ទ្រង់រុងរឿងដូចព្រះអាទិត្យ ឬដូចព្រះចន្ទ្រពេញវង់ ។ ទ្រង់មានព្រះជន្ម ៩០ ពាន់ឆ្នាំ ព្រះអង្គកាលទ្រង់ធរមាននៅឡើយ បានចម្រើនប្រជុំជនជាច្រើន ។ ព្រះសាស្តាអង្គនោះ ព្រមទាំងសាវ័ក ទ្រង់មានយសថ្កើងពុំបាន ទ្រង់ទូន្មានពួកសត្វជាច្រើន ហើយចម្រើនពួកសត្វជាច្រើន រួចបរិនិព្វាន ។ ព្រះដ៏ន្ទសីដ៏ប្រសើរ ព្រះនាមបុស្សៈ ទ្រង់ជាសាស្តា បរិ-ព្វានហើយក្នុងសេនាភម ការផ្សាយចេញទៅ នៃព្រះធាតុមានក្នុងប្រទេសទាំងឡាយនោះ ។ ។

ចប់ បុស្សពុទ្ធវង្ស ទី ១៨ ។

ឯកូនវីសតិមោ វិបស្សីពុទ្ធវំសោ

(២០) បុស្សស្ស អបរេន សម្ពុទ្ធោ ឥបទុត្តមោ

វិបស្សី នាម នាមេន លោកេ ឧប្បជ្ជិ ចក្ខុមា។

អវិជ្ជណ្ឌំ បទាលេត្វា បត្តោ សម្ពោធិមុត្តមំ

ធម្មចក្កំ បវត្តេតុំ បក្កាមិ ពន្ធុមតីបុរំ ។

ធម្មចក្កំ បវត្តេត្វា ឧភោ ពោធេសិ នាយកោ

កណាជាយ ន វត្តញ្ញោ បឋមាភិសមយោ អហុ។

បុនាបរំ អភិតយសោ តត្ត សង្ឃំ បកាសយិ

ចតុរាសីតិសហស្សានំ ខុតិយាភិសមយោ អហុ។

ចតុរាសីតិសហស្សានិ សម្ពុទ្ធមនុបព្ភុំ

តេសមាភមបត្តានំ ឆម្ភំ ឧេសេសិ ចក្ខុមា ។

វិបស្សីពុទ្ធវង្ស ទី ๑๙

(๒๐) ក្រោយអំពីព្រះពុទ្ធ ព្រះនាមបុស្សៈមក មានព្រះសម្ពុទ្ធ ព្រះនាមវិបុស្សី ដ៏ឧត្តមជាងសត្វដើងពីរ ទ្រង់មានចក្ខុកើតឡើង ក្នុងលោក ។ ព្រះអង្គទ្រង់រំលាយសុំគ គឺអវិជ្ជាចេញ ហើយដល់សម្ពោធិញ្ញាណដ៏ឧត្តម ទ្រង់ចៀសចេញទៅកាន់ពន្ធុមតីបុរី ដើម្បីញ៉ាំងចក្រគឺធម៌ ឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ។ ព្រះនាយក ទ្រង់ញ៉ាំងចក្រគឺធម៌ ឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ រួចហើយញ៉ាំងខណ្ឌភជកុមារនិងតិស្សកុមារទាំងពីរ ឲ្យត្រាស់ដឹង ការត្រាស់ដឹងលើកទី ๑ មានចំនួនសត្វ គេមិនគប្បីពោលដោយការរាប់ឡើយ ។ តមកទៀត ព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់ មានយសរាប់មិនបាន ប្រកាសសច្ចៈទាំង ๔ ក្នុងបុរីនោះ ការត្រាស់ដឹងលើកទី ๒ មានពួកសត្វ ចំនួន ๘ ហ៊ឺន ๔ ពាន់ ។ មានមនុស្ស ๘ ហ៊ឺន ๔ ពាន់ បួសតាមព្រះពុទ្ធ ព្រះពុទ្ធមានចក្ខុទ្រង់សម្លែងធម៌ដល់បព្វជិតទាំងនោះ ដែលមកដល់អាស្រម ។

ឯកូនវិសតិមោ វិបស្សីពុទ្ធវំសោ

សព្ពាការេន អាសតោ ឋត្វា(១) ឧបនិសជ្ជ ដិនោ
តេបិ ឆឌ្ឌេវ៌ំ កត្វា តតិយាភិសមយោ អហុ ។
សន្និចាតា តយោ អាសុំ វិប្ផស្សិស្ស មហេសិនោ
ខីណាសវានំ វិមលានំ សន្តចិត្តាន តាទិនំ ។
អដ្ឋសដ្ឋិសតសហស្សានំ(២) បឋមោ អាសិ សមាគមោ
តេត្តិំសតសហស្សានំ ទុតិយោ អាសិ សមាគមោ ។
អសីតិកោដិសហស្សានំ តតិយោ អាសិ សមាគមោ
តត្ថ តេត្តិំកណាមជ្ឈ សម្ពុទ្ធោ អតិរោចតិ ។
មហាឆត្តេន សមយេន ជាតភាជា មហិទ្ធិកោ
អតុលោ ជាម ជាមេន បុញ្ញវន្តោ ជុតិន្ធរោ ។
ឆេតានំ ជាតកោដីនំ បវរោ វេស្សានហំ តទា
វជ្ជន្តោ ទិព្ពតុរិយេហិ លោកជេដ្ឋំ ឧបាគមិ ។

---

១ ឧ. ម. សុត្វា ។ ២ ឧ. អដ្ឋសដ្ឋិសហស្សានំ ។

ភិក្ខុ៣ាំង៤នោះ អាស្រ័យព្រះជិនស្រី កាលទ្រង់សម្តែង៤ដោយ
អាការ៣ាំង៣ួង កំ៉ុង៤សម្រេចទូវែង៤ដ៏ប្រសើរ នេះជាការត្រាស់
ដឹង៤លើក៤ទី ៣ ។ ព្រះមហេសី ព្រះនាមវិបស្សី មាន៤សាវក-
សន្និបាត ៣ លើក ដែលសុទ្ធ៤តែ៣ួកព្រះខីណាស្រព ឥតមាន
មន្ទិលគឺកិលេស មាន៤ចិត្តស្ងប់រម្ងាប់ ប្រកប៤ដោយតាទិគុណ ។
គឺសន្និបាត៤លើក៤ទី ១ មាន៣ួកព្រះខីណាស្រព ចំនួន ៦៨ សែន
សន្និបាត៤លើក៤ទី ២ មាន៣ួកព្រះខីណាស្រព ចំនួន៣ួយសែន ។
សន្និបាត៤លើក៤ទី ៣ មានភិក្ខុចំនួន ៨ ហ្មឺន ព្រះសម្ពុទ្ធ៤ុង៤រឿង
ក្នុង៤ណ្តាល៣ួក៤ភិក្ខុ៤នោះ ។ សម័យ៤នោះ ត៤ាគត៤កើត៤ជាស្តេច
នាគ ឈ្មោះអតុល: មានឫទ្ធិច្រើន មានបុណ្យ ទ្រទ្រង់ពន្ធឺ ។
ក្នុង៤កាល៤នោះ ត៤ាគត មាន៣ួកនាគច្រើន៤តាដ៏ ចោមរោម
ប្រគំតូរ្យតន្ត្រីដ៏ជាជាទិព្វ ហើយចូល៤ៅដ៏ត៤ព្រះលោក៤ដ៏ដ: ។

ឧបសង្កមិត្វាន សម្ពុទ្ធំ វិបស្សិំ លោកនាយកំ

មណិមុត្តារតនូបធិតំ សព្ពាការសោភិតំ

ឯមន្តេត្វា ឆឌ្ឌាភិសម្ពុ សុវណ្ណាបិឋមធាសហំ ។

សោបិ មំ ពុទ្ធោ ព្យាការសិ សង្ឃមជ្ឈេ និសីទិយ

ឯកនវុតិ ឥតោ កប្បេ អយំ ពុទ្ធោ ភវិស្សតិ ។

អហុ កបិលវ្ហយា រម្មា និក្ខមិត្វា តថាគតោ

បធានំ បធហិត្វាន ភត្វា ពុទ្ធភារាភំ ។

អជបាលរុក្ខមូលស្មឹ និសីទិត្វា តថាគតោ

តត្ត ចាយាសំ បក្ខិយ្ហា នេរញ្ជរមុបេហិតំ ។

នេរញ្ជាយ តីរម្ហិ ចាយាសំ អទិ សោ ជិនោ

បដិយត្តវរមក្កេន ពោធិមូលម្ហិ ឯហិតំ ។

លុះបួលទៅដល់ហើយ ក៏និមន្តព្រះសម្ពុទ្ធ ព្រះនាមវិបស្សី ជាលោកនាយក ហើយថ្វាយតាំងមាស ដែលដាំដោយកែវមណី និងកែវមុក្តា ដ៏ស្អិតស្អាងហើយដោយអាការៈគ្រប់យ៉ាង ដល់ព្រះអង្គជាធម្មរាជ ។ ព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់នោះ ទ្រង់គង់នៅក្នុងកណ្តាលសង្ឃ ហើយព្យាករតថាគតថា ក្នុងកប្បទី ៩១ អំពីមណ្ឌកប្បនេះ ស្តេចនាគនេះ នឹងបានត្រាស់ជាព្រះពុទ្ធ ។ សត្វនេះ នឹងចេញពីកបិលពស្តុបុរី ជាទីត្រេកអរ ទៅតម្កល់ព្យាយាម ធ្វើទុក្ករកិរិយា ។ សត្វនេះនឹងអង្គុយខៀបគល់អជបាលព្រឹក្ស ទទួលបាយាសក្នុងទីនោះ ហើយបួលទៅកាន់ស្នឹងនេរញ្ជរ ។ ព្រះជិនស្រីអង្គនោះ បានសោយបាយាស ខៀបឆ្នេរស្ទឹងនេរញ្ជរ ហើយបួលទៅឯគល់ពោធិព្រឹក្ស តាមផ្លូវដ៏ប្រសើរ ដែលគេចាត់ចែងហើយ ។

តតោ បឧក្ខិណាំ កត្វា ពោធិមណ្ឌំ អនុត្តរំ

អស្សត្ថម្ហលេ សម្ពោធិំ ពុជ្ឈិស្សតិ មហាយសោ ។

៥មស្ស ជនិកា មាតា មាយា ជាម ភវិស្សតិ

បិតា សុទ្ធោទនោ ជាម អយំ ហោស្សតិ គោតមោ ។

កោលិតោ ឧបតិស្សោ ច អគ្គា ហោស្សន្តិ សាវកា

អជាសកា រីតរកា សន្តចិត្តា សមាហិតា

អានន្ទោ ជាមុបដ្ឋាកោ ឧបដ្ឋិស្សតិមំ ជិនំ ។

ខេមា ឧប្បលវណ្ណា ច អគ្គា ហោស្សន្តិ សាវិកា

អជាសកា រីតរកា សន្តចិត្តា សមាហិតា ។

ពោធិ តស្ស ភគវតោ អស្សត្ថោតិ បវុច្ចតិ

ចិត្តោ ច ហត្ថាឡវកោ អគ្គា ហោស្សន្តុបដ្ឋកា ។

ឧត្តរា តាបសី ច ឧត្តរា អគ្គា ហោស្សន្តុបដ្ឋិកា

អាយុ វស្សសតំ តស្ស គោតមស្សេវ សាសនោ ។

លំដាប់នោះ ព្រះពុទ្ធមានយសធំ ធ្លើប្រទក្សិណពោធិមណ្ឌៈដ៏ប្រសើរ ហើយត្រាស់ដឹងនូវសម្ពោធិញ្ញាណ ទៀបគល់នៃអស្សត្ថព្រឹក្ស ។ ព្រះជននី នៃព្រះពុទ្ធនេះ ព្រះនាមមាយា ព្រះបិតា ព្រះនាមសុន្ទោទនៈ នាគរាជនេះ នឹងបានត្រាស់ជាព្រះពុទ្ធ ព្រះនាមគោតម ។ ព្រះកោលិតៈ ១ ព្រះឧបតិស្សៈ ១ នឹងជាអគ្គសាវ័ក សុទ្ធតែមិនមានអាសវៈ ប្រាសចាកភពៈ មានចិត្តស្ងប់រម្ងាប់ មានចិត្តតាំងមាំ កិត្តិជាឧបដ្ឋាកឈ្មោះអានន្ទ នឹងបម្រើព្រះជិនស្រីអង្គនេះ ។ នាងខេមាកិក្ខុនី ១ នាងឧប្បលវណ្ណាកិក្ខុនី ១ នឹងជាអគ្គសាវិកា សុទ្ធតែមិនមានអាសវៈ ប្រាសចាកភពៈ មានចិត្តស្ងប់រម្ងាប់ មានចិត្តតាំងមាំ ។ ដើមឈើជាទីត្រាស់ដឹង នៃព្រះមានជោគអង្គនោះ ហៅថាអស្សត្ថព្រឹក្ស បិត្តគហបតី ១ ហត្ថាឡវកគហបតី ១ នឹងជាអគ្គឧបដ្ឋាក ។ នាងនន្ទមាតា ១ នាងឧត្តរា ១ នឹងជាអគ្គឧបដ្ឋាយិកា ព្រះមហេសីព្រះនាមគោតមនោះ មានជន្មាយុ ១០០ ឆ្នាំ ។

សុត្តន្តបិដកៈ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ពុទ្ធវំសោ

ឥទំ សុត្វាន វចនំ អសមស្ស មហេសិនោ
អាមោទិតា ឥរមរូ ពុទ្ធវីរង្កុរោ អយំ ។
ខុក្កុដ្ឋិសង្ខា វត្តន្តិ អច្ឆោជន្តិ ហាសន្តិ ច
កតញ្ជលី ឧមសន្តិ ឧសសហស្សី សទេវកា ។
យទិមស្ស លោកជាដស្ស រាជ្ជំ សព្ភ សាសនំ
អជាកតម្ហិ អទ្ធានេ ហេស្សតិ សម្មា ឥមំ ។
យថា មធុស្ស ឧទិ តារកា បដិតិដ្ឋំ រាជ្ជិយ
ហេដ្ឋាតិដ្ឋំ កហេត្វាន ខុត្តរន្តិ មហាឧទិ ។
ឯវមេវ មយំ សព្ពេ យទិ មុញ្ចាមិមំ ជិនំ
អជាកតម្ហិ អទ្ធានេ ហេស្សតិ សម្មា ឥមំ ។
ឥស្សាមិ វចនំ សុត្វា កិយ្យា ចិត្តំ មសាឧយិ
ខុត្តរំ វត្តមជ្ជាសិ ឧសចារមិប្បរិយា ។

ពួកមនុស្សទេវតា លុះបានស្តាប់ព្រះពុទ្ធដីកានេះ នៃព្រះមហេសី ឥតមានបុគ្គលស្មើ ហើយពោលយ៉ាថា នាគរាជនេះជាពូជពន្ធុកនៃព្រះពុទ្ធ ។ សម្តេចហ្នឹង ក៏ប្រព្រឹត្តទៅ ពួកមនុស្សព្រមទាំងទេវតា ទាំងមួយហ្មឺនលោកធាតុ នាំគ្នាទះដៃអបអរ ធ្វើអញ្ជលីនមស្ការថា បើពួកយើងឃ្លាងមគ្គផលក្នុងសាសនាព្រះលោកនាថអង្គនេះ គង់នឹងសម្រេចក្នុងទីបំពោះព្រះកត្តុនៃព្រះគោតមនេះ ក្នុងអនាគតកាល ជាមិនខាន ។ ពួកមនុស្សកាលធ្វើសឹង បើឃ្លាងកំពង់បំពោះមុខ គង់កាន់យកកំពង់ខាងក្រោម ហើយធ្វើសឹងធំបាន យ៉ាងណាមិញ ។ ពួកយើងទាំងអស់គ្នា បើឃ្លាងព្រះជិនស្រីអង្គនេះ គង់បានសម្រេចក្នុងទីបំពោះព្រះកត្តុ នៃព្រះគោតមនេះ ក្នុងអនាគតកាល យ៉ាងនោះដែរ ។ តថាគតបានស្តាប់ព្រះពុទ្ធដីកា នៃព្រះជិនស្រីអង្គនោះ ហើយញុំាងចិត្តឲ្យរីករាយត្រេកអរ បានចំអធិដ្ឋានវត្តតទៅ ដើម្បីបំពេញបារមីទាំង ១០ ប្រការ ។

ឯកូនវិសតិមោ វិបស្សិពុទ្ធវំសោ

ឧភវំ ពន្ធុមតី ជាម ពន្ធុមោ ជាម ខត្តិយោ
មាតា ពន្ធុមតី ជាម វិបស្សិស្ស មហេសិនោ ។

អដ្ឋាសុ្សសហស្សានិ អភាវំ អដ្ឋាវំសំ សោ
ឧណ្ហោ សុឧណ្ហោ សិរីមា តយោ ភាសាឧមុត្តមា ។

តិចត្តារិសហស្សានិ ជាវិយោ សមលង្កតា
សុឧសុ្សជា ជាម ជាវី សមវត្តក្ខន្ធោ ជាម អគ្រជោ។

ជិមិត្តេ ចតុរោ ធិស្សា វជយានេន ជិក្ខមិ
អន្ធឧអដ្ឋមាសានិ បជានំ បធហី ជិនោ ។

ព្រហ្មាជា យាចិតោ សន្តោ វិបស្សីលោកជាយកោ
វត្តចក្កោ មហាវីរោ មិគជាយេ ឧរុត្តមោ ។

ខណ្ឌោ ច តិសុ្សជាមោ ច អហេសុំ អគ្គសាវកា
អាសោកោ ជាមុបដ្ឋាកោ វិបស្សិស្ស មហេសិនោ។

វិបស្សីពុទ្ធវង្ស ទី ១៩

ព្រះមហាសីព្រះនាមវិបស្សី មានទីក្រុងឈ្មោះពន្ធុមតី មាន
មហាក្សត្រ ព្រះនាមពន្ធុមៈ ជាព្រះបិតា មានព្រះមាតា ព្រះ
នាមពន្ធុមតី ។ ព្រះវិបស្សីអង្គនោះ ទ្រង់គ្រប់គ្រងគេហដ្ឋាន
អស់ ៨ ពាន់ឆ្នាំ មានប្រាសាទដ៏ប្រសើរ ៣ ខ្នង គឺប្រាសាទ
ឈ្មោះនន្ទៈ ១ ប្រាសាទឈ្មោះសុនន្ទៈ ១ ប្រាសាទឈ្មោះ
សិរិមៈ ១ ។ ពួកនារី ចំនួន ៤ ហ្មឺន ៣ ពាន់ សឹងមានខ្លួន
តាក់តែងល្អ ឯនារីជាអគ្គមហេសី ព្រះនាមសុទស្សនា ព្រះ
រាជបុត្រ ព្រះនាមសមវត្តក្ខន្ធ ។ ព្រះជិនស្រីទ្រង់ឃើញនិមិត្ត
៤ ហើយចេញទៅដោយយានរថ តម្កល់ព្យាយាម អស់ ៨
ខែគត់ ។ ព្រះវិបស្សីជាលោកនាយក ទ្រង់មានព្យាយាមធំ
ប្រសើរជាងជន ត្រាស់ព្រហ្មអារាធនាហើយ ទើបញ៉ាំងធម្មចក្រ
ឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ក្នុងមិគទាយវ័ន ។ ព្រះរាជកុមារនាមខន្ធៈ ១
បុត្រនៃបុរោហិតនាមតិស្សៈ ១ ជាអគ្គសាវ័ក កិក្ខុឈ្មោះ
អសោក ជាឧបដ្ឋាក នៃព្រះមហាសី ព្រះនាមវិបស្សី ។

ពន្ធា ច ពន្ធមិត្តា ច អហោសុំ អគ្គសាវិកា
ពោធិ តស្ស ភគវតោ ថាដលីតិ បវុច្ចតិ ។
បុនព្ភូសុមិត្តោ ជាតោ ច អហោសុំ អគ្គុបដ្ឋកា
សិរិមា ឧត្តរា ចេវ អហោសុំ អគ្គុបដ្ឋិកា ។
អសីតិហត្ថមុព្ភេធោ រិបស្សី លោកជាយកោ
បភា និន្នាវតី តស្ស សមគ្គា សត្តយោជនេ ។
អសីតិវស្សសហស្សានិ អាយុ ពុទ្ធស្ស តាវទេ
តាវតា តិដ្ឋមានោ សោ តារេសិ ជនតំ ពហុំ ។
ពហុនោមនុស្សានំ ពន្ធនំ បរិមោចយិ
មគ្គាមគ្គញ្ញូ អាចិក្ខិ អវសេសបុថុជ្ជនេ ។
អាលោកំ ទស្សយិត្វាន ទេស្សត្វា អមតំ បទំ
ជលិត្វា អគ្គិក្ខន្ធោវ និព្ពុតោ សោ សសាវកោ ។

នាងចន្ទាកិក្ខុនី ១ នាងចន្ទមិត្តាកិក្ខុនី ១ ជាអគ្គសាវិកា ដើមឈើ
ជាទីត្រាស់ដឹង នៃព្រះមានព្រះភាគអង្គនោះ ហៅថា បាដលិ-
ព្រឹក្ស ។ បុនព្វសុមិត្តគហបតី ១ នាគគហបតី ១ ជាអគ្គ-
ឧបដ្ឋាក នាងសិរិមា ១ នាងឧត្តរា ១ ជាអគ្គឧបដ្ឋាយិកា ។
ព្រះវិបស្សី លោកនាយក មានកំពស់ ៨០ ហត្ថ ពន្លឺព្រះអង្គ
ផ្សាយចេញទៅជុំវិញ ៧ យោជន៍ ។ ព្រះពុទ្ធអង្គនោះ ទ្រង់មាន
ព្រះជន្ម ៨ ហ្មឺនឆ្នាំ ព្រះអង្គកាលទ្រង់ធរមាននៅឡើយ បាន
បម្រុងប្រជុំជនច្រើន ចាកសំសារវដ្ត ។ ព្រះអង្គទ្រង់ដោះស្រាយ
នូវចំណងនៃទេវតានិងមនុស្សជាច្រើន ទាំងប្រាប់ផ្លូវត្រូវផ្លូវខុស
ចំពោះពួកបុថុជ្ជនដ៏សេសទៀតផង ។ ព្រះអង្គព្រមទាំងសាវ័ក
ទ្រង់សម្តែងពន្លឺ ហើយបង្ហាញឲ្យចាយ ជាទីទៅកាន់ព្រះនិព្វាន
ឈ្មោះអមតៈ ទ្រង់រុងរឿងដូចគំនរភ្លើង ហើយបរិនិព្វាន ។

វិសតិមោ សិទ្ធិពុទ្ធវំសោ

ឥទ្ធិវរំ បុញ្ញវរំ លក្ខណាចក្កសុមិតំ
សព្ពំ សមន្តរហិតំ ឆន្ទុ វត្តា សព្ពសង្ខាតិ។
វិបស្សី នរវរោ វីរោ សុមិត្តាភមិ្ហ និព្ពុតោ
តត្ថេវ តស្ស ថូបវរោ សត្តយោជនមុស្សិតោតិ ។

វិបស្សិពុទ្ធវំសោ ឯកូនវីសតិមោ ។

វីសតិមោ សិទ្ធិពុទ្ធវំសោ

(២០) វិបស្សិស្ស អបរេន សម្ពុទ្ធោ ទិបទុត្តមោ
សិទ្ធិយោ នាម ជិនោ អសមោ អប្បដិបុគ្គលោ។
មារសេនំ បមទ្ទិត្វា បត្តោ សម្ពោធិមុត្តមំ
ធម្មចក្កំ បវត្តេសិ អនុកម្បាយ ចាណិនំ ។
ធម្មចក្កំ បវត្តេន្តេ សិទ្ធិមិ្ហ ជិនបុង្គវេ
កោដិសតសហស្សានំ បឋមាភិសមយោ អហុ ។

ព្រះសរីរៈ ដែលមានបុទ្ធិដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ មានបុណ្យដ៏ប្រសើរ ប្រជាប់ហើយដោយលក្ខណៈគឺចក្រ គង់ចាត់បង់អស់ទៅបាន ឧហ្ន៎ ! សង្ខារទាំងអស់ សោះសូន្យ ទទេតើ ! ព្រះវិបស្សីជានរៈដ៏ប្រសើរ ទ្រង់មានព្យាយាម បរិនិព្វានហើយ ក្នុងសុមិត្តារាម ព្រះស្តូបដ៏ប្រសើរ របស់ព្រះអង្គនោះ គេបានសាងទុក កំពស់៧យោជន៍ ក្នុងអារាមនោះ ។

ចប់ វិបស្សីពុទ្ធវង្ស ទី ១៩ ។

សិខិពុទ្ធវង្ស ទី ២០

(២១) ក្រោយព្រះពុទ្ធវិបស្សីមក មានព្រះសម្ពុទ្ធព្រះនាមសិខីជិនស្រី ទ្រង់ទត្តមជាងសត្វជើងពីរ ឥតមានបុគ្គលស្មើឥតមានបុគ្គលប្រៀបផ្ទឹមបាន ។ ព្រះអង្គកំចាត់បង់សេនានៃមារ ហើយដល់សម្ពោធិញាណដ៏ប្រសើរ ញុំាងចក្រគឺធម៌ឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីសេចក្តីអនុគ្រោះដល់ពួកសត្វ ។ កាលព្រះសិខីជិនស្រីដ៏ប្រសើរ ទ្រង់ញុំាងធម្មចក្រ ឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ការត្រាស់ដឹងលើកទី ១ មានពួកសត្វ ចំនួនមួយសែនកោដិ ។

អបរំបិ ឆម្ំ នេសេន្តេ កណាសេជ្ជេ ឧរុត្តមេ

ឧរុតិគោជិសមាសញ្ជនំ ទុតិយោភិសមយោ អហុ។

យមកប្បាដិហារិយំ ឧស្សយេ្ត សនេវាគេ

អសីតិគោជិសមាសញ្ជនំ តតិយោភិសមយោ អហុ។

សន្និចាតា តយោ អាសុំ សិទ្ធិសញ្ជាបិ មហេសិនោ

ខីណាសវានំ វិមលានំ សន្តចិត្តាន តាទិនំ ។

កិក្កុសតសមាសញ្ជនំ បឋមោ អាសិ សមាគមោ

អសីតិភិក្ខុសមាសញ្ជនំ ទុតិយោ អាសិ សមាគមោ។

សត្តតិភិក្ខុសមាសញ្ជនំ តតិយោ អាសិ សមាគមោ

អនុបលិត្តោ បទុមវ គោយម្ហិ សម្ប្បវ្ជ្ជិតំ ។

អហាន្តេន សមយេន អរិន្ទមោ នាម ខត្តិយោ

សម្ពុទ្ធប្បមុខំ សង្ឃំ អន្នបានេន តប្បយិ ។

កាលព្រះសិខី ប្រសើរជាងគណៈ ទុត្តមជាងជន ទ្រង់សម្តែងធម៌ដទៃទៀត ការត្រាស់ដឹងលើកទី ២ មានពួកសត្វចំនួន ៩០ ពាន់កោដិ ។ កាលព្រះសិខី ទ្រង់សម្តែងយមកបាដិហារ្យក្នុងមនុស្សលោក ព្រមទាំងទេវលោក ការត្រាស់ដឹងលើកទី ៣ មានពួកសត្វ ៨០ ពាន់កោដិ ។ ព្រះមហេសីព្រះនាមសិខី មានសាវកសន្និបាត ៣ លើក ដែលសុទ្ធតែជាពួកព្រះខីណាស្រពតគមានមន្ទិល មានចិត្តស្ងប់រម្ងាប់ ប្រកបដោយគាទិគុណ ។ សន្និបាតលើកទី ១ មានភិក្ខុចំនួនមួយសែនរូប សន្និបាតលើកទី ២ មានពួកភិក្ខុចំនួន ៨ ហ្មឺនរូប ។ សន្និបាតលើកទី ៣ មានពួកភិក្ខុចំនួន ៧ ហ្មឺនរូប ជាសមាគមមិនប្រឡាក់ (ដោយពួកប៉ុប៉ុផ្ងន) ដូចបទុមជាតដែលលូតលាស់នៅក្នុងទឹក ។ សម័យនោះ តថាគតជាក្សត្រ នាមអនុម: បានញ៉ាំងព្រះសង្ឃ មានព្រះសម្ពុទ្ធជាប្រធាន ឲ្យឆ្អែតស្កប់ស្កល់ ដោយបាយនិងទឹក ។

វិសាខមហោ សិរីពុទ្ធវំសោ

ពហុទុស្សវរំ ធត្វា　　ទុស្សកោដឹ អនប្បកំ

អលង្កតំ ហត្ថិយានំ　　សម្ពុទ្ធស្ស អធាសហំ ។

ហត្ថិយានំ ឯម្ហិ ឯត្វា　　កប្បិយំ ឧបធាមយឺ

ឃ្លាយឺ មានសំ មយ្ហំ　　ឯទ្ធំ ឧឡ្ហមុបដ្ឋិតំ ។

សោឯមំ ពុទ្ធោ ព្យាកាសិ　　សិខី លោកក្ខជាយកោ

ឯកគ្គឺសេ ឥតោ កប្បេ　　អយំ ពុទ្ធោ ភវិស្សតិ ។

អហុ កបិលវ្ហយា រម្មា　　ឯក្ខមិត្វា តថាគតោ

បធានំ បធហិត្វាន　　កត្វា ទុក្ករការកំ ។

អជបាលរុក្ខមូលស្មឺ　　ឯសីនិត្វា តថាគតោ

តត្ថ ចាយាសំ បក្ខយ្ហ　　នេរញ្ជរមុបេហិតំ ។

នេរញ្ជាយ តីរម្ហិ　　ចាយាសំ អទិ សោ ជិនោ

បដិយត្តវរមក្ខេន　　ពោធិមូលម្ហិ ឯហិតំ ។

តថាគត ឋានប្រគេនសំពត់ជាច្រើន គឺកោដិនៃសំពត់មិនតិច ហើយថ្វាយយានដ៏រីដ៏ប្រដាប់ហើយ ដល់ព្រះសម្ពុទ្ធ ។ តថាគត សាងយានដ៏រី ហើយបង្អោនចូលទៅជិតឲ្យជារបស់គួរ បំពេញចិត្តរបស់តថាគត ឲ្យតម្កល់នៅមាំ អស់កាលជានិច្ច ។ ព្រះពុទ្ធ ព្រះនាមសិរី ជាលោកគ្គនាយកនោះ ទ្រង់ព្យាករតថាគតថា ក្នុងកប្បទី ๓๑ អំពីមណ្ឌកប្បនេះ ព្រះរាជអង្គនេះ នឹងបានត្រាស់ជាព្រះពុទ្ធ ។ សត្វនេះ នឹងចេញអំពីកបិលពស្តុបុរី ជាទីរីករាយ ទៅតម្កល់ព្យាយាម ធ្វើទុក្ករកិរិយា សត្វនេះ នឹងអង្គុយទៀបគល់អជបាលព្រឹក្ស ទទួលយកចាយាសនៅទីនោះ ហើយចូលទៅកាន់ស្ទឹងនេរញ្ជរ ។ ព្រះជិនស្រីអង្គនោះ ឋានសោយចាយាស ទៀបឆ្នេរស្ទឹងនេរញ្ជរ ហើយចូលទៅឯគល់ពោធិព្រឹក្ស តាមផ្លូវដ៏ប្រសើរ ដែលគេចាត់ចែងហើយ ។

តតោ បធក្ខិណំ កត្វា ពោធិមណ្ឌំ អនុត្តរំ
អស្សត្ថរុក្ខមូលម្ហិ ពុជ្ឈិស្សតិ មហាយសោ ។
ឥមស្ស ជនិកា មាតា មាយា នាម ភវិស្សតិ
បិតា សុទ្ធោទនោ នាម អយំ ហោស្សតិ គោតមោ ។
អនាសវា វីតរាគា សន្តចិត្តា សមាហិតា
គោលិតោ ឧបតិស្សោ ច អគ្គា ហោស្សន្តិ សាវកា
អានន្ទោ នាមុបដ្ឋាកោ ឧបដ្ឋិស្សតិមំ ជិនំ ។
ខេមា ឧប្បលវណ្ណា ច អគ្គា ហោស្សន្តិ សាវិកា
អនាសវា វីតរាគា សន្តចិត្តា សមាហិតា ។
ពោធិ តស្ស ភគវតោ អស្សត្ថោតិ បវុច្ចតិ
ចិត្តោ ច ហត្ថិទ្យវកោ អគ្គា ហោស្សន្តុបដ្ឋកា ។
ឧត្តរា នាម ឧត្តរា អគ្គា ហោស្សន្តុបដ្ឋិកា
អាយុ វស្សសតំ តស្ស គោតមស្ស យសស្សិនោ ។

លំដាប់នោះ ព្រះពុទ្ធមានយសធំ ធ្វើប្រទក្សិណគោធម្មៈ ដ៏ប្រសើរ ហើយនឹងត្រាស់ដឹង ទៀបគល់អស្សត្ថព្រឹក្ស ។ ព្រះពុទ្ធនេះ នឹងមានព្រះជននី ព្រះនាមមាយា ព្រះបិតា ព្រះនាមសុទ្ធោទនៈ ព្រះរាជអគ្គនេះ នឹងបានជាព្រះពុទ្ធ ព្រះនាមគោតម ។ ព្រះកោលិតៈ ១ ព្រះឧបតិស្សៈ ១ នឹងជាអគ្គសាវ័ក សុទ្ធតែមិនមានអាសវៈ ប្រាសចាកភាគៈ មានចិត្តស្ងប់រម្ងាប់ មានចិត្តតម្កល់មាំ កិក្ខុជាឧបដ្ឋាក ឈ្មោះអានន្ទ នឹងបំរើព្រះជិនស្រីអគ្គនេះ ។ នាងខេមាកិក្ខុនី ១ ឧប្បលវណ្ណាកិក្ខុនី ១ ជាអគ្គសាវិកា សុទ្ធតែមិនមានអាសវៈ ប្រាសចាកភាគៈ មានចិត្តស្ងប់រម្ងាប់ មានចិត្តតម្កល់មាំ ។ ដើមឈើជាទីត្រាស់ដឹង នៃព្រះមានព្រះភាគអង្គនេះ ហៅថា អស្សត្ថព្រឹក្ស ចិត្តគហបតី ១ ហត្ថាឡវកគហបតី ១ នឹងជាអគ្គឧបដ្ឋាក ។ នាងនន្ទមាតា ១ នាងឧត្តរា ១ នឹងជាអគ្គឧបដ្ឋាយិកា ព្រះគោតមមានយសនោះ មានព្រះជន្ម ១០០ ឆ្នាំ ។

វីសតិមោ សិវិពុទ្ធវំសោ

ឥទំ សុត្វាន វចនំ អសមស្ស មហេសិនោ
អាមោទិតា នរមរូ ពុទ្ធវីជង្កភេ អយំ ។
ខុក្កុដិសង្ខា វត្តន្តិ អច្ឆោដេន្តិ ហាសន្តិ ច
កតញ្ជលី នមស្សន្តិ ឧសសហស្សឹសនេវកា។
យទិមស្ស លោកជេដ្ឋស្ស វិវដ្ដិស្សាម សាសនំ
អជាកតម្ហិ អទ្ធានេ ហេស្សាម សម្មុខា ឥមំ ។
យថា មនុស្សា ឧទីតវន្តោ បដិតិត្តំ វិវដ្ដយ
ហេដ្ឋាតិត្តំ កហេត្វាន ខុត្តវន្តិ មហាឧទឹ ។
ឱវមេវ មយំ សព្ពេ យទិ មុញ្ចាមិមំ ជិនំ
អជាកតម្ហិ អទ្ធានេ ហេស្សាម សម្មុខា ឥមំ ។
តស្សាបិ វចនំ សុត្វា កិយ្យោ ចិត្តំ បសាទយឹ
ខុត្តរឹ វត្តមដ្ឋាសឹ ឧសចារមិមូរិយោ ។

ពួកមនុស្សនិងទេវតា លុះបានស្តាប់ព្រះពុទ្ធដីកានេះ នៃព្រះមហេសី ឥតមានបុគ្គលស្មើ ហើយពោលយ៉ាងថា ព្រះរាជាអគ្គនេះ ជាពូជពន្ធុកនៃព្រះពុទ្ធ ។ សម្លេងហ៊ោ ក៏ប្រព្រឹត្តទៅពួកមនុស្សព្រមទាំងទេវតា ទាំងមួយហ្មឺនលោកធាតុ នាំគ្នាទះដៃអបអរ ធ្វើអញ្ជលីនមស្ការថា បើពួកយើងនឹងឃ្លាងមគ្គផលក្នុងសាសនា នៃព្រះលោកនាថអគ្គនេះ គង់នឹងបានសម្រេចក្នុងទីចំពោះព្រះភក្ត្រ នៃព្រះគោតមអគ្គនេះ ក្នុងអនាគតកាលមិនខាន ។ ពួកមនុស្សកាលឆ្លងស្ទឹង បើឃ្លាងកំពង់ខាងលើគង់ទៅកាន់យកកំពង់ខាងក្រោម ហើយឆ្លងស្ទឹងបាន យ៉ាងណាមិញ ពួកយើងទាំងអស់គ្នា បើឃ្លាងព្រះជិនស្រីអគ្គនេះ គង់នឹងបានសម្រេច ក្នុងទីចំពោះព្រះភក្ត្រ នៃព្រះគោតមអគ្គនេះ យ៉ាងនោះដែរ ។ ឯតថាគត លុះបានស្តាប់ព្រះពុទ្ធដីកានៃព្រះអគ្គនោះហើយ រឹងតែធ្វើចិត្តឲ្យជ្រះថ្លា ហើយបានទំរេធិដ្ឋានវត្តតទៅ ដើម្បីបំពេញបារមីទាំង ១០ ប្រការ ។

ឧភោ អរុណវតី ជាម អរុណោ ជាម ខត្តិយោ
បភាវតី ជាម ជនិកា សិទ្ធិស្សេ មហេសិនោ។
សត្តវស្សសហស្សានិ អភាវំ អជ្ឈាវសិ សោ
សុវឌ្ឍកោ តិរិជាវីហនោ(១) តយោ ចាសាធមុត្តមា។
ចតុព្ពីសតិសហស្សានិ ជាវយោ សមលង្កតា
សព្ពាភាមា ជាម សា ជាវី អតុលោ ជាម អត្រជោ ។
ជិមិត្តេ ចតុរោ និស្សា ហត្ថិយានេន និក្ខមិ
អដ្ឋមាសំ បជានជាវំ អថវំ រុរិសុត្តមោ ។
ព្រហ្មាជា យាចិតោ សន្តោ សិទ្ធី លោកក្ខជាយកោ
វត្តចក្កោ មហាវីរោ មិគជាយេ ឧរុត្តមោ ។
អភិភូ សម្ភវោ ជាម អមោសុំ អក្ខសាវកា
ខេមង្ករោ ជាមុបដ្ឋាកោ សិទ្ធិស្សេ មហេសិនោ។

---

๑ ម. សុចន្ធោ តិរិវិហនោតិ ទិស្សតិ ។ ម. សុចន្ធកោ សរិនាទវិលាសភាតិ ទិស្សតិ ។

ព្រះមហេសី ព្រះនាមសិរី មានទីក្រុងឈ្មោះអរុណវតី មាន
ព្រះមហាក្សត្រ ព្រះនាមអរុណៈ ជាព្រះបិតា មានព្រះជននី
ព្រះនាមបភាវតី ។ ព្រះអង្គទ្រង់គ្រប់គ្រងគេហស្ថាន អស់
៧ ពាន់ឆ្នាំ ទ្រង់មានប្រាសាទដ៏ប្រសើរ ៣ ខ្នង គឺប្រាសាទ
ឈ្មោះសុវឌ្ឍ: ១ ប្រាសាទឈ្មោះតិរី ១ ប្រាសាទឈ្មោះ
នារីវាហន: ១ ។ ពួកនារីចំនួន ២ ម៉ឺន ៤ ពាន់ សឹងមានខ្លួន
តាក់តែងល្អហើយ ឯនាងនារីជាអគ្គមហេហីនោះ ព្រះនាម
សព្វកាមា ព្រះរាជបុត្រ ព្រះនាមអតុល: ។ (ព្រះតថាគត)
ជាបុរសដ៏ឧត្តម ទ្រង់ឃើញនិមិត្តទាំង ៤ ហើយចេញទៅ
ដោយយានដ៏រី បានប្រព្រឹត្តធ្វើព្យាយាម អស់ ៨ ខែគត់ ។
ព្រះសិរីលោកគ្គនាយក មានព្យាយាមដ៏ធំ ប្រសើរជាងជន
ត្រៃព្រហ្មអាភាធនាហើយ ទើបញ៉ាំងធម្មចក្រ ឲ្យប្រព្រឹត្តទៅក្នុង
មិគទាយវ័ន ។ ព្រះមហេសី ព្រះនាមសិរី មានអភិភូភិក្ខុ ១
សម្ភវភិក្ខុ ១ ជាអគ្គសាវ័ក ភិក្ខុឈ្មោះខេមង្ករ: ជាឧបដ្ឋាក ។

វិសតិមោ សិទ្ធិពុទ្ធវំសោ

មទិលោ ច (๑) បទុមោ ច អហោសុំ អគ្គសាវកោ
ពោធិ តិស្សោ ភវាតោ បុណ្ណោ វុច្ចតិ ។
សិរិវឌ្ឍោ ច នន្ទោ ច អហោសុំ អគ្គុបដ្ឋកោ
ចិត្តោ ចេវ សុចិត្តោ ច អហោសុំ អគ្គុបដ្ឋិកោ ។
ឧច្ចត្តនេន សោ ពុទ្ធោ សត្តតិហត្ថមុក្កតោ
កញ្ចនក្ខន្ធកសង្កាសោ ទ្វត្តិំសវរលក្ខណោ ។
តិស្សាភិញ្ញាមហប្ផោ កាយោ និច្ចរន្តិ (๒) និរន្តរំ
និរោធិសំ និច្ចរន្តិ តីណិ យោជនានិ (๓) សោ បភា ។
សត្តតិវស្សសហស្សានិ អាយុ តិស្សមហេសិនោ
តាវតា តិដ្ឋមានោ សោ តារេសិ ជនតំ ពហុំ ។
ជម្ពុមេឃំ វសន្តាន តេមយិត្វា សទេវកេ
ខេមតំ ថាបយិត្វាន និព្ពុតោ សោ សសាវកោ ។

---

๑ ឱ. អទិលោ ចេវ ។ ម. សទិលោ ប ។ ๒ ទីឃរត្តំ ។ ๓ យោជនសោ បកតិអង្គុ-
ឋកាយំ ទិស្សន្តិ ។

សិរីពុទ្ធវង្ស ទី ២០

នាងមខិលាតិក្ខុនី ១ នាងបទុមាតិក្ខុនី ១ ជាអគ្គសាវិកា ដើម
ឈើជាទីត្រាស់ដឹង នៃព្រះមានព្រះភាគអង្គនោះ គេហៅថា
បុណ្ឌរីកព្រឹក្ស (ដើមស្វាយស) ។ សិរីវឌ្ឍគហបតី ១ នន្ទុ-
គហបតី ១ ជាអគ្គឧបដ្ឋាក នាងចិត្តា ១ នាងសុចិត្តា ១ ជា
អគ្គឧបដ្ឋាយិកា ។ ព្រះពុទ្ធអង្គនោះ ទ្រង់មានកំពស់ ៧០
ហត្ថ ច្រាកដស្មើដោយគ្រឿងមាស មានលក្ខណៈដ៏ប្រសើរ
៣២ ប្រការ ។ ព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់អង្គនោះ មានពន្លឺប្រមាណ
មួយព្យាម ផ្សាយចេញអំពីព្រះកាយជានិច្ច ផ្សាយចេញទៅ
កាន់ទិសតូចទិសធំ ក្នុងចេញទៅចម្ងាយ ៣ យោជន៍ ។
ព្រះមហេសីអង្គនោះ មានព្រះជន្មាយុ ៧ ហ្មឺនឆ្នាំ ព្រះអង្គ
កាលទ្រង់គង់ធរមាននៅឡើយ បានញុំាងប្រជុំជនជាច្រើនឲ្យ
ឆ្លង (ត្រើយសំសារវដ្ត) ។ ព្រះពុទ្ធនោះ ព្រមទាំងសាវ័ក
បង្អុរភ្លៀងគឺធម៌ ស្រោចស្រប់ផ្ទៃមពួកមនុស្ស ព្រមទាំង
ទេវតា ធ្វើឲ្យដល់នូវសេភាពក្សេមក្សាន្ត ហើយបរិនិព្វាន ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ពុទ្ធវំសោ

អនុព្យញ្ជនសម្បន្នំ ទ្វត្តឹសវរលក្ខណំ
សព្ពំ សមន្តរហិតំ ឆឌ្ឌិត្វា សព្ពសង្ខារតំ ។
សិខី មុនិវរោ ពុទ្ធោ អស្សភមម្ហិ ជិព្ពុតោ
តត្ថេវ តស្ស ថូបវរោ តីណិ យោជនមុគ្គតោតិ ។

សិខិពុទ្ធវំសោ ទុតិយោ ។

ឯកវីសតិមោ វេស្សភូពុទ្ធវំសោ

(២៦) តត្ថេវ មណ្ឌកេ បម្ហិ អសមោ អប្បដិបុគ្គលោ
វេស្សភូ នាម នាមេន ឧសភោ ជិនោ ។
អាទិត្តំ ឥទ(១) ភគ្គន្តិ តណ្ហាទំ វិដិតំ ជាទំ(២)
ជាតោវ ពន្ធនំ ឆេត្វា បត្តោ សម្ពោធិមុត្តមំ ។

---

១ ឱ. អាទិត្តំ តិប ។ ម. អាទិត្តំ វត ។ ២ ឱ. សទា ។ ម. តទា ។

ព្រះសារីរៈបរិបូណ៌ដោយអនុព្យញ្ជនៈ មានលក្ខណៈដ៏ប្រសើរ ៣២ ប្រការ គង់ចាត់បង់សូន្យទាំងអស់ នូ ។ សង្ខារទាំងពួង ជារបស់ទទេ ទទេតើ ។ ព្រះសិរីសម្ពុទ្ធ ជាអ្នកច្រាជដ៏ប្រសើរ ទ្រង់បរិនិព្វាន ក្នុងអស្សាឍមាស ព្រះស្តូបដ៏ប្រសើរ នៃព្រះអង្គនោះ គេបានសាងទុក កំពស់ ៣ យោជន៍ ក្នុងទីនោះឯង ។

ចប់ សិរិពុទ្ធវង្ស ទី ២០ ។

វេស្សភ្លូពុទ្ធវង្ស ទី ២១

(៦៦) ក្នុងមណ្ឌកប្បនោះឯង មានព្រះជិនស្រី ព្រះនាមវេស្សភូ ព្រះអង្គមិនមានបុគ្គលស្មើ មិនមានបុគ្គលប្រៀបផ្ទឹមបាន ទ្រង់កើតឡើងក្នុងលោក ។ ព្រះជិនស្រីនោះ កាលជ្រាបច្បាស់ នូវលោកធាតុ ៣ នេះ ដែលឆេះសព្វ ដោយភ្លើងគឺកិលេសធំ នូវដែនៃតណ្ហាទាំងឡាយផង ទ្រង់កាត់នូវចំណងដូចដំរីដ៏ប្រសើរ ដល់នូវសម្ពោធិញ្ញាណដ៏ឧត្តម ។

ឯកវីសតិមោ វគ្គោ ឆព្ភូតទុទ្ទសោ

ឆម្ហច្ចក្កំ បវត្តេសិ(๑) វេស្សភូ លោកនាយកោ(๒)
អសីតិកោដិសហស្សានំ បឋមាភិសមយោ អហុ ។
បក្កន្តេ ចារិកំ រដ្ឋេ លោកជេដ្ឋេ នភសមេ
សត្តតិកោដិសហស្សានំ ទុតិយាភិសមយោ អហុ ។
មហាធិដ្ឋឹ វិនោនេត្តា ចាដិហេរំ កកេតិ សោ
សមាគតា ឆរមវ្ហ ទុសសហស្សឹ សនេវកេ ។
មហាអច្ឆរិយំ ទិស្វា អព្ភុតំ លោមហំសនំ
នេកា ទេវ មនុស្សា ច ពុជ្ឈរេ សដ្ឋិកោដិយោ ។
សន្និចាតា តយោ អាសុំ វេស្សភុស្ស មហេសិនោ
ខីណាសវានំ វិមលានំ សន្តចិត្តាន តាទិនំ ។
អសីតិកោដិសហស្សានំ បឋមោ អាសិ សមាគមោ
សត្តតិកោដិសហស្សានំ ទុតិយោ អាសិ សមាគមោ ។

---

๑ ឆ.ម. បវត្តេត្តេ ។ ๒ ម. លោកនាយកេ ។

វេស្សភ្លូពុទ្ធវង្ស ទី ២១

ព្រះវេស្សភូ ជាលោកនាយក ទ្រង់សម្តែងធម្មចក្រ មានពួក
បរិស័ទ ចំនួន ៨០ ពាន់កោដិ បានត្រាស់ដឹង ក្នុងគ្រាជា
ដំបូង ។ កាលដែលព្រះលោកដេដ្ឋ ប្រសើរជាងពួកនរជន
ចៀសចេញទៅកាន់ចាវិកក្នុងវែន មានពួកបរិស័ទ ចំនួន
៧០ ពាន់កោដិ បានត្រាស់ដឹង ក្នុងគ្រាទី ២ ។ ព្រះជិនស្រី
អគ្គនោះ ទ្រង់បន្ទោបង់នូវមហាទិដ្ឋិ ហើយធ្វើនូវបាដិហារ្យ
ពួកមនុស្សនិងទេវតា ក្នុងមួយហ្មឺនលោកធាតុ ព្រមទាំងទេវ-
លោក ក៏បានមកប្រជុំគ្នា ។ ពួកទេវតានិងមនុស្ស ចំនួន ៦០
កោដិ ឃើញហេតុអស្ចារ្យ ដ៏ចំឡែក ជាទីព្រឺរោមហើយ
ក៏បានត្រាស់ដឹង (ក្នុងគ្រាទី ៣) ។ ព្រះពុទ្ធព្រះនាមវេស្សភូ
ស្វែងរកគុណដ៏ធំ មានសាវកសន្និបាត ៣ លើក សុទ្ធតែ
ព្រះខីណាស្រព ច្រាសចាកមន្ទិល មានចិត្តស្ងប់រម្ងាប់ មាន
ចិត្តនឹងធឹង ។ គឺសន្និបាតលើកទី ១ មានភិក្ខុចំនួន ៨០ ពាន់
កោដិ សន្និបាតលើកទី ២ មានភិក្ខុចំនួន ៧០ ពាន់កោដិ ។

សដ្ឋិភិក្ខុសហស្សានំ តតិយោ អាសិ សមាគមោ
ឯកនិកាយភីតានំ ខីណាសវនិមន្តិតោ ។
តស្ស ពុទ្ធស្ស អសមស្ស ចក្កំ វត្តេតមុត្តមំ
សុត្វាន បណីតំ ធម្មំ បញ្ចមភិភេឯយឺ ។
អមាឡេន សមយេន សុទស្សនោ ជាម ខត្តិយោ(១)
អន្តិមានេន វត្តេន សសង្ឃំ ជិនមប្បឯយឺ ។
មហាទានំ បវត្តេត្វា វត្តិត្វេមតន្តិតោ
បញ្ចដ្ឋំ កុណាសម្បន្នំ បញ្ចឆឺ ជិនសន្តិកេ ។
អាចារកុណាសម្បន្នោ វត្តសីលសមាហិតោ
សញ្ញតំ កវេសន្តោ រមាមិ ជិនសាសនេ ។
សន្ធាបីតឺ ឧបន្តានេត្វា(២) ពុទ្ធំ វន្ទាមិ សត្ថារំ
បីតិ ឧប្បជ្ជតិ មយ្ហំ ពោធិយាយេវ ការណា ។

---

១ ម. ឥពោបរំ ឆមត្តេញ្ច មហារឹរំ ទានំ ទត្វា មហារហំ ឥតិ ទិស្សតិ ។ ២ ឧ. ម. ឯបគត្វា ។ អដ្ឋកថាយំ តុ ទិសោយេវ ។

សន្និបាតលើកទី ៣ មានពួកភិក្ខុចំនួន ៦០ ពាន់កោដិ ដែលកន្លងតក់ស្លុតអំពីទុក្ខ មានដរាជាដើម ជាឧរសរបស់ព្រះពុទ្ធស្វែងរកទូវគុណដ៏ធំ ។ កាលព្រះសម្ពុទ្ធ មិនមានបុគ្គលស្មើអង្គនោះ ទ្រង់សម្តែងធម្មចក្រដ៏ទុត្តម សម័យនោះ តថាគតជាក្សត្រ ឈ្មោះសុទស្សនៈ បានស្តាប់ទូវធម៌ដ៏ប្រសើរហើយ ក៏ពេញចិត្តនឹងផ្លែ យ៉ាងក្រៃលែង បានបូជាទូវព្រះជិនស្រីព្រមទាំងព្រះសង្ឃ ដោយចាយទឹកនិងសំពត់ ។ តថាគតញ៉ាំងមហាទាន ឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ជាអ្នកមិនខ្វល ទាំងយប់ទាំងថ្ងៃ ហើយបូលទៅកាន់ផ្លែ ដែលបរិបូណ៌ដោយគុណក្នុងសំណាក់ព្រះជិនស្រី ។ តថាគតបរិបូណ៌ដោយអាចារគុណ មានចិត្តគម្លង់ខ្ជាប់ក្នុងវត្តនិងសីល ស្វែងរកទូវសព្វញ្ញុតញ្ញាណ ត្រេកអរក្នុងសាសនានៃព្រះជិនស្រី ។ តថាគតញ៉ាំងសទ្ធានិងបីតិ ឲ្យកើតឡើង ហើយថ្វាយបង្គំព្រះសម្ពុទ្ធជាសាស្តា បីតិរបស់តថាគត ក៏កើតឡើង ព្រោះហេតុនៃការត្រាស់ដឹង ។

ឯការីសតិមេ វេស្សភុព្ភុទ្ធវំសោ

អនិវត្តមានសំ ញត្វា សម្ពុទ្ធោ ឯតទព្រវិ

ឯកត្តឹស ឥតោ កប្បេ អយំ ពុទ្ធោ អវិស្សតិ ។

អហុ កបិលវ្ហយា រម្មា និក្ខមិត្វា តថាគតោ

បធានំ បធហិត្វាន កត្វា ទុក្ករការិកំ ។

អជបាលរុក្ខមូលស្មឹ និសីទិត្វា តថាគតោ

តត្ថ ចាយាសំ បក្ខយ្ហ នេរញ្ជរមុបេហិតិ ។

នេរញ្ជាយ តីរម្ហិ ចាយាសំ អទិ សោ ជិនោ

បដិយត្តវរមគ្គេន ពោធិមូលម្ហិ ឋហិតិ ។

តតោ បធក្ខិណំ កត្វា ពោធិមណ្ឌំ អនុត្តរំ

អស្សត្ថរុក្ខមូលម្ហិ ពុជ្ឈិស្សតិ មហាយសោ ។

ឥមស្ស ជនិកា មាតា មាយា នាម អវិស្សតិ

បិតា សុទ្ធោទនោ នាម អយំ ហោស្សតិ គោតមោ ។

ព្រះសម្ពុទ្ធ ទ្រង់ជ្រាបចិត្តមិនវិលត្រឡប់ ហើយទ្រង់ត្រាស់ ថា ក្នុងកប្បទី ๓๑ អំពីកប្បនេះ ក្សត្រនេះ នឹងបានត្រាស់ ជាព្រះពុទ្ធ ។ សត្វនេះ នឹងចេញពីក្រុងកបិលពស្តុ ជាទីរីក-រាយ ហើយតាំងសេចក្តីព្យាយាម ធ្វើទុក្ករកិរិយា ។ សត្វនេះ នឹងអង្គុយទៀបគល់អជបាលព្រឹក្ស ទទួលបាយាសក្នុងទីនោះ ហើយចូលទៅកាន់ស្ទឹងនេរញ្ជរ ។ ព្រះជនស្រីអង្គនោះ បាន ឆាន់បាយាស កែវរត្នេរស្ទឹងនេរញ្ជរ ហើយចូលទៅឯគល់ ពោធិព្រឹក្ស តាមផ្លូវដ៏ប្រសើរ ដែលគេចាត់ចែង ។ លំដាប់ នោះ ព្រះសម្ពុទ្ធមានយសធំ ធ្វើប្រទក្សិណនូវពោធិមណ្ឌៈ ដ៏ប្រសើរ ហើយនឹងត្រាស់ដឹង ទៀបគល់អស្សត្ថព្រឹក្ស ។ ព្រះមាតាព្រះពុទ្ធអង្គនេះ ព្រះនាមមាយា ព្រះបិតាព្រះនាម សុទ្ធោទនៈ ស្តេចនេះ នឹងបានជាព្រះពុទ្ធ ព្រះនាមគោតម ។

កោលិតោ ឧបតិស្សោ ច អគ្គា ហោស្សន្តិ សាវកា
អនាសវា វីតរាគា សន្តចិត្តា សមាហិតា
អានន្ទោ នាមុបដ្ឋាកោ ឧបដ្ឋិស្សតិមំ ជិនំ ។
ខេមា ឧប្បលវណ្ណោ ច អគ្គា ហោស្សន្តិ សាវិកា
អនាសវា វីតរាគា សន្តចិត្តា សមាហិតា ។
ពោធិ តស្ស ភគវតោ អស្សត្ថោតិ បវុច្ចតិ
ចិត្តោ ច ហត្ថាឧប្បាកោ អគ្គា ហោស្សន្តុបដ្ឋកា ។
ឧត្តរោ ច ឧត្តរា អគ្គា ហោស្សន្តុបដ្ឋិកា
អាយុ វស្សសតំ តស្ស តោតមស្ស យសស្សិនោ។
ឥទំ សុត្វាន វចនំ អសមស្ស មហេសិនោ
អាមោទិតា ឥរមទ្ទ ពុទ្ធវីជនកេ អយំ ។
ខុក្កុដិសង្ខា វត្តន្តិ អច្ឆោដេន្តិ ហាសន្តិ ច
កតញ្ជលី នមស្សន្តិ ឧស្សហាស្សិ សនេវកា។

ព្រះថេរៈ ២ អង្គ គឺកោលិតៈ ១ ឧបតិស្សៈ ១ ជាអ្នកមិនមានអាសវៈ ប្រាសចាកពាគៈ មានចិត្តស្ងប់រម្ងាប់ មានចិត្តតម្កល់មាំ ទទឹងជាអគ្គសាវ័ក ព្រះថេរៈឈ្មោះអានន្ទ ទទឹងជាឧបដ្ឋាក បម្រើព្រះជិនស្រីអង្គនេះ ។ ព្រះថេរី ឈ្មោះខេមា ១ ឧប្បលវណ្ណា ១ ជាអ្នកមិនមានអាសវៈ ប្រាសចាកពាគៈ មានចិត្តស្ងប់រម្ងាប់ មានចិត្តតម្កល់មាំ ទទឹងជាអគ្គសាវិកា ។ ដើមឈើជាទីត្រាស់ដឹង របស់ព្រះមានព្រះភាគអង្គនោះ គេហៅថា អស្សត្ថព្រឹក្ស ឧបាសក ឈ្មោះចិត្តគហបតី ១ ហត្ថាឡវកគហបតី ១ ទទឹងបានជាអគ្គ-ឧបដ្ឋាក ។ ឧបាសិកា ឈ្មោះនន្ទមាតា ១ ឧត្តរា ១ ទទឹងជាអគ្គឧបដ្ឋាយិកា ព្រះសម្ពុទ្ធ ព្រះនាមគោតម មានយសអង្គនោះ មានព្រះជន្មមួយរយឆ្នាំ ។ ពួកទេវតានិងមនុស្ស បានស្តាប់នូវព្រះពុទ្ធដីកានេះ របស់ព្រះសម្ពុទ្ធ ទ្រង់រកបុគ្គលស្មើគ្មានស្មែងរកគុណដ៏ធំហើយ ក៏រីករាយថា ក្សត្រនេះ ជាពូជពន្ធុកនៃព្រះពុទ្ធ ។ ពួកមនុស្សព្រមទាំងទេវតា ទាំងមួយហ្មឺនលោកធាតុ មានសម្លេងហ៊ោ ទះដៃ អបអរសាទរ ធ្វើអញ្ជលីនមស្ការថា

ឯកវីសតិមោ វេស្សភូពុទ្ធវំសោ

យទិមស្ស លោកធាតុស្ស វិវរ្ជិស្សាម សាសនំ
អនាគតម្ហិ អទ្ធានេ ហេស្សាម សម្មុខា ឥមំ ។
យថា មនុស្សា ឆទិ តវត្ថា បដិតិដ្ឋំ វិវរ្ជិយ
ហេដ្ឋាតិដ្ឋំ កហេត្វាន ឧត្តរន្តិ មហានទឹ ។
ឱរមេវ មយំ សព្ពេ យទិ មុញ្ចាមិមំ ជិនំ
អនាគតម្ហិ អទ្ធានេ ហេស្សាម សម្មុខា ឥមំ ។
តស្សាបិ វចនំ សុត្វា កិយ្យា ចិត្តំ បសាទយឹ
ឧត្តរឹ វត្តមជ្ឈាសឹ ឧសភាវមិវ្ហវ្ហយា ។
អនោមំ នាម ឧភរំ សុប្បតិតោ នាម ខត្តិយោ
មាតា យសវតី នាម វេស្សភុស្ស មហេសិនោ ។
ឆឡេវ្ហញ្ចសហស្សានិ អភារំ អជ្ឈាវសិ សោ
វុទ្ធិសុវតិវឌ្ឍកោ តយោ ចាសាធមុត្តមា ។

បើពួកយើងនឹងឃ្វាងមគ្គផល ក្នុងសាសនានៃព្រះលោកនាថ
អង្គនេះ គង់នឹងបានសម្រេច ចំពោះព្រះកត្រៃនៃព្រះសាស្តា
អង្គនេះ ក្នុងកាលជាអនាគតមិនខាន ។ មនុស្សទាំងឡាយ
កាលធ្វើស្ងឹង បើឃ្វាងកំពង់ចំពោះមុខ គង់នឹងកាន់យកទូវ
កំពង់ខាងក្រោម ហើយធ្វើស្ងឹងធំបាន យ៉ាងណាមិញ ។
យើងទាំងអស់គ្នា បើឃ្វាងព្រះជិនស្រីអង្គនេះ ក៏គង់នឹងបាន
សម្រេច ចំពោះព្រះកត្រៃ នៃព្រះសាស្តាអង្គនេះ ក្នុងកាលជា
អនាគត ក៏យ៉ាងនោះដែរ ។ តថាគតបានស្តាប់នូវព្រះពុទ្ធ-
ដីកា នៃព្រះសាស្តានោះហើយ ក៏ញុំាងចិត្តឲ្យជ្រះថ្លាក្រៃលែង
បានទំអធិដ្ឋានវត្តតទៅ ដោយការបំពេញបារមីទាំង ១០ ។
ព្រះវេស្សភូសម្ពុទ្ធ ទ្រង់ស្វែងរកគុណដ៏ធំ មានឧគរឈ្មោះ
អនោមៈ មានព្រះមហាក្សត្រ ព្រះនាមសុប្បតិតៈ ជាព្រះបិតា
មានព្រះមាតា ព្រះនាមយសវតី ព្រះអង្គគង់នៅគ្រប់គ្រងព្រះ
ដំណាក់ អស់ ៦ ពាន់ឆ្នាំ ប្រាសាទដ៏ប្រសើរ មាន ៣ គឺ
រុចិប្រាសាទ ១ សុវតិប្រាសាទ ១ វិរូឡ្ហកប្រាសាទ ១ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយេ ពុទ្ធវំសោ

អន្ធេនត្តិំសសហស្សានិ ជាវិយោ សមលង្កតា
សុចិត្តា ជាម សា ជាវី សុបុប្ផពុន្ធោ ជាម អត្រជោ ។
និមិត្តេ ចតុរោ និស្ស សិរិកាយាកិនិក្ខមិ
ជម្មាសំ បជានជានំ អចរិ បុរិសុត្តមោ ។
ព្រហ្មុជា យាចិតោ សន្តោ វេស្សភុ លោកជាយកោ
វត្តចក្កោ(๑) មហាវីរោ អរុណោមិ នរុត្តមោ(๒) ។
សោណោ ច ខត្តរោ ចេវ អហេសុំ អគ្គសាវកា
ឧបសន្តោ ជាមុបដ្ឋាកោ វេស្សភុស្ស មហេសិនោ ។
ភមា(๓) ចេវ សមាណភ ជាម(๔) អហេសុំ អគ្គសាវិកា
ពោធិ តស្ស ភគវតោ មហាសាលោតិ វុច្ចតិ ។
សោត្ថិតោ ចេវ វម្មោ(๕) ច អហេសុំ អគ្គុបដ្ឋកា
គោតមី ច សិរិមា ច អហេសុំ អគ្គុបដ្ឋិកា ។

---

๑ ខ. ម. វត្តិ បក្តំ ។ ๒ ខ. អរុណាភមេ នរុត្តមេតិ ទិស្សតិ ។ ម. អរុណាភមេ នរុត្តមោតិ ទិស្សតិ ។ ๓ ខ. ឆាភា បេរិ ។ ๔ ខ. ម. សមាណជ ។ ๕ ម. វម្ភោ ។

ពួកនារីមិនខ្វះពី ៣០ ពាន់នាក់ មានខ្ជួនប្រជាប់សមរម្យ ឯ
នារីជាអគ្គមហេសី ព្រះនាមសុចិត្តា ព្រះរាជបុត្រ ព្រះនាម
សុប្បពុទ្ធ ។ ព្រះសម្ពុទ្ធជាបុរសដ៏ឧត្តម បានយើញនូវនិមិត្ត
៤ យ៉ាង ស្តេចចេញដោយវេ បានប្រព្រឹត្តព្យាយាម អស់ ៦
ខែ ។ ព្រះវេស្សភូ ជាលោកនាយក មានព្រះទ័យស្ងប់
រម្ងាប់ មានចក្ខុគឺធម៌ប្រព្រឹត្ត៧ មានព្យាយាមធំ ទុត្តមជាង
ពួកជន ត្រូវមហាព្រហ្មអាចនាហើយ ក្នុងអរុណាភម ។
ព្រះវេស្សភូសម្ពុទ្ធ ទ្រង់សែ្វងរកនូវគុណដ៏ធំ មានព្រះថេរៈ
ឈ្មោះសោណៈ ១ ឧត្តរៈ ១ ជាអគ្គសាវ័ក ព្រះថេរៈឈ្មោះ
ឧបសន្តៈ ជាឧបដ្ឋាក ។ ព្រះថេរីឈ្មោះភទ្រា ១ សមនា ១
ជាអគ្គសាវិកា ឯឈើសម្រាប់ត្រាស់ដឹង របស់ព្រះមាន
ព្រះភាគអង្គនោះ គេតែងហៅថា មហាសាលព្រឹក្ស ។
ឧបាសក ឈ្មោះសោត្ថិកៈ ១ រម្មៈ ១ ជាអគ្គឧបដ្ឋាក
ឧបាសិកា ឈ្មោះគោតមី ១ សិរិមា ១ ជាអគ្គឧបដ្ឋាយិកា ។

ឯកវីសតិមោ វេស្សភូពុទ្ធវំសោ

សដ្ឋិវស្សសហស្សានិ ហោមយ្ហបសម្ភវមោ

កាយា និច្ចរតិ រំសិ រត្តិំ បញ្ចតេ សិខី ។

សដ្ឋិវស្សសហស្សានិ អាយុ តស្ស មហេសិនោ(๑)

តាវតា តិដ្ឋមានោ សោ តារេសិ ជនតំ ពហុំ ។

ឆម្ភិំ វិត្តាវតិំ កត្វា វិភជ្ជិត្វា មហាជនំ

ឆម្ភញ្ចាវំ ហរេត្វាន និព្ពុតោ សោ សសាវកោ ។

ឧស្សេយ្យាំ សញ្ជនិំ វិហារំ តវរាមបិំ

សព្ពំ សមន្តរហិតំ ឧទ្ធរិត្វា សព្ពសង្ខារតំ ។

វេស្សភូ ជិនវរោ សត្ថា ទេមាភមម្ហិ និព្ពុតោ

ជាតុវិត្តាវតិំ អាសិ តេសុ តេសុ បទេសតោតិ ។

វេស្សភូពុទ្ធវំសោ ឯកវីសតិមោ ។

---

๑ ឱ. អាយុ វិជ្ជតិ តាវទេតិ ទិស្សតិ ។

វេស្សភូពុទ្ធវង្ស ទី ๒๑

វស្សីមានកំពស់ ๑๐ ហត្ថ មានឧបមាស្មើដោយប្រាសាទ
មាស ផ្សាយចេញពីព្រះកាយ ដូចអណ្តាតភ្លើងលើកំពូលភ្នំ
ក្នុងវេលាយប់ ។ ព្រះសម្ពុទ្ធ ទ្រង់ស្វែងរកគុណដ៏ធំអង្គនោះ
មានព្រះជន្មាយុ ๑ ម៉ឺនឆ្នាំ ព្រះអគ្គបិតានៅអស់កាលត្រឹមនោះ
ញុំាងប្រជុំជនជារច្រើនឲ្យឆ្ងង (ចាកសង្សារ) ។ ព្រះសម្ពុទ្ធអគ្គ
នោះ ព្រមទាំងសាវ័ក ញែកធម៌ធ្វើឲ្យពិស្តារ តម្កល់មហាជន
ក្នុងសំពៅគឺធម៌ ហើយបរិនិព្វាន ។ ជនទាំងអស់នោះ វិហារ
និងឥរិយាបថ ជារបស់ដែលគេគប្បីរមិលមើល របស់ទាំង
អស់នេះ វិនាសសាបសូន្យអស់៧ ខ្ន ! សង្ខារទាំងពួង
ជារបស់ទទេ ទេតើ ។ ព្រះជិនស្រីដ៏ប្រសើរ ព្រះនាម
វេស្សភូ ជាសាស្តា បរិនិព្វានក្នុងខេមាភម ព្រះជាតុផ្សាយ
៧ ក្នុងប្រទេសនោះ ។ ។

ចប់ វេស្សភូពុទ្ធវង្ស ទី ๒๑ ។

សុត្តន្តបិដកពេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ពុទ្ធវំសោ

ទ្វាវីសតិមោ កក្កុសន្ធពុទ្ធវំសោ

(๒๓) វេស្សភុស្ស អបរេន សម្ភវោ ឥបទុត្តមោ
កក្កុសន្ធោ ជាម ជាមេន អប្បមេយ្យោ ឧភាសនោ។
ឧក្ខាដេត្វា សព្វកំ ចរិយាយ ចារមិដ្ឋតោ
សិរោវ បញ្ចរំ ភេត្វា បត្តោ សម្ពោធិមុត្តមំ ។
ធម្មចក្កំ បវត្តេន្តេ កក្កុសន្ធេ លោកនាយកេ
ចត្តាឡីសកោដិសហស្សានំ បឋមាភិសមយោ អហុ។
អន្តលិក្ខម្ហិ អាកាសេ យមកំ កត្វា វិកុព្វនំ
តីសកោដិសហស្សានំ ពោធេសិ នេរមានុសេ ។
ឧរេនេវស្ស យក្ខស្ស ចតុស្សច្ចប្បកាសនេ
ធម្មាភិសមយោ តស្ស កណាជាតោ អសង្ខ្យិយោ។
កក្កុសន្ធស្ស ភគវតោ ឱតោ អាសិ សមាគមោ
ឱណាសភំ វិមលានំ សន្តចិត្តាន តាទិនំ ។

កកុសន្ធពុទ្ធវង្ស ទី ๒๒

(๒๓) ក្នុងកាលជាក្រោយ នៃព្រះវេស្សភូសម្ពុទ្ធមក មានព្រះសម្ពុទ្ធ ព្រះនាមកកុសន្ធៈ ទ្រង់ប្រសើរជាងពួកសត្វទ្វេបាទ មានគុណរាប់មិនបាន គេគ្រប់សង្កត់បានដោយកម្រ ព្រះអង្គរំលើងនូវកពពាំងពួង ដល់នូវបារមីដោយចរិយា ហើយសម្រេចនូវពោធិញ្ញាណដ៏ឧត្តម ដូចសីហៈទំលាយនូវទ្រុង ។ កាលព្រះកកុសន្ធៈ ជាលោកនាយក ញុំាងធម្មចក្រឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ មានពួកបរិស័ទ ចំនួន ៤ ម៉ឺនកោដិ បានត្រាស់ដឹង ក្នុងគ្រាដំបូង ។ ព្រះកកុសន្ធៈ ទ្រង់ធ្វើនូវកិកូពួនបាដិហារ្យ ជាគូ ។ ឮដំអាកាសញុំាងទេវតានិងមនុស្ស ៣ ម៉ឺនកោដិ ឲ្យត្រាស់ដឹង (នេះជាការត្រាស់ដឹងទី ๒) ។ ក្នុងការប្រកាសនូវចតុស្សច្ចធម៌ នៃព្រះពុទ្ធនោះ មានមនុស្សទេវតានិងយក្ស ត្រាស់ដឹងនូវធម៌ គេមិនអាចរាប់បាន (នេះជាការត្រាស់ដឹងទី ๓) ។ ព្រះមានជាគព្រះនាមកកុសន្ធៈ មានអាកសន្និបាតតែមួយដង សុទ្ធតែជាព្រះខីណាស្រព មិនមានមន្ទិល មានចិត្តស្ងប់រម្ងាប់ មានចិត្តនឹងធឹង ។

ទ្វាវីសតិមោ ពាកុសត្ថេរវត្ថុវណ្ណនា

ចត្តាឡីសសហស្សានំ តទា អាសិ សមាគមោ
ឧត្តរាភិមុខប្បត្តានំ អាសវាឧិតណាក្ខយា ។

អមាឧ្តេន សមយេន ខេមោ នាមាសិ ខត្តិយោ
តថាគតេ ជិនប្បុត្តេ ឋានំ ឧត្វា អនប្បកំ ។

បត្តញ្ច ចីវរំ ឧត្វា អញ្ជលិំ មត្ថលដ្ឋកំ
ឥមេតំ បត្តិតំ សព្ពំ បដិយាឧេមិ វរំ វរំ ។

សោបិ មំ មុនិ ព្យាកាសិ ពាកុលោ វាយតោ
ឥមម្ហិ ភទ្ទកេ កប្បេ អយំ ពុទ្ធោ ភវិស្សតិ ។

អហុ ពាបិលវាយា រម្មា និក្ខមិត្វា តថាគតោ
បដាឧំ បឧហិត្វាន ពាកត្វា ឧុក្ការពាវំ ។

អជបាលរុក្ខមូលស្មឹ និសីឧិត្វា តថាគតោ
តត្ថ ចាយាសំ បក្ខន្ទោ ឧេរញ្ជរមុបេហិតំ ។

កក្កុសន្ធពុទ្ធវង្ស ទី ๒๒

សាវកៃសមាគមក្នុងកាលនោះ មានពួកព្រះខីណាស្រព ๔ ម៉ឺន ដែលជាប់ទូវន្តក្លូមិ (ក្លូមិនៃបុគ្គលអ្នកមានខ្លួនចូន្មានហើយ) ព្រោះអស់ទៅនៃកិលេសមានអាសវៈជាដើម ។ សម័យនោះ តថាគតជាក្សត្រ ឈ្មោះខេមៈ បានថ្វាយទានដ៏ច្រើន បំពោះព្រះតថាគតនិងព្រះសង្ឃជាជិនបុត្ត ។ តថាគតបានចាត់ចែងថ្វាយចាត្រ ចីវរ ថ្នាំបន្តក់ និងដើមឈើអែម តាំងអស់នេះជារបស់ប្រសើរក្រៃពេក ដែលតថាគតប្រាថ្នាហើយ ។ ព្រះមុនីកក្កុសន្ធៈ ជានាយកអង្គនោះ ទ្រង់ព្យាករតថាគតថា ក្នុងកន្លះកប្បនេះ ក្សត្រនេះ នឹងបានត្រាស់ជាព្រះពុទ្ធ ។ សត្វនេះ នឹងចេញចាកក្រុងកបិលពស្តុ ជាទីរីករាយ ហើយតម្កល់ទូវព្យាយាម ធ្វើទុក្ករកិរិយា ។ សត្វនេះ នឹងអង្គុយទៀបគល់នៃអជបាលព្រឹក្សទទួលថ្វាយសក្ខង្គីនោះ ហើយចូលទៅកាន់សុទ្ធាវាសភ្លាម ។

នេរញ្ជាយ តីរម្ហិ ចាយាសំ អនិសោ ជិនោ
បដិយត្តវរមក្កេន ពោធិមូលម្ហិ ឋិតិតំ ។
តតោ បឋមេ្ហ ឈំ កត្វា ពោធិមណ្ឌំ អនុត្តរំ
អស្សត្ថរុក្ខមូលម្ហិ ពុជ្ឈិស្សតិ មហាយសោ ។
ឥមស្ស ជនិកា មាតា មាយា នាម ភវិស្សតិ
បិតា សុទ្ធោទនោ នាម អយំ ហេស្សតិ គោតមោ ។
កោលិនោ ខុបតិស្សោ ច អគ្គា ហេស្សន្តិ សាវកា
អនាសវា វីតកិលេសា សន្តចិត្តា សមាហិតា
អានន្ទោ នាមុបដ្ឋាកោ ខុបដ្ឋិស្សតិមំ ជិនំ ។
ខេមា ខុប្បលវណ្ណា ច អគ្គា ហេស្សន្តិ សាវិកា
អនាសវា វីតកិលេសា សន្តចិត្តា សមាហិតា ។
ពោធិ តស្ស ភគវតោ អស្សត្ថោតិ បវុច្ចតិ
ចិត្តោ ច ហត្ថិនាឡវោ អគ្គា ហេស្សុបដ្ឋាកា ។

ព្រះជិនស្រីនោះ ទឹងសោយថ្ងាយ ទៀបឆ្នេរស្ទឹងនេរញ្ជរ ហើយស្តេចសំដៅទៅ ឯគល់ពោធិព្រឹក្ស តាមផ្លូវដ៏ប្រសើរដែលគេចាត់ចែង ។ លំដាប់នោះ ព្រះពុទ្ធមានយសធំ ធ្វើប្រទក្សិណាពោធិមណ្ឌៈដ៏ប្រសើរ ហើយទឹងត្រាស់ដឹងទៀបគល់អស្សត្ថព្រឹក្ស ។ ព្រះមាតានៃព្រះពុទ្ធនេះ ព្រះនាមមាយា ព្រះបិតា ព្រះនាមសុទ្ធោទនៈ ក្សត្រនេះ ជាព្រះពុទ្ធ ព្រះនាមគោតម ។ ព្រះថេរៈឈ្មោះកោលិតៈ ๑ ឧបតិស្សៈ ๑ សុទ្ធតែមិនមានអាសវៈ ប្រាសចាកភាគៈ មានចិត្តស្ងប់រម្ងាប់ មានចិត្តតម្កល់មាំ ជាអគ្គសាវ័ក ព្រះថេរៈឈ្មោះអានន្ទ ជាឧបដ្ឋាកបម្រើព្រះជិនស្រីនេះ ។ ព្រះថេរីឈ្មោះខេមា ๑ ឧប្បលវណ្ណា ๑ សុទ្ធតែមិនមានអាសវៈ ប្រាសចាកភាគៈ មានចិត្តស្ងប់រម្ងាប់ មានចិត្តតម្កល់មាំ ជាអគ្គសាវិកា ។ ឈើជាទីត្រាស់ដឹងរបស់ព្រះមានព្រះភាគនោះ ហៅថា អស្សត្ថព្រឹក្ស ឧបាសកឈ្មោះចិត្តៈ ๑ ហត្ថាឡវកៈ ๑ ជាអគ្គឧបដ្ឋាក ។

ទ្វាវីសតិមោ ពាកុសន្ធុវគ្គោ

ឧទ្ធុមាតា ច ឧត្តរា អក្កា ហោសុព្ពបដ្ឋិកា
អាយុ វណ្ណសុតំ តស្ស គោតមស្ស យសស្សិនោ ។
ឥទំ សុត្វាន វចនំ អសមស្ស មហេសិនោ ។
អាមោទិតា ឧរមរូ ពុទ្ធវីជង្កភេ អយំ ។
ឧក្កុដ្ឋិសង្ខា វត្តន្តិ អច្ឆោជេន្តិ ហាសន្តិ ច
កតញ្ជលី ឧមស្សន្តិ ឧសសហស្សី សនេវកា ។
យទិមស្ស លោកជាដស្ស វិវដ្ដិស្សាម សាសនំ
អជាកតម្ហិ អទ្ធានេ ហោស្សាម សម្មុខា ឥមំ ។
យថា មនុស្សា ឧទិតវន្តោ បដិតិត្តំ វិវដ្ដិយ
ហោដ្ឋាតិត្តំ កហោត្វាន ឧត្តរន្តិ មហាឧទឹ ។
ឯវមេវ មយំ សព្ពេ យទិ មុញ្ចាមិមំ ជិនំ
អជាកតម្ហិ អទ្ធានេ ហោស្សាម សម្មុខា ឥមំ ។

ឧបាសិកា ឈ្មោះនន្ទមាតា ๑ ឧត្តរា ๑ នឹងជាអគ្គឧបដ្ឋាយិកា ព្រះគោតម មានយសអគ្គនោះ មានព្រះជន្មាយុ ๑๐๐ ឆ្នាំ ។ ពួកមនុស្សនិងទេវតា បានស្តាប់ព្រះពុទ្ធដីកានេះ របស់ព្រះសម្ពុទ្ធទ្រង់មិនមានបុគ្គលស្មើ ស្មែងរកនូវគុណដ៏ធំហើយ ក៏រីករាយថា ក្សត្រអគ្គនេះ ជាពួជពន្ធុកនៃព្រះពុទ្ធ ។ ពួកមនុស្ស ព្រមទាំងទេវតា ទាំងមួយម៉ឺននោះជាតុ មានសម្ងែងហ៊ោ ទះដៃអបអរធ្វើអញ្ជលីនមស្ការថា បើយើងនឹងឃ្លាងមគ្គផល ក្នុងសាសនានៃព្រះលោកនាថអគ្គនេះ យើងគង់នឹងឆាប់បានសម្រេច ចំពោះព្រះកក្តៃនៃព្រះសាស្តាអគ្គនេះ ក្នុងកាលជាអនាគត មិនខាន ។ មនុស្សទាំងឡាយ កាលឆ្ងល់ស្ងឹង បើឃ្លាងកំពង់ចំពោះមុខហើយ គង់នឹងកាន់យកនូវកំពង់ខាងក្រោម ហើយឆ្ងល់នូវស្ងឹងធំបានដែរយ៉ាងណាមិញ ។ យើងទាំងអស់គ្នា បើឃ្លាងព្រះជិនស្រីអគ្គនេះហើយ គង់តែនឹងបានសម្រេច ចំពោះព្រះកក្តៃ នៃព្រះសាស្តាអគ្គនេះ ក្នុងកាលជាអនាគតពុំខាន ក៏យ៉ាងនោះដែរ ។

តស្សាបិ វចនំ សុត្វា កិយ្យា ចិត្តំ បសាទយិំ
ឧត្តរិំ វត្តមជ្ជាសិំ ឧសភោវ មិទម្ពិយោ ។
ឯកំ ខេមវតិំ ជាម ខេមោ នាមាសិ តំ តទា
សព្ភញ្ញូតំ កវេសេត្តា បព្ភដិ តស្ស សន្តិកេ ។
ព្រាហ្មណោ អត្តិទត្តោ ច អាសិ ពុទ្ធស្ស សោ បិតា
វិសាខា នាម ជនិកា កក្កុសន្ធស្ស មហេសិនោ ។
វសតិ តត្ថ ខេមបុរេ សម្ពុទ្ធស្ស មហាកុលំ
ឯកនំ បវរំ សេដ្ឋំ ជាតិមន្តំ មហាយសំ ។
ចតុវស្សសហស្សានិ អគារំ អជ្ឈាវសិ សោ
កាមវឌ្ឍកាមសុទ្ធិវតិវឌ្ឍនោ តយោ ចាសាទ-
មុត្តមា ។
សមត្តឹសសហស្សានិ ជាវិយោ សមលង្កតា
ភេបិនិំ នាម សា នារី ខុត្តភេ នាម អត្រជោ ។

តថាគតស្តាប់ព្រះពុទ្ធដីកា របស់ព្រះពុទ្ធនោះហើយ ក៏ញុំាងចិត្តឲ្យជ្រះថ្លាដោយក្រៃលែង បានអធិដ្ឋានវត្តតទៅ ដោយការបំពេញបារមីទាំង ១០ ។ កាលនោះ នគរឈ្មោះខេមវតី ឯតថាគត ជាបុរសឈ្មោះខេម: ស្វែងរកនូវសព្វញ្ញុតញ្ញាណ បានបួសក្នុងសំណាក់នៃព្រះពុទ្ធអង្គនោះ ។ ព្រះពុទ្ធព្រះនាមកកុសន្ធ: ទ្រង់ស្វែងរកនូវគុណដ៏ធំ មានអគ្គិទត្តព្រាហ្មណ៍ជាព្រះបិតា ព្រះមាតា ព្រះនាមវិសាខា ។ មហាត្រកូលរបស់ព្រះសម្ពុទ្ធ នៅក្នុងខេមបុរីនោះ ជាត្រកូលប្រសើរបំផុត មានជាតិខ្ពង់ខ្ពស់ មានយសធំ ជាធំមនុស្សទាំងឡាយ ។ ព្រះកកុសន្ធ:អង្គនោះ ទ្រង់គង់នៅគ្រប់គ្រងយកវស្សា អស់ ៤ ពាន់ឆ្នាំ ប្រាសាទដ៏ប្រសើរ មាន ៣ គឺកាមវឌ្ឍប្រាសាទ ១ កាមសុទ្ធិប្រាសាទ ១ រតិវឌ្ឍនប្រាសាទ ១ ។ មាននារី ៣ ម៉ឺននាក់ មានខ្នុប្រដាប់សមរម្យ ឯនារី ជាមហេសីនោះ ព្រះនាមរោចិនី ព្រះរាជបុត្រ ព្រះនាមឧត្តរ: ។

ภารีสตีมหา กกุสន្ធពុទ្ធរំសោ

ជិមិត្តេ ចតុរោ ធិស្វា　　វជយានេន ជិក្ខមិ

អន្ធនកំ អជ្ឈមាសំ　　បជាយំ បធហី ជិនោ ។

ព្រហ្មាជា យាចិតោ សន្តោ　　កកុសន្ធោ លោក-

ជាយកោ

វត្តចក្កោ មហាវីរោ　　មិកជាយេ ឧរុត្តមោ ។

វិជុរោ សញ្ជីវជាមោ ច　　អហោសុំ អគ្គសាវកា

ពុទ្ធិជោ ជាមុបដ្ឋាកោ　　កកុសន្ធស្ស មហេសិនោ ។

សាមា ច ចម្បជាមា ច　　អហោសុំ អគ្គសាវិកា

ពោធិ តស្ស រុក្ខរតោ　　សិរីសោតិ បវុច្ចតិ ។

អច្ចុក្កតោ ច សុមនោ　　អហោសុំ អគ្គុបដ្ឋកា

ឧត្តា ចេវ សុឧត្តា ច　　អហោសុំ អគ្គុបដ្ឋិកា ។

ចត្តាឡីសរតនានិ　　អច្ចុក្កតោ មហាមុនិ

កាឧកាប្បកា ជិច្ចរតិ　　សមគ្គា ឧសយោជនំ ។

ព្រះជិនស្រី ឃើញនូវនិមិត្តទាំង ៤ ទ្រង់ចេញទៅដោយរថ-
យាន តម្កល់ទុកនូវព្យាយាម មិនលើសពី ៨ ខែ ។ ព្រះ
កកុសន្ធៈ ជាលោកនាយក មានព្រះទ័យស្ងប់រម្ងាប់ មាន
ព្យាយាមធំ ទ្រង់ទត្តមជាដ៏ពួកជន ត្រូវព្រហ្មអារាធនាហើយ
ទើបញ៉ាំងចក្រឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ក្នុងមិគទាយវ័ន ។ ព្រះកកុសន្ធៈ
ស្វែងរកនូវគុណដ៏ធំ មានព្រះថេរៈ ឈ្មោះវិធុរៈ ១ សញ្ជីវៈ ១
ជាអគ្គសាវ័ក ព្រះថេរៈឈ្មោះពុទ្ធិជៈ ជាឧបដ្ឋាក ។ ព្រះថេរី
ឈ្មោះសាមា ១ ឈ្មោះចម្បា ១ ជាអគ្គសាវិកា ឈើសម្រាប់
ត្រាស់ដឹង របស់ព្រះមានព្រះភាគនោះ ហៅថា សិរីសព្រឹក្ស
(ដើមប្រសៈ) ។ ឧបាសកឈ្មោះអច្ចុគ្គតៈ ១ សុមនៈ ១ ជាអគ្គ-
ឧបដ្ឋាក ឧបាសិកា ឈ្មោះនន្ទា ១ សុនន្ទា ១ ជាអគ្គឧបដ្ឋា-
យិកា ។ ព្រះមហាមុនីមានកំពស់ ៤០ ហត្ថ រស្មីដូចជាមាស
ផ្សាយចេញទៅកាន់ទី ចម្ងាយ ១០ យោជន៍ ដោយជុំវិញ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ពុទ្ធវំសោ

ចត្តាទ្បីសាវសុសហស្សានិ អាយុ តស្ស មហេសិនោ
តាវតា តិដ្ឋមានោ សោ តារេសិ ជនតំ ពហុំ ។
ឧម្ហាបណាំ បសារេត្វា នរនារីនំ សនេវកេ
ឧទិត្វា សីហនាទំវ និព្ភតោ សោ សសារកោ ។
អដ្ឋដ្ឋវចនសម្បន្នោ អច្ឆិន្នានិ និរន្តរំ
សព្ពំ សមន្តរហិតំ ឧទុំវត្តា សព្ពសង្ខារតំ ។
កក្កុសន្ធោ ជិនវរោ ខេមាភមម្ហិ និព្ភតោ
តត្ថេវ តស្ស ថូបវរោ តាវុតឧកម្ហុក្កតោតិ ។

កក្កុសន្ធពុទ្ធវំសោ ទុវិសតិមោ ។

តេវីសតិមោ កោនាគមនពុទ្ធវំសោ

(៦៤) កក្កុសន្ធស្ស អបរេន សម្ពុទ្ធោ និបក្កុត្តមោ
កោនាគមនោ នាម ជិនោ ឧភតោភទ្ទោ ឧភសភោ ។

ព្រះមហេសីនោះ មានព្រះជន្មាយុ ៤ ម៉ឺនឆ្នាំ ព្រះអង្គគង់នៅ
កំណាត់ប៉ុណ្ណោះ ទ្រង់ញុាំងប្រជុំជនដ៏ច្រើនឲ្យឆ្ងល (ចាក-
សង្សារ) ។ ព្រះសម្ពុទ្ធនោះ ព្រមទាំងសាវ័ក តាំងពនផ្សារ
គឺព្រះសទ្ធម្ម បន្ទឹមឡើងដូចជាសីហនាទ ចំពោះនារៈនិងនារី
ទាំងឡាយ ក្នុងមនុស្សលោក ព្រមទាំងទេវលោក ហើយ
និព្វាន ។ ព្រះសម្ពុទ្ធបរិបូណ៌ដោយពាក្យ ប្រកបដោយអង្គ
៨ សីលទាំងឡាយមិនធ្លុះធ្លាយ ជាប់មិនជាប់ របស់ទាំងអស់
វិនាសសូន្យទៅ ខ្ញុំ សង្ខារទាំងពួង ជារបស់មិនទៀង ទេ
តើ ។ ព្រះកកុសន្ធៈ ជាព្រះជិនស្រីដ៏ប្រសើរ និព្វានក្នុង
ទេមាពម ព្រះស្តូបដ៏ប្រសើររបស់ព្រះពុទ្ធនោះ មានកំពស់
ទៅក្នុងអាកាសមួយគាវុត ក្នុងទីនោះឯង ។

ចប់ កកុសន្ធពុទ្ធវង្ស ទី ២២ ។

កោនាគមនពុទ្ធវង្ស ទី ២៣

(២៤) កាលជាខាងក្រោយ អំពីព្រះកកុសន្ធៈមក មាន
ព្រះជិនស្រីសម្ពុទ្ធ ព្រះនាមកោនាគមនៈ ព្រះអង្គទុតិយជាង
សត្វទូបាទ ជាធំក្នុងលោក ទ្រង់ប្រសើរជាងពួកជន ។

ตេវีสតินิเมา ภោគาคมนวณฺณนา

ฉสฉมฺเม ภูรยิตฺวาน กณฺหาภิ สมติกฺกมิ
ปภาหาย(๑) มลิ สพฺพิ ปตฺตา สมฺโพธิมุตฺตมิ ฯ
ฉมฺมจกฺกิ ปวตฺเตตฺวา ภาคมเน วิภายโก
ตีสโภชิสมาสฺสาสิ ปมมาภิสมยา อหุ ฯ
ทาฏิหีภิ ภาเภตฺวา จ ปรามนมฺพเมฺห
วีสติโภชิสมาสฺสาสิ ทุติยาภิสมยา อหุ ฯ
ตโต วิกุพฺพิ ภาตฺวา ชิโน เทวปุภิ ภโต
วสติ ตตฺถ สมฺพุทฺธา สิลาย ปณฺฑุกมฺพเล ฯ
ปภารเณ สตฺต เทเสตฺวา วสฺสิ วสติ สา มุนิ
ทสโภชิสมาสฺสาสิ ตติยาภิสมยา อหุ ฯ
ตสฺสูปริ เทวเทวสฺส ฆโภ อาสิ สมาภเว
ฉณาสงฺขา วิมลาสิ สนฺตจิตฺตาน ตาทิสิ ฯ

---

๑ ฉ. ม. ปภาหิย ฯ

ព្រះសម្ពុទ្ធអគ្គនោះ បានបំពេញបារមីធម៌ទាំង ១០ កន្លងផុត
ឆ្ងាយគឺជាតិ លះបង់មន្ទិលទាំងអស់ ដល់នូវសម្ពោធិញ្ញាណ
ដ៏ឧត្តម ។ ព្រះកោនាគមនសម្ពុទ្ធ ជានាយក ញុាំងធម្មចក្រ
ឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ពួកសត្វចំនួន ៣ ម៉ឺនកោដិ បានត្រាស់ដឹង
ដំបូង ។ កាលទ្រង់ធ្វើបាដិហារិយ៍ ញាំញីពាក្យតុះតិះដៀល
នៃជនដទៃ ពួកសត្វចំនួន ២ ម៉ឺនកោដិ បានត្រាស់ដឹងជា
លើកទី ២ ។ លំដាប់ពីនោះ ព្រះជិនស្រីធ្វើនូវវិកុព្វនបាដិ-
ហារិយ៍ ហើយទ្រង់យាងទៅកាន់ទេវបុរី ព្រះសម្ពុទ្ធគង់នៅ
លើបណ្ឌុកម្ពលសិលា ក្នុងទេវលោកនោះ ។ ព្រះមុនីនោះ
កាលសម្តែងសត្តបករណាភិធម្ម គង់ចាំវស្សា (ក្នុងទេវលោក)
ពួកសត្វចំនួនមួយម៉ឺនកោដិ បានត្រាស់ដឹងជាលើកទី ៣ ។
ព្រះពុទ្ធជាទេវតា ទ្រង់ប្រសើរជាងទេវតាអង្គនោះ ទ្រង់មាន
សាវកសន្និបាតតែមួយដង ដែលសុទ្ធតែជាពួកព្រះខីណាស្រព
ច្រាសចាកមន្ទិល មានចិត្តស្ងប់រម្ងាប់ មានចិត្តទឹងធឹង ។

สุត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ពុទ្ធវំសេ

តីសភិក្ខុសហស្សានំ តទា អាសិ សមាគមោ
ឯឃានមតិក្កន្តានំ(๑) ភិជ្ជតានញ្ច មច្ចុយា ។
អហោឆ្ឌេន សមយេន បញ្ចសោ ជាម ខត្តិយោ
មិត្តាមច្ចេហិ សម្បន្នោ ពលពាហនមប្បកំ(๒) ។
សម្ពុទ្ធសង្ឃំ កត្វាន សុត្វា ធម្មមនុត្តរំ
និមន្តេត្វា សជិនំ សង្ឃំ ទានំ ទត្វា យថិច្ឆកំ ។
បត្តុណ្ណំ(๓) ចីវរេបញ្ច កោសេយ្យំ កម្ពលំបិ ច
សោវណ្ណាទាមុកញ្ចេវ អទាសិ សត្ថុ សាវកេ ។
សោបិ មំ មុនិ ព្យាកាសិ សង្ឃមជ្ឈេ និសីទិយ
ឥមស្មឹ ភទ្ទកេ កប្បេ អយំ ពុទ្ធោ ភវិស្សតិ ។
អហុ កបិលវ្ហយា រម្មា និក្ខមិត្វា តថាគតោ
បធានំ បទហិត្វាន កត្វា ទុក្ករការិកំ ។

---

๑ ឱ. អតិក្កន្តបតុយោឃានន្តិ ទិស្សតិ ។ ๒ ពលពាហនមនប្បកន្តិ អដ្ឋកថាយំ ទិស្សតិ ។
๓ បតុណ្ណន្តិ អដ្ឋកថាយំ ទិស្សតិ ។

សាវកសមាគមក្នុងកាលនោះ មានភិក្ខុ ៣ ម៉ឺន ដែលកន្ទុយ:
ផ្កាប់បង់មច្ចុ ។ សម័យនោះ តថាគតជាកូត្រ ឈ្មោះបព្វត:
បរិបូណ៌ដោយមិត្តនិងអាមាត្យ មានពលនិងពាហន:ច្រើន ។
តថាគតទៅគាល់ព្រះសម្ពុទ្ធ ស្តាប់ធម៌ដ៏ប្រសើរ ហើយនិមន្ត
ព្រះសង្ឃព្រមទាំងព្រះជិនស្រី ថ្វាយទានតាមសេចក្តីប្រាថ្នា ។
តថាគតបានថ្វាយវត្ថុ ៤ មុខ គឺសំពត់ចីនប្រទេស ១ សំពត់
សូត្រ ១ សំពត់កម្ពល ១ ស្បែកដើងមាស ១ ចំពោះព្រះ
សាស្តា ព្រមទាំងសាវក ។ ព្រះមុនីនោះ ទ្រង់គង់នៅក្នុង
កណ្តាលសង្ឃ ទ្រង់ព្យាករតថាគតថា មហាបុរសនេះ នឹងបាន
ត្រាស់ជាព្រះពុទ្ធក្នុងកប្បនេះ ។ សត្វនេះ នឹងចេញពីនគរ
កបិលព័ស្តុ ជាទីត្រេកអរ តាំងទុវព្យាយាម ធ្វើទុក្ករកិរិយា ។

តេរសតិមោ ភោជាគមពុទ្ធវំសោ

អដ្ឋចាលុក្ខមូលស្មឹ ជិនវរជិត្វា តថាគតោ
តត្ត ចាយាសំ បក្ខន្ទ្យ នេរញ្ជរមុបេហិតំ ។
នេរញ្ជាយ តីរម្ហិ ចាយាសំ អធិសោ ជិនោ
បដិយត្តវរមគ្គេន ភោជមណ្ឌម្ហិ ឋហិតំ ។
តតោ បឋក្ខិណំ កត្វា ភោជមណ្ឌំ អនុត្តរំ
អស្សត្ថរុក្ខមូលម្ហិ ពុជ្ឈិស្សតិ មហាយសោ ។
៧មស្ស ជនិកា មាតា មាយា នាម ភវិស្សតិ
បិតា សុទ្ធោទនោ នាម អយំ ហេស្សតិ គោតមោ ។
កោលិតោ ឧបតិស្សោ ច អគ្គា ហេស្សន្តិ សាវកា
អនាសវា វីតរាគា សន្តចិត្តា សមាហិតា
អានន្ទោ នាមុបដ្ឋាកោ ឧបដ្ឋិស្សតិមំ ជិនំ ។
ខេមា ឧប្បលវណ្ណា ច អគ្គា ហេស្សន្តិ សាវិកា
អនាសវា វីតរាគា សន្តចិត្តា សមាហិតា ។

សត្វនេះ នឹងអង្គុយទៀបគល់អជបាលព្រឹក្ស ទទួលបាយាស ក្នុងទីនោះ ហើយបូលទៅកាន់ស្នឹងនេរញ្ជរ ។ ព្រះជិនស្រីអង្គនោះ បានឆាន់បាយាស ទៀបឆ្នេរស្នឹងនេរញ្ជរ ហើយស្តេចសំដៅទៅឯពោធិមណ្ឌៈ តាមផ្លូវដ៏ប្រសើរ ដែលគេចាត់ចែងហើយ ។ លំដាប់នោះ មហាបុរស មានយសធំ នឹងធ្វើប្រទក្សិណពោធិមណ្ឌៈដ៏ប្រសើរ ហើយបានត្រាស់ដឹង ទៀបគល់អស្សត្ថព្រឹក្ស ។ ព្រះមាតាបង្កើត របស់ព្រះពុទ្ធអង្គនេះ ព្រះនាមមាយា ព្រះបិតា ព្រះនាមសុទ្ធោទនៈ ក្សត្រអង្គនេះ នឹងបានត្រាស់ជាព្រះពុទ្ធ ព្រះនាមគោតម ។ ព្រះថេរៈ ឈ្មោះកោលិតៈ ១ ឧបតិស្សៈ ១ សុទ្ធតែមិនមានអាសវៈ ប្រាសចាកពាគៈ មានចិត្តស្ងប់រម្ងាប់ មានចិត្តតម្កល់មាំ នឹងជាអគ្គសាវ័ក ព្រះថេរៈ ឈ្មោះអានន្ទ នឹងបម្រើព្រះជិនស្រីអង្គនេះ ។ ព្រះថេរី ឈ្មោះខេមា ១ ឧប្បលវណ្ណា ១ សុទ្ធតែមិនមានអាសវៈ ប្រាសចាកពាគៈ មានចិត្តស្ងប់រម្ងាប់ មានចិត្តតម្កល់មាំ នឹងជាអគ្គសាវិកា ។

ពោធិ តស្ស ភគវតោ អស្សត្ថោតិ បវុច្ចតិ

ចិត្តោ ច មាឡាវរោ អគ្គោ ហោស្សត្ថុបដ្ឋកោ ។

ឧច្ចមាតា ច ឧត្តរា អគ្គា ហោស្សត្ថុបដ្ឋិកោ

អាយុ វស្សសតំ តស្ស តោតមស្ស យសស្សិនោ ។

នវំ សុត្វាន វចនំ អសមស្ស មហេសិនោ

អាមោទិតា នរាមរូ ពុទ្ធវីជនកេ អយំ ។

ខុក្កដ្ឋិសង្ខា វត្តព្ពិ អច្ឆោជេត្តិ ហាសត្តិ ច

ភតញ្ញលី ឧមសត្តិ ឧសសហស្សី សនេវកា ។

យធិមស្ស ណោភកជាឥស្ស វិវជ្ឈិស្សាម សាសនំ

អនាគតម្ហិ អទ្ធានេ ហោស្សាម សម្មុខា នមំ ។

យថា មនុស្សា នទិំ តរន្តា បដិតត្តំ វិវជ្ឈិយ

ហោដ្ឋតិត្តំ ភហោន្តាន ឧត្តរន្តិ មហានទិំ ។

ឈើជាទីត្រាស់ដឹង របស់ព្រះមានព្រះភាគនោះ ហៅថា អស្សត្ថព្រឹក្ស ។ ចតុរស្សកៈ ឈ្មោះបិត្តៈ ១ ហត្ថាឡវកៈ ១ នឹងជាអគ្គឧបដ្ឋាក ។ ចតុរស្សិកា ឈ្មោះនន្ទមាតា ១ ឧត្តរា ១ នឹងជាអគ្គឧបដ្ឋាយិកា ព្រះគោតមមានយសនោះ មានព្រះជន្មាយុ ១០០ ឆ្នាំ ។ ពួកមនុស្សនិងទេវតា បានស្តាប់ព្រះពុទ្ធដីកានេះ របស់ព្រះពុទ្ធ រកបុគ្គលស្មើគ្មាន សែ្វងរកគុណដ៏ធំហើយ ក៏មានបិត្តិរកាយថា មហាបុរសនេះ ជាពូជពន្ធុកនៃព្រះពុទ្ធ ។ ពួកមនុស្សនិងទេវតា ទាំងមួយហ្មឺនលោកធាតុ មានសម្ងេងហ៊ោឡើង ទះដៃអបអរ ធ្វើអញ្ជលីនមស្ការថា បើពួកយើងនឹងឃ្លាងមគ្គផល ក្នុងសាសនា នៃព្រះលោកនាថនេះ គង់នឹងសម្រេចចំពោះព្រះកត្តុ នៃព្រះសាស្តាអង្គនេះ ក្នុងកាលអនាគតមិនខាន ។ មនុស្សទាំង-ឡាយ កាលឆ្លងទូវស្តឹង បើឃ្លាងកំពង់ចំពោះមុខ គង់កាន់យកទូវកំពង់ខាងក្រោម ហើយឆ្លងស្តឹងធំបាន យ៉ាងណា ។

តេវីសតិមោ ភាគមនពុទ្ធវំសោ

ឥវមេវ មយំ សព្ពេ យទិ មុញ្ចាមមំ ជិនំ
អនាគតម្ហិ អទ្ធានេ ហេស្សាម សម្មុខា ឥមំ ។
តស្សាបិ វចនំ សុត្វា កិយ្យា ចិត្តំ បសាទយឹ
ឧត្តរឹ វត្តមជ្ឈាសឹ ឧសថារមិប្ហរិយា ។
សព្ពញ្ញុតំ កវេសន្តោ ទានំ ទត្វា ឧរុត្តមោ
ឌិបាយោវាំ មហារដ្ឋំ បព្ភឌឹ ជិនសន្តិកេ ។
ឧភរំ សោភវតឹ ជាម សោភោ ជាមាសិ ខត្តិយោ
វសតិ តត្ថ ឧភរេ សម្ពុទ្ធស្ស មហាកុលំ ។
ព្រាហ្មណោ យញ្ញទត្តោ ច អាសិពុទ្ធស្ស សោ បិតា
ឧត្តរា ជាមជនិកា គោជាកមនស្ស សត្ថុនោ ។
តីណិ វស្សសហស្សានិ អគារំ អជ្ឈាវសិ សោ
តុសិតសទ្ធសិតសទ្ធុជ្ជា តយោ ចាសាទមុត្តមា ។

យើងទាំងអស់គ្នា បើឃ្វាងព្រះជិនស្រីនេះ គង់ទឹងបានសម្រេច
ចំពោះព្រះកត្តែនៃព្រះសាស្តាអង្គនេះ ក្នុងអនាគតកាល ក៏យ៉ាង
នោះដែរ ។ តថាគតស្តាប់ព្រះពុទ្ធដីកា នៃព្រះសម្ពុទ្ធនោះហើយ
ក៏ញុំាងចិត្តឲ្យជ្រះថ្លា ដោយក្រៃលែង បានទំអធិដ្ឋានវត្តតទៅ
ដោយការបំពេញនូវបារមីទាំង ១០ ។ តថាគតប្រសើរជាងជន
កាលស្វែងរកសព្វញ្ញុតញ្ញាណ បានឲ្យទាន លះបង់ភោគសម្បត្តិ
ដ៏ធំ ហើយបួសក្នុងសំណាក់ព្រះជិនស្រី ។ មាននគរឈ្មោះ
សោភវតី ក្សត្រព្រះនាមសោភៈ ត្រកូលធំរបស់ព្រះពុទ្ធ នៅ
ក្នុងនគរនោះ ។ ព្រាហ្មណ៍ ឈ្មោះយញ្ញទត្ត (ជាព្រះបិតា)
នាងទត្តា ជាព្រះមាតា របស់ព្រះសម្ពុទ្ធ ព្រះនាមកោនាគមនៈ
ជាសាស្តានោះ ។ ព្រះសម្ពុទ្ធអង្គនោះ ទ្រង់គង់នៅគ្រប់គ្រង
ព្រះដំណាក់ អស់ ៣ ពាន់ឆ្នាំ ប្រាសាទដ៏ប្រសើរ មាន ៣ គឺ
តុសិតប្រាសាទ ១ សន្តុសិតប្រាសាទ ១ សុនិម្មិតប្រាសាទ ១ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ពុទ្ធវំសោ

អនុនេសោឡសសមាសព្ភ និ ជាវំយោ សមលង្កតា
វុទ្ធិកត្តា ជាម ជាវី សត្តភាហោ ជាម អត្រជោ ។
និមិត្តេ ចតុរោ និស្សា មាតុយាឧេ និក្កមិ
ឆម្មាសំ បជាឧជាវំ អថវិ បុរិសុត្តមោ ។
ព្រហ្មុនា យោចិតោ សន្តោ តោជាតមជោ លោកនាយកោ
វត្តចក្កោ មហាវីរោ មិតជាយេ ឧវុត្តមោ ។
តិយ្យាសោ ឧត្តរោ ជាម អហោសុំ អក្ខសាវកោ
សោត្តិជោ ជាមុបដ្ឋាកោ តោជាតមឧសភ យសសវ្ហោ ។
សមុទ្ធោ ឧត្តរ ចេវ អហោសុំ អក្ខសាវិកោ
ពោធិ តស្ស តរុវរោ ឧទុម្ពរោតិ វុច្ចតិ ។
ឧត្តោ ច សោមឧេរោ ច អហោសុំ អក្ខុបដ្ឋកោ
សីវលោ ចេវ សាមោ ច អហោសុំ អក្ខុបដ្ឋិកោ ។

មាននារីមិនខ្វះពីមួយម៉ឺន ៦ ពាន់នាក់ មានខ្ជួនប្រជាប់សមរម្យ ឯនារីជាអគ្គមហេសី ព្រះនាមឧបិតត្តា ព្រះរាជបុត្រ ព្រះនាមសត្តវាហៈ ។ បុរសដ៏ទុគ្គតមើញ នូវនិមិត្តទាំង ៤ យ៉ាង ហើយចេញទៅដោយយានដ៏វិរៈ បានប្រព្រឹត្តព្យាយាម អស់ ៦ ខែ ។ ព្រះកោនាគមនៈ ជាលោកនាយក មានព្រះទ័យស្ងប់រម្ងាប់ មានព្យាយាមធំ ប្រសើរជាងជន ត្រូវព្រហ្មអារាធនា ហើយ ទើបទ្រង់ញុាំងចក្រឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ក្នុងមិគទាយវ័ន ។ ព្រះពុទ្ធ ព្រះនាមកោនាគមនៈ ដ៏មានយស មានព្រះថេរៈឈ្មោះតិយ្យាសៈ ១ ទុត្តរៈ ១ ជាអគ្គសាវ័ក ព្រះថេរៈឈ្មោះសោត្ថិជៈ ជាឧបដ្ឋាក ។ ព្រះថេរី ឈ្មោះសមុទ្ទា ១ ទុត្តរា ១ ជាអគ្គសាវិកា ឈើសម្រាប់ត្រាស់ដឹង នៃព្រះមានព្រះភាគអង្គនោះ គេហៅថា ទុម្ពរព្រឹក្ស (ដើមល្វា) ។ ឧបាសក ឈ្មោះទុគ្គៈ ១ ឈ្មោះសោមទេវៈ ១ ជាអគ្គឧបដ្ឋាក ឧបាសិកា ឈ្មោះសិរិមា ១ ឈ្មោះសាមា ១ ជាអគ្គឧបដ្ឋាយិកា ។

តេរសតិមោ ពោធាគមនពុទ្ធវំសោ

ឧច្ចត្តនេន សោ ពុទ្ធោ តីសហត្ថសមុគ្គតោ
ឧក្កាមុខេ យថា តម្ពំ(๑) ឃរំ រំសីហិ មណ្ឌិតោ ។
តីសវស្សសហស្សានិ អាយុ ពុទ្ធស្ស តាវទេ
តាវតា តិដ្ឋមានោ សោ តារេសិ ជនតំ ពហុំ ។
ធម្មចេតិយំ សមុស្សិត្វា ធម្មទុស្សវិភូសិតំ
ធម្មបុប្ផកុដ្ឋំ កត្វា និព្ពុតោ សោ សសាវកោ ។
មហាវិសាលោ តស្ស ជនោ សរិវិធម្មប្បកាសនោ
សព្ពំ សមន្តរហិតំ ឆឌ្ឌិត្តា សព្ពសង្ខតំ ។
កោធាភមនោ សម្ពុទ្ធោ បញ្ចតាភមិ និព្ពុតោ
ជាតុវិត្តវិកំ អាសិ តេសុ តេសុ បទេសតោតិ ។

ពោធាគមនពុទ្ធវំសោ តេរសតិមោ ។

---

๑ ម. កម្ពុ ។

ព្រះពុទ្ធនោះ មានកំពស់ ៣០ ហត្ថ ប្រដាប់ដោយវស្ស៊ីយ៉ាងនេះ ដូចជាមាសក្នុងមាត់នៃថ្មាវ ។ ព្រះពុទ្ធមានព្រះជន្មាយុ ៣ ម៉ឺនឆ្នាំ ជាកំណត់ ព្រះអគ្គបិតានៅ កំណត់ត្រឹមនោះ ញុំាងប្រជុំជនជាច្រើនឲ្យធ្លុង (ចាកសង្សារ) ។ ព្រះពុទ្ធអគ្គនោះ ព្រមទាំងសាវ័ក លើកឡើងនូវធម្មចេតិយ ស្អិតស្អាងដោយសំពត់គឺធម៌ ធ្វើទៅកម្រងផ្កាគឺធម៌ ហើយបរិនិព្វាន ។ ជនជាសាវ័ក របស់ព្រះពុទ្ធនោះ សម្តែងនូវធម៌ដ៏មានសិរីដល់នូវបុទ្ធដ៏ធំទូលាយ របស់ទាំងអស់នេះ វិនាសសូន្យទៅ តុ ! សង្សារទាំងពួង ជារបស់ទទេ ទទេតើ ។ ព្រះសម្ពុទ្ធ ព្រះនាមកោនាគមនៈ និព្វានក្នុងបព្វតារាម ព្រះជាតុផ្សាយទៅក្នុងទីនោះ ។ តាមចំណែក ។

បាប់ កោនាគមនពុទ្ធវំស្ស ទី ២៣ ។

បឋមពុទ្ធវំសោ កស្សបពុទ្ធវំសោ

(๒๕) តោ ជាតមនស្ស អបរេន សម្ពុទ្ធោ ឯបទុត្តមោ
កស្សបោ ជាម ជាមេន ធម្មរាជា បកត្តិភេ ។
ស ឆឌ្ឌិតំ កុលម្ហលំ ពហូនំ ញាណប្បដិតំ(๑)
ឧត្វាន ជាយតេ(๒) ធានំ ប្បរយេ៉ត្វាន មានសំ
ឧសភោវ ឯកំ ភេត្វា បត្តោ សម្ពោធិមុត្តមំ ។
ធម្មចក្កំ បវត្តេន្តេ កស្សបេ លោកនាយកេ
វីសតិ តោដិសហស្សានំ បឋមាភិសមយោ អហុ ។
ចតុម្ហាសំ យទា ពុទ្ធោ លោកេ ចរតិ ចារិកំ
ឧសភោដិសហស្សានំ ទុតិយាភិសមយោ អហុ ។
យមកំ វិកុព្ពនំ កត្វា ញាណជាតុំ បកិត្តយិ
បញ្ចតោដិសហស្សានំ តតិយាភិសមយោ អហុ ។

---

๑ ឆ.ម. ជាតភោជនំ ។ ๒ យាបភេតិ អដ្ឋកថាយ ទិស្សតិ ។ យាបភេតិ យាបកានំ ទេតីតិ អត្ថោ ។

កស្សបពុទ្ធវង្ស ទី ๒๔

(๒๕) កាលខាងក្រោយ អំពីព្រះពុទ្ធព្រះនាមកោនាគមន:មក មានព្រះសម្ពុទ្ធ ព្រះនាមកស្សប: ដ៏ឧត្តមជាងសត្វទ្វេបាទ ជាធម្មរាជ ទ្រង់ធ្វើពន្លឺ ។ ផ្ទុះជាឫសនៃត្រកូលព្រះពុទ្ធ ទ្រង់លះបង់ហើយ ព្រះពុទ្ធនោះទ្រង់ឲ្យទាន គឺបាយនិងទឹកប្រើន ដល់យាចកទាំងឡាយ ហើយញុំាងព្រះទ័យឲ្យពេញ ដល់សម្ពោធិ-ញ្ញាណដ៏ឧត្តម ដូចជាគោឧសភទំលាយនូវក្រោល ។ កាលព្រះកស្សប: ជាលោកនាយក ញុំាងធម្មចក្រឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ពួកបរិស័ទ ចំនួន ๒ ម៉ឺនកោដិ បានត្រាស់ដឹងជាគ្រាដំបូង ។ កាលព្រះសម្ពុទ្ធយាងទៅកាន់ចារិក ក្នុងទេវលោក អស់ ๔ ខែ ពួកបរិស័ទមួយម៉ឺនកោដិ បានត្រាស់ដឹង ជាគ្រាទី ๒ ។ ព្រះសាស្តាធ្វើយមកបាដិហារ្យ និងវិកុព្វនឫទ្ធិ សម្តែងនូវញាណជាតុ ពួកបរិស័ទ ๕ ពាន់កោដិ បានត្រាស់ដឹង ជាគ្រាទី ๓ ។

ចតុត្ថីសតិវេ កស្សបពុទ្ធវំសោ

សុធម្មនេវរុរេ វម្ម តត្ត ធម្មំ បកាត្តយិ
តីណិ កោដិសមាសន្និ នេកានំ ពោធយី ជិនោ។

ឯរនេវស្ស យក្ខស្ស អបរេ ធម្មនេសនេ
ឱតេសានំ អភិសមយោ កណាជានោ អសង្ខ្យិយោ។

តិស្សាបិ នេវនេវស្ស ឱកោ អាសិ សមាគមោ
ខីណាសវានំ វិមលានំ សន្តចិត្តាន តាទិនំ។

វីសតិកោដិសមាសន្និ តថា អាសិ សមាគមោ
អភិញ្ញាពលប្បត្តានំ មហាវីរេន តាទិនំ។

អហំ តទា មាណវកោ ជោតិបាលោតិ វិស្សុតោ
អជ្ឈាយិកោ មន្តធរោ តិណ្ណំ វេទាន បារគូ។

លក្ខណោ ឥតិហាសេ ច សនិឃ្ឌុ ចារមី តតោ
កុម្ភន្តលិក្ខេ កុសលោ តតវិជ្ជោ អជាមយោ។

ព្រះដ៏មានស្រីសម្តែងធម៌ ក្នុងសុធម្មទេវបុរី ជាទីរីករាយ ក្នុងទេវលោកនោះ ញុំាងទេវតា ๓ ពាន់កោដិឲ្យត្រាស់ដឹង ។ ក្នុងការសម្តែងធម៌ដទៃទៀត ដល់ទេវតាមនុស្សនិងយក្ស ជនទាំងនោះ ឋានត្រាស់ដឹងរាប់មិនអស់ ។ ព្រះពុទ្ធជាទេវតាដ៏ប្រសើរនោះ មានសាវកសន្និបាតតែមួយដង ដែលសុទ្ធតែជាពួកព្រះខីណាស្រព មិនមានមន្ទិល មានចិត្តស្ងប់រម្ងាប់ មានចិត្តទន់ធន់ធឺង ។ ការប្រជុំក្នុងកាលនោះ មានភិក្ខុ ๒ ម៉ឺនរូប ដែលមានភពកន្ទុងហើយ មានចិត្តទន់ធន់ធឺង ដោយហិរិនិងសីល ។ កាលនោះ តថាគត ជាមាណព ឈ្មោះជោតិ-បាល ជាអ្នករៀនមន្ត ចេះចាំមន្ត ដល់ទូរត្រើយនៃវេទាំង ๓ ។ តថាគតដល់ទូរបារមី ក្នុងគម្ពីរលក្ខណៈផង ក្នុងគម្ពីរឥតិហាសៈផង ក្នុងព្រះសទ្ទម្មផង ឈ្លាសវៃក្នុងផែនដី និងអាកាស មានវិជ្ជាធ្លើរចេះហើយ ជាអ្នកមិនមានរោគ ។

កស្សបស្ស ភគវតោ ឃដិការោ ជាមុបដ្ឋកោ
សតារហោ សព្ពតិស្សោ និព្ពុតោ តតិយេ ជនេ ។

អានាយ មំ ឃដិការោ ឧបគញ្ឆិ កស្សបំ ជិនំ
តស្ស ធម្មំ សុណិត្វាន បព្ពជិ តស្ស សន្តិកេ ។

អារទ្ធវីរិយោ ហុត្វា វត្តារត្តេសុ កោវិទោ
ន ក្ខិបិ បរិហាយាមិ យុត្តេមិ ជិនសាសនំ ។

យាវតា ពុទ្ធកណិតំ ធារេន្តស្ស សត្ថុសាសនំ
សព្ពំ បរិយាបុណិត្វាន សោភយឹ ជិនសាសនំ ។

អមេ អច្ឆរិយំ និស្សា សោបិ ពុទ្ធោ វិយាករិ
ឥមម្ហិ កប្បេ កកុសន្ធ កប្បេ អយំ ពុទ្ធោ ភវិស្សតិ ។

អហុ ភគិលវាយោ រញ្ញោ និក្ខមិត្វា តថាគតោ
បជានំ បទមេ ត្វាន ភុត្វា ខុក្ខារភោជនំ ។

ឧបាសក ឈ្មោះឃដិការ ជាឧបដ្ឋាក របស់ព្រះមានព្រះភាគ ព្រះនាមកស្សបៈ ប្រកបដោយសេចក្តីគោរព ប្រកបដោយសេចក្តីកោតក្រែង និព្វានក្នុងផលទី ៣ ឃដិការនាំតថាគត ចូលទៅគាល់ព្រះជិនស្រី ព្រះនាមកស្សបៈ **តថាគត**ស្តាប់ធម៌ របស់ព្រះពុទ្ធនោះ កំបួសក្នុងសំណាក់ នៃព្រះអង្គ ។ តថាគត មានព្យាយាមក្នៀវក្លា ឈ្វាសវៃ ក្នុងវត្តតូចនិងវត្តធំ មិនមានសេចក្តីសាបសូន្យ ក្នុងសីលនិងសមាធិណាមួយឡើយ ញុំាងសាសនានៃព្រះជិនស្រីឲ្យពេញបរិបូណ៌ ។ សាសនាព្រះសាស្តា មានអង្គ ៩ ដែលព្រះអង្គសម្តែងហើយទាំងប៉ុន្មាន តថាគតបានរៀនទូទៅធម៌ទាំងអស់នោះ ហើយញុំាងសាសនាព្រះជិនស្រី ឲ្យរុងរឿង ។ ព្រះពុទ្ធនោះឃើញហេតុជាអស្ចារ្យ របស់តថាគត ក៏ទ្រង់ព្យាករថា ជោតិបាលមាណពនេះ នឹងបានត្រាស់ដឹងជាព្រះពុទ្ធ ក្នុងកប្បនេះឯង ។ សត្វនេះ នឹងចេញអំពីនគរកបិលពស្តុជាទីរីករាយ តម្កល់សេចក្តីព្យាយាម ធ្វើទុក្ករកិរិយា ។

ចតុត្ថីសតំមេ កស្សបពុទ្ធវំសោ

អដ្ឋចាលរុក្ខមូលម្ហិ ឆិន្នសីខិត្វា តថាគតោ
តត្ថ ចាយាសំ សមាធាយ នេរញ្ជរមុបេហិតំ ។
នេរញ្ជកយ តីរម្ហិ ចាយាសំ បរិភុញ្ជិយ
បដិយត្តវរមក្កេន ពោធិមូលម្ហិ ឋិហិតំ ។
តតោ បឋក្ខិណំ កត្វា ពោធិមណ្ឌំ អនុត្តរំ
អស្សត្ថមូលេ សម្ពោធិ ពុជ្ឈិស្សតិ មហាយសោ ។
៧មស្ស ជនិកា មាតា មាយា ជាម ភវិស្សតិ
បិតា សុទ្ធោទនោ ជាម អយំ ហោស្សតិ គោតមោ ។
កោលំតោ ឧបតិស្សោ ច អគ្គា ហោស្សន្តិ សាវកា
អនាសវា វីតរាគា សន្តចិត្តា សមាហិតា
អានន្ទោ ជាមុបដ្ឋាកោ ឧបដ្ឋិស្សតិមំ ជិនំ ។
ខេមា ឧប្បលវណ្ណា ច អគ្គា ហោស្សន្តិ សាវិកា
អនាសវា វីតរាគា សន្តចិត្តា សមាហិតា ។

กสฺสปพุทฺธวํสฺ ที่ ๒๔

สตฺวนេះ នឹងអគ្គ្ហីយនៅទៀបគល់ នៃអជបាលព្រឹក្ស ទទួល
បាយាសក្នុងថ្ងៃនោះ ហើយចូលទៅឯស្ទឹងនេរញ្ជរា ។ សត្វ
នេះ សោយបាយាស ទៀបឆ្នេរស្ទឹងនេរញ្ជរា ហើយចូល
សំដៅទៅរកគល់ពោធិព្រឹក្ស តាមផ្លូវដ៏ប្រសើរ ដែលគេចាត់
ចែងហើយ ។ លំដាប់ពីនោះ ព្រះពុទ្ធមានយសធំ ទ្រង់ធ្វើ
ប្រទក្សិណនូវពោធិមណ្ឌៈ ដ៏ប្រសើរ ហើយនឹងបានត្រាស់
ដឹងនូវសម្ពោធិញ្ញាណ ទៀបគល់អស្សត្ថព្រឹក្ស ។ ព្រះមាតា
បង្កើត របស់ព្រះពុទ្ធអង្គនេះ ព្រះនាមមាយា ព្រះបិតា ព្រះ
នាមសុទ្ធោទនៈ មាណពនេះ នឹងបានត្រាស់ជាព្រះពុទ្ធ ព្រះ
នាមគោតម ។ ព្រះថេរៈ ឈ្មោះកោលិតៈ ๑ ឧបតិស្សៈ ๑
មិនមានអាសវៈ ប្រាសចាកពាគៈ មានចិត្តស្ងប់រម្ងាប់ មាន
ចិត្តតាំងមាំ នឹងបានជាអគ្គសាវ័ក ព្រះថេរៈ ឈ្មោះអានន្ទ
ជាឧបដ្ឋាក នឹងបម្រើព្រះជិនស្រីអង្គនេះ ។ ព្រះថេរី ឈ្មោះ
នាងខេមា ๑ នាងឧប្បលវណ្ណា ๑ សុទ្ធតែមិនមានអាសវៈ
ប្រាសចាកពាគៈ មានចិត្តស្ងប់រម្ងាប់ មានចិត្តតាំងមាំ ។

តោ ឯ តស្ស កកវតោ អស្សត្ថោតិ បវុច្ចតិ

ឯត្តោ ច ទានទ្យវកោ អក្ខា ហោស្សន្តុបដ្ឋកា ។

ឧដ្ឋមាតា ច ខុត្តរ អក្ខា ហោស្សន្តុបដ្ឋិកា

អាយុ វស្សសតំ តស្ស តោតមស្ស យសស្សិនោ។

ឥទំ សុត្វាន វចនំ អសមស្ស មហេសិនោ

អាមោទិតា នរមរូ ពុទ្ធវីជក្កភេ អយំ ។

ខុក្កុដ្ឋសង្ខា វត្តន្តិ អច្ឆោដេន្តិ ហាសន្តិ ច

កតញ្ជលី នមស្សន្តិ ទសសហស្សី សទេវកា។

យទិមស្ស លោកជាដស្ស វិវដ្ដិស្សាម សាសនំ

អនាកតម្ហិ អទ្ធានេ ហោស្សាម សម្មុខា ឥមំ ។

យថា មនុស្សា ឧទឹ តរន្តា បដិតិត្ថំ វិវដ្ដិយ

ហោដ្ឋាតិត្ថំ កហោក្ខាន ខុត្តរន្តិ មហាឧទឹ ។

ឈើជាទីត្រាស់ដឹង របស់ព្រះមានព្រះភាគអង្គនោះ គេហៅថា អស្សត្ថព្រឹក្ស ។ ចាសកឈ្មោះចិត្តៈ ๑ ហត្ថាឡវកៈ ๑ នឹង ជាអគ្គឧបដ្ឋាក ។ ចាសិកា ឈ្មោះនន្ទមាតា ๑ ឧត្តរា ๑ នឹងជាអគ្គឧបដ្ឋាយិកា ព្រះគោតមមានយសអង្គនោះ មាន ព្រះជន្មាយុ ๑๐๐ ឆ្នាំ ។ ពួកមនុស្សនិងទេវតា បានស្តាប់ព្រះ ពុទ្ធដីកានេះ របស់ព្រះពុទ្ធកេបុគ្គលស្មើគ្មាន ស្ងែងរកគុណ ធំហើយ ក៏រីករាយថា មាណពនេះ ជាពូជពន្ធុកនៃព្រះពុទ្ធ ។ ពួកមនុស្សនិងទេវតា ទាំងមួយម៉ឺនលោកធាតុ មានសម្ងែង ហ៊ោឡើង ទះដៃអបអរ ធ្វើអញ្ជលីនមស្ការថា បើពួកយើង នឹងឃ្លាងមគ្គផល ក្នុងសាសនា នៃព្រះលោកទាឋអង្គនេះ គង់នឹងបានសម្រេច ចំពោះព្រះកត្តុ នៃព្រះសាស្តាអង្គនេះ ក្នុងកាលជាអនាគត មិនខាន ។ មនុស្សទាំងឡាយ កាល ឆ្ងល់នូវស្នឹង បើឃ្លាងកំពង់ចំពោះមុខ គង់នឹងកាន់យកកំពង់ ខាងក្រោម ហើយឆ្ងល់ស្នឹងធំបានដែរ យ៉ាងណាមិញ ។

ចតុត្ថីសតំមេ កស្សបពុទ្ធវំសោ

ឯវមេវ មយំ សព្ពេ យទិ មុញ្ចាមមំ ជិនំ
អនាគតម្ហិ អទ្ធានេ ហោស្សាម សម្មុខា ឥមំ។
តស្សាបិ វចនំ សុត្វា កិយ្យា ចិត្តំ បសាទយិំ
ខុត្តរំ វត្តមជ្ជាសឹ ឧសចារមិមួរិយា ។
ឯវមហំ សំសរិត្វា បរិវជ្ជេត្តា អនាចរំ
ខុត្តរំ បតកតំ មយ្ហំ ពោធិយាយេវ តារណា។
ឧតរំ ពោរណាសឹ ជាម តិតឹ ជាមាសិ ខត្តិយោ
វសតិ តត្ថ ឧតរេ សម្ពុទ្ធស្ស មហាកុលំ។
ព្រាហ្មណោ ព្រហ្មទត្តោ ច អាសិ ពុទ្ធស្ស សោ បិតា
មាតា ធនវតឹ ជាម កស្សបស្ស មហេសិនោ។
ខុវេវ សុស្សសហស្សានិ អតារំ អជ្ឈាវសិ សោ
ហំសោ យសោ សិរិចន្តោ តយោ ចាសាទមុត្តមា ។
តិសោទ្ធសសហស្សានិ ជារិយោ សមលង្កតា
សុនន្ទោ ជាម សា ជារី រាជិតសេនោ ជាម អត្រជោ។

ពួកយើងតាំងអស់ បើឃ្វាងព្រះជិនស្រីអង្គនេះហើយ គង់ទទឹង
បានសម្រេច ចំពោះព្រះកត្តុនៃព្រះសាស្តាអង្គនេះ ក្នុងកាល
ជាអនាគត ក៏យ៉ាងនោះដែរ ។ តថាគតបានស្តាប់ព្រះពុទ្ធដីកា
របស់ព្រះពុទ្ធអង្គនោះហើយ ក៏ញុំាងចិត្តឲ្យជ្រះថ្លាក្រៃលែង បាន
ទំអធិដ្ឋានវត្តតទៅទៀត ដោយការបំពេញបារមី តាំង ១០ ។
តថាគត កាលបំពេញបារមីយ៉ាងនេះ តថាគតតែងអន្តោលទៅ
រៀនទូរមារយោទអាក្រក់ អំពើដែលបុគ្គលធ្វើដោយកម្រ តថាគត
បានធ្វើហើយ ព្រោះហេតុពោធិញ្ញាណ ។ នគរឈ្មោះពារាណសី
ក្សត្រព្រះនាមកិកី ត្រកូលធំរបស់ព្រះសម្ពុទ្ធ នៅក្នុងនគរនោះ ។
ព្រះពុទ្ធ ព្រះនាមកស្សបៈ ទ្រង់ស្វែងរកគុណដ៏ធំ មានព្រហ្មទត្ត-
ព្រាហ្មណ៍ ជាព្រះបិតា ព្រះមាតាព្រះនាមធនវតី ។ ព្រះអង្គគង់
គ្រប់គ្រងព្រះដំណាក់ អស់ ២ ពាន់ឆ្នាំ ប្រាសាទដ៏ប្រសើរ មាន
៣ គឺ ហំសប្រាសាទ ១ យសប្រាសាទ ១ សិរិចន្ទប្រាសាទ ១ ។
នារី ១៦ ពាន់ ៣ ដង មានខ្លួនប្រដាប់សមរម្យ ឯនារីជាអគ្គ-
មហេសីនោះ ព្រះនាមសុនន្ទា ព្រះរាជបុត្រ ព្រះនាមវិជិតសេន ។

ឯមិត្តេ ចតុរោ ឯស្វា ចាសាទេ ជាតិនិក្ខមិ

សត្តាហំ បធានចារំ អចរិ បុរិសុត្តមោ ។

ព្រហ្មុជា យាចិតោ សន្តោ ករុណ្ហោ លោកនាយកោ

វត្តចក្កំ មហាវីរោ មិគទាយេ នរុត្តមោ ។

តំសេរ្ហ ច ភារទ្វាជោ ច អហេសុំ អគ្គសាវកា

សព្ទមិត្តោ ជាមុបដ្ឋាកោ ករុណ្ហបរុ្ហមហេសិនោ ។

អនុលា ច ខុរុវេលា ច អហេសុំ អគ្គសាវិកា

ពោធិ តស្ស ភគវតោ ឯក្រោជោតិ បវុច្ចតិ ។

សុមង្គលោ ឃដិការោ ច អហេសុំ អគ្គុបដ្ឋកា

វិជិតសេនា ច ភទ្ទា ច អហេសុំ អគ្គុបដ្ឋិកា ។

ខុទ្ទត្តនេន សោ ពុទ្ធោ វីសតិរតនមុគ្គតោ

វិជ្ជុលដ្ឋិ អាភោសេ ចង្កមេ ភមរូរិតោ ។

ព្រះពុទ្ធជាបុរសដ៏ឧត្តម ឃើញនូវនិមិត្តទាំង ៤ ក៏បានចេញ
ទៅដោយប្រាសាទ ទ្រង់ប្រព្រឹត្តសេចក្តីព្យាយាម អស់ ៧
ថ្ងៃ (បានត្រាស់ជាព្រះពុទ្ធ) ។ ព្រះសម្ពុទ្ធព្រះនាមកស្សបៈ
ជាលោកនាយក មានព្រះហឫទ័យស្ងប់រម្ងាប់ មានព្យាយាម
ច្រើន ទ្រង់ឧត្តមជាងនរជន ត្រូវព្រហ្មអាធនាហើយ ទើប
ទ្រង់ញុំាងចក្រឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ក្នុងមិគទាយវ័ន ។ ព្រះថេរៈ
ឈ្មោះតិស្សៈ ១ ការព្វាជៈ ១ ជាអគ្គសាវ័ក ព្រះថេរៈឈ្មោះ
សព្វមិត្ត ជាឧបដ្ឋាក របស់ព្រះសម្ពុទ្ធ ព្រះនាមកស្សបៈ
ស្វែងរកគុណដ៏ធំ ។ ព្រះថេរី ឈ្មោះអនុលា ១ ចុល្លវេលា ១
ជាអគ្គសាវិកា ឈើសម្រាប់ត្រាស់ដឹង របស់ព្រះមានជាគ
នោះ ហៅថា និគ្រោធព្រឹក្ស (ដើមឈើ) ។ ឧបាសក
ឈ្មោះសុមង្គលៈ ១ ឃដិការៈ ១ ជាអគ្គឧបដ្ឋាក ឧបាសិកា
ឈ្មោះវិជិតសេនា ១ ភទ្រា ១ ជាអគ្គឧបដ្ឋាយិកា ។ ព្រះ
សម្ពុទ្ធនោះ មានកំពស់ ២០ ហត្ថ ដូចជាឆត្តនៃផ្កែបន្ទោរ
ឰដ៏អាកាស ឬដូចជាព្រះចន្ទដែលផ្កាយចោមរោមហើយ ។

វីសតិវស្សសហស្សានិ អាយុ តស្ស មហេសិនោ
តាវតា តិដ្ឋមានោ សោ តារេសិ ជនតំ ពហុំ ។
ធម្មតន្តកំ មាបយិត្វា សីលំ ឋត្វា វិសេសតំ
ធម្មទុស្សំ និវាសេត្វា ធម្មមាលំ វិភដ្ឋយ ។
ធម្មវិមលមាធាសំ ឋបយិត្វា មហាជនេ
កោធំ និញ្ជនំ បត្តេត្វា បស្សន្តេ មេ អលង្ករំ ។
សីលកញ្ចុកំ ធត្វាន ឈានកវចម្ចិកំ
ធម្មចម្មំ ចារុបិត្វា ធត្វា សង្ខាមមុត្តមំ ។
សតិជលកំ ធត្វាន តិវិសញ្ញាណកុត្តិមំ
ធម្មខគ្គវរំ ធត្វា សីលសត្តុប្បមទ្ទនំ ។
តេវិជ្ជាភូសំ ធត្វាន អាវេធ្បំ ចតុរោ ជលេ
ឆឡភិញ្ញាករណំ ធត្វា ធម្មបុប្ផបិលន្ធនំ ។

ព្រះមហេសីអង្គនោះ មានព្រះជន្មាយុ ๒ ម៉ឺនឆ្នាំ ព្រះអង្គបិត
នៅត្រឹមណោះ ទ្រង់ញុំាងប្រជុំជនជំរេ្រីន ឲ្យឆ្ងល (ចាក
សង្សារ) ។ ព្រះអង្គនិម្មិតស្រេះ គឺព្រះសទ្ធម្ម ទ្រង់ប្រទាន
គ្រឿងលាប គឺសីល ទ្រង់ញុំាងសត្វឲ្យស្រេកសំពត់ គឺព្រះ
ធម៌ ទ្រង់បែកកម្រងផ្កា គឺព្រះធម៌ ទ្រង់តម្កល់ទុកកញ្ចក់
មិនមានមន្ទិល គឺព្រះសទ្ធម្ម ចំពោះពួកមហាជនថា ពួកជន
ណាមួយ កាលប្រាថ្នានិព្វាន ចូរមិលមើលគ្រឿងប្រដាប់
របស់តថាគតចុះ ។ ព្រះសម្ពុទ្ធនោះ ឲ្យអាវគឺសីល ឲ្យស្បែក
ក្រោះ គឺឈាន ឲ្យជណ្តប់ស្បែក គឺព្រះធម៌ ឲ្យកាំបិត
ស្រួតដ៏ទុត្តម គឺព្យាយាម ។ ឲ្យខែល គឺសតិ ឲ្យកាំបិតគឺ
ញាណដ៏មុត ឲ្យព្រះខ័នដ៏ប្រសើរគឺធម៌ ឲ្យប្រដាប់សម្រាប់
ញុំាញីសត្រូវ គឺសីល ។ ឲ្យគ្រឿងស្អិតស្អាង គឺវិជ្ជា ๓
ឲ្យគ្រឿងពាក់ត្រេបក គឺផល ๔ ឲ្យគ្រឿងអាភរណៈ គឺ
អភិញ្ញា ๖ ឲ្យគ្រឿងប្រដាប់ជាវិការៈនៃផ្កា គឺព្រះសទ្ធម្ម ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ពុទ្ធវំសោ

សទ្ធម្មបណ្ឌវច្ឆត្តំ ឧត្វា ចាបនិភវណ្ឌំ
មាបយិត្វា អកយំ បុប្ផំ និព្ពុតោ សោ សសារកោ។
ឯសោ ហិ សម្មាសម្ពុទ្ធោ អប្បមេយ្យោ ទុរាសទោ
ឯសោ ហិ ធម្មរតនោ ស្វាក្ខាតោ ឯហិបស្សិកោ។
ឯសោ ហិ សង្ឃរតនោ សុបដិបន្នោ អនុត្តរោ
សព្ពំ សមន្តរហិតំ ឧទ្ធរិត្វា សព្ពសង្ខារតំ។
មហាកកុសន្ធោ ជិនោ សត្ថា សេតព្យាកមម្ហិ និព្ពុតោ
តត្ថេវ តស្ស ជិនថូបោ យោជនុព្ពេធមុគ្គតោតិ ។

កស្សបពុទ្ធវំសោ ចតុត្ថីសតិមោ ។

បញ្ចវីសតិមោ គោតមពុទ្ធវំសោ

(៦៦) អមាមេតរហិ សម្ពុទ្ធោ គោតមោ សក្យវឌ្ឍនោ
បជានំ បឧហិត្វាន បត្តោ សម្ពោធិមុត្តមំ ។

ព្រះសម្ពុទ្ធអង្គនោះ ព្រមទាំងសាវ័ក ឲ្យចំរើនសតិព្រះសទ្ធម្ម ជាគ្រឿងឃាត់នូវបាប និម្មិតនូវផ្លាមិនមានភ័យ ហើយទើបនិព្វាន ។ ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធអង្គនុ៎ះ ប្រមាណមិនបាន បុគ្គលគ្របសង្កត់បានដោយកម្រ ព្រះធម្មរតន:នុ៎ះ ដែលព្រះអង្គសម្តែងហើយដោយប្រពៃ ជាធម៌គួរហៅអ្នកផងឲ្យចូលមកមើលបាន ។ ព្រះសង្ឃរតន:នុ៎ះ លោកប្រតិបត្តិហើយដោយប្រពៃ ជាព្រះសង្ឃដ៏ប្រសើរ របស់ទាំងអស់នេះ វិនាសសោះសូន្យទៅ ក្នុ ! សង្ខារទាំងពួង ជារបស់ទទេ ទទេតើ ។ ព្រះជិនស្រីជាសាស្តា ព្រះនាមមហាកស្សប: ទ្រង់និព្វានក្នុងសេតព្យាកម ព្រះស្តូបរបស់ព្រះជិនស្រីអង្គនោះ មានកំពស់មួយយោជន៍ ក្នុងទីនោះ ។

ចប់ កស្សបពុទ្ធវង្ស ទី ២៤ ។

គោតមពុទ្ធវង្ស ទី ២៥

(๒๖) ក្នុងកាលឥឡូវនេះ តថាគតជាព្រះសម្ពុទ្ធ ព្រះនាមគោតម ចម្រើនក្នុងត្រកូលសក្យ: តាំងព្យាយាម ដល់សម្ពោធិញ្ញាណទុត្តម ។

បញ្ចវីសតិមោ គោតមពុទ្ធវំសោ

ព្រហ្មុនា យាចិតោ សន្តោ ធម្មចក្កំ បវត្តយឺ
អដ្ឋារសន្នំ កោដីនំ បឋមាភិសមយោ អហុ ។
តតោ បរញ្ច នេសេន្តោ នរនេវសមាគមេ
កណាជាយ នវត្តញ្ច ទុតិយាភិសមយោ អហុ ។
ឥធេវាហំ ឋតរហិ ឱវទឺ មម អត្រជំ
កណាជាយ នវត្តញ្ច តតិយាភិសមយោ អហុ ។
ឯកោសិ សន្និចាតោ មេ សាវកានំ មហេសិនំ
អឌ្ឍតេឌ្ឍសសតានំ មេ ភិក្ខូនាសិ សមាគមោ ។
វិរោចមានោ វិមលោ ភិក្ខុសង្ឃស្ស មជ្ឈតោ(๑)
ធម្មាមិ បត្តិតំ សព្ពំ មណឺវ សព្ពកាមទោ ។
ជលមាកន្ទុមានំ ភវច្ឆន្នំ ជហេសិនំ
ចតុសច្ចុំ បកាសេសិ(๒) អនុកម្បាយ ចាណិនំ ។

---

๑ ម. មជ្ឈគោ ។ ๒ ម. បកាសេមិ ។

តថាគតមានចិត្តស្ងប់រម្ងាប់ ត្រូវព្រហ្មអាយាចនាហើយ ក៏ញុំាងធម្មចក្រឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ពួកបរិស័ទ ๑๘ កោដិ បានត្រាស់ដឹងគ្រាដំបូង ។ លំដាប់តទៅ កាលតថាគត សម្តែងធម៌ដទៃទៀត ក្នុងការប្រជុំ នៃពួកមនុស្សនិងទេវតា ការត្រាស់ដឹងគ្រាទី ๒ គេមិនគប្បីពោល ដោយការពាប់បានឡើយ ។ ឥឡូវនេះ តថាគត បានទូន្មានកូនរបស់តថាគត ក្នុងទីនេះ ការត្រាស់ដឹងគ្រាទី ๓ បុគ្គលមិនគប្បីពោល ដោយការពាប់បានឡើយ ។ ការប្រជុំសាវ័ក របស់តថាគត អ្នកស្វែងរកគុណដ៏ប្រសើរ មានតែមួយដង គឺប្រជុំពួកភិក្ខុ ๑.๒๕๐ របស់តថាគត ។ តថាគតពុទ្ធរឿង មិនមានមន្ទិល ទៅក្នុងកណ្តាលនៃសង្ឃ ឲ្យសេចក្តីប្រាថ្នាទាំងពួង គឺបុគ្គលប្រាថ្នាហើយ ដូចជាកែវមណី ដែលអាចឲ្យសម្រេចសេចក្តីប្រាថ្នាគ្រប់យ៉ាង ។ តថាគតប្រកាសសច្ចៈទាំង ๔ ដើម្បីអនុគ្រោះដល់ពួកសត្វ ដែលប្រាថ្នាបូជា លះបង់ទូន្មានក្នុងកព ។

ឧសភីសសហស្សានំ ឆម្ភាភិសមយោ អហុ
ឯកទ្វិន្នំ អភិសមយោ កណាជាតោ អសង្ខ្យេយ្យោ ។
វិត្ថារិកំ ពហុជញ្ញំ ឥទ្ធិ ជីតំ សុជុល្លិតំ
ឥធ មយ្ហំ សក្យមុនិនោ សាសនំ សុវិសោធិតំ ។
អជាសវា វីតរាគា សន្តចិត្តា សមាហិតា
ភិក្ខូ នេកសតា សព្ពេ បរិវារេន្តិ មំ សទា ។
ឥធាហំ យេ ឯតរហិ ជហាន្តិ មានុសំ ភវំ
អប្បត្តមានសា សេក្ខា តេ ភិក្ខូ វិញ្ញុតរហិតា ។
អរិយញ្ចសំ ឋោមយន្តា សទា ធម្មរតា ជនា
ពុជ្ឈិស្សន្តិ ជុតិមន្តោ សំសារសរិតា ឧភ(๑) ។
ឧភំ ភបិលវត្ថុ មេ ភជា សុទ្ធោទនោ បិតា
មយ្ហំ ជនេត្តិកា មាតា មាយាទេវីតិ វុច្ចតិ ។

---

๑ ម. សំសារសរិតំ គតាតិ ទិស្សន្តិ ។

មានពួកសត្វ ๒ សែន បានត្រាស់ដឹងធម៌ ការត្រាស់ដឹងរបស់បុគ្គលមួយនាក់ ឬក៏ ๒ នាក់ គេមិនអាចរាប់បានឡើយ ។ សម័យនេះ សាសនានៃតថាគត ជាសក្យមុនី បានផ្សាយទៅជាសាសនា ដែលទេវតានិងមនុស្សដ៏ច្រើន ជាសាសនាស្តុកស្តម្ភ មាំមួន រីកសាយកាយ តថាគតបានពិសោធហើយដោយប្រពៃ ។ ពួកភិក្ខុជាច្រើនរយ មិនមានអាសវៈ ប្រាសចាកពាគៈ មានចិត្តស្ងប់រម្ងាប់ មានចិត្តតម្កល់មាំ គ្រប់រូប តែងតែចោមរោមតថាគត សព្វ ។ កាល ។ ក្នុងកាលឥឡូវនេះឯង ពួកភិក្ខុណា លះបង់កពជារបស់មនុស្ស តែភិក្ខុទាំងនោះ មិនទាន់បានអរហត្តផល នៅជាសេក្ខបុគ្គល ពួកភិក្ខុទាំងនោះ ត្រូវអ្នកប្រាជ្ញតិះតៀលបាន ។ នរជនទាំងឡាយ កាលសរសើរផ្លូវដ៏ប្រសើរ (អដ្ឋង្គិកមគ្គ) ត្រេកអរក្នុងធម៌សព្វកាល មានសេចក្តីរុងរឿង អន្ទោលទៅក្នុងសង្សារ ទីងបានត្រាស់ដឹង ។ នគររបស់តថាគត ឈ្មោះកបិលពស្តុ ស្តេចជាព្រះបិតា ព្រះនាមសុទ្ធោទនៈ ព្រះមាតាបង្កើតរបស់តថាគត ព្រះនាមមាយាទេវី ។

បញ្ចវីសតិមោ គោតមពុទ្ធវំសោ

ឯកូនតិំសវស្សានិ អតារំ អជ្ឈាវសិ*ហំ

សុចន្ធោ នោ កនកត្ថូនោ នោ ញ្ហោ(๑) តយោ ចាសាន-

មុត្តមា ។

ចត្តាឡីសសហស្សានិ ជាវំយោ សមលង្កតា

យសោធរ ជាម(๒) ជាវី ភហុលោ ជាម អត្រជោ ។

ឯមិត្តេ ចតុរោ និស្សា អស្សយោនេ ឯក្ខមី

ជវសុំ បជាឧជាវំ អចវី ឧក្កំ អហំ ។

ពារណាសី ឥសិបតនេ ជិនោ ចក្កំ បវត្តយី

អហំ នោ តមសម្ពុទ្ធោ សរណំ សព្ពបាណិនំ ។

នោលិនោ ឧបតិស្សោ ច ខេមំ ភិក្ខុ អក្ខសាវកោ

អានន្ទោ ជាមុបដ្ឋាកោ សន្តិកាវចរោ មម ។

ខេមោ ឧបវ្ឋលវណ្ណោ ច ភិក្ខុនី អក្ខសាវិកោ

ចិត្តោ ច ហត្ថាឡវកោ អក្ខបដ្ឋាកុបាសកោ ។

---

๑ ឧ. ម. ភរោ សុភរោ **សុភរោតំ ទិស្សន្តិ** ។ ๒ ឧ. ម. ភទ្ទកច្ច ជាម ។

តថាគតនៅគ្រប់គ្រងព្រះជំណាក់ អស់ ๒๙ ឆ្នាំ មានប្រាសាទ
ដ៏ប្រសើរ ๓ គឺសុចន្ទប្រាសាទ ๑ កោកនុទប្រាសាទ ๑
កោញ្ចប្រាសាទ ๑ ។ មាននារី ๔ ម៉ឺននាក់ មានខ្លួនប្រជាប់
សមរម្យ នារីជាអគ្គមហេសី ព្រះនាមយសោធរា ព្រះរាជបុត្រ
ព្រះនាមរាហុល ។ តថាគតឃើញនិមិត្ត ๔ យ៉ាង ហើយក៏
ចេញទៅ ដោយយានសេះ ប្រព្រឹត្តព្យាយាម ធ្វើទុក្ករកិរិយា
អស់ ๖ វស្សា ។ តថាគត ជាព្រះជិនស្រី បានញុំាងធម្ម-
ចក្រឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ក្នុងព្រៃឥសិបតនៈ ទៀបក្រុងពារាណសី
តថាគត ជាគោតមសម្ពុទ្ធ ជាទីពឹងនៃសត្វទាំងពួង ។ ភិក្ខុ
๒ រូប ឈ្មោះកោលិតៈ ๑ ឧបតិស្សៈ ๑ ជាអគ្គសាវ័ក ភិក្ខុ
ឈ្មោះអានន្ទ ជាឧបដ្ឋាក អ្នកបម្រើផ្ទាល់ របស់តថាគត ។
ភិក្ខុនី ឈ្មោះខេមា ๑ ឧប្បលវណ្ណា ๑ ជាអគ្គសាវិកា
ឧបាសក ឈ្មោះចិត្តៈ ๑ ហត្ថាឡវកៈ ๑ ជាអគ្គឧបដ្ឋាក ។

ឧទ្ធមាតា ច ឧត្តរា　　អកុបជ្ជាកុថាសិកា
អហំ អស្សត្ថមូលម្ហិ　　បត្តោ សម្ពោធិមុត្តមំ ។
ព្យាមប្បភា សទា មយ្ហំ　　សោឡសហត្ថមុគ្គតោ
អប្បំវស្សសតំ អាយុ　　មមេតរហិ វិជ្ជតិ ។
តាវតា តិដ្ឋមានោហំ　　តារេសឺ ជនតំ ពហុំ
ឋបយិត្វាន ឆម្ភោក្កំ(๑)　　បច្ឆិមជនពោធនំ ។
អហំបិ ឧចិរស្សេវ　　សទ្ធឺ សាវកសង្ឃតោ
ឥធេវ បវិនិព្ពុស្សំ　　អក្កាហារសន្ធូយា ។
តានិ អតុលរតនានិ　　ឥមានិ ច យសឝលានិ ឥទ្ធិយោ
អហំ កុណាដារណោ ឧទេហោ(๒)　　ទ្វត្តឺសវរលក្ខណ-
វិចិត្តោ ។
ឧសនិសា បភាសេត្វា　　សតរំសីវ ជម្ពុកា
សព្វា សមន្តរហោស្សន្តិ　　ឧទុ វិត្តា សព្វសង្ខារតិ។

ពោតមពុទ្ធវំសោ បញ្ចវីសតិមោ ។

---

๑ ម. ធម្មក្ខំ ។ ๒ ឧ. អយញ្ច កុណារវរទេហោតិ ទិស្សតិ ។

ចុបាសិកា ឈ្មោះនន្ទុមាតា ១ ចុត្តរ ១ ជាអគ្គុបដ្ឋាយិកា តថាគតបានដល់នូវសម្ពោធិញ្ញាណដ៏ចុត្តម ទៀបគល់អស្សត្ថ-ព្រឹក្ស ។ តថាគតមានរស្មីមួយព្យាម សព្វ ។ កាល មានកំពស់ ១៦ ហត្ថ ក្នុងកាលឥឡូវនេះ តថាគតមានអាយុតិច បានតែ ១០០ ឆ្នាំ ។ តថាគត កាលបិតនៅ អស់កាលត្រឹមនោះ បានញុំាងប្រជុំជនជំប្រើន ឲ្យឆ្លងចាកសង្សារ ហើយតម្កល់ទុកគប់ក្តីធ៌ គឺធម៌ ដើម្បីញុំាងជនខាងក្រោយឲ្យបានត្រាស់ដឹងផង ។ មិនយូរប៉ុន្មានទេ តថាគតព្រមទាំងសង្ឃជាសាវ័ក នឹងនិព្វានក្នុងទីនេះ ដូចជាក្តីធ៌រលត់ ព្រោះអស់អាហារគឺឧស ។ អគ្គសាវ័កទាំងគូនេះឯង មានតេជះថ្លឹងពុំបានផង មានយសនិងកម្លាំងឫទ្ធិផង តថាគត មានពាងកាយទ្រទ្រង់នូវគុណ វិចិត្រដោយលក្ខណៈ ដ៏ប្រសើរ ៣២ ប្រការ ។ រស្មី ៦ ពណ៌ ភ្លឺទៅក្នុងទិសទាំង ១០ ដូចព្រះអាទិត្យ របស់ទាំងអស់នេះ នឹងវិនាសសូន្យទៅ ខ្ញុំ សង្ឃារទាំងពួង ជារបស់ទេ ទេតើ ។

ចប់ គោតមពុទ្ធវង្ស ទី ២៤ ។

ពុទ្ធប្បកិណ្ណកកណ្ឌោ

(๒๗) អបរិមេយ្យេ ឥតោ កប្បេ ចតុរោ អាសុំ វិនាយកា

តណ្ហង្ករោ មេធង្ករោ អថោបិ សរណង្ករោ
ទីបង្ករោ ច សម្ពុទ្ធោ ឯកកប្បម្ហិ តេ ជិនា ។
ទីបង្ករស្ស អបរេន កោណ្ឌញ្ញោ នាម នាយកោ
ឯកោវ ឯកកប្បម្ហិ តារេសិ ជនតំ ពហុំ ។
ទីបង្ករស្ស កកវតោ កោណ្ឌញ្ញស្ស ច សត្ថុនោ
ឯតេសំ អន្តរេ កប្បេ កណាជានោ អសង្ខ្យេយ្យា ។
កោណ្ឌញ្ញស្ស អបរេន មង្គលោ នាម នាយកោ
តេសំបិ អន្តរេ កប្បេ កណាជានោ អសង្ខ្យេយ្យា ។
មង្គលោ ច សុមនោ ច រេវតោ សោភិតោ មុនិ
តេបិ ពុទ្ធា ឯកកប្បេ ចក្ខុមន្តោ បភង្ករា ។

ពុទ្ធប្បកិណ្ណកកប្បំ

(๒๗) ក្នុងកប្បប្រមាណមិនបាន អំពីកប្បនេះ មានព្រះពុទ្ធជានាយក ๘ ព្រះអង្គ គឺព្រះសម្ពុទ្ធ ព្រះនាមតណ្ហង្ករៈ ๑ មេធង្ករៈ ๑ សរណង្ករៈ ๑ ទីបង្ករៈ ๑ ព្រះដ៏ន្រស៊ីទាំងនោះ ត្រាស់ក្នុងកប្បជាមួយគ្នា ។ ខាងក្រោយ អំពីព្រះពុទ្ធទីបង្ករៈមក ព្រះពុទ្ធជានាយក ព្រះនាមកោណ្ឌញ្ញៈ បានត្រាស់តែមួយព្រះអង្គ ក្នុងកប្បមួយ ញុាំងប្រជុំជនជាច្រើន ឲ្យត្រូវ (ចាកសង្សារ) ។ កប្បជាបន្ទោះនៃព្រះពុទ្ធ ๒ ព្រះអង្គនុ៎ះ គឺព្រះពុទ្ធទីបង្ករៈ មានព្រះភាគ និងព្រះសាស្តា ព្រះនាមកោណ្ឌញ្ញៈ ជាកប្បគេមិនអាចរាប់បានឡើយ ។ ខាងក្រោយអំពីព្រះពុទ្ធ ព្រះនាមកោណ្ឌញ្ញៈមក មានព្រះពុទ្ធជានាយក ព្រះនាមមង្គលៈ (ទ្រង់ត្រាស់ឡើង) កប្បជាបន្ទោះ នៃព្រះពុទ្ធទាំង ๒ ព្រះអង្គនោះ បុគ្គលមិនអាចរាប់បានឡើយ ។ ព្រះពុទ្ធ ព្រះនាមមង្គលៈ ๑ ព្រះសុមនៈ ๑ ព្រះរេវតៈ ๑ និងព្រះមុនី ព្រះនាមសោភិតៈ ๑ ព្រះសម្ពុទ្ធទាំងនោះ មានបក្ខ ឆ្វើនូវពន្ធឺ (បានត្រាស់ឡើង) ក្នុងកប្បជាមួយគ្នា ។

សោភិតស្ស អបរេន អនោមទស្សី មហាមុនិ(๑)
តេសំបិ អន្តរា កប្បា កណាជានោ អសង្ខ្យេយ្យា ។
អនោមទស្សី បទុមោ ជារនោ ចាបិ ជាយតោ
តេបិ ពុទ្ធា ឯកកប្បេ តមន្តការណា(๒) មុនី ។
ជារនស្ស អបរេន បទុមុត្តរោ ជាម ជាយតោ
ឯកកប្បម្ហិ ឧប្បន្នោ តារេសិ ជនតំ ពហុំ ។
ជារនស្ស ភគវតោ បទុមុត្តរស្ស សត្ថុនោ
តេសំបិ អន្តរា កប្បា កណាជានោ អសង្ខ្យេយ្យា ។
តទាបិ សតសហស្សម្ហិ ឯតោ អាសិ មហាមុនិ
បទុមុត្តរោ លោកវិទូ អាហុតីនំ បដិគ្គហោ ។
តិសកប្បសហស្សម្ហិ ឧភោ អាសឹសុ ជាយតា
សុមេធោ ច សុជាតោ ច ជិនតោ បទុមុត្តរោ ។
អដ្ឋារសកប្បសតេ តយោ អាសឹសុ ជាយតា
បិយទស្សី អត្ថទស្សី ធម្មទស្សី ច ជាយតា ។

---

๑ ឆ.ម. មហាយសោ ។ ๒ ម. តមន្តការកា ។

ខាងក្រោយនៃព្រះសម្ពុទ្ធ ព្រះនាមសោភិតៈមក មានព្រះពុទ្ធ ព្រះនាមអនោមទស្សី ជាមហាមុនី ត្រាស់ឡើងក្នុងលោក កប្ប ជាបន្ទោះ នៃព្រះពុទ្ធទាំង ៤ អង្គនោះ គេមិនអាចរាប់បានឡើយ ។ ព្រះនាយក ព្រះនាមអនោមទស្សី ១ ព្រះនាមបទុមៈ ១ ព្រះនាមនារទៈ ១ ព្រះពុទ្ធ ជាមហាមុនីទាំងនោះ ទ្រង់ធ្វើនូវទីបំផុតនៃឆន្ទតណ្ហា (ត្រាស់ឡើង) ក្នុងកប្បជាមួយគ្នា ។ ខាងក្រោយអំពីព្រះពុទ្ធ ព្រះនាមនារទៈមក មានព្រះនាយក ព្រះនាមបទុមុត្តរៈ កើតឡើងក្នុងកប្បមួយ ញុំាងប្រជុំជនជាច្រើនឲ្យធូង ចាកសង្សារ ។ កប្បជាបន្ទោះនៃព្រះពុទ្ធទាំងពីរព្រះអង្គនោះ គឺព្រះមានជាគព្រះនាមនារទៈ និងព្រះសាស្តា ព្រះនាមបទុមុត្តរៈ គេមិនអាចរាប់បានឡើយ ។ ក្នុងកប្បមួយសែន មានតែព្រះមហាមុនីមួយព្រះអង្គ ព្រះនាមបទុមុត្តរៈ ជ្រាបច្បាស់នូវត្រៃលោក ព្រះអង្គគួរទទួលនូវគ្រឿងបូជាដែលគេនាំមកបូជា ។ ក្នុងកប្បទី ៣ ម៉ឺន ខាងអាយព្រះពុទ្ធបទុមុត្តរៈមក មានព្រះនាយក ២ អង្គ ព្រះនាមសុមេធៈ ១ សុជាតៈ ១ ត្រាស់ឡើងក្នុងលោក ។ ក្នុងកប្បមួយពាន់ ៨ រយ ខាងអាយព្រះពុទ្ធព្រះនាមសុជាតៈមក មានព្រះនាយក ៣ អង្គ ព្រះនាមបិយទស្សី ១ អត្ថទស្សី ១ ព្រះនាយក ធម្មទស្សី ១ ត្រាស់ឡើងក្នុងលោក ។

ពុទ្ធប្បាកំណ្ណកកណ្ណោ

ឱរតោ[1] ច សុជាតស្ស សម្ពុទ្ធោ ឯបទុត្តមោ
ឯកកម្បម្ហិ សម្ពុទ្ធោ លោកេ អប្បដិបុគ្គលោ ។
ចតុន្នវុតេ ឥតោ កប្បេ ឯកោ អាសិ មហាមុនិ
សិទ្ធត្ថោ សោ លោកវិទូ សល្លក្ខតោ[2] អនុត្តរោ ។
ទ្វេនវុតេ ឥតោ កប្បេ ទុវេ អាសឹសុ ជាយកា
តិស្សោ បុស្សោ ច សម្ពុទ្ធោ អសមោ អប្បដិបុគ្គលោ ។
ឯកនវុតេ ឥតោ កប្បេ វិបស្សី លោកជាយកោ
សោបិ ពុទ្ធោ ការុណិកោ សត្តេ មោចេសិ ពន្ធនា ។
ឯកត្តឹសេ ឥតោ កប្បេ ទុវេ អាសឹសុ ជាយកា
សិខី ច វេស្សភូ ចេវ អសមា អប្បដិបុគ្គលា ។
ឥមម្ហិ ភទ្ទកេ កប្បេ តយោ អាសឹសុ ជាយកា
ករក្កុសន្ធោ កោនាគមនោ កស្សបោ ចាបិ ជាយកោ ។

---

๑ ឱ. ឱរលោ ។ ๒ ឱ. សល្លតត្តោ ។ ម. សល្លកត្តោ ។

ព្រះសម្ពុទ្ធទាំង៤នោះ ទុតិយជាតសត្វដើរពីរ ជាព្រះសម្ពុទ្ធរក
បុគ្គលប្រៀបផ្ទឹមគ្មាន ក្នុងលោក ឋានត្រាស់ដឹងក្នុងកប្បជា
មួយគ្នា ។ ក្នុងកប្បទី ៩៤ អំពីកប្បនេះ មានព្រះមហាមុនី
ព្រះនាមសិទ្ធត្ថៈតែមួយអង្គ ទ្រង់ជ្រាបច្បាស់នូវត្រៃលោក ជា
ពេទ្យដ៏ប្រសើរ ឋានត្រាស់ឡើង ក្នុងលោក ។ ក្នុងកប្បទី
៩៦ អំពីកទ្ធកប្បនេះ ព្រះសម្ពុទ្ធជានាយក ២ ព្រះអង្គ ព្រះ
នាមតិស្សៈ ១ បុស្សៈ ១ រកបុគ្គលស្មើគ្មាន រកបុគ្គលប្រៀប
ផ្ទឹមគ្មាន ឋានត្រាស់ឡើងក្នុងលោក ។ ក្នុងកប្បទី ៩១ អំពី
កទ្ធកប្បនេះ ព្រះសម្ពុទ្ធ ព្រះនាមវិបស្សី ជាលោកនាយក
ព្រះអង្គប្រកបដោយសេចក្តីករុណា ទ្រង់ដោះសត្វទាំងឡាយ
ឲ្យរួចចាកចំណង (ឋានត្រាស់ឡើង ក្នុងលោក) ។ ក្នុង
កប្បទី ៣១ អំពីកទ្ធកប្បនេះ ព្រះនាយក ២ អង្គ ព្រះនាម
សិខី ១ វេស្សភូ ១ រកបុគ្គលស្មើគ្មាន រកបុគ្គលប្រៀបផ្ទឹមគ្មាន
(ឋានត្រាស់ឡើងក្នុងលោក) ។ ក្នុងកទ្ធកប្បនេះ ព្រះនាយក
៣ ព្រះអង្គ ព្រះនាមកកុសន្ធៈ ១ កោនាគមនៈ ១ និងព្រះ
នាយក ព្រះនាមកស្សបៈ ១ (ឋានត្រាស់ឡើងក្នុងលោក) ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ពុទ្ធវំសោ

អហាមេតរហិ សម្ពុទ្ធោ មេត្តេយ្យោ ចាបិ ហេស្សតិ
ឯតេបិ មេ បញ្ច ពុទ្ធា ធីរា លោកានុកម្បកា។
ឯតេសំ ធម្មរាជូនំ អញ្ញេសំ នេកកោដិនំ
អាចិក្ខិត្វាន តំ មក្កំ និព្ពុតោ សោ សសាវកោតិ។

ពុទ្ធប្បកិណ្ណកកណ្ឌោ និដ្ឋិតោ ។

ជាតុភាណវារកថា

(๒๘) មហាកោតមោ ជិនវរោ កុសិនារម្ហិ និព្ពុតោ
ជាតុវិត្ថារកំ អាសិ តេសុ តេសុ បទេសតោ។
ឯកោ អជាតសត្តុស្ស ឯកោ វេសាលិយា បុរេ
ឯកោ កបិលវត្ថុស្មឹ ឯកោ ច អល្លកប្បកេ។
ឯកោ ច រាមគាមម្ហិ ឯកោ ច វេដ្ឋទីបកេ
ឯកោ ចាវេយ្យកេ មល្លេ ឯកោ ច កោសិនារកេ។

ក្នុងកាលឥឡូវនេះ មានតថាគតនេះ ជាព្រះសម្ពុទ្ធ ទៅក្នុងអនាគតកាល នឹងមានព្រះសម្ពុទ្ធព្រះនាមមេត្តេយ្យ ព្រះសម្ពុទ្ធទាំង ៥ អង្គនេះ ជាអ្នកប្រាជ្ញ អនុគ្រោះស្រង់សត្វលោក ។ ព្រះសម្ពុទ្ធអង្គនោះ ព្រមទាំងសាវ័ក លុះប្រាប់ផ្លូវ របស់ព្រះពុទ្ធ ជាធម្មាជទាំងនុ៎ះ ដល់ពួកសត្វជាច្រើនកោដិហើយ ក៏បរិនិព្វាន ។

ចប់ពុទ្ធកិណ្ណកកណ្ឌ ។

ជាតុភាជនីយកថា

(៦៨) ព្រះមហាគោតម ជាព្រះជិនស្រីប្រសើរ ទ្រង់និព្វានក្នុងនគរកុសិនារា ព្រះធាតុផ្សាយទៅក្នុងប្រទេសនោះ ។ តាមចំណែក គឺ ព្រះធាតុមួយចំណែក បាននៅព្រះចេតិយអជាតសត្តុ មួយចំណែក បាននៅក្រុងវេសាលី មួយចំណែក បាននៅក្រុងកបិលព័ស្តុ មួយចំណែក បាននៅដែនអល្លកប្បក: មួយចំណែក បាននៅក្រុងរាមគ្រាម មួយចំណែក បាននៅក្រុងវេដ្ឋទីបក: មួយចំណែក បាននៅក្រុងបាវេយ្យកមល្ល: ឯព្រះធាតុមួយចំណែកទៀត បាននៅអ្នកក្រុងកុសិនារា ។

ជាតុភាជនីយកថា

តុច្ឆសរ្ទ(๑) ឫជឹ តាវេសិ ព្រាហ្មណោ ឆោណសុវ្ហយោ
អដ្ឋារដ្ឋបំ តាវេសុំ មោរិយោ តុដ្ឋមានសោ ។
អដ្ឋ សារីរិតោ ដ្ឋបា ឆវមោ តុដ្ឋចេតិយោ
អដ្ឋារដ្ឋទោ ឧសមោ តទាយេវ បតិដ្ឋិតោ(๒) ។
ឯតា ធាហា តិឧសបុរេ ឯតា ជាតបុរេ អហុ
ឯតា តដ្ឋារវិសយេ ឯតា តាលិដ្ឋភដិនោ ។
ចត្តាឌ្ឍីសសមា ឧដ្ឋា តេសា លោមា ច សព្វសោ
ឆេវ មារីសុំ ឯតេតំ ចក្កាវឡបរមប្បកា ។

---

๑ ឱ. ម. កុម្ភស្ស ។ ๒ ម. ឥតោ បរំ

ឆណ្ហិសំ បតស្សោ ទាហិ អក្ខកា ទ្វេ ច ជាតុយោ
អសម្ហិន្នា ឥមា សត្ត សេសា ភិន្នា វិ ជាតុយោ ។
មហគ្គា មុគ្គមាសា វិ មជ្ឈិមា ភិន្នតណ្ឌុលា
ខុទ្ទកា សាសបមត្តា ច នានា វិណ្ណា ច ជាតុយោ ។
មហគ្គា សុវណ្ណវិណ្ណា ច មុគ្គវិណ្ណា ច មជ្ឈិមា
ខុទ្ទកា មកុលវិណ្ណា ច សោឡស ទោណមត្តិកា ។
មហគ្គា បញ្ច នាឡិយោ នាឡិយោ បញ្ច មជ្ឈិមា
ខុទ្ទកា ឆ នាឡិ ឯវ ឯតា សព្ពាបិ ជាតុយោ ។
ឆណ្ហិសំ សីហឡេ ទីបេ ព្រហ្មលោកេ ច ឯមកំ
សីហឡេ ទក្ខិណកូញ្ញេ សព្ពាបេតា បតិដ្ឋិតាតិ ឥមេ ចាហិ ទិស្សន្តិ ។

ធាតុកាឯនិយកថា

ព្រាហ្មណ៍ឈ្មោះពាណៈ បានធ្វើស្តូបបញ្ចុះតុម្ព (នាឡិ) ពួក
មោរិយជន មានចិត្តជ្រះថ្លា បានធ្វើស្តូបបញ្ចុះព្រះអង្គារ (ធ្យូង)។
ព្រះស្តូបបញ្ចុះព្រះសារីរិកធាតុ មាន ៨ បើរាប់តុម្ពៈចេតិយមួយផង
ជា ៩ បើគិតទាំងព្រះស្តូបបញ្ចុះព្រះអង្គារមួយទៀត ត្រូវជា ១០
ដែលមហាជនស្ថាបនាទុក ក្នុងកាលនោះ។ ព្រះចង្កូម ១ តម្កល់
ក្នុងហានត្រែត្រឹង្ស ព្រះចង្កូម ១ តម្កល់ក្នុងនាគបុរី ព្រះចង្កូម
១ នៅក្នុងដែនគន្ធារៈ ព្រះចង្កូម ១ នៅក្នុងដែនកាលិង្គកៈ។
ព្រះទន្ត ចាំង ៤០ គត់ ព្រះកេសា និងព្រះលោមាចាំងអស់
ពួកទេវតាវៀងឲ្យ បាននាំទៅមួយ។ កាន់ចក្រវាឡទីនៃ។។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ពុទ្ធវំសោ

វដិកយំ ភគវតោ បត្តោ ឧឡ្ហោ ច ចីវរំ
និវាសនំ កុលយរេ បច្ចន្តរណំ សិលុវាយេ ។
ចាជលិបុត្តនគរេ ភរភំ ភាយពន្ធនំ
ចម្បាយំ ឧឧភសាជភា ឧឡ្ហាលោមញ្ហេតោសលេ ។
តាសាវកំ ព្រហ្មាលោកេ វេបចិំ តិនសេ បុរេ
ចាសាឡាកេ បទិំសេដ្ឋិ យថាបិ ភគ្គវំ បុរំ
និសីទនំ អវន្តីសុ ទេវរដ្ឋេ អត្តរណំ តថា ។
អរណី ច មិថិលាយំ វិទេហេ បរិសាវនំ
កាសី សុចិយរញ្ញេបិ ឥទ្ធិបត្តបុរេ តថា ។
បរិក្ខារ អវសេសា ជនបទន្តេ តថា
បរិភុត្តានិ មុនិនា លោសព្ពញ្ញុ មនុជា តថា ។
ជាតុវិត្តារកំ អាសិ តោតមស្ស មរោសិនោ
ចាណីនំ អនុភម្បាយ អហុ ចោភណាកំ តថាតិ ។

ចាតុភាជនីយកថា និដ្ឋិតា ។

ពុទ្ធវំសោ និដ្ឋិតោ ។

ចាត្រ ឈើច្រត់ និងចីវរបស់ព្រះមានព្រះភាគ តម្កល់ទុកនៅក្នុងដែនវដីរ សង្ឃ តម្កល់ទុកនៅក្នុងផ្នូរនៃត្រកូល គ្រឿងកម្រាល តម្កល់ទុកនៅក្នុងក្រុង ឈ្មោះសិលៈ ។ ធម្មក្រកនិងកាយពន្ធ (វត្តពន្ធចង្កេះ) តម្កល់ទុកនៅក្នុងក្រុងចាជលីបុត្ត ទកសាដក តម្កល់ទុកនៅក្រុងចម្បាព្រះ ណ្ហាលោម (រោមចិញ្ចើម) តម្កល់ទុកនៅក្នុងដែនកោសល ។ សំពត់កាសាវៈ តម្កល់ទុកក្នុងព្រហ្មលោក ឆត្តតម្កល់ទុកក្នុងហានត្រៃត្រឹង្ស ស្នាមព្រះចុងដ៏ប្រសើរ ដែលមិនចាត់ទៅ តម្កល់ទុកលើថ្ម សំពត់នីសីទនៈ តម្កល់ទុកក្នុងអាន្តិដនបទ គ្រឿងកម្រាល តម្កល់ទុកក្នុងដែនឈ្មោះទេវៈ ក្នុងកាលនោះ ។ កាលនោះ ដែកក្តឿង តម្កល់ទុកក្នុងក្រុងមិថិលា តម្រងទឹក តម្កល់ទុកក្នុងដែនវិទេហៈ កាំបិតកោរនិងបំពង់ម្ជុល តម្កល់ទុកនៅក្នុងឥន្ទបត្តបុរី ។ កាលនោះ គ្រឿងបរិក្ខារដ៏សេសតាំងឡាយ តម្កល់ទុកក្នុងជនបទជាទីបំផុត ពួកមនុស្ស តែងបូជាចំពោះគ្រឿងបរិក្ខារទាំងឡាយ ដែលព្រះមុនីទ្រង់ប្រើប្រាស់ ។ ការផ្សាយទៅនៃព្រះធាតុ របស់ព្រះមហេសី ព្រះនាមគោតម ក្នុងកាលនោះ ជាប្រពៃណីពីបូរាណ (នៃព្រះពុទ្ធទាំងឡាយ) សម្រាប់ទុកអនុគ្រោះ ស្រោចស្រង់សត្វទាំងឡាយ ជាខាងក្រោយ ។

ចប់ ធាតុកាឋនីយកថា ។

ចប់ ពុទ្ធវង្ស ។

ព្រះ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ

ចរិយាបិដក

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស

បរិយោបិដកំ

នមោ តស្ស ភគវតោ អរហតោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស ។

ទានបារមិតា

បឋមំ អកិត្តិបរិយំ

(១) កប្បេ ច សតសហស្សេ ចតុរោ ច អសង្ខ្យេយ្យេ

ឯត្ថន្តរេ យំ ចរិតំ សព្ពន្តំ ពោធិហេតុកំ ។

អតីតកប្បេ ចរិតំ បហយិត្វា ភវាភវេ

តមហំ កប្បេ ចរិតំ បវក្ខិស្សំ សុណោហិ មេ ។

យទា អហំ ព្រហារញ្ញេ សុញ្ញេ វិវនកាននេ

អជ្ឈោកហេត្វា វិហាយមិ អកិត្តិ នាម តាបសោ ។

សុត្តន្តបិដក

ខុទ្ទកនិកាយ បរិយាបិដក

សូមនមស្ការចំពោះព្រះមានព្រះភាគ អរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធអង្គនោះ ។

ទានបារមិតា

អកិត្តិបរិយា ទី ១

(១) *អំពើ(១)ណា ដែលតថាគត បានប្រព័ត្តហើយ ក្នុងកាលនេះ អស់ ៤ អសង្ខ្យៃ កប្បមួយសែនកប្ប អំពើទាំងអស់នោះ ជាគ្រឿងញុំាងពោធិញ្ញាណឲ្យសម្រេច ។ តថាគត លើកទុកនូវអំពើ ដែលតថាគតបានប្រព្រឹត្ត ក្នុងកពតូចនិងកពធំ ក្នុងកប្បដែលកន្លងទៅហើយ នឹងសម្តែងតែអំពើដែលតថាគតបានប្រព្រឹត្តហើយក្នុងកទកប្បនេះ អ្នកចូរស្តាប់តថាគតចុះ ។ កាលដែលតថាគត ជាតាបស ឈ្មោះអកិត្តិ ចូលទៅនៅក្នុងព្រៃធំនិងព្រៃតូច ជាព្រៃស្ងាត់សូន្យឈឹង ។*

---

១ ពាក្យថា អំពើ ក្នុងទីនេះ បានដល់សេចក្តីប្រតិបត្តិ មានទានខាងសីលជាដើម ដែលសង្គ្រោះបូលក្នុងបារមីទាំង ៣០ ។ អដ្ឋកថា ។

បឋមំ អភិត្តិចរិយំ

តថា មំ តបតេជេន　　សន្តត្តោ តិទិវាភិភូ

ជាវេត្តោ ព្រាហ្មណាវណ្ណំ　　ភិក្ខាយ មំ ឧបាគមិ ។

បវនា អាភដំ បណ្ណំ　　អតេលញ្ច អលោណិកំ

មអ ភ្ជារេ ឋិតំ ទិស្វា　　សកជាហេន អាភិរឹ ។

តស្ស ឧត្តានហំ បណ្ណំ　　ឯកុដ្ឋិត្តាន ភាជនំ

បុនេសនំ ជហិត្តាន　　ចារិសឹ បណ្ណសាលកំ ។

ទុតិយំ ទិវសំ តតិយំ ឋិតំ(១)　　ឧបគច្ឆិ មមន្តិកេ

អភិមន្តោ អនោលក្កោ　　ឃវមេវមធាសហំ ។

ន មេ តប្បច្ចយា អត្ថិ　　សរីរស្មឹ វិវណ្ណិយំ

បីតិសុខេន វតិយា　　វីតិនាមេមិ តំ ទិវំ ។

យទិ មាសំ ឋិមាសំ　　ឧក្កិណោយ្យុំ វរំ លភេ

អភិមន្តោ អនោលិនោ　　ឧទេយ្យុំ ធានមុត្តមំ ។

---

๑ ឱ. ម. ទុតិយម្បិ តតិយម្បិ ទិវសេ ។

កាលនោះ ព្រះឥន្ទ្រ អ្នកគ្រប់សង្កត់ទេវលោក ទ្រង់ក្តៅ
ដោយតេជៈ គឺតបធម៌នៃតថាគត ក៏ក្លែងកេឋជាព្រាហ្មណ៍
ចូលមកកាតថាគតដើម្បីសូមកិក្ខា ។ តថាគតឃើញព្រាហ្មណ៍
ឈរទៀបទ្វារបណ្ណសាលា របស់តថាគត ក៏ឲ្យស្មឹកជង្អៀប
ក្តាមពាំងអស់ ដែលតថាគតនាំមកពីព្រៃ ជាស្មឹកមិនមានប្រែង
មិនមានរសប្រៃ ព្រមពាំងកាជន៍ ។ លុះតថាគត ឲ្យស្មឹក
ជង្អៀបក្តាមដល់ព្រាហ្មណ៍ហើយ ក៏ផ្តាច់កាជន៍លះបង់នូវការ
ស្វែងរកទៀត ហើយចូលទៅកាន់បណ្ណសាលា ។ ក្នុងថ្ងៃទី២
និងថ្ងៃទី ៣ ព្រាហ្មណ៍ចូលមកក្នុងសំណាក់តថាគតទៀត តែ
តថាគតមិនញាប់ញ័រ មិនជាប់ចំពាក់ បានឲ្យយ៉ាងនុះទៀត
សរីរៈរបស់តថាគត មិនមានផ្លែកកេ ព្រោះហេតុនោះ
តថាគតញុំាងកាលឲ្យប្រព្រឹត្តកន្លងទៅ អស់ថ្ងៃនោះ ព្រោះ
សេចក្តីត្រេកអរ ដោយសុខដែលកើតអំពីបីតិ ។ បើតថាគត
បានទក្ខិណេយ្យបុគ្គលដ៏ប្រសើរ អស់ ១ ខែ ឬ ២ ខែទៀត
តថាគតមិនញាប់ញ័រ មិនរួញរា ទំាងឲ្យទានដ៏ខ្ពស់ក្តម្រឡើយ ។

ឯតស្សានំ ឧទមាសោ យសំ លាភញ្ច បត្តយឺ
សព្ពញ្ញុតំ បត្តយានោ តានិ កម្មានិ អាចរិត្ថ ។

អកិត្តិចរិយំ បឋមំ ។

ទុតិយំ សង្ខព្រាហ្មណចរិយំ

(๒)បុនាបរំ យទា ហោមិ ព្រាហ្មណោ សង្ខសវ្ហាយោ
មហាសមុទ្ទំ តរិតុកាមោ ឧបគច្ឆាមិ បដ្ដនំ ។
តត្ថទ្ទសាមិ បដិបថេ សយម្ភុំ អបរាជិតំ
កត្ថារមត្ថានំ(๑) បដិបន្នំ តត្ថាយ កាមិនភូមិយា ។
តមហំ បដិបថេ ទិស្វា ឥមមត្ថំ វិចិន្តយឺ
ឥមំ ខេត្តំ អនុប្បត្តំ បុញ្ញកាមស្ស ជន្តុនោ។
យថាបិ កស្សកោ បុរិសោ ខេត្តំ ទិស្វា មហាភមំ(๒)
ឯវត្ថ ពីជំ រោបេតិ ឯសោ ឆញ្ញេន អត្ថិកោ។

---

๑ ឧ. ម. កត្ថារត្ថានំ ។ ๒ ឧ. ម. មហាភមំ ។

តថាគត កាលឲ្យទានដល់ឥន្ទព្រាហ្មណ៍នោះ ទាំងបានប្រព្រឹត្តនូវអំពើទាំងឡាយនោះ មិនច្រើនប្លែកនូវយសនិងលាភទេ តថាគតច្រើនប្លែកចំពោះសព្វញ្ញុតញ្ញាណតែម្យ៉ាង ។

ចប់ អកិត្តិវិមានវត្ថុ ទី ១ ។

សង្ខព្រាហ្មណវិមានវត្ថុ ទី ២

[๒] មានវិមានដទៃទៀត កាលដែលតថាគត កើតជាព្រាហ្មណ៍ ឈ្មោះសង្ខៈ មានច្រើនប្លែកដើម្បីធ្វើនមហាសមុទ្រសំដៅទៅកាន់កំពង់ (តម្ពលិត្តិ) ។ កាលនោះ តថាគតបានឃើញព្រះបច្ចេកពុទ្ធដែលគ្រាសដំណើរដោយអាកាសមកក្នុងទីមិនឆ្ងាយ ក៏ចូលទៅកាន់ផ្លូវលំបាក លើផែនដីរដិបរដុបដោយក្តោង ត្រង់ផ្លូវជួបគ្នានោះ ។ លុះតថាគតឃើញព្រះបច្ចេកពុទ្ធ ត្រង់ផ្លូវជួបគ្នានោះ ក៏គិតនូវសេចក្តីនេះថា ស្រែបុណ្យនេះ រមែងសម្រេចដល់សត្វអ្នកច្រើនប្លែកនូវបុណ្យ ប្រៀបដូចបុរសអ្នកភ្ជួរ ឃើញស្រែ ឬសួនច្បារធំ មិនព្រោះពូជក្នុងស្រែនោះទេ បុរសនោះឈ្មោះថាជាអ្នកមិនត្រូវការដោយស្រែ ឬសួន យ៉ាងណាមិញ ។

ទុតិយំ សង្ខព្រាហ្មណចរិយំ

ឱវាទេ តាហំ បុញ្ញកាមោ ទិស្វា ខេត្តំ វរុត្តមំ

យទិ(๑) កាវំ ន កាវេមិ ជាហំ បុញ្ញេន អត្ថិកោ។

យថា អមច្ចោ មុទ្ធកាមោ(๒) រញ្ញោ អន្តេបុរេ ជនេ

ន ទេតិ តេសំ ឆនឆញ្ញំ មុទ្ធនោ បរិហាយតិ ។

ឱវាទេ តាហំ បុញ្ញកាមោ វិបុលំ ទិស្វាន ទក្ខិណំ

យទិ តត្ថ ជានំ ន ជនាមិ បរិហាយិស្សាមិ បុញ្ញតោ។

ឱតាហំ ចិន្តយិត្វាន ឱវេទាតិត្វា ពុទ្ធាទយោ

តស្ស ចាជានិ វន្ទិត្វា អជាសឹ ឆត្តុចាមនំ ។

តេជាហំ សតកុណាតោ សុខុមាលោ សុខេធិតោ

អបិច ជានំ បរិបូរេត្តោ ឱវាំ តស្ស អជាសហំ។

សង្ខព្រាហ្មណចរិយំ ទុតិយំ ។

---

๑ ឆ.ម. ឯត្តន្តរេ ឥត្ថាតិ ទិស្សតិ ។ ๒ ឆ.ម. មុទ្ធិកាមោ ។

សង្ខព្រាហ្មណចរិយោ ទី ២

តថាគត ជាអ្នកចង់បានបុណ្យ បើឃើញស្រែបុណ្យដ៏ប្រសើរ ថ្កុំថ្កាហើយ មិនធ្វើសក្ការៈទេ តថាគត ឈ្មោះថាជាអ្នកមិនត្រូវការដោយបុណ្យ យ៉ាងនោះឯង ។ ម្យ៉ាងទៀត ប្រៀបដូចអាមាត្យ មានប្រាថ្នាជាធំក្នុងក្រសួងត្រា (ហើយបណ្តេញ) ពួកជនក្នុងវាំងរបស់ស្តេច មិនឲ្យទ្រព្យនិងស្រូវដល់ជនទាំងនោះ អាមាត្យនោះ រមែងសាបសូន្យចាកត្រា យ៉ាងណាមិញ តថាគត ជាអ្នកប្រាថ្នាបុណ្យ បានឃើញទក្ខិណេយ្យបុគ្គលដ៏ធំទូលាយ ហើយមិនឲ្យទាន ដល់ទក្ខិណេយ្យបុគ្គលនោះ តថាគត រមែងសាបសូន្យចាកបុណ្យ ក៏យ៉ាងនោះដែរ ។ តថាគត លុះគិតឃើញយ៉ាងនេះហើយ ក៏ដោះស្បែកដើងថ្វាយបង្គំព្រះបាទា នៃព្រះបច្ចេកពុទ្ធនោះ រួចប្រគេនធ្វើនិងស្បែកដើង ។ ហេតុនោះ បានជាតថាគត ចម្រើនដោយសេចក្តីសុខ ដល់នូវសេចក្តីសុខ ដោយរយគុណ ម្យ៉ាងទៀត តថាគតកាលចំពេញទាន ក៏បានឲ្យទាន ដល់ព្រះបច្ចេកពុទ្ធ យ៉ាងនេះឯង ។

ចប់ សង្ខព្រាហ្មណចរិយោ ទី ២ ។

តតិយំ ក្សត្តធម្មចរិយំ

(๓) បុរាបរំ យទា ហោមិ ឥន្ទបត្ថេ បុរុត្តមេ
ភជា ឆឌញ្ជយោ ជាម ក្សុសលេហិ ឧសហុទាកតៅ ។
តាលិន្ទរដ្ឋវិសយា ព្រាហ្មណោ ឧបកច្ឆ មំ
អាយាចុំ មំ មហន្តិជាតំ ឆញ្ញំ មង្គលសម្មតំ ។
អវុដ្ឋិកោ ឆនបទោ ខុព្ភិក្ខោ ជាតកោ មហា
ឧទាហិ បវរំ ជាតំ ឆំលំ អញ្ញនសវ្ហយំ ។
ឆ មេ យាចកមជុបវ្បត្តេ បដិក្ខោទោ អនុច្ឆវោ
មា មេ កិត្តិ សមាទានំ ឧសវ្ហមិ វិបុលំ កដំ ។
ជាកំ កហោត្វា សោណ្ឌាយ កិដ្ឋារេ រតនាមយេ
ឆលំ មាត្តេ អាកិរិត្វា ព្រាហ្មណានំ អទំ កដំ ។
តសវ្ហ(๑) ជាកេ បដិច្ឆមិ អមច្ចា ឃតឧត្រុំ
កី ឆុ តុយ្ហំ វរំ ជាកំ យាចកានំ ច ឧសវ្ហសិ ។

๑ ឱ. តស្មឹ ។

ពុទ្ធធម្មចរិយា ទី ៣

(៣) ចរិយាដទៃទៀត កាលតថាគតជាស្តេចឈ្មោះធនញ្ជ័យ នៅក្នុងឥន្ទបត្តបុរី ដ៏ឧត្តម ប្រកបដោយកុសលធម៌ ១០ ។ ព្រាហ្មណ៍ពាំនាំឮយ នៅក្នុងដែនកាលិង្គៈ ចូលទៅរកតថាគត សូមដំរីដ៏ប្រសើរបស់តថាគត ជាដំរីនាំឲ្យបានទ្រព្យ ដែលគេសន្មតហៅជាសត្វមង្គល ដោយពាក្យថា ជនបទ (នៃយើងខ្ញុំព្រះអង្គ) មិនមានភ្លៀង ទុរ្ភិក្សអត់ឃ្លានខ្លាំងណាស់ សូមព្រះអង្គប្រទានដំរីប្រសើរ ដែលមានសម្បុរខៀវ ឈ្មោះអញ្ជន ។ បើស្តេចមកដល់ហើយ តថាគតមិនគួរប្រកែក ការសមាទានរបស់តថាគត កុំបែកភ្ញាយឡើយ ដូច្នេះ តថាគត ទើបឲ្យដំរីប្រសើរ ។ តថាគតចាប់ដំរីត្រង់ប្រមោយ ជ្រួចទឹកកុណ្ឌី ជាវិការៈនៃកែវលើដៃព្រាហ្មណ៍ ហើយឲ្យដំរីដល់ព្រាហ្មណ៍ ។ កាលតថាគត បានឲ្យដំរី ដល់ពួកព្រាហ្មណ៍ហើយ មានពួកអាមាត្យក្រាបទូលពាក្យនេះថា ហេតុដូចម្តេច បានជាព្រះអង្គ

ឆញ្ញំ មង្គលសម្បន្នំ សង្ខាមវិជយុត្តមំ

តស្ស(๑) ជាតេ បនិទ្ធមិ កាន្តេ រជ្ជំ ករិស្សតិ ។

រជ្ជម្បិ មេ ន នេ សញ្ញំ សរីរំ ឧច្ចមត្តនោ

សញ្ញាតំ បិយំ មយ្ហំ តស្មា ជាតំ អជាសហំ ។

ឥតិ ចតុត្ថចរិយំ ។

ចតុត្ថំ មហាសុទស្សនចរិយំ

(៤) កុសាវតីម្ហិ នគរេ យជា អាសឹ មហីបតិ

មហាសុទស្សនោ ជាម ចក្កវត្តិ មហាពលោ ។

តស្មាហំ និវសេ តត្ថំ ឃោសាបេមិ តហឹ តហឹ

កោ កឹ ឥច្ឆតិ បត្តេតិ កស្ស កឹ ទិយ្យតូ ឥនំ ។

---

๑ ម. ម. ឥស្មឹ ។

ប្រាថ្នាដំរីដ៏ប្រសើរ របស់ព្រះអង្គ ដែលជាដំរីនាំឲ្យបានទ្រព្យ ប្រកបដោយមង្គល ជាដំរីឧត្តមក្នុងសង្គ្រាមជ័យ ដល់ពួកសូមក្នុងកាលបើព្រះអង្គ ប្រាថ្នាដំរីដ៏ប្រសើរ ដល់ពួកសូមនោះហើយ ព្រះអង្គសោយរាជ្យធ្វើអ្វី ។ តថាគតតបថា តថាគតអាចនឹងឲ្យរាជ្យទាំងអស់ របស់តថាគត ដល់សូមក៏បាន ឬនឹងឲ្យសំរេចរបស់ខ្លួន ដល់ពួកសូមក៏បាន ដ្បិតសព្វញាតញ្ញាណ ជាទីស្រឡាញ់ របស់តថាគត ព្រោះហេតុនោះ បានជាតថាគតឲ្យដំរីដ៏ប្រសើរ ។

ចប់ កុរុធម្មចរិយា ទី ៣ ។

មហាសុទស្សនចរិយា ទី ៤

(៤) កាលតថាគត ជាក្សត្រចក្រពត្តិ ឈ្មោះមហាសុទស្សនៈ មានពលច្រើន នៅក្នុងនគរកុសាវតី ។ ក្នុងនគរនោះ តថាគត បានឲ្យគេឃោសនា ក្នុងមួយថ្ងៃ ៣ ដង ក្នុងទីនោះ ។ ថា អ្នកណាប្រាថ្នាបង់បានអ្វី ចូរឲ្យនូវទ្រព្យអ្វី ដល់អ្នកណា ។

สุตฺตนฺตปิฏกโต ขุทฺทกนิกายสฺส จริยาปิฏกํ

เตหิ ชาตเตหิ เตหิ ตสิเตหิ เตหิ มาลํ เตหิ
วิเลปนํ
ชาชาวฏฺฏานิ วฏฺฏานิ เตหิ ธเฏฺฐ ปริหริสฺสติ
เตหิ ปเวเณ ฉฏฺฐมาเนติ เตหิ ชาปาชา ปุตฺต สุภา(๑)ฯ
สเต สายญฺห ชาเตหิ ยเทสาเปสิ ตหึ ตหึ
ธนํ ธสสุ หาเรสุ ธหิ(๒) หาเรสเตสุ ฯ
อเนกสตหาเรสุ ปฏิยตฺเต ยาชเก ธนํ
ธิกฺก กา ยนิ กา วตฺถี ยนิ ฬิต วณิพฺพเก ฯ
ลทฺธา ยนิจฺฉกํ เกจิ ปฺยหาตฺวา กฏฺฐเต
ฬฺหปิ มหาธนิ อธาสี ยาวชีวิกํ ฯ
ธเมหิ เสฏฺฐิธนิ ธมฺมิ ธปิ ธเน ธเน
ยถาปิ อาตุเร ชาเม เภเกเต ปริมุตฺติยา ฯ
ธเนน เวฏฺฐิ เตปฺยตฺตา เภเกเต ปริมุจฺจเต
เตเชกหึ ชาธเมเต ปริปฺยเตฺต อเสสเต ฯ

---

๑ ฉ. สภา ฯ ๒ ฉ. ม. ปิสเทฺท ทิสฺสติ ฯ

អ្នកណាឃ្លាន អ្នកណាស្រេក អ្នកណា (ច្រាស់) ខ្វះគម្រែងផ្ការ អ្នកណា (ច្រាស់) ខ្វះគ្រឿងលាប អ្នកណា អាក្រាត ទឹងស្បែកដណ្តប់ខ្វះសពត់ពាំងឡាយ ដែលជ្រលក់ដោយពណ៌ផ្សេង ។ អ្នកណាយកឆត្រ (ដើម្បីច្បាំង) ក្នុងផ្លូវ អ្នកណា យកស្បែកជើងដ៏ទន់ល្អ (ដើម្បីពាក់ក្នុងផ្លូវ) ។ តថាគតឲ្យគេយោសនា ក្នុងវេលាព្រឹក (ថ្ងៃត្រង់) ល្ងាច ក្នុងទីនោះ ។ ដូចបានពោលហើយ ក្នុងខាងលើ ទាននោះ តថាគត មិនមែនចាត់ចែងតែក្នុងទី ១០ កន្លែង មិនមែនចាត់ចែងតែក្នុងទី មួយរយកន្លែងទេ ។ ទ្រព្យដែលតថាគតចាត់ចែងចំពោះសូម ក្នុងទីច្រើនរយកន្លែង សម្រាប់ពួកវណិព្វក:ដែលមកក្នុងវេលាថ្ងៃ ឬមកក្នុងវេលាយប់ ។ ពួកសូមលុះតែបានកោគ:គួរតាមសេចក្តីច្រាស់ ពេញក្នុងដៃហើយ ទើបបានដើរចេញទៅ តថាគតបានឲ្យមហាទានបែបនេះ ដរាបដល់អស់ជីវិត ។ តថាគតមិនឲ្យទ្រព្យ ដែលមិនជាទីគាប់ចិត្តទេ ម្យ៉ាងទៀត តថាគតមិនមែនជាអ្នកមិនសន្សំទ្រព្យទុកទេ ដូចបុរសកើតរោគក្តៅក្រហាយ ចង់ជារោគ ញុំាងពេទ្យឲ្យស្កប់ស្កល់ដោយទ្រព្យ រមែងរួចចាករោគយ៉ាងណាមិញ តថាគតកាលដឹងច្បាស់ថា (ការឲ្យទានជាទុក្ខាយ) ដើម្បីបំពេញអធ្យាស្រ័យ របស់សត្វ ដោយមិនមានសេសសល់

ឯតមនំ(๑) ឃ្យាយិតុំ ខេមិ ធានំ វណិព្ភកេ

ឯកាលយោ អបច្ចាសោ(๒) សម្ពោធិមនុបត្តិយាតិ ។

មហាសុទស្សនបរិយំ ចតុត្ថំ ។

បញ្ចមំ មហាគោវិន្ទបរិយំ

(๕) បុឆាមរំ យទា ហោមិ សត្តភជបុភេហិតោ

អូជិ តា ឆរេ ឆវេហិ មហាគោវិន្ទព្រាហ្មណោ ។

តទាហំ សត្តរជ្ជេសុ យំ មេ អាសិ ឧចាយនំ

តេន ខេមិ មហាធានំ អត្តោកំ សាកវូបមំ ។

ឯមេ ខេស្បុំ ឆឆញ្ញំ ឆបិ ឆត្តំ ឯចយោ មយិ

សព្ពញ្ញុតំ បិយំ មយ្ហំ តស្មា ខេមិ វរំ ឆឆត្តំ ។

មហាគោវិន្ទបរិយំ បញ្ចមំ ។

---

๑ ឯ. ឯឆធនំ ។ ๒ ឯ.អបច្ចាឆេត ។

តថាគតឲ្យទាន បំពោះសូម្បី ដើម្បីបំពេញចិត្តសូម្បី ដែលខ្វះ
កន្លះ តថាគតជាអ្នកមិនមានអាល័យ មិនមានសេចក្តីប៉ុនប៉ង
(បំពោះផលនៃទាននោះទេ តថាគតឲ្យទាន) ដើម្បីបានត្រាស់ដឹង នូវសម្ពោធិញ្ញាណ យ៉ាងនេះឯង ។

ចប់ មហាសុទស្សនចរិយា ទី ៤ ។

មហាគោវិន្ទបរិយា ទី ៥

(៥) ចរិយាដទៃទៀត កាលតថាគតកើតជាមហាគោវិន្ទ-ព្រាហ្មណ៍ បានជាបុរោហិតនៃស្តេច ៧ អង្គ ជាបុរោហិតដែលមនុស្សនិងទេវតាបូជាហើយ ។ សួយសារអាករណា ដែលកើតដល់តថាគត ក្នុងរាជ្យនៃស្តេចទាំង ៧ អង្គ ក្នុងកាលនោះ តថាគតបានឲ្យនូវមហាទាន ជាទានមិនកម្រើក ដូចជាសាគរ ដោយសួយសារអាករនោះ ។ ទ្រព្យនិងស្រូវ មិនមែនជាទីស្អប់ខ្ពើមរបស់តថាគតទេ ទាំងការសន្សំទ្រព្យនៃតថាគត មិនមែនជាមិនមានទេ តែសព្វញ្ញុតញ្ញាណ ជាទីស្រឡាញ់របស់តថាគត ព្រោះហេតុនោះ បានជាតថាគតឲ្យទ្រព្យដ៏ប្រសើរ ។

ចប់ មហាគោវិន្ទចរិយា ទី ៥ ។

ឆដ្ឋំ នេមិរាជចរិយំ

(๖) បុនាបរំ យទា ហោមិ មិថិលាយំ បុរុត្តមេ
នេមិ នាម មហារាជា បណ្ឌិតោ កុសលត្តិតោ ។
តទាហំ មាតយិត្វាន ចតុសដ្ឋិំ ចតុម្ភុវំ
តត្ត ទានំ បវត្តេសឹ មិកបក្ខិនរាធិនំ ។
អដ្ឋានធំ សយនញ្ច អន្នំ ទានញ្ច ភោជនំ
អញ្ញេច្ឆិន្នំ ករិត្វាន មហាទានំ បវត្តយឹ ។
យថាបិ សេរវោ សាមឹ ឆន្ទរោតុមុទាកតោ
ការយេន វាចាមនសា អាកឆន្ទិយមេសតិ ។
តថេវាហំ សព្វកាលេ បរិយេសិស្សាមិ ពោធិដំ
ទានេន សត្តេ តប្បេត្វា ឥច្ឆាមិ ពោធិមុត្តមន្តិ ។

នេមិរាជចរិយំ ឆដ្ឋំ ។

ឆេមិរាជចរិយា ទី ៦

(៦) ចរិយាដទៃទៀត កាលដែលតថាគតកើតជាស្តេចធំ ឈ្មោះឆេមិ ជាបណ្ឌិត អ្នកត្រួតគាររដោយកុសល នៅក្នុងក្រុងដ៏ប្រសើរ ឈ្មោះមិថិលា ។ កាលនោះ តថាគតបានឲ្យគេស្ថាបនាសាលាបួនទ្វន់ មានមុខ ៤ ហើយញុំាងទានឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ដល់ពួកម្រឹគ បក្សីនិងមនុស្សជាដើម ក្នុងសាលានោះ ។ តថាគតបានធ្វើ នូវសំពត់សម្រាប់ស្លៀកដណ្តប់ ទីដេក ថ្នាំយទឹកនិងកោដន ឲ្យជារបស់ប្រព្រឹត្តទៅមិនដាច់ ហើយញុំាងមហាទាន ឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ។ សេវកាមាត្យ ចូលទៅរកហៅហ្វាយនាយ ព្រោះហេតុចង់បានទ្រព្យ ហើយស្វែងរកហេតុដែលគួរតែកាយ ដោយកាយ ឬដោយវាចាចិត្ត (ផ្តាំប់ចិត្តហៅហ្វាយនាយ) យ៉ាងណា ។ តថាគតនឹងស្វែងរក នូវពួជនៃពោធិញ្ញាណក្នុងតតាំងពួង ញុំាងសត្វឲ្យស្កប់ស្កល់ ដោយទាន ហើយប្រាថ្នានូវពោធិញ្ញាណដ៏ឧត្តម យ៉ាងនេះឯង ។

ចប់ ឆេមិរាជចរិយោ ទី ៦ ។

สตฺตมํ ปตฺตกุมารปริยิ

[๗] ปุนาปรํ ยทา โหมิ ฬกราชสฺส อตฺรโช
ฉกเร ปุณฺณวติยา กุมาโร จนฺทสฺสโย ฯ
ตทาหำ ยาจโก ภุตฺวา ฉกฺขตฺตุ ยญฺญตาปโส
สำเวกำ ชนยิตฺวาน มหาทานำ ปวตฺตยึ ฯ
ตาหำ ปกาสิตำ ทานำ ฉปิ กุญฺชำ ภเวชนำ
ฉกฺขตฺตุเมวายเยฺย อทาสึ ฉปฺปฺ รตฺติยา ฯ
ยถาปิ ภาณิโช ตาม กตฺวาน กณฺหสญฺญิกำ
ยตฺถ ลาภำ มหา โหติ ตตฺถ ตำ หาเรติ กณฺหายิ ฯ
ตเถว สกกุลฺตปิ ปเร ทิสฺวา มหาธนำ
ตสฺมา ปรสฺส ทาตพฺพำ สตกาโล ภวิสฺสติ ฯ
ฬตมตฺตสำ ญตฺวา เทมิ ทานำ ภวภเว
ฉ ปฏิกฺกมามิ ทานาโล สมฺโพธิมนุปตฺติยาติ ฯ

ปตฺตกุมารปริยิ สตฺตมำ ฯ

បន្ទុកុមារបរិយោ ទី ៣

(៧) មានបរិយោដទៃទៀត កាលដែលតថាគត ជានុរស ឈ្មោះចន្ទកុមារ របស់ស្តេច ព្រះនាមឯកករាជ នៅក្នុងក្រុងបុប្ផវតី ។ កាលនោះ តថាគតរួចអំពីការដែលគេត្រូវសម្លាប់ ចេញផុតពីទីយ័ញ្ញនោះហើយ ក៏កើតសេចក្តីសង្វេគ បានញុំាងមហាទាន ឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ។ តថាគត បើមិនទាន់បានឲ្យទេយ្យធម៌ ចំពោះទក្ខិណេយ្យបុគ្គលទេ តថាគតក៏មិនផឹក មិនទំពាស៊ី មិនបរិភោគភោជន អស់ចំនួន ៥ ឬ ៦ ពាក្យ ។ ពាណិជ ធ្វើការសន្យំទ្រព្យ (បើដឹងថា) ទីណា មានលាភច្រើន ក៏នាំកណ្តាលទៅក្នុងទីនោះ យ៉ាងណា ។ រឯ្តដែលត្រូវបរិភោគខ្លួនឯង បើឲ្យដល់បដិគ្គាហកដទៃ ជារឯ្តមានផលច្រើន ហេតុនោះ ត្រូវតែឲ្យដល់បុគ្គលដទៃវិញ ទើមានផល ១០០ ភាគ ក៏យ៉ាងនោះដែរ ។ តថាគតដឹងនូវអំណាចនៃហេតុនុ៎ះហើយ ទើបឲ្យទានក្នុងកាលតូចទាំងកាលធំ មិនគេចចេញចាកទាន ដើម្បីបានត្រាស់ដឹងនូវសម្ពោធិញ្ញាណ ។

ចប់ បន្ទុកុមារបរិយោ ទី ៣ ។

អដ្ឋមំ សិរិវាណិជបរិយំ

[๘] អរិដ្ឋសុរាយ ឆកវេ សិរិធាមាសិ ទេវតិយោ
ឯសដ្ឋ ចាសាឧវាវេ ឃរំ ចិន្តេសហំ តទា ។
យន្នូនាហំ មាឧសំ ធានំ អនិន្ទំ មេ ន វិជ្ឈតិ
យោមិ យាចេយ្យ មំ ចក្ខុំ ឧទេយ្យុំ អរិកម្ឆតោ ។
មម សង្កប្បមញ្ញាយ សក្កោ ទេវានមិសម្បតិ
ឯសិន្ទោ ទេវបរិសាយ ឥទំ វចនមព្រវិ
ឯសដ្ឋ ចាសាឧវាវេ សិរិវាណិ មហិទ្ធិកោ
ចិន្តេត្តោ វរិំ ធានំ អទេយ្យុំសោ ឧបសង្កមិ។
តថន្ទ្ធ វិតថន្ទ្ធតំ មាន្ទ្ធ វិមំសយាមិ តំ
មុហុត្តំ អាគមេយ្យាថ យាវ ជានាមិ តំ មនំ ។
បវេឌមានោ បលិតសិរោ វលិតត្តោ ជរាតុរោ
អន្ធវេណ្ហោ ច ហុត្វាន រាជានំ ឧបសង្កមិ ។

សិរិរាជចរិយា ទី ៨

(៨) កាលតថាគត ជាក្សត្រឈ្មោះសិរិ សោយរាជ្យ ក្នុងនគរអរិដ្ឋៈ អង្គុយក្នុងប្រាសាទដ៏ប្រសើរ តថាគតគិតយ៉ាងនេះថា ទានណាមួយ ជារបស់មនុស្ស ទាននោះ គឺអញមិនដែលឲ្យហើយ មិនមានឡើយ បើមានយាចកណាមកសូមក្នែកអញ អញនឹងមិនញាប់ញ័រ ត្រូវតែឲ្យ (ដល់យាចកនោះ) ។ សក្កៈជាធំជាងពួកទេវតា បានដឹងនូវសេចក្តីត្រិះរិះរបស់តថាគត អង្គុយនៅក្នុងទេវបិស័ទ ក៏ពោលនូវពាក្យនេះថា ស្តេចសិរិមានបុណ្យច្រើន គង់ក្នុងប្រាសាទដ៏ប្រសើរ កំពុងពិចារណានូវទានផ្សេង។ (ដែលខ្លួនឲ្យហើយ) ស្តេចនោះមិនឃើញនូវវត្ថុ ដែលខ្លួនមិនធ្លាប់ឲ្យសោះឡើយ។ ការណ៍នុ៎ះពិត ឬមិនពិតអេះ បើដូច្នេះ អញនឹងល្បងស្តេចនោះមើលអ្នកទាំងឡាយ ចូរធ្វើចាំមួយរំពេច ទំរាំយើងបានដឹងនូវព្រះរាជហឫទ័យនៃស្តេចនោះ (ព្រះឥន្ទ្រក៏ភ្លែងខ្លួនជាព្រាហ្មណ៍) មានសក់ស្កូវ មានខ្លួនជ្រួញជ្រីវ ទូរនំទូរជោយដក ព្រមទាំងមានសម្បុរអាក្រក់ ដើរញាក់ញាញ័រ ចូលទៅរកព្រះរាជា ។

อฏฺฐมํ สีหาสนจริยํ

เสา ตนา ปกฺโขตฺตาน ภิมํ ฉตฺวาณาหาฏฺฐ
สีหาสฺมึ อฏฺฐสึ กตฺวา ฯ๘ วจนมพฺรวี
ยาวตาติ ตัมหากาฯ ฉฏฺฐกา รฏฺฐวฑฺฒน
ตา ชานาตา กิตฺตึ ขุกฺกตา เอวมาสุเส ฯ
ฯโภติ เอตฺตา ฉยนา อฺญฺญมหาตา ปม
ฬกึ เม ฉยนึ เอหิ ตุมฺปิ ฬเกน ยาปย ฯ
ตสฺสาหึ วจนึ สุตฺวา หาเฏฺฐ สีหาสนสฺมา
กตญฺญลี เวฉนาเต ฯ๘ วจนมพฺรวึ ฯ
๘นาถาหึ จินฺตยิตฺวาน ปาสาทาเต ๘ปากเต
ตุมฺ ปม จิตฺตมญฺญาย เอตฺตึ ยาจิตุมากเต ฯ
อโหเม เม มหาฉสึ สิฏฺฐึ สงฺฆปฺปา เม ปริปูริเต
อธิฏฺฐปุตฺวึ ชานาหึ อฏฺฐ ฉสฺสาปิ ยาจเก ฯ

គ្រានោះ ព្រាហ្មណ៍នោះ ផ្គងដៃទូរទន់ដៃស្តាំ ហើយធ្វើអញ្ជលីលើសិរ្សៈ ពោលពាក្យនេះថា បពិត្រធម្មិកមហាឧបាសក ជាអ្នកញុំាងដៃនឲ្យចម្រើន ខ្ញុំព្រះអង្គសូមអង្វរព្រះអង្គ កិត្តិ-សព្ទរបស់ព្រះអង្គ ថាត្រេកអរក្នុងទាន លះខ្ជូទំរៅក្នុងទេវលោកនិងមនុស្សលោក ។ ក្អែកទាំងពីរនៃទូលព្រះបង្គំ ត្រូវឆាំតបៀតបៀនហើយ សូមព្រះអង្គប្រទានទូវព្រះនេត្រមួយដល់ទូលព្រះបង្គំ ចំណែកព្រះអង្គ សូមញុំាងអត្តភាពឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ដោយព្រះនេត្រម្ខាងចុះ ។ តថាគតឮពាក្យនៃព្រាហ្មណ៍នោះហើយ ក៏រីករាយ មានចិត្តសង្វេគ ធ្វើអញ្ជលី មានសេចក្តីត្រេកអរ ហើយពោលថា ខ្ញុំទើបនឹងគិតឃើញអម្បាញ់មិញនេះ ហើយចុះអំពីប្រាសាទមកក្នុងទីនេះ អ្នកទំនងជាដឹងចិត្តខ្ញុំ ទើបមកសូមក្អែកខ្ញុំ ឧហ្ម៎ ! សេចក្តីប្រាថ្នាក្នុងចិត្តនៃខ្ញុំ សម្រេចហើយ សេចក្តីត្រិះរិះនៃខ្ញុំ ពេញហើយ ទានដ៏ប្រសើរដែលខ្ញុំមិនធ្លាប់ឲ្យ ខ្ញុំនឹងឲ្យដល់ស្ថិតក្នុងថ្ងៃនេះ ។

สารัตถสัมปิณฑเก ขุทฺทกนิกายสฺส ปรมตฺถทีปนิยา

ยมหิ สีวเก ขุเทฺทหิ มา ธนญฺชยิ มา ปเรตเย
ขุเทฺทหิ ธนยญฺเญหิ ขุปฺปาเทตฺวา วณิพฺพเก ฯ

ตโต เสา เชตวนิโต มยฺหํ สีวเกา วตฺตเต
ขุทฺทวิตฺตาน ชาตาสิ ตาลมตฺเตหิ ยาจเก ฯ

ธนมาสฺส เขตฺตสฺส นิกฺขาสฺส เม สโต
ปตฺตสฺส อญฺชา ตสฺส โกณฺฑญฺญายโก วณา ฯ

ธเมเนสฺส ขุเทฺทหิ ตกฺกา อตฺถาย เม ธเนสฺสโย
สพฺพญฺญุตญฺจ ปิยมยฺหิ ตสฺมา ตกฺกา อชาสหนฺติ ฯ

สีวิราชจริยา อฏฺฐมา ฯ

ម្នាលពេទ្យឈ្មោះសិរីកៈ អ្នកចូរមក ចូរក្រោកឡើង កុំបង្អង់ឲ្យយឺតយូរឡើយ កុំញាប់ញ័រចូរឆ្កៀលក្អែកទាំងពីរ (របស់អញ) ហើយឲ្យដល់ស្ងួម ។ លំដាប់នោះ ពេទ្យសិរីកៈនោះ ដែលតថាគតជាស់គឿនហើយ កំឆ្លើតាមពាក្យតថាគត ចានខ្វះឆ្កៀល (ក្អែកតថាគត) ហើយប្រគល់ឲ្យដល់ស្ងួម ដូចជាឲ្យសាច់ត្នោត ។ ក្នុងកាលមុនឲ្យក្តី កំពង់ឲ្យក្តី ឲ្យរួចហើយក្តី បិត្តរបស់តថាគត ឥតមានការរាយមាយឡើយ ព្រោះហេតុពោធិញ្ញាណតែម្យ៉ាង ។ ក្អែកទាំងពីរ មិនមែនជាទីស្អប់ របស់តថាគតទេ ទាំងខ្លួនសោតទៀត ក៏មិនមែនជាទីស្អប់របស់តថាគតដែរ តែសព្វញ្ញុតញ្ញាណ ជាទីស្រឡាញ់របស់តថាគត ព្រោះហេតុនោះ ចានជាតថាគតឲ្យចក្ខុ ។

ចប់ សិរិវាណិជចរិយា ទី ៨ ។

ជរិមំ វេស្សន្តរបរិយំ

(๙) យាមេ អហោសិ ជនិកា ផុស្សតី ជាម ខត្តិយា
សា អតីតាសុ ជាតីសុ សត្តសុ មហេសី សិយា(๑)។
តស្សា អាយុក្ខយំ ទិស្វា(๒) ទេវិន្ទោ ឯតទព្រវិ
ជរាមំ តេ ឧសវរេ វរកន្តេ យទិច្ឆសិ ។
ឱរំ វុត្តា សា ទេវិ សក្កំ បុនិទមព្រវិ
កឹ នុ មេ អបរជ្ឈត្ថំ កឹ នុ ទេស្សា អហន្តវ
វម្មា ចាវេសិ មំ ឋានា ភាតោ ជរណីរុហំ ។
ឱរំ វុត្តោ(๓) សោ សក្កោ បុន តស្សិទមព្រវិ
ន ចេវ តេ កតំ ចាបំ ន ច មេ ភូមសិ អប្បិយា។
ឱត្តកាំយេវ តេ អាយុ ចរនិកាលោ ភវិស្សតិ
បដិក្កមា មយា ទិន្នេ វរេ ឧស វុត្តមេ ។

---

๑ ម. ជ មហេសិយោ ។ ម. មហេសី ចិយោ ។ ๒ ម. ញត្វា ។ ๓ ម. វុត្តេ ច ។

វេស្សន្តរបរិយោ ទី ๙

(๙) ព្រះនាងផុស្សតី ទេវិតិយកញ្ញា ជាព្រះជននីរបស់តថាគត ព្រះនាងផុស្សតីនោះ ជាព្រះមហេសីនៃសក្កទេវរាជក្នុងអតីតជាតិទាំងឡាយ ។ ព្រះឥន្ទ្រទ្រង់ជ្រាប នូវការអស់ទៅនៃអាយុ របស់ព្រះនាងហើយ ទ្រង់ត្រាស់ពាក្យនេះថា ម្នាលនាងដ៏ចំរើន យើងនឹងឲ្យនូវពរ ១០ ប្រការ ដល់នាង បើនាងប្រាថ្នានូវពរណា ចូរទទួលយក នូវពរនោះចុះ ។ ព្រះនាងទេវីនោះ កាលបើព្រះឥន្ទ្រពោលយ៉ាងនេះហើយ ក៏ពោលពាក្យនេះ តបនឹងព្រះឥន្ទ្រវិញថា ខ្ញុំមានទោសកំហុសដូចម្តេច ខ្ញុំជាទីស្ងប់របស់ព្រះអង្គ យ៉ាងណា។ ចានជាព្រះអង្គញុំាងខ្ញុំឲ្យឃ្លាតចាកមរណីយដ្ឋាន ដូចជាឈ្លប់ចក់ចោកលំនូវក្តែជាតិ ដែលដុះលើផែនដីដូច្នោះ ។ សក្កទេវរាជនោះ លុះឮព្រះនាងផុស្សតី ពោលយ៉ាងនេះហើយ ក៏ត្រាស់ពាក្យនេះ តបនឹងព្រះនាងវិញថា អំពើដ៏លាមក នាងមិនបានធ្វើទេ នាងមិនមែនជាទីស្អប់នៃយើងទេ ។ អាយុរបស់នាងត្រឹមតែប៉ុណ្ណោះ កាលជាទីបុត្តនឹងមាន (ដល់នាង) ចូរនាង ទទួលយកពរ ដ៏ប្រសើរ ឧត្តម ១០ ប្រការ ដែលយើងឲ្យនេះចុះ ។

សង្កេន សា ឥន្ទវរេ　　តុដ្ឋហដ្ឋា បមោទិតា

មមំ អញ្ជលិំ កត្វា　　ជុសម្បតី ឥស វរេ វរិ ។

តតោ ចុតា សា ជុសម្បតី　　ទេត្តិយេ ឧបបជ្ជថ

ជេតុត្តរម្ហិ នគរេ　　សញ្ជយេន សមាកមិ ។

យទាហំ ជុសម្បតិយា កុច្ឆិំ　　ឱក្កន្តោ បិយមាតុយា

មម តេជេន មេ មាតា　　សធា ឆាន្ទរតា អហុ ។

អឆនេ អាតុរេ ជិណ្ណេ　　យាចកេ អទ្ធិកេ ជនេ

សមណេ ព្រាហ្មណេ ទីឃេ ឆេតិ ឆានំ អកាសហេ ។

ឥស មាសេ ជារយិត្វា　　កេវដ្ដេ បុរំ បឥក្ខិណំ

វេស្សានំ រិដ្ឋិយា មជ្ឈេ　　ជនេសិ ជុសម្បតី មមំ ។

ឥមម្ហិ មត្តិកំ(១) ឆាមំ　　ឥមិ បេត្តិកសម្ភវំ

ជាតេត្ថ(២) វេស្សរិដ្ឋិយំ　　តស្មា វេស្សន្តរេ អហុ ។

---

๑ ឱ. មេត្តិកំ ។ ๒ ឱ. ម. ជាតោម្ហីតិ ទិស្សតិ ។

ព្រះនាងផុស្សតីនោះ បានទទួលពរដែលសក្កទេវរាជឲ្យហើយ ក៏មានព្រះហឫទ័យ ត្រេកអរក្រៃពេក ធ្វើតថាគតឲ្យនៅខាងក្នុង (ពរទាំងនោះ) ហើយទទួលយកពរទាំង ១០ ប្រការ ។ ព្រះនាងផុស្សតីនោះ លុះឫត្តិតថាកឋានទេវលោកនោះហើយ មកកើតក្នុងត្រកូលក្សត្រ ហើយមកកប់ប្រសូតិទឹងសញ្ញយរាជកុមារ ក្នុងដេតុត្តរនគរ ។ កាលណា តថាគតចុះមកកាន់ផ្ទៃ នៃនាងផុស្សតីជារាជមាតា ដែលជាទីស្រឡាញ់ ក្នុងកាលនោះ ដោយតេជានុភាពរបស់តថាគត មាតានៃតថាគត ក៏ត្រេកអរក្នុងទានសព្វ ៗ កាល ។ ព្រះនាងផុស្សតីនោះ ទ្រង់បរិច្ចាគទាន ដល់ពួកជនអ្នកឥតទ្រព្យ ពួកជនឈឺជាទិច្ច ពួកជនចាស់ជរា ពួកយាចក ពួកអ្នកដំណើរនិងពួកសមណព្រាហ្មណ៍ ដែលមានអាសវៈអស់ហើយ មិនមានកិលេសជាគ្រឿងកង្វល់ ។ កាលព្រះនាងផុស្សតីទេវីនោះ ទ្រង់គភ៌គ្រប់ ១០ ខែហើយ ព្រះបាទសញ្ញយមហារាជ ទ្រង់នាំព្រះនាងទៅធ្វើប្រទក្សិណបុរី ព្រះនាងប្រសូតតថាគត ត្រង់កណ្តាលថ្នល់នៃអ្នកដំនួញ ។ ឈ្មោះរបស់តថាគត មិនមែនជាប់មកអំពីមាតា មិនមែនជាប់មកអំពីបិតាទេ គឺព្រោះតែតថាគត កើតត្រង់កណ្តាលថ្នល់អ្នកដំនួញ ហេតុនោះបានជាឈ្មោះថា វេស្សន្តរ ។

នវមំ វេស្សន្តរជាតកំ

យទាហំ ធារកោ ហោមិ ជាតិយា អដ្ឋវស្សិកោ
តទា ឯសជ្ជ ចាសាទេ ធានំ ធាតុំ វិចិន្តយឹ ។
ហាទយំ ឧទេយ្យុំ ចក្កុំ មំសំបិ រុធិរំបិ ច
ឧទេយ្យុំ កាយំ សាវេត្វា យេនិ កោ យាចយេ មមំ ។
សភាវំ ចិន្តយន្តស្ស អកម្បិតមសណ្ឋិតំ
អការម្បិ តត្ថ បហីរឹ សិនេរុវនវាដំសកា ។
អច្ឆមាសេ បន្នរសេ បុណ្ណមាសេ ឧចាសទេ
បច្ចយំ ជាកមារុយ្ហ ធានំ ធាតុំ ឧចាកមឹ ។
កាលិង្គរដ្ឋវិសយា ព្រាហ្មណា ឧបកច្ចុំ មំ
អយាចុំ មំ ហត្ថិជាតំ ឆញ្ញំ មង្គលសម្មតំ ។
អវុដ្ឋិកោ ជនបទោ ទុព្ភិក្ខោ ជាតកោ មហា
ទធាហិ បវរំ ជាតំ សព្វសេ្សតំ កដ្ឋតមំ ។

កាលណា តថាគតជាទារក មានអាយុ ៨ ឆ្នាំ អំពីកំណើត ក្នុងកាលនោះ តថាគតអង្គុយក្នុងប្រាសាទ ត្រិះរិះដើម្បីឲ្យទូរអញ្ជត្តិកថានថា បើអ្នកណា មកសូមតថាគត តថាគតគប្បីឲ្យបេះដូង ឲ្យភ្នែក ឲ្យសាច់និងឈាម ឬក៏គេញុំាងតថាគតឲ្យដឹងឮថា (អ្នកចូរធ្វើជាទាសៈរបស់ខ្ញុំ) តថាគតនឹងព្រមប្រគល់កាយ (ដល់អ្នកនោះ) ។ កាលតថាគត កំពុងគិតនូវភាពដែលមិនញាប់ញ័រ ដែលមិនរួញរា មហាប្រឋពីមានកុំសិនេរុនិងព្រៃជាគ្រឿងប្រដាប់ កំញាប់ញ័រក្នុងទីនោះ ។ តថាគតឡើងជិះដំរីឈ្មោះបច្ចយ ចូលទៅ (កាន់សាលាទាន) ដើម្បីឲ្យទានក្នុងថ្ងៃទុបោសថ ខែពេញបូណ៌មី ទី ១៥ ក្នុងកន្ទុះខែជាលំដាប់ ។ ព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយ ដែលនៅក្នុងដែនកាលិង្គៈ ចូលទៅរកតថាគត សូមដំរីដ៏ប្រសើរ របស់តថាគត ជាដំរីនាំឲ្យបានទ្រព្យ ដែលគេសន្មតជាសត្វមង្គលថា ជនបទ (របស់យើងខ្ញុំព្រះអង្គ) មិនមានភ្លៀង ទុរ្ភិក្សអត់ឃ្លានខ្លាំង សូមព្រះអង្គព្រះរាជទានដំរីប្រសើរ មានអវយវៈសសុទ្ធជាដំរីឧត្តម ។

ឧជាមិ ឯ វាកមប្បាមិ យំ មំ យាចន្តិ ព្រាហ្មណា
សន្តិ ឧបប្បដិកុយ្ហាមិ ជានេ មេ រមតី មនោ ។

ឯ មេ យាចកមនុប្បត្តេ បដិក្ខេបោ អនុច្ឆវោ
មា មេ កិដ្ឋិ សមាជានំ ឧស្សាមិ វិបុលំ កដំ ។

ជានំ កហេត្វា សោណ្ឌាយ កិដ្ឋាវេ រតនាមយេ
ជលំ ហាត្តេ អាកិរិត្វា ព្រាហ្មណានំ អទំ កដំ ។

ឃុជាបរំ ឧឧឆ្ឌស្ស សព្ពស្សេតំ កដុត្តមំ
តជាបិ បឋវី កម្បិ សិនេរុវនវដំសកា ។

តស្ស ជាកស្ស ជានេន សិវយោ កុន្ថា សមាកតា
បញ្ចាដេសុំ សកា រដ្ឋា វដ្ដំ កដ្ឋតុ បញ្ចតំ ។

តេសំ និក្ខមមានំ អកមប្បតមសណ្ឌិតំ
មហាជានំ បវត្តេតុំ ឯកាវមយាចិមំ ។

ព្រាហ្មណ៍ពាំងឡាយ សូមដំរីណា ចំពោះតថាគត តថាគត
ឲ្យដំរីនោះ ឥតញាប់ញ័រឡើយ តថាគតមិនលាក់លៀម នូវ
ទេយ្យធម៌ដែលមាន ព្រោះចិត្តរបស់តថាគត ត្រេកអរក្នុង
ទាន ។ កាលបើយាចកមកដល់ហើយ ការប្រកែកក៏មិនសម
គួរដល់តថាគត ការសមាទានរបស់តថាគត កុំបីបែកធ្លាយ
ឡើយ ដូច្នេះ តថាគតនឹងឲ្យដំរីប្រសើរ ។ តថាគតចាប់ដំរី
ត្រង់ប្រមោយ រួចជ្រលួចទឹកក្នុងកុណ្ឌី ជាវិការៈនៃកែវ ជាក់
លើដៃព្រាហ្មណ៍ ហើយឲ្យដំរីដល់ព្រាហ្មណ៍ ។ កាលតថាគត
ឲ្យដំរីដ៏ឧត្តមសស្តុទ្ធ ដទៃទៀត ក្នុងកាលនោះ មហាប្រថពី
ដែលមានកំសៀនុ និងព្រៃជាគ្រឿងប្រដាប់ ក៏ញាប់ញ័រ ។
ព្រោះតែការឲ្យនូវដំរីនោះ ជាហេតុឲ្យពួកអ្នកដែនសិរី ខឹងខ្ញាំង
ក៏មកប្រជុំគ្នា ហើយបណ្តេញតថាគតចាកដែនរបស់ខ្លួនដោយ
ពាក្យថា សូមព្រះអង្គទៅនៅវង្កតបព៌តទៅ ។ កាលពួកអ្នកដែន
សិរីនោះ បណ្តេញតថាគតឲ្យចេញចាកដែន ចិត្តរបស់តថាគត
មិនញាប់ញ័រ មិនតក់ស្លុតទេ តថាគតបានសូមពរមួយដ៏ប្រ-
សើរ នឹងជនពាំងនោះ ដើម្បីញុំាងមហាទានឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ។

ตติยំ เวสฺสนฺตร ชาตกํ

យាចិតា សិវយោ សព្វេ ឯកំ វរមទំសុ មេ
សារយិត្វា[๑] កណ្ហាកេរឹ មហាធានំ ឧទាមហំ ។
អថេត្ថ វត្តតឹ សង្គ្រោ តិមុលោ[๒] កេរវោ មហា
ធានេនិមំ ឥហាវត្តិ បុន ធានំ ឧទាតយឹ[๓] ។
ហាត្តឹ អស្សេរថេ ឧត្វា ធាសឹ ធាសំ ករំ ឆំ
មហាធានំ ឧនិត្វាន ឆករ ឯក្ខមឹ តធា ។
ឯក្ខមិត្វាន ឆករ ឯវត្តេត្វា វិលោកិតេ
តធាបិ បឋវី កម្បឹ សិនេរុវរវដំសកា ។
ចតុរាហារំ ឧត្វា ឋត្វា ចតុម្មហាមថេ
ឋការកិរោ អទុតិយោ មទ្ទឹ នេរឹឧមព្រវឹ ។
ត្វំ មទ្ទិ កណ្ហំ កណ្ហាហិ លហុការ ឋសា ការិដ្ឋការ
អហំ ជាលឹ កហិសព្ភមិ តរុការ ភាតិការ ហិ សោ ។

---

๑ ម. អាយោបយិត្វា ។ ๒ ម. តុមុលោ ។ ๓ ម. ទាមហំ ។ ម. ទាថ យំ ។

ពួកអ្នកជែនសិរីទាំងអស់ ដែលតថាគតសូមពរហើយ ក៏ឲ្យនូវ
ពរមួយដ៏ប្រសើរ ដល់តថាគត ។ ញាំងគេឲ្យដឹងឮដោយស្តួរ
មានត្រចៀកហើយឲ្យមហាទាន ។ គ្រានោះ សម្តេងកោលា-
ហល ដែលនាំឲ្យភ័យធំ ក៏ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងរោងទានខ្ទុះថា (ពួក
អ្នកជែនសិរី) បណ្តាញព្រះចាតវេស្សន្តរនេះ ព្រោះតែទាន
ឥឡូវព្រះចាតវេស្សន្តរនេះ នៅតែឲ្យទានទៀត ។ កាលនោះ
តថាគតឲ្យដំរី សេះ រថ ខ្ញុំស្រី ខ្ញុំប្រុស មេគា និងទ្រព្យ
លុះឲ្យមហាទានហើយ ក៏ចេញអំពីនគរ ។ លុះតថាគតចេញ
ចាកនគរហើយ ក៏ងាកមើលទៅព្រះនគរវិញ កាលនោះមេ-
ហាប្រថពី ដែលមានក្តុំសិនេរុនិងព្រៃជាគ្រឿងប្រដាប់ ក៏ញាប់
ញ័រ ។ តថាគត ឲ្យនូវរថដែលទឹម ដោយសេះសិន្ធព ៤
ហើយបិតនៅក្នុងផ្លូវធំ ៤ ជាបុគ្គលតែម្នាក់ឯង មិនមានបុគ្គល
ជាគំរប់ពីរ និយាយនូវពាក្យនេះ នឹងនាងមទ្រីទេវីថា ម្នាល
នាងមទ្រី នាងចូរពេកណ្ហាជិនាចុះ ព្រោះកណ្ហាជិនាជាប្អូននេះ
ស្រាល បងនឹងពជាលីកុមារ ព្រោះជាលីកុមារជាបងធ្ងន់ ។

បទុមំ បុណ្ឌរីកំវ មជ្ឈេ កណ្ហាជិនំ កមា
អហំ សុវណ្ណពិម្ពំវ ជាលឹ ខត្តិយមក្ខហឹ ។
អកិជាតា សុខុមាលា ខត្តិយា ចតុរោ ជនា
វិសមសមំ អក្ខមន្តា វន្ទិំ កច្ចាម បព្ភតំ ។
យេ កេចិ មនុជា ឥធ អនុមក្តេ បដិបថេ
មក្ខេន្តេ បដិបុច្ឆាម កុហឹ វន្ទិតបព្ភតោ ។
តេតត្ត អម្ហេ បស្សិត្វា ករុណាំ កិរមុទីរយុំ(១)
ទុក្ខេន្តេ បដិវេទេន្តិ ទូរេ វន្ទិតបព្ភតោ ។
យទិ បស្សន្តិ បវនេ ធារកា ជលិតេ ទុមេ
តេសំ ជលានំ ហោតុម្ហិ ឧបភោគន្តិ ធារកា ។
ភោគេន្តេ ធារកេ ទិស្វា ឧព្ភិក្តា វិបុលា ទុមា
សយមេវោនមិត្វាន ឧបកប្បន្តិ ធារកេ ។

---

១ ស. កិរមុទីរយុំ ។

នាងមទ្រីទេវី ពកណ្ហាជិនា ដូចជាផ្កាឈូកស តថាគតព
ក្សត្រជាលី ដូចជារូបភាព ជាវិការៈនៃមាស ។ ទ្រង់យជន
ពាន ៤ អង្គ ឆ្លាប់ចំរើនដោយសេចក្តីសុខ មានជាតិខ្ពង់ខ្ពស់
កាលស្តេចទៅកន្លងផ្លូវ មិនរាបស្មើខ្លះ ពបស្មើខ្លះ (ដោយ
គិតថា) យើងនឹងទៅកាន់វង្កតបពិត ។ បើមនុស្សណាមួយ
ដើរមកកន្លងផ្លូវបណ្តាយគ្នា ប្តូរផ្លូវបួបគ្នា យើងនឹងសាកសួរ
ផ្លូវនឹងមនុស្សពាន់នោះថា វង្កតបពិតនៅកន្លងទីណា ។ មនុស្ស
ពាន់នោះ ឃើញយើងក្នុងទីនោះ នឹងប្រាប់ (នូវផ្លូវដែល
ទៅ) កាន់កុំ ដោយសេចក្តីករុណា មនុស្សពាន់នោះ ដឹងនូវ
ទុក្ខ (របស់យើង នឹងប្រាប់ថា) វង្កតបពិត នៅកន្លងទី
ឆ្ងាយអំពីទីនេះ ។ បើពារកពាន់ពីរ ឃើញឈើមានផ្លែក្នុង
ព្រៃធំ ព្រោះហេតុនៃផ្លែឈើពាន់នោះ ពារកពាន់ពីរនឹង
យំពារ ។ ដើមឈើធំខ្ពស់ពាន់ឆ្ងាយ ព្រោះឃើញពារក
ពាន់ពីរយំ ក៏ពារទន់ ចូលមកជិតពារកដោយខ្លួនឯង ។

ตรัมพ์ เวสฺสนฺตรชาตกัง

ส่วนัง อกฺขายิ ชินฺโต อคฺคัง โลกมหัสสนัง
สาธุการัง ปวัตฺเตสิ มชฺเฌ สงฺฆสฺส โสภณา ฯ
อเถรัง วต โลกสฺมิง อคฺคัง โลกมหัสสนัง
เวสฺสนฺตรสฺส ตัชเชน สยเมวาคตา ภุมา ฯ
สตฺตกฺขตฺตุง ปกัมเปสิ ยกฺขา อนุกมฺปาย ตาวเก
ชินกฺขนฺธนิวาเสหิ เจตวนมุปาคมุง ฯ
สตฺถุราชสหสฺสานิ ตถา วสฺสนฺติ มาตุลา(๑)
สพฺเพ ปญฺจสตา ภุตฺวา เวนมาคา อุปาคมุง ฯ
ตตฺถ วตฺเตฺวา สลฺลาปัง เจตเสหิ เจตปุตฺตเกหิ
เต ตเถ ชินกฺขมิตฺวาน วนฺทิ อคมุ ปฺวตัง ฯ
อาทนฺตยิตฺวา เถรินฺโท วิสฺสุกมฺมัง มหิทฺธิกัง
อสฺสมัง สุกตัง รมฺมัง ปณฺณสาลัง สุมาปยิ ฯ

---

๑ มาตุลาติ อฏฺฐกถายัง วิสฺสุติ ฯ

នាដ៏មច្រើមានអាយុរៈទាំងអស់ល្អ ឃើញទូរហេតុគួរអស្ចារ្យ
ចំឡែកគួរព្រឺរោម កំញាំងសាធុការឲ្យប្រព្រឹត្តទៅថា ឧហ្ន៎!
ហេតុអស្ចារ្យចំឡែក គួរព្រឺរោមតើតឡើងហើយ កូនលោក
នេះ ដោយតេជះនៃព្រះវេស្សន្តរ ដើមឈើទាំងឡាយ កំពោរ-
ទន់ចុះមកដោយខ្លួនឯង ។ ពួកទេវតាបានបម្រុញផ្លូវ ដោយ
សេចក្តីអនុគ្រោះចំពោះទារក ញាំងជនទាំងនោះឲ្យដល់ដែន
ចេតៈ កូនថ្ងៃដែលខ្ចួនចេញទៅ ។ កាលនោះ ស្តេចទាំង
អស់ ៦០.០០០ អង្គ ដែលនៅក្នុងមាតុលនគរ កំប្រណម្យ
អញ្ជលីទូញយំ ដើរចូលមកជិត ។ ក្សត្រទាំង ៤ ព្រះអង្គ
នោះ និយាយបរាជាមួយ នឹងស្តេចចេតៈទាំងឡាយ
ទើបពួកបុត្រាបស់ស្តេចចេតៈ ក្នុងទីនោះ ហើយលាចេញ
ពីទីនោះទៅថា យើងនឹងទៅកាន់វង្កតបព៌ត ។ ព្រះឥន្ទ្រ
ទ្រង់ហៅ ទូរវេស្សកម្មទេវបុត្រ ដែលមានឫទ្ធិប្រើនមក
ប្រាប់ថា អ្នកចូរនិម្មិតអាស្រម និងបណ្ណសាលាដ៏ល្អ ជាទី
រីករាយ ថ្វាយព្រះបាទវេស្សន្តរ ព្រមទាំងកូនិយានិងបុត្រ ។

สาตฺตสฺตปิฏเก ขุทฺทกนิกายเย ชาตกปาฬิยา ตติยปิฏกํ

สกฺกสฺส วจนํ สุตฺวา วิสฺสุกมฺมา มหิทฺธิโก
อสฺสมํ สุกตํ รมฺมํ ปณฺณสาลํ สุมาปยิ ฯ
อเชฺฌกหตฺถา ปวนํ อปฺปสทฺทํ นิรากุลํ
จตุเรว ชนา มยฺหํ ตตฺถ วสาม ปตฺตนฺตเร ฯ
อหญฺหิ ตตฺถ เนรึ จ ชาลึ กณฺหาชินา ตุเภ
อญฺญมญฺญํ สหากตฺถา วสาม อสฺสเม ตทา ฯ
ตาวเก อนุรกฺขนฺตา อสุเญฺญ หิ มหิ อสฺสเม
ตตฺถ ผลานิ อาหรติ เอเสติ สาตเยน ชเน ฯ
ปวเน วสมานสฺส อตฺถเกน(๑) มหิ ขุตฺตกมฺหิ
อยาจิ ปุตฺตเก มยฺหํ ชาลึ กณฺหาชินนฺติ(๒) ตุเภ ฯ
ยาจกานิ ขุปกตฺถ ตสฺส หาสเย เม ขุปปชฺช
ขุเภ ปุตฺเต กหตฺถาน อทาสึ พฺราหฺมณสฺส ตทา ฯ

---

๑ อตฺถิเกติ อตฺถิกชาเย ทิสฺสติ ฯ ๒ ฉ. ชาลิกณฺหาชินนฺติ ฯ

វិស្សុកម្មទេវបុត្ត ដែលមានឫទ្ធិច្រើន លុះបានស្តាប់ពាក្យ
របស់សក្កទេវរាជហើយ ក៏ចុះមកនិម្មិតអាស្រមនិងបណ្ណសា-
លាដ៏ល្អជាទីរីករាយ ។ ក្នុងត្រៃ ព្រះអង្គ បានចូលទៅកាន់
ព្រៃធំ ដែលមិនមានសម្លេង មិនមានសេចក្តីវិលវល់ ហើយ
(និយាយគ្នាថា) យើងនឹងនៅក្នុងចន្លោះនៃភ្នំនោះ កាលនោះ
តថាគត នាងមទ្រីទេវី កូនទាំងពីរ គឺជាលីនិងកណ្ហាជិនាបាន
បន្ទោបង់សេចក្តីសោក ជល់គ្នានិងគ្នា ហើយនៅក្នុងអាស្រម
កាលនោះ តថាគត រក្សាការពារក្នុងអាស្រម មិនសូន្យស្ងាត់
នាងមេទ្រីនោះ តែងនាំផ្លែឈើមកចិញ្ចឹមជនទាំង ៣ នាក់ ។
កាលតថាគតនៅក្នុងព្រៃធំ មានអ្នកដំណើរម្នាក់ ចូលមករក
តថាគត សួរកូនទាំងពីរនៃតថាគត គឺជាលីនិងកណ្ហាជិនា ។
កាលនោះ តថាគតកើតសេចក្តីរីករាយ ព្រោះបានឃើញ
យាចកដើរចូលមក បានយកកូនទាំងពីរឲ្យដល់ព្រាហ្មណ៍ ។

ตรีสมุ์ เวสฺสนฺตรชาตกំ

សរគេ បុត្តេ ចជន្តស្ស　　ជូជគេ ព្រាហ្មណោ យទា

តទាបិ បឋវី កម្បិ　　សិនេរុបព្ពតំសកា ។

បុនទេវ សក្កោ ឱរុយ្ហ　　ហត្ថា ព្រាហ្មណោសន្តិកេ

អយាចិ មំ មទ្ទិ ទេវី　　សីលវតី បតិព្វតំ ។

មទ្ទិ ហត្ថេ កមោទ្ធាន　　ឧទកញ្ចលិ បូរយ

បសន្នមនសង្កប្បោ　　តស្ស មទ្ទិ អទាសហំ ។

មទ្ទិយា ទិយមានាយ　　កកនេ ទេវ បមោទិតា

តទាបិ បឋវី កម្បិ　　សិនេរុបព្ពតំសកា ។

ជាលី កណ្ហាជិនំ ធីតុំ　　មទ្ទិ ទេវី បតិព្វតំ

ចជមានោ ន ចិន្តេសិ　　ពោធិយាយេវ কারণা ។

ន មេ ទេស្សា ឧភោ បុត្តា　　មទ្ទិ ទេវី ន ទេស្សិយោ

សព្វញ្ញុតំ បិយំ មយ្ហំ　　តស្មា បិយេ អទាសហំ ។

កាលតថាគតបរិភោគបុត្តទាំងពីរបស់ខ្លួន ដល់ដូដកព្រាហ្មណ៍កាលនោះ ប្រថពី ដែលមានភ្នំសិនេរុនិងព្រៃជាគ្រឿងប្រដាប់កំញាប់ញ័រ ។ ព្រះឥន្ទ្រូបានក្លែងកេទ ជាព្រាហ្មណ៍ម្ចងទៀតចុះមកសូមនាងមទ្រីទេវី ដែលមានសីល មានវត្តចំពោះប្តី នឹងតថាគត ។ តថាគត មានសេចក្តីត្រិះរិះក្នុងចិត្ត ដោយជ្រះថ្លាចាប់នាងមទ្រីទេវីត្រង់ដើមដៃ ហើយជ្រួចទឹក ដាក់លើអញ្ជលីនៃព្រាហ្មណ៍ ឲ្យនាងមទ្រីដល់ព្រាហ្មណ៍ ។ កាលដែលតថាគតឲ្យនាងមទ្រី ទេវតាឮដ៏អាកាស ក៏គ្រេកអរពេកក្រៃ ប្រថពីដែលមានភ្នំសិនេរុ និងព្រៃជាគ្រឿងប្រដាប់ កំញាប់ញ័រ ក្នុងកាលនោះ ។ កាលតថាគត បរិភោគជាលីកុមារ កណ្ហាជិនាធីតា និងនាងមទ្រីទេវី ដែលមានវត្តចំពោះប្តី ឥតគិតក្តៅក្រហាយសោះឡើយ ក៏ព្រោះហេតុនៃពោធិញ្ញាណតែម្យ៉ាង ។ បុត្រទាំងពីរមិនមែនជាទីស្ងប់ របស់តថាគតទេ ទាំងនាងមទ្រីទេវី ក៏មិនមែនជាទីស្ងប់របស់តថាគតដែរ តែសព្វញ្ញុតញ្ញាណ ជាទីស្រឡាញ់របស់តថាគត ក៏ជាតថាគតឲ្យបុត្តនិងកន្យាជាទីស្រឡាញ់ ។

បុរាបរំ ព្រហារញ្ញេ មាតាបិតុ សមាគមេ

ការុណាំ បរិនេវន្តេ សល្លបន្តេ សុខំ ទុក្ខំ ។

ឯកេត្តខេត្តេ ករុំ ឧភិន្នំ ឧបន្តិមំ

តថាបិ បឋវី កម្បិ សិនេរុវនវាដិសកា ។

បុរាបរំ ព្រហារញ្ញេ និក្ខមិត្វា សញ្ញាតិកំ

បរិស្សាមំ បុរំ រម្មំ ជេតុត្តរបុរុត្តមំ ។

រតនានិ សត្ត វស្សានិ មហាមេឃោ បវស្សថ

តថាបិ បឋវី កម្បិ សិនេរុវនវាដិសកា ។

អនេតជាយំ បឋវី អវិញ្ញាយ សុខំ ទុក្ខំ

សាមំ ទានពលា មយ្ហំ សត្តក្ខត្តុមកម្បថាតិ ។

វេស្សន្តរជាតកំ នវមំ ។

កាលពួកជនមកជួបជុំគ្នា ក្នុងសំណាក់នៃមាតាបិតា ក្នុងព្រៃធំ ក៏ព្រឺកខ្លួល ដោយសេចក្តីកុណា ចរចាសួរសុខទុក្ខគ្នា ។ កាលមហាជនចូលទៅរកជនទាំងពីរ ជាអ្នកឆ្ងន់ដោយហិរិនិងឧត្តប្បៈ កាលនោះ ប្រថពីដែលមានកុំសិនេរុនិងព្រៃដារគ្រឿងប្រដាប់ ក៏កម្រើកញាប់ញ័រ ។ ម្យ៉ាងទៀត តថាគតចេញអំពីព្រៃធំ ជាមួយនឹងពួកញាតិ ចូលទៅកាន់បុរី គួរជាទីសប្បាយ ឈ្មោះដេតុត្តរ ដែលជានគរដ៏ឧត្តម ក្នុងកាលនោះ មហាមេឃក៏បង្អុរចុះ ទូវក្រៀងជាវិការៈនៃកែវ ៧ ប្រការ ប្រថពីដែលមានកុំសិនេរុនិងព្រៃ ជារគ្រឿងប្រដាប់ ក៏កម្រើក ។ ប្រថពី មិនមានចេតនាទេ មិនដឹងសុខទុក្ខទេ តែមហាប្រថពីនោះ ជានកម្រើកញាប់ញ័រ អស់វារៈ ៧ ដង ព្រោះកម្លាំងទានរបស់តថាគត ។

ចប់ វេស្សន្តរចរិយា ទី ៩ ។

ทสมัง สสปณฺฑิตจริยัง

(๑๐) พุทฺธมนฺตยิตฺวา เหมา สสสาโค มหาธนาทิโก
ตีณาปณฺณาสาการสลกฺขโณ มหาโยธนาวฏฺโฏ ฯ
มกฺกโฏ จ สิงฺคาโล จ สุนฺทโร(๑) จมฺปิ ตถา
วสาม ฬกสมกฺกา(๒) สายัง ชาโต จ ทิสฺสเร ฯ
อหาเร อนุสาสามิ กาทิเย กลฺยาณชาปเก
ชาชาติ มหาวฏฺเฏ กลฺยาณา อกิตฺติสฺสเร ฯ
อโหสฺยหมฺปิ ทิวเส จตฺตุ ทิสฺวา นหาตกัง
ฬเตสัง ตตฺถ อาจิกฺขึ ทิวสา อฏฺโฐสโถ ฯ
ชาชาติ มฏิยาเยน อกฺกิเลยฺยสฺส ชาตเว
อตฺถา ชาตา อกฺกิเลยฺยา ขิปวสฺสุโอสถี ฯ

---

๑ ฉ. ม. สุนฺทโรกา ฯ ๒ ฉ. ม. ฉกสามกฺกา ฯ

สสปณฺฑิตปริยาย ที่ ๑๐

(๑๐) ปริยายใดใดก็ดี กาลตถาคต เกิดขึ้นในโลก ฯ ครั้งนั้นแล ในกาลนั้น ในกาลนั้น ในกาลนั้น

តេ មេ សាធុតំ វត្វាន យថាសត្តំ យថាពលំ
ទានានិ បដិយ្យាទេត្វា ឧក្កំណោយ្យំ កវេសិសុំ។
អហំ ឯបជ្ជ ចិន្តេសឹ ទានំ ឧក្កំណាទ្ធុវំ
យទិហំ លភេ ឧក្កំណោយ្យំ កឹ មេ ទានំ ភវិស្សតិ។
ឯ មេ អត្ថំ តំលមុត្តា(១) ឯ មាសា តណ្ឌុលា ឃតំ
អហំ តំណោ យាចេមិ ឯ សក្កា តំណាតវេ។
យទិ កោចិ វតិ ឧក្កំណោយ្យា តំក្កាយ មម សន្តិកេ
ឧជ្ជហំ សក្កមត្តានំ ឯ សោ តុច្ឆោ កមិស្សតិ។
មម សង្កប្បមញ្ញាយ សក្កោ ព្រាហ្មណវណ្ណិនា
អាសយំ មេ ឧបកច្ឆិ ទានំ វីមំសនាយ មេ។
តមហំ ទិស្វាន សន្តុដ្ឋោ ឥទំ វចនមព្រវឹ
សាធុ ខោសិ អនុប្បត្តោ ឃាសហេតុ មមន្តិកេ។

---

១ ម. តិលាឡុទ្ទា។

សត្វជាសំឡាញ់នោះ បានទទួលពាក្យតថាគតថាសាធុ ហើយ
ចាត់ចែងទាន តាមសេចក្តីអធ្យាស្រ័យ តាមកម្លាំង ហើយស្វែង
រកទក្ខិណេយ្យបុគ្គល ។ ឯតថាគត ដេកគិតទូទាននេះដែលសម
គួរដល់ទក្ខិណេយ្យបុគ្គលថា បើអញបានទក្ខិណេយ្យបុគ្គល តើ
អញនឹងឲ្យទានដូចម្តេច ។ លុះនិងសណ្តែកបាយនៃអញគ្មានទេ
សណ្តែកពាជមាស អង្កាំនិងខ្លាញ់នៃអញ ក៏គ្មានដែរ អញញុំាង
អត្តភាពឲ្យប្រព្រឹត្តទៅដោយស្មៅ អញមិនអាចនឹងឲ្យស្មៅបានទេ
ដូច្នេះ បើមានទក្ខិណេយ្យបុគ្គលណាមួយ ដើរមកកន្លងសំណាក់
អញដើម្បីភិក្ខា អញនឹងឲ្យខ្លួនជារបស់ខ្លួន នឹងមិនឲ្យទក្ខិណេយ្យ-
បុគ្គលនោះ មានដៃទេ ទៅវិញទេឯណា ព្រះឥន្ទ្រដឹងនូវសេចក្តី
ត្រិះរិះរបស់តថាគត ហើយក្លែងកេរជាព្រាហ្មណ៍ ចូលមកកាន់
លំនៅតថាគត ដើម្បីល្បងទានរបស់តថាគត ។ តថាគតឃើញ
ឥន្ទ្រព្រាហ្មណ៍នោះ ហើយក៏ត្រេកអរ បានពោលពាក្យនេះថា
ពេញជាល្អមែនអ្នកមកកន្លងសំណាក់ខ្ញុំ ព្រោះហេតុតែអាហារ ។

ទសមំ សសបណ្ឌិតចរិយំ

អនិច្ចរូបំ នានារំ　　អជ្ជ ទស្សាមិ តេ អហំ

តុវំ សីលកុណ្ឌបេតោ　　អយុត្តន្តេ បរហោឆនំ ។

ឯហិ អក្ខី បនីបេហិ　　ជាជាកដ្ឋេ សមានយ

អហំ បចិស្សមត្តានំ　　បក្កិំ តុំ ភក្ខយិស្សសិ ។

សាឆ្ងតំ សោ ហដ្ឋមនោ　　ជាជាកដ្ឋេ សមានយិ

មហន្តំ អកាសិ ចិតកំ　　កត្វានន្តរកព្ភកំ ។

អក្ខី តត្ត បនីបេសិ　　យថា សោ ទិប្បំ មហាកវេ

ដោដ្ឋត្វា វជកតេ កត្តេ　　ឯកមន្តំ ឧបាវិសិ ។

យទា មហាកដ្ឋបុញ្ជោ　　អាធិត្តោ ឆមឆមាយតិ(๑)

តទុប្បតិត្វា បបតិ　　មជ្ឈ ជាលសិខន្តរេ ។

យថា សិនេរុកំ ឆាម　　បវិដ្ឋំ យស្ស កស្សចិ

សមេតំ ឌរថបរិឡាហំ　　អស្សាទំ នេតំ បីតិ ច ។

---

๑ ឱ. ម. ឆូមមាយតិ ។

ក្នុងថ្ងៃនេះ ខ្ញុំទឹងឲ្យទ្វារទានដ៏ប្រសើរដល់អ្នក ជាទានដែលខ្ញុំ
មិនភ្ងាប់ឲ្យឡើយ អ្នកប្រកបដោយគុណ គឺសីល ការបៀត
បៀនសត្វដទៃ មិនគួរដល់អ្នកឡើយ អ្នកចូរមក ចូរទៅនាំ
យកទុសផ្សែង ។ មកបង្កាត់ភ្លើងឲ្យឆេះឡើង ខ្ញុំទឹងដុតខ្លួន
អ្នកនឹងបានបរិភោគសាច់ឆ្អិន ។ ឥន្ទ្រព្រាហ្មណ៍នោះ មានចិត្ត
ត្រេកអរ ទទួលថា សាធុ ហើយទៅនាំទុសផ្សែង។ យកមកធ្វើ
ជើងថ្ករយ៉ាងធំ ហើយធ្វើឲ្យមានផ្ទៃពេញដោយរងើកភ្លើង ។
គំនរភ្លើងធំនោះឆេះឆាប យ៉ាងណា ឥន្ទ្រព្រាហ្មណ៍នោះ ក៏
ដុតភ្លើងឆេះសន្ធោក្នុងទីនោះ យ៉ាងនោះ តថាគតរលាស់ខ្លួន
ដែលប្រឡាក់ដោយធូលី ហើយអង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរនោះ ។
កាលណា គំនរទុសធំត្រូវភ្លើងឆេះ ឮសូរសន្ធឹងធុំធុំ កាល
នោះ តថាគតលោតទម្លាក់ខ្លួន ទៅក្នុងកណ្ដាលចន្ទោះអណ្ដាត
ភ្លើង ធម្មតាទឹកត្រជាក់ ដែលបុគ្គលណាមួយចុះទៅហើយ
រមែងញ៉ាំងសេចក្ដីក្រវល់ក្រវាយ ក្ដៅក្រហាយ ឲ្យស្ងប់រម្ងាប់
បានញ៉ាំងសេចក្ដីត្រេកអរ និងបីតិឲ្យកើតឡើង យ៉ាងណា ។

สุตฺตนฺตปิฏกេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចរិយាបិដកំ

តថេវ ជលិតំ អគ្គិំ បវិដ្ឋស្ស មមំ តថា
សព្ពំ សមេតំ ឧវជំ យថា សីតោទកំ វិយ ។
ជរា ចម្មញ្ច មំសញ្ច ឆ្ហារុ អដ្ឋី មានយពន្ធនំ
កោរលំ សកលំ កាយំ ព្រាហ្មណស្ស អទាសហំ ។

សសវណ្ណតបរិយំ ទសមំ ។

តិសរណំ

អកតិត្តិ ព្រាហ្មណោ សង្ឃោ តុវុកជា ជនញ្ជយោ
មហាសុទស្សនោ រាជា មហាគោវិន្ទព្រាហ្មណោ ។
នេមិ ចន្ទកុមារោ ច សិវិ វេស្សន្តរោ សសោ
អហមេវ តទា អាសិំ យោ តេ ទានវរេ អទា ។
ឯតេ ទានបរិក្ខារា ឯតេ ទានស្ស ចារមី
ជីវិតំ យាចកេ ឧត្វា ឥមំ ចារមិ ប្បរយិំ ។

កាលតថាគត ចូលទៅកាន់ក្តីដ ដែលកំពុងនេះសន្ធោសន្ធៅ ក៏ញុាំងសេចក្តីក្រវល់ក្រវាយទាំងអស់ ឲ្យស្ងប់រម្ងាប់ ដូចជាទឹកត្រជាក់ ដូច្នោះឯង ។ តថាគតបានឲ្យសម្បុរថ្លៃ ស្បែកសាប់ សរសៃ ឆ្អឹង បេះដូង និងកាយទាំងមូល មិនឲ្យមានសេសសល់ ដល់ព្រាហ្មណ៍ ។

ចប់ សសបណ្ឌិតចរិយា ទី ១០ ។

ឧទ្ទាននៃបរិយោគោះ

អតិត្តិចរិយា ១ សង្ខព្រាហ្មណចរិយា ១ ស្តេចកាសីដែនកុរុព្រះនាមធនញ្ជ័យ (កុរុធម្មចរិយា) ១ មហាសុទស្សនចរិយា (សុទស្សនចរិយា) ១ មហាគោវិន្ទចរិយា ១ នេមិរាជចរិយា ១ ចន្ទកុមារចរិយា ១ សិវិរាជចរិយា ១ វេស្សន្តរចរិយា ១ សសបណ្ឌិតចរិយា ១ បុគ្គលណា បានឲ្យទានដ៏ប្រសើរទាំងឡាយនោះ ក្នុងកាលនោះ បុគ្គលនោះ គឺតថាគតហ្នឹងឯង ។ ការបរិប្ចាគន្ទូវទេយ្យធម៌ទាំងឡាយនុ៎ះ ជាបរិក្ខារនៃទាន ការបរិប្ចាគន្ទូវទានដ៏ប្រសើរទាំងឡាយនុ៎ះ ជាចារីនៃទាន (ហេតុនោះ) ទានជាតថាគត ឲ្យន្ទូវដ៏វិតដល់យោចក ហើយបំពេញន្ទូវចារីនេះ ។

បឋមំ សីលនាគបរិយំ

កិត្តាយ ឧបកតំ ឥស្សា សកត្តានំ បរិច្ចជិ
ឆាឧេន មេ សមោ ឧត្ថិ ឯសា មេ ឆាឧចារមីតិ ។

ទានចារមិតា និដ្ឋិតា ។

សីលបារមិតា

បឋមំ សីលនាគបរិយំ

(๑๑) យទា អហោសិំ បវរេ កុញ្ជរេ មាតុហោសកោ
ឧ តទា អត្ថិ មហិយា កុណោឧ មម សាទិសោ ។
បវរេ ឥស្សា វឧចរេ រញ្ញោ មំ បដិវេឧយិ
តវឧុច្ឆរេ មហាកាឧ កដោ វសតិ កាឧរេ ។
ឧ តស្ស បរិក្ខាយត្តោ ឧមិ អាឡ្ហកកាសុយោ(๑)
សមាកមហិតេ សោណ្ឌាយ សយមេវ ឧរេ ហរិំ ។
តស្ស តំ វចនំ សុត្វា រាជាបិ តុដ្ឋមាឧសោ
បេសេសិ ហត្ថិឧមកំ ឆេកាចរិយំ សុសិក្ខិតំ ។

---

๑ ឱ. ម. អាឡ្ឍកាសុយោ ។

តថាគតឃើញយោចក បូលមកដើម្បីកិក្ខា ក៏បានលះបង់ខ្លួន ជារបស់ខ្លួន បុគ្គលអ្នកឲ្យទាន ស្មើដោយទានរបស់តថាគត មិនមានឡើយ នេះជាទានបារមី របស់តថាគត ។

ចប់ ទានបារមី ។

សីលបារមី

សីលវិនាគបរិយោ ទី ๑

(๑๑) កាលដែលតថាគតកើតជាដំរី ជាសត្វចិញ្ចឹមមាតា នៅក្នុងព្រៃធំ កាលនោះ ទឹងរកអ្នកណា លើផែនដីនេះ ឲ្យស្មើនឹងតថាគត ដោយសីលគុណ មិនមានឡើយ ។ មានថ្មីរព្រៃម្នាក់ ឃើញតថាគតក្នុងព្រៃ ក៏ក្រាបទូលដល់ស្តេចពារាណសីថា បពិត្រមហារាជ គជសារមួយ នៅក្នុងព្រៃធំ ជាសត្វមានសភាពសមគួរ ដល់ព្រះអង្គ ដំរីនោះ មិនមានសេចក្តីត្រូវការដោយស្នាមក្លាះទេ មិនមានសេចក្តីត្រូវការដោយខ្សែប្រកាំនិងវរណ្តៅទេ ដំរីនោះគ្រាន់តែបុគ្គលចាប់ពាក្យប្រមោយនឹងមកក្នុងទីនេះ ដោយខ្លួនឯង ។ ចំណែកខាង ព្រះរាជាទ្រង់បានព្រះសណ្តាប់នូវពាក្យ របស់ថ្មីរព្រៃនោះហើយ ក៏មានព្រះរាជហឫទ័យត្រេកអរ ទើបទ្រង់ប្រើហ្មដំរី ដែលជាហត្ថាចារ្យឈ្មោះសាធនៈ ឲ្យនាំសិក្សាវិជ្ជាចាប់ដំរីចេះល្អិតល្អ ។

កត្វា សោ ហត្ថិនមតោ អទ្ទស បទុមស្សរេ
តំសម្ភុញ្ជិលំ ឧទ្ធរិំ យាបនត្ថាយ មាតុយា។
វិញ្ញាយ មេ សីលគុណំ លក្ខណំ ឧបធារយិ
ឯហិ បុត្តាតិ វត្វាន សោណ្ឌាយ មម អក្កហិ។
យំ មេ តទា ចាកតំ កំ សរីរកុតំ ពលំ
អជ្ជ ជាតសហស្សានំ ពលេន សមសាទិសំ។
យនិ មាឧ្ហេសំ បកុប្បេយ្យុំ ឧបេតំ កហណាយ មំ
បដិពលោ អវេតេសំ យាវ រជ្ជម្ប មាឧសំ ។
អបិចាហំ សីលវន្តាយ សីលចារមនុរក្ខយា
ន កោចេមិ ចិត្តេ អញ្ញថត្តំ បក្ខិបន្តំ មហាឧ្ហគេ(១)។
យនិ តេ មំ តត្ថ កោដេយ្យុំ ជវស្សហិ តោមរេហិ ច
ឧវេតេសំ បកុប្បេយ្យុំ សីលឧណ្ហាកយា មមាតិ។

សីលវិនាគចរិយំ បឋមំ ។

---

๑ ឱ. ម. មហាលកេ ។

ហ្នុងវារនោះលុះទៅដល់ ក៏ឃើញតថាគត កំពុងដកមើមឈូក ក្រអៅឈូកក្នុងបទុមស្រះ ដើម្បីចិញ្ចឹមមាតា ។ នាយហត្ថាចារ្យនោះ លុះដឹងច្បាស់សីលគុណនៃតថាគត ក៏ពិចារណាឃើញលក្ខណៈ (នៃតថាគត) ហើយពោលថា ម្នាលកូន អ្នកចូរមក ហើយចាប់ដឹកតថាគតត្រង់ប្រមោយ ។ កាលនោះ កម្លាំងណា ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងសរីរៈនៃតថាគត ដែលតាំងនៅដោយប្រក្រតី កម្លាំងនោះ ប្រាកដស្មើដោយកម្លាំងនៃដំរីប្រាំពាន់ ក្នុងថ្ងៃនេះ ។ បើតថាគត ខឹងចំពោះជនទាំងឡាយនោះ ដែលចូលមកចាប់តថាគត តថាគតអាច (ទំងញាំញីនូវជីវិត) នៃមនុស្សនោះ រហូតដល់ពាជ្យ ជារបស់មនុស្សក៏បាន ។ តែតថាគតរក្សាសីល (សូម្បីឃើញ) នូវជនកាលជាក់តថាគត ក្នុងពេលក៏មិនធ្វើចិត្តឲ្យក្រោយមកយ ដើម្បីបំពេញនូវសីលជារមី ។ ប្រសិនបើជនទាំងឡាយនោះ កាប់ចាក់តថាគត ដោយប៉ូវថៅ និងលំពែងស្នែងក្របី ក្នុងទីនោះ ក៏តថាគត មិនក្រោធខឹងចំពោះជនទាំងនោះ ព្រោះតថាគតខ្ជាប់ជាប់សីល ។

ចប់ សីលវិនាគចរិយោ ទី ១ ។

ទុតិយំ ភូរីទត្តបរិយំ

(១២) បុរាបរំ យទា ហោតិ ភូរិទត្តោ មហិទ្ធិកោ
វិរូបក្ខេន មហារញ្ញា នេរលោកមកច្ឆថំ ។
តត្ថ បស្សិត្វាថំ នេវ ឋកន្តំ សុខសមប្បិតេ
តំ សក្កំ កមនត្ថាយ សីលវន្តំ សមាទយិ ។
សរីរកិច្ចំ កត្វាន កុណ្ឌ(១) យាបនមត្តកំ
ចតុរោ អន្តេ អធិដ្ឋាយ សេមិ វម្មិកមុទ្ធនិ ។
ឆវិយា ចម្មេន មំសេន ញាវូហិ អដ្ឋិកេហិ ច
យស្ស ឃតេន ការណីយំ និទ្ទំ្យវ ហរតុ សោ ។
សំសិតោ អកតញ្ញូនា អាលម្ពោ មមក្កមិ
បេឆ្ឆាយ បក្ខិបិត្វាន ការេន្តំ មំ តហិំ តហិំ ។

---

១ ម. សុញ្ញ ។

ภัរีទុតุปริยา ที่ ๒

(๑๒) มานริยาដទៃទៀត កាលដែលតថាគត កើតជា នាគ ឈ្មោះភូរិទត្ត មានឫទ្ធិច្រើន កាលនោះ តថាគតបាន ទៅកាន់តាវត្តឹង្សទេវលោក ជាមួយនឹងមហាពជ ព្រះនាម វិរូបក្ខៈ ។ តថាគត បានឃើញទេវតាទាំងឡាយ ដែលឆ្អែត ស្កប់ស្កល់ ដោយសេចក្តីសុខ យ៉ាងក្រៃលែង ក្នុងតាវត្តឹង្ស-ទេវលោកនោះ បានជាតថាគតសមាទាន នូវសីលនិងវត្ត ដើម្បីទៅកាន់ឋានសួគ៌នោះ ។ តថាគតធ្វើនូវកិច្ចថៃទាំសរីរៈ បរិកោគគ្រាន់តែញុំាងអត្តភាពឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ អធិដ្ឋានូវអង្គ ៤ ហើយដេកលើក្បាលដំបូក ។ កិច្ចដែលបុគ្គលណា គួរធ្វើ ដោយសម្បុរថ្លៃ ស្បែក សាច់ សរសៃ និងឆ្អឹង បុគ្គលនោះ ចូរ នាំយកនូវសម្បុរថ្លៃ ស្បែក ដែលតថាគតឲ្យហើយនោះចុះ ។

អាលម្ពានព្រាហ្មណ៍ លុះនសាទព្រាហ្មណ៍ ជាអកតញ្ញូ ប្រាប់កន្លែងហើយ កំទៅចាប់យកតថាគត ដាក់ក្នុងកំប្រោង ហើយប្រើតថាគតឲ្យលេង ក្នុងស្រុក និគម ជនបទនោះ ។ ។

បេន្តាយ បក្ខិបន្តេបិ មំ មន្ទុន្តេបិ(๑) ចាណិនា
អាលម្ពានេ ន កុប្បាមិ សីលខណ្ឌកយា មម ។
សកជីវិតបរិច្ចាគោ តិណាគោបិ លហុគោ មយិ
សីលវីតិក្កមោ មយ្ហំ បហវី ខុទ្ទជា វិយ ។
និរន្តរំ ជាតិសតំ ចជេយ្យំ មម ជីវិតំ
នេវ សីលំ បភិន្ទេយ្យំ ចតុន្នំ ទីឃនខោតុបិ ។
អបិចាហំ សីលរក្ខាយ សីលចារមិហរាយា
ន ភាយេមិ ចិត្តេ អញ្ញទត្ថុ បក្ខិបន្តំបិ បេន្តភេតិ ។

ភូរិទត្តចរិយំ ទុតិយំ ។

តតិយំ បម្បេយ្យចរិយំ

(๑๓) បុជាបរំយនាខោមិ ចម្បេយ្យគោ មហិទ្ធិកោ
តនាបិ ឆទ្ទិគោ អាសិំ សីលពូតសមប្បិតោ ។

---

๑ ឱ. ម. សម្ពុន្តេបិ ។

កាលអាលម្ពានព្រាហ្មណ៍ ជាក់តថាក្នុងកំប្រុងក្តី ញុំាញីតថាគតដោយដៃក្តី តថាគតមិនខឹងនឹងអាលម្ពានព្រាហ្មណ៍ ព្រោះតថាគតខ្ជាប់ជាប់សីល ។ ការបរិច្ចាគជីវិតនៃខ្លួន របស់តថាគត ជាធម្មជាតិស្រាលជាងបាច់ស្មៅទៅទៀត ឯការប្រព្រឹត្តិកន្លងសីលនៃតថាគត ធ្ងន់ដូចជាការប្រែត្រឡប់ផែនដី ។ តថាគតលះបង់ជីវិត នៃតថាគត អស់រយជាតិមិនមានចន្លោះ តថាគតមិនដែលទំលាយសីល ព្រោះហេតុតែបានជាស្តេចចក្រពត្តិ ក្នុងទ្វីបទាំង ៤ ទេ ។ ចំណែកខាងតថាគតរក្សាសីល (សូម្បីឃើញ) ទូវអាលម្ពានព្រាហ្មណ៍ ជាក់តថាគតក្នុងកំប្រុង ក៏មិនធ្វើចិត្តឲ្យក្រោធមាយ ដើម្បីបំពេញទូវសីលបារមី ។

ចប់ ភូរិទត្តចរិយា ទី ២ ។

ចម្បេយ្យចរិយា ទី ៣

(១៣) ចរិយាដទៃទៀត កាលដែលតថាគត កើតជាស្តេចនាគ ឈ្មោះចម្បេយ្យ(១) មានឫទ្ធិច្រើន កាលនោះ តថាគតជាអ្នកប្រកបដោយធម៌ ជាអ្នកឆ្អែតស្កប់ស្កល់ ដោយសីលនិងវត្ត ។

---

១ មានសឹងមួយឈ្មោះចម្បា នៅត្រង់បន្ទោះដៃខអង្គៈ និងដៃនមគធៈ នៅខាងក្រោមស្មឹងខោះ មានភពនាគមួយ ឈ្មោះចម្បា ស្តេចនាគដែលកើតក្នុងភពនោះ ឈ្មោះចម្បេយ្យ ។ អដ្ឋកថា ។

ตติยំ ปម្បេយ្យបរិយំ

តថាបិ មំ ឆម្ភការំ　　ឧបវុដ្ឋំ ឧទោសដំ

អហិតុណ្ហំកោ កហោត្វាន　　ភជន្ទារម្ភិ កីឡតំ ។

យំ សោ វណ្ណំ ចិន្តយតិ　　ឆលំ វ បីតលេភហិតំ

តស្ស ចិត្តានុវត្តន្តោ　　ហោមិ ចិត្តិតសន្ថវោ ។

ជលំ ការេយ្យំ ឧទកំ　　ឧទកម្ប៊ិ ជលំ ការេ

យទិ ហន្តស្ស ករុបេ្បយ្យំ　　ខណេន ឆារិកំ ករេ ។

យទិ ចិត្តវសី ហោស្សំ　　បរិហាយិស្សាមិ សីហនាទោ

សីលេន បរិហីនស្ស　　ឧត្តមត្ថោ ន សិជ្ឈតិ ។

ការុមំ កិច្ឆតុយំ ការយោ　　ឥធេវ វិការិរីយតុ

ឥទេវ សីលំបិ កិច្ចេយ្យំ　　វិការន្តេ កុសំ វិយោតិ ។

ปម្បេយ្យបរិយំ[1] ตติยំ ។

---

๑ ม. ปម្បេយ្យនាគបរិយំ ។

កាលនោះ ហ្មពស់ចាប់តថាគត ដែលជាអ្នកប្រព្រឹត្តធម៌រក្សា
ទៈជ្ញាសច យកទៅឲ្យលេងលែងឆ្ងាយ ទៀបទ្វារក្រុងនៃស្តេច ។
ហ្មពស់នោះ គិតឲ្យមានពណ៌ខៀវ លឿង ក្រហម តថាគត
ធ្វើតាមចិត្តហ្មពស់ ឲ្យសម្រេចដូចគំនិតដែលគិត ។ តថាគត
អាចនឹងធ្វើទីទួលឲ្យជាទីទឹក ធ្វើទីទឹកឲ្យជាទីទួល បើតថាគត
ខឹងចំពោះហ្មពស់នោះ តថាគតធ្វើឲ្យខ្លួចជាផេះមួយរំពេច ។
បើតថាគត បណ្តាយតាមអំណាចចិត្ត តថាគត នឹងសាប
សូន្យចាកសីល ប្រយោជន៍ដ៏ឧត្តម គឺភាពជាព្រះពុទ្ធ នឹងមិន
សម្រេចដល់តថាគត ដែលសាបសូន្យចាកសីលឡើយ ។
កាយនេះ ទោះបែកធ្លាយរោយរាយលើផែនដីនេះ ឲ្យដូចជា
បុគ្គលរោយខ្សាច់ស្រូវ ក៏តថាគតមិនទំលាយសីលឡើយ ។

ចប់ ចម្បេយ្យចរិយោ ទី ៣ ។

បឋមំ ឆទ្ទន្តជាតកំ

(๑๔) បុនាបរំ យទា ហោមិ ឆទ្ទន្តោ សុសីលវា
អវំ និស្សាយ កយិរោ ខេត្តម្ហិ អកិលិត្តមិ ។
យា មេ ទុតិយិកា អាសិ ព្រាហ្មណី កាឯកាសនិភា
សាបិ វដ្ដេ អនបេក្ខា ខេត្តម្ហិ អកិលិត្តមិ ។
និរាលយា និច្ចពន្ធុ អនបេក្ខា កុលេ កណេ
ចរន្តា តាមនិកមំ ពាហណាសឹ ឧបាគមុំ ។
តត្ថ វាសាម និបកា អសំសដ្ឋា កុលេ កណេ
និរាកុលេ អប្បសទ្ទេ ភជ្ជយ្ហានេ វសាមុភោ ។
ឧយ្យានទស្សនំ គន្ត្វា ភជា អទ្ទស ព្រាហ្មណី
ឧបសន្តម្ហិ មំ(๑) បុច្ឆិ តុយ្ហេសា កា(๒) កស្ស ភរិយា ។

---

๑ ឱ. ម. ឯបគម្ម មមំ ។ ๒ ឱ. ម. កាតិ បទំ នត្ថិ ។

ឆទ្ទន្តជាតក

ចរិយាបិដក ទី ៤

(១៤) ចរិយាដទៃទៀត កាលដែលតថាគត ជាបរិព្វាជក ឈ្មោះឆទ្ទន្តិ ជាអ្នកមានសីលល្អ ឃើញទូរកពថាជារបស់គួរខ្ជាប់ហើយ ក៏ចេញទៅសាងអគិនេស្ក្រម ។ នាងព្រាហ្មណីមានសម្បុរដូចមាស នាងជាភរិយារបស់តថាគត នាងមិនមានអាល័យក្នុងវដ្ដៈ ក៏បានចេញទៅសាងអគិនេស្ក្រមដែរ នាងមិនមានអាល័យ លះបង់ទូរផៅពង្ស មិនជាប់នឹងពួកត្រកូល តថាគតនិងព្រាហ្មណីនោះ ដើរទៅកាន់ស្រុកនិងនិគម ក៏បានចូលទៅកាន់ក្រុងពារាណសី ។ យើងទាំងពីរនាក់ ជាអ្នកមានបញ្ញា នៅជិតក្រុងពារាណសីនោះ មិននៅច្រឡូកច្រឡំក្នុងពួកត្រកូលទេ នៅក្នុងឧទ្យានស្តេច ជាទីមិនមានសំឡេង មិនមានកែវរ ។ ព្រះរាជាទ្រង់ស្តេចទៅឧទ្យាន បានឃើញព្រាហ្មណី ទ្រង់ចូលទៅសួរតថាគតថា ស្រីនេះ ជាភរិយារបស់លោក ឬជាភរិយារបស់អ្នកណា ។

ចតុត្ថំ ចូឡពោធិបរិយំ

ឯវំ វុត្តេ អមាត្តសុត្ត ឥទំ វចនមព្រវី
ឧមយ្ហំ ភរិយា ឯសា សហជម្មា(๑) ឯកសាសនី។
តិស្សា សារត្តកដ្ឋតោ ភាហាបេត្វាន ចេដកេ
ឯបប្ផឡយន្តោ ពលសា អន្តេបុរំ បវេសយិ ។
ឯឧបត្តិកំយា មយ្ហំ សហជាតា(๒) ឯកសាសនី
អាកឌ្ឍិត្វា ឧយន្តិយា តោតោ មេ ឧបបជ្ជថ។
សហ តោបេ សមុប្បន្នេ សីលព្ភតមនុស្សរី
តត្ថេវ តោបំ ឯក្កណ្ហី ជាឧាសឹ វឌ្ឍិតូបរំ ។
យឧំ តំ ព្រាហ្មណី តោចំ តោដ្ឋេយ្យ តំណ្ហាសត្តិយា
ឯវំ សីលំ បកិឌ្ឍេយ្យុំ ពោធិយាយេវ តារណា។
ឧមេ សា ព្រាហ្មណី ឯេស្សា ឧបំ មេ ពលំ ឧវិជ្ជតិ
សព្ពញ្ញុតំ បិយំ មយ្ហំ តស្មា សីលានុរក្ខិស្សន្តិ។

ចូឡពោធិបរិយំ ចតុត្ថំ ។

---

๑ ម. សហជា ។ ๒ ឧ. ម. សហជា ។

ចូឡពោធិចរិយា ទី ៤

កាលព្រះពារាណសី ទ្រង់ត្រាស់សួរយ៉ាងនេះហើយ តថាគតបានទូលព្រះពារាណសីថា ស្រីនេះ មិនមែនជាកវិយារបស់អាត្មាភាពទេ គ្រាន់តែជាស្រីមានធម៌ត្រូវគ្នា មានសាសនាត្រូវគ្នាប៉ុណ្ណោះ ។ ព្រះពារាណសី មានព្រះទ័យប្រតិព័ទ្ធ ចំពោះបរិព្វាជិកានោះ ក៏ប្រើពាជបុរសឲ្យចាប់ សង្កត់សង្កិនដោយកម្លាំង យកចូលទៅខាងក្នុងព្រះពារាជវាំង ។ កាលកវិយា មានជាតិជាមួយគ្នា មានសាសនាត្រូវគ្នា របស់តថាគត ដែលពាជបុរសទាញអូសនាំទៅនោះ សេចក្តីក្រោធ ក៏កើតឡើងដល់តថាគត ។ កាលសេចក្តីក្រោធកើតឡើង តថាគតពិចារណា នូវសីលវត្តផ្តួញផ្តាល់នូវសេចក្តីក្រោធក្នុងទីនោះ មិនឲ្យចំរើនឡើងបាន បើប្រសិនជាអ្នកណាមួយ ចាក់ព្រាហ្មណ៍នោះ ដោយលំពែងដ៏មុត តថាគតក៏មិនទំលាយសីល ព្រោះហេតុនៃពោធិញ្ញាណ ព្រាហ្មណ៍នោះ មិនមែនជាទីស្អប់របស់តថាគតទេ ទាំងកម្លាំងតថាគត ក៏មិនមែនជាមិនមានឡើយ តែសព្វញ្ញុតញ្ញាណ ជាទីស្រឡាញ់របស់តថាគត ព្រោះហេតុនោះ បានជាតថាគតរក្សាសីលតែម្យ៉ាង ។

ចប់ ចូឡពោធិចរិយា ទី ៤ ។

បញ្ចមំ មហិសរាជចរិយំ

(๑๘) យុជ្ឈមានំ យទា ហោមិ មហិសោ(๑) បវនចារណោ
បរិឝ្ឆកាយោ ពលវា មហាឝ្ឆោ ភីមទស្សនោ ។
បញ្ចវេ តិរិទុក្ខេ ច រុក្ខមូលេ ឧភាសយេ
ហោតេត្ថ ឋានំ មហិសានំ តោចិតោចិតមិតមិ ។
វិចរន្តោ ព្រហារញ្ញេ ឋានមទ្ទស ភទ្ទកំ
តំ ឋានំ ឧបគន្ត្វាន តត្ថាមិ ច សយាមិ ច ។
អថេត្ថ កបិមាគន្ត្វា ចាចោ អនរិយោ លហុ
ខេឌ្ឌ ឧលាតេ ភមុកេ មុត្តេតិ ឌិហាឧតិ តំ ។
សកីបិ ធិវសំ ទុតិយំ តតិយំ ចតុត្ថំបិ ច
ទ្វេសតិ មំ សព្ពកាលំ តេន ហោមិ ឧបទ្ទុតោ ។
មមំ ឧបទ្ទុតំ ធិស្វា យក្ខោ មំ ឥធមព្រវិ
ឆាសេហោតំ ឆវំ ចាបំ សិង្គេហិ ច ខុរេហិ ច ។

---

๑ ឝ. ម. មហិឝ្ឆោ វិនចារកោ ។ ម. មហិសោ បវិនចារកោ ។

មហិសរាជចរិយា ទី ៥

(๑๙) មានចរិយាដទៃទៀត កាលតថាគតកើតជាក្របីព្រៃ ត្រាច់ទៅក្នុងព្រៃធំ មានកាយចំរើន មានកម្លាំងច្រើន មានសរីរៈធំជាត់ បើគេឃើញហើយគួរតែខ្លាច ។ ទីនៅនៃក្របីតាំងពាយមានក្នុងទីនោះ គឺញកក្នុំ ផ្លូវដើតក្នុំដែលបុគ្គលទៅបានដោយកម្រ គល់ឈើនិងបឹង សត្វទីមួយ ។ កាលត្រាច់ទៅក្នុងទីនោះ ។ តែងបានឃើញទីដ៏ល្អក្នុងព្រៃធំ ឯតថាគតក៏ចូលទៅកាន់ទីនោះ ឈរផង ដេកផង ។ គ្រានោះ មានស្វាមួយក្នុងព្រៃធំនោះ ជាសត្វលាមក ចោកតាប ឡេះឡោះ មកកាន់ទីនោះ នោម ជុះ ជាក់តថាគត ត្រង់ក ថ្ងាស និងចិញ្ចើម ។ ពានរនោះ ប្រទូស្តនឹងតថាគត អស់មួយថ្ងៃ ពីរថ្ងៃ បីថ្ងៃ បួនថ្ងៃ តថាគតត្រូវពានរនោះ បៀតបៀនសព្វ។ កាល ។ ទេវតាឃើញតថាគត ដែលត្រូវស្វានោះបៀតបៀនហើយ ក៏ពោលពាក្យនេះនឹងតថាគតថា (ម្នាលក្របី) អ្នកចូរញ៉ាំងស្វាលាមកអាក្រក់នេះ ឲ្យវិនាសដោយស្មែងនិងក្រចកទៅ ។

ឆដ្ឋំ វរុមិតបរិយំ

ឯវំ វុត្តេ តទា យក្ខោ អហំ តំ ឥធមព្រវឹ
កឹ តុំ មក្ខេសិ កុណាបេន ចាបេន អនរិយេន មំ ។
យទិហន្តស្ស បកុប្បេយ្យុំ តតោ ហិឝតរោ ភវេ
សីលេញ្ច មេ បតិដ្ឋេយ្យ វិញ្ញូ ច ករហោយ្យុំ ។
ហិឝ្ឆិតា ដីវិតា ភវិ បរិសុទ្ធេន មនំ វរំ
ក្យាហំ ដីវិតហេតូបិ ការហាមិ បរហោឝនំ ។
ហិឝមជ្ឈិមឧក្កដ្ឋេ សហាន្តោ អវមានិតំ
ឯវំ លភតិ សប្បញ្ញោ អនសា យថា បត្ថិតន្តិ ។

មហិសរាជចរិយំ បញ្ចមំ ។

ឆដ្ឋំ វរុមិគបរិយំ

(๑๖) បុឝាបរំ យទា ហោមិ សុតត្តកនកសន្និភោ[๑]
មិគរាជា វរុ ឝាម បរមសីលសមាហិតោ ។

๑ ម. សុទ្ធន្តកនកសន្និភោ ។

កាលទេវតាពោលយ៉ាងនេះហើយ តថាគតបានទិយាយតបទៅ
នឹងទេវតានោះវិញថា (ម្នាលទេវតា) បើទុកជាអ្នកប្រឡាក់ខ្ញុំ
ដោយសាកសព លាមក ឬកកាប ដូចម្តេចក៏ដោយ ក៏ខ្ញុំមិន
ធ្វើតាមពាក្យអ្នកឡើយ ។ ព្រោះថា បើខ្ញុំទំនឹងនឹងស្មានេះ ខ្ញុំជា
បុគ្គលឬកកាប ជាងស្មានោះទៅទៀត សីលរបស់ខ្ញុំនឹងបែក
ធ្លាយផង វិញ្ញាណទាំងឡាយ នឹងតិះដៀលដល់ខ្ញុំផង ។ ការស្លាប់
ដោយសេចក្តីបរិសុទ្ធិ ប្រសើរជាងការរស់នៅ ដែលពួកអ្នកប្រាជ្ញ
តិះដៀល បើយ៉ាងនេះ ឲ្យខ្ញុំធ្វើនូវការបៀតបៀនអ្នកដទៃ ព្រោះ
ហេតុតែជីវិត (របស់ខ្លួន) ដូចម្តេចកើត ។ បុគ្គលប្រកប
ដោយប្រាជ្ញា កាលអត់ទ្រាំ ចំពោះសេចក្តីមើលងាយ (របស់
ពួកជនដទៃ) ក្នុងហេតុយ៉ាងមុតុ មជ្ឈិម និងទុក្កិដ្ឋ រមែង
បានសម្រេច ដូចសេចក្តីប្រាថ្នាក្នុងចិត្ត យ៉ាងនេះឯង ។

ចប់ មហិសរាជចរិយោ ទី ៥ ។

រ៉ូមិគបរិយោ ទី ៦

(១៦) មានចរិយាដទៃទៀត កាលតថាគតកើតជាស្តេចម្រឹគ ឈ្មោះ
រ៉ូរុ សម្បុរស្បែកដូចមាសដែលជាងដុតល្អ ប្រកបដោយសីលដ៏ឧត្តម ។

រម្មេ បនេសេ រម្មណីយេ វិវិត្តេ អមនុស្សកេ

តត្ថ វាសំ ឧបគញ្ឆឹ កដ្ឋាភូលេ មនោរមេ ។

អថ ឧបរិ កដ្ឋាយ ឆឌ្ឌេកេហិ បរិបីឡិតោ

បុរិសោ កដ្ឋាយ បតតិ ជីវាមិ វា មរាមិ វា ។

រត្តិន្ទិវំ សោ កដ្ឋាយ វុយ្ហមានោ មហោឌកេ

វវដ្ឋោ ភាវុណាំ រវំ មជ្ឈេ កដ្ឋាយ កច្ឆតិ ។

តស្សាហំ សទ្ទំ សុត្វាន ភាវុណាំ បរិទេវតោ

កដ្ឋាយ តីរេ ឋត្វាន អវុច្ឆឹ ភោសិ ភុំ នរោ ។

សោ មេ តុដ្ឋោ វិយាភាសិ អត្តនោ ភារណាំ តទា

ឆឌ្ឌេកេហិ កិតោ តសិតោ បក្ខន្ទោ មំ មហាឧទឹ ។

តស្ស ភត្តាន ភារុញ្ច ចជិត្វា មម ជីវិតំ

បរិសិត្វា ឩមារិន្ទស្ស អនុភារម្ហិ រត្តិយា ។

កាលនោះ ប្រទេសដែលគួរឲ្យត្រេកអរ គួរឲ្យរីករាយ ជាប្រទេសស្ងាត់សូន្យ មិនមានមនុស្ស នៅជិតច្រាំងទន្លេគង្គា គួរជាទីរីករាយនៃចិត្ត តថាគតបានចូលទៅនៅក្នុងទីនោះ ។ កាលនោះ មានបុរសម្នាក់ (ចំពាក់បំណុលគេ) ត្រូវពួកម្ចាស់ទ្រព្យតឹងតែងខ្លាំង ក៏លោតទម្លាក់ខ្លួនចុះ ក្នុងទីខាងលើទៃទឹកទន្លេគង្គា ដោយគិតថា អញរស់ក៏ដោយ ស្លាប់ក៏ដោយ ។ បុរសនោះ ត្រូវទៃទឹកទន្លេគង្គា កួចទៅក្នុងទឹកជ្រៅ អស់មួយយប់មួយថ្ងៃ ស្រែកនូវសម្រែកគួរអាណិត អណ្តែតទៅក្នុងកណ្តាលទន្លេ ។ តថាគតឮសម្លេងនៃបុរសនោះ កំពុងឱ្យកខ្លួល គួរអាណិត បិតនៅទៀបឆ្នេរនៃស្ទឹង ក៏ស្រែកសួរថា អ្នកជាមនុស្សឬ ។ បុរសនោះ ដែលតថាគតសួរហើយ ក៏ប្រាប់ហេតុរបស់ខ្លួន ក្នុងកាលនោះថា ខ្ញុំភ័យតក់ស្លុតខ្លាំងនឹងពួកម្ចាស់បំណុល ហើយស្ទុះមកក្នុងស្ទឹងធំនេះ ។ តថាគតមានសេចក្តីអាណិត ចំពោះបុរសនោះ ក៏ប្រប៉ុយលះបង់ជីវិតរបស់ខ្លួន ចូលទៅនាំយកបុរសនោះមក ក្នុងកាត្រដ៏ធំធឹត ។

អដ្ឋិមំ រូបមិតបរិយំ

អសប្បុគ្គលសញ្ញាយ តស្សាហំ ឥធមព្រវឹ
ឯកន្តំ វនំ យាចាមិ មា មំ កស្សចិ ជានឧ ។
ឧភវំ កត្តាន អាចិក្ខិ បុច្ឆិតោ ឆឧហេតុកោ
ភជាំ សោ កហោត្តាន ឧបកញ្ចិ មមន្តិកំ ។
យាវតា ការណំ សព្ពំ រញ្ញោ អារោចិតំ មយា
ភជា សុត្តាន វចនំ ឧសុំ តស្សុ បកប្បយិ ។
ឥដេវ ឃាតយិស្សាមិ មិត្តទុព្ភឹ អនរិយំ
តមហំ អនុរក្ខន្តោ ឯម្ហិឧំ មម អត្តនា ។
តំដ្ឋ តេ សោ មហាភជ ការមការេ ភវាមិ តេ
អនុរក្ខឹ មម សីលំ ជារក្ខឹ មម ជីវិតំ
សីលវា ហិ តជា អាសឹ ពោធិយាយេវ ការណាតំ។

រូបមិតបរិយំ ជដ្ឋិមំ ។

តថាគតដឹងនូវកាលនៃបុរសនោះ ជាត់សេចក្តីលំបាកហើយ
ក៏ពោលពាក្យនេះ នឹងបុរសនោះថា ខ្ញុំសូមពាមួយនឹងអ្នកថា
ចូរអ្នកកុំច្រាប់រូបខ្ញុំ ដល់អ្នកណាមួយឡើយ ។ បុរសនោះទៅ
កាន់នគរវិញ ស្តេចស្បែ ហេតុតែចង់បានទ្រព្យ ក៏ក្រាបទូល
(ដល់ស្តេច) ហើយនាំស្តេចចូលទៅកាន់សំណាក់តថាគត ។
តថាគត ច្រាប់ហេតុសព្វគ្រប់ដល់ស្តេច ស្តេចលុះបានស្តាប់
ពាក្យនោះហើយ ក៏បានសម្រេចព្រះទ័យថា ត្រូវសម្លាប់បុរស
នេះ ដោយកូនសរ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) អញនឹងសម្លាប់បុរស
ទ្រុស្តមិត្ត ដ៏អាក្រក់ ក្នុងទីនេះ ។ តថាគតកាលរក្សានូវបុរស
នោះ ក៏ស៊ប់ចូលក្នុងខ្លួនបុរសនោះ ដោយខ្លួនរបស់តថាគត (ក្រាប
ទូលថា) បពិត្រមហារាជ បុរសនុ៎ះ ចូរស់នៅចុះ សូមព្រះ
អង្គធ្វើខ្ញុំព្រះអង្គតាមច្រាប់ថាវិញ ។ តថាគតរក្សាសីល របស់
តថាគត មិនរក្សាជីវិត របស់តថាគតឡើយ ជាន់ក្នុងកាល
នោះ តថាគតកាន់សីលបរិបូរ ព្រោះហេតុតែពោធិញ្ញាណ ។

ចប់ រ្យមិតចរិយាទី ៦ ។

សត្តមំ អាឥដ្ឋចរិយំ

(๑๗) បុរោហិតោ យទា ហោមិ ជដិលោ ឧក្កតាបនោ
មានត្ថទ្ធោ ជាម ជាមេន សីលវា សុសមាហិតោ។
អហញ្ច ព្រាហ្មណោ ឯកោ តង្កាក្ករេ វសាមុភោ
អហំ វសាមិ ឧបរិ ហេដ្ឋា វសតិ ព្រាហ្មណោ។
វិចរន្តោ អង្គកម្មាយ ឧទ្ធម្មេ អស្សមទ្ទស
តត្ថ មំ បរិភាសិត្វា អភិសបិ មុទ្ធជាលនំ ។
យទិ មន្តស្ស បកុព្ភេយ្យំ យទិ សីលំ ន តោមយេ
ឯសោកេត្ថានហន្តស្ស ភវេយ្យំ ជាវិតក្ខយំ ។
យំ សោ តទា មំ អភិសបិ ភុបិតោ ទុដ្ឋមានសោ
តស្សេវ មន្តភេ ឯបតិ យោកេនតំ បមោចយឹ។
អង្គារក្ខឹ មម សីលំ ជារក្ខឹ មម ជីវិតំ
សីលវា ហិ តទា អាសឹ ពោធិយាយេវ ការណាតិ។

អាឥដ្ឋចរិយំ សត្តមំ ។

មាតង្គបរិយា ទី ៧

(១៧) មានចរិយាដទៃទៀត កាលតថាគត កើតជាដដិលតាបស ឈ្មោះមាតង្គៈ មានតបៈខ្ពង់ខ្ពស់ មានសីលបរិសុទ្ធ មានចិត្តតម្កល់មាំល្អ ។ ជនពីរនាក់ គឺតថាគត និងព្រាហ្មណ៍ នៅជិតឆ្នេរទន្លេគង្គា តថាគតនៅខាងលើខ្សែទឹក ឯព្រាហ្មណ៍នៅខាងក្រោមខ្សែទឹក ។ ព្រាហ្មណ៍ កាលដើរទៅតាមឆ្នេរទន្លេ បានបើញអាស្រមតថាគត នៅខាងលើខ្សែទឹក ក៏ប្រទេចផ្តាសាតថាគតក្នុងទីនោះ ហើយជាក់សម្បថថា (ចូរឲ្យក្បាលអ្នក បែកជា ៧ ភាគ ក្នុងថ្ងៃទី ៧) ។ បើតថាគតខឹងនឹងព្រាហ្មណ៍ មានតែតថាគតមិនរក្សាសីល តថាគតទឹងក្រឡេកមើលព្រាហ្មណ៍នោះ ហើយធ្វើឲ្យឆេះទៅជាផេះក៏បាន ។ កាលណោះ ព្រាហ្មណ៍នោះ មានចិត្តប្រទូស្តខឹង ជាក់សម្បថដល់តថាគត ដោយទុប្បាយណា សម្បថនោះ បែរជាធ្លាក់លើក្បាលព្រាហ្មណ៍នោះវិញ តថាគតដោះព្រាហ្មណ៍នោះ ឲ្យរួចពីកសម្បថដោយទុប្បាយនោះ ។ តថាគតរក្សាសីល របស់តថាគត មិនរក្សាជីវិត របស់តថាគតឡើយ បានជាក្នុងវេលានោះ តថាគតកាន់សីលម៉ត់ចត់ ព្រោះហេតុនៃពោធិញ្ញាណ ។

ចប់ មាតង្គបរិយា ទី ៧ ។

អដ្ឋមំ ធម្មទេវិបុត្តចរិយំ

[๑๘] បុន្ទាបរំ យទា ហោមិ មហោសត្ថោ(๑)មហិទ្ធិកោ
ជម្ពោ ទ្វាម មហាយត្ថោ សព្ពលោកានុកម្បកោ ។
ឧសក្កុសលកម្មបថេ សមាទបេត្វោ មហាជនំ
ចតូមំ តាមនិកមំ សមិត្តោ សបរិវជោ ។
ចាចោ កាទរិយោ យត្ថោ ធីបេត្វោ ឧស ចាបកេ
សោបេត្ត មហិយោ ចរតំ សមិត្តោ សបរិវជោ ។
ជម្ពាធី អជម្ពោ ច ខុកោ បក្ខិកោ មយំ
ឧរេ ឧរំ យជយត្ថោ សមិម្ហា បដិបថេ ខុកោ ។
កលហោ វត្តតី កេស្មា(๒) កលហ្យាណាចាបកស្សច
មក្កា ខុក្កមនត្តាយ មហាយុទ្ធោ ឧបដ្ឋិតោ ។
យទិមាត្តសរ្ជបកុម្បយ្យុំ យទិ កិន្តេ តោកុណំ
សមា បរិវត្តសរ្ជ រជក្ខំ កាវេយ្យមំ ។

---

๑ ឱ. មហាយត្ថោ ។ ម. មហាបត្ថោ ។ ๒ ឱ. អស្មា ។

ធម្មទេវបុត្តបរិយោ ទី ๘

(๑๘) មានចរិយោដទៃទៀត កាលតថាគត កើតជាទេវបុត្ត មានអានុភាពធំ ឈ្មោះធម្មៈ មានសក្តិធំ មានឫទ្ធិច្រើន ជាអ្នកអនុគ្រោះដល់សត្វលោកទាំងពួង ។ កាលនោះ តថាគត ញុំាងមហាជនឲ្យតម្កល់នៅក្នុងកុសលកម្មបថ ๑๐ ត្រាច់ទៅក្នុងស្រុកនិងនិគម ជាមួយនឹងមិត្រ ជាមួយនឹងជនជាបរិវារ ។ មានទេវបុត្តមួយអង្គ មានធម៌ាលាមក កំណាញ់ស្វិតស្វាញ សម្តែងនូវធម៌ាលាមក ๑๐ ប្រការ ទេវបុត្តនោះត្រាច់ទៅលើផែនដីដ៏ធំ ក្នុងជម្ពូទ្វីបនេះ ជាមួយនឹងមិត្ត ជាមួយនឹងជនជាបរិវារ ។ យើងជាទេវបុត្តទាំងពីរនាក់ គឺទេវបុត្តអ្នកពោលនូវធម៌ា និងទេវបុត្តអ្នកពោលនូវអធម៌ា ទៅជាសត្រូវនឹងគ្នា យើងទាំងពីរនាក់ ត្រូវបវេចប៉ះទឹមដោយទឹម ក្នុងផ្លូវដួបគ្នា ។ ដម្ងោះជាហេតុញុំាងភ័យឲ្យកើត ប្រព្រឹត្តទៅដល់កល្យាណ-ទេវបុត្តនិងបាបទេវបុត្ត មហាសង្គ្រាមក៏តាំងឡើង ដើម្បីប្រដែងផ្លូវគ្នា ។ បើតថាគតខឹងនឹងអធម្មទេវបុត្ត មានតែតថាគតទំលាយតបាគុណ គឺសីលដ៏ប្រសើរ តថាគតគប្បីធ្វើនូវអធម្ម-ទេវបុត្តនោះ ព្រមទាំងជនជាបរិស័ទឲ្យទៅជាធូលីក៏បាន ។

អបិចាហំ សីលវន្តាយ ឯញ្ញាបេត្វាន មាតរំ
សហ ជនេនោក្កមិត្វា បដិ ចាបស្ស ធាសហំ ។
សហ បជនោ ឧក្កន្តេ កត្វា ចិត្តស្ស ឯកតឹ
វិវរិំ អធាសិ បមវឹ ចាបយក្ខស្ស តាវតេតិ ។

ធម្មទេរិបុត្តចរិយំ អដ្ឋមំ ។

ឥរិមំ ជយទិសចរិយំ

(๑๙) បញ្ចាលរដ្ឋេ ឧករវរេ កបិលាយំ បុរុត្តមេ
រាជា ជយទិសោ នាម សីលកុណាមុចាកតោ ។
តស្ស រញ្ញោ អហំ បុត្តោ សុតនម្នោ សុសីលវា
អលីនសត្តោ កុណាវា អនុរក្ខបរិជនោ សទា ។
បិតា មេ មិតវំ កត្វា ទោរិសាទិំ ឧចាកមិ
សោ មេ បិតុមក្កហោសិ អាក្កោសិ មម មា ចលិ ។

ប៉ុន្តែតថាគតរំលត់ចិត្ត ដើម្បីរក្សាសីល តថាគតព្រមទាំងជនជាបរិស័ទក៏បរភៀស បើកផ្លូវឲ្យចាបទេវបុត្ត ។ កាលតថាគតព្រមទាំងជនជាបរិស័ទ រំលត់ចិត្ត បរភៀសអំពីផ្លូវហើយ មហាប្រថពី ក៏ស្រូបចាបទេវបុត្ត ក្នុងខណៈនោះ ។

ចប់ ធម្មទេវបុត្តបរិណាម ទី ៨ ។

ជយទិសបរិយោ ទី ៩

(๑๙) មានស្តេចមួយអង្គ ព្រះនាមជយទិស ប្រកបដោយសីលគុណ ក្នុងក្រុងដ៏ឧត្តម ឈ្មោះកប្បិលា ជាក្រុងដ៏ប្រសើរក្នុងជម្ពូទ្វីបពេញ ។ តថាគត កើតជាព្រះពោធិសត្ត របស់ស្តេចនោះ ឈ្មោះអលីនសត្តកុមារ ជាអ្នកលេងល្បែងក្នុងធម៌ មានសីលដ៏ល្អ ប្រកបដោយមហាបុរិសគុណ ជាអ្នករក្សាទ្វារជនជាបរិវារ សព្វកាល ។ បិតារបស់តថាគត ចូលទៅប្រពាធម្រឹគ (ក្នុងព្រៃ) ជ្រលងភ្នំ ទៅកាន់សំណាក់យក្ស ឈ្មោះចុរិសាទយក្សនោះចាប់ស្តេចជយទិស ជាបិតានៃតថាគត (ហើយនិយាយថា) អ្នកត្រូវជាអាហាររបស់យើងហើយ អ្នកកុំកម្រើកឡើយ ។

តស្ស តំ វចនំ សុត្វា កីតោ តស៑តវេធិតោ

ឧុក្កម្ភោ អហុ តស្ស ធិស្វាន ចោរិសាធកំ ។

មិកវំ កហេត្វា មុញ្ចិស្សុ កត្វា អាកមនំ បុន

ព្រាហ្មណស្ស ធនំ ទត្វា បិតា អាមន្តយី មមំ ។

វដ្ដំ បុត្ត បដិបជ្ជ មា បមជ្ជ បុរំ ឥធំ

កតំ មេ ចោរិសាធេន មម អាកមនំ បុន ។

មាតុបិតុញ្ច វដ្ដេត្វា ធម្មិធត្វាន អត្តនំ

ធិក្ខមិត្វា ធនុំ ខក្កំ ចោរិសាធមុចាកមិ ។

សសត្តហត្ថបកតំ កធាធិ សោ តសិស្សតិ

តេន កិច្ចិស្សតិ សីលំ បរិត្តាសំ កតេ មយិ ។

សីលខណ្ឌកយា មយ្ហំ តស្ស ឆេស្សន្តិ ព្យាហរី

មេត្តចិត្តោ ហិតជ្ឈធី ឥធំ វចនមព្រវី ។

បិតារបស់តថាគតនោះ លុះឮពាក្យរបស់យក្ខិនីបុត្តនោះ ហើយ
ក៏ភ័យ តក់ស្លុត ញ័រន្ធត់ រឹងភ្លៀតាំងពីរ បិតានៃតថាគតនោះ
ឈរនៅស្ងៀម មិនអាចនឹងរត់ចេញទៅបាន ព្រោះឃើញស្តេច
ចោរិសោ ។ ព្រះរាជាទ្រង់អង្វរថា សូមអ្នកយកសាច់ម្រឹគនេះចុះ
សូមលែងខ្ញុំ ខ្ញុំនឹងឲ្យទ្រព្យដល់ព្រាហ្មណ៍ រួចហើយនឹងត្រឡប់
មកវិញ ។ បិតាហៅតថាគតមកប្រាប់ថា ម្នាលកូន អ្នកចូរគ្រប់
គ្រងរាជ្យ ចូរកុំប្រមាទបុរីនេះឡើយ ដែលអញបានត្រឡប់មក
វិញនេះ ព្រោះតែអញបានប្តេជ្ញា ជាមួយនឹងយក្សចោរិសោ ។
តថាគត ថ្វាយបង្គំព្រះមាតានិងព្រះបិតា ហើយនិម្មិតខ្លួនកាន់ធ្នូ
និងព្រះខាន់ ចេញអំពីនគរ ដើរចូលទៅរកចោរិសោយក្ស ។
(តថាគតគិតថា យក្សនោះបើឃើញតថាគត) មានគ្រឿង
សាស្ត្រាវុធទៅកន្លងដៃ ក៏នឹងតក់ស្លុត កាលបើតថាគតធ្វើយក្ស
នោះឲ្យតក់ស្លុត សីលរបស់តថាគត នឹងបែកធ្លាយ ដោយការ
ញាំងសេចក្តីតក់ស្លុត ឲ្យកើតដល់យក្សនោះ ។ (លុះគិតឃើញ
យ៉ាងនេះ) តថាគតមិនពោលពាក្យជាទីស្អប់ ទៅរកយក្សនោះ
ទេ ព្រោះការខ្ចាចជាប់សីល នៃតថាគត តថាគតមានមេត្តាចិត្ត
ពោលតែពាក្យមានប្រយោជន៍ ហើយបានពោលនូវពាក្យនេះថា

ឧដ្ឋលេហិ មហាអក្ខី បបតិសប្បាមិ រុក្ខតោ
សុបក្កកាលមញ្ញាយ(๑) ភក្ខាយ តំ បិតាមហា ។
តតិ សីលវតំ ភោត្តុ ជារក្ខី មម ជីវិតំ
បញ្ចាជេសិ មមាត្តសា សនា ចាណាតិចាតិកត្តិ។

ជយទិសចរិយំ តតិយំ ។

ទុសមំ សង្ខបាលចរិយំ

(๒๐) បុនាបរំ យនា ភោមិ សង្ខចាលោ មហាទ្វិកោ
ធាឈារុណោ(๒) ឃោរវិសោ ទ្វិជិវ្ភោ ឧរគាកិភូ ។
ចតុប្បថេ មហាមគ្គេ ជាជាជនសមាកុលេ
ចតុភោ អង្គេ អធិដ្ឋាយ តត្ថ ភាសមកប្បយឹ ។
ឆវិយា ចម្មេន មំសេន ញ្ហារូហិ អដ្ឋិភោហិ ភ
យស្ស ឯតេន ភោរណីយំ ឥទ្ធិយេវ ហោតុ សោ ។
អទ្ធសំសុ ភោជបុត្តា ខត្តិ លុទ្ធា អភារុណា
ឧបភក្ខំ មមំ តត្ត ឧណ្ហាមុក្ខរចាណិនោ ។

---

๑ ឱ. សម្បត្តកាលមញ្ញាយ ។ ម. សម្បក្កកាលមញ្ញាយ ។ ๒ ឱ. ម. ទាហារុណោ ។

ចូរលោកតាដុតក្តៅឲ្យឆេះខ្លាំងឡើង ខ្ញុំនឹងលោតពីដើមឈើនេះទម្លាក់៧ (ក្នុងក្តៅនោះ) បពិត្រជីតា បើលោកតាដឹងនូវកាលនៃសាច់នោះឆ្អិនល្អហើយ ចូរបរិភោគសាច់នោះចុះ ។ ព្រោះហេតុបិតាមានសីល ដូចរៀបរាប់មកនេះ តថាគតមិនរក្សាជីវិត របស់តថាគតទេ តថាគតញុំាងបុរិសាទ ជាអ្នកធ្វើអំពើបាណាតិបាត ឲ្យវៀរចង់អំពើអាក្រក់ សព្វកាល ។

ចប់ ឯយទិសចរិយា ទី ៩ ។

សង្ខបាលចរិយា ទី ១០

(๒๐) មានចរិយាដទៃទៀត កាលតថាគតកើតជាស្តេចនាគឈ្មោះសង្ខបាល មានឫទ្ធិច្រើន មានចង្កូមជាអាវុធ មានពិសដ៏ពន្ធឹក មានអណ្តាតពីរ ជាសត្វគ្របសង្កត់នូវគជាតិ ។ តថាគត អធិដ្ឋានអង្គទាំង ៤ ដ៏ផូរផង់ ៤ ជាកន្ទែងទៅមកនៃជនផ្សេង ។ ហើយសម្រេចនូវការនៅក្នុងទីនោះ ។ បុគ្គលណា មានតិច្ចគួរធ្វើដោយអវយវៈនេះ គឺសម្បុរថ្លៃ សែ្បកសាច់ សរសៃ និងឆ្អឹង បុគ្គលនោះ ចូរនាំយកអវយវៈដែលអញឲ្យហើយចុះ ។ កូនព្រាននៃព្រៃទាំងឡាយ ជាមនុស្សព្រឹងត្អឹងអាក្រក់ ឥតមានសេចក្តីអាណិតអាសូរ មានដំបងដ៏ធ្ងន់ក្នុងដៃ បានឃើញតថាគត ហើយដើរចូលមកក្នុងទីនោះ ។

ឥស្សុទ្ធាទំ

ជាសាយ វិនិវិដ្ឋត្តា ឧដ្ឋុដ្ឋេ បដ្ឋិកណ្ឌកេ
តាវេ អាភេយយិត្វាន តោវមុត្តា មារំសុ មំ ។
សសាគរន្តំ បឋវឹ សកានឧំ សបព្ភតំ
ឥច្ឆមានោ ចហន្តត្ត ជាសវាតេន ឈាបយេ។
ស្វលេហំ វិដ្ឋយន្តេបិ តោដ្ឋយន្តេបិ សត្តកំ
តោវមុត្តេ ន តុប្បាមិ ឯសា មេ សីលចារមីតិ។

សង្ខបាលជាតកំ ទសមំ ។

ឥស្សុទ្ធាទំ

ហត្ថិនាគោ ភូរិទត្តោ ចមេរ្យយោ ពោធិ អាហិសោ
រូបមាតជ្ជនម្មោ ច អត្រជោ ច ជយទ្ទិសោ ។
ឯតេ សព្ពេ សីលពលា បរិក្ខារ បនេសិតា
ជីវិតំ បរិរក្ខិត្វា សីលានិ អនុរក្ខិសុំ ។
សង្ខបាលសរូបេ សតោ សព្ពាសាលំបិ ជីវិតំ
យស្ស តាសរូបិ និយ្យន្តិ តស្មា សា សីលចារមីតិ។

សីលចារមិនិទ្ទេសោ និដ្ឋិតោ ។

កូនព្រានព្រៃតាំងឡាយ បានចោះតថាគតត្រង់ច្រមុះ កន្ទុយ
ខ្នង ទងក ហើយលើកតថាគតដាក់កងសង្រែក រែកយក
ទៅ ។ តថាគត បើប្រាថ្នាទន់ធើទូរមហាប្រថពី ដែលមាន
សមុទ្រជាទីបំផុត ព្រមទាំងឈើព្រៃ ព្រមទាំងភ្នំ ឲ្យនេះខ្លួច
ទៅជានេះ ដោយឰស្លាមច្រមុះ ក្នុងទីនោះ តំបាន ។
(ប៉ុន្តែ) តថាគត មិនខឹងនឹងកូនព្រានព្រៃតាំងឡាយ ដែល
ចោះដោយដែកស្រួច ទងចាក់ដោយលំពែងតាំងឡាយឡើយ
នេះជាសីលបារមីរបស់តថាគត ។

ចប់ សង្ខបលបរិយោ ទី ១៤ ។

ឧទ្ទានដែលបរិយោគនោះ

សីលវនាគបរិយោ ១ កូរិខត្តបរិយោ ១ បម្បេយ្យបរិយោ ១
ចូឡសោធិបរិយោ ១ មហិសរាជបរិយោ ១ រុរុមិគបរិយោ ១
មាតង្គបរិយោ ១ ទេវធម្មបុត្តបរិយោ ១ ជយទិសបរិយោ ១
សង្ខបាលបរិយោ ១ ។ បរិយោតាំងអស់នោះ តថាគតសម្តែង
ហើយថា មានសីលជាកម្លាំង ជាបរិក្ខារ តថាគតបានគ្រប់
គ្រងជីវិត រក្សាសីល ។ កាលតថាគត ជាសង្ខបាលនាគរាជ
បានប្រគល់ជីវិតឲ្យដល់បុគ្គលណាមួយ សព្វ ។ កាល ហេតុ
នោះ បារមីនោះ ជាសីលបរមត្ថបារមី (នៃតថាគត) ។

ចប់ សីលបារមីនិទ្ទេស ។

នេក្ខម្មាទិបារមិតា

បឋមំ យុធញ្ជយចរិយំ

[๒๑] យទាហំ អមិតយសោ ភវិបុត្តោ យុធញ្ជយោ
ឧស្សាវពិន្ទុំ សុរិយាតបេ បតិតំ និស្សាយ សំវិជឺ ។
តមេកទិវសឺ កត្វា សំវេគមានុព្រូហយឺ
មាតុបិតុញ្ច វន្ទិត្វា បព្ភជមនុយាចិហំ ។
យាចន្តិ មំ បញ្ចលិកា សនេកមា សរដ្ឋកា
អជ្ជេវ បុត្ត បដិបជ្ជ ឥទ្ធឺ ជឺតំ មហាមហឺ ។
សកដកេ សឌ្ឍិភោជេ(๑) សនេកមេ សរដ្ឋកេ
ករុណំ បរិទេវន្តេ អនបេក្ខោ បរិច្ចជឺ ។
តេសំ បមុខវរដ្ឋឺ ញាតិបរិជនំ យសំ
ចជមានោ ន ចិន្តេសឺ ពោធិយាយេវ ការណា ។

---

๑ ម. សហោភោជេ ។

នេក្ខម្មទិបារមី

យុធញ្ជយចរិយា ទី ១

[๒๑] កាលដែលតថាគត កើតជាពាជបុត្ត (នៃនេស្ដចសព្វទត្ត) ឈ្មោះយុធញ្ជយ ជាពាជកុមារមានបរិវារនិងយស ពាប់មិនបាន ក្នុងកាលនោះ តថាគតកើតសេចក្ដីសង្វេគ ព្រោះឃើញដំណាក់ទឹកសន្សើម ដែលរីងហួតដោយកំដៅព្រះអាទិត្យ ។ តថាគតយកដំណាក់ទឹកសន្សើមនោះជាអធិបតី ចម្រើនន្ទូវសេចក្ដីសង្វេគ ថ្វាយបង្គំព្រះមាតានិងព្រះបិតា ហើយសូមបព្វជ្ជា ។ ពួកពាជបុរសព្រមទាំងអ្នកនិគម អ្នកនៅក្នុងដែន ផ្គងអញ្ជលីអង្វរតថាគតថា បពិត្រព្រះពាជបុត្ត សូមព្រះអង្គម្ចាស់គ្រប់គ្រងមហាប្រថពី ដែលសម្រេចដោយសម្បត្តិដ៏ស្កុកស្កម្ភ ក្នុងថ្ងៃនេះចុះ ។ តថាគតមិនមានអាល័យ លះបង់ពាជបុរស ព្រមទាំងស្ដេច ស្រីស្នំ អ្នកនិគម និងអ្នកនៅក្នុងដែន ដែលកំពុងខ្សឹកខ្សួលគួរឲ្យអាណិត ។ តថាគតលះបង់ពាជ្យលើដែនដី ញាតិ ជនជាបរិស័ទ និងយសទាំងអស់ ឥតមានគិតដល់ ព្រោះហេតុពោធិញ្ញាណតែម្យ៉ាង ។

ទុតិយំ សោមនស្សចរិយំ

មាតា បិតា ន មេ ទេស្សា ន បិ មេ ទេស្សា

មហាយសា(๑)

សព្ពញ្ញុតំ បិយំ មយ្ហំ តស្មា រជ្ជំ បរិច្ចជិន្តិ ។

ឃុតញ្ញយចរិយំ បឋមំ ។

ទុតិយំ សោមនស្សចរិយំ

(๒๒)បុនាបរំ យទា ហោមិ ឥន្ទូបត្តេ(๒) បុរត្ថមេ

កាមិតោ ឧយិតោ បុត្តោ សោមនស្សតិវស្សតោ ។

សីលវា កុណសម្បន្នោ កល្យាណបដិភានវា

វុឌ្ឍាបចាយី ហិរិមា សន្តុហោតុ ន តោវិតោ ។

តស្ស វញ្ញោ បដិកវេ អហោសិ កុហកតាបសោ

អាភមំ មាលាកច្ឆញ្ច ភេបយិត្វាន ជីវតិ ។

តមហំ ឧិស្វាន កុហកំ ជុសភសីវំ អតណ្ហាលំ

ឧមំវ អន្តោ សុសិរំ កទលីវ អសារកំ ។

---

๑ ម. នបិ ទេស្សំ មហាយសំ ។ ម. នបិ មេ ទេស្សំ មហាយសំ ។ ๒ ម. ឥន្ទូបត្តេ ។

មាតាបិតា មិនមែនជាទីស្អប់របស់តថាគតទេ ទាំងយសដ៏ធំ ក៏មិនមែនជាទីស្អប់ របស់តថាគតដែរ តែសព្វញ្ញុតញ្ញាណ ជាទីស្រឡាញ់ របស់តថាគត ព្រោះហេតុនោះ បានជាតថាគតលះបង់ពាជ្យ ។

សោមនស្សជាតិយោ ទី ๒

(๒๒) មានចរិយោជនៃទៀត កាលដែលតថាគត កើតជាពាជបុត្ត (នៃស្តេចកុរុពាជ) ក្នុងឥន្ទបត្តបុរីដ៏ឧត្តម មានឈ្មោះប្រាកដថា សោមនស្សកុមារ ជាពាជបុត្រដែលជនទាំងឡាយ មានមាតាបិតាជាដើម ស្រឡាញ់ ពេញចិត្តក្រៃលែង ជាអ្នកមានសីល ប្រកបដោយគុណ មានសំដីពីពោះ គោរពកោតក្រែងចាស់ព្រឹទ្ធាចារ្យ មានហិរិទាំងមានសេចក្តីឈ្លាសវៃ ក្នុងសង្គហធម៌ (៤ យ៉ាង) ។ មានតាបសកុហកម្នាក់ ជាអ្នកស្និទ្ធស្នាលនៃស្តេចកុរុនោះ ជាំសួនច្បារ និងគុម្ពផ្កាចិញ្ចឹមជីវិត។ តថាគតឃើញកុហកតាបសនោះ ដូចគំនរអង្កាមមិនមានគ្រាប់អង្ករ ដូចឈើមានប្រហោងក្នុង ឬដូចដើមបេកមិនមានខ្លឹម

ឧត្តិ មស្ស្ស តំ ជម្ពោ សាមញ្ញាបកតោ អយំ
ហិរសុក្កជម្ម៨ហិតោ ជីវិតុត្តិ ការណា ។
ករុបិតោ អាសិ បច្ចន្តោ អ៨ហីហិ ចរន្តិហិ
តំ និសេធេតុំ កច្ចន្តោ អនុសាសិ បិតា មម ។
មា បមជ្ជិ តុវំ តាត ៨ដិលេ ឧក្កតាបនេ
យនិច្ចកំ បវត្តេហិ សព្ពកាមទទោ ហិ សោ ។
តមហំ កញ្ញាបុបជ្ជាំ ៨ំ វចនមព្រវឺ
កច្ចិ តេ កហាបតិ ករុសលំ កឹ ភ តេ អាហារីយតុ ។
តេន សោ ករុបិតោ អាសិ ករុហាកោ មានជិស្ស្តោ
ឃាតាបេមិ តុវំ អជ្ជ រជ្ជា បញ្ចា៨យាមិ ភ ។
និសេធយិត្វា បច្ចន្តំ រាជា ករុហកមព្រវឺ
កច្ចិ ១មនីយំ តវ(១) សម្ហាកោ តេ បវត្តិតោ ។

---

๑ ម. ក. កច្ចិ តេ រាត្តេ ១មនីយត្តិ ទិស្សត្តិ ។

ក៏ត្រិះរិះថា សប្បុរិសធម៌ មានឈានជាដើម នៃតាបសនេះ មិនមានទេ តាបសនេះ ជាបុគ្គលក្រាសចាកកាពជាសមណៈ លះបង់សុក្កធម៌គឺហិរិនិងឧត្តប្បៈ ព្រោះហេតុតែការចិញ្ចឹមជីវិត ។ ក្នុងបច្ចន្តប្រទេស មានពួកចោរនៅក្នុងព្រៃធំបះបោរ បិតារបស់តថាគត ទៅបង្ក្រាបបច្ចន្តប្រទេសនោះ បានផ្តាំ (តថាគតថា) ម្នាលកូន ចូរបាក់ឆ្អែសប្រហែស ចំពោះដងលដែលមានតបៈដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ ចូរបាញ៉ាំងដងលនេះ ឲ្យប្រព្រឹត្តទៅតាមសេចក្តីក្រាបថ្វាយបុះ ព្រោះតាបសនោះ ជាអ្នកឲ្យនូវសេចក្តីក្រាបថ្វាយគ្រប់យ៉ាង ។ តថាគត ទៅកាន់ទីចំពោះតាបសនោះ បានពោលនូវពាក្យនេះថា ម្នាលគហបតី អ្នកសុខសប្បាយទេឬ ពួកអ្នកជំនួញនាំ (មាសនិងក្រាក់) មកឲ្យអ្នកដែរឬ ។ ព្រោះពាក្យដែលតថាគត ពោលថា គហបតី កុហកតាបសនោះ អាស្រ័យនូវមានេះ ក៏ពិត (និយាយថា) ក្នុងថ្ងៃនេះ អាត្មាភាពនឹងឲ្យស្តេចសម្លាប់ទ្រង់ ឬឲ្យចំបាបង់ទ្រង់ចាកដែន ។ លុះព្រះរាជាបង្ក្រាបបច្ចន្តប្រទេសរួចហើយ (ត្រឡប់មកនគរវិញ ស្តេចចូលទៅកាន់ឧទ្យាន) ទ្រង់ត្រាស់សួរកុហកតាបសថា (បពិត្រលោកម្ចាស់ដ៏ចម្រើន) បុះលោកលួមអត់ទ្រាំបានទេឬ ពរដកុមារពប់អានលោកស្រួលបួលទេឬ ។

๑๐.๓ สหธมฺมสุตฺตวณฺณนา

ตสฺส อาจิกฺขโต เอวาหํ กุมาเร ยถา ภาสิโต(๑)

ตสฺส ตมฺหา วจนา สุตฺวา อาฬาเร สมฺมหิตาหํ ฯ

สีสาหิ ตสฺส ปาเทสุ นิปติตฺวา กตฺวาน จตุเร ปณามเก

ปุนปฺปุนาหิ นิสฺสาย สาวเก ตสฺส ตาทิเน ฯ

ตตฺถ เต การณา(๒) กตฺวา ธมฺมา ลุทฺธา อการณา

มาตุ อเนฺต นิสินฺนสฺส อาคจฺฉนฺตา นยนฺติ มํ ฯ

เตสาหาสิ ปวาหาย พนฺธนา พนฺธนาคิหิ

ปญฺโญ นิสฺสาย มุจฺจิสฺสํ ภวสกฺกายา นิ อตฺตเม ฯ

เต มุจฺจนฺโต นิสฺสยา สุ อาสวา จาปิ สพฺพโส

นิสฺสาย ตุ อมุญฺจิสฺสา มม จ วสมาคเมยฺยุ ฯ

---

๑ ฉ. ภาสิตา ฯ ๒ ฉ. ตตฺถ การุณิกา ฯ

តាបសឃាបនោះ ចានទូលព្រះរាជានោះ តាមដែលខ្លួនអាចឲ្យ
ព្រះរាជកុមារវិនាស ព្រះរាជាជាម្ចាស់ផែនដី ទ្រង់ព្រះសណ្តាប់
ពាក្យនេះ របស់តាបសនោះ ហើយត្រាស់បង្គាប់ពួកពេជ្ឈ-
ឃាតថា អ្នកចាំង់ឮយ (បើយើញកុមារក្នុងទីណា) ចូរកាត់
ក្បាលចិញ្ច្រាំជាបួនកំណាត់ ហើយកប់ក្នុងផ្លូវច្រក បង្ហាញជន
ដទៃឲ្យដឹងថា នេះជាគតិដែលបៀតបៀនដដែល ។ ពួកពេជ្ឈ-
ឃាតទាំងនោះ កាច អាក្រក់ មិនមានសេចក្តីអាណិត ទៅកុង
ទីនោះ ហើយចាញ្ជតថាគត ដែលអង្គុយលើចង្កេះមាតាទាំយក
ទៅ ។ តថាគតនិយាយនឹងជនទាំងនោះ ដែលកំពង់ចងដោយ
ចំណងដ៏មាំថា ពាជកិច្ចមានដល់ខ្ញុំ សូមអ្នកចាំង់ឮយនាំខ្ញុំទៅ
ជួបនឹងស្តេច មួយរំពេចសិន ។ ពួកពេជ្ឈឃាតទាំងនោះ នាំ
តថាគតទៅជួបនឹងស្តេច ដែលសេពគប់នឹងតាបសលាមក លុះ
តថាគតបានជួប ក៏ញុំាងស្តេចឲ្យដឹងច្បាស់ នូវការប្រព្រឹត្តិនៃ
តាបសនោះ ព្រមទាំងញុំាងស្តេចឲ្យលុះក្នុងអំណាចតថាគត ។

សោ មំ តត្ថ ទមាបេសិ មហាវដ្ឋំ អធាសិ មេ
សោហំ តមំ ឋាលយិត្វា បញ្ញឺ អនតារិយំ ។
ន មេ ទេស្សំ មហាវដ្ឋំ តាមតោតោ ន ទេស្សយោ
សព្ញាតំ បិយំ មយ្ហំ តស្មា វដ្ឋំ បរិច្ចជិន្តិ ។

សោមនស្សចរិយំ ទុតិយំ ។

ពាតិយំ អយោឃរចរិយំ

(๒๓) បុនាបរំ យទា ហោមិ តាសិកជដិស្ស អត្រជោ
អយោឃរម្ហិ សំវឌ្ឍា ជាមេជាសឺ អយោឃរេ។
ទុក្ខនេ ជីវិតោ(๑) លោកោ សម្បីឡេ បតិទោសិតោ
អជ្ឈោបុត្ត បដិបជ្ជ តោវលំ វសុន្ធរំ(๒) ឥមំ ។
សរជ្ជកំ សនិគមំ សជនំ វន្ទិត្វា ទេត្តិយំ
អញ្ជលឺ បក្ខហោត្វាន ឥទំ វចនមព្រវឺ ។

---

๑ ឧ. ជីវិតោ ។ ๒ ឧ. ម. វិសុធំ ។

ព្រះរាជាជាបិតារបស់តថាគតនោះ សូមទោសតថាគតក្នុងទីនោះ ហើយប្រទានទូវគោពជាស្តេចធំដល់តថាគត តែតថាគតនោះឯង ទំលាយទូវងឹត ចូលទៅកាន់ផ្ទះវិញ ។ ភាពនៃខ្លួនជាស្តេចធំ មិនមែនជាទីស្អប់ របស់តថាគតទេ ទាំងការបរិភោគកាម ក៏មិនមែនជាទីស្អប់ នៃតថាគតដែរ តែសព្វញ្ញុតញ្ញាណ ជាទីស្រឡាញ់ របស់តថាគត បានជាតថាគតលះបង់រាជ (ចូលទៅកាន់ផ្ទះ) ។

ចប់ សោមនស្សចរិយា ទី ២ ។

អយោឃរចរិយា ទី ៣

(៤៣) មានចរិយាដទៃទៀត កាលដែលតថាគត កើតជារាជកុមារ ឈ្មោះអយោឃរៈ ជានុរសនៃព្រះបាទកាសិករាជ ចំរើនវ័យរហូតមានការក្នុងផ្ទះជាវិការៈនៃដែក ។ ព្រះរាជបិតារបស់តថាគត ទ្រង់ត្រាស់និងតថាគតថា ម្នាលកូន ជីវិត (របស់កូន) រស់នៅបានដោយលំបាក បិតាបិញ្ចឹមថែរក្សាកូនក្នុងផ្ទះជាវិការៈនៃដែក ដ៏ចង្អៀត ចូរកូនគ្រប់គ្រងមហាប្រថពី ទាំងមូលនេះ ព្រមទាំងដែន និគមនិងពួកជន ក្នុងថ្ងៃនេះ ។ តថាគតថ្វាយបង្គំ ប្រណមអញ្ជលី នូវព្រះមហាក្សត្រ ហើយពោលនូវពាក្យនេះថា

ตติยំ អយោឃរបរិយំ

យេ កេចិ មហាយោ សត្តា ហីនឧក្កដ្ឋមជ្ឈិមា

ឯកវគ្គា សកេ កេហេ វគ្គវគ្គេ សកញ្ញាតិមៅ(๑)។

ឥធំ លោកេ ឧត្តរិយំ សម្ពុទ្ធេ មម ទោសនំ

អយោឃរម្ហិ សំវុត្ថា អប្បកេ ចន្ទសុរិយេ ។

ឃូតិកុណាបសម្បុណ្ណា មុញ្ចិត្វា មាតុកុច្ឆិតោ

តតោ ឃោរតរេ ទុក្ខេ បុន បក្ខិត្តយោឃរេ ។

យទិហំ តាទិសំ បត្វា ទុក្ខំ បរមទារុណំ

វជ្ជេសុ យទិ រញ្ញេមិ ទាទានំ ឧត្តមោ សិយំ។

ឧក្កណ្ឋិតោម្ហិ កាយេន វជ្ជេនម្ហិ អនត្តកោ

ឯតុតឹ បរិយេសិស្សុំ យត្ថមំ មច្ចុ ន មទ្ទិយេ ។

ឯវាហំ ចិន្តយិត្វាន វិវេគេ មហាជនេ

ឆារសឹ គាមនំ វនំ ។

---

๑ ម. សហ ញាតីភិ ។

ពពួកសត្វណាមួយ លើផែនដី ជាសត្វថោកទាប ប្ដូរដ៏ខ្ពស់ និងកណ្ដាល សត្វទាំងនោះ ពុំមានការរក្សាឡើយ តែងចម្រើនឡើង ក្នុងផ្ទះរបស់ខ្លួន ជាមួយនឹងពួកញាតិរបស់ខ្លួន ចំឡែកតែខ្ញុំព្រះអង្គ មានការចិញ្ចឹមក្នុងផ្ទះជាវិការៈនៃដែក ដ៏ចង្អៀតនេះ ចាត់ទុកជាការខ្ពង់ខ្ពស់ក្នុងលោក ខ្ញុំចម្រើនវ័យក្នុងផ្ទះជាវិការៈនៃដែក ដែលពុំមានពន្លឺព្រះចន្ទ្រះនិងព្រះអាទិត្យ ។ ខ្ញុំប្រសូតរចញចាកផ្ទៃនៃមាតា ដែលពេញដោយសាកសព មានក្លិនស្អុយ ហើយត្រូវគេជាក់ក្នុងផ្ទះជាវិការៈនៃដែកទៀត បាននេចក្ដីទុក្ខយ៉ាងខ្លាំង ជាងកាលដែលនៅក្នុងផ្ទៃនៃមាតានោះទៅទៀត ។ ខ្ញុំបាននេចក្ដីទុក្ខ អាក្រក់ក្រៃលែង ប្រាកដដូច្នោះ បើខ្ញុំនៅត្រេកអរនឹងភពផ្សេង ខ្ញុំជាបុគ្គលថោកទាបបំផុត ជាងបុរសដ៏លាមកទៅទៀត ។ ខ្ញុំជាបុគ្គលខ្ទើយណាយ នឹងកាយស្អុយ ពុំត្រូវការដោយភពផ្សេងឡើយ ខ្ញុំស្វែងរក នូវទីដែលមច្ចុរាជ ញាំញីមិនបាននោះ ដែលជាទីរំលត់នូវទុក្ខ ។ តថាគត លុះគិតយ៉ាងនេះហើយ ពួកមហាជនកំយំស្រែក តថាគតកាត់នូវចំណង (គឺតណ្ហា) ហើយចូលកាន់ព្រៃធំ ដូចជាដំរីដ៏ប្រសើរកាត់ផ្ដាច់នូវទន្ទឹង ។

មាតា បិតា ន មេ នេស្សា នបិ នេស្សា មហាយសា

សព្ពញ្ញុតំ បិយំ មយ្ហំ តស្មា វដ្ដំ បរិច្ចជិន្តិ ។

អយោឃរបរិយំ តតិយំ ។

បត្តុំ ភីសបរិយំ

(๒๘) បុរាបរំ យទា លោកេ កាសីនំ បុរវរុត្តមេ

ភគវន្តំ ច ភាតរេ សត្ត ឯព្ភត្តា សោត្តិយេ កុលេ។

ឯតេសំ បុព្ពជោ អាសិ មហិរិសុក្កមុចាតនោ

ភវំ និស្សាន កយតោ នេក្ខម្មាភិរតោ អហំ ។

មាតាបិតូហិ បហិតា សហាយា ឯកមានសា

កាមេហិ មំ និមន្តេន្តិ កុលវំសំ ជានេហីតិ ។

យន្តេសំ វចនំ វុត្តំ តំហាឆម្ភេ សុទារហំ

តម្ហេ អហោសិ កម្បិនំ តត្តជាលសមំ វិយ ។

មាតាបិតា មិនមែនជាទីស្អប់របស់តថាគតទេ ទាំងយសដ៏ធំក៏មិនមែនជាទីស្អប់របស់តថាគតដែរ តែសព្វញ្ញុតញ្ញាណជាទីស្រឡាញ់នៃតថាគត ព្រោះហេតុនោះ ឃានជាតថាគតលះបង់ពាជ្យ ។

ចប់ អយោឃរចរិយា ទី ៣ ។

ភិសចរិយា ទី ៤

(២៤) មានចរិយាដទៃទៀត កាលដែលតថាគត កើតក្នុងត្រកូលព្រាហ្មណ៍ក្នុងក្រុងពារាណសី ដែនកាសី មានបងប្អូនស្រីនិងបងប្អូនប្រុស ៧ នាក់ ។ តថាគតជាច្បងនៃជនទាំង ៧ នាក់ខ្ទុះ ប្រកបដោយសុក្កធម៌គឺហិរិ ឃើញទុវ័កព (មានកាមកពជាដើម) ថាគួរខ្ជាប ហើយត្រេកអរ ក្នុងនេក្ខម្ម: ។ ពួកសម្ងាញ់មានអធ្យាស្រ័យត្រូវគ្នា ដែលមាតាបិតាប្រើឲ្យទៅអញ្ជើញតថាគត ដោយគាមទាំងឲ្យាយថា អ្នកចូរទ្រទ្រង់វង្សត្រកូលចុះ ។ ពាក្យណា ដែលពួកសម្ងាញ់ទាំងខ្ទុះបានពោលហើយ ជាពាក្យនាំមកនូវសេចក្តីសុខ ក្នុងគិហិភាព ពាក្យនោះ ជាពាក្យអកក្រក់ សម្រាប់ខ្ញុំ ដូចជាភាជន៍ដ៏ក្តៅ ។

បញ្ចមំ សោណនត្ថុបណ្ដិតចរិយំ

តេ មំ តទា ឧក្កិបន្តំ បុច្ឆិសុ បត្តិតំ មម
កឹ ត្វំ បត្តយសំ សម្ម យតិ កាមេ ភុញ្ជសិ ។
តេសាហំ វាមវំ អត្តកាមោ ហិតេសិនំ
ជាហំ បត្តេមិ តិហិភាវំ នេក្ខម្មាភិរតោ អហំ ។
តេ មយ្ហំ វចនំ សុត្វា បិតុំ មាតុញ្ច សាវយុំ
មាតា បិតា វាមាហុ សព្ពេ បញ្ចជាម តោ ។
ឧភោ មាតា បិតា មយ្ហំ អតិនី សត្ត ភាតរោ
អមិតំ ធនំ ឆឌ្ឌយិត្វា ចាវិសិម្ហា មហាវនំ ។

ភីសចរិយំ(๑) បតុត្តំ ។

បញ្ចមំ សោណនត្ថុបណ្ដិតចរិយំ

(๒๕) បុនាបរំ យទា ហោមិ ឧតរេ ព្រហ្មវន្ទនេ
តត្ត ភុលវរេ សេដ្ឋេ មហាសាលេ អជាយិហំ ។

---

๑ ឱ. ម. ភីសចរិយំ ។

កាលនោះ ពួកសម្ងាញ់ទាំងនោះ សួរសេចក្តីប្រាថ្នារបស់តថាគត ទើបតថាគត ដែលជាអ្នកបោះបង់នូវកាមថា ម្នាលសម្ងាញ់ បើអ្នកមិនបរិភោគកាមទេ អ្នកចង់បានអ្វីទៅវិញ ។ តថាគត ជាអ្នកប្រាថ្នាប្រយោជន៍ខ្លួន បានពោលពាក្យនេះប្រាប់ពួកសម្ងាញ់ទាំងនោះ ដែលស្វែងរកប្រយោជន៍ (ដល់តថាគត) ថា ខ្ញុំត្រេកអរក្នុងនេក្ខម្មៈ ខ្ញុំមិនប្រាថ្នានូវគិហិ-ភាពទេ ។ សម្ងាញ់ទាំងនោះ ស្តាប់ពាក្យរបស់តថាគតបានហើយ ទៅដំណរបមាតាបិតា (នៃតថាគត) ឯមាតាបិតាបាននិយាយទើតថាគត យ៉ាងនេះថា ម្នាលព្រាហ្មណ៍ដ៏ចំរើន យើងទាំងអស់គ្នាទើបបួសដែរ ។ មាតាបិតាទាំងគូ ទើបបង់ប្អូនប្រុសស្រីទាំង ៧ នាក់ របស់តថាគត លះបង់ទ្រព្យរាប់មិនអស់ ចូលទៅកាន់ព្រៃធំ ជាមួយនឹងតថាគត) ។

ចប់ ភីសបរិយោ ទី ៤ ។

សោណទណ្ឌបណ្ឌិតបរិយោ ទី ៥

(២៥) មានបរិយោដទៃទៀត កាលតថាគតកើតក្នុងត្រកូលព្រាហ្មណមហាសាល ដ៏ប្រសើរថ្កុំថ្កាក្នុងនគរព្រហ្មវឌ្ឍនៈ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចរិយាបិដកំ

តទាសី(๑) លោកំ និស្សាន អន្ធភូតំ តមោត្ថតំ
ចិត្តំ ភវតោ បដិកុជតិ តុត្តវេគមហតំ វិយ ។
និស្សាន វិវិធំ ថាបំ ឃំ ចិន្តេសហំ តទា
កតាហំ តេហា និក្ខម្ម បវិសិស្សាមិ កានឧំ ។
តទាបិ មំ និមន្តឹសុ កាមភោគេហិ ញាតយោ
តេសំបិ ឆន្ទមាចិក្ខឹ មា និមន្តេ តេហិ មំ ។
យោ មេ កនិដ្ឋកោ ភាតា ឧច្ចា ជាមាសិ បណ្ឌិតោ
សោបិ មំ អនុសិក្ខន្តោ រញ្ញំ សមភេចសិ ។
អហំ សោណោ ច ឧច្ចោ ច ឧភោ មាតា បិតា មម
តទាបិ ភោគេ ឆឌ្ឌេត្វា ចាវិសិម្ហា មហាវនំ ។

សោណនន្ទចណ្ឌិតចរិយំ បញ្ចមំ ។

---

๑ ឱ. ម. តទាបិ ។

កាលនោះឯង តថាគតបានឃើញសត្វលោក ដែលដល់នូវអន្ធកាព ត្រូវឯងឆឹតគឺអវិជ្ជាគ្របសង្កត់ ចិត្តរបស់តថាគតក៏ខ្សប់ញ្ជោរកកព ដូចជាហត្ថាជានេយ្យ ដែលគេចាក់នឹងចន្ទ្រញ ដោយកម្លាំង ។ កាលនោះ តថាគតឃើញច្បាបផ្សេងៗ ក៏គិតយ៉ាងនេះថា កាលណាហ្ន៎ អញនឹងបានចេញចាកផ្ទះ ចូលទៅកាន់ព្រៃ ។ គ្រានោះ ពួកញាតិអញ្ជើញតថាគតដោយកោគៈគឺកាមទាំងឡាយ តថាគតច្រាបន់នូវឆន្ទៈ (របស់ខ្លួន) ដល់ពួកញាតិទាំងនោះថា សូមអ្នកទាំងឡាយកុំអញ្ជើញខ្ញុំ ដោយកាមទាំងនោះទៀយ ។ ឫស្សីណាប្អូនប្រុសរបស់តថាគត ឈ្មោះនន្ទូបណ្ឌិត ប្អូនប្រុសនោះ ក៏សិក្សាតាមតថាគត ពេញចិត្តនឹងបព្វជ្ជា ។ កាលនោះ តថាគតឈ្មោះសោណៈ ប្អូននៃតថាគតឈ្មោះនន្ទៈ និងមាតាបិតានៃតថាគតទាំងពីរ លះបង់កោគៈទាំងឡាយ ហើយចូលទៅកាន់ព្រៃធំក្នុងកាលនោះ ។

ចប់ សោណនន្ទូបណ្ឌិតចរិយា ទី ៥ ។

ឆដ្ឋំ មូគឆក្ខបរិយំ

(๒๖) បុនាបរំ យទា ហោមិ ភាសិភាជស្ស អត្រជោ
មូគជក្ខោតិ(๑) នាមេន តេមិយោតិ វន្ទិ មំ ។
សោឡសិត្ថីសហស្សានំ ន វិជ្ជតិ បុមោ តទា
អហោរត្តានមច្ចយេន និព្ពត្តោ អហមេកកោ ។
កិច្ឆា លទ្ធំ បិយំ បុត្តំ អកិជាតំ ជុតិន្ធរំ
សេតច្ឆត្តំ ធារយិត្វាន សយនេ ចោសសិំ មំ បិតា ។
និក្ខាយមានោ សយនវរេ បពុជ្ឈិត្វានហំ តទា
អន្ធសំ បណ្ណរំ ឆត្តំ យេនាហំ និរយំ កតោ ។
សហនិដ្ឋស្ស មេ ឆត្តំ តាសោ ឧប្បជ្ជិ កេរវេ
វិនិច្ឆយំ សមាបន្នោ កថានាំ ឥមំ មុញ្ចិសុំ ។

---

๑ ម. មូគបក្ខោតិ ។

អ្នកផឹកបរិយោ ទី ៦

[๒๖] មានបរិយោដនៃទៀត កាលដែលតថាគត កើតជាពាជនុរសនៃព្រះបាទកាសិករាជ ជនទាំងឡាយមានមាតាបិតាជាដើម តែងហៅតថាគតថា អ្នកផឹកៈផង ថាតេមិយៈផង ។ កាលនោះ ពួកស្រីស្នំ (របស់ព្រះបាទកាសិករាជ) បំនួន ១៦.០០០ មិនមានកូនប្រុស អស់កាលកន្លងទៅនៃថ្ងៃទិវាយប់ជាច្រើន គឺអស់ច្រើនឆ្នាំ កើតបានតែពាជបុត្រមួយគឺតថាគត ។ ដោយបិតារបស់តថាគត បានដោយកម្រទ្បូវតថាគតជាកូនជាទីស្រឡាញ់ ជាកូនមានជាតិខ្ពស់ ទ្រទ្រង់សេចក្តីរុងរឿង ព្រះពាជាក៏យកទ្បូវសូត្រ ឱវាទតថាគត បិញ្ចឹមឲ្យផ្តុំលើសិរីសយនា ។ កាលនោះ តថាគតដេកលក់លើរិសយនា ហើយភ្ញាក់ឡើង បានឃើញសូត្រច្បែត គិតថា អញទៅនរក ព្រោះតែសូត្រច្បែតណា ។ សេចក្តីភ័យតក់ស្លុតកើតឡើង ដល់តថាគត ជាមួយនឹងការឃើញ ទ្បូវសូត្រច្បែតនោះ ពេលនោះ តថាគតពិចារណាមើលថា ក្នុងកាលណាហ្ន៎ អញនឹងដោះខ្លួន ឲ្យរួចពីសូត្រច្បែតនេះ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយេ ចរិយាបិដកំ

បុព្ពសាលោហិតា មយ្ហំ ទេវតា អត្តកាមិនី
សា មំ និស្សាន ទុក្ខិតំ តីសុ ហានេសុ យោជយិ ។
អាបណ្ឌិច្ចយំ(๑) វិភាវយ ពាលមតោ ភវ សព្ព-
ចាណិនំ(๒)

សព្ពោ តញ្ហេ ជិចិឆាយតុ ឃវំ តវ អត្តោ ភវិស្សតិ ។
ឃវំ វុត្តាយ មាំ តស្សា ឥទំ វចនមព្រវី
ភរោមិ តេ តំ វចនំ យំ មំ(๓) ភណសិ ទេវតេ ។
អត្តកាមាសិ មេ អម្ម អហិតកាមាសិ ទេវតេ
តស្សាហំ វចនំ សុត្វា សាភរេ ឋលំ លភិំ ។
ហាដ្ឋោ សំវិគ្គមានសោ តយោ អង្គេ អធិដ្ឋហិំ
ម្ហតោ អហោសឹ ពធិរោ ជង្ឃោ(๔) ភតិ វិវដ្ឋតោ ។
ឃតេ អង្គេ អធិដ្ឋាយ វស្សានិ សោឡសំ វសឹ
តតោ មេ ហត្ថ ចាទេ ច ជិវ្ហំ សោតញ្ច មច្ឆិយ
អច្ឆនតំ មេ បសវ្ហិ ភាឡុកណ្ហីតំ និដ្ឋិសុំ ។

---

๑ ឱ. បណ្ឌិច្ចំ ។ ๒ ឱ. ពហុមតំ សប្បាណនត្ថំ ទំស្សត្ថិ ។ ๓ ឱ. ម. តំ ។ ๔ ឱ. ម. បក្ខេ ។

ទេវតាជាសាសោហិតក្នុងកាលមុន ជាអ្នកប្រាថ្នាប្រយោជន៍ដល់តថាគត ទេវតានោះឃើញតថាគតបានទុក្ខ កំឲ្យតថាគត ប្រកបក្នុងហេតុ ៣ ប្រការ ដូច្នេះថា ចូរអ្នកកុំសម្តែងទូវតាពារបស់ខ្លួនជាបណ្ឌិត ១ ចូរឲ្យសព្វសត្វទាំងឡាយ ដឹងថាអ្នកជាពាលវិញ ១ ឲ្យពួកជនទាំងពួងមើលងាយអ្នកវិញ ១ ប្រយោជន៍ទើងមានដល់អ្នក ដោយវិធីយ៉ាងនេះ ។ កាលទេវតានោះ ពោលយ៉ាងនេះហើយ តថាគតពោលនូវពាក្យនេះថា ម្នាលទេវតា អ្នកពោលនូវពាក្យណាទើងខ្ញុំ ខ្ញុំទើងធ្វើតាមពាក្យនៃអ្នកនោះ ម្នាលទេវតាជាមែ៉ អ្នកឈ្មោះថាប្រាថ្នានូវសេចក្តីចម្រើន ប្រាថ្នានូវប្រយោជន៍ដល់ខ្ញុំ ។ លុះតថាគតស្តាប់ពាក្យទេវតានោះហើយ ក៏បាននូវទួលគឺទីពឹង ដូចជាបុរស កាលលិចក្នុងសាគរ ហើយបាននូវទីទួល ។ តថាគតមានចិត្តត្រេកអរ មានចិត្តសង្វេគ បានអធិដ្ឋានទូវអង្គ ៣ យ៉ាង គឺអធិដ្ឋានជាគ ថ្លង់ និងខ្វិន រៀរាកដំណើរធម្មតា ។ តថាគត អធិដ្ឋានទូវអង្គទាំង ៣ ទុះហើយ នៅអស់ ១៦ ឆ្នាំ លំជាប់ពីនោះមក ជនទាំងឡាយប្រចាប់ដៃដើង អណ្តាតនិងត្រចៀករបស់តថាគតមើល ឃើញថាអាយុរៈតថាគត មិនខ្លះខាត ហើយតិះដៀលតថាគត ថាជាបុរសកាឡកណ្ណី ។

អដ្ឋិមំ មូគជាតកំ ចរិយំ

តតោ ជាតបតា សព្វេ សេសាបតិបុរោហិតា
សព្វេ ឯកមតា ហុត្វា ឧដ្ឋិតំ អនុមោទិសុំ ។
សោហំ តេសំ មតឹ សុត្វា ឥដ្ឋោ សំវិក្ខមានសោ
យស្សត្តាយតនោ ចិណ្ណោ សោ មេ អត្តា សមិជ្ឈថ ។
ឆ្ហាបេត្វា អនុលិម្បិត្វា វេថេត្វា ភជវេថនំ
ឆត្តេន អភិសំញ្ជិត្វា ការេសុំ រុរុ បឧក្កិលំ ។
សត្តាហំ ជារយិត្វាន ខុក្កតេ រាមណ្ហាលេ
រថេន មំ ឧបាវិត្វា សារថិ វនមុបាគមិ ។
ឯតោ តោសេ រថំ កត្វា សជ្ជសុំ ហត្ថមុញ្ជិតោ
សារថិ ខណតិ តាសុំ ឯក្ខាតុំ បឋវិយា មមំ ។
អធិដ្ឋិតមធិដ្ឋានំ តជ្ជេត្វា វិវិធការណា
ន កិដ្ឋឹវ តមធិដ្ឋានំ ពោធិយា យេវ តារណា ។

លំដាប់នោះ ពួកអ្នកជនបទទាំងអស់ មានសេនាបតីនិង
បុរោហិតជាប្រធាន ពួកជនទាំងអស់នោះ ស្រុះចិត្តគ្នាគ្រេក-
អរ ក្នុងការលះបង់ចោលតថាគត ។ លុះតថាគតស្តាប់នូវ
សេចក្តីយល់ឃើញ របស់ពួកជនទាំងនោះ ក៏មានចិត្តគ្រេកអរ
មានចិត្តសង្វេគ តបៈដែលតថាគតប្រព្រឹត្តហើយ ដើម្បីជា
ប្រយោជន៍ណា ប្រយោជន៍នោះ ទើសម្រេចដល់តថាគតមិន
ខាន ។ ជនទាំងឡាយមានមាតាបិតាជាដើម ផ្ងូតទឹកក្រអូប
លាបគ្រឿងក្រអូប ហើយឲ្យពាក់ពាដមកុដ អភិសេកដោយ
ស្វែតច្ឆត្រ ធ្វើប្រទក្សិណបុរី ឲ្យតថាគតគ្រងរាជ្យ អស់ ៧
ថ្ងៃ លុះមណ្ឌលព្រះអាទិត្យរះឡើង សារថីនាំតថាគតដោយ
រថ ចេញអំពីនគរ ចូលទៅកាន់ព្រៃ ។ សារថីបាននុករថ
ក្នុងទីទុកាសមួយ បង់សេះផុតពីដៃតថាគត ហើយដើរណ្តា
ដើម្បីកប់តថាគត ក្នុងផែនដី ។ តថាគតគ្រាន់តែគម្រាមនូវ
អធិដ្ឋានដែលខ្លួនអធិដ្ឋានហើយ ដោយហេតុផ្សេង ។ តែមិន
ទំលាយនូវអធិដ្ឋាននោះទេ ព្រោះហេតុនៃពោធិញ្ញាណ ។

អាតា បិតា ឧមេ ឧេសុ្ឋា អត្តា មេ ឧ ច ឧេសុ្ឋយ្យោ

សព្ញ្ញាតំ បិយំ មយ្ហំ តស្មា វ តមធិដ្ឋហិំ ។

ឯតេ អដ្ឋេ អធិដ្ឋាយ វសុ្សធិ សោឡ្សំ វសី

អធិដ្ឋានេន សមោ ឧត្ថិ ឯសា មេ អធិដ្ឋានចារមីតិ ។

មូគផក្ខចរិយំ ឆដ្ឋំ ។

សត្តមំ កបិលរាជចរិយំ

(๒๗) យទា អហំ កបិ អាសិំ ឧទីកុលេ ឧរីសយេ

បីឡ្យិតោ សុំសុមារេន កមឧំ ឧ លកាមហំ ។

យេ្ហាកាសេ អហំ ឋត្វា ឌិក ចារំ បតាមហំ

តត្ថដ្ឋំ សត្តវធកោ កុម្ភិលោ លុទ្ទសសុ្ឋជោ ។

សោ មំ អសំសិ ឯហីតិ អហាមេ្យមិតិ តំ វទិ

តស្ស មត្តុកមក្ខិ្ម បរកូ្ខលេ បតិដ្ឋហិំ ។

មាតាបិតាមិនមែនជាទីស្អប់របស់តថាគតទេ ទាំងខ្លួនក៏មិនមែនជាទីស្អប់របស់តថាគតដែរ តែសព្វញាតញាណជាទីស្រឡាញ់របស់តថាគត ព្រោះហេតុនោះ ឋានជាតថាគតតម្កល់នូវអធិដ្ឋាននោះ ។ តថាគតអធិដ្ឋានបារមីទាំង ៣ ទុំ ហើយនៅអស់ ១៦ ឆ្នាំ អធិដ្ឋានដទៃស្មើដោយអធិដ្ឋាននេះ មិនមានឡើយ នេះជាអធិដ្ឋានបារមីរបស់តថាគត ។

ចប់ មូគនិក្ខចរិយា ទី ៦ ។

កបិលរាជចរិយា ទី ៧

(๒๗) កាលដែលតថាគតកើតជាស្តេចស្វា សម្រេចទីលំនៅដ៏តន្ធេរនៃស្ទឹងមួយ កាលណោះ តថាគតត្រូវក្រពើបៀតបៀន ហើយមិនបានទូវដំណើរចេញទៅ ។ តថាគតបិតនៅលើខ្នងថ្មណា ដែលតាំងនៅក្នុងស្ទឹង ក៏បានលោតអំពីត្រើយអាយ ទៅកាន់ត្រើយនាយ ហើយទំលើខ្នងថ្មនោះ ដែលមានក្រពើនៅ ជាសត្រូវយើញគួរខ្លាច ។ ក្រពើនោះនិយាយនឹងតថាគតថា អ្នកចូរមកវិញ តថាគតនិយាយតបនឹងក្រពើនោះថា អើខ្ញុំនឹងមកវិញ ហើយតថាគតលោតជាន់លើក្បាលក្រពើនោះ ទៅបិតនៅលើត្រើយនាយវិញ ។

ឧរុមំ វដ្តកបោតកចរិយំ

ន តស្សាលិកំ កណិតំ យថា ភាគំ អការសហំ
សច្ចេន មេ សមោ នត្ថិ ឯសា មេ សច្ចបារមីតិ។

កបិលរាជចរិយំ សត្តមំ ។

អដ្ឋមំ សច្ចសវ្ហយបណ្ឌិតចរិយំ

(๒๘) បុរាបរំ យទា ហោមិ តាបសោ សច្ចសវ្ហយោ
សច្ចេន លោកំ ចារេសឹ សមត្តឹ ឧទមការសហាទ្ធិ។

សច្ចសវ្ហយបណ្ឌិតចរិយំ អដ្ឋមំ ។

ឧរុមំ វដ្តកបោតកចរិយំ

(๒๙) បុរាបរំ យទា ហោមិ មកឆេ វដ្តបោតកោ
អជាតបក្ខោ តរុណោ មំសបេសិ កុលាវកេ។
មុខតុណ្ឌកេន អាហរិត្វា មាតា បោសយតី មមំ
តស្សា ជរេ្ជន ជីវាមិ ឧត្តំ មេ ការយិ កំ ៣លំ។

វិដ្ឋកចោតកចរិយា ទី ៩

តថាគតពោលទូរពាក្យសត្យ មិនពោលពាក្យមុសាវាទ ដល់ក្រពើនោះ កុសលធម៌ដទៃ ស្មើនឹងសច្ចៈ របស់តថាគត ពុំមានឡើយ នេះជាសច្ចបារមី របស់តថាគត ។

ចប់ កបិលរាជចរិយា ទី ៧ ។

សច្ចសរិយបណ្ឌិតចរិយា ទី ៨

(២៨)មានចរិយាដទៃទៀត កាលដែលតថាគតជាតាបសឈ្មោះសច្ចៈ តថាគតបាននាំសត្វលោកដោយសច្ច ធ្វើមហាជនឲ្យព្រមព្រៀងគ្នា ។

ចប់ សច្ចសរិយបណ្ឌិតចរិយា ទី ៨ ។

វិដ្ឋកចោតកចរិយា ទី ៩

(២៩) ចរិយាដទៃទៀត កាលដែលតថាគតកើតជាកូនសត្វក្រួច ក្នុងអរញ្ញប្រទេសមួយ ទៀបដែនមគធៈ ជាសត្វតូចដូចជាដុំសាច់ មិនមានដុំះស្អាបនៅក្នុងសំបុក ។ កាលនោះ មាតា (របស់តថាគត) នាំយក (ចំណី) ដោយចំពុះមកចិញ្ចឹមតថាគត តថាគតរស់នៅដោយសារសម្ផស្សរបស់មាតានោះ តថាគត មិនមានមានកម្លាំងកាយនៅឡើយ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចរិយាបិដកំ

សំវច្ឆរេ តិម្ហសមយេ ឧទាហោ បឋមេ ឧតុ
ឧបកច្ឆតិ អម្ហាកំ ថាវកោ កណ្ហាវត្តនិ ។
ឆមឆមំ តតិ ឝវំ(១) សង្ឃាយន្តោ មហា សិខី
អនុបុព្ពេន ឈាបេន្តោ អគ្គិ មមមុទាគមិ ។
អគ្គិវេគភយា ភីតា តសិតា មាតា បិតា មម
ភុលាវកេ មំ ឆឌ្ឌេត្វា អត្តានំ បរិមោចយុំ ។
ថាឝេ បក្ខេ បដហាមិ ឆត្តំ មេ ការយិ តំ ពលំ
សោហំ អភតិកោ តត្ត ឝវំ ចិន្តេសហំ តទា ។
យេសាហំ ឧបជាវេយ្យំ តេ តសិតវេឝិនោ
តេមំ ឝិហាយ បក្កន្តា កថំ មេ អជ្ជ ភាតរេ ។
អត្តំ លោកេ សរីលគុណោ សច្ចំ សោចេយ្យទុទ្ទយោ
តេន សច្ចេន ភោហាមិ សច្ចកិរិយមុត្តមំ ។

---

๑ ឝ. ទហ្ឋមធូមញ្ជនិព្ភេរិំ ទិស្សតិ ។

ក្ងើងព្រៃ នេះព្រៃក្នុងគម្ហសម័យ កល់ ๆ ឆ្នាំ អណ្តាតក្ងើង ក៏ ពលចូលមកជិតលំនៅ នៃតថាគត ๆ អណ្តាតក្ងើងដ៏ធំ កាល ធ្វើសម្លេងថាធុំធុំយ៉ាងនេះ ក្ងើងនោះ នេះពលចូលមកកាតថា-គត ជាលំជាប់ ๆ មាតាបិតាតថាគត ក័យតក់ស្ញូតព្រោះខ្លាច សន្ធុះក្ងើង ក៏លះបង់ចោលតថាគត ក្នុងសំបុក ហើយដោះ ខ្លួនចេញរួចទៅ ๆ តថាគត លះបង់នូវដើងនិងស្លាប តថាគត មិនមានកម្លាំងកាយ តថាគតជាសត្វមិនមានដំណើរទៅ ក្នុងទី នោះ កាលណោះ គិតយ៉ាងនេះថា អញក័យតក់ស្ញូតញាប់ញ័រ ស្ញុះទៅរកមាតាបិតាណា បើមាតាបិតាទាំងនោះ លះបង់អញ ចេញទៅហើយ តើក្នុងថ្ងៃនេះ អញត្រូវធ្វើ ដូចម្តេច ๆ ព្រះ សព្វញ្ញុពុទ្ធ ប្រកបដោយសីលគុណ សច្ចៈ សោចេយ្យៈ (សេចក្តីស្អាត) និងសេចក្តីអាណិត សិងមានក្នុងលោក (បើ ដូច្នោះ) អញនឹងធ្វើនូវសច្ចកិរិយា ដ៏ឧត្តម ដោយសច្ចៈនោះ ๆ

ទសមំ មច្ចុរាជបរិយំ

អាវជ្ជិត្វា ឆឌ្ឌពលំ សរិត្វា បុព្ពកេ ជិនេ

សច្ចពលមវស្សាយ សច្ចកិរិយមកាសហំ ។

សន្តិ បក្ខា អបតតា សន្តិ ចាតា អវញ្ចនា

មាតា បិតា ច និក្ខន្តា ជាតវេទ បដិក្កម ។

សហ សច្ចេ កតេ មយ្ហំ មហាបជ្ជលិតោ សិខី

វជ្ជេសិ សោឡស ករីសានិ ឧទកំ បត្វា យថា សិខី

សច្ចេន មេ សមោ ឆត្តំ ឯសា មេ សច្ចបារមីតិ ។

វិត្ថតយោគកបរិយំ ឆដ្ឋំ ។

ទសមំ មច្ចុរាជបរិយំ

(៣០) បុរាបរំ យេន ហោមិ មច្ចុរាជា មហាសរេ

ឱឡោ សុវិយសង្ខាបេ សរេ ឧទកំ ខីយថ ។

តថាគតពិចារណាកម្លាំងធម៌ ហើយរម្ងាប់ព្រះជិនស្រីក្នុងកាលមុន ធ្វើសច្ចកិរិយា ព្រោះអាស្រ័យកម្លាំងសច្ចធម៌ (នោះ) ថា ស្លាបទាំងឡាយរបស់ខ្ញុំមាន តែហើរមិនរួច ជើងទាំងឡាយរបស់ខ្ញុំមាន តែដើរមិនបាន មាតាបិតា (របស់ខ្ញុំចេញ) បាត់ទៅហើយ ម្នាលក្ងែដ៏ព្រៃ អ្នកចូរចៀសចេញទៅ ។ ព្រោះសច្ចកិរិយា ដែលតថាគតបានធ្វើហើយ ក្ងែដ៏ដែលនេះ សន្ធោសន្ធៅ ក៏ចៀសចម្ងាយ ១៦ ករីសៈ (ហើយរលត់ក្នុងទីនោះ) ដូចជាគប់ក្ងែដែលបុគ្គល ជ្រលក់ទៅក្នុងទឹកកុសលធម៌ដទៃ ស្មើទឹងសច្ចៈ នៃតថាគត ពុំមានឡើយ នេះជាសច្ចបារមី របស់តថាគត ។

ចប់ វិត្តកជោតកចរិយា ទី ៩ ។

មហារាជចរិយា ទី ១០

(៣០) មានចរិយាដទៃទៀត កាលដែលតថាគត កើតជាស្តេចត្រី នៅក្នុងមហាស្រះ លុះដល់គិម្ហសម័យ ដែលមានកំដៅព្រះអាទិត្យយ៉ាងខ្លាំង ទឹកក្នុងស្រះក៏រីងហួតអស់ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចរិយាបិដកំ

តតោ កាកា ច កិដ្ឋា ច កង្កា កុលលសេនកា

កក្ខយន្តំ ឯកា វត្តិ មញ្ញេ ឧបនិសីទិយ ។

ឃាំ ចិន្តេសហំ តត្ត សហ ញាតីហិ បីឡិតោ

តេសនុ ខោ ឧទាយេន ញាតីនុក្ខា បមោចយេ។

ចិន្តយិត្វាន ឆម្ហត្តំ សកុំ អន្តរំ បស្សយំ

សច្ចេ ឋត្វា បមោចេសិំ ញាតីនំ តំ បវក្ខយិំ ។

អនុស្សរិត្វា សតំ ឆម្ហំ បរមត្តំ វិចិន្តយំ

អកាសិំ សច្ចកិរិយំ យំ លោកេ ឧត្តរុត្តរំ។

យតោ សកមិ អត្តានំ យតោ បត្តោស្មិ វិញ្ញុតំ

ជាតិជាជាមិ សញ្ជាតំ ឯតាទិសំបិ ហីសិតំ ។

ឯតេន សច្ចវជ្ជេន បជ្ជុន្នោ អភិវស្សតុ

អភិត្តនយ បជ្ជុន ឯតិ កាកសុជាសយ ។

លំដាប់នោះ ក្អែក ស្មាត ខ្វែងក្រហម ខ្វែងខ្មៅ និងខ្វែងធំ ចុះទៅទំ (លើកក់) ស៊ីទូវត្រីទាំងឡាយ ទាំងយប់ទាំងថ្ងៃ ។ តថាគតព្រមទាំងពួកញាតិ ត្រូវពួកសត្វមានក្អែកជាដើមបៀត បៀនក្នុងទីនោះហើយ កំគិតយ៉ាងនេះថា ញាតិទាំងឡាយ (របស់អញ) នឹងវិបាកទុក្ខដោយទុច្ចាយ ដូចម្តេចហ្ន៎ ។ តថាគតគិតនូវធម៌និងអត្ត ហើយបានឃើញសច្ចៈ កាលឃើញហើយ បិតនៅក្នុងសច្ចៈនោះ ដោះញាតិទាំងពួង ចាកសេចក្តីវិនាសធំទៅបាន ។ តថាគត រឭកនូវធម៌ របស់សប្បុរសទាំងឡាយ ហើយពិចារណានូវបរមត្ថសច្ចៈ ធ្វើនូវសច្ចកិរិយា ដែលជាធម្មជាតិទៀងទាត់ក្នុងលោកថា តថាគតរឭកឃើញនូវខ្លួន ក្នុងកាលណា តថាគតបានដល់នូវភាពជាអ្នកដឹងក្តីក្នុងកាលណា ក្នុងកាលនោះ តថាគតមិនដែលភ្លេចបៀតបៀន សូម្បីនូវសត្វណាមួយទេឯីយ ។ ដោយពាក្យសច្ចៈនេះ សូមឲ្យមេឃបង្អុរភ្លៀងចុះ ម្នាលមេឃ ចូរអ្នកបង្អុរភ្លៀងចុះមក ចូរអ្នកញុំាងកំណប់ទ្រព្យ របស់ក្អែកឲ្យវិនាសអស់ទៅ ។

ឯកាទសមំ កណ្ហាទីបាយនចរិយំ

កាតុំ សោកាយ រន្ធេតិ មច្ចេ សោកា បមោចយេ
សមា កតេ សង្ខរេ បដ្ឋេ អកិតដ្ឋិយេ ។
ថលំ និន្នញ្ច បូរេត្តា ខណេន អតិវស្សថ
ឯវម្បិ សង្ខរំ កត្វា វីរិយមុត្តមំ ។
វស្សបេសី មហាមេឃំ សង្ខតេ ឥលសន្និភោ
សង្ខេ មេ សមោ នត្ថិ ឯសា មេ សង្ខារមីតិ ។

មច្ឆរាជចរិយំ ទសមំ ។

ឯកាទសមំ កណ្ហាទីបាយនចរិយំ

(๓๑) បុនាបរំ យទា ហោមិ កណ្ហាទីបាយនោ អហំ
បភេមញ្ញាស វស្សានំ អនតិវត្តោ ចរឹ អហំ ។
ន កោចិ ឯតំ ជានាតិ អនតិវត្តិមនំ មម
អហំបិ កស្សចិ នាចិក្ខឹ អវត្តិ មេ ចរតិមានសេ ។

ចូរអ្នកញុំាងពួកក្អែកឲ្យសោយសោក ចូរអ្នកញុំាងពួកត្រីឲ្យរួប
ចាកសោក ។ មេឃក៏បង្អុរភ្លៀងចុះមក ដំណាលនឹងពាក្យ
សច្ចៈដ៏ប្រសើរ ដែលតថាគតធ្វើហើយ ។ តថាគតធ្វើនូវ
សច្ចៈដ៏ប្រសើរ មានសភាពយ៉ាងនេះ ឲ្យជាព្យាយាមដ៏ខ្ពស់
ភ្លៀងក៏ធ្លាក់ចុះមក បំពេញនូវទីទួល ទីជាប មួយរំពេច ។
តថាគត អាស្រ័យកម្លាំងតេជៈនៃសច្ចៈ បានញុំាងមហាមេឃ
ឲ្យបង្អុរភ្លៀង គុណធម៌ដទៃ ស្មើនឹងសច្ចៈ នៃតថាគត ពុំ
មានឡើយ នេះជាសច្ចបារមី របស់តថាគត ។

ចប់ មច្ឆរាជចរិយា ទី ១០ ។

កណ្ហទីបាយនចរិយា ទី ១១

(៣១) មានចរិយាដទៃទៀត កាលតថាគតជាឥសី ឈ្មោះ
កណ្ហទីបាយនៈ អស្រ័យហើយ នៅតែប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយៈ អស់
៥០ឆ្នាំជាយ ។ អ្នកណាមួយ មិនដឹងនូវសេចក្តីអស្រ័យ ក្នុងចិត្ត
របស់តថាគតនុ៎ះទេ ចាំងតថាគតសោត ក៏មិនប្រាប់នូវសេចក្តីមិន
ត្រេកអរនឹងសេចក្តីត្រេកអរក្នុងចិត្ត ដល់អ្នកណាមួយឡើយ ។

សត្ថុភ្នេ ចារឹ មណ្ឌាតេ្យា សហាយោ មេ មហាឥសិ

បុព្វកម្មសមាយុត្តោ សុលមាភេបនំ លភិ ។

តមហំ ឧបដ្ឋហិត្វាន អាភេក្យមនុចាបយឹ

អាបុច្ឆិត្វាន អាកញ្ជឹ យំ មយ្ហំ សកមស្សមំ ។

សហាយោ ព្រាហ្មណោ មយ្ហំ ភរិយំ អាចាយ បុត្តកំ

តយោ ជនា សមាគច្ឆា អាគច្ឆុំ ចាហុ ជាតកំ ។

សម្មោទមានោ តេហិ សហ និសិន្នោ សកអស្សមេ

ចារកោ វដ្ដមនុក្កិបំ អាសីវិសមកោបយិ ។

តតោ សោ វដ្ដកំ មក្កំ អន្វេសន្តោ ករុមារកោ

អាសីវិសស្ស ហត្ថេន ឧត្តមង្គំ បរាមសិ ។

តស្ស អាមសនេ ករុន្តោ សបេ្បា វិសពលស្សតោ

ករុបិតោ បរមកោបេន អង្គំ ចារកំ ខណោ ។

មហាឥសី ឈ្មោះមណ្ឌព្យៈ អ្នកប្រព្រឹត្តធម៌ដ៏ប្រសើរស្មើគ្នា ជាសម្លាញ់របស់តថាគត ប្រកបដោយបុព្វកម្ម ហើយបាននូវការឡើងកាន់ដែនស្ថួច ។ តថាគតថែទាំមណ្ឌព្យតាបសនោះ រហូតបានដល់នូវភាព ជាបុគ្គលជាកេត ហើយលាមកកាន់អាស្រមនៃខ្លួន របស់តថាគតវិញ ។ ព្រាហ្មណ៍ ជាសំឡាញ់ នាំប្រពន្ធនិងកូនមក ជនទាំង ៣ នាក់ ចួបជុំគ្នាចូលទៅកាន់ទីដែលក្បែរមែកហើយ ។ តថាគតអង្គុយ ក្នុងអាស្រមរបស់ខ្លួន សំណេះសំណាលជាមួយនឹងជនទាំងនោះ ឯពារកចោះកូនឃ្លីលេង បានញ៉ាំងអាសិរពិសឲ្យខឹង ។ លំដាប់នោះ កុមារនោះស្វែងរកផ្លូវ ដែលកូនឃ្លីនោះរមៀលក៏យកដៃស្ទាបត្រូវក្បាលអាសិរពិស ។ ឯពស់ក៏ខឹងនឹងការស្ទាបត្រូវនៃពារកនោះ អាស្រ័យកម្លាំងនៃពិសកម្រើក ក៏ប៉ឹកពារក ក្នុងខណៈនោះ ដោយសេចក្តីក្រោធយ៉ាងខ្លាំង ។

ចតុត្ថំ ពុទ្ធពោធិចរិយំ

សហ ទេដ្ឋោ អតិរោសេន ធារេកោ បបតំ ភូមិយំ
តេនាហំ ទុក្ខិតោ អាសឹ មមវ ហាសិតំ ទុក្ខំ ។
តាហំ អស្សាសយិត្វាន ទុក្ខិតេ សោកសល្លេន
បឋមំ អាការេ កិរិយំ អកំ សច្ចវរត្តមំ ។

សត្តាហមេវាហំ បសន្នចិត្តោ
បុញ្ញត្ថំកោ អចរឹ ព្រហ្មចរិយំ
អថាបរំ យំ ចរិតំ មមំ ឥធ
វស្សានិ បញ្ចាស សមាធិកានិ ។
អគារមេកោ វ ហិ អហញ្ញមិ
ឃតេន សេច្ចេន សុវត្ថិ ហោតុ
ហតំ វិសំ ជីវតុ យញ្ញទត្តោ ។

ពារកដែលត្រូវពាស់ចឹកហើយ កំដួលលើផែនដី ដោយពិស
ដ៏ខ្លាំង មួយរំពេច ព្រោះហេតុនោះ បានជាតថាគតមាន
ទុក្ខ ទុក្ខនោះផ្សាយមកដល់តថាគត ។ តថាគតលួងលោម
ជនទាំងនោះ ដែលដល់នូវសេចក្តីទុក្ខ មានសរ គឺសេចក្តី
សោក បានធ្វើសច្ចកិរិយា ដ៏ថ្លៃថ្លាប្រសើរ ។ត្តមជាដម្បូងថា

តថាគត មានចិត្តជ្រះថ្លា ត្រូវការដោយបុណ្យ
បានប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយៈ អស់ ៧ ថ្ងៃ លំដាប់
តទៅ តថាគតប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយៈណា អស់
៥០ ឆ្នាំហ្មង ។ តថាគតប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយៈ
នោះទាំងអស់ក្រៃ ដោយពាក្យសច្ចៈនេះ សូមសិរី-
សួស្តីកើតមាន (ដល់យញ្ញទត្តកុមារ) ពិសបួរ
សាបសូន្យទៅ យញ្ញទត្តកុមារ ប្លែកបួរសង្ឃឹង ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចរិយាបិដកំ

សហ សង្ខេ កតេ មយ្ហំ វិសវេកេន វេធិតោ
អពុជ្ឈិត្វាន វុដ្ឋាសិ អរោគោ ភាសិ មាណវោ
សង្ខេ មេ សមោ នត្ថិ ឯសា មេ សច្ចបារមីតិ ។

កណ្ហទីឃាយនចរិយំ ឯកាទសមំ ។

ទ្វាទសមំ សុតសោមចរិយំ

(๓๒) បុនាបរំ យទា ហោមិ សុតសោមោ មហីបតិ
កហាបេតោ ចោរិសាខេន ព្រាហ្មណោ សន្ថរំ សរឹ ។
ខត្តិយានំ ឯកសតំ អាវុណិត្វា ករតលេ
ឯតេ សព្ពេ វិលោបេត្វា យញ្ញត្ថេ ឧបនយឹ មមំ ។
អាបុច្ឆិ មំ ចោរិសាខោ កឹ តុំ ឥច្ឆសិ ឯសុជឹ
យថាមតឹ តេ ភាហាមិ យទិ មេ តុំ បុនេហិសិ ។

យញ្ញទត្តមាណព ដែលញាប់ញ័រដោយកម្លាំងនៃពិស មិនដឹងខ្លួនសោះ ស្រាប់តែក្រោកឡើងវិញ ទាំងជាបុគ្គលសះស្បើយរោគ ដំណាលនឹងពាក្យសច្ចៈដែលតថាគតធ្វើហើយ គុណធម៌ដទៃ ស្មើនឹងសច្ចៈ នៃតថាគត ពុំមានឡើយ នេះជាសច្ចបារមី របស់តថាគត ។

ចប់ កណ្ហទីបាយនចរិយា ទី ១១ ។

សុតសោមចរិយា ទី ១២

(๓๒) មានចរិយាដទៃទៀត កាលដែលតថាគត ឈ្មោះសុតសោម ជាម្ចាស់ផែនដី ត្រូវស្តេចចោរិសាទចាប់ តថាគត ក៏បាននឹកឃើញនូវពាក្យប្តេជ្ញា ដែលខ្លួនបានធ្វើចំពោះនន្ទព្រាហ្មណ៍ ។ ស្តេចចោរិសាទ ដោតកន្ត្រៃ ១០១ អង្គ ត្រង់ចុតដៃ ហើយញុំាងស្តេចទាំងនោះ ឲ្យស្ងិតស្រពោន ហើយចូលទៅនាំយកតថាគត ក្នុងពេលសម្រេចយ័ញ្ញ ។ ស្តេចចោរិសាទ សួរតថាគតថា អ្នកឯងចង់រួចខ្លួន (អំពីដៃយើង) ឬទេ បើអ្នកអាចត្រឡប់មក (កាន់សំណាក់) យើងវិញ យើងនឹងព្រមធ្វើតាមសេចក្តីពេញចិត្ត របស់អ្នក ។

តស្ស បដិសុណិត្វាន បញ្ហេ អាគមនំ មម
ឧបគន្ត្វា បុរំ រម្មំ រជ្ជំ និយ្យាទយឹ តទា ។
អនុសរិត្វា សតំ ធម្មំ បុព្ពកំ ជិនសេវិតំ
ព្រាហ្មណស្ស ធនំ ទត្វា ចោរិសានំ ឧចាកមឹ ។
ឆត្តំ មេ សំសយោ តត្ត ឃាតយិស្សតិ វា ន វា
សច្ចវាចានុរក្ខន្តោ ជីវិតំ ចជិតុមុចាកមឹ
សច្ចេន មេ សមោ នត្ថិ ឯសា មេ សច្ចបារមីតិ ។

សុតសោមចរិយំ ទ្វាទសមំ ។

តេរសមំ សុវណ្ណសាមចរិយំ

[៣៣] សាមោ យទា វនេ អាសឹ សន្តេន អកិនិម្មុតោ
បវនេ សីហព្យគ្ឃហិ មេត្តាយ មុបដាមយឹ ។

កាលនោះ តថាគតទទួល (ពាក្យ) ស្តេចពោធិសាទនោះ ហើយ ចូលទៅកាន់ប្អូរជាទីរកពួយ ប្រគល់ពួយ (ដល់មាតាបិតា) ទើបថ្លាប់និយាយថ្វី ដល់ការត្រឡប់មកនៃតថាគតវិញ ។ តថាគតរម្ងាប់ទុក្ខវេទនា របស់សប្បុរសទាំងឡាយ ដែលព្រះជិនស្រីទាំងឡាយ ធ្លាប់សេពក្នុងកាលមុន ឲ្យទ្រព្យដល់ព្រាហ្មណ៍ ហើយចូលទៅកាន់ស្តេចពោធិសាទ ។ តថាគតមិនមានសេចក្តីសង្ស័យថា ស្តេចពោធិសាទនេះ នឹងសំឡាប់ ឬមិនសម្លាប់ទូវអញ ក្នុងទីនោះឡើយ តថាគតរក្សាពាក្យសច្ចៈ ចូលទៅ (កាន់សំណាក់ស្តេចពោធិសាទ) ដើម្បីលះបង់ទូវជីវិត គុណធម៌ដទៃ ស្មើនឹងសច្ចៈ នៃតថាគត ពុំមានឡើយ នេះជាសច្ចបារមី របស់តថាគត ។

ចប់ សុពណ្ណសាមបរិយោ ទី ១២ ។

សុវណ្ណសាមបរិយោ ទី ១៣

(៣៣) កាលដែលតថាគតជាតាបស ឈ្មោះសាមៈ នៅក្នុងអាស្រម ដែលព្រះឥន្ទ្រនិម្មិតឲ្យក្នុងព្រៃ តថាគតញុំាងសីហៈនិងខ្លាធំទាំងឡាយក្នុងព្រៃ ឲ្យចូលមកជិតដោយមេត្តាបាន ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចរិយាបិដកំ

សីហព្យគ្ឃហំ ធីបីមហំ អច្ឆមហំ មហាសេមហំ ๙

បសទមិគរាជមោមហំ បរិភវេត្វា វនេ វសឺ ។

ឯ មំ កោធំ ខុត្តសតំ ឧបមាំ ភាយាមិ កស្សចិ

មេត្តាពលេនុបត្តន្ធោ រមាមិ បវនេ តទាតិ ។

សុវណ្ណសាមចរិយំ តេរសមំ ។

ឆទ្ទន្តមំ ឯករាជចរិយំ

(๓๔) បុនាបរំ យទា ហោមិ ឯកកោ ជាតិ វនស្សតោ

បរមំ សីលំ អធិដ្ឋាយ បសាសាមិ មហាមហឺ ។

ឧស កុសលកម្មបថេ វត្តាមិ អនវសេសតោ

ចត្តារិ សង្គហវត្ថូនិ សង្គណ្ហាមិ មហាជនំ ។

ឯវំ មេ អប្បមត្តស្ស ឥច លោកេ បរត្ថ ច

ឧភយត្ថោ ឧទាកត្តា អច្ឆន្ទន្តោ បុរំ មម ។

សត្វសីហៈ ខ្លាំង ខ្លាដំបង ខ្លាឃ្មុំ ក្របី ក្តាន់ និងជ្រូកព្រៃ មកចោមរោមតថាគត ដែលនៅក្នុងព្រៃ ។ សត្វណាមួយ មិនធ្វើតថាគតឲ្យតក់ស្លុតទេ ទាំងតថាគត ក៏មិនខ្ចាចសត្វណាមួយឡើយ កាលណោះ កម្លាំងមេត្តាឧបត្ថម្ភតថាគត ឲ្យតថាគតនៅក្នុងព្រៃ ដោយសួស្តី ។

ចប់ សុរិណ្ណសាមចរិយោ ទី ១៣ ។

ឯករាជចរិយោ ទី ១៤

(៣៤) មានចរិយោដទៃទៀត កាលដែលតថាគត កើតជាស្តេច ឈ្មោះឯករាជ បានអធិដ្ឋានសីលដ៏ក្រៃលែង ហើយគ្រប់គ្រងមហាប្រថពី ក្នុងកាសិករដ្ឋ ។ តថាគតបានប្រព្រឹត្តកុសលកម្មបថ ១០ ឥតមានសេសសល់ សង្គ្រោះមហាជនដោយសង្គហវត្ថុទាំង ៤ ។ តថាគតមិនប្រមាទ ក្នុងលោកនេះ និងបរលោកយ៉ាងនេះ លោនោះ ស្តេចកុងដែនកោសល ឈ្មោះទព្វសេន ចូលមកជណ្តើរមាសប៊ីរបស់តថាគត ។

បណ្ណាសមំ មហាលោមហំសចរិយំ

ភជ្ជបដីវេ ឯកមេ សព្ពលដ្ឋេ សរដ្ឋកេ
សព្ពំ ហត្ថគតំ កត្វា ការយិត្វា ឯកូណិ មមំ ។
អមច្ចមណ្ឌលំ រដ្ឋំ ជីតំ អនេឡបុំ មម
អច្ឆិន្ទិត្វាន កហិតំ បិយបុត្តំវ បស្សហំ
មេត្តាយ មេ សមោ នត្ថិ ឯសា មេ មេត្តាចារមីតិ ។

ឯការាជចរិយំ ឆដ្ឋសមំ ។

បណ្ណាសមំ មហាលោមហំសចរិយំ

(๓๙) សុសានេ សេយ្យំ កប្បេមិ ឆវដ្ឋិកំ ឧបនិជ្ឈាយ
តាមមណ្ឌលា ឧបាគច្ឆុ រូបំ ខនេ្ធ ឆប្បកំ ។
អបរេ កុក្កុរា មាលុវា ភោជនំ វិវិធំ ពហុំ
ឧបាយជាតិ ឧបនេន្តិ(๑) ហដ្ឋា សំវិគ្គមានសា ។

๑ ឱ. ម. ឧបាយ តាឧយុបនេន្តីតិ ទិស្សតិ ។

ស្តេចទព្វសេន ធ្វើនូវអ្នកនិគម ព្រមទាំងពួកពល និងអ្នកជនបទ ដែលរស់នៅព្រោះអាស្រ័យស្តេចទាំងអស់ ឲ្យតាំងនៅក្នុងដែន ហើយដឹកកប់តថាគតក្នុងវណ្ណ ។ តថាគតបានឃើញនូវមណ្ឌលនៃអាមាត្យ រាជ្យ និងវាំងដ៏ស្តុកស្តម្ភ របស់តថាគត ដូចកូនជាទីស្រឡាញ់ ដែលត្រូវស្តេចទព្វសេនដណ្តើមយកហើយ (ក៏ផ្សាយមេត្តាចំពោះស្តេចទព្វសេននោះ) គុណធម៌ដទៃ ស្មើនឹងមេត្តា នៃតថាគត ពុំមានឡើយ នេះជាមេត្តាបារមី របស់តថាគត ។

ចប់ ឯកភាណវារៈ ទី ១៤ ។

មហាលោមហំសជាតក ទី ១៥

(៣៥) តថាគតសម្រេចសេយ្យាសន៍ តើយឆ្នើងសាកសពក្នុងព្រៃស្មសាន ពួកក្មេងអ្នកស្រុកចូលមកជិត (តថាគត) ហើយសម្តែងនូវប្រការដ៏ថ្លែក ច្រើនយ៉ាង ។ ពួកក្មេងដទៃ ជាអ្នកដឹងការណ៍ (ឃើញការកំពាំងឡាយ) ក៏សប្បាយរីករាយ មានចិត្តសង្វេគ ទៅនាំយកគ្រឿងក្រអូប ផ្កាកម្រង កោដនផ្សែង ។ ដ៏ច្រើន និងគ្រឿងបណ្ណាការ មកឲ្យតថាគត ។

สุตฺตนฺตปิฏกេ ขុទ្ទកនិកាយស្ស ចរិយាបិដកំ

យេ មេ ឧត្តំ ឧបហារន្តិ(๑) យេ ច ទេន្តិ សុខំ មម
សព្ពេសំ សមកោ ហោមិ ឧយ្យោ កោធោ ជហិតិ ។
សុខទុក្ខេ តុលាភូតោ យសេសុ អយសេសុ ច
សព្ពត្ថ សមកោ ហោមិ ឯសា មេ ឧបេក្ខាចារមីតិ ។

មហោលោមហំសចរិយំ បណ្ណរសមំ ។

ពាសុទ្ធាគំ

យុធញ្ជយោ សោមនស្សោ អាយោ យរកិសេន ច
សោណនន្ទោ មូគបក្ខោ(๒) កបិរាជា សច្ចសវ្ហយោ ។
វដ្ដកោ មច្ឆរាជា ច កណ្ហាទីឃាយនោ ឥសិ
សុតសោមោ បុរេ អាសិ(๓) សាមោ ច ឯកករាជា ច
ឧបេក្ខាចារមី អាសិ ឥតិ វុត្តំ មហេសិនា ។

---

๑ ឯ. ម. ឧបទហន្តិ ។ ๒ ឧ. ម. អូគបក្ខោ ។ ๓ ឧ. ម. បុន អាសិ ។

ពួកក្នុងអ្នកស្រុកណា នាំយកសេចក្តីទុក្ខមកឱ្យតថាគត ពួកក្នុងអ្នកស្រុកណា ឱ្យសេចក្តីសុខដល់តថាគត តថាគតមានចិត្តស្មើ ចំពោះពាកពាំងអស់នោះ មិនអាណិត មិនក្រោធ ។ តថាគត មានចិត្តជាកណ្តាល ក្នុងសុខនិងទុក្ខ ក្នុងយសនិងអយស តថាគត មានចិត្តស្មើក្នុងលោកធម៌ទាំងពួង នេះជាឧបេក្ខាបារមី របស់តថាគត ។

ចប់ មហាលោមហំសចរិយា ទី ១៥ ។

ខុទ្ទាដនៃចរិយានោះ

យុធញ្ជយចរិយា ១ សោមនស្សចរិយា ១ អយោឃរចរិយា ១ កិសចរិយា ១ សោណនន្ទបណ្ឌិតចរិយា ១ មូគផក្ខចរិយា ១ តបិលពជចរិយា ១ សច្ចសវ្ហយបណ្ឌិតចរិយា ១ វដ្តកបោត-កចរិយា ១ មច្ឆពជចរិយា ១ កណ្ហទីបាយនចរិយា ១ សុត-សោមចរិយា ១ សុវណ្ណសាមចរិយា ១ ឯកពជចរិយា ១ លោមហំសចរិយា ១ ព្រះមហេសីសម្ពុទ្ធ ទ្រង់សម្តែងហើយ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ตสฺมฺหานนฺทาทิเถรคาถา

ฆรา ฆรูปโลภสฺส ทุกฺขา สมฺปตฺตปุคฺคลา ฆรูปโลภสฺส

ภวา ภวูปโลภสฺส อนุภวิตฺวา ปเรตา สมฺพุทฺธมุตฺตมา ฯ

ฉตฺวา ฆาตยุกา ฆานา สีลา ยุวเตฺวา อาสวาสโต

ขิกฺขฺมุ จารมี กตฺวา ปเรตา สมฺพุทฺธมุตฺตมา ฯ

ปณฺฑิโต ปริปุจฺฉิตฺวา วีริยา กตฺวาน อุตฺตมา

ขนฺติยา จารมี กตฺวา ปเรตา สมฺพุทฺธมุตฺตมา ฯ

กตฺวา ธมฺมูปมญฺญานา สจฺจาจาปุรกฺขิยา

เมตฺตาย จารมี กตฺวา ปเรตา สมฺพุทฺธมุตฺตมา ฯ

ฉฬภิญฺญาโต ยสายาสา สมฺพุทฺธจารมาธเร

สพฺพตฺถ สมเกา(๑) หุตฺวา ปเรตา สมฺพุทฺธมุตฺตมา ฯ

---

๑ ฐ. สมาเต ฯ

ឧទ្ទានៃបរិយោសោះ

តថាគត រង់ទុក្ខច្រើនប្រការ សោយសម្បត្តិច្រើនប្រការ ក្នុងកំពតូចកំពង់ ដូចបានរៀបរាប់ មកយ៉ាងនេះ ហើយបានសម្រេច នូវសម្ពោធិញ្ញាណដ៏ខ្ពង់ ។ តថាគតបានឲ្យទាន ដែលព្រះពោធិសត្វគប្បីឲ្យ ទាំងបំពេញសីលមិនមានសេសសល់ ហើយចេញទៅកាន់មហាភិនិស្ក្រមបានដល់ចារមី សម្រេចនូវសម្ពោធិញ្ញាណ ជាញាណដ៏ខ្ពង់ ។ តថាគត បានសាកសួរបណ្ឌិតទាំងឡាយ បានធ្វើព្យាយាមដ៏ខ្ពង់ បានដល់ខន្តិចារមី ហើយសម្រេចសម្ពោធិញ្ញាណដ៏ខ្ពង់ ។ តថាគត បានធ្វើអធិដ្ឋានយ៉ាងមាំ បានរក្សាសច្ចៈ បានដល់មេត្តាចារមី ហើយសម្រេចសម្ពោធិញ្ញាណដ៏ខ្ពង់ ។ តថាគតមានចិត្តស្មើ ក្នុងលោកធម៌ទាំងពួង គឺ លាភ អលាភ យស អយស សេចក្តីពាល់អាន និងសេចក្តីមើលងាយ ហើយបានសម្រេចសម្ពោធិញ្ញាណដ៏ខ្ពង់ ។

កោសជ្ជំ ភយតោ ទិស្វា វីរិយារម្ភញ្ច ខេមតោ

អារទ្ធវីរិយោ ហោថ ឯសា ពុទ្ធានុសាសនី ។

វិវាទំ ភយតោ ទិស្វា អវិវាទញ្ច ខេមតោ

សមគ្គា សខិលា ហោថ ឯសា ពុទ្ធានុសាសនី ។

បមាទំ ភយតោ ទិស្វា អប្បមាទញ្ច ខេមតោ

ភាវេថដ្ឋង្គិកំ មគ្គំ ឯសា ពុទ្ធានុសាសនី ។

ឥត្ថំ សុទំ ភគវា អត្តនោ បុព្ពចរិយំ សម្ភាវយមានោ

ពុទ្ធាបទានិយំ នាម ធម្មបរិយាយំ អភាសិត្ថាតិ ។

បរិយោបិដកំ និដ្ឋិតំ ។

សមោធានកថា

(๓๖) ឧសេតេ ចារមី ហោន្តិ ឧសេតេ ឧបចារមី

បរមត្ថា ឧស ហោន្តិ ពោធិយា បរិចាចរា ។

អ្នកចាំឆ្លាយគួរយើញនូវកោសជ្ជៈ ថាជាភ័យ គួរយើញនូវការប្រារព្ធព្យាយាម ថាជាសេចក្តីក្សេម ហើយប្រឹងប្រែងព្យាយាមចុះ នេះជាពាក្យប្រៀនប្រដៅ របស់ព្រះពុទ្ធ ។ អ្នកចាំឆ្លាយ គួរយើញនូវការខាស់ខែង ថាជាភ័យ គួរយើញនូវការមិនខាស់ខែង ថាជាសេចក្តីក្សេម ហើយចូរព្រមព្រៀងគ្នា ចាំឆជាបុគ្គលមានពាក្យពីរោះរកគ្នាចុះ នេះជាពាក្យប្រៀនប្រដៅរបស់ព្រះពុទ្ធ ។ មួយទៀត អ្នកចាំឆ្លាយ គួរយើញនូវសេចក្តីប្រមាទ ថាជាភ័យ គួរយើញនូវសេចក្តីមិនប្រមាទ ថាជាសេចក្តីក្សេម ហើយចូរចម្រើនមគ្គ ប្រកបដោយអង្គ ៨ ចុះ នេះជាពាក្យប្រៀនប្រដៅ របស់ព្រះពុទ្ធ ។

បានឮថា ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់សរសើរ នូវបុព្វចរិយារបស់ព្រះអង្គ ហើយសម្តែងនូវធម្មបរិយាយ ឈ្មោះពុទ្ធាបទាន ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ចប់ ចរិយាបិដក ។

សង្ខេបកថា

(๓๖) ឆារមី ๑๐ ឧបឆារមី ๑๐ បរមត្ថឆារមី ๑๐ ឆារមីទាំងនេះ ជាគ្រឿងញុំាងពោធិញ្ញាណ ឲ្យបានសម្រេច

สมោធានកថា

សិរីវាជសុរ្ច សេដ្ឋសុរ្ច ធានចារមិតា កវេ
វេស្សន្តរោ ច វេលាមោ កវិន្ទ ឧបចារមិ ។
អកិត្តិវិសយ្ហាធានេន ហោន្ត តា ឧបចារមិ
ក្កុក្កុជសិលសសោ ក្ខតោ បរមត្ថា ធានចារមិ ។
មហាកបិ ច ឆទ្ទន្តោ ធាតោ ច មាតុថោសតោ
សីលចារមិតា យន្ត តតិ រុត្តំ មហេសិនា ។
ចម្មយ្យតោ ក្ខរិទន្តោ សីលេន ឧបចារមិ
សង្ខបាលោ ច យោ ធីរោ បរមត្ថា សីលចារមិ ។
យុធញ្ជយោ ច តោរិន្ទោ មាតុថាលោ ច យោ ឃរោ
កល្យាតិយោ សុសោមោ ច
មឃទេវោ និមិ ចេវ ហោន្តេតា ឧបចារមិ ។

គឺព្រះបាទសិរិភដ្ដប្រសើរ បានបំពេញទានបារមី ព្រះបាទ
វេស្សន្តរ និងវេលាមព្រាហ្មណ៍ បានបំពេញទានឧបបារមី
អភិត្តិតាបស បានបំពេញទាន ដ៏មានកម្លាំង ហៅថាទាន-
ឧបបារមី កាលតថាគត កើតជាមាន់ និងទន្សាយដ៏ប្រសើរ
បានបំពេញទានបរមត្ថបារមី ។ កាលតថាគត កើតជា
ស្តេចស្វាក្តី ជាដំរីឆទ្ទន្តក្តី ជាដំរីចិញ្ចឹមមាតាក្តី បានបំពេញ
សីលបារមី ពាក្យជួរច្នេះនេះ ព្រះមហាសីទ្រង់សម្តែងហើយ ។
កាលតថាគតកើតជាស្តេច ឈ្មោះចម្មយ្យៈ និងជាស្តេចនាគ
ឈ្មោះកូរិទត្ត បានបំពេញសីលឧបបារមី កាលតថាគតកើត
ជាសង្ខបាលនាគរាជ ជាអ្នកជ្រាប បានបំពេញសីលបរមត្ថ-
បារមី ។ កាលតថាគត កើតជារាជបុត្ត ឈ្មោះយុធញ្ជយក្តី
ជាមហាគោវិន្ទក្តី ជាហត្ថិបាលក្តី ជាកូនព្រាហ្មណមហា-
សាល ឈ្មោះអយោឃរៈក្តី ជាកណ្ហតិយៈក្តី ជាសុវណ្ណសាមក្តី
ជាមឃរាជបុត្តក្តី ជានេមិរាជក្តី បានបំពេញទានឧបបារមី ។

មហោសធោ ជនរដ្ឋោ កុណ្ឌលោ ចាបិ តណ្ឌុលោ

តិត្តិរោ ច សកុណោ ច ហោន្តេតា ពុទ្ធចារមី ។

វិធុរំ សម្ភរំ បញ្ញាយ ពុភោតា ហោន្តិ ចារមី

យោ សិស្សោ អាចរិយំ ហោតិ សុរិយេ ព្រាហ្មណោ

មាតង្គោ ។

សត្តុកស្តុញ្ច បរមត្តា ឯតា វេ បញ្ញាចារមី

សីលវា វីរិយោ ភជា ជាតកំ ជាន្តិ វិភូ ។

ឥន្ទ្រិយភាវនោ អាសិ បរមត្តា វីរិយចារមី

មហាកបិ បញ្ច សតុលា វីរិយោ ហោន្តិ ចារមី ។

ឆទ្ទន្តោ សុភោ ច ខន្តិយោ ហោន្តិ ចារមី

ពុទ្ធបិតា តិត្តិរោ ឆន្ទាឆន្ទវិភាគកោ ។

ខន្តិវាទេន បរមត្តា ខន្តិចារមិយោ

ពុទ្ធភូមិ កវេសន្តោ អកាសិ ពុក្កំ ពហុំ ។

កាលតថាគត កើតជាមហោសធបណ្ឌិតក្តី ជនវដ្ឌបណ្ឌិតក្តី កុណ្ឌលបណ្ឌិតក្តី តណ្ឌិលបណ្ឌិតក្តី តិត្តិរៈក្តី សកុណៈក្តី នុ៎ះ បានបំពេញបញ្ញាបារមី ។ កាលតថាគត កើតជាវិធុរបណ្ឌិតក្តី ជាសម្ភវកុមារក្តី ទាំង៧នុ៎ះ បានបំពេញបញ្ញាបារមី កាលតថាគត កើតជាសុរិយព្រាហ្មណ៍ក្តី ជាមាតង្គបណ្ឌិតក្តី ដែលជាសិស្សអាស្រ័យនូវអាចារ្យ ក្នុងកាលមុនក៏បានបំពេញនូវបញ្ញាបារមីដែរ ។ ឯបញ្ញាបារមត្ថបារមី នុ៎ះឯង (តថាគតបានបំពេញ ក្នុងកាលយោនយកកំណើតកើត) ជាសេនកបណ្ឌិត កាលតថាគត កើតជាក្តោកជ ជាស្តេចជនកមានសីល មានព្យាយាម មានការប្រឹងប្រែងយ៉ាងមាំ បានបំពេញវីរិយបារមត្ថបារមី កាលតថាគតកើតជាស្តេចស្វា ជាអ្នកគោរពធម៌ ៥ ប្រការ បានបំពេញវីរិយបារមី ។ កាលតថាគត កើតជាធម្មបាលកុមារ បានបំពេញខន្តិបារមី ជាគ្រឿងញាំញីដោយធម៌ នូវបុគ្គលមិនប្រកបដោយធម៌ ហៅថា ខន្តិឧបបារមី ។ កាលតថាគត កើតជាខន្តិវាទីតាបសស្វែងរកពុទ្ធភូមិ តថាគតបានធ្វើ នូវអំពើដ៏កម្រ ជាច្រើនយ៉ាង ដើម្បីបំពេញ នូវខន្តិបារមត្ថបារមី ដោយខន្តិវាទ ។

สมោធានកថា

តថូបរំ សច្ចកុណ្ឌំ　　សសាវដ្ឋកជាតកំ

សច្ចេនក្កន្តិញ្ជបិតោ　　ឯសា ចារមិតា ភវេ ។

ឧទកេ មច្ឆោ ភវិត្វាន　　អកាសិ សច្ចមុត្តមំ

មហាមេឃំ បវស្សេសិ　　ឯសា មេ សច្ចចារមី ។

សច្ចេន ជាវំ តារេសិ　　ធីវរេ សុចារបណ្ឌិតោ

វិសំ សច្ចេន ឃាតេសិ　　កណ្ហាធីចាយនោ ឥសិ ។

សច្ចេន ភរិយេ ហត្ថា　　តជ្ជាសោតំ តរី តទា

ឯសា ចារមិតា សត្ត　　ហោន្តិ តា ឧបចារមី ។

សុតសោមោ ជាម រជា　　រក្ខន្តោ សច្ចមុត្តមំ

មោចេតំ ឯកសតំ ខត្តេ　　បរមត្តា សច្ចចារមី ។

អធិដ្ឋានេន កឹ ឆន្តោ　　ចារមី ភវតឹ តទា

ទុកោ មាតង្គយោ ចេវ　　អធិដ្ឋានឧបចារមី ។

កាលតថាគតកើតជាទន្សាយ និងជាសត្វក្រួច អាស្រ័យនូវគុណគឺសច្ចៈ ដូចមានពាក្យសម្តែងទុកដូច្នេះ បានញុំាងក្តីដឹងឲ្យរលត់ដោយសច្ចៈ នេះកំណើតជាសច្ចបារមី ។ កាលតថាគត កើតជាត្រី នៅក្នុងទឹក បានធ្វើនូវសច្ចៈដ៏ឧត្តម ញុំាងមហាមេឃឲ្យបង្អុរចុះ នេះជាសច្ចបារមីរបស់តថាគត ។ កាលតថាគតកើតជាសុបារបណ្ឌិត ជាអ្នកប្រាជ្ញ បានញុំាងទូកឲ្យឆ្លងដោយសច្ចៈ កាលកើតជាឥសី ឈ្មោះកណ្ហទីបាយនៈ បានញុំាងពិសឲ្យសាបរលោបដោយសច្ចៈ កាលកើតជាស្វា បានឆ្លងខ្សែទឹកគង្គាដោយសច្ចៈ នេះជាបារមី របស់តថាគតជាសាស្តា ក្នុងកាលនោះ បារមីនោះ ជាសច្ចុបបារមី ។ កាលតថាគត កើតជាស្តេចសុតសោម រក្សាសច្ចៈដ៏ឧត្តម ដោះក្បួត ១០១ អង្គឲ្យរួច (នេះ) ជាសច្ចបារមត្ថបារមី ។ កាលតថាគតកើតជាកំឆន្ទៈ កាលនោះ មានបារមីដោយការអធិដ្ឋាន កាលកើតជាទុកៈ និងមាតង្គៈ បានបំពេញអធិដ្ឋានុបបារមី ។

មុកដង្គេន បរមត្តា អដ្ឋារំ អាសិ ចារមី
មហាកណ្ហោ ច មេត្តាយ តត្ត ច ភជសោឆជា ។
ឯសា ខុរិជា អក្ខាតា មេត្តា ចារមិតា ភវេ
សីលេន ព្រហ្មឆត្តោ ច យោ ភាយំ កណ្ហាតិណ្ហោតោ ។
អកាសិ ឆន្ទោ បិយសុ្ស ហោន្តិ តា ឧបចារមី
ឯកករជេន បរមត្តា ឆត្តំ មេត្តាយ ឡឹឆិសោ ។
ទ្វេ សុភា ឧបចារមី បរមត្តា លោមហំសនំ
ឯតា ឆស ចារមី មយ្ហំ បដិវេសោ អក្ខោឆយោ ។
ឆសតោ បរមា ឆត្តំ ឆសតោ ឆត្តំ ឯឆតោ
អទ្ធានឆិតោ សព្ពា ឃរិតា ឆសចារមីតិ ។

សមោធានគាថា ឆិដ្ឋិតា ។

ចរិយាបិដកំ សមត្តំ ។

កាលតថាគត កើតជាមូគផក្ខពោធិសត្វ បានបំពេញអធិដ្ឋាន-
បរត្តបារមី កាលកើតជាមហាកណ្ហៈ ប្រព្រឹត្តទៅ ដោយមេត្តា
កាលកើតជារាជសោធនៈ (ក៏ប្រព្រឹត្តទៅ) ដោយមេត្តានោះ
ដែរ បារមីទាំង៨ពីរនេះ ហៅថា មេត្តាបារមី ។ កាលតថា-
គត កើតជាស្តេចព្រហ្មទត្ត (ប្រព្រឹត្តទៅ) ដោយសីល
កាលកើតជាគណ្ហិតណ្ហកៈ នេះ (ក៏បានប្រព្រឹត្តទៅ) ដោយ
សីលដែរ ។ កាលតថាគត កើតជានន្ទៈ បានធ្វើនូវសេចក្តី
ស្រឡាញ់ (ក្នុងសព្វញ្ញុតញ្ញាណ) បារមីទាំង៨នោះ ជាឧបបារមី
ឯបរមត្ថបារមី បានបំពេញហើយ ក្នុងកាលតថាគតកើតជា
ស្តេចឯកឆទ្ទ បារមីដទៃ ប្រាកដស្មើ ដោយមេត្តាបារមីនេះ
ពុំមានឡើយ ។ កាលតគតកើតជាសេកទាំង៨ពីរ បានបំពេញ
ឧបបារមី កាលកើតជាលោមហំសនៈ បានបំពេញបរមត្ថ-
បារមី ឯបារមី ១០ របស់តថាគតនេះ ជាចំណែកនៃពោធិ-
ញ្ញាណដ៏ប្រសើរ ។ បារមីទាំង៨ក្បាយ មិនលើសអំពី ១០ មិន
ខ្វះអំពី១០ បារមីទាំង៨អស់ពេញត្រឹម ១០ មិនខ្វះមិនលើស ។

ចប់ សមោធានកថា ។

ចប់ ចរិយាបិដក ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស

ពុទ្ធវំសោ

មាតិកាបត្តនិ

មាតិកា	អង្កៀ
វតនបច្ឆ៍មនកាណ្ឌ	១
បឋមោ តីបង្ករពុទ្ធវំសោ	២១
ទុតិយោ កោណ្ឌញ្ញពុទ្ធវំសោ	៥៩
តតិយោ មង្គលពុទ្ធវំសោ	៦៦
ចតុត្ថោ សុមនពុទ្ធវំសោ	៧៤
បញ្ចមោ រេវតពុទ្ធវំសោ	៨២
ឆដ្ឋោ សោភិតពុទ្ធវំសោ	៨៩
សត្តមោ អនោមទស្សិពុទ្ធវំសោ	៩៧
អដ្ឋមោ បទុមពុទ្ធវំសោ	១០៤
នវមោ នារទពុទ្ធវំសោ	១១២
ទសមោ បទុមុត្តរពុទ្ធវំសោ	១២០
ឯកាទសមោ សុមេធពុទ្ធវំសោ	១២៨
ទ្វាទសមោ សុជាតពុទ្ធវំសោ	១៣៥

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ

ពុទ្ធវង្ស

សន្ទីកប្រាប់មាតិកា

មាតិកា	ទំព័រ
រតនចង្កមកណ្ឌ	១
ទីបង្ករពុទ្ធវង្ស ទី ១	៦១
កោណ្ឌញ្ញពុទ្ធវង្ស ទី ២	៥៩
មង្គលពុទ្ធវង្ស ទី ៣	៦៦
សុមនពុទ្ធវង្ស ទី ៤	៧៤
រេវតពុទ្ធវង្ស ទី ៥	៨២
សោភិតពុទ្ធវង្ស ទី ៦	៨៩
អនោមទស្សិពុទ្ធវង្ស ទី ៧	៩៧
បទុមពុទ្ធវង្ស ទី ៨	១០៤
នារទពុទ្ធវង្ស ទី ៩	១១២
បទុមុត្តរពុទ្ធវង្ស ទី ១០	១២០
សុមេធពុទ្ធវង្ស ទី ១១	១២៨
សុជាតពុទ្ធវង្ស ទី ១២	១៣៤

មាតិកាបត្តាធិ

មាតិកា	អង្គ
តេរសមោ បិយទស្សិពុទ្ធវំសោ	๑๘๓
ចុទ្ទសមោ អត្ថទស្សិពុទ្ធវំសោ	๑๙๐
បណ្ណរសមោ ធម្មទស្សិពុទ្ធវំសោ	๑๙๗
សោឡសមោ សិទ្ធត្ថពុទ្ធវំសោ	๑๐๔
សត្តរសមោ តិស្សពុទ្ធវំសោ	๑๗๑
អដ្ឋរសមោ បុស្សពុទ្ធវំសោ	๑๗๘
ឯកូនវីសតិមោ វិបស្សិពុទ្ធវំសោ	๑๘๔
វីសតិមោ សិខិពុទ្ធវំសោ	๑๙๑
ឯកវីសតិមោ វេស្សភូពុទ្ធវំសោ	๑๙๘
ទ្វាវីសតិមោ កកុសន្ធពុទ្ធវំសោ	๒๐๖
តេវីសតិមោ កោនាគមនពុទ្ធវំសោ	๒๑๒
চতុវីសតិមោ កស្សបពុទ្ធវំសោ	๒๒๐
បញ្ចវីសតិមោ គោតមពុទ្ធវំសោ	๒๒๘
ពុទ្ធបរិណាកកណ្ឌ	๒๓๓
ជាតុកាជនីយកថា	๒๓๖

សន្លឹកប្រាប់មាតិកា

មាតិកា	ទំព័រ
បិយទស្សិពុទ្ធវង្ស ទី ១៣	១៤៣
អត្ថទស្សិពុទ្ធវង្ស ទី ១៤	១៤០
ធម្មទស្សិពុទ្ធវង្ស ទី ១៥	១៤៧
សិទ្ធត្ថពុទ្ធវង្ស ទី ១៦	១៦៤
តិស្សពុទ្ធវង្ស ទី ១៧	១៧១
បុស្សពុទ្ធវង្ស ទី ១៨	១៧៨
វិបស្សិពុទ្ធវង្ស ទី ១៩	១៨៤
សិខិពុទ្ធវង្ស ទី ២០	១៨១
វេស្សភូពុទ្ធវង្ស ទី ២១	១៨៨
កកុសន្ធពុទ្ធវង្ស ទី ២២	២០៦
កោនាគមនពុទ្ធវង្ស ទី ២៣	២១២
កស្សបពុទ្ធវង្ស ទី ២៤	២២០
គោតមពុទ្ធវង្ស ទី ២៥	២២៨
ពុទ្ធប្បកិណ្ណកកថា	២៣៣
ជាតុកាដនីយកថា	២៣៦

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស

ចរិយាបិដកំ

មាតិកាបត្តនិ

មាតិកា	អង្គ
ទានបារមិតា	
បឋមំ អកិត្តិចរិយំ	២៤០
ទុតិយំ សង្ខព្រាហ្មណចរិយំ	២៤២
តតិយំ កុរុធម្មចរិយំ	២៤៤
ចតុត្ថំ មហាសុទស្សនចរិយំ	២៤៥
បញ្ចមំ មហាគោវិន្ទចរិយំ	២៤៧
ឆដ្ឋំ នេមិរាជចរិយំ	២៤៨
សត្តមំ ចន្ទកុមារចរិយំ	២៤៩
អដ្ឋមំ សិវិរាជចរិយំ	២៥០
នវមំ វេស្សន្តរចរិយំ	២៥៣
ទសមំ សសបណ្ឌិតចរិយំ	២៦៣

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ

ចរិយាបិដក

សន្តឹកក្រាប់មាតិកា

មាតិកា ទំព័រ

ទានបារមីតា

អតិត្តិចរិយា ទី ១ . . . . . ៦៤០

សង្ខព្រាហ្មណចរិយា ទី ២ . . . . . ៦៤២

កុរុធម្មចរិយា ទី ៣ . . . . . ៦៤៤

មហាសុទស្សនចរិយា ទី ៤ . . . . . ៦៤៥

មហាគោវិន្ទចរិយា ទី ៥ . . . . . ៦៤៧

នេមិរាជចរិយា ទី ៦ . . . . . ៦៤៨

ចន្ទកុមារចរិយា ទី ៧ . . . . . ៦៤៩

សិវិរាជចរិយា ទី ៨ . . . . . ៦៥០

វេស្សន្តរចរិយា ទី ៩ . . . . . ៦៥៣

សសបណ្ឌិតចរិយា ទី ១០ . . . . . ៦៦៣

មាតិកាបត្តាធិ

មាតិកា អង្គុ

សីលបារមិតា

បឋមំ សីលវនាគចរិយំ ២៦៧

ទុតិយំ ភូរិទត្តចរិយំ ២៦៩

តតិយំ ចម្មេយ្យចរិយំ ២៧០

ចតុត្ថំ ចូឡពោធិចរិយំ ២៧៦

បញ្ចមំ មហិសរាជចរិយំ ២៧៤

ឆដ្ឋំ រុរុមិគចរិយំ ២៧៥

សត្តមំ មាតង្គចរិយំ ២៧៨

អដ្ឋមំ ធម្មទេវបុត្តចរិយំ ២៧៩

នវមំ ដយទិសចរិយំ ២៨០

ទសមំ សង្ខបាលចរិយំ ២៨២

នេក្ខម្មាទិបារមិតា

បឋមំ យុធញ្ជយចរិយំ ២៨៤

ទុតិយំ រោមនស្សចរិយំ ២៨៥

តតិយំ អយោឃរចរិយំ ២៨៨

សន្លឹកប្រាប់មាតិកា

មាតិកា	ទំព័រ
សីលបារមិតា	
សីលវនាគចរិយា ទី ១	២៦៧
ភូរិទត្តចរិយា ទី ២	២៦៩
ចម្បេយ្យចរិយា ទី ៣	២៧០
ចូឡសោធិចរិយា ទី ៤	២៧២
មហិសរាជចរិយា ទី ៥	២៧៤
រុរុមិគចរិយា ទី ៦	២៧៥
មាតង្គចរិយា ទី ៧	២៧៨
ធម្មទេវបុត្តចរិយា ទី ៨	២៧៩
ជយទិសចរិយា ទី ៩	២៨០
សង្ខបាលចរិយា ទី ១០	២៨២
នេក្ខម្មាទិបារមិតា	
យុធញ្ជយចរិយា ទី ១	២៨៤
សោមនស្សចរិយា ទី ២	២៨៧
អយោឃរចរិយា ទី ៣	២៨៨

មាតិកាបត្តាធិ

មាតិកា	អង្កៀ

នេក្ខម្មាទិបារមិតា

ចតុត្ថំ កិំសចរិយំ	២៩០
បញ្ចមំ សោណានុបណ្ឌិតចរិយំ	២៩១
ឆដ្ឋមំ មូគផក្ខចរិយំ	២៩៣
សត្តមំ កបិលាវដចរិយំ	២៩៦
អដ្ឋមំ សច្ចសុប្បិយបណ្ឌិតចរិយំ	២៩៧
នវមំ វដ្តកាបុតកចរិយំ	២៩៧
ទសមំ មច្ឆាវដចរិយំ	២៩៩
ឯកាទសមំ កណ្ហទីបាយនចរិយំ	៣០១
ទ្វាទសមំ សុតសោមចរិយំ	៣០៦
តេរសមំ សុវណ្ណសាមចរិយំ	៣០៨
ចុទ្ទសមំ ឯកាវដចរិយំ	៣០៦
បណ្ណរសមំ មហាសោមមហាសចរិយំ	៣០៧
សមោធានកថា	៣១០

สงฺกิปฺปมาติกา

มาติกา ទំព័រ

ឆេកម្មាទិបារមិតា

กึสจริยา ទី ๖ . . . . . ๒๙๐

เสาณฺฑนฺทูปณฺฑิตจริยา ទី ๗ . . . . . ๒๙๑

มูคปกฺขจริยา ទី ๘ . . . . . ๒๙๓

กปิลพฺรหฺมจริยา ទី ๗ . . . . . ๒๙๖

สจฺจสวฺหยปณฺฑิตจริยา ទី ๘ . . . . . ๒๙๗

วฏฺฏกโปตกจริยา ទី ๙ . . . . . ๒๙๗

มจฺฉพฺรหฺมจริยา ទី ๑๐ . . . . . ๒๙๙

กณฺหทีปายนจริยา ទី ๑๑ . . . . . ๓๐๑

สุตโสมจริยา ទី ๑๒ . . . . . ๓๐๔

สุวณฺณสามจริยา ទី ๑๓ . . . . . ๓๐๙

ฉทฺทนฺตพฺรหฺมจริยา ទី ๑๔ . . . . . ๓๐๖

มหาโลมหึสจริยา ទី ๑๙ . . . . . ๓๐๗

สโมธานกถา ๓๑๐

វិវុទ្ធាវិវុទ្ធបត្តំ

វិវុទ្ធបាឋោ	អវិវុទ្ធបាឋោ	អង្កៈ	វជ្ជលេខាយំ
ចាបុណិសត្តតិ	ចាបុណិសត្តសិ	៤៩	១១
អតិវន្ធីសុ	អតិវន្ធិសុ	៥២	៣
តបុស្ស កល្លិកា នាម	តបុស្សកល្លិកា នាម	៥៨	៦
អមោទិតា	អាមោទិតា	៦២	១៤
វិវជ្ជិស្សាម	វិវជ្ជិស្សាម	៦៣	៤
រម្ភាវតី នាម	រម្ភវតី នាម	៥៧	៤
យថា សុខំ	យថាសុខំ	៧៤	១៤
សន្តិចិត្តាន	សន្តិចិត្តាន	៧៥	១១
ពុជ្ឈិស្សតិ	ពុជ្ឈិស្សតិ	៧៧	៧
វិវជ្ជិស្សាម	វិវជ្ជិស្សាម	៧៨	១២
កោដសតសហស្សានំ	កោដិសតសហស្សានំ	៨៣	៩
ហេស្សន្តុបដ្ឋកា	ហេស្សន្តិបដ្ឋិកា	៨៣	៩
វិវជ្ជិស្សាម	វិវជ្ជិស្សាម	១១៦	១០
អគ្គុបដ្ឋិកា	អគ្គុបដ្ឋកា	១២៦	១២
មន្ធាវត្ថា	សន្ធាវត្ថា	៥៨	១៣
អមិតយ សា	អមិតយសោ	១២៩	២

វិរុទ្ធាវិរុទ្ធបត្តំ

វិរុទ្ធបាឋៈ	អវិរុទ្ធបាឋៈ	អង្គៈ	វច្ចលេខាយំ
តំសកប្បសហសម្ហិ	តំសកប្បសហស្សម្ហិ	១៣០	៥
ធម្មទេសនេ	ធម្មទេសនេ	១៣៦	៣
អហោសុំ អគ្គសាវិកា	អហេសុំ អគ្គសាវិកា	១៤១	១០
កណ្ហកា	កណ្ហកា	១៤៦	៤
សោភនំ នាម	សោភណំ នាម	១៥៥	៤
ទេសបារមិបូរិយោ	ទេសបារមិបូរិយោ	១៦១	១១
សិទ្ធិត្ថស្ស	សិទ្ធត្ថស្ស	១៦៥	៦
ចាតុវណ្ណបរិវុតំ	ចាតុវណ្ណបរិវុតំ	១៧៣	៤
មហាន្ធន	អហាន្ធន	១៧៩	៤
ទុក្ខវការិកំ	ទុក្ករការិកំ	១៧៩	១០
មិគ្គចាយេ	មិគចាយេ	១៨២	១២
ជាតុវិត្ថារកំ	ជាតុវិត្ថារិកំ	១៨៣	១៣
វិប្បស្សិស្ស	វិបស្សិស្ស	១៨៥	៤
មហាន្ធន	អហាន្ធន	១៨៥	១០
សមាលា នាម	សមាលា ច	២០៤	១០
និច្ចវតិ	និច្ចវតិ	២០៥	៣

វិរុទ្ធបាឋៈ	អវិរុទ្ធបាឋៈ	អង្កៈ	ជាលេខាយំ
វិកដ្ឋិត្វា	វិកដិត្វា	៤០៩	៦
កោនាគមពុទ្ធវំសោ	កោនាគមនពុទ្ធវំសោ	២១៩	១
នាមជនិកា	នាម ជនិកា	៦១៧	១១
ឥន្ទូបត្តបុរេ	ឥន្ទូបត្តបុរេ	២៣៨	១០
ព្រាហ្មណា	ព្រាហ្មណា	២៤៤	៥
អាយាចុំ	អយាចុំ	២៤៤	៦
ឥន្ទូបត្តេ	ឥន្ទូបត្តេ	២៤៤	៣
បូជិតា	បូជិតោ	២៤៧	៧
នវមំ វេស្សន្តរចរិយំ	នវមំ វេស្សន្តរចរិយំ	២៥៥	១
នវមំ វេស្សន្តរ ចរិយំ	នវមំ វេស្សន្តរចរិយំ	២៥៧	១
ទកិន្នំ ទុបដ្ឋិមិ	ទកិន្នំ ទុបសដ្ឋិមិ	២៦២	៤
ជីវិតវុត្តិ ការណា	ជីវិតវុត្តិការណា	២៨៦	៣
ហតំ វិសំ	ហតំ វិសំ	៣០៣	១២
បរបត្តា	បរមត្តា	៣១០	១៣
មុគ្គផក្ខេន	មុគ្គផក្ខេន	៣១៤	២

សន្ទីកធ្រាប់ពាក្យខុស-ត្រូវ

ពាក្យខុស	ពាក្យត្រូវ	ទំព័រ	បន្ទាត់
បពិត្រព្រហ្ម	ម្ចាស់ព្រហ្ម	២	១៣
ពួកភូមដ្ឋកទេវតា	ពួកភុម្មដ្ឋកទេវតា	១១	១១
ផ្កាមន្ទារបុស្ប	ផ្កាមន្ទារៈ	១០	៥
យ៉ាងណាវិញ	យ៉ាងណាមិញ	៣៤	៨
និម្មិត	និមិត្ត	៣៥	១៣
និម្មិត	និមិត្ត	៣៦	២៥
កំពង់	កំពុង	៤២	១៤
យ៉ាងណា	យ៉ាងណា	៤៥	៣
មយុរច្ឆាសាទ	មាយុរច្ឆាសាទ	៥៧	៨
១០០ យោជន៍ដុំវិញ	១០ យោជន៍ដុំវិញ	៥៨	១០
ព្រមទាំងវេតា	ព្រមទាំងទេវតា	៧៨	១១
តទៅទៅទៀត	តទៅទៀត	៧៩	៦
ទីពឹងពុំនាក់	ទីពឹងពំនាក់	១២៥	៤
ជាអ្នកមិនមានប្រមាទ	ជាអ្នកប្រមាទ	១៤០	១១
ឈ្មោះពោណាមុខ:	ឈ្មោះទោណាមុខ:	១៤៤	១២

សន្ទីកាច្រាប់ពាក្យខុស - ត្រូវ

ពាក្យខុស	ពាក្យត្រូវ	ទំព័រ	បន្ទាត់
នឹងបង្រៀ	នឹងបង្រៀ	១៥៣	១១
នារទពុទ្ធវង្ស ទី ៩	អត្តទស្សីពុទ្ធវង្ស ទី ១៤	១៥៣	១
ព្រះសុខត្តត្ថេរ	ព្រះសុខត្តត្ថេរ	១៦២	១៣
។ប្បជ្ជាក	។បជ្ជាក	១៧៤	៦
ព្រះនាមវិបុស្សី	ព្រះនាមវិបស្សី	១៨៤	៤
សមានា ។	សមាលា ។	២០៤	១១
ចេញដោយវ	ចេញទៅទ្រង់ព្រះផ្នួសដោយវ	២០៤	៥
មានចិត្តតាំងមាំ ។	មានចិត្តតាំងមាំ នឹងបានជា		
	អគ្គសាវិកា ។	២២៣	១៦
ឥន្ទូបត្តបុរី	ឥន្ទូបត្តបុរី	២៣៨	១២
ឥន្ទូបត្តបុរី	ឥន្ទូបត្តបុរី	២៤៤	៤
ជាក្សត្រចក្រពត្តិ	ជាក្សត្រចក្រពត្តិ	២៤៥	១២
ន្ទូវវិស្សុកម្មទេវបុត្រ	ន្ទូវវិស្សុកម្មទេវបុត្រ	២៥៩	១៤
សព្វញ្ញុតញ្ញាណ	សព្វញ្ញុតញ្ញាណ	២៦១	១៥
មានវិយោជនៃទៀត	មានចរិយោជនៃទៀត	២៦៩	២

សន្ទីកប្រៀបពាក្យខុស-ត្រូវ

ពាក្យខុស	ពាក្យត្រូវ	ទំព័រ	បន្ទាត់
នេះជាគតិ	នោះជាគតិ	๒๘๗	๗
ចង់ដោយ	ចង់តថាគតដោយ	๒๘๗	๑๐
លះបង់ពជ	លះបង់ពជ្ឈ	๒๘๘	๗
ព្រះចន្ទ្រះ	ព្រះចន្ទ្រ	๒๘๙	๗
ខន្ធឹង	ខន្ធីង	๒๘๙	๑๘
គឺហិរិ	គឺហិរិនិង៑ត្តប្បៈ	๒๙๐	๑๑
សីរិសយនា	សីរីសយនា	๒๙๓	๑๑
នឹង៑ចចាកទុក	នឹង៑ចចាកទុក្ខ	๓๐๐	๖
បរត្តបារមី	បរមត្តបារមី	๓๑๔	๓
បរមត្តបារមិ	បរមត្តបារមី	๓๑๔	๑๐
កាលតគត	កាលតថាគត	๓๑๔	๑๒

សៀវភៅនេះ ត្រូវបានបោះពុម្ពឡើងវិញ ដោយប្រាក់អំណោយនៃ
អ្នកខាងក្រោមនេះ :

Printing costs were met through the gift of

Wat. Sotoshu Zenshoji Temple
The Rev. Shoken Yokoyama
3-2-7 Toitayama, Higashi-ku, Hiroshima-shi, Hiroshima-ken 732 Japan

この本は次の方によって復刻されました。

曹洞宗 禅昌寺 横山正賢
〒732　広島県広島市東区戸坂山3-2-7

ព្រះត្រៃបិដក ភាគទី ១១០ " អភិធម្មបិដក "
ការផ្សាយរបស់ពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ, ភ្នំពេញ
ការបោះពុម្ពជាថ្មីឡើងវិញ របស់សមាគមជំនួយដល់ការបោះពុម្ពព្រះត្រៃបិដកឡើងវិញ
បោះពុម្ព ថ្ងៃទី ១០ កក្កដា ឆ្នាំ ១៩៩៤
សហប្រតិបត្តិការរៀបរៀង និងបោះពុម្ពនៅប្រទេសជប៉ុន

TRIPITAKA VOL. 77 (of 110 volumes total)
"ABHIDHAMMA PITAKA"
Published by the Buddhist Institute, Phnom Penh
Reproduced with the kind cooperation of the
TRIPITAKA PUBLISHING COMMITTEE
First edition December 8, 1994
Printed in Japan by Hirosaki Sogo Printing Ltd.

トリピタカ（南伝大蔵経）全110巻・第77巻アビダンマピタカ（論部）

発　　行：プノンペン仏教研究所
復刻救援：カンボジア版トリピタカ(南伝大蔵経)復刻救援委員会
発　　行：1994年12月８日

印刷・製本／弘前相互印刷株式会社
製作にあたり弘前相互印刷株式会社の多大な協力を得ました。

ឯកសារគម្ពីព្រះត្រៃបិដកស្កានេះ
ត្រូវបានថតចេញពី ច្បាប់គម្ពីរព្រះត្រៃបិដកជប៉ុន ។

ឯកសារគម្ពីរព្រះត្រៃបិដកនេះ ចាប់ពីភាគ៥១ ដល់ ភាគ១១០
ត្រូវបានវៀបចំធ្វើទៅឡើងដោយ គេហទំព័រ៥០០០ឆ្នាំ បូជា
ចំពោះព្រះពុទ្ធសាសនា សម្រាប់ជាធម្មទាន ។

ផ្តល់សៀវភៅគម្ពីរព្រះត្រៃបិដកសម្រាប់ការងារ
ដោយ ឧបាសិកា កាំង ហ៊ួចណៃ ។

គ្រប់គ្រងគម្រោង (ទូទៅ និងផ្នែកបច្ចេកទេស)
ដោយ ឧបាសក ស្រុង-ចាន់ណា ។

ត្រួតពិនិត្យទៅឡើងវិញ
ដោយ ចន-ស្រីស្រស់ ។

ថតស្កានដោយ
អ្នកប្រុស ម៉ាន់ សាវ៉ែត

- ឧបាសិកា កាំង ហ៊ិចណែ (ភ្នំពេញ)
- ឧបាសក ជុត លីស្រុង និង ឧបាសិកា លី សុខា ព្រមទាំងបុត្រ (ភ្នំពេញ)
- ឧបាសក សន ចន និង ឧបាសិកា អ៊ូច សាវឿង ព្រមទាំងបុត្រ (បាត់ដំបង)
- ឧបាសក ជា ស៊ីវន្ថានា និងឧបាសិកា ឃុន សូនីម៉ា ព្រមទាំងបុត្រី ជា សុមេធាធីតា (ស.រ.អ)
- លោក ជីម-ជា និងលោកស្រី រតនំ ស្រីមុំ (ភ្នំពេញ)
- ឧបាសក ផែង យឿន (កូរ៉ែ)
- លោក ស៊ុក ចាន់សេរី (បន្ទាយមានជ័យ)
- ឧបាសិកា យ៉ា វ៉ាន់ី (បន្ទាយមានជ័យ)
- ប្អូនស្រី យ៉ា សុភៈ (បន្ទាយមានជ័យ)
- ឧបាសិកា កោ សេង (ភ្នំពេញ)
- លោកស្រី ប៉ាន សុគន្ធានីន និងស្វាមី ព្រមទាំងបុត្រ (ភ្នំពេញ)
- ឧបាសក ស្រុង ចាន់ណា និង ឧបាសិកា ចន ស្រីស្រស់
ព្រមទាំងបុត្រ ចាន់ណា សុធាវនីរាជ, ចាន់ណា សុធាវនិវោធ (ភ្នំពេញ)
- លោកស្រី ស្រុង ចាន់វស្មី និង ស្វាមី ព្រមទាំងបុត្រ (ភ្នំពេញ)
- កញ្ញា ស្រុង ចាន់រតនា (ភ្នំពេញ)
- លោក ស្រុង ឃូ ហេង (ភ្នំពេញ)
- លោក នង សុផល (កូរ៉ែ)
- ប្អូនស្រី សុខ អេង (កំពង់ចាម)
- កញ្ញា ចន កក្កដា (បាត់ដំបង)
- លោកស្រី ចន សត្យា និងលោក ទួត សេរីសឹក ព្រមទាំងបុត្រ (ភ្នំពេញ)
- លោក ចន វចនា (បាត់ដំបង)
- កញ្ញា សែ សុផានី (បាត់ដំបង)
- កញ្ញា យឿម សុផានី (បាត់ដំបង)
- លោក ម៉ៅ គន្ធា និងលោកស្រី ធៀង សេដ្ឋា (បាត់ដំបង)
- លោក សៅ សារ៉ុម (បាត់ដំបង)
- ព្រះតេជព្រះគុណ ជុំ សារៈ (ព្រះចៅអធិការវត្ត សម សាន្ត ខេត្តបាត់ដំបង)
- ឧបាសិកា វ៉ាន់ លុយ និងស្វាមី ព្រមទាំងបុត្រ (ភ្នំពេញ)
- លោកស្រី ហួ ច័ន្ទសុវណ្ណ និងស្វាមី ព្រមទាំងបុត្រ (ស.រ.អ)

ព្រះ
វិន័យបិដកភាសា
និង
សេចក្តីប្រៀបធៀបភាសាខ្មែរ
សុត្តន្តបិដក
ទីឃនិកាយ ជាតក
សង្ខុទ្ទកនិកាយ
៥៨

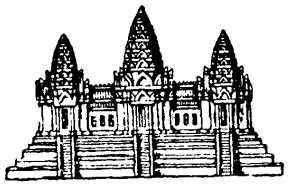

ពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ ភ្នំពេញ

ព. ស. ២៥០១

ឧទ្ទិសកថា

យើងខ្ញុំ សូមថ្លង់ស្មារតីសូត្រព្រះធម៌ឧទ្ទិសជូនជនជាតិខ្មែរ ។
ឥឡូវ យើងខ្ញុំអាចជូនគម្ពីរព្រះត្រៃបិដកនេះ ទៅអ្នកកាន់ព្រះពុទ្ធសាសនាជនជាតិខ្មែរបានហើយ ។
ព្រះធម៌នៃព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់នេះ ត្រូវបានសូត្រចេញពីជម្រៅដួងចិត្តនៃអ្នកកាន់ព្រះពុទ្ធសាសនា
ជនជាតិជប៉ុន ។

このカンボジア版南伝大蔵経を
カンボジアの佛教徒へ
贈ることができることに感謝します。
これが日本の佛教徒の心です。

It is with a deep sense of gratitude that I present the translation of the complete TRIPITAKA to Cambodian Buddhists on behalf of the Japanese Buddhist community.

អារម្ភកថា

ជូនចំពោះជនជាតិខ្មែរ ជាទីរាប់អាន !

ជូនចំពោះជនជាតិខ្មែរដែលកាន់ព្រះពុទ្ធសាសនា ជាទីគោរព !

គម្ពីរព្រះត្រៃបិដកខ្មែរនេះ ត្រូវបាន " ក្រុមជំនុំព្រះត្រៃបិដក " នៃពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ នៅភ្នំពេញ បកប្រែពីភាសាបាលីមកជាភាសាខ្មែរ តាំងពីឆ្នាំ ១៩៣០ ទៅឆ្នាំ ១៩៦៨ គឺត្រូវចំណាយពេល ៣៩ ឆ្នាំ ទើបបានសម្រេចហើយសព្វគ្រប់ ។ នេះពិតជាកំណប់ព្រះធម៌របស់ព្រះពុទ្ធសាសនាខ្មែរ ហើយក៏ជាកំណប់វប្បធម៌ខាងផ្នែកបោះពុម្ពរបស់ជនជាតិខ្មែរផងដែរ ។ យើងខ្ញុំ ពុទ្ធសាសនិកជាតិជប៉ុន មានសន្តានចិត្តរីករាយនឹងបោះពុម្ពជាថ្មីឡើងវិញ ដោយសង្ឃឹមថា ព្រះពុទ្ធសាសនាខ្មែរក៏នឹងរុងរឿងឡើងវិញដែរ ។

នេះគឺជាអំណោយពីជម្រៅដួងចិត្ត ជូនទៅដល់ជនជាតិខ្មែរទាំងអស់ ព្រមទាំងមនុស្សជាតិទូទៅ នៅក្នុងពិភពលោកនេះ ដែលមានចិត្តស្រឡាញ់សន្តិភាព ។

ខ្មែរបានរងសោកនាដកម្មដែលមិនធ្លាប់មានពីមុនមក ។ ម្យ៉ាងទៀត ព្រះពុទ្ធសាសនាខ្មែរ ក៏ត្រូវរអន្តរាយយ៉ាងខ្លាំង ក៏ប៉ុន្តែឥឡូវនេះ យើងទាំងអស់គ្នា បានឈានជើងកន្លងផុតពីសេចក្តីទុក្ខសោកដ៏ធ្ងន់ធ្ងរនេះ ចាកផុតពីអំពើយោរយៅ បញ្ចប់គំនុំគុំគួន ដើរតាមពុទ្ធដីកាព្រះបរមគ្រូ ខិតខំព្យាយាមធ្វើឱ្យមានសន្តិភាពក្នុងពិភពលោក ។

ការណ៍ដែលយើងខ្ញុំជូនគម្ពីរព្រះត្រៃបិដកពេលនេះ គឺជានិមិត្តរូបនៃការប្តេជ្ញាចិត្តរបស់អ្នកកាន់ព្រះពុទ្ធសាសនាជនជាតិជប៉ុនថា យើងខ្ញុំធ្វើសហប្រតិបត្តិការដើម្បីសន្តិភាពក្នុងពិភពលោក ដើម្បីទុកជាភស្តុតាងនៃចំណងមេត្រីភាព និងមិត្តភាពរវាងប្រជាជាតិជប៉ុន និងប្រជាជាតិខ្មែរ ។

ថ្ងៃនក្ខត្តឫក្ស កក្កដា ឆ្នាំ ១៩៩៤

សមាគមជំនួយដល់ការបោះពុម្ពព្រះត្រៃបិដកឡើងវិញ

អ្នកតំណាងចាត់ការ The Rev. Seikyo Muchaku

ប្រធានការិយាល័យ The Rev. Eiitsu Shinohara

អ្នកចាត់ការ

The Rev. Zendo Matsunaga The Rev. Jitsujo Arima The Rev. Yoshimichi Ito
The Rev. Keiichi Watai The Rev. Gijun Sugitani The Rev. Shincho Shigeta
The Rev. Risho Maeda The Rev. Kyoshi Nakajima Mr. Rokusuke Ei

『トリピタカ』復刻進呈にあたって

親愛なるカンボジアの皆さん！
敬愛するカンボジアの仏教徒の皆さん！

カンボジア版『トリピタカ』は、プノンペンの仏教研究所が、仏教界の英知を集め、1930年から1968年まで、39年の歳月をかけて翻訳し、分類し、集大成して完成されました。まさにカンボジア仏教の法宝であると共に、カンボジア出版文化の至宝です。日本仏教徒の有志は、カンボジア仏教の復興再生を願いつつ、これを復刻刊行し、贈らせていただきます。

これはカンボジア仏教徒のみならず、カンボジア全人民、否、平和を愛する地球上のすべての人々への、心からの贈り物です。

カンボジアは、古今未曾有の悲劇を体験しました。カンボジア仏教もこの受難の時代に壊滅的な打撃を受けました。しかし、今はその悲しみを乗りこえ、瞋りを離れ、怨みを怨し、ブッダの教えに従い、世界平和の実現に努力するときです。

この本の贈呈は、日本の仏教徒も共々に、世界平和のために努力することを誓うしるしであり、相互の連帯と友情の証なのです。

合掌

1994年7月吉日

カンボジア版トリピタカ（南伝大蔵経）復刻救援委員会

世話人代表	無着　成恭	世話人	松永　然道	有馬　実成
事務局長	篠原　鋭一		伊藤　佳通	渡井　奎一
			杉谷　義純	茂田　真澄
			前田　利勝	中島　教之
			永　　六輔	

Acknowledgment

Dear Cambodian friends and respected members of the Cambodian Buddhist community,

It is a matter of great joy that the translation into Cambodian of the Pali Tripitaka has been completed and published. The Tripitaka Commisson of the Buddhist Institute, Phnom Penh, launched the translation project in 1930 and completed the translation, after 39 years of effort, in 1968.

The Cambodian translation of this great work will not only become a cherished treasure of the Cambodian Buddhist community but will also be an important milestone in the history of publication in Cambodia.

The revival and prosperity of Buddhism in Cambodia are the ardent wish of the Japanese Buddhist community, it is in this spirit that we have completed this important project and now present the entire work to the Cambodian Buddhist community, it is a gift not only to the Buddhist community in Cambodia but also to all Cambodian people and all peace-loving people in the world.

Cambodia experienced great tragedies in modern times, and the Cambodian Buddhist community also underwent severe trials and suffered crushing blows during this period. But now a time has come to surmount grief and anger, to forgive, and to start working again for world peace.

This great work is a symbol of the Japanese Buddhist community's resolve to work with our Cambodian brothers and sisters toward world peace and is a testimony to the friendship between our people.

With hands joined in reverence.
July 1994

TRIPITAKA PUBLISHING SUPPORT COMMITTEE
Project Manager : The Rev. Seikyo Muchaku
Secretary General : The Rev. Eiitsu Shinohara
Management Team :
The Rev. Zendo Matsunaga The Rev. Jitsujo Arima The Rev. Yoshimichi Ito
The Rev. Keiichi Watai The Rev. Gijun Sugitani The Rev. Shincho Shigeta
The Rev. Risho Maeda The Rev. Kyoshi Nakajima Mr. Rokusuke Ei

សុត្តន្តបិដក

ខុទ្ទកនិកាយ ជាតក

សត្តមភាគ

៥៨

ព.ស. ២៥០១

សុត្តន្តបិដកេ

ខុទ្ទកនិកាយស្ស ជាតកំ

សត្តមោ ភាគោ

នមោ តស្ស ភគវតោ អរហតោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស ។

ឯកនិបាតជាតកំ

អបណ្ណកវគ្គោ

អបណ្ណកជាតកំ

[១]អបណ្ណកំ ឋានមេកេ ឧតាហំ អាហុ តក្កិកា
ឯតទញ្ញាយ មេធាវី តំ តត្ថេវ ឧបលក្ខយេ[1]។

អបណ្ណកជាតកំ បឋមំ ។

វិណ្ណុបឋជាតកំ [2]

[២] អកិលាសុនោ វណ្ណុបថេ[3] ឥណាទ្ធា
ឧទគ្គចិត្តា តត្ថ បមំ អវិន្ទុំ

---

១ ម. តំ តត្ថេវ ឧប អបណ្ណកំ ។ ២. វិណ្ណុបថជាតកំ ។ ៣ ប. វិណ្ណុបថេ ។

សុត្តន្តបិដក

ខុទ្ទកនិកាយ ជាតក

សត្តមភាគ

សូមប្រណម្យបង្គំព្រះមានព្រះភាគ ជាអរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធអង្គនោះ ។

ឯកនិបាតជាតក

អបណ្ណកវគ្គ

អបណ្ណកជាតក

[១] *(ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលពួកខ្លះ ជាបណ្ឌិត រមែងប្រកាន់ហេតុដែលមិនខុស បុគ្គលពួកខ្លះ ត្រិះរិះយកឯង រមែងប្រកាន់ហេតុទី ២ (ហេតុខុស) បេះធារីបុគ្គល ឃើញដឹងនូវហេតុដែលខុសនឹងហេតុដែលមិនខុសនេះហើយ គប្បីកាន់យកនូវហេតុដែលមិនខុសនោះ ។*

ចប់ អបណ្ណកជាតក ទី ១ ។

វណ្ណុបថជាតក

[២] *(ព្រះសម្ពុទ្ធត្រាស់ថា) ពួកដង្កមិនឆ្ងាយប្រាសចាស (ដែនដី) ត្រង់ផ្លូវខ្ទាប់ ឬក្នុងទីជួល ឃើញនូវទឹកត្រង់ផ្លូវនោះ (យ៉ាងណា)*

ឯវំ មុនិ វរិយ៣ស្ស បមន្តោ

អតិលាសុ វិន្ទេ មានយស្ស សន្តិន្តិ[1] ។

វណ្ណុបថជាតកំ ទុតិយំ ។

សេរិវាណិជជាតកំ[2]

(៣) ឥធ ចេ នំ វិភជេសិ សទ្ធម្មស្ស ឯយាមកំ

ចិរំ ន្វំ អនុតប្បេសិ សេរិវាយំវ វាណិជោតិ[3] ។

សេរិវាណិជជាតកំ តតិយំ ។

ឫទ្ធិកសេដ្ឋិជាតកំ

(៤) អប្បកេន បិ មេធាវី ថាកជេន វិចក្ខណោ

សមុដ្ឋាបេតិ អត្តានំ អណុំ អគ្គិវ សន្ធមន្តិ[4] ។

ឫទ្ធិកសេដ្ឋិជាតកំ ចតុត្ថំ ។

---

๑ ម. សាន្តិំ ។ ๒ ម. សេរិវិជាតកំ ។ ๓ ម. តី-សទ្ទោ នត្ថិ ។ ๔ ម. សន្ធមំ ។

អ្នកប្រាជ្ញ បរិបូណ៌ដោយឮយ៉ាមនឹងកំឡាងកាយ មិនខ្ជិលច្រអូស ក៏បាននូវសេចក្តីសូន្យរម្ងាប់នៃហឫទ័យយ៉ាងនោះដែរ ។

ចប់ វណ្ណុបថជាតក ទី ២ ។

សេរិវាណិជជាតក

[៣] (ព្រះសម្ពុទ្ធត្រាស់ថា) បើអ្នកធ្វើនូវសោតាបត្តិមគ្គ ជាគ្រឿងកំណត់នូវព្រះសទ្ធម្មនោះ ឲ្យឃ្លាតចាកសាសនានេះហើយ អ្នកវមែងក្តៅក្រហាយរឿយ ។ អស់កាលយូរ ដូចជាពាណិជឈ្មោះសេរិវៈនេះ ។

ចប់ សេរិវាណិជជាតក ទី ៣ ។

បុល្លកសេដ្ឋិជាតក

[៤] (ព្រះសាស្តាត្រាស់ថា) អ្នកប្រាជ្ញ ឈ្មោះសារៈ រមែងតាំងខ្លួនបាន ដោយទ្រព្យជាដើមទុន សូម្បីមានប្រមាណតិច ដូចបុគ្គលបង្កាត់ភ្លើងដ៏តូច ។

ចប់ បុល្លកសេដ្ឋិជាតក ទី ៤ ។

តណ្ហាលតាទុដ្ឋិជាតកំ

(๕) តតិយភវស្មិំ តណ្ហាលតាឥតិ ៦

ពាភណាសិំ អន្ធរពាហិរេ

អស្សបញ្ញសតេតាហំ ឯតា តណ្ហាលតាតិ(๑) ។

តណ្ហាលតាទុដ្ឋិជាតកំ បញ្ចមំ ។

ទេវធម្មជាតកំ

(๖) ហារិទ្ធិតម្ពសម្ពន្ធា សុក្កធម្មសមាហតា

សន្តោ សម្ពរិសា លោកេ ទេវធម្មាតិ វុច្ចរេតិ ។

ទេវធម្មជាតកំ ឆដ្ឋំ ។

កដ្ឋហារិជាតកំ

(๗) បុត្តោ ឥស្សាមិ មហារាជ តុំ មំ ទោស ឧជាឯម

អញ្ញេ ទេវេ ទេវោ ទោសេតិ តេវញ្ហេ ទេវោ សក្កំ បដិច្ច ។

កដ្ឋហារិជាតកំ(๒) សត្តមំ ។

---

๑ ម. តំ អត្ថតិ តណ្ហាលតាឡិកាយ អស្សាទមូលាយ វិទេហិ រាជា ពាភណាសិ សត្តរ-ពាហិរេ អយមត្ថតិ តណ្ហាតាឡិកា ។ ๒ ម. កដ្ឋវាហនជាតកំ ។

គណ្ហុលនាឡិជាតក

(៥) (អាមាត្យពោធិសត្វ សួរថា) អង្គរមួយនាឡិ ថ្ងៃ (ស្មើនឹង) ក្រុងពារាណសី តំណាងកន្លងតំណាងក្រៅ ឬ (ស្មើនឹង) សេះ ៥០០ នេះថ្ងៃត្រឹមតែអង្គរ ១ នាឡិ ទេឬ ?

ចប់ គណ្ហុលនាឡិជាតក ទី ៥ ។

ទេវធម្មជាតក

(៦) (ព្រះមហាសត្វសាកជកុមារពោធិសត្វ ពោលថា) ពួកសប្បុរសអ្នកមានចិត្តស្ងប់រម្ងាប់ បរិបូណ៌ដោយហិរិនឹងឧត្តប្ប: តាំងមាំហើយក្នុងធម៌ណា លោកពោលថាមានទេវធម៌ ក្នុងលោក ។

ចប់ ទេវធម្មជាតក ទី ៦ ។

កដ្ឋហារិជាតក

(៧) (ព្រះពជកុមារពោធិសត្វ ពោលថា) បពិត្រមហារាជ ខ្ញុំជាបុត្ររបស់ព្រះអង្គ បពិត្រព្រះអង្គជាធំជាងពួកជន សូមព្រះអង្គបិញ្ចឹមខ្ញុំផង ព្រះសម្មតិទេពទ្រង់បិញ្ចឹមពួកជនដទៃឬទេ ម្តេចព្រះសម្មតិទេពក៏មិនបិញ្ចឹមសត្វដែលជាបុត្ររបស់ព្រះអង្គផង ។

ចប់ កដ្ឋហារិជាតក ទី ៧ ។

គាមណិជាតកំ

(๘) អបិ អតរមានានំ ផលាសាវ សមិជ្ឈតិ
វិលុត្តក្កព្រហ្មចរិយោស្មិ ឃរំ ជានាហិ គាមណិតិ ។

គាមណិជាតកំ អដ្ឋមំ ។

មឃទេវជាតកំ (๑)

(๙) ឧត្តមង្គរុហា មយ្ហំ ឥមេ ជាតា វរោហកា
ចាតុភូតា នេវទ្ធតា បឌ្ឍជ្ជាសមយោ មមាតិ ។

មឃទេវជាតកំ នវមំ ។

សុខវិហារីជាតកំ

(๑๐) យញ្ហ អញ្ញោ នរក្ខន្តិ យោ ច អញ្ញោ នរក្ខតិ
សវេ ភជ សុខំ សេតិ តាទេសុ អនបេក្ខវាតិ ។

សុខវិហារីជាតកំ ទសមំ ។

អបណ្ណកវគ្គោ បឋមោ ។

---

๑ ម. ទេវិឌ្ឍជាតកំ ។

គាមណិជាតក

[๘] (គាមណិកុមារ ពោលថា) ការប្រាថ្នាន្ទូវផល តែងសម្រេចត្រមដល់ពួកជនអ្នកមិនរួសរាន់ អញជាអ្នកមានព្រហ្មចារ្យចាស់ក្លាហើយ ម្នាលគាមណិ អ្នកចូរដឹងយ៉ាងនេះចុះ ។

ចប់ គាមណិជាតក ទី ๘ ។

មឃទេវជាតក

[๙] (ព្រះពោធិសត្វទ្រង់ត្រាស់ថា) សក់ទាំងឡាយនេះនាំទៅន្ទូវវ័យ (ស្បែ) កើតដល់អញហើយ ទេវទូត កើតប្រាកដហើយ (នេះ) ជាសម័យនៃផស្សរបស់អញ ។

ចប់ មឃទេវជាតក ទី ๙ ។

សុខវិហារីជាតក

[๑๐] (ឥសីពោធិសត្វពោលថា) ពួកជនដទៃ មិនរក្សាជនណាម្នាក់ទៀត ជនណាមិនរក្សាពួកជនដទៃ បពិត្រព្រះរាជា ជននោះឯង មិនមានសេចក្តីអាឡោះអាល័យក្នុងតាមទាំងឡាយទេ រមែងដេកជាសុខ ។

ចប់ សុខវិហារីជាតក ទី ๑๐ ។

ចប់ អបណ្ណកវគ្គ ទី ๑ ។

ឥតិបុព្ពេនិទានំ

វាយមេថាតិ វាយាមំ ករោថ សេវថាតិ
សុដ្ឋុចក្កណា តណ្ហាលតាទិវិតក្កសប្ប
ហារិំ ឆិន្ទថ វិនេថាតិ យោ ច ឯវក្ខតិ តេន ឧស ។

---

១ ទុតិយនៃអប្បណ្ណកវគ្គ

និយាយអំពីបុគ្គលខ្លះប្រកាន់ហេតុមិនខុសដ៏ប្រសើរ ក្នុងអប្បណ្ណក-
ជាតក ១ វណ្ណបថជាតក ១ សេរិវាណិជជាតក ១ បុគ្គលមានប្រាជ្ញា
ជាគ្រឿងពិចារណា ក្នុងបុប្ផកសេដ្ឋិជាតក ១ តណ្ឌុលនាឡិជាតក ១
បុគ្គលមានហិរិ ក្នុងទេវធម្មជាតក ១ ព្រះរាជបុត្ត ក្នុងកដហារិជាតក ១
គាមណិជាតក ១ មឃទេវជាតក ១ ជនណាមិនរក្សាជនដទៃ ក្នុង
សុទ្ធវិហារិជាតក ១ ត្រូវជា ១០ ជាតក ។

សីលវគ្គោ

លក្ខណជាតកំ

(១១) ហោតំ សីលវតំ អត្ថោ បដិសន្ថារវុត្តិនំ
លក្ខណំ បស្ស អាយន្តិំ ញាតិសង្ឃបុរក្ខតំ
អថ បស្សសិមំ កាឡិំ សុវិហីនំវ ញាតិភីតំ ។

លក្ខណជាតកំ បឋមំ ។

នំក្រោធមិគជាតកំ

(១២) នំក្រោធមេវ សេវេយ្យ ន សាឋំ ឧបសំវសេ
នំក្រោធស្មឹ មតំ សេយ្យោ យញ្ចេ សាឋស្មឹ ជីវិតន្តិ ។

នំក្រោធមិគជាតកំ ទុតិយំ ។

---

១ ម. នំក្រោធជាតកំ ។

សីលវគ្គ

លក្ខណជាតក

(១១) (ម្រឹគពោធិសត្វ ពោលថា) សេចក្តីចំរើនតែងមាន ដល់ពួកជនអ្នកមានសីល អ្នកប្រព្រឹត្តបដិសន្ថារៈ នាងចូរមើលម្រឹគឈ្មោះលក្ខណៈ កំពុងដើរមក ដែលពួកញាតិហៅហាមហើយ នាងឃើញម្រឹគឈ្មោះកាឡៈនេះ ដែលសាបសូន្យចាកពួកញាតិ (កំពុងដើរមក) ឬទេ ។

ចប់ លក្ខណជាតក ទី ១ ។

ធម្មិគជាតក

(១២) (មេម្រឹគ ពោលថា) បុគ្គលគប្បីសេព នូវម្រឹគឈ្មោះនិគ្រោធៈតែម្យ៉ាង កុំគប្បីសេពនូវម្រឹគឈ្មោះសាខៈឡើយ ការស្លាប់ក្នុងសំណាក់នៃម្រឹគឈ្មោះនិគ្រោធៈ ជាការប្រសើរ ការរស់នៅក្នុងសំណាក់នៃម្រឹគឈ្មោះសាខៈ ពុំប្រសើរឡើយ ។

ចប់ ធម្មិគជាតក ទី ២ ។

ឯកនិបាតេ ខុទ្ទកនិយោ សីលវគ្គោ

កណ្ហជាតកំ[๑]

(๑๓) ជិវ្ហំ កណ្ហំនិ សល្ហំ បុរិសំ គាឡ្ហពន្ធនំ
ជិវ្ហំ តំ ជនបទិំ យត្ថត្ថំ បរិណាយិកា
តេ ភាបិ ជិវ្ហាសន្តា យេ ឥត្ថិំ វសំ គតាតិ ។

កណ្ហជាតកំ តតិយំ ។

វាតមិគជាតកំ

(๑๔) ន កិរត្ថិ រសេហិ ចាបិយោ
អាភរសេហិ ច សន្ថវេហិ ច
ឯតមត្ថំ គហនេនិសាមិតំ
វសមានេសិ រសេហិ សញ្ជយោតិ ។

វាតមិគជាតកំ បឋមំ ។

---

๑ ម. កណ្ហិជាតកំ ។

កណ្ហិនជាតក

[๑๓] (រុក្ខទេវតាពោធិសត្វ ពោលថា) ចូរតិះដៀលនូវបុរសអ្នកមាន
សម្បុតចូលទៅ ដែលមានរបួសយ៉ាងខ្លាំង ស្រេីដាបរិណាយិកា
(អ្នកត្រួតត្រា) នៅកន្លែងជនបទណា ចូរតិះដៀលនូវជនបទ
នោះ ម្យ៉ាងទៀត សត្វតាំងក្បាយណា លុះអំណាចពួកស្រេី
សត្វតាំងក្បាយនោះ ក៏បណ្ហិតតិះដៀលហេីយ ។

ចប់ កណ្ហិនជាតក ទី ๓ ។

វិតមិគជាតក

[๑๔] (ព្រះពាជាទ្រង់មានព្រះនុង្ការថា ឆន្ទគ) ដោយការសៈតាំងក្បាយ
ប្តូរដោយការសិទ្ធិសាលតាំងក្បាយ ជាសការៈលាមកជាងឆន្ទគ
ដោយរសតាំងក្បាយមិនមានទេ ចុយ្យានបាលឈ្មោះ សញ្ជ័យ
បាននាំសត្វល្អរលដែលអាស្រ័យនូវព្រៃស្បាត មកកាន់អំណាច
(របស់ខ្លួន)បាន ព្រោះតែរសតាំងក្បាយ ។

ចប់វិតមិគជាតក ទី ๔ ។

ទុវាទិយជាតកំ

(១៥) អដ្ឋក្ខុរំ ទ្វាទសិយេ មិតំ វជ្ឈាតវជ្ជិនំ
សត្តតារាលេហតិក្ខគ្គំ(១) ឆ នំ ទ្វិទសិតុស្សរោតិ ។

ទុវាទិយជាតកំ បញ្ចមំ ។

តិបល្លត្ថមិគជាតកំ

(១៦) មិតំ តិបល្លត្ថមេកមាយិំ
អដ្ឋក្ខុរំ អឌ្ឍរត្តាបទាយិំ
ឃាតេន សោតេន ឆមាសុសន្តោ
ឆហិ តាលាហតិតោតិ តាតិនេយ្យាតិ ។

តិបល្លត្ថមិគជាតកំ ឆដ្ឋំ ។

មាលុតជាតកំ

(១៧) តាទ្យេវ យទិ ភវជ្ជុណ្ហា យេ ភវតិ មាលុតោ
ភតជាទិ ហិ សីតាទិ ឧតោត្តមភវដ្ដតិ ។

មាលុតជាតកំ សត្តមំ ។

---

១ ម. សត្តហិ តាលតិក្ខគ្គំ ។

๑ภทิยชาตก

(๑๕) (ម្រឹគពោធិសត្វ ពោលថា) ម្នាលនាងภทิยา យើងមិនអាច
ទូន្មានម្រឹគ មានក្រចក ๘ មានស្នែងរៀចគល់ធំស្រួចចុងដ៏ក្រៃ-
លែង ជាសត្វកន្ធឹងនូវកាលនៃដម្បូន្មាន ๗ នោះបានឡើយ ។

ចប់ ๑ภทิยชាតក ទី ๕ ។

តិបល្លត្ថមិគជាតក

(๑๖) (ម្រឹគពោធិសត្វ ពោលថា) អញបានញុំាងម្រឹគ មានដំណេក
๓ មានក្រចក ๘ ជាសត្វផឹកទឹកក្នុងពេលអធ្រាត ឲ្យរៀនមាយា
ប្រើនហើយ ម្រឹគជាកូយបានដកដង្កើមខ្ចប់នឹងផែនដី ដោយ
វន្តប្រមុខ្លាង បញ្ឆោត (ព្រានព្រៃ) ដោយកល់ ๖ យ៉ាង ។

ចប់ តិបល្លត្ថមិគជាតក ទី ๖ ។

មាលុតជាតក

(๑๗) (ឥសីពោធិសត្វ ពោលថា) កាលណា ខ្យល់បក់ នោះខាង
រនោចក្តីខាងខ្វិតក្តី កាលនោះ ត្រជាក់ខាងឡាយ ក៏កើតអំពី
ខ្យល់ អ្នកទាំងពីរ មិនចាលចាញ់ ក្នុងប្រស្នានេះឡើយ ។

ចប់ មាលុតជាតក ទី ๗ ។

មតកភត្តជាតកំ

(๑๘)ឃវញ្ហេ សត្តា ជានេយ្យុំ ទុក្ខាយំ ជាតិសម្ភវោ
ន ទាណោ ទាណំ នំ មាញ្ញេ ទាណា ឃាតី មហាសោច-
តីតិ ។

មតកភត្តជាតកំ អដ្ឋមំ ។

អាយាចិតភត្តជាតកំ

(๑๙) សចេ មុញ្ចេ បេច្ច មុញ្ចេ មុច្ចមានោ មហាភយា
ន ហេវំ ធីរា មុច្ចន្តិ មុត្តំ ពាលា សរន្តិ ។

អាយាចិតភត្តជាតកំ នវមំ ។

ឆទ្វារជាតកំ

(๒๐) ឯស្សា បឆមុត្តិណ្ណា ឯស្សោតារំ បឆំ
ឆឌ្ឍេន ភវំ បិវិសញ្ញម នេវ មំ តំ វឯសញ្ញសីតិ ។

ឆទ្វារជាតកំ ទសមំ ។

សីលវគ្គោ ទុតិយោ ។

មតកភត្តជាតក

(๑๘) (រុក្ខទេវតាពោធិសត្វ ពោលថា) បើពួកសត្វគប្បីដឹងយ៉ាងនេះថា ការកើតនៃជាតិនេះ រមែងនាំមកនូវទុក្ខ សត្វមិនត្រូវសម្លាប់សត្វ ព្រោះថា បុគ្គលអ្នកសម្លាប់សត្វ រមែងសោយសោក ។

ចប់ មតកភត្តជាតក ទី ៨ ។

អាយាចិតភត្តជាតក

(๑๙) (រុក្ខទេវតា ពោលថា) បើអ្នកបង់រួប ត្រូវរួបកង់លោកខាងនាយ ព្រោះថា អ្នករបត់ខ្សែវនេះ គង់ជាប់ (ដោយបាបកម្ម) អ្នកប្រាជ្ញទាំងឡាយ មិនធ្លាប់រួបយ៉ាងនេះឡើយ ការរួបរបស់ជនពាល ឈ្មោះថាបំណងវិញទេ ។

ចប់ អាយាចិតភត្តជាតក ទី ៩ ។

ឧទ្ទាលជាតក

(๒๐) (ស្វាពោធិសត្វ ពោលថា) យើងយើញស្មាមដើងដែលមិនខ្ជើង យើញតែស្មាមដើងដែលបុះ យើងផឹកទឹកដោយដើមបបុសអ្នកនឹងសម្លាប់យើងមិនបានឡើយ ។

ចប់ ឧទ្ទាលជាតក ទី ១០ ។

ចប់ សីលវគ្គ ទី ២ ។

តិវុត្តាទំ

អថ លក្ខណា សាទ្ធំ ឆិន្នវត្ថុ

បុរេ ឧភិរត្តិ រសេហិ ទាយិយា

អតិភោតិ រសមាលុតេ ចាលា

មុច្ចេន ឧទ្ធម្ហាយនេន ភវន្តិ ឧសភ ។

ខុទ្ទានៃសីលវគ្គដោះគី

និយាយអំពីលក្ខណជាតក ១ ម្រឹគឈ្មោះសាខៈ (ក្នុងនិគ្រោធមិគ-ជាតក) ១ បូរតិះដៀល (ក្នុងកណ្ហិនជាតក) ១ មិនលាមកជាធំ រសទាំងឆ្អែយ (ក្នុងភតមិគជាតក) ១ ខរាទិយជាតក ១ ម្រឹគបង្ហោតព្រោនព្រៃ (ក្នុងតិបល្លត្ថមិគជាតក) ១ មាលុតជាតក ១ បុគ្គលមិនត្រូវសម្លាប់សត្វដទៃ (ក្នុងមតកភត្តជាតក) ១ ការរួប (ក្នុងអាយាចិតភត្តជាតក) ១ នន្ទិយជាតក ១ ត្រូវជា ១០ ។

ការរៀបរៀង

ការដង្ហែគជាតកំ

(២១) ញាតមេតំ ភគវន្តំសុ យំ ត្វំ សេមណ្ហោ សេយ្យសិ
អញ្ញំ សេមណ្ហំ កច្ចាមិ ន មេ តេ រុច្ចតេ ឥលន្តិ ។

ការដង្ហែគជាតកំ បឋមំ ។

កុក្កុរជាតកំ

(២២) យេ ភុញ្ជកា ភវកុលស្មិំ វឌ្ឍា
តោសេយ្យកា វណ្ណពលូបបន្នា
តេមេ ន វជ្ឈា មយមស្មុ វជ្ឈា
ឆាយំ សយច្ចា ឧឫលយាតិតាយន្តិ ។

កុក្កុរជាតកំ ទុតិយំ ។

តោជាជានីយជាតកំ (១)

(២៣) អមិ បសេ្សន សេមានោ សល្លកិ សល្លលីតោ
សេយ្យោ វជ្ឈក តោជ្ឈោ យុញ្ជ មញ្ញេ សារថីតិ ។

តោជាជានីយជាតកំ តតិយំ ។

---

១ ម. តោជាជានីយជាតកំ ។

ក្រុងមិគជាតក

(២១) (ព្រះសោធិសត្វ ពោលថា) ម្នាលដើមបម្សក់ អ្នកដម្រុះផ្លែមកដោយហេតុណា ហេតុនុ៎ះអញដឹងច្បាស់ហើយ អញនឹងទៅកាន់ដើមបម្សក់ឯទៀត ផ្លែរបស់អ្នកអញមិនពេញចិត្តទេ ។

ចប់ ក្រុងមិគជាតក ទី ១ ។

កុក្កុរជាតក

(២២) (សុខនតាបសត្វ ពោលថា) ពួកឆ្កែណាកើតកង្វក់ពាជត្រកូលបរិបូណ៌ដោយសម្បុរនឹងកំឡាំង ចំរើនហើយក្នុងពាជត្រកូលឆ្កែទាំងនោះ គេមិនសម្លាប់ទេ យើងទាំងឡាយត្រូវគេសម្លាប់ នេះមិនឈ្មោះថាសម្លាប់ដោយត្រឹមត្រូវឡើយ នេះឈ្មោះថាសម្លាប់តែឆ្កែដែលមានកំឡាំងខ្សោយ ។

ចប់ កុក្កុរជាតក ទី ២ ។

ភោជាជានីយជាតក

(២៣) (សេះអាជានេយ្យតាបសត្វ ពោលថា) សេះភោជាជានីយសូម្បីត្រូវសេះទាំងឡាយមុតហើយ ដេកផ្អៀង គង់ប្រសើរជាងសេះសាមញ្ញ នៃសារថី អ្នកបូរទើមទុំដោយគ្រឿងក្រឹសទាំងឡាយចុះ ។

ចប់ ភោជាជានីយជាតក ទី ៣ ។

អាជញ្ញជាតកំ

(២៤) យថា យថា យន្តុយថា យន្តុ យន្តុ យថា យថា
អាជញ្ញោ តរុតេ វេគំ មាយន្តំ តត្ថ ឯឡកតំ ។

អាជញ្ញជាតកំ ចតុត្ថំ ។

តិត្តិជាតកំ

(២៥) អញ្ញមញ្ញេហិ តិត្តេហិ អស្សំ ថាយេហិ សារថិ
អង្គាសនស្ស បុរិសោ (១) ថាយាសស្សបិ តម្បតីតំ ។

តិត្តិជាតកំ បញ្ចមំ ។

មហិឡាមុខជាតកំ

(២៦) បុកណាថោកនេ វថោ ឯសម្ម
មហិឡាមុខោ ថោទយមានុថាវំ
សុសញ្ញតានំ ហិ វថោ ឯសម្ម
កថុត្តមោ សព្ពកុណោសុ អដ្ឋតិ ។

មហិឡាមុខជាតកំ ឆដ្ឋំ ។

---

១ ម. សុហិតោ ។

អាជីពជាតក
៣

(៦៨) (សេះអាជានេយ្យពោធិសត្វ ពោលថា) សេះអាជានីយ ឆ្លើ
ន្ទូវសន្ទុះកង់ទីណា កង់ការុណាម្ពង់ ។ ប្លុកង់ខណៈណា កង់
មណ្ឌលចំបាំងណា កង់ការុណាម្ពង់ ។ សេះសាមញ្ញទាំងឡាយ
តែងសាបសូន្យ កង់ការុនោះ កង់ទីនោះ ។

ចប់ អាជីពជាតក ទី ៤ ។

តិត្តជាតក
៤

(៦៩) (អាមាត្យពោធិសត្វ ពោលថា) ម្នាលសារថី អ្នកបួរញុំាងសេះ
ឲ្យផឹក (ទឹក) តាមកំពង់ទឹកទាំងឡាយដរៃ ។ ប៉ុន ឯសេះឆ្អែត
ដោយឃ្យាស ដោយការស៊ីជ្រុលហើយ (រមែងមិនត្រូវការ
បរិភោគទៀតទេ) ។

ចប់ តិត្តជាតក ទី ៥ ។

មហិឡាមុខជាតក
៦

(៧០) (អាមាត្យពោធិសត្វ ពោលថា) ដំរីដ៏ឧត្តមឈ្មោះមហិឡាមុខ:
បានស្តាប់ពាក្យរបស់ចោរទាំងឡាយមុនហើយ ក៏ប្រព្រឹត្តតាម បាន
ប្លោកសម្លាប់ (ហ្វូងដំរី) លុះបានស្តាប់ពាក្យពួកសៅកម្មកមានខ្លួន
សង្រ្គមស្លុតហើយ ក៏បានតាំងនៅក្នុងគុណគ្រប់យ៉ាង ។

ចប់ មហិឡាមុខជាតក ទី ៦ ។

ឯកនវយាតេ តតិយោ កុរុង្គវគ្គោ

អរិដ្ឋជាតកំ

(๒๗) ជាលំ កាឝលំ បជាតវេ
ឯ បំឝុំ ឯ កុសេ ឯ ឃំសិតុំ
មញ្ញាមិ អកិឝ្ចនឝ្ឫជា
ជាគោ សិនេហមកាសិ កុក្កុរេតិ ។

អរិដ្ឋជាតកំ សត្តមំ ។

ឆទ្ទន្តិសាលជាតកំ

(๒๘) មនុញ្ញមេវ កាសេយ្យ ជាមនុញ្ញំ កុជាចនំ
មនុញ្ញំ កាសមានឝ្ឫ ករុភារំ ឧទទ្ធរិ
ឆទន្តេ នំ អលាភេសិ តេន ចត្តមនោ អហុតំ ។

ឆទ្ទន្តិសាលជាតកំ អដ្ឋមំ ។

កណ្ហជាតកំ

(๒๙) យតោ យតោ ករុ ឆុរំ យតោ កម្មីរវត្តនិ
តជាឝ្ឫ កណ្ហំ យុញ្ជន្តិ ឝ្ឫាឝ្ឫនំ វហាតេ ឆុរន្តិ ។

កណ្ហជាតកំ នវមំ ។

ឯកនិបាត កុរុង្គវគ្គ ទី ៣

អភិណ្ហជាតក

(๒๗) (អាមាត្យពោធិសត្វ ពោលថា) (ដំរី) មិនអាចកាន់យកនូវ
ពំនូតបាយ មិនអាចកាន់យកនូវដុំបាយ មិនអាចកាន់យកនូវ
ស្មៅតាំងឡាយ មិនអាចត្រជុស (សរីរៈ) ទេ ខ្ញុំសំគាល់ថាដំរី
បានធ្វើសេចក្តីស្រឡាញ់ស្មោះចំពោះឆ្កែ ព្រោះការឃើញរឿយ ៗ ។

ចប់ អភិណ្ហជាតក ទី ๗ ។

ឧទ្ទិវិសាលជាតក

(๒๘) (ព្រះសាស្តាទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលគប្បីនិយាយពាក្យជាទីគាប់ចិត្ត
តែម្យ៉ាង មិនគប្បីនិយាយពាក្យមិនជាទីគាប់ចិត្តក្នុងកាលណាទេ ឯ
កាលព្រាហ្មណ៍និយាយពាក្យជាទីគាប់ចិត្ត (គោនន្ទិវិសាល) បាន
ទាញការៈដ៏ធ្ងន់រួច ញុំាងព្រាហ្មណ៍នោះឲ្យបានទ្រព្យផង ជាសត្វ
មានចិត្តរីករាយដោយការញុំាងព្រាហ្មណ៍នោះឲ្យបានទ្រព្យនោះផង ។

ចប់ ឧទ្ទិវិសាលជាតក ទី ๘ ។

កណ្ហជាតក

(๒๙) (ព្រះសាស្តាទ្រង់ត្រាស់ថា) ធុរៈធ្ងន់ កុងទីណា ។ ផ្លូវដ៏ជ្រៅ
កុងទីណា កាលនោះឯង ពួកជនទាំងពួងមិនគោរឈ្មោះកណ្ហៈ
គោរឈ្មោះកណ្ហៈនោះ ក៏អូសនូវធុរៈដ៏ធ្ងន់នោះទៅបាន ។

ចប់ កណ្ហជាតក ទី ๙ ។

មុណិកជាតកំ

(៣០) មា មុណិកស្ស បិហយេ អាសុរក្ខានិ កុព្ពតិ
អម្បាសុក្កោ កុសង្ខាន ឯតំ ទីឃាយុលក្ខណន្តិ។

មុណិកជាតកំ ទសមំ ។

កុរុង្គវគ្គោ តតិយោ ។

តស្សុទ្ទានំ

ភរុរាជស្ស ភុក្កុរ ភោជវរេ
បុន ភទ្ទវតិស្សសិរិវយនោ
មហិន្ទាមុខ ជាមនុញ្ញវរេ
វហតេ ឆុរ មុណិភេទន ឆស ។

មុណិកជាតក

[៣០] (គោពោធិសត្វឈ្មោះមហាលោហិតៈ ពោលថា) អ្នកកុំចូលចិត្ត (គោជន) របស់ជ្រកឈ្មោះមុណិកៈ (ព្រោះ) ជ្រកមុណិកៈស៊ីគោជនក្តៅក្រហាយ អ្នកចូរមានសេចក្តីខ្វល់ខ្វាយតិច ហើយស៊ីតែចំបើងចុះ នេះជាលក្ខណៈនៃអាយុវែង ។

ចប់ មុណិកជាតក ទី ១០ ។

ចប់ កុរុង្គវគ្គ ទី ៣ ។

ឧទ្ទាននៃកុរុង្គវគ្គ គឺ

និយាយអំពីកុរង្គមិគជាតក ១ កុកកុវជាតក ១ គោជាជានីយជាតក ១ សេះដ៏ប្រសើរ (កុរុង្គអាជញ្ញជាតក) ១ សេះសាមញ្ញនឹងសេះដ៏ប្រសើរ (កុរុង្គតិត្តជាតក) ១ មហិង្សមុខជាតក ១ អកិច្ចជាតក ១ បុគ្គលមិនត្រូវពោលពាក្យមិនគាប់ចិត្ត (កុរុង្គទុព្ភិវិសាលជាតក) ១ គោកណ្ហអូសនង្គុដ្ឋៈ (កុរុង្គកណ្ហជាតក) ១ មុណិកជាតក ១ ត្រូវជា ១០ ។

កុលាវកវគ្គោ

កុលាវកជាតកំ

(៣១) កុលាវកោ មាតលំ សំឡលិស្មឹ
ឆ្វៀសាមុខេន បរិវជ្ជយិត្ថ
តាមំ ចជាម អសុរេសុ ចាលំ
មាយិមេ ឥជា វិកុលាកា អហោសុន្តិ ។

កុលាវកជាតកំ បឋមំ ។

នច្ចជាតកំ

(៣២) វុធំ មន្ទញ្ច វុដ្ឋិកា ច មិដ្ឋំ
វេឌ្ឍរិយវណ្ណូបដិកា(១) ច តីកា
ព្យាមមត្តានិ ច មេក្ខុណានិ
ឧច្ឆេន តេ ជីតរំ នោ ឧបាមីតិ ។

នច្ចជាតកំ ទុតិយំ ។

សម្មោទមានជាតកំ

(៣៣)សម្មោទមានា កច្ឆន្តិ ជាលមាទាយ បក្ខិនោ
យថា តេ វិវទិស្សន្តិ តថា ឃាតិន្តិ មេ វសន្តិ។

សម្មោទមានជាតកំ តតិយំ ។

---

១ ម. វេឡុរិយវណ្ណសន្និភា ។

កុលាវកវគ្គ

កុលាវកជាតក

(៣១) (ព្រះឥន្ទ្រពោធិសត្វ ពោលថា) ម្នាលមាតលិ ពួកកូនគ្រុឌ (ទំ) នៅដើមរកា អ្នកចូរចៀសវាង (កុំឲ្យពួកវាលំបាក) ដោយមុខបន្ទោលវេទ្យឡើយ តាមពិត យើងស្ងួលៈជីវិត ចំពោះពួកអសុរវិញ កុំឲ្យតែកូនគ្រុឌទាំងនេះ មានសំបុកខ្ចាត់ខ្ចាយ ។

ចប់ កុលាវកជាតក ទី ១ ។

ឥច្ឆជាតក

(៣២) (ស្តេចមហាឆ្មាស ពោលថា)៖ សំឡេងយំ (របស់អ្នក) ក៏ពីរោះ ខ្លឹមក៏រុងរឿង តមានសម្បុរប្រហែលគ្នានឹងពណ៌នៃតែវ-ពិទ្យ ស្អាបទាំងខ្លាយ ប្រមាណមួយព្យាម អញមិនឲ្យកូនស្រីដល់អ្នក ព្រោះតែការពាំឡើយ ។

ចប់ ឥច្ឆជាតក ទី ២ ។

សម្ភេទមានជាតក

(៣៣) (ព្រានសត្វស្អាប ពោលថា) ពួកបក្សីស្រុះស្រួលគ្នាទាំយកលប់ទៅបាន តែបើពួកបក្សីទាំងនោះដាដែកថាស់គ្នាក្នុងកាលណា ពួកបក្សីទាំងនោះ នឹងលុះអំណាចអញក្នុងកាលនោះមិនខានឡើយ ។

ចប់ សម្ភេទមានជាតក ទី ៣ ។

មច្ឆជាតកំ

(៣៤)នមំ សីតំ នមំ ឧណ្ហំ នមំ ជាលស្មិំ ពាធនំ

យញ្ចមំ មញ្ញតេ មច្ចុ អញ្ញំ សោ រតិយា កតោតិ ។

មច្ឆជាតកំ បឋមំ ។

វិដ្ឋកជាតកំ

(៣៥) សន្តិ បក្ខា អបតនា សន្តិ ចាបា អវញ្ចនា

មាតា បិតា ច នក្ខត្តា ជាតវេទ បដិក្កមាតិ ។

វិដ្ឋកជាតកំ បញ្ចមំ ។

សកុណជាតកំ

(៣៦) យន្ទិស្សតិ ឥតរិតរំ (វិហង្គមា) ស្វាយំ អគ្គី

បមុញ្ចតិ

ឯសា តថេវ វត្តន្តា ជាតំ សរណតោ ភយន្តិ ។

សកុណជាតកំ ឆដ្ឋំ ។

មច្ឆជាតក

[៣៤] (ត្រីឈ្មោល ពោលថា) ត្រជាក់មិន (បៀនបៀន) អញទេ ក្តៅក៏មិន (បៀតបៀន) អញដែរ ការបៀតបៀនអញព្រោះលបមិនមានឡើយ (អញ) ព្រួយតែត្រង់ត្រីញីសំគាល់អញថា ត្រីឈ្មោលនោះទៅកត្រីញីដទៃ ដោយតម្រេក ។

ចប់ មច្ឆជាតក ទី ៤ ។

វដ្តកជាតក

[៣៥] (កូនចាបពោធិសត្វ ពោលថា) ស្លាបទាំងឡាយមាន តែហើរមិនរួច ដើងទាំងឡាយមាន តែដើរមិនបាន មេនឹងចា (បៃស់យើង) ចេញចាត់ទៅហើយ នៃក្មេងព្រៃ អ្នកចូរថយទៅចុះ ។

ចប់ វដ្តកជាតក ទី ៥ ។

សកុណជាតក

[៣៦] (សត្វស្លាបពោធិសត្វ ពោលថា ពួកសត្វស្លាប) អាស្រ័យនឹងដើមឈើណា ដែលដុះលើផែនដី ដើមឈើនោះ ក៏បញ្ចេញភ្លើងមាឡអ្នកមានអាយុ: (ក្សាលនឹងក) រៀបទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយចូរគប់ទិស (ទាំង ៤) ចុះ ភ័យកើតអំពីដើមឈើជាទីពឹងហើយ ។

ចប់ សកុណជាតក ទី ៦ ។

តិត្តិរជាតកំ

(๓๗) យេ វុឌ្ឍមបចាយន្តិ ឥធ ធម្មស្ស កោវិទា
ឥដ្ឋេ ឥម្មេ ច ឋានស្មិំ សម្បរាយេ ច សុគ្គតិន្តិ(๑)។

តិត្តិរជាតកំ សត្តមំ ។

ពកជាតកំ

(๓๘) ជាតូនំ ឯកតិម្បញ្ញោ ឯកស្ស សុខមេធតិ
អាភេនំ ឯកតិម្បញ្ញោ ពាលោ កក្កដកាមិវាតិ។

ពកជាតកំ អដ្ឋមំ ។

ឆទ្ទន្តជាតកំ

(๓๙) មញ្ញេ សោវណ្ណយោ ភស្មិ សោវណ្ណមាលោ ច
ឆទ្ទន្តោ
យន្តុ ជាសោ អាមជ្ឈាសោ មំសោ ថុល្លានិ កច្ឆតីតិ ។

ឆទ្ទន្តជាតកំ នវមំ ។

---

๑ ម. ទីឃនិកាយេ ឥមេ ចាសំសា សម្បរាយេ ច សុគតិន្តិ ។

តិត្តិរជាតក

(๓๗) (ព្រះសាស្តាទ្រង់ត្រាស់ថា) ពួកជនណា ជាអ្នកឈ្វេសកុងធម្មប្រព្រឹត្តកោតក្រែង ចំពោះបុគ្គលដែលចំរើនហើយ ពួកជនទោះអ្នកផងតប្បីសរសើរ ក្នុងបច្ចុប្បន្នផង សម្បរាយោក គឺសុគតិ ក៏កើត (ដល់ពួកជនទោះ) ផង ។

ចប់ តិត្តិរជាតក ទី ๗ ។

ពកជាតក

(๓๘) (រុក្ខទេវតាពោធិសត្វពោលថា) បុគ្គលមានប្រាជ្ញាជាគ្រឿងបញ្ជោតរមែងមិនដល់សេចក្តីសុខ អស់កាលជានិច្ច ព្រោះបញ្ញាជាគ្រឿងបញ្ជោតឡើយ បុគ្គលមានប្រាជ្ញាជាគ្រឿងបញ្ជោត (នោះ) រមែងបាន (នូវលទ្ធផលអាក្រក់) ដូចសត្វកុក (បាននូវការជាប់ក) អំពីក្តាមៗ

ចប់ ពកជាតក ទី ๘ ។

ឥន្ទ្រិយជាតក

(๓๙) (កុដុម្ពិកពោធិសត្វ ពោលថា) យើងសំគាល់ថា គំនរមាស នឹងកម្រងមាស មានកង់ទីដែលខុំប្រុសឈ្នះនូវ: ជាកូនរបស់ខុំស្រី ឈ្នះអាមា ឈរពោលនូវពាក្យអាក្រក់នោះ ។

ចប់ ឥន្ទ្រិយជាតក ទី ๙ ។

๑ទីឃង្គោរជាតកំ

(๘๐) តាមំ បតាមំ និរយំ ឧទ្ធាគោ អាំសវោ
ជានរិយំ តេវិស្សាមិ មាទ្ធ បិណ្ឌំ បដិក្កហាតិ។

๑ទីឃង្គោរជាតកំ ទសមំ ។

កុណាលវគ្គោ ចតុត្ថោ ។

តិសុទ្ធាំ

សិរិ មាតលិ ជីវរ បក្ខិវរោ
រតិយាគតោ មាតលិតា ច បុន
ជកតីរុហ រុឡ្ហ សុតក្កជតោ
តថា ឆទ្ធក បិណ្ឌាវរេន ឆស ។

១ទិវង្គារជាតក

(៤០) (សេដ្ឋីពោធិសត្វ ពោលថា) តាមពិត ខ្ញុំព្រះអង្គ ស៊ីមានដើងខ្លែង លើ មានក្បាលចុះក្រោម ហើយធ្លាក់ទៅកាន់នរក ខ្ញុំនឹងពុំធ្វើអំពើមិនប្រសើរទេ បើដូច្នោះ សូមព្រះអង្គ ទទួលនូវបង្ហាន់បិណ្ឌាបាតចុះ ។

ចប់ ១ទិវង្គារជាតក ទី ១០ ។

ចប់ កុលាវកវគ្គ ទី ៤ ។

ឧទ្ទាននៃកុលាវកវគ្គនោះ គឺ

និយាយអំពីមាតលី (ក្នុងកុលាវកជាតក) ១ ធម៌តា (ក្នុងនច្ចជាតក) ១ ពួកបក្សីដ៏ប្រសើរ (ក្នុងសម្មោទមានជាតក) ១ ត្រីឈ្មោលទៅដោយតម្រេក (ក្នុងមច្ឆជាតក) ១ មេចា (ក្នុងវដ្តកជាតក) ១ ដើមឈើដុះលើផែនដី (ក្នុងសកុណជាតក) ១ បុគ្គលចំរើន (ក្នុងតិត្តិរជាតក ១ ក្តាមឈ្មោសវៃក្នុងពកជាតក ១ នន្ទជាតក ១ ដុំថ្មាយដ៏ប្រសើរ ក្នុងទិវង្គារជាតក ១ ត្រូវជា ១០ ។

អត្តកាមវគ្គោ

លោសកជាតកំ

(៤១) យោ អត្តកាមស្ស មាតាឧគាមវ្ជរោ
ជិវ្ជមានោ ន ភកេតិ សាសនំ
អនិយោ ចានមោលុព្ភ មិត្តភោ វិយ សោចតីតិ ។

លោសកជាតកំ បឋមំ ។

កយោធកជាតកំ

(៤២) យោ អត្តកាមស្ស មាតាឧគាមវ្ជរោ
ជិវ្ជមានោ ន ភកេតិ សាសនំ
កយោធកស្ស វចនំ អកត្វា
អមិត្តហត្ថត្ថកោវ សេតីតិ ។

កយោធកជាតកំ ទុតិយំ ។

អដ្ឋកាមវគ្គ

លោសកជាតក

(៤១) (អាចារ្យទិសាបាមោក្ខពោធិសត្វ ពោលថា) បុគ្គលណា កាលលោកអ្នកប្រាថ្នាសេចក្តីចំរើន អនុគ្រោះដោយប្រយោជន៍ ក្តីនាន មិនធ្វើតាមពាក្យប្រៀនប្រដៅ បុគ្គលនោះ រមែងសោកសៅដូចជាមិត្តវិន្ទក:ប្រតោងដើងនៃមេឃពៃសោកសៅ ។

ចប់ លោសកជាតក ទី ១ ។

កកោតកជាតក

(៤២) (ព្រាបពោធិសត្វ ពោលថា) បុគ្គលណា កាលលោកអ្នកប្រាថ្នាសេចក្តីចំរើន អនុគ្រោះដោយប្រយោជន៍ ក្តីនាន មិនធ្វើតាមពាក្យប្រៀនប្រដៅ បុគ្គលនោះតែងដេកសោកសៅ ដូចក្អែកតាំងនៅក្នុងភណ្ឌាប់ដៃ នៃបុគ្គលជាសត្រូវ ព្រោះមិនធ្វើតាមពាក្យនៃសត្វព្រាប ។

ចប់ កកោតកជាតក ទី ២ ។

វេទ្ឋកជាតកំ

(๔๓) យោ អត្តកាមស្ស ហិតានុកម្បកោ
ទិដ្ឋមានោ ន ករោតិ សាសនំ
ឯវំ សោ និហតោ សេតិ វេទ្ឋកស្ស យថា បិតាតិ។

វេទ្ឋកជាតកំ តតិយំ ។

មកសជាតកំ

(๔๔) សេយ្យោ អមិត្តោ មតិយោ ខុបេតោ
ន ត្វេវ មិត្តោ មតិវិប្បហីនោ
មកសំ វធិស្សន្តិ ហិ ឯលម្ពុកោ
បុត្តោ បិតុ អត្ថិកា ទុត្តមង្គន្តិ ។

មកសជាតកំ ចតុត្ថំ ។

អោហិណីជាតកំ

(๔๕) សេយ្យោ អមិត្តោ មេធាវី យញ្ចេ ពាលានុកម្បកោ
បស្ស អោហិណិតំ ជម្មិ មាតរំ ហន្ត្វាន សោចតីតិ។

អោហិណីជាតកំ បញ្ចមំ ។

វេទ្ឋកជាតក

(๔๓) (ឥសីពោធិសត្វ ពោលថា) បុគ្គលណា គាលលោកអ្នក ប្រាថ្នាសេចក្តីចំរើន អនុគ្រោះដោយប្រយោជន៍ ទូន្មាន មិនធ្វើតាមពាក្យប្រៀនប្រដៅ បុគ្គលនោះ រមែងដេកស្វាប់ ដូចឥសីជាបិតានៃពស់ឈ្មោះវេទ្ឋកៈ ។

ចប់ វេទ្ឋកជាតក ទី ៣ ។

មកសជាតក

(๔๔) (ឈ្មួញពោធិសត្វ ពោលថា) បុគ្គលជាសត្រូវ តែប្រកបដោយប្រាជ្ញា ប្រសើរជាង ឯបុគ្គលជាមិត្ត ដែលប្រាសចាកប្រាជ្ញា មិនប្រសើរឡើយ ដូចយ៉ាងកូនបង្កើតដែលល្ងង់ខ្លៅ គិតថាអញទើបសម្លាប់មូស ត្រូវប្តប់ជាបំបែកក្បាលបិតាវិញ ។

ចប់ មកសជាតក ទី ៤ ។

រោហិណីជាតក

(๔๕) (សេដ្ឋីពោធិសត្វ ពោលថា) បុគ្គលជាសត្រូវ តែជាអ្នកប្រាជ្ញ ប្រសើរជាង ឯបុគ្គលពាល ជាអ្នកទំនុកបម្រុង មិនប្រសើរឡើយ អ្នកចូរមើលថាសីឈ្មោះរោហិណី ជាស្រីអាក្រក់ សម្លាប់ម្តាយហើយសោកសៅ ។

ចប់ រោហិណីជាតក ទី ៥ ។

អារាមទូសកជាតកំ

(๔๖) ន เว អនត្ថកុសលេន អត្ថចរិយា សុខាវហា
ហាបេតិ អត្ថំ ទុម្មេធោ កាមេ អាភតិកោ យថាតិ ។

អារាមទូសកជាតកំ ឆដ្ឋំ ។

វារុណិទូសកជាតកំ

(๔๗) ន เว អនត្ថកុសលេន អត្ថចរិយា សុខាវហា
ហាបេតិ អត្ថំ ទុម្មេធោ គោសុរាយេ វារុណិ យថាតិ ។

វារុណិទូសកជាតកំ សត្តមំ ។

វេទព្ភជាតកំ

(๔๘)អនុថាយេន យោ អត្ថំ ឥច្ឆតិ សោ វិហញ្ញតិ
ខេត្តា ហាឝីសុ វេទព្ភិ សព្ភេ តេ ឥស្សរមជ្ឈគុន្តិ ។

វេទព្ភជាតកំ អដ្ឋមំ ។

ឯកនិបាត អត្តកាមវគ្គ ទី ๕

អារាមទូសកជាតក

[๔๖] (បណ្ឌិតបុរសពោធិសត្វ ពោលថា) ការប្រព្រឹត្តិនូវសេចក្តីចំរើនរបស់អ្នកមិនឈ្មោះថាកង់ហេតុចំរើន រមែងមិននាំមកនូវសេចក្តីសុខទេ បុគ្គលឥតប្រាជ្ញា តែងធ្វើប្រយោជន៍ឲ្យសាបសូន្យ ដូចស្មារក្សាសួន (បានធ្វើប្រយោជន៍ឲ្យវិនាស) ។

ចប់ អារាមទូសកជាតក ទី ๖ ។

វារណិទូសកជាតក

[๔๗] (សេដ្ឋីពោធិសត្វ ពោលថា) ការប្រព្រឹត្តិនូវសេចក្តីចំរើនរបស់អ្នកមិនឈ្មោះថាកង់ហេតុចំរើន រមែងមិននាំមកនូវសេចក្តីសុខទេ បុគ្គលឥតប្រាជ្ញា តែងធ្វើប្រយោជន៍ឲ្យសាបសូន្យ ដូចកោណ្ឌញ្ញៈបានញុំាងសុកឲ្យវិនាស ។

ចប់ វារណិទូសកជាតក ទី ๗ ។

វេទព្ភជាតក

[๔๘] (កូនសិស្សពោធិសត្វ ពោលថា) បុគ្គលណា ប្រាថ្នាសេចក្តីចំរើនដោយទុស្សទុជ្ឈាយ បុគ្គលនោះ រមែងលំបាក ដូចពួកចោរនៅកង់ជែនវេតៈ បានសម្លាប់នូវវេទព្ភព្រាហ្មណ៍ ចោរទាំងអស់នោះក៏ជួបនូវសេចក្តីវិនាស ។

ចប់ វេទព្ភជាតក ទី ๘ ។

ឆក្កវ្ហជាតកំ

(๘๙) ឆក្កវ្ហំ បដិមាឆេន្តំ អត្តា ពាលំ ឧបច្ចគា
អត្តា អត្តស្ស ឆក្កវ្ហំ កឹ ករិស្សន្តិ តារកាតិ។

ឆក្កវ្ហជាតកំ ឆដ្ឋំ ។

ទុម្មេធជាតកំ

(๙๐) ទុម្មេធានំ សហស្សេន យញ្ញោ មេ ឧបយាចិតោ
ឥធានំ ខោហំ យដ្ឋិស្សាមិ ពហុ អត្ថម្ហិកោ ជនោតិ។

ទុម្មេធជាតកំ ទសមំ ។

អត្ថកាមវគ្គោ បញ្ចមោ ។

បឋមបណ្ណាសកោ ។

តិស្សុទ្ទានំ

អថ មិត្តកមាតុ ភកោទរវេ
តថា វេឌ្ឍក ឃលម្ភកោ ភេមាណិ
ភបិ ភរុណិ ឆេតឆភ ច ឋុន
តថា តារក យញ្ញវរេន ឆស ។

ឥក្ខត្តជាតក

(๔๙) (បណ្ឌិតបុរសពោធិសត្វ ពោលថា) ប្រយោជន៍រមែងកន្ទុំឆបង់នូវមនុស្សល្ងង់ ដែលរាប់អាននក្ខត្តឫក្ស (ព្រោះ) សេចក្តីចំរើននៃប្រយោជន៍ ឈ្មោះថានក្ខត្តឫក្ស ឯផ្កាយទាំងឡាយនឹងធ្វើអ្វីបាន ។

ចប់ ឥក្ខត្តជាតក ទី ៩ ។

ទុម្មេធជាតក

(๕๐) (ព្រះរាជាពោធិសត្វ ពោលថា) ការបូជា អញបានបួងសួងហើយដោយសារមនុស្សគ្រប់ឥតប្រាជ្ញារាប់ពាន់នាក់ ឥឡូវនេះ អញនឹងបូជា (ព្រោះ) ជនមិនប្រកបដោយធម៌ច្រើននាក់ ។

ចប់ ទុម្មេធជាតក ទី ១០ ។

ចប់ អត្ថកាមវគ្គ ទី ៥ ។

ចប់ បឋមបណ្ណាសក ។

ខុទ្ទានៃអត្ថកាមវគ្គនោះគឺ

និយាយអំពីមិត្តទ្រុឌ: (កុដ្ឋិ)លោសកជាតក ๑ កកោតកជាតក ๑ វេឡុកជាតក ๑ បុគ្គលល្ងង់ខ្លៅ (កុដ្ឋិ)មកសជាតក ๑ ពេហិណី-ជាតក ๑ ស្វា(កុដ្ឋិ)អាកាមទូសកជាតក ๑ វារុណិទូសកជាតក ๑ ចោរនៅកុដ្ឋិដែនបេត: (កុដ្ឋិ)វេទព្ភជាតក ๑ ផ្កាយ(កុដ្ឋិ)ឥក្ខត្តជាតក ๑ ការបូជា(កុដ្ឋិ)ទុម្មេធជាតក ๑ ត្រូវជា ๑๐ ។

អាសីសវគ្គោ

មហាសីលវិជាតកំ

(៩១) អាសីសេថ បុរិសោ ន ឯតំ្វនេ្វយ្យ បណ្ឌិតោ
បស្សតិ ភេរវំ អត្តានំ យថា ឥច្ឆី តថា អហុតំ ។

មហាសីលវិជាតកំ បឋមំ ។

ឆទ្វារជាតកំ

(៩២) ភាយេថ បុរិសោ ន ឯតំ្វនេ្វយ្យ បណ្ឌិតោ
បស្សតិ ភេរវំ អត្តានំ ខុទកា ផលនុ្ភតន្តិ ។

ឆទ្វារជាតកំ ទុតិយំ ។

បុណ្ណបាតិជាតកំ

(៩៣) តេថ បុណ្ណាថាតំយោ អញ្ញាយំ វត្តតេ កថា
អាការវេគេន[1] ជានាមិ នេវាយំ គច្ឆតិ សុភតំ ។

បុណ្ណបាតិជាតកំ តតិយំ ។

---

១ ម. អាការណេន ។

អាសឹសវគ្គ

មហាសីលវជាតក

(៥១) (ព្រះពោធិសត្វ ពោលថា) បុរសជាបណ្ឌិត គប្បីប៉ុនប៉ងឲ្យមុតមាំ មិនគប្បីនឿយណាយឡើយ យើងយើញខ្លួនយើងស្រាប់ហើយ យើងប្រាថ្នាយ៉ាងណា បានយ៉ាងនោះ ។

ចប់ មហាសីលវជាតក ទី ១ ។

ភូរិទត្តជាតក

(៥២) (ព្រះបាទជនកពោធិសត្វ ពោលថា) បុរសជាបណ្ឌិត ត្រូវតែប្រឹងប្រែង មិនត្រូវនឿយណាយឡើយ យើងយើញខ្លួនយើងដែលឡើងអំពីទឹក កាន់តែកស្រាប់ហើយ ។

ចប់ ភូរិទត្តជាតក ទី ២ ។

បុណ្ណបាតិជាតក

(៥៣) (សេដ្ឋីពោធិសត្វ ពោលថា) កាជន៍សុកនៅពេញដែល តែសំដីចេញទៅដោយខ្វែក យើងដឹងបាន ដោយហេតុ (នេះ) សុកនេះមិនមែនស្រួលទេ ។

ចប់ បុណ្ណបាតិជាតក ទី ៣ ។

ឆលជាតកំ

(๕๒) ជាយំ រុក្ខោ ខុភរុហោ ឧបំ កាមតោ អារកា
អាការតោន ជានាមិ ជាយំ សាខុដលោ ខុមោតិ។

ឆលជាតកំ បឋមំ ។

បញ្ហាវិធជាតកំ

(๕๕) យោ អលីនេន ចិត្តេន អលីនមនសោ នរោ
ភាវេតិ កុសលំ ធម្មំ យោគក្ខេមស្ស បត្តិយា
ថាបុណោ អនុបុព្ពេន សព្ពសំយោជនក្ខយន្តិ។

បញ្ហាវិធជាតកំ បញ្ចមំ ។

កញ្ចនក្ខន្ធជាតកំ

(๕๖) យោ បភេជ្ជេន ចិត្តេន បមជ្ជមនសោ នរោ
ភាវេតិ កុសលំ ធម្មំ យោគក្ខេមស្ស បត្តិយា
ថាបុណោ អនុបុព្ពេន សព្ពសំយោជនក្ខយន្តិ។

កញ្ចនក្ខន្ធជាតកំ ឆដ្ឋំ ។

ផលជាតក

(๕๘) (ឈ្មួញនេះពោធិសត្វ ពោលថា) ឈើនេះ មិនមែនលំបាកទ្បើង តាំងមិនឋិតនៅឆ្ងាយអំពីស្រុក ខំដឹងបានដោយហេតុ(នេះ) ឈើនេះ មិនមែនមានផ្លែស្រួលទេ ។

ចប់ ផលជាតក ទី ๔ ។

បញ្ចាវុធជាតក

(๕๙) (ព្រះសាស្តា ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុរសណា មានចិត្តមិនរួញរា ចំរើនកុសលធម៌ ដើម្បីដល់នូវព្រះនិព្វាន ជាទីក្សេមចាកយោគៈ ដោយចិត្តមិនរួញរា បុរសនោះ គប្បីដល់នូវធម៌ជាគ្រឿងអស់ទៅនៃសំយោជនៈតាំងពួន តាមលំដាប់ ។

ចប់ បញ្ចាវុធជាតក ទី ๕ ។

កញ្ចនក្ខន្ធជាតក

(๕๖) (ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុរសណា មានចិត្តរីករាយ ចំរើនកុសលធម៌ ដើម្បីដល់នូវព្រះនិព្វាន ជាទីក្សេមចាកយោគៈ ដោយចិត្តដែលរីករាយ បុរសនោះ គប្បីដល់នូវធម៌ជាគ្រឿងរះទៅនៃសំយោជនៈតាំងពួន តាមលំដាប់ ។

ចប់ កញ្ចនក្ខន្ធជាតក ទី ๖ ។

វិនវន្ធជាតកំ

(๙๗) យាសេ្សតេ ចតុរោ ឆម្មា ភិនវន្ធ យថា តវ
សទ្ធំ ឆម្មោ ជិតំ ចាគោ ធិដ្ឋំ សោ អតិវត្តតីតិ។

វិនវន្ធជាតកំ សត្តមំ ។

តយោធម្មជាតកំ

(๙๘) យាសេ្សតេ ច តយោ ឆម្មា ភិនវន្ធ យថា តវ
ឧក្កុយំ ស្វាយំ បញ្ញា ធិដ្ឋំ សោ អតិវត្តតីតិ ។

តយោធម្មជាតកំ អដ្ឋមំ ។

ភេរិវាទជាតកំ

(๙๙) ឆមេ ឆមេ ជាតិឆមេ អតិឆន្តំ ហិ ចាបកំ
ឆមន្តេន(๑) សតំ លទ្ធំ អតិឆន្តេន ជាសិតន្តិ ។

ភេរិវាទជាតកំ នវមំ ។

๑ ម. ឆឆន្តេន ហិ ។

វានរិន្ទជាតក

(๕๗) (ក្រពើ ពោលថា) បពិត្រវានរិន្ទ បុគ្គលណា មានធម៌ ๔ ដូចអ្នក គឺសេចក្តីខ្មៀងខាត់ ๑ ធម៌គឺប្រាជ្ញាជាគ្រឿងពិចារណា ๑ ព្យាយាមមិនដាច់ ๑ ការលះ ๑ បុគ្គលនោះ រមែងកន្ទួចបង់នូវសត្រូវបាន ។

ចប់ វានរិន្ទជាតក ទី ๗ ។

តយោធម្មជាតក

(๕๘) (អាកាសទឹក ពោលថា) បពិត្រវានរិន្ទ បុគ្គលណា មានធម៌ ๓ ដូចអ្នក គឺសេចក្តីសង្ងាត ๑ សេចក្តីក្លៀវក្លា ๑ បញ្ញា ๑ បុគ្គលនោះ រមែងកន្ទួចបង់នូវសត្រូវបាន ។

ចប់ តយោធម្មជាតក ទី ๘ ។

ភេរីវាទជាតក

(๕๙) (អ្នកវាយស្គរពោធិសត្វ ពោលថា) បុគ្គលគប្បីវាយ (ស្គរ) ចុះប៉ុន្តែកុំវាយឲ្យជ្រុល ព្រោះការវាយស្គរជ្រុល ជាការអាក្រក់ តាមបាលីមួយរយ ដែលបានហើយដោយការវាយស្គរ (កូនវាឲ្យ) វិនាសហើយ ដោយការវាយស្គរជ្រុល ។

ចប់ ភេរីវាទជាតក ទី ๙ ។

សង្ខធមនជាតកំ

(៦០) ឆមេ ឆមេ ជាតិឆមេ អតិឆន្តំ ហិ ចាបកំ
ឆន្តេជាឯកតា គោតា តេ តាតោ វិឆមី ឆមន្តិ ។

សង្ខធមនជាតកំ ទសមំ ។

អាសីសវគ្គោ ឆដ្ឋោ ។

តស្សុទ្ទានំ

យថា ឥច្ឆិ តថាហុ ឧតា ឥលា
សុរ សាធុជលោវ អាលីនមនោ
សិបហាដ្ឋមនោ ឧសុភេ ច តយោ
សត្តលទ្ធកគោតឆមេន ឆស ។

សង្ខធមនជាតក

[๑๐] (អកតញ្ញុសង្ខពោធិសត្វ ពោលថា) បុគ្គលគប្បីដុំ (សង្ខ) ប៉ុះ ប៉ុន្តែកុំគប្បីដុំឲ្យជ្រួល ព្រោះការដុំជ្រួល ជាការអាក្រក់ តោគៈទាំងឡាយដែលបានហើយដោយការដុំ បីតាដុំបំផ្លាញតោគៈទាំងនោះ ។

ចប់ សង្ខធមនជាតក ទី ๑๐ ។

ចប់ អាសីសវគ្គ ទី ๖ ។

ឧទ្ទាននៃអាសីសវគ្គនោះគឺ

និយាយអំពីអ្នកប្រាថ្នាប្រាថ្នាយ៉ាងណា ប្រយោជន៍ក៏តើតយ៉ាងនោះ (កុង្ករមហាសីលវជាតក) ๑ ការឡើងអំពីទឹកមកកាន់គោក (កុង្កបុប្ផជនកជាតក) ๑ សុភ (កុង្កបុណ្ណកុាតិជាតក) ๑ ឈើមានផ្លែមិនស្រួល (កុង្កផលជាតក) ๑ បុរសមានចិត្តមិនរួញរា (កុង្កបញ្ចាវុធជាតក) ๑ បុរសមានចិត្តរីករាយ (កុង្កកញ្ចនក្ខន្ធជាតក) ๑ ធម៌ ๔ (កុង្កវនវន្ទជាតក) ๑ ធម៌ ๗ (កុង្កតយោធម្មជាតក) ๑ ការបាននគរាបណៈមួយរយ (កុង្កកេរិវេធជាតក) ๑ ដុំសង្ខបានតោគៈ (កុង្កសង្ខធមនជាតក) ๑ ត្រូវជា ๑๐ ។

អសាតមន្តជាតកំ

(៦១) អាសា លោកត្ថវ្ហយោ ជាម វេលា តាសំ ន វិជ្ជតិ
សារត្តា ច បកត្តា ច សំវិ សព្ពក្ខសោ យថា
តា ហិត្វា បព្ជិសរ្ជាម វិវេកមនុព្រូហយន្តិ ។

អសាតមន្តជាតកំ បឋមំ ។

អណ្ឌភូតជាតកំ

(៦២) យំ ព្រាហ្មណោ អវចេសិ វីណំ សម្មុខវេមិតោ
អណ្ឌភូតា កតា ភរិយា តាសុ នោ ជាតុ វិស្សវេតិ ។

អណ្ឌភូតជាតកំ ទុតិយំ ។

ឌីឌីវគ្គ

អសាតមន្តជាតក

(៦១) (មាណពពោលថា) ធម្មតាពួកស្ត្រីកន្ទរលោក តែងមានសេចក្តីប្រាថ្នា (ចំពោះបុរសដែលមានចិត្តជាប់ចំពាក់នឹងខ្លួន) រៀល (ប្លែកម្រិត) របស់ស្ត្រីទាំងនោះ មិនមានឡើយ (ស្ត្រីទាំងនោះ) ត្រេកត្រអាលផង រលោរលាំផង ដូចភ្លើងដែលនេះវត្តគ្រប់យ៉ាង (មិនរើសមុខ) ខំនឹងលះបង់ស្ត្រីទាំងនោះហើយបួស ចំរើនធម្មវិវេកធម៌ ។

ចប់ អសាតមន្តជាតក ទី ១ ។

អណ្ឌភូតជាតក

(៦២) (ព្រះរាជាពោធិសត្វទ្រង់ត្រាស់ថា) ព្រាហ្មណ៍ ឃានរុំមុខរបស់ខ្លួនហើយដេញពិណដោយហេតុណា (មិនដឹងហេតុនោះទេ) ប្រពន្ធដែលខ្លួនចិញ្ចឹមតាំងពីនៅដាអណ្តូង (កូននៅក្នុងគភ៌គឺ) អ្នកណាគប្បីទុកចិត្តចំពោះប្រពន្ធទាំងនោះ ដោយដាច់ខាតបាន ។

ចប់ អណ្ឌភូតជាតក ទី ២ ។

តក្កជាតកំ

(៦៣) សោឆជា អភវតញ្ញូ ច បិសុណា ច វិភេទកោ(១)
ព្រហ្មចរិយំ ចរតិត្ថុ សោ សុខំ ន វិហាហិសីតិ ។

តក្កជាតកំ តតិយំ ។

ទុវ្ភជាឧជាតកំ

(៦៤) មា សុនន្ធំ ឥច្ឆតិ មំ មាសុ សោចិ ន ឥច្ឆតិ
ជីនំ ភារវេ ទុភជាជោ មច្ឆស្សវេឧនេវ កតន្ធិ ។

ទុវ្ភជាឧជាតកំ ចតុត្ថំ ។

អនភិរតិជាតកំ

(៦៥) យថា ឧទី ច បន្ថោ ច ថាជាតារំ សកា បថា
ឯវំ លោកិត្ថិយោ នាម ជាសំ កុជ្ឈន្តិ បណ្ឌិតា តំ ។

អនភិរតិជាតកំ បញ្ចមំ ។

---

១ ម. បិសុណា មិត្តភេទិកា ។

តក្កជាតក

(๖๓) (ព្រះសាស្តាទ្រង់គ្រាសំដែងថា) (ធម្មតាស្ត្រី) ច្រើនខឹង មិនដឹងគុណ
ដែលគេធ្វើដល់ខ្លួន ជាអ្នកញុះញង់ បំបែកបំបាក់មិត្ត ម្នាលតិក្ខ
អ្នកប្អូរប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយៈចុះ អ្នកនោះនឹងមិនវិនាសសេចក្តីសុខ ។

ចប់ តក្កជាតក ទី ๓ ។

ទុរាជានជាតក

(๖๔) (អាចារ្យទិសាបាមោក្ខពោធិសត្វ ពោលថា) អ្នកកុំត្រេកអរ
(ថាស្ត្រីនេះ) ប្រាថ្នាអញ កុំសោកសៅ (ថាស្ត្រីនេះ) មិន
ប្រាថ្នាអញ ភាពរបស់ស្ត្រីទាំងឡាយ ដឹងបានដោយក្រ ដូច
ជាដំណើរទៅនៃត្រីក្នុងទឹក ។

ចប់ ទុរាជានជាតក ទី ๔ ។

អនភិរតិជាតក

(๖๕) (អាចារ្យទិសាបាមោក្ខពោធិសត្វ ពោលថា) ទន្លេក្តី ផ្លូវក្តី ទៀម
ស្រាក្តី សាលាសំណាក់ក្តី អណ្តូងទឹកក្តី (ជារបស់សាធារណៈ)
យ៉ាងណា ធម្មតាស្ត្រីទាំងឡាយ ក្នុងលោក ក៏យ៉ាងនោះដែរ
បណ្ឌិតទាំងឡាយ មិនខឹងនឹងស្ត្រីទាំងនោះទេ ។

ចប់ អនភិរតិជាតក ទី ๕ ។

ឯកង័ជាតេ សត្តមោ ឥត្តីវគ្គោ

មុទុលក្ខណជាតកំ

(๖๖) ฝกา ส ปุรา อาสิ อลทฺธา มุทุลกฺขณำ
យតោ លทฺธา อทฺธารกฺขิ ส ปจฺจาสาយ ชาតិ ฯ

មុទុលក្ខណជាតកំ ឆដ្ឋំ ។

ខុប្បង្គជាតកំ

(๖๗) ขุปฺปงฺเค เอว เม ปุตฺตา បเថ ជาវฺหิយา បតิ
តญฺจ เอสំ ឧបសฺสุតิ យតោ សោឧរิយមានយេតិ ฯ

ខុប្បង្គជាតកំ សត្តមំ ។

សាកេតជាតកំ

(๖๘) យสฺมึ មโน นิវิสតิ จิตฺตญฺจาបิ បสีទติ
អธิฏฺฐปุพฺพกេ โทเส กามំ តสฺมึ นิវิสฺสเต ฯ

សាកេតជាតកំ អដ្ឋមំ ។

មុទុលក្ខណជាតក

(๖๖) (ឥសីពោធិសត្វ ពោលថា) មុនអំពីពេលដែលមិនទាន់ឃើញ
នូវនាងមុទុលក្ខណា សេចក្តីប្រាថ្នាមានតែមួយ កាលណាអាត្មា
ភាពបាននាងមុទុលក្ខណា ជាស្ត្រីមានតែកល្អហើយ សេចក្តី
ប្រាថ្នាតែតែញ៉ាំងសេចក្តីប្រាថ្នា(ផ្សេង ។) ឲ្យកើតឡើងទៀត ។

ចប់ មុទុលក្ខណជាតក ទី ๖ ។

ឆទ្ទន្តជាតក

(๖๗) (ស្ត្រីម្នាក់ ពោលថា) បពិត្រព្រះសម្មតិទេព កូនរបស់ខ្ញុំព្រះអង្គ
(ដូចជាអន្ទក់ដែលដក់) ក្នុងថ្នក់ (បានដោយងាយ) ស្ត្រីដែលដើរទៅ
តាមផ្លូវកែប្តី (បានដោយងាយ) ឯខ្ញុំព្រះអង្គមិនឃើញប្រទេស គឺផ្នែ
នៃមាតានោះ ដែលខ្ញុំព្រះអង្គគួរនាំយកបង់ប្អូនប្រុសបង្កើតមកបាន ។

ចប់ ឆទ្ទន្តជាតក ទី ๗ ។

សាកេតជាតក

(๖๘) (ព្រះសាស្តាទ្រង់ត្រាស់ថា) ចិត្តតាំងនៅស៊ប់ ឬក៏ចិត្តជ្រះថ្លា ក្នុង
បុគ្គលណា ដែលខ្លួនមិនធ្លាប់ឃើញហើយ ជនតែងសិទ្ធស្មោះ
បំពោះបុគ្គលនោះ ដោយពិត ។

ចប់ សាកេតជាតក ទី ๘ ។

វិសវន្តជាតកំ

(๖๙) ជីវន្តុ តំ វិសំ វន្តំ យមហំ ជីវិតការណា
វន្តំ បច្ចាវ(๑)មិស្សាមិ មតំ មេ ជីវិតា វរន្តំ ។

វិសវន្តជាតកំ ឧវមំ ។

កុក្កុលជាតកំ

(๗๐) ឯតំ ជិតំ សាធុ ជិតំ យំ ជិតំ អវជីយតិ
តំ ខោ ជិតំ សាធុ ជិតំ យំ ជិតំ នាវជីយ្យតីតិ ។

កុក្កុលជាតកំ ទសមំ ។

ឥត្ថីវគ្គោ សត្តមោ ។

តិសុទ្ធំ

សិរី សព្ភក្ខសោបិច វីណាវកេ
បិសុណា មិត្តភេទិកា ឧទ្ធំ ឧធី
មុទុលក្ខណា សោធរិយា ច មជោ
វិស សាធុជិតេន ភវន្តំ ឧស ។

---

๑ ម. បច្ចាហរិស្សាមិ ។

វិសវន្តជាតក

(๖๙) (ពស់ពោលថា) អញនឹងស្រូបយកពិសណាវិញ ដែលអញបាន
ខ្ជាក់ចោលហើយ ព្រោះហេតុនៃជីវិត ចូរគិះដៀលនូវពិសដែល
អញខ្ជាក់ចោលហើយនោះចុះ អញស្ងាប់ប្រសើរជាងរស់នៅ ។

ចប់ វិសវន្តជាតក ទី ៩ ។

កុក្កាលជាតក

(๗๐) (កុក្កាលកបណ្ឌិតពោធិសត្វ ពោលថា) សេចក្តីឈ្នះណា ត្រឡប់
ចាញ់វិញបាន សេចក្តីឈ្នះនោះ មិនឈ្មោះថា ឈ្នះប្រពៃទេ
សេចក្តីឈ្នះណា មិនត្រឡប់ចាញ់វិញបាន សេចក្តីឈ្នះនោះ
ទើបឈ្មោះថា ឈ្នះប្រពៃមែនពិត ។

ចប់ កុក្កាលជាតក ទី ១០ ។

ចប់ តត្តីយវគ្គ ទី ៧ ។

ឧទ្ទាននៃតតិយវគ្គនោះគឺ

និយាយអំពីក្តាន់នេះវត្តត្រប់យ៉ាង(ក្នុងអសាតមន្តជាតក) ๑ ពិណ
ដ៏ប្រសើរ(ក្នុងអណ្ឌភូតជាតក)๑ ស្ត្រីជាអ្នកញុះញង់នឹងបំបែកបំបាក់
មិត្រ(ក្នុងតក្កជាតក) ๑ ការត្រេកអរ(ក្នុងទុភជានជាតក) ๑ ស្តឹង
(ក្នុងអនតិរតិជាតក) ๑ នាងមុទុលក្ខណា(ក្នុងមុទុលក្ខណជាតក) ๑
បង់ប្អូន(ក្នុងទុច្ចិន្តជាតក)๑ បិត្ត(ក្នុងសាកេតជាតក)๑ ពិស(ក្នុងវិស-
វន្តជាតក) ๑ សេចក្តីឈ្នះប្រពៃ(ក្នុងកុក្កាលជាតក)๑ ត្រូវជា ๑๐ ។

វិរុឡវិគ្គោ

វិរុឡជាតកំ

(៧១) យោ បុព្វេ ករណីយានិ បច្ឆា សោ កាតុមិច្ឆតិ
វិរុឡកដ្ឋំ កញ្ជោវ ស បច្ឆា អនុតប្បតីតិ ។

វិរុឡជាតកំ បឋមំ ។

សីលវនាគជាតកំ

(៧២) អកតញ្ញុស្ស ទោសស្ស និច្ចំ វិវរទស្សិនោ
សព្វត្ថេ បមវំ ទជ្ជា នេវ នំ អភិភវេយ្យតិ ។

សីលវនាគជាតកំ ទុតិយំ ។

សង្ខធ្មជាតកំ

(៧៣) សច្ចំ កិរេវមាហំសុ នរា ឯកច្ចិយា ឥធ
កដ្ឋំ និប្លវិតំ(១)សេយ្យា នត្វេវេកច្ចិយោ នរោតិ ។

សង្ខធ្មជាតកំ តតិយំ ។

---

១ ម. និល្លវិតំ ។

វិរុណវគ្គ

វិរុណជាតក

(៧១) (អាចារ្យទិសាហ្វាមេក្នុពោធិសត្វ ពោលថា) អំពើទាំងឡាយ ដែលគេត្រូវធ្វើក្នុងកាលមុន នរៈណាប្រាថ្នាធ្វើខាងក្រោយវិញ នរៈនោះ រមែងក្តៅក្រហាយរឿយ ៗ ក្នុងកាលជាខាងក្រោយ ដូចជាមាណព ដែលកាប់ទុសឈើថ្ងាន់ ។

ចប់ វិរុណជាតក ទី ១ ។

សីលវនាគជាតក

(៧២) (រុក្ខទេវតា ពោលថា) ប្រសិនបើគេឲ្យផែនដីទាំងមូលដល់បុរសអកតញ្ញូ ជាអ្នកឃើញទោសជានិច្ច ក៏មិនគប្បីញុំាងបុរសអកតញ្ញូនោះឲ្យត្រេកអរបានឡើយ ។

ចប់ សីលវនាគជាតក ទី ២ ។

សច្ចង្កិរជាតក

(៧៣) (តាបសពោធិសត្វ ពោលថា) បានឮថានរៈពួកខ្លះ ក្នុងលោកនេះ បាននិយាយពិតយ៉ាងនេះថា ទុសដែលគេស្រង់ឡើងអំពីទឹក ប្រសើរជាង នរៈពួកខ្លះដែលគេស្រង់ឡើង (អំពីទឹក) មិនប្រសើរឡើយ ។

ចប់ សច្ចង្កិរជាតក ទី ៣ ។

រុក្ខធម្មជាតកំ

(๗๔) សាធុ សម្ម មហុលា ញាតិ អបិ រុក្ខា អរញ្ញជា
ភវោ វមាតិ ឯកដ្ឋំ ព្រហ្មទត្តម្ហិ វនប្បតិម្ហិ ។

រុក្ខធម្មជាតកំ បឋមំ ។

មច្ឆជាតកំ

(๗๕) អកិត្តនីយ បដ្ឋ្ន និធី កាកស្ស ជាសយ
កាកំ សោកាយ រន្ធេហិ មញ្ញេ សោកា បមោចយាតិ ។

មច្ឆជាតកំ បញ្ចមំ ។

អសង្កិយជាតកំ

(๗๖) អសង្កិយោម្ហិ កាមម្ហិ អរញ្ញេ ឧត្តមេ មយំ
ខុជ្ជមក្តំ សមារុន្ធ្យ មេត្តាយ ករុណាយ ចាតិ ។

អសង្កិយជាតកំ ឆដ្ឋំ ។

រុក្ខធម្មជាតក

(๗๔) (រុក្ខទេវតាពោធិសត្វ ពោលថា) មានពួកញាតិច្រើននាក់ ប្រពៃ
សូម្បីពួកឈើ ដែលដុះក្នុងព្រៃច្រើនដើម ក៏ប្រពៃដែរ ឯឈើ
រមែងរំលំ នូវឈើជាធំក្នុងព្រៃ បរិបូណ៌ដោយមែកនឹងប្រគាប
ដែលតាំងនៅតែឯង ។

ចប់ រុក្ខធម្មជាតក ទី ๔ ។

មច្ឆជាតក

(๗๕) (ត្រីពោធិសត្វ ពោលថា) បពិត្រមេឃ សូមអ្នកញុំាងផ្គរឲ្យលាន់
ឡើង សូមបំផ្លាញកំណប់របស់ក្អែកឲ្យវិនាស សូមធ្វើទុក្ខក្អែកឲ្យ
សោកសៅ សូមញុំាងខ្ញុំ(នឹងពួកញាតិខ្ញុំ)ឲ្យរួចចាកសេចក្តីសោក ។

ចប់ មច្ឆជាតក ទី ๕ ។

អសង្កិយជាតក

(๗๖) (តាបសពោធិសត្វ ពោលថា) យើងជាអ្នកមិនមានសេចក្តី
រង្កៀស ក្នុងស្រុក យើងជាអ្នកមិនមានភ័យ ក្នុងព្រៃ បាន
ឡើងកាន់ផ្លូវត្រង់ ដោយមេត្តានឹងករុណាហើយ ។

ចប់ អសង្កិយជាតក ទី ๖ ។

មហាសុបិនជាតកំ

(๗๗) ឧសភា វុត្ថា គាវិយោ ភទ្ទ ច
អស្សេ កំសោ សិគាលី ច តរុម្ហោ
ឆោក្ខារណី ច អភាគចន្ទំ
លាវុំ សីឧន្តិ សិលា ប្លវន្តិ
មណ្ឌកាំយោ ភណ្ហាសម្ប តំលន្តិ
ភាគតំ សុវណ្ណោ បរិភាវយន្តិ
តសោ វភា ឱឆ្បភាគំ ភយោ ហិ
វិប្បវិយោយោ វត្តតិ ឧយិឆមត្តិតំ ។

មហាសុបិនជាតកំ សត្តមំ ។

ឥលិសជាតកំ

(๗๘) ឧភោ ខញ្ជា ឧភោ កុណី ឧភោ វិសមចក្ខុកា
ឧភិន្នំ បិឆ្បភា ជាតា ជាមាំ បសុភាមិ ឥលិសន្តិ ។

ឥលិសជាតកំ អដ្ឋមំ ។

ឯកនិបាត វរុណវគ្គ ទី ៨

មហាសុបិនជាតក

(៧៧) (ព្រះរាជាទ្រង់ត្រាស់ថា មហាសុបិន១៦គឺ) គោឈ្មោលទាំងឡាយ១ ឈើទាំងឡាយ ១ មេគោទាំងឡាយ ១ គោឈ្មោលទាំងឡាយ ១ សេះ១ ភាជន៍ (មាស) ១ មេចបក ១ ក្អម ១ ស្រះបោក្ខរណី ១ ឃ្មាយទៅ ១ ខ្ទឹមបន្ទះ ១ ផ្លែឃ្លោកទាំងឡាយលិច ១ ឫទាំងឡាយអណ្តែត ១ មេកង្កែបទាំងឡាយរាំពស់វែកទាំងឡាយ ១ រាជហង្សមាសទាំងឡាយចោមរោមក្អែក ១ ខ្លាដំបងទាំងឡាយ (រត់ទៅ) ត្រង់ក្បាក់ផ្ទះ ដោយសេចក្តីខ្លាចអំពីពពែទាំងឡាយ ១ បរិយាយចំណែកប្រព្រឹត្តទៅ ន័យទាំងឡាយមានកង់សុបិនទាំងនេះ ។

ចប់ មហាសុបិនជាតក ទី ៧ ។

ឥល្លិសជាតក

(៧៨) (ជាដំណោះគាត់ពោធិសត្វ ពោលថា) ដនទាំងពីរនាក់ខ្លះ ដនទាំងពីរនាក់ក្រែង ដនទាំងពីរនាក់មានក្អែកស្រែលឿង ពកតើត (លើក្បាល) របស់ដនទាំងពីរនាក់ ខ្ញុំព្រះអង្គមិនស្គាល់ (រូបកណា) ជាឥល្លិសសេដ្ឋីទេ ។

ចប់ ឥល្លិសជាតក ទី ៨ ។

ខរស្សរជាតកំ

(๗๙) យតោ វិលុត្តា ច មាតា ច តាវ
ធង្ខាឝំ កេមកានិ ជនោ ច នីតោ
អថាគមា បុត្តមាតាយ បុត្តោ
ខរស្សរំ នេឝ្ឋាមំ ភឝយន្តោតំ ។

ខរស្សរជាតកំ នវមំ ។

ភីមសេនជាតកំ

(๘๐) យន្តេ បវិកត្ថិតំ បុរេ
អជ តេ ឫតិសភ សជ្ជិ បច្ចា
ឧភយំ ន សមេតិ ភីមសេន
យុទ្ធកថា ច នច្ចកេ តេ វិហាញ្ជិ ។

ភីមសេនជាតកំ ទសមំ ។

វុឍ្ឍវគ្គោ អដ្ឋមោ ។

ขรสฺสรชาตก

[๗๙] (พาราณสีโพธิสตฺว ทูลถาม) กาลณา (ตูกเอาว) ปูนี้สมบัติเราจักมีได้ ก็ปูนี้สมบัติเราจักมีได้ ก็ปูนี้นำมาซึ่งความเจริญแก่เรา ในกาลนั้น ลูกของสตรีผู้ที่มีลูกตายแล้ว (คือเจ้าของลาที่ตายแล้ว) ก็ยังมีความเสียใจอยู่ ก็ยังให้มีความพยายามอยู่ ฉันนั้นเหมือนกัน ฯ

จบ ขรสฺสรชาตก ที่ ๙ ฯ

ภีมเสนชาตก

[๘๐] (ท้าวสักกเทวราชโพธิสตฺว ทูลถาม) ดูกรภีมเสน ในกาลก่อน เจ้าได้กินแล้ว ในกาลภายหลัง สมบัติใดเล่าเป็นเครื่องอุดหนุนแก่เจ้า ที่เจ้าจักนำออกมา เพราะเหตุใดเล่า เจ้าจึงมีความเสียใจ คือว่าเราจักกล่าวถึงความเสียใจของเจ้านี้ ฯ

จบ ภีมเสนชาตก ที่ ๑๐ ฯ

จบ ปุณณวัคค์ ที่ ๘ ฯ

ពាសុទ្ធាទិ

ពាសុណា អកតញ្ញុវេ តុ សព្ពសំ
សរនប្បតិដ្ឋា ច អតិដ្ឋនីយ
ករុណាយ សិលាបុរ ឥល្លិសតោ
បុន ទិដ្ឋមិ បូតិសរេន ឆស ។

ឧទ្ទាននៃវុណវគ្គនោះគឺ

និយាយអំពីវុណជាតក ១ អកតញ្ញុ(ក្នុងសីលវនាគជាតក) ១ ពាក្យពិតដ៏ប្រសើរ (ក្នុងសច្ចង្កិរជាតក) ១ ឈើម្លាស់ព្រៃ (ក្នុងរុក្ខធម្មជាតក) ១ ការឆ្លើយឆ្លងឲ្យឆ្លងឲ្យលាន់ (ក្នុងមច្ឆជាតក) ១ កវុណា (ក្នុងអស្សធ្ម័យជាតក) ១ ថ្នមអណ្តែត (ក្នុងមហាសុបិនជាតក) ១ ឥល្លិសសេដ្ឋី (ក្នុងឥល្លិសជាតក) ១ ស្គរ (ក្នុងខរស្សរជាតក) ១ គ្រឿងសំអុយសម្រាប់ហូរចេញ (ក្នុងតិមសេនជាតក) ១ ត្រូវជា ១០ ។

អរហាយិម្ហវគ្គោ

សុរាបានជាតកំ

(៨១) អថាយំ អនច្ចិម្ហ អថាយំ វុច្ចិម្ហ ច

វិសញ្ញិការណឹ បិត្វា ឥដ្ឋា នារម្ម ណភតិ ។

សុរាបានជាតកំ បឋមំ ។

មិត្តវិន្ទជាតកំ

(៨២) អតិក្កម្ម រមណាកំ សនាមត្តញ្ច ទូភកំ (១)

ស្វាស់ ចាសាណមាសីនោ យស្មា ជីវំ នមោក្ខសីតិ ។

មិត្តវិន្ទជាតកំ ទុតិយំ ។

កាទ្រុកណ្ឌិជាតកំ

(៨៣) មិត្តោ មាវ សត្តមេន ខោតិ

សមាយោ បន ទ្វានសកេន ខោតិ

---

១ ម. ទូសកំ ។

អ្នកបាយិម្ពវគ្គ

សុរាបានជាតក

[៨១] (ពួកតាបស ពោលថា) ពួកយើងបានផឹកសុរា បានរាំ បានប្រឹងបានយំហើយ ពួកយើង មិនមែនជាពាន្ធវ ព្រោះតែផឹកសុរាដែលធ្វើឲ្យខូចសញ្ញា ទើបយើងញុ (អាក្រក់ជាស្អប់) ។

ចប់ សុរាបានជាតក ទី ១ ។

មិត្តវិន្ទជាតក

[៨២] (ទេវរាជពោធិសត្វ ពោលថា) អ្នកនោះ កន្ទូឆន្ទូប្រាសាទកែវផ្កែងផង ប្រាសាទប្រាក់ផង ប្រាសាទកែវមណីផង ជាអ្នកត្រូវប្ដូ (គឺចក្រមានមុខមុតដូចកាំបិតកោរ) គ្របសង្កត់ហើយ អ្នកកាលវស់នៅមិនរួចអំពីចក្រនោះទេ ។

ចប់ មិត្តវិន្ទជាតក ទី ២ ។

កាកុរ្ដកណ្ឌិជាតក

[៨៣] (មហាយសសេដ្ឋីពោធិសត្វ ពោលថា) បុគ្គលដែលជាមិត្តបានដោយ (ហេតុត្រឹមតែដើរជាមួយគ្នា) ប្រាំពីរដំហាន បុគ្គលជាសម្លាញ់បាន ដោយ (ហេតុត្រឹមតែដើរជាមួយគ្នា) ដប់ពីរដំហាន

ជាសង្ឃមាសេន ច ញាតំ ហោតំ
តត្ថត្តវំ អត្តសមោបំ ហោតំ
សោបំ កថំ អត្តសុខស្ស ហេតុ
ចិរសន្ថុតំ(១) កាលកណ្ហិំ ជហេយ្យន្តិ ។

កាលកណ្ហិជាតកំ តតិយំ ។

អត្តស្ស ទ្វារជាតកំ

(៨៦) អាភេត្វមិច្ចេ បរមញ្ច លាភំ
សីលញ្ច ពុទ្ធានុមតំ សុតញ្ច
ឯតានុវត្តី ច អលីនតា ច (២)
អត្តស្ស ទ្វារា បមុខា ជនេ្ឃតេតំ ។

អត្តស្ស ទ្វារជាតកំ ចតុត្ថំ ។

កិម្បក្កជាតកំ

(៨៧) អាយតឹ នោសំ ជាញាយ យោ ការោ មេ ជដិសេវតិ
វិចាការេ ហានធីំ ធំ តាទិម្បក្កមិវ ភក្ខិតន្តិ ។

កិម្បក្កជាតកំ បញ្ចមំ ។

---

១ ម. ចិរសន្ថវំ ។ ២ ម. ធម្មានុវត្តិញ្ច អលីនតញ្ច ។

បុគ្គលដែលជាញាតិបាន ដោយ (ការនៅជាមួយគ្នា) ម្តងខែ ឬ
កន្លះខែ បុគ្គលដែលទុកស្មើនឹងខ្លួន ព្រោះនៅលើសអំពីកាលនោះ
ទៅទៀត ទំនោះនឹងលះបង់នូវសំឡាញ់ឈ្មោះកាឡកណ្ណី ដែល
ធ្លាប់សិន្ធស្មាលអស់កាលយូរ ព្រោះហេតុនៃសេចក្តីសុខរបស់ខ្លួន
ជួបម្តេចបាន ។

ចប់ កាឡកណ្ណិជាតក ទី ๓ ។

អត្ថស្ស ទ្វារជាតក

(๘๔) (សេដ្ឋីពោធិសត្វជាបិតា ពោលថា) បុគ្គលគប្បីប្រាថ្នាលាភដ៏
ឧត្តម គឺការមិនមានរោគ ๑ សីល(គឺមារយាទ) ๑ ការឃើញ
តាមបណ្ឌិតអ្នកដឹង ๑ ការទុស្សាហ៍ស្តាប់ ๑ ការរមែងនូវសុប-
រិតធម៌ ๑ ការមិនរួញរៃនៃចិត្ត ๑ ធម៌ទាំង ๖ នេះ ជាទ្វារ ទាំងជា
ប្រធាននៃសេចក្តីចំរើន ។

ចប់ អត្ថស្ស ទ្វារជាតក ទី ๔ ។

កិម្បក្កជាតក

(๘๕) (ព្រះសាស្តាទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលណា មិនយល់ទោសក្នុងអនាគត
ហើយសេពតាមទាំងឃ្លាយ (តាមទាំងនោះ) តែងសម្លាប់បុគ្គល
នោះ ក្នុងទីបំផុតនៃផល ដូចបុគ្គលស៊ីផ្លែឈើកិម្បក្កៈ(ឈើពុល) ។

ចប់ កិម្បក្កជាតក ទី ๕ ។

สีลวีมังสนชาตกํ

(๘๖) สีลํ กิรเวกลฺยาณํ สีลํ โลเกอนุตฺตรํ
ยสฺส โยวาสีลวา โหติ สีลกิตฺติ หิตายโส ๚

สีลวีมังสนชาตกํ ฉฏฺฐํ ๚

มงฺคลชาตกํ

(๘๗) ยสฺส มงฺคลา สมฺมตา(๑)
ขตฺติยา สุขิตา จ ลกฺขณา จ
โส มงฺคลโชสวีตวตฺโต
ยุคยโคตฺตกโรโน ธ ชาตุเมตฺถ ๚

มงฺคลชาตกํ สตฺตมํ ๚

---

๑ ม. สมฺมาสเม ๚

សីលវីមំសនជាតក

(៥៦) (ព្រាហ្មណ៍បុរោហិតនោះ) ឃើញថា សីលជាគុណជាតល្អ សីលជាគុណជាតដ៏លើសលុប ក្នុងលោក សូមព្រះអង្គទតប្អូន ពស់មានពិសដ៏ពន្លឺក មិនបៀតបៀនគេ ឈ្មោះថាជាសត្វមានសីល ។

ចប់ សីលវីមំសនជាតក ទី ៦ ។

មង្គលជាតក

(៥៧) (ព្រះសាស្តាទ្រង់ត្រាស់ថា) មង្គលទាំងឡាយក្តី ទុព្ភាតទាំងឡាយក្តី សុបិនទាំងឡាយក្តី លក្ខណៈទាំងឡាយក្តី ដែលបុគ្គលណាបានផ្តាច់បង់ហើយ បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថា អ្នកកន្ត្រងផុតនូវទោសនៃមង្គល (គ្រាក់ផ្តើល) ជាអ្នកគ្របសង្កត់នូវយុគក្កិលេស(១) នឹងយោគក្កិលេស(២) រមែងមិនមកកើតទៀត ។

ចប់ មង្គលជាតក ទី ៧ ។

---

១ យុគក្កិលេសនេះ បានដល់កិលេសទាំងឡាយ គឺ កោធៈ ឧបនាហៈ មក្ខៈ បឡាសៈ ជាដើម។ ២ យោគក្កិលេសនេះ បានដល់យោគៈ ៤ យ៉ាងគឺ កាមយោគៈ ១ ភវយោគៈ ១ ទិដ្ឋិយោគៈ ១ អវិជ្ជាយោគៈ ១ ។ អដ្ឋកថា ។

សារម្ភជាតកំ

[๘๘] កលាណមេវ មុញ្ចេយ្យ ន បាបំ មុញ្ចេយ្យ ចាបិ តំ
មោក្ខោ កលាណិយា សាធុ មុត្វា តប្បតិ បាបកេ ។

សារម្ភជាតកំ អដ្ឋមំ ។

កុហកជាតកំ

[๘๙] ភិក្ខវោ តិវិធេ អាសវេ សព្ពេ សង្ខារគាណាទោ
តិណាមត្តេ អសជ្ជិត្ថោ នោ ច ឯកេ្ខ សតំ មារេ ។

កុហកជាតកំ នវមំ ។

អកតញ្ញុជាតកំ

[๙๐] យោ បុព្ពេ កតកលាណោ កតត្ថោ នាវពុជ្ឈតិ
បច្ឆា តស្មេ សមុប្បន្នេ កត្តារំ នាធិគច្ឆតិ ។

អកតញ្ញុជាតកំ ទសមំ ។

អធ្យាយោ នវមោ ។

សារម្ភជាតក

(๘๘) (ព្រះសាស្តាទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលគប្បីបញ្ចេញវាចាល្អតែម្យ៉ាង មិនគប្បីបញ្ចេញវាចាអាក្រក់ឡើយ ការបញ្ចេញវាចាល្អ ជាការប្រពៃ ព្រោះបុគ្គលបញ្ចេញវាចាអាក្រក់ រមែងក្តៅក្រហាយ ។

ចប់ សារម្ភជាតក ទី ៨ ។

កុហកជាតក

(๘๙) (ឈ្លួញពោធិសត្វ ពោលថា) បានឮថា វាចារបស់អ្នកដែលពោលទន់ភ្លន់ ជាវាចាពីរោះ អ្នកបានជាប់កងវត្តត្រឹមតែស្មៅ ត្រង់នាំផ្តោរមាស ១០០ យកទៅ មិនជាប់សោះ ។

ចប់ កុហកជាតក ទី ៩ ។

អកតញ្ញុជាតក

(๙๐) (សេដ្ឋីពោធិសត្វ ពោលថា) បុគ្គលណា មិនដឹងនូវអំពើល្អដែលគេធ្វើហើយ នូវប្រយោជន៍ដែលគេធ្វើហើយ ក្នុងកាលមុនទេ បុគ្គលនោះ កាលបើកិច្ចកើតព្រមហើយ ក្នុងកាលខាងក្រោយ រមែងមិនបាននូវបុគ្គលអកតញ្ញូ (ចុបការគុណមុននោះជាគ្មាន) ឡើយ ។

ចប់ អកតញ្ញុជាតក ទី ១០ ។

ចប់ អបាយិម្ហវគ្គ ទី ៩ ។

តិវុត្តំ

អថាយស្មា ច ឧកកា សត្តមំ
ជឝ្ឍ្ឝយ ច អាយតិញ្ច ច បុន
អហំសីលវ មង្គលំ ចាបិកាសច្ច
សតំនិក្ខ កតត្តវេន ឆស ។

ខុទ្ទានដែរអប្បាយិម្ហិគ្គោះគឺ

យើងបានផឹកសុរា (ក្នុងសុរាបានជាតក) ១ ប្រាសាទកែវមណី (ក្នុងមិត្តវិន្ទជាតក) ១ ឥដ្ឋិហាន (ក្នុងកាឡកណ្ណិជាតក) ១ ធម៌ ៦ (ក្នុងអត្ថស្សទ្វារជាតក) ១ ទោសកងអនាគត (ក្នុងកិម្បក្កជាតក) ១ ពស់មានសីល (ក្នុងសីលវីមំសជាតក) ១ ការប្រកាន់មគ្គ (ក្នុងមគ្គជាតក) ១ វាចាលាមក (ក្នុងសារម្ភជាតក) ១ ឆ្កែរមាស ១០០ (ក្នុងកុហកជាតក) ១ ប្រយោជន៍ដែលគេធ្វើតបវិញ (ក្នុងអកតញ្ញូជាតក) ១ ត្រូវជា ១០ ។

លិត្តវគ្គោ

លិត្តជាតកំ

(៩១) លិត្តំ បរមេន តេជសា
តំលមក្ខំ បុរិសោ ន ពុជ្ឈតិ
តំល រេ តំល ចាមជុត្តក
បជ្ជា តេ ភកដុកំ ភវិស្សតីតិ ។

លិត្តជាតកំ បឋមំ ។

មហាសារជាតកំ

(៩២) ខុក្កដ្ឋេ សារមិច្ឆន្តិ មន្តីសុ អកុតូហលំ
បិយញ្ច អន្ធចានម្ហិ អត្ថេ ជាតេ ច បណ្ឌិតន្តិ ។

មហាសារជាតកំ ទុតិយំ ។

លិត្តវគ្គ

លិត្តជាតក

(៨១) (អ្នកលេងស្មាពោធិសត្ត្វ ពោលថា) បុរសកាលលេបនូវភ្លុនស្មា ប្រទ្ឋាក់ដោយថ្នាំពិស មានតេជះដ៏ខ្លាំង ក៏មិនដឹងខ្លួន ម្នាលអ្នកចម្រៀង អ្នកចូរលេបទៅ នែអ្នកលេងអាក្រក់ អ្នកចូរលេបទៅ ពិសដ៏ផ្សាក្តៅ នឹងមានដល់អ្នក ក្នុងកាលដាខាងក្រោយ ។

ចប់ លិត្តជាតក ទី ១ ។

មហាសារជាតក

(៨២) (ព្រះរាជាទ្រង់ត្រាស់ថា) ក្នុងកាលសង្គ្រាម កើតខ្លែង ពួកជនរមែងប្រាថ្នានូវបុរសអ្នកភ្លៀវក្លា ក្នុងពួកអ្នកប្រឹក្សាការ គេប្រាថ្នានូវបុរសអ្នកមានវាចាមិនរោយរាយ ក្នុងកាលមានបាយទឹកឆ្ងាញ់ គេប្រាថ្នានូវបុរសដ៏ស្រឡាញ់ ក្នុងកាលអាបត៌ (កំបាំង) កើតខ្លែង គេប្រាថ្នានូវបណ្ឌិត ។

ចប់ មហាសារជាតក ទី ២ ។

វិស្សាសភោជនជាតកំ

(៩៣) ន វិស្សសេ អវិស្សត្ថេ វិស្សត្ថេបិ ន វិស្សសេ
វិស្សាសា ភយមន្វេតិ សីហំវ មិគមាតុកាតិ។

វិស្សាសភោជនជាតកំ តតិយំ ។

លោមហំសជាតកំ

(៩៤) សោតត្តោ សោសិតោ កតោ(១) ឯតោ ភីសនកេ វនេ
ន ត្តោ ន ច តត្ថិ ភាសីនោ ឯសនា បសុតោ មុនីតិ។

លោមហំសជាតកំ ចតុត្ថំ ។

មហាសុទស្សនជាតកំ

(៩៥) អនិច្ចា វត សង្ខារា ឧប្បាទវយធម្មិនោ
ឧប្បជ្ជិត្វា និរុជ្ឈន្តិ តេសំ វូបសមោ សុខោតិ។

មហាសុទស្សនជាតកំ បញ្ចមំ ។

---

១ ម. សោសិត្តោ ឥតោ ។

វិស្សាសភោជនជាតក

(៤៣) (សេដ្ឋីពោធិសត្វ ពោលថា) បុគ្គលមិនគប្បីស្និទ្ធសាលកុដ្ឋបុគ្គលដែលមិនធ្លាប់ស្និទ្ធស្នាល មិនគប្បីស្និទ្ធសាលកុដ្ឋបុគ្គលសូម្បីធ្លាប់ស្និទ្ធស្នាលហើយ ភ័យរមែងទៅតាមបុគ្គលនោះ ព្រោះសេចក្តីស្និទ្ធស្នាល ដូចជាភ័យដែលជាប់តាមនូវសត្វសីហៈ ព្រោះមេម្រឹគ។

ចប់ វិស្សាសភោជនជាតក ទី ៣ ។

លោមហំសជាតក

(៤៤) (អាដីវកពោធិសត្វ ពោលថា) អាត្មាអញ ក្តៅណាស់ហើយ ត្រជាក់ណាស់ហើយ នៅតែម្នាក់ឯង ក្នុងព្រៃគួរខ្លាច ជាមនុស្សអាក្រាត ទាំងមិនអាំងភ្លើង ជាអ្នកខ្វល់ខ្វាយក្នុងការស្វែងរក (នូវព្រហ្មចរិយធម៌) ប្រតិបត្តិ ដើម្បីមោនៈ។

ចប់ លោមហំសជាតក ទី ៤ ។

មហាសុទស្សនជាតក

(៤៥) (ព្រះពោធិសត្វ ពោលថា) សង្ខារទាំងឡាយមិនទៀងទេ មានការកើតឡើងនឹងសូន្យទៅជាធម្មតា (ព្រោះ) កើតឡើងហើយតែងរលត់ទៅវិញ ការរម្ងាប់សង្ខារទាំងនោះបាន ទើបនាំមកនូវសេចក្តីសុខ។

ចប់ មហាសុទស្សនជាតក ទី ៥ ។

តេលបត្តជាតកំ

(๙๖) សមតិត្តិកំ អនវសេកំ
តេលបត្តំ យថា បរិហារយ្យ
ឯវំ សចិត្តមនុរក្ខេ (សតិយា)
បត្តយោគោ ឥសំ អកតបុព្វន្តិ ។

តេលបត្តជាតកំ ឆដ្ឋំ ។

ឆាមសិទ្ធិជាតកំ

(๙๗) ជីវកញ្ច មតំ ឥស្សា ឧទចាលិញ្ច ទុក្កតំ
បន្ថកញ្ច វនេ មុច្ឆំ ចាបគោ បុនរាគតោតិ ។

ឆាមសិទ្ធិជាតកំ សត្តមំ ។

ភូរិវាណិជជាតកំ

(๙๘) សាធុ ខោ បណ្ឌិតោ ឆាម ន ត្វេវ អតិបណ្ឌិតោ
អតិបណ្ឌិតេន បុត្តេន មច្ចមិ ឧបកុដ្ឋគោតិ(๑) ។

ភូរិវាណិជជាតកំ អដ្ឋមំ ។

---

๑ ម. ធនម្ហិ ។បកូដិតោ ។

តេលបត្តជាតក

(๙๖) (ព្រះសាស្តាទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលគប្បីនាំទៅនូវភាជន៍ប្រេងដែលពេញត្រឹមកណ្តាប់មាត់ មិនឲ្យស្រក់ទៅបាន យ៉ាងណាមិញ (ព្រះយោគាវចរ) កាលប្រាថ្នានូវទិសដែលខ្លួនមិនធ្លាប់ទៅ គឺព្រះនិព្វាន គប្បីរក្សានូវចិត្តរបស់ខ្លួន (ដោយសតិ) យ៉ាងនោះដែរ ។

ចប់ តេលបត្តជាតក ទី ៦ ។

តាមសិទ្ធិជាតក

(๙๗) (អាចារ្យទិសាបាមោក្ខពោធិសត្វ ពោលថា) មាណពឈ្មោះបាបក: បានឃើញបុរសរស់ហើយស្លាប់ផង ឃើញទាសីឈ្មោះនាងរក្សាទ្រព្យហើយខ្ចត់ទ្រព្យផង ឃើញបុរសអ្នកដើរផ្លូវ ហើយវង្វេង ក្នុងព្រៃផង មកវិញហើយ ។

ចប់ តាមសិទ្ធិជាតក ទី ៧ ។

កូដវាណិជជាតក

(๙๘) (បិតារបស់អតិបណ្ឌិតពាណិជ ពោលថា) បុគ្គលដែលឈ្មោះថាបណ្ឌិត ជាអ្នកប្រពៃពិត ឯបុគ្គលឈ្មោះថាអតិបណ្ឌិត មិនប្រពៃទេ អាត្មាអញត្រូវភ្លើងឆេះ ព្រោះតែកូនឈ្មោះអតិបណ្ឌិត ។

ចប់ កូដវាណិជជាតក ទី ៨ ។

បវរសហស្សជាតក

(៤៩) បវរសហស្សមិស្សំ សមាគតោ
តវន្ធយ្យុ តេ វស្សសតំ អបញ្ញោ
ឯកោវ សេយ្យា បុរិសោ សបញ្ញោ
យោ អាសិតស្ស វិជានាតិ អត្ថំ ។

បវរសហស្សជាតកំ ទុវមំ ។

អសាតរូបជាតក

(១០០) អសាតំ សាតរូបេន បិយរូបេន អប្បិយំ
ទុក្ខំ សុខស្ស រូបេន បមត្តមតិវត្តតិ ។

អសាតរូបជាតកំ ទសមំ ។

លិន្តវគ្គោ ទសមោ ។

ឆដ្ឋិំ បិដ្ឋិបណ្ណាសកោ ។

បរោសហស្សជាតក

(៩៩) (បហាត្រហ្មពោធិសត្វ ពោលថា) ជនទាំងឡាយមកប្រជុំគ្នាហើយ សូម្បីដាំងពាន់នាក់ ជនទាំងនោះឥតប្រាជ្ញា គប្បីកន្ទក់កន្ទេញអស់ ១០០ ឆ្នាំ បុរសណា ប្រកបដោយប្រាជ្ញា ឃានដើមចប្បាស់នូវអត្តនៃតាសិត បុរសនោះនៅតែម្នាក់ឯង ប្រសើរជាង ។

ចប់ បរោសហស្សជាតក ទី ៩ ។

អសាតរូបជាតក

(១០០) (ព្រះសាស្តាទ្រង់ត្រាស់ថា) របស់មិនគួរញ៉ាំ រមែងគ្របសង្កត់នូវបុគ្គលប្រមាទ ដោយសភាពនៃរបស់គួរញ៉ាំ របស់មិនគួរស្រឡាញ់ រមែងគ្របសង្កត់ នូវបុគ្គលប្រមាទ ដោយសភាពនៃរបស់គួរស្រឡាញ់ សេចក្តីទុក្ខ រមែងគ្របសង្កត់នូវបុគ្គលប្រមាទ ដោយសភាពនៃសេចក្តីសុខ ។

ចប់ អសាតរូបជាតក ទី ១០ ។

ចប់ លិត្តវគ្គ ទី ១០ ។

ចប់ មជ្ឈិមបណ្ណាសក: ។

ពាសុឡ្ហាធំ

តំ លមក្ខ ករុឝ្ឆមាល មាឝុកសប្ប
មុំ ឯនា ច អនំ ច្ឆត បត្តវំ
ឆឧចាលំវកេ អតំបណ្ឌិតកោ
សបកេសហាសប្ប អសាត ឆស ។

ឯកនិបាត លិត្តវគ្គ ទី ១០

ឧទ្ទាននៃលិត្តវគ្គនោះគឺ

និយាយអំពីការលេបកូនស្កា(ក្នុងលិត្តជាតក) ១ បុរសមានវាចាមិនពេញពាយ(ក្នុងមហាសារជាតក) ១ មេម្រឹគ(ក្នុងវិស្សាសភោជនជាតក) ១ ប្រតិបត្តិដើម្បីមោន:(ក្នុងលោមហំសជាតក) ១ សង្ខារមិនទៀង(ក្នុងមហាសុទស្សនជាតក) ១ ភាជន៍ប្រេង(ក្នុងតេលបត្តជាតក) ១ ទាសីឈ្មោះនាងវក្ខ្រទ្រព្យ ក្នុងនាមសិទ្ធិជាតក) ១ អតិបណ្ឌិតពាណិជ (ក្នុងកូដវាណិជជាតក) ១ ជនជាងពាន់នាក់(ក្នុងបវេសហស្សជាតក) ១ របស់មិនឆ្ងាញ់(ក្នុងអសាតរូបជាតក) ១ ត្រូវជា ១០ ។

បវោសតវគ្គោ

បវោសតជាតកំ

(១០១) បវោសតំ វេបិ(១) សមាកតានំ

ឈាយេយ្យុ តេ វស្សសតំ អបញ្ញា
ឯកោវ សេយ្យោ បុរិសោ សបញ្ញោ
យោ ភាសិតស្ស វិជានាតិ អត្ថំ ។

បវោសតជាតកំ បឋមំ ។

បណ្ឌិកជាតកំ

(១០២) យោ ឧក្ខុដ្ឋាយ កវេយ្យ តាលំ
សោ មេ មិតា ឧព្ភិ វនេ ករោតិ
សោ កស្ស ករោមិ វនស្ស មជ្ឈេ
យោ តាយិតា សោ សហសោ ករោតីតិ ។

បណ្ឌិកជាតកំ ទុតិយំ ។

---

១ ម. សតញ្ចេបិ ។

បរោសជាតក

(១០១) ជនទាំងឡាយមកប្រជុំគ្នាហើយ សូមឲ្យជាអរយនាក់ ជនទាំងនោះឥតប្រាជ្ញា គប្បីពិចារណា (នូវអត្ថនៃភាសិត) អស់ ១០០ ឆ្នាំ បុរសណាប្រកបដោយប្រាជ្ញា ដឹងច្បាស់នូវអត្ថនៃភាសិត បុរសនោះនៅតែម្នាក់ឯងប្រសើរជាង ។

ចប់ បរោសជាតក ទី ១ ។

បណ្ឌិកជាតក

(១០២) (កូនស្រីរបស់ឧបាសក ពោលថា) បុគ្គលណាគប្បីដាទីពឹងរបស់ខ្ញុំ ដែលមានទុក្ខពាល់ត្រូវហើយ បុគ្គលនោះឈ្មោះថាដាបិតារបស់ខ្ញុំ នឹងធ្វើនូវការប្រទូស្តកម្មដ៏ក្រៃ ខ្ញុំនោះកន្ទក់កន្ទេញ ក្នុងកណ្តាលព្រៃ ដើម្បីបុគ្គលដូចម្តេច បុគ្គលណាជាអ្នករក្សា បុគ្គលនោះនឹងធ្វើនូវកម្មដ៏ខ្លាំងក្លា(យ៉េចុះ) ។

ចប់ បណ្ឌិកជាតក ទី ២ ។

វេរិជាតកំ

[๑๐๓] យត្ថ វេរី និវីសតិ ន វាសេ តត្ថ បណ្ឌិតោ
ឯករត្តំ ទ្វិរត្តំ វា ទុក្ខំ វសតិ វេរិសុ ។

វេរិជាតកំ តតិយំ ។

មិត្តវិន្ទជាតកំ(๑)

[๑๐๔] ចតុត្ថេ អដ្ឋឝ្ឃមា អដ្ឋាកម្បិ ច សោឞ្ឋសេ
សោឞ្ឋសាតិ ច ពត្តឝ្ឃ អត្រិច្ឆំ ចក្កមាសទោ
ឝដ្ឋាហតស្ស(๒) ទោសស្ស ចក្កំ កមតិ មត្តកេតិ ។

មិត្តវិន្ទជាតកំ ចតុត្ថំ ។

ទុព្ភូលកដ្ឋជាតកំ

[๑๐๕] ពហុម្ឞេតំ វនេ ភទ្ទំ ភាគោ ភញ្ជតិ ទុព្ភូលំ
តស្ស ចេ ភាយសិ ភាគ ភីសោ ទូឧ ភវិស្សសីតិ ។

ទុព្ភូលកដ្ឋជាតកំ បញ្ចមំ ។

---

๑ ម. មិត្តវិន្ទកជាតកំ ។ ๒ ម. ឝដ្ឋាសតស្ស ។

វេរិជាតក

(๑๐๓) (សេដ្ឋីពោធិសត្វ ពោលថា) បុគ្គលមានពៀរ អាស្រ័យនៅក្នុងទីណា អ្នកប្រាជ្ញមិនគប្បីនៅក្នុងទីនោះ បុគ្គលនៅក្នុងសំណាក់នៃបុគ្គលមានពៀរអស់មួយរាត្រី ឬពីររាត្រី ក៏នាំមកនូវសេចក្តីទុក្ខ ។

ចប់ វេរិជាតក ទី ៣ ។

មិត្តវិន្ទជាតក

(๑๐๔) (ទេវបុត្រពោធិសត្វ ពោលថា) អ្នក(បេញ្ញ)អំពីវិមានកប្រែត ៤ ជានវិមានកប្រែត ៨ (បេញ្ញ)អំពីវិមានកប្រែត ៨ ជានវិមានកប្រែត ១៦ (បេញ្ញ)អំពីវិមានកប្រែត ១៦ ជានវិមានកប្រែត ៣២ (ក៏នៅតែមិនស្កប់ស្កល់) ចក្រក៏វិលលើក្បាលនៃបុរស គាលប្រាថា ក្នុងទីនោះ ។ ទើបមកដល់កង់ចក្រ កង់ចក្រ រមែងវិលលើក្បាលបុគ្គលដែលមានសេចក្តីប្រាថ្នាគ្រប់សង្កត់ ។

ចប់ មិត្តវិន្ទជាតក ទី ៤ ។

ទុព្ភូលកជាតក

(๑๐๕) (វនុក្ខទេវតាពោធិសត្វ ពោលថា) ឈើគ្រាំគ្រា ដែលខ្យល់តាប់បំបាក់ជានក្នុងព្រៃនោះ មានច្រើន ម្នាលដំរី ប្រសិនបើអ្នកខ្វាចឈើនោះរលែកមុខជានឹងស្គមមិនខាន ។

ចប់ ទុព្ភូលកជាតក ទី ៥ ។

ខុទ្ទកនិបាតជាតកំ

[១០៦] សុខំ វត មំ ជីវន្តំ បច្ចមានា ខុទ្ទកេន
ចោរី ជាយម្បតិនេន តេលំ លោណញ្ច យាចតិ ។

ខុទ្ទកនិបាតជាតកំ ឆដ្ឋំ ។

សាលិត្តកជាតកំ

[១០៧] សាធុ ខោ សម្បតគ្គាមេ អបិ យាចិតសតីហិបិ
បស្ស ខញ្ជបុប្ផមាវេន លទ្ធា តាមា ចតុទ្ធិសាតិ ។

សាលិត្តកជាតកំ សត្តមំ ។

ពាហិយជាតកំ

[១០៨] សិក្ខេយ្យ សិក្ខិតព្ពានិ សន្តិ តច្ឆន្តិនោ ឥមា
ពាហិយាមិ សុមាន្ទេន ភជាមំ អភិភច្ច យើតិ ។

ពាហិយជាតកំ អដ្ឋមំ ។

ខុទ្ទកញ្ញតីជាតក

(๑๐๖) (កូនតាបសសោធិសត្វ ពោលថា) មេឱាវដុតចំអិនល្មោកស៊ី ដូចជាភាជន៍ដងនូវទឹក រមែងសូមនូវប្រែងផង នូវអំបិលផង នឹងខ្វែលគ្មាប់រស់នៅដាសុខ ដោយសំដីហាក់ដូចជាប្រពន្ធ ។

ចប់ ខុទ្ទកញ្ញតីជាតក ទី ๖ ។

សាលិត្តកជាតក

(๑๐๗) (អាមាត្យសោធិសត្វ ពោលថា) ធម្មតាសិល្បសាស្ត្រយ៉ាងណា ក៏ដោយ សុទ្ធតែសំរេចប្រយោជន៍ សូមព្រះអង្គទត ស្រុកសួយ ទាំង ๔ ទិស ដែលបុរសខ្វិនបានហើយ ដោយការផ្គាត់ (អាចម៍ ពពែ) នៃបុរសខ្វិន ។

ចប់ សាលិត្តជាតក ទី ๗ ។

ពាហិយជាតក

(๑๐๘) (អាមាត្យសោធិសត្វ ពោលថា) ជនគប្បីសិក្សានូវកិច្ចដែលត្រូវសិក្សា ពួកជន រមែងមានសេចក្តីពេញចិត្តក្នុងកិច្ចនោះ ចំណែកស្រីអ្នកស្រុកពាហិយៈ បានញ៉ាំងព្រះរាជាឲ្យត្រេកអរ ដោយការខ្នាសរៀន (របស់ខ្លួន) ។

ចប់ ពាហិយៈជាតក ទី ๘ ។

កុណ្ឌកប្បវិជាតកំ

(๑๐๙) យទិច្ចោ បុរិសោ ហោតិ តទិច្ចា តស្ស ទេវតា
អាហារេតំ កុណ្ឌកប្បំ មា មេ ភាគំ វិនាសយោតិ ។

កុណ្ឌកប្បវិជាតកំ ឧរមំ ។

សព្ភសំហារកបញ្ហោ

(๑๑๐) សព្ភ(๑)សំហារកោ ឧត្តុ សុទ្ធំ កង្ខុបសាយតិ
អលិកំ ភាសតិ យំ ឆុត្តិ សច្ចមាហុ មហាលយោតិ ។

សព្ភសំហារកបញ្ហោ ទសមោ ។

បរិវគ្គោ ឯកាទសមោ ។

តស្សុទ្ទានំ

សបភេសត តាយិត វេរី បុន
កមច្ចក្ក ៥ ជាតសរ្ហាយនោ
សុទ្ធកញ្ច វត សិប្បក ពាហិយា
កុណ្ឌកប្ប មហាលយកា ឧស ។

---

๑ ម. សព្ភស្សហារកោ ។

កណ្ហកប្បរិជាតក

(๑๐๙) (រក្ខទេវតាពោធិសត្វ នោលបាថា) បុរសស៊ីយ៉ាងណា ទេវតារបស់បុរសនោះ ក៏ស៊ីយ៉ាងនោះដែរ អ្នកប្បរិនាំយកនូវនំកុណ្ហកនុ៎ះមក អ្នកកុំញ៉ាំងនំកុណ្ហក ជាចំណែករបស់ខ្ញុំឲ្យវិនាសទៅ ។

ចប់ កុណ្ហកប្បរិជាតក ទី ៩ ។

សព្ភសំហារកបញ្ហា

(๑๑๐) គ្រឿងអប់ទាំងពួងគ្មានទេ សុទ្ធតែផ្កាប្រយង្គុទេតើ បក់ផ្សាយទៅ(នោះ) ឯស្ត្រីអកលេង រមែងពោលពាក្យមិនពិត ស្ត្រីចាស់ទើបបានពោលពាក្យពិត ។

ចប់ សព្ភសំហារកបញ្ហា ទី ๑๐ ។

ចប់ បកិណ្ណកវគ្គ ទី ๑๑ ។

ឧទ្ទាននៃបកិណ្ណកវគ្គនោះគឺ

និយាយអំពីបុគ្គលជាធំមួយរយ ๑ បុគ្គលជាទីពឹង ๑ បុគ្គលមានពៀរ ๑ បក្សីវិល ๑ ដំរីប្រសើរ ๑ រស់នៅជាសុខ ๑ សិល្បៈ ๑ ស្ត្រីអកស្រុកពាហិយៈ ๑ នំកណ្ហក ๑ ស្រីចាស់ ๑ ត្រូវជា ๑๐ ។

ហំសវិគ្គហ

គន្ធារវបញ្ហោ

(១១១) បំសុ តុវំ ឃវំ អញ្ញាសិ សេយ្យោ
បុត្តេន បិតាតិ ភជ សេដ្ឋ
ហន្ធុស្សវស្ស នេ អយំ
អស្សវស្ស មា គន្ធារោ បិតាតិ ។

គន្ធារបញ្ហោ បឋមោ ។

អមរាទេវីបញ្ហោ

(១១២) យេន សត្តវិលង្ការ ច
ធិតុណាបលាសោ ច បុប្ផិតោ
យេនាធាមិ នេន វាធាមិ
យេន ធាធាមិ ន នេន វាធាមិ
ឃស មន្តោ យាវមជ្ឈតស្ស
ឃតំ ឆន្ទមថំ វិជានាហិតិ ។

អមរាទេវីបញ្ហោ ទុតិយោ ។

ហ៊ឹសវគ្គ

គទ្រភបញ្ហា

(១១) បពិត្រព្រះករុណាជាធិប្រសើរ ព្រះអង្គឱកាសយ រមែងសំគាល់ថា បិតា ប្រសើរជាងកូនយ៉ាងនេះ បើដូច្នោះ មានតែសត្វលាបសព្រះអង្គ នេះប្រសើរជាងសេះអស្សតរ ព្រោះសត្វលាជាឫសាដូនៃសេះអស្សតរ។

ចប់ គទ្រភបញ្ហា ទី ១ ។

អមរាទេវីបញ្ហា

(១២) (បពិត្រអ្នកប្តាស់) ពានផ្ការដែលគេលក់សព្វ នឹងម្ហូ នឹងដើម ល្អសមានស្វឹកពីរជាន់ មាននៅកងទិសាភាគណា ខំកាន់បបរ ដោយដៃណា ខំប្តាស់ច្រាប់ផ្ងារដោយដៃនោះ ខំមិនបានកាន់បបរ ដោយដៃណា ខំមិនច្រាប់ផ្ងារដោយដៃនោះទេ ទិសាភាគនុ៎ះឯង ហើយ ជាផ្លូវនៃយាមជ្ឈត្តាម អ្នកបួរដើរផ្លូវដ៏កំបាំងនុ៎ះបុះ ។

ចប់ អមរាទេវីបញ្ហា ទី ២ ។

សិគាលជាតកំ

(១១៣) សន្ធុមាសិ សិគាលស្ស សុភមិត្តស្ស ព្រាហ្មណា
សិម្ពលិការំ សនំ ធត្តុំ តស្មុនោ តាទិសតា ទុវេតិ ។

សិគាលជាតកំ តតិយំ ។

មិតចិន្តិជាតកំ

(១១៤) តញ្ចេ ចិន្តី អញ្ញចិន្តី ច ខុរោ ជាលេ អពជ្ឈរេ
មិតចិន្តិ អមោឃេសិ ខុរោ តត្ថ សមាគតោតិ ។

មិតចិន្តិជាតកំ ចតុត្ថំ ។

អនុសាសិកជាតកំ

(១១៥) យាយ(១)ញ្ញមនុសាសតិ សយំ លោលុប្បចារិនី
សាយំ វិមត្តិតោ សេតិ មាតា ច្ឆត្តេន សាលិកានិ ។

អនុសាសិកជាតកំ បញ្ចមំ ។

---

១ ម. យាយញ្ញេ ។

សិគាលជាតក

[๑๑๓] (រុក្ខទេវតាពោធិសត្វ ពោលថា) ម្នាលព្រាហ្មណ៍ អ្នកស្មឿពាក្យ
បបកដែលដឹកសុភដូចម្តេចបាន (សូម្បីសម្បក) ខ្ចប់ចំនួនមួយរយ
មិនមានទេ តើ កហាបណៈពីរយ នឹងមានមកអំពីទីណា ។

ចប់ សិគាលជាតក ទី ๓ ។

មិតចិន្តិជាតក

[๑๑๔] (ព្រះសាស្តាត្រាស់ថា) ត្រីឈ្មោះពហុចិន្តី នឹងអប្បចិន្តី(๑) ទាំង
ពីរ បានជាប់នៅក្នុងសំណាញ់ ត្រីឈ្មោះមិតចិន្តី(๑) បានដោះ
ឲ្យរួចខ្លួន ត្រីទាំងពីរ បានដួបគ្នាក្នុងទឹកនោះ ។

ចប់ មិតចិន្តិជាតក ទី ๔ ។

អនុសាសិកជាតក

[๑๑๕] (បក្សីជាធំពោធិសត្វ ពោលថា) មេបក្សីណា ប្រៀនប្រដៅនូវ
បក្សីដទៃ តែជាអ្នកប្រព្រឹត្តលោភ ដោយខ្លួនឯង មេបក្សីនោះ
ដេកថ្កាត់ស្លាប ដូចជាសត្វសាលិកា ដែលកង់កិនហើយ ។

ចប់ អនុសាសិកជាតក ទី ๕ ។

---

๑ ត្រី ๓ មួយពួកប្រើង មួយពួកតិច មួយពួកល្មម ។

ទុព្ភជាតកំ

(១១៦) អតិការមកាសេ បយ្ហាមេត្តំ ន វុច្ចតិ

ឯតុត្តេ សង្ឃយេ ត្វាន បញ្ហមាយសិ អារុតោតិ ។

ទុព្ភជាតកំ ឆដ្ឋំ ។

តិត្តិរជាតកំ

(១១៧) អច្ចុក្កតា អតិពលតា អតិវេលំ បភាសិតា

ភថា មានតិ ឧម្មេធំ តិត្តិរំ ភតិវស្សិតន្តិ ។

តិត្តិរជាតកំ សត្តមំ ។

វដ្ដកជាតកំ

(១១៨) ឆាឆ័ន្នយេ ឆ្ឌោ បុរិសោ រិសេសមធិគច្ឆតិ

ចិន្តិតស្ស ផលំ បស្ស បុត្តោស្មិ វនចរ្ជកាតិ ។

វដ្ដកជាតកំ អដ្ឋមំ ។

ទុព្ភូបជាតក

(១១៦) (កូនសិស្សពោធិសត្វ ពោលថា) បពិត្រលោកអាចារ្យ អំពើដែលធ្វើដ្រុលនេះ មិនគាប់ចិត្តខ្ញុំទេ លោកបានតែផ្លែលំពែងទី ៤ ហើយត្រូវលំពែងទី ៥ មុតហើយ ។

ចប់ ទុព្ភូបជាតក ទី ៦ ។

តិត្តិរជាតក

(១១៧) (តាបសពោធិសត្វ ពោលថា) អាចារ្យដែលខ្ជិលហួស ខ្លាំងហួស ពោលហួសកាលវេលា រមែងសម្លាប់បុគ្គលពាល អ្នកឥតបញ្ញា ដូចជាអាចារ្យដែលសម្លាប់ នូវសត្វទាដែលរើរវៃហួស ។

ចប់ តិត្តិរជាតក ទី ៧ ។

វដ្ដកជាតក

(១១៨) (បាបពោធិសត្វ ពោលថា) បុរសកាលមិនបានរិះគិត រមែងមិនបានសម្រេច នូវគុណវិសេសឡើយ អ្នកចូរឃើញផលនៃទុប្បាយដែលខ្ញុំគិតហើយ ព្រោះខ្ញុំរួចអំពីសេចក្តីស្លាប់នឹងចំណង ។

ចប់ វដ្ដកជាតក ទី ៨ ។

អកាលរាវិជាតកំ

(១១៩) អមាតាបិតុសំវឌ្ឍោ អនាចរិយកុលេ វសំ
ជាយំ កាលមកាលំ វា អតិជានាតិ កុក្កុដោតិ។

អកាលរាវិជាតកំ ឧរមំ ។

ពន្ធនមោក្ខជាតកំ

(១២០) អពន្ធា តត្ថ ពជ្ឈន្តិ យត្ថ ពាលា បភាសរេ
ពន្ធាបិ តត្ថ មុច្ចន្តិ យត្ថ ធីរា បភាសរេតិ។

ពន្ធនមោក្ខជាតកំ ទសមំ ។

បាសិរវគ្គោ ទុកនិបាតោ ។

តិស្សុទ្ទានំ

អថ តន្ត្រិក សត្ថុ តំសសំ
ពហុចិន្តិ សាសិ តាយាតិការ
អតិវេល រិសមនាចរិយោវ
ធីរ បភាសរេតេន ឆស ។

ឯកនិបាត ហំសវគ្គ ទី ១២

អកាលរាវិជាតក

(๑๑๙) (អាចារ្យទិសាបាមោក្ខកោធិសត្ត ពោលថា) មាន់នេះ បំរើនៅក្នុងសំណាក់នៃបុគ្គល មិនមែនជាមាតាបិតា ក្នុងកាលនៅក្នុងត្រកូលនៃបុគ្គលមិនមែនជាអាចារ្យ រមែងមិនដឹងប្រាស់នូវកាលគួរនឹងរៀ ឬកាល មិនគួរនឹងរៀ ។

ចប់ អកាលរាវិជាតក ទី ៩ ។

ពន្ធនមោក្ខជាតក

(๑๒๐) (បុរោហិតពោធិសត្ត ពោលថា) ជនពាលទាំងឡាយ ពោលក្នុងទីណា ពួកជនដែលមិនទាន់ជាប់ រមែងជាប់នៅក្នុងទីនោះ អ្នកប្រាជ្ញទាំងឡាយ ពោលក្នុងទីណា ពួកជនសូម្បីជាប់ហើយ រមែងរួចក្នុងទីនោះ ។

ចប់ ពន្ធនមោក្ខជាតក ទី ១០ ។

ចប់ ហំសវគ្គ ទី ១២ ។

ឧទ្ទាននៃហំសវគ្គនោះ គឺ

និយាយអំពីគ្រែបណ្តា ១ សង្ខ ១ រយកហាបណៈ ១ ត្រីឈ្មោះពហុចិន្តិ ១ មេបក្សី ១ អំពើដែលឆ្កែជ្រូក ១ ហង្សវលា ១ គុណវិសេស ១ មាន់គ្មានអាចារ្យ ១ អ្នកប្រាជ្ញពោល ១ ត្រូវជា ១០ ។

កុសនាឡ្បវគ្គោ

កុសនាឡ្បជាតកំ

(១២១) ករេ សរំក្ខោ អឌភបិ សេដ្ឋោ
ឯមីនកោ ភបិ ករេយ្យ ឃកោ
ករេយ្យុមេតេ ព្យសនេ ខុឌ្ឌមត្តំ
យថា អហំ កុសនាឡ្ប វុថាយន្តំ ។

កុសនាឡ្បជាតកំ បឋមំ ។

ទុម្មេធជាតកំ

(១២២) យសំ លទ្ធាន ទុម្មេធោ អនត្ថំ ចរតិ អត្តនោ
អត្តនោ ច បរេសញ្ច ហិំសាយ បដិបជ្ជតិ ។

ទុម្មេធជាតកំ ទុតិយំ ។

កុសនាឡិវត្ត

កុសនាឡិជាតក

(១២១) (រុក្ខទេវតា ពោលថា) ជនស្មើគាត្តី ទាំងជនប្រសើរជាងក្តី គប្បីធ្វើ (នូវមិត្តធម៌) សូម្បីជនម្នាក់ជាអ្នកបៅកខាប ក៏គប្បីធ្វើ (នូវមិត្តធម៌ដែរ) ព្រោះមិត្តទាំងនោះ គប្បីធ្វើនូវប្រយោជន៍ដ៏ឧត្តម កាលដែលមានសេចក្តីវិនាស ដូចជាខ្ញុំជាទេវតា ឈ្មោះកុសនាឡិ នឹងទេវតា ឈ្មោះរុចា ធ្វើនូវប្រយោជន៍ដ៏ឧត្តម (កាលដែលមានសេចក្តីវិនាស) ។

ចប់ កុសនាឡិជាតក ទី ១ ។

ទុម្មេធជាតក

(១២២) (ទ្រមែកដំរី ពោលថា) បុគ្គលឥតប្រាជ្ញា ទោះយសបរិវារហើយតែងប្រព្រឹត្តនូវកម្មមិនជាប្រយោជន៍ដល់ខ្លួន ទាំងប្រតិបត្តិ ដើម្បីបៀតបៀនដល់ខ្លួនឯងផង ដល់ជនទាំងឡាយដទៃផង ។

ចប់ ទុម្មេធជាតក ទី ២ ។

ឆឌ្ឌលីសជាតកំ

[๑๒๓] អសព្ភន្តេ តាមិ ភទំ ពាលេ សព្ភន្តេ ភាសតិ
នាយំ ឧតិ វេឧ ឧ ឆឌ្ឌលីសំ(๑)
ឧឞិម្បយំ មញ្ញតិ ឆឌ្ឌលីសន្តិ ។

ឆឌ្ឌលីសជាតកំ តតិយំ ។

អម្ពជាតកំ

[๑๒๔] ភយមេថេវ បុរិសោ ឧ ឯតិ្វឡ្ហេយ្យ បណ្ឌិតោ
ភយោមសរ្ជ ឥលំ បសរ្ជ កុត្តា អម្ពា អនីតិហន្តិ។

អម្ពជាតកំ ចតុត្ថំ ។

កដាហកជាតកំ

[๑๒๕] ពហុម្បិ សោ វិកត្ថេយ្យ អញ្ញំ ឧឞបធំ ករោ
អត្ថាកត្ថាឧ ទូសេយ្យ កុញ្ជ រោរេ កដាហកាតិ។

កដាហកជាតកំ បញ្ចមំ ។

---

๑ ម. នាយំ ទធិឆឌ្ឌលីសំ ។

ឧង្គលីសជាតក

(១៦៣) (អាចារ្យទិសាបាមោក្ខសោធិសត្វ ពោលថា) បុគ្គលពាលរមែងពោលនូវវាចា ដែលមិនគួរទៅកន្លងនូវតំណក់ទឹក ៣ តំណក់ ៣ ដង មាណពនេះមិនស្គាល់ទឹកដោះជូរ មិនស្គាល់ចន្ទោលនឹងគ្រឿយ ទើបសំគាល់នូវទឹកដោះជូរនឹងទឹកដោះស្រស់ ថាជាចន្ទោលនៃនឹងគ្រឿងវិញ ។

ចប់ ឧង្គលីសជាតក ទី ៣ ។

អម្ពជាតក

(១៦៤) (តាបសសោធិសត្វពោលថា) បុរសជាបណ្ឌិតគប្បីប្រឹងប្រែងមិនគប្បីធុញទ្រាន់ទ្បើយ អ្នកចូរឃើញផលនៃសេចក្តីព្យាយាមដ៏ជាក់ស្តែង (ព្រោះ) ផ្លែស្វាយទាំងឡាយជាដើម ដែលពួកឥសីបរិភោគហើយ ។

ចប់ អម្ពជាតក ទី ៤ ។

កដាហកជាតក

(១៦៥) (ធីតានៃសេដ្ឋី ពោលថា) ទាស: ឈ្មោះកដាហក: នោះ ទៅកាន់ជនបទដទៃ ពោលអួតនូវពាក្យច្រើន សេដ្ឋីជាម្ចាស់មកតាម (ម្តងទៀត) គប្បីប្រទូស្តមិនខាន ម្នាលកដាហក: អ្នកចូរបរិភោគនូវភោគៈទាំងឡាយទៅ ។

ចប់ កដាហកជាតក ទី ៥ ។

អសិលក្ខណជាតកំ

(๑๒๖) តវេវេកស្ស[๑] តវ ลกฺขณំ นវេวเตสฺส ตาทิตกฺขณ
ตสฺมา สพฺเพน กลฺยาณำ สพฺพกมฺเมน ตาทิตกฺขณ ๆ

อสิลกฺขณชาตกำ ฉฏฺฐำ ๆ

กลณฺฑุกชาตกำ

(๑๒๗) เต เอเสา ตาต วตฺตพฺพ อหาสิ วนโคจเร
อฏฺฐาเน ขาณุ ตำ กณฺฑุยาปุ ปวีรำ กลณฺฑุกาติ ๆ

กลณฺฑุกชาตกำ สตฺตมำ ๆ

มูสิกชาตกำ

(๑๒๘) เยา เว ธมฺมญฺจ กตฺวา ปุคฺคเลหิ ตาทิเสหิ
วิสฺสาสเย ตฺวา ภูตาน ตาทิตกฺขณ ๆ

มูสิกชาตกำ[๒] อฏฺฐมำ ๆ

---

๑ ม. ตเวเวกสฺส ๆ ๒ ม. ตาทิตกฺขณชาตกำ ๆ

អសិលក្ខណជាតក

(๑๒๖) (ព្រះរាជាពោធិសត្វ ពោលថា) ការកណ្តាស់នោះ របស់បុគ្គលខ្លះល្អ ការកណ្តាស់នោះ របស់បុគ្គលខ្លះអាក្រក់ ហេតុនោះការកណ្តាស់មិនមែនល្អទាំងអស់ មិនមែនអាក្រក់ទាំងអស់ទេ ។

ចប់ អសិលក្ខណជាតក ទី ๖ ។

កលណ្ឌុកជាតក

(๑๒๗) (កូនសេក ពោលថា) នោះជាប្រទេស នោះជាទីកន្លែង (គឺផ្ទៃនៃទាសី) សូម្បីខ្ញុំជាសត្វគោចរ ក្នុងព្រៃ (គង់ដឹងដំណើរនុ៎ះ ម្ចាស់ទាំងឡាយរបស់អ្នក) រកឃើញហើយចាប់អ្នកមិនខាន ម្នាលកលណ្ឌុក: អ្នកចូរផឹកនូវទឹកដោះ ។

ចប់ កលណ្ឌុកជាតក ទី ๗ ។

អូសិកជាតក

(๑๒๘) (កណ្ហរាពោធិសត្វ ពោលថា) បុគ្គលអ្នកបិទបាំងទោសណា ធ្វើនូវធម៌ឲ្យជាទង់ជ័យ ញុំាងសត្វទាំងឡាយឲ្យទុកចិត្ត ហើយប្រព្រឹត្តនូវអំពើអាក្រក់ វត្តរបស់បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថា ពិឡវត្ត (វត្តឆ្មា) ។

ចប់ អូសិកជាតក ទី ๘ ។

អគ្គិកជាតកំ

[๑๒๙] ជាយំ សិខា បុញ្ញហេតុ យាសហេតុ អយំ សិខា
ឧដ្ឋហណានំ យាតំ អលន្តេ ហេតុ អក្កមាតំ។

អគ្គិកជាតកំ ទុតិយំ ។

កោសិយជាតកំ

[๑๓๐] យថា ភថា ច កុញ្ជសុ្ស យថា ភុត្តញ្ច ព្យាហរ
ឧភយន្តេ ន សមេតំ ភថា ភុត្តញ្ច កោសិយេតំ។

កោសិយជាតកំ តតិយំ ។

កុសនាឡិវគ្គោ[๑] តេរសមោ ។

តស្សុទ្ទានំ

កុសជាឧឡិសិរិយ្យោ ច យេសំ
ឧដ្ឋមត្ថ កជាមាក បញ្ចមកោ
អថ ថាប សខិរ តិឧ្ក្ការតំ
សិខិ កោសិយ សុ្សយេន ឧសរ ។

---

๑ ម. សរិភ្ជវគ្គោ ។

ឯកនិបាត កុសនាឡិវគ្គ ទី ១៣

អគ្គិកជាតក

(១២៩) (កណ្ហរពោធិសត្វ ពោលថា) កំហ៊ាយនេះមិនមែនមាន ព្រោះហេតុនៃបុណ្យទេ កំហ៊ាយនេះមាន ព្រោះហេតុតែគ្រឿងបរិភោគ ការពាប់ដោយកន្ទុយ រមែងប្រព្រឹត្តទៅ នៃអគ្គិកៈ ការនៅរួមគ្នាគួរដល់អ្នកហើយ ។

ចប់ អគ្គិកជាតក ទី ៩ ។

កោសិយជាតក

(១៣០) (ព្រាហ្មណ៍ជាប្តី ពោលថា) នាងចូរបរិភោគឲ្យដូចជាសំដី ចូរលេប (ថ្នាំ) ឲ្យដូចជាបាយដែលនាងស៊ីហើយ ម្នាលព្រាហ្មណ៍ជាកោសិយគោត្រ (ព្រោះ) វាចានឹងកត្តដែលនាងបរិភោគហើយ ពាំងពីរ(នេះ)មិនស្មើគ្នាទេ ។

ចប់ កោសិយជាតក ទី ១០ ។

ចប់ កុសនាឡិវគ្គ ទី ១៣ ។

ឧទ្ទាននៃកុសនាឡិវគ្គនោះ គឺ

និយាយអំពីកុសនាឡិជាតក ១ យស ១ ទឹកដោះដូរ ១ ស្វាយ ១ ទាស:ឈ្មោះតជាហក:ជាគំរប់ប្រាំ ១ ទឹកដោះស្រស់ ១ វិឡារវត្ត ១ បបិតមានកំហ៊ាយ ១ កណ្ហាសអាត្រកត់ ១ ព្រាហ្មណ៍ជាកោសិយ-គោត្រ ១ ត្រូវជា ១០ ។

អសម្បទានវគ្គោ

អសម្បទានជាតកំ

(១៣១) អសម្បទានេនិតរីតរសុ
ពាលសុ មិត្តានំ ភាលី ភវតិ
តស្មា ហភមិ កុសុមមុម្ហមានំ
មា មេ មិត្តំ ភិជ្ជិត្ថ សស្សតាយត្តំ ។

អសម្បទានជាតកំ បឋមំ ។

បញ្ចភិរុក្ខជាតកំ

(១៣២) ភាកុសលូបនេសេ ជិតិយោ ឧទ្ធាយ ច
អវត្តិតត្តា[1] ភយភីរុតាយ ច
ឯ វក្ខសីនំ វសមាភមិម្ហ[2]
ស សោត្តិភាវោ មហតា ភយេន មេតំ ។

បញ្ចភិរុក្ខជាតកំ ទុតិយំ ។

---

១ ម. អវវត្តិតត្តា ។ ២ ម. វិសមាភមិម្ហសេ ។

អសម្បទានវគ្គ

អសម្បទានជាតក

(១៣១) (សេដ្ឋីពោធិសត្វ ពោលថា) ការរាប់អានចាំធ្លាយ របស់ជនពាល រមែងទៅដាក្នុងទោស ព្រោះតែមិនទទួលនូវវត្ត តាមមាន តាមបាន ព្រោះហេតុនោះបានជាយើងទុំ នាំយកសំដីស្រួលកន្ទុះមាន: (៤នាឡិ) មក កុំឲ្យការមេត្រីរាប់អានរបស់យើង បែកបាក់ទៅឡើយ សូមឲ្យការមេត្រីរាប់អាននេះនៅទៀងតាត់ ។

ចប់ អសម្បទានជាតក ទី ១ ។

បញ្ចភិរុកជាតក

(១៣២) (ព្រះរាជាពោធិសត្វ ពោលថា) យើងមិនបានល្មុះកង់អណាចនៃពួកយក្ខិនីទេឡើយ ព្រោះមានសេចក្តីព្យាយាមដ៏មាំ កង់ទុំបានគ្រឿងណែនាំរបស់ព្រះបច្ចេកពុទ្ធ ជាអ្នកឈ្វាសដង ព្រោះភាពជាអ្នកគ្រប់សង្កត់សេចក្តីខ្ជាប នឹងសេចក្តីតក់ស្លុតដង សូវត្ថិភាពបាត់ភ័យដ៏ធំនោះ មានដល់ទុំ ។

ចប់ បញ្ចភិរុកជាតក ទី ២ ។

ឃតាសនជាតកំ

(๑๓๓) ខេមំ យមី តត្ថ អរី ឧធីរតោ(๑)

ឧភសប្ប មជ្ឈេ ជលតេ ឃតាសនោ

ឯ អដ្ឋ ភាសោ មមាយោ មមារុយោ

ឯសា អជ្ជភ្ហិ សរណដ្ឋ នោ ភយន្តំ ។

ឃតាសនជាតកំ តតិយំ ។

ឈានសោធនជាតកំ

(๑๓๔) យេ សញ្ញោនោ តេមំ ទុក្ខតា

យេមំ អសញ្ញោនោ តេមំ ទុក្ខតា

ឯតំ ឧភយំ វិវជ្ជយ

តំ សមាបត្តិ សុខំ អនង្គណាតិ ។

ឈានសោធនជាតកំ ចតុត្ថំ ។

---

๑ ម. ខទ្ធរតោ ។

ឃតាសនជាតក

(๑๓๓) (ស្តេចបក្សីពោធិសត្វ ពោលថា) សេចក្តីក្សេមក្សាន្តមាននៅលើខ្នងទឹកណា លើខ្នងទឹកនោះ មានសត្រូវកើតហើយ ព្រោះក្តីធំនេះត្រង់ពាក់កណ្តាលនៃទឹក ទីអាស្រ័យនៅ (នៃពួកយើង) លើដើមឈើ (ដែលដុះ) លើផែនដីធំ ក្នុងថ្ងៃនេះគ្មានទេ អ្នកចាំឆ្លាយ ចូរទៅកាន់ទិសឯទៀតទៅ ថ្ងៃនេះភ័យកើតឡើងដល់យើងចាំឆ្លាយ អំពីឈើដាទីពឹងហើយ ។

ចប់ ឃតាសនជាតក ទី ៣ ។

ឈានសោធនជាតក

(๑๓๔) (បរមាព្រហ្មពោធិសត្វ ពោលថា) ពួកសត្វណា មានសញ្ញា ពួកសត្វនោះ ក៏ទុគ៌ត (មិនបានសមាបត្តិ) ពួកសត្វណាមិនមានសញ្ញា ពួកសត្វនោះក៏ទុគ៌ត អ្នកចូរវៀរទៅសត្វទាំងពីរពួកនោះចេញ សុខដែលកើតអំពីសមាបត្តិនោះ ឈ្មោះថា មិនមានទីទួលគឺកិលេសឡើយ ។

ចប់ ឈានសោធនជាតក ទី ៤ ។

ปญฺจภูชาตกํ

(๑๓๕) ฉฬงฺคกมฺหา ยญฺญา ปมุจฺจาย ตาทิสา
อาทิตฺตมฺหิ ฆเร ยถา เอวมฺปิ อาคมฺม สมฺภเวติ ฯ

ปญฺจภูชาตกํ ปญฺจมํ ฯ

สุวณฺณหํสชาตกํ

(๑๓๖) ยถา ลทฺธา ตถา ตุฏฺฐา อาตเลาเค มหาทหเก
มหาสกฏิกเมตฺถาน สุวณฺณา ปริหายติ(๑)ฯ

สุวณฺณหํสชาตกํ ฉฏฺฐํ ฯ

พกชาตกํ

(๑๓๗) ยสฺเสเต ลกฺขเณ พฺยุ ขตฺติโย ตสฺส ชายติ
ตสฺมิโย จ จตสฺโส จ สนฺเต พฺยากา ติลกฺขิฯ

พกชาตกํ สตฺตมํ ฯ

---

๑ ม. ปริหายติ ฯ

បទ្ឋាភជាតក

(១៣៥) (មហាព្រហ្មពោធិសត្វ ពោលថា) បុគ្គលណាក្នុងលោកនេះឃាន
នូវកសិណ មានពន្លឺដូចព្រះបទ្ម (ឧទាតកសិណ) មានពន្លឺដូចព្រះ
អាទិត្យ (បីតកសិណ) ដោយបញ្ញា បុគ្គលនោះ រមែងទៅកើតក្នុង
អាកិញ្ចញ្ញព្រហ្មលោក ដោយឈានមិនមានវិតក្កៈ (ទុតិយជ្ឈាន) ។

ចប់ បទ្ឋាភជាតក ទី ៥ ។

សុវណ្ណហំសជាតក

(១៣៦) (ព្រះសាស្តាត្រាស់ថា) ទ្រព្យណា ដែលបុគ្គលឃានមកហើយ
បុគ្គលគប្បីត្រេកអរដោយទ្រព្យនោះ ព្រោះថាសេចក្តីល្មោភហួស
ជារបស់លាមក (ដូចនាគព្រាហ្មណ៍) ក៏សាបសូន្យ ចាកមាស
ព្រោះចាប់ស្តេចហង្ស ។

ចប់ សុវណ្ណហំសជាតក ទី ៦ ។

ពព្ភុជាតក

(១៣៧) (ព្រះសាស្តាត្រាស់ថា) ឆ្នាំ ១ ឃានកណ្តុរ កងទីណា ឆ្នាំជា
គំរប់ពីរគំរប់បីគំរប់បួន រមែងកើតកងទីនោះ ឆ្នាំទាំងនោះ (ប្រហារ)
នូវវន្តនេះ ហើយដល់នូវសេចក្តីស្លាប់ ។

ចប់ ពព្ភុជាតក ទី ៧ ។

គោធជាតកំ

(១៣៨) តតិយេ ឧដារហិ ឧប្បេន តតិយេ អដ្ឋនសាដិយា
អព្ភន្តរេ គហនំ ពាហិរំ បរិមជ្ជសីតិ ។

គោធជាតកំ តតិយំ ។

ខភតោភដ្ឋជាតកំ

(១៣៩) អក្ខី តិដ្ឋា បដោ ឆដ្ឋោ សខីតេហេ ច កណ្ហតំ
ខភតោ បដុដ្ឋកម្មន្តា ខុទកម្ហិ ថលកម្ហិ ចាតិ ។

ខភតោភដ្ឋជាតកំ ឆដ្ឋំ ។

កាកជាតកំ

(១៤០) ឯកំ ខុទ្ទកបាទយា សព្ពលោកហិតេសតា
តតិយេ ឆេសំវាសា ឧត្តំ តាតាឧម្ហាក ព្រាតិឧត្តំ ។

កាកជាតកំ ទសមំ ។

អសម្បាទនវគ្គោ ពុទ្ធសមោ ។

គោធជាតក

[១៣៨] (ទន្សាយពោធិសត្វ ពោលថា) ម្នាលតាបស ឥតបញ្ញា ប្រយោជន៍អ្វីដោយដងរបស់អ្នក ប្រយោជន៍អ្វីដោយសម្បកខ្លាឃ្មុំរបស់អ្នក ព្រោះគ្រឿងសំញាំដោយ (រាគាទិក្កិលេស) មានខាងក្នុងរបស់អ្នក អ្នកចំដុះខាត់តែខាងក្រៅទេ ។

ចប់ គោធជាតក ទី ៨ ។

ខុរគោរភដ្ឋជាតក

[១៣៩] (រុក្ខទេវតាពោធិសត្វ ពោលថា) ក្អែកតាំងឡាយបែកធ្លាយហើយ សំពត់ចាត់ហើយ ការឈ្លោះ កំមានក្នុងផ្ទះនៃស្ត្រីដាសំឡាញ់ ការងារតាំងឡាយខូចតាំងសងខាង គឺកងឹកផង លើគោកផង ។

ចប់ ខុរគោរភដ្ឋជាតក ទី ៩ ។

កាកជាតក

[១៤០] (ក្អែកពោធិសត្វ ពោលថា) ក្អែកតាំងឡាយ ជាសត្វមានហឫទ័យក្បាក់ផ្តើលជានិច្ច ជាសត្វបៀតបៀនមនុស្សលោកតាំងពួង ព្រោះហេតុនោះ បានជាខ្ញាញ់រវៃនៃពួកក្អែក ជាញាតិរបស់យើងតាំងនោះ មិនបេះមានទេ្វយ ។

ចប់ កាកជាតក ទី ១០ ។

ចប់ អសម្បទានវគ្គ ទី ១៤ ។

ឥតិវុត្តកំ

ឥតិវុត្តំ វក្ខសិ ខេមិយោ ច
បភេសតមញ្ញេ អាកស្សរេ បុន
អថ បាសរាគ្គម ពាវុ ឥដិ
បដនដ្ឋក កាកវរេ ឧសវ ។

ខ្ញុំជានៃអសម្បុទាសត្តនោះគឺ

និយាយអំពីវត្តតាមមាន តាមឃាន ១ យក្ខិនី ១ ទីក្បែរ ១ អាក-
ស្សរមហាព្រហ្មដូចកងឱបភេសតបញ្ហា ១ អាកស្សរមហាព្រហ្ម
១ទៀត ហង្សទុត្តមប្រសើរ ១ ឆ្នាំ ១ ដងា ១ ព្រានឃាត់
សំពត់ ១ ក្អែក ១ ត្រវាដា ១០ ។

កកណ្ដកវគ្គោ

គោធជាតកំ

(១៤១) ន ចាបជនសំសេវី អច្ចន្តសុខមេធតិ
តោជាតកុលំ តាតាណ្ហាវ តាលឹចាបេតិអត្តនន្តិ។

គោធជាតកំ បឋមំ ។

សិង្គាលជាតកំ

(១៤២) ឯតំ ហិ តេ ទុភជានំ យំ សេសំ មតសាយិតំ
យេសុ តេ តាទ្យមានេសុ ហាត្តា ធណ្ណា ធមុច្ចតីតិ។

សិង្គាលជាតកំ ទុតិយំ ។

វិរោចនជាតកំ

(១៤៣) លសិ ច តេ ធនំ ឃលិតា មត្តោ ច បធាលិតោ
សព្ភា តេ ជាសុតោ ភត្តា អដ្ឋ ខោ តំ វិរោចនសីតិ ។

វិរោចនជាតកំ តតិយំ ។

ឯកណិបាតវគ្គ

គោធជាតក

[១៤១] (ស្តេចទន្សាំពោធិសត្វ ពោលថា) បុគ្គលអ្នកសេពគប់នូវជនបាប រមែងមិនដល់ នូវសេចក្តីសុខពិតទេ ដូចជាត្រកូលទន្សាំមិនបានសេចក្តីសុខ ព្រោះត្រគួត រមែងញុំាងខ្លួនឲ្យដល់ នូវសេចក្តីវិនាស ។

ចប់ គោធជាតក ទី ១ ។

សិង្គាលជាតក

[១៤២] (ស្តេចចចកពោធិសត្វ ពោលថា) អ្នកដេកឆ្កែពុតជាស្លាប់ ដោយហេតុណា ហេតុរបស់អ្នកនុ៎ះ ដឹងបានដោយក្រ តែជំបង មិនរបូតអំពីដៃរបស់អ្នក កំពុងចាប់កាន់នោះ ។

ចប់ សិង្គាលជាតក ទី ២ ។

វិរោចនជាតក

[១៤៣] (កេសរសីហពោធិសត្វ ពោលថា) ខ្លួករក្សាលរបស់អ្នកឆ្ងាយចេញផង រលោកក្សាលរបស់អ្នកបែកឆ្ងាយផង ឆ្អឹងជំនីរទាំងអស់របស់អ្នកដំរីបំបាក់ហើយផង កុងថ្ងៃនេះ អ្នកនៅរុងរឿងអ្វីទៀត ។

ចប់ វិរោចនជាតក ទី ៣ ។

ឆឯ្ឌជាតកំ
คุ๘

(๑๔๘) មហាមេឃំ អសញ្ញិំ ជាតវេទ
យន្តំ ភលតិ ឆាកដិកា
មំសារហស្ស ឆន្ទជ្ជ មំសំ
ឆឌ្ឌុដ្ឋមិវ ភរំ បដិក្កហាតូតិ ។

ឆឯ្ឌជាតកំ បឋមំ ។

វារុណជាតកំ

(๑๔๙) ឆត្តំ ភណ វិជានាសិ អឌ្ឍរត្តេ អនាគតេ
អព្យាយតំ វិលមសិ វិរត្តេ កោសិយាយនេតិ ។

វារុណជាតកំ បញ្ចមំ ។

កាកជាតកំ

(๑๕๐) អមំ ឧហនុកា សន្តា មុខញ្ច បរិសុស្សតិ
ឯវមាម ឆ ចារេម ឃ្យាតេវ មយោឆនីតិ ។

កាកជាតកំ[1] ឆដ្ឋំ ។

---

๑ ម. សមុទ្ទកាកជាតកំ ។

ឥង្គិជ្ជជាតក

(១៤៤) (តាបសពោធិសត្វ ពោលថា) ម្នាលភ្លើង ជាអសប្បុរស យើងនឹងបូជាអ្នកដោយកន្ទុយណា កន្ទុយប៉ុណ្ណោះច្រើនហើយ ក្នុងថ្ងៃនេះ សាច់មិនមានដល់អ្នកដ៏គួរដល់សាច់ទេ អ្នកដ៏ចំរើន ចូរទទួលយកតែកន្ទុយចុះ ។

ចប់ ឥង្គិជ្ជជាតក ទី ៤ ។

វាឍជាតក

(១៤៥) (សេកពោធិសត្វ ពោលថា) ម្នាលពាធៈ អ្នកវៀមធ៌មិនដឹងច្បាស់ថា ពួកមនុស្សប៉ុណ្ណោះ ក្នុងពេលពាក់កណ្តាលអធ្រាត្រមិនមានមកដល់ ពោលចរចានូវពាក្យមិនប្រកបដង នឹងនាងព្រាហ្មណីជាកោសិយគោត្រ អ្នកមិនមានតម្រេក(នឹងស្វាមីខ្លួន) ។

ចប់ វាឍជាតក ទី ៥ ។

កាកជាតក

(១៤៦) (ពួកកែក ពោលថា) អើ បក្សាយើងក៏ពេញ ទាំងមាត់ក៏ស្អុតក្រៀមក្រោះ យើងមិនអាចបាចទឹក ក្នុងសមុទ្រឲ្យរីងបានទេ ព្រោះមហាសមុទ្រនៅតែពេញដដែល ។

ចប់ កាកជាតក ទី ៦ ។

ប្បវ្ជ្ជតជាតកំ

(១៤៧) ឆយិធំ ទុក្ខំ អទុំ ទុក្ខំ យំ មំ តុទតិ ភាយសោ
យំ សាមា បុប្ផវត្តេន កតិកំ ជានុភោសតីតិ។

ប្បវ្ជ្ជតជាតកំ សត្តមំ ។

សិង្គាលជាតកំ

(១៤៨) ឆាហំ បុនំ ន ច បុនំ ន ចាបិ អបុនប្បុនំ
ហាត្តំពោន្ធិ បវេក្ខាមិ តថា មា ភយតជ្ជិតោតិ ។

សិង្គាលជាតកំ អដ្ឋមំ ។

ឯកបណ្ណជាតកំ

(១៤៩) ឯកបណ្ណោ អយំ រុក្ខោ ន ភុម្យា ចតុរង្គុលោ
ជលេន វិសកប្បេន មហាយំ(១) កឺ ភវិស្សតីតិ។

ឯកបណ្ណជាតកំ នវមំ ។

---

១ ម. បហាយ ។

បុប្ផរត្តជាតក

(១៤៧) (បន្ទុស្សទុគ្គត ពោលថា) ក្អែកខ្មៅអញ ដោយហេតុណា ហេតុនេះ មិនជាទុក្ខទេ សេចក្តីទុក្ខនោះ ក៏មិនមានដល់យើងឡើយ ទុក្ខមានដល់យើងនោះ ត្រង់ភរិយាឈ្មោះសាមា មិនស្ងៀកដណ្តប់សំពត់ ដែលជ្រលក់ដោយទឹកដកគាំ ដើរមើលមហោស្រព ក្នុងវេកត្តិក ។

ចប់ បុប្ផរត្តជាតក ទី ៧ ។

សិង្គាលជាតក

(១៤៨) (បថកពោធិសត្ត ពោលថា) យើង នឹងមិនចូលកាន់ពោះដំរីទៀត យើងនឹងមិនចូលកាន់ពោះដំរីទៀត យើងនឹងមិនចូលកាន់ពោះដំរីញុះៗទេ ព្រោះយើងត្រូវភ័យគម្រាមហើយ ដូច្នោះ ។

ចប់ សិង្គាលជាតក ទី ៨ ។

ឯកបណ្ណជាតក

(១៤៩) (ឥសីពោធិសត្ត ពោលថា) ឈើនេះទើបតែនឹងមានស្លឹកតែមួយៗ ផុះអំពីដែនដី មិនទាន់ដល់ ៤ ធ្នាប់ មានផ្លែដូចជាចំពិសទៅហើយ បំណងឈើនេះធំឡើង នឹងដូចម្តេចទៅទៀត ។

ចប់ ឯកបណ្ណជាតក ទី ៩ ។

សញ្ញីវិជាតកំ

(១៥០) អសន្តំ យោ បក្កណ្ហាតិ អសន្តំ ភូបសេវតិ

តមេវ ឃាសំ ភក្ខេតេ ព្យក្ខេ សញ្ញីវគោ យថាតិ ។

សញ្ញីវិជាតកំ ទសមំ ។

ពកណ្ឌកវគ្គោ[1] បណ្ណរសមោ ។

តស្សុទ្ទានំ

សុខមេធតិ ឧណ្ហាវេ ច បុន

លសិ ភលនិ បញ្ចមភទ្ទវេ

សមហោធនំ[2] ភគ្គិគ ពោធិ បុន

ចតុរង្គុល ព្យក្ខវេន ទស ។

---

១ ម ជាបសេនវគ្គោ ។ ២ ម បំសមហោទធិ ។

សញ្ជីវជាតក

[១៩០] (អាចារ្យទិសាបាមោក្ខនៅធិសត្វ នោលថា) បុគ្គលណាលើក
ដំកើងនូវជន ជាអសប្បុរសផង ចូលទៅសេពគប់នូវជន ជា
អសប្បុរសផង ជនជាអសប្បុរសនោះ រមែងធ្វើនូវបុគ្គល
នោះឯង ឲ្យទៅជាអាហារដូចខ្វានឹងសញ្ជីវមាណព ។

ចប់ សញ្ជីវជាតក ទី ១០ ។

ចប់ ពកណ្ណកវគ្គ ទី ១៥ ។

ឧទ្ទាននៃពកណ្ណកវគ្គនោះគឺ

និយាយអំពីបុគ្គលដល់នូវសេចក្តីសុខ ១ ដំបងប្រសើរ ១ ខ្លួ
ក្បាល ១ កន្ទុយ ១ សេកឈ្មោះរាធៈដ៏ប្រសើរជាគំរប់ប្រាំ ១
សម្ពុន ១ មហាស្រពខែកត្តិក ១ ពោះដំរី ១ ឈើដុះ ៤ ផ្លាប់ ១
ខ្វាដ៏ប្រសើរ ១ ត្រូវជា ១០ ។

ឯកនិបាតេ បណ្ណាសមេ កតណ្ដកវគ្គោ

តត្រ វគ្គុទ្ទានំ ភវតិ ។

អបណ្ណាតកំ សីលវតិ្ត តក្ករេ
តក្កាវតកំ អត្តកាមេន បញ្ចមំ
អសីសោ ឥត្ថី វុឡ្ហិ អថាយ
លិត្តវគ្គេន តេ ទស
បភេសតំ ហិំសំ សវគ្គំ អសម្ភិំ
ថាបសេវិវគ្គោ ឯកនិបាតម្ហិ លង្កតំ ។

ឯកនិបាតំ និដ្ឋិតំ ។

ឧទ្ទាននៃវគ្គមានក្នុងឯកនិបាតដោះគឺ

អបណ្ណកវគ្គ ១ សីលវគ្គ ១ កុរុវគ្គ ១ កុលាវកវគ្គ ១ អត្តកាមវគ្គ ជាគំរប់ប្រាំ ១ អសឹសវគ្គ ១ ឥត្ថីវគ្គ ១ វុណ-វគ្គ ១ អច្ចាយិកវគ្គ ១ លិត្តវគ្គ ១ ត្រួវជា ១០ បរោសត-វគ្គ ១ ហំសិវគ្គ ១ កុសនាឡិវគ្គ ១ អសម្ផទានវគ្គ ១ ភាគណ្ណកវគ្គ ១ ភាគ៍ឯកនិបាតប្រជាប់ (ដោយវគ្គដូច្នេះឯង) ។

ចប់ ឯកនិបាត ។

ទុកនិបាតជាតកំ

ទុទ្ទរិគ្គហ

រាជោវាទជាតកំ

(១៩១) ឧទ្ធំ ឧទ្ធស្ស ខិបតិ ពលិំ តោ មុទុកា មុទុំ
សាធុម្ប សាធុកា ជេតិ អសាធុម្ប អសាធុកា
ឯតាទិសោ អយំ ភជា មត្តា ខុយ្យាហិ សារថិ។

(១៩២) អក្កោធេន ជិនេ តោធំ អសាធុំ សាធុកា ជិនេ
ជិនេ កទរិយំ ទានេន សច្ចេនាលិកវាទិនំ
ឯតាទិសោ អយំ ភជា មត្តា ខុយ្យាហិ សារថីតិ។

រាជោវាទជាតកំ ឆដ្ឋំ ។

ទុតិយវគ្គ
ជា

រាជោវាទជាតក

(១៩១) (សាវត្ថីរបស់ព្រះជេតពនជាតលិក: ពោលថា) ព្រះជេតពលិក: រមែងប្លន់ទ្រព្យរបស់មាដល់បុគ្គលអ្នកមាំ ឈ្នះទ្រព្យបុគ្គលទន់ដោយកិរិយាទន់ ឈ្នះទ្រព្យសប្បុរស ដោយសប្បុរស ឈ្នះទ្រព្យអសប្បុរស ដោយអសប្បុរស ព្រះរាជានេះ (មានសីលនឹងអាចារ:) ប្រាកដដូច្នេះ ម្នាលសារថី អ្នកចូរចៀសចេញអំពីផ្លូវទៅ ។

(១៩២) (សាវត្ថីរបស់ព្រះជេតពនពាណសី ពោលថា) ព្រះរាជាគប្បីឈ្នះបុគ្គលអ្នកក្រោធ ដោយសេចក្តីមិនក្រោធ គប្បីឈ្នះអសប្បុរស ដោយសប្បុរស គប្បីឈ្នះបុគ្គលកំណាញ់ ដោយការឲ្យ គប្បីឈ្នះបុគ្គលអ្នកពោលពាក្យកុហក ដោយការពោលពាក្យពិត ព្រះរាជានេះ (មានសីលនឹងអាចារ:) ប្រាកដដូច្នេះ ម្នាលសារថី អ្នកចូរចៀសចេញអំពីផ្លូវទៅ ។

ចប់ រាជោវាទជាតក ទី ១ ។

សីគាលជាតកំ

(១៥៣) អសមេក្ខិតកម្មន្តំ សុវិតាភិនិចាតិនំ
តាទិ(១) ករម្ហិ តប្បន្តំ ទុល្លភំ វជ្ជាហិតំ មុខេ ។
(១៥៤) សីហោ ច សីហជាតេន ឧន្តុរំ អភិជាតយិ
សុត្វា សីហស្ស និក្ខោសំ សិគាលោ ឧន្តុរេ វសំ
ភីតោ សន្តាសមាចាទិ បាឧយញ្ហស្ស អបូលីតិ ។

សិគាលជាតកំ ទុតិយំ ។

សូករជាតកំ

(១៥៥) ចតុប្បទោ អបាំ សម្ម ភូមិ សម្ម ចតុប្បទោ
ឱហិ សម្ម និវត្តស្សុ កិន្តុ ភីតោ បលាយសិ ។
(១៥៦) អសុចិ បូតិលោមោសិ ទុក្កន្ទោ ភិសិ សូករ
សចេ យុទ្ធំ តុ ការោមោសិ ឥយំ សម្ម ធនាមិ តេតិ ។

សូករជាតកំ តតិយំ ។

---

១ ម. សាធុ ។

សិគាលជាតក

(១៥៣) (រាជសីហ៍ពោធិសត្វ ពោលថា) ការងារទាំងឡាយនោះ ញុំាងបុគ្គលអ្នកមានការងារមិនបានពិចារណា ដោយត្រឹមត្រូវ ឲ្យសំរេចដោយរួសរាន់ឲ្យក្តៅក្រហាយ ដូចជាវត្តក្តៅដែលបុគ្គលតមចូលទៅកន្លងមាត់ ។

(១៥៤) (ព្រះសាស្តាត្រាស់ថា) សីហៈញុំាងកុំប្រុកឲ្យលាន់ឮញុំាង ដោយសីហនាទ បបកនៅក្នុងកំប្រុក បានឮសម្លេងគឹកកង នៃសត្វសីហៈហើយ ក៏ភ័យតក់ស្លុតបែកហតំយស្លាប់ ។

ចប់ សិគាលជាតក ទី ២ ។

សូករជាតក

(១៥៥) (សូករៈ ពោលថា) ម្នាលសំឡាញ់អ្នកមានធុរៈស្មើ ខ្ញុំមានដើម ៤ ម្នាលសំឡាញ់ អ្នកឯងក៏មានដើម ៤ ដែរ ម្នាលសំឡាញ់ អ្នកចូរត្រឡប់មក អ្នកខ្លាចប្តូបានជារត់ចេញ ។

(១៥៦) (សីហៈពោធិសត្វ ពោលថា) ម្នាលសូករៈ អ្នកមានកាយមិនស្អាត មានពេមប្រឡាក់ដោយវត្តស្មុយ មានកូនអាក្រក់បក់ទៅបើអ្នកចង់ច្បាំងគ្នា ម្នាលសំឡាញ់ យើងឲ្យជ័យដល់អ្នកឯង ។

ចប់ សូករជាតក ទី ៣ ។

ទ្វាទសជាតកំ

(๑๕๗) ឯត្ថកានំ បវរោ បវិដ្ឋោ
សេលស្ស វណ្ណេន បមោក្ខមិច្ឆំ
ព្រហ្មញ្ញំ វណ្ណំ អបចាយមានោ
ពុទ្ធុត្តមោ នោ វិសហាមិ(๑) តោតុំ ។

(๑๕๘) សោ ព្រហ្មគុត្តោ ចរមេវ ជីវំ
និព្យា ច តេ ចាតុភាវន្តុ ភក្ខោ
សោ ព្រហ្មវណ្ណំ អបចាយមានោ
ពុទ្ធុត្តមោ នោ វិតរសិ តោតុន្តិ ។

ទ្វាទសជាតកំ បឋមំ ។

ភគ្គជាតកំ

(๑๕๙) ជីវំ វស្សសតំ ភក្ខ អបភានិ ច វីសតិ
មា មំ បិសាចា ខាទន្តុ ជីវំ ភុំ សរទោសតំ ។

(๑๖๐) ភូមិ វស្សសតំ ជីវ អបភានិ ច វីសតិ
វិសំ បិសាចា ខាទន្តុ ជីវ ភុំ សរទោសតន្តិ ។

ភគ្គជាតកំ បញ្ចមំ ។

---

๑ ម. វិតរាមិ ។

ឧរគជាតក

[១៥៧] (គ្រូឧ ពោលថា) ស្តេចនាគដ៏ប្រសើរជាងពស់ទាំងឡាយ មានកេទដូចជាកែវដែលកើតអំពីថ្ម ប្រាថ្នាដើម្បីរួច បានបួលទៅក្នុងសំពត់ស្បែកនេះ ខ្ញុំគោតក្រែងនូវបុគ្គលមានកេទដ៏ប្រសើរ ខ្ញុំប្រាថ្នានឹងបរិភោគ តែមិនអាចនឹងបរិភោគបាន ។

[១៥៨] (តាបសពោធិសត្វ ពោលថា) អ្នកមានបុគ្គលដ៏ប្រសើរគ្រប់គ្រងហើយ ចូរសន្លៀងអស់កាលយូរ អាហារជាទិព្វទាំងឡាយ ចូរកើតប្រាកដដល់អ្នក (ព្រោះថា) អ្នកគោតក្រែងនូវបុគ្គលមានកេទដ៏ប្រសើរ អ្នកប្រាថ្នានឹងបរិភោគ តែមិនអាចបរិភោគបាន ។

ចប់ ឧរគជាតក ទី ៥ ។

ភគ្គជាតក

[១៥៩] (មាណពពោធិសត្វ ពោលថា) បពិត្រភគ្គៈ សូមលោកវស់នៅអស់ ១២០ ឆ្នាំ បិសាចទាំងឡាយ ចូរកុំទំពាស៊ីនូវខ្ញុំឡើយ សូមលោកវស់នៅអស់ ១២០ ឆ្នាំ ។

[១៦០] (បិតារបស់ពោធិសត្វ ពោលថា) អ្នកចូរវស់នៅអស់ ១២០ ឆ្នាំដែរ បិសាចទាំងឡាយ ចូរទំពាស៊ីនូវប៉ាពិស អ្នកចូរវស់នៅអស់ ១២០ ឆ្នាំ ។

ចប់ ភគ្គជាតក ទី ៥ ។

អលីនចិត្តជាតកំ

(๑๖๑) អលីនចิตฺตំ ตีสฺสาย ปชาชา มหตี จมู
โกาสลสฺส เสนาสนฺทฺธา ชีวคฺคาหา อคาหยิ ฯ

(๑๗๒) ฆาตี ตีสฺสาย สมฺปนฺนา ตกฺกุ อาทฺทีรโย
ภายี กุสลสฺส ธมฺมี โยกเกฺขมสฺส ปตฺถโย
ชาปุณา อนุปุพฺพ สพฺพสีโยชนกฺขยนฺติ ฯ

อลีนจิตฺตชาตกํ ฉฏฺฐ ฯ

คุณชาตกำ

(๑๖๓) เยน กามี ปณาเมติ ฉมฺภา ภยปรีตา มิตา
ขุทฺท ธนฺตี วิชานาติ ชาตา สรณาเต ภยา ฯ

អលីនចិត្តជាតក

(๑๖๑) (ព្រះសាស្តាត្រាស់ថា) សេនាដ៏ច្រើន មានចិត្តរីករាយ ព្រោះអាស្រ័យនូវអលីនចិត្តពដកុមារ ឃ្លាំងដំរីឲ្យចាប់យកព្រះបាទកោសលទាំងរស់ដែលមិនត្រេកអរហើយ ដោយពលសម្បត្តិរបស់ខ្លួនយ៉ាងណាមិញ ฯ

(๑๖๒) តិក្ខុត្តអកបរិបូណ៌ដោយនិស្ស័យ មានសេចក្តីព្យាយាមប្រារព្ធហើយ កាលចំរើននូវកុសលធម៌ ដើម្បីសម្រេចនូវព្រះនិព្វានជាទីក្សេមចាកយោគៈ គប្បីដល់នូវការអស់ទៅនៃសំយោជនៈទាំងពួងដោយលំដាប់ ក៏យ៉ាងនោះដែរ ฯ

จบ อลีนจิตตชาตกที่ ๖ ฯ

คุณชาตก

(๑๖๓) (ចចក ពោលថា) អ្នកមានកំឡាំងបណ្តាញ(នូវបុគ្គលអ្នកសេពគប់នឹងខ្លួន) តាមសេចក្តីប្រាថ្នាបាន បពិត្រស្តេចម្រឹគ(នេះ)ជាធម្មតានៃអ្នកមានកំឡាំង បពិត្រស្តេចម្រឹគ អ្នកមានចង់មិនស្រេច សោកប្លែកដើងបុះ មរណៈភ័យកើតហើយអំពីទីជាទីពឹង(របស់យើង) ฯ

[๑๖๔] อหิ เวหิ ขุทฺทโก มิตฺตา ปิตฺตนฺทเทสุ สีฆสี
โส ญาตโกหิ ปริวุโต โส มิตฺตา โส จ เวสฺสา
ปาหิณิ มาตุมญฺเญ สิคาลโก มม จาณาเปสิ ฯ

คุณปาฏกํ สตฺตมํ ฯ

สุหนุปาฏกํ

[๑๖๕] ยนิทิ สมสีลเน โสเณน สุหนุสฺสเร
สุหนุปิ ตาทิโส โหติ โย โส สาสฺส สโคจเร ฯ

[๑๖๖] ปกฺขนฺทิ ปตเฉน ทิฆ สนฺธาเนหิ
สเมตา ปาปิ ปาเปน สเมตา อสาสาสเตหิ ฯ

สุหนุปาฏกํ อฏฺฐมํ ฯ

(๑๖๔) (សីហៈពោធិសត្វ ពោលថា) ប្រសិនបើមិត្រមានកំឡាំងខ្សោយ តែគំនិតនៅក្នុងមិត្រធម៌ខ្ជាប់ខ្ជួន បុគ្គលនោះហៅថាជាញាតិផង ជាសម្លាញ់ផង បុគ្គលនោះហៅថា មិត្រផង បុគ្គលនោះហៅថា សំឡាញ់របស់យើងផង ម្នាលមេម្រឹគមានចង្កឹម នាងកុំមើលងាយចចកឈ្មោល នឹងចចកញី ជាសំឡាញ់យើងឡើយ ព្រោះចចក ជាអ្នកឲ្យជីវិតដល់យើង ។

ចប់ គុណជាតក ទី ៧ ។

សុហនុជាតក

(๑๖๕) (អមាត្យពោធិសត្វ ពោលថា) សេះឈ្មោះសុហនុ ឆ្លើនូវសេចក្តីស្រឡាញ់នេះ ជាមួយនឹងសេះឈ្មោះសោណៈ មិនមែនដោយមារយាទមិនស្មើគ្នាទេ សេចក្តីប្រព្រឹត្តិរបស់សេះឈ្មោះសោណៈយ៉ាងណា សេះឈ្មោះសុហនុ ក៏ប្រាកដយ៉ាងនោះដែរ ។

(๑๖๖) អំពើរមែងស្មើគ្នាដោយការសួរទៅ នឹងការឃើញឆ្លងនឹងការទាំងគាត់នូវខ្សែដានិច្ច អំពើអាក្រក់ស្មើគ្នា ដោយអំពើអាក្រក់ ការមិនរៀបរយស្មើគ្នា ដោយការមិនរៀបរយ ។

ចប់ សុហនុជាតក ទី ៨ ។

มหามงฺคลสุตฺตวณฺณนา

(๑๖๗) เอวเมตสฺส ภควโต สาวตฺถิยา วิหรนฺตสฺส เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม มหาสมุทฺเท จาตุมหาราชิกาทีสุ ทสสหสฺสีสุ โลกธาตูสุ สนฺนิปติตาย เทวตาย จิตฺตปฏิภาคาย ปญฺหพฺยากรณตฺถาย เจว ธมฺมเทสนาย จ อนุรูปาย ปฏิปตฺติยา ปฏิปนฺนสฺส ภควโต สมฺมุขีภูตาย ปริสาย ปุพฺพภาเค ปฏิปาฏิยา นิสินฺนาสุ เทวมนุสฺเสสุ อุทานวเสน ปีติวาจาปริโยสานวเสน จ ปวตฺตาย ธมฺมเทสนาย ปริโยสาเน ปฏิลทฺธสฺสาสาย ปฏิลทฺธโอกาสาย อุฏฺฐายาสนา เอกสาฏกอุตฺตราสงฺคกตาย เอกมนฺตฏฺฐิตาย เอกา เทวตา ภควโต สนฺติกา อิมา คาถาโย อภาสิ ฯ

(๑๖๘) เอวเมตสฺส ภควโต สาวตฺถิยา วิหรนฺตสฺส เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม มหาสมุทฺเท จาตุมหาราชิกาทีสุ ทสสหสฺสีสุ โลกธาตูสุ สนฺนิปติตาย เทวตาย จิตฺตปฏิภาคาย ปญฺหพฺยากรณตฺถาย เจว ธมฺมเทสนาย จ อนุรูปาย ปฏิปตฺติยา ปฏิปนฺนสฺส ภควโต สมฺมุขีภูตาย ปริสาย ปุพฺพภาเค ปฏิปาฏิยา นิสินฺนาสุ เทวมนุสฺเสสุ อุทานวเสน ปีติวาจาปริโยสานวเสน จ ปวตฺตาย ธมฺมเทสนาย ปริโยสาเน ปฏิลทฺธสฺสาสาย ปฏิลทฺธโอกาสาย อุฏฺฐายาสนา

---

๑ ม. เวฬุวิ ฯ

មោរជាតក

[១៦៧] (ក្អែកនោធិសត្វ ពោលថា) សុរិយទេវបុត្រណា ជាឯកពាជ មានបក្ខ មានសម្បុរដូចជាមាស មានពន្លឺផ្សាយទៅលើផែនដី កំពុងរះឡើង ខ្ញុំសូមនមស្ការនូវសុរិយទេវបុត្រនោះ អ្នកមានសម្បុរដូចជាមាស មានពន្លឺផ្សាយទៅលើផែនដី ខ្ញុំសូមឲ្យលោកគ្រប់គ្រងរក្សា អស់រយៈថ្ងៃក្នុងថ្ងៃនេះ ព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយណា សំរេចនូវវេទ ក្នុងធម៌ទាំងពួង សូមព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយនោះ ទទួលនូវការនមស្ការរបស់ខ្ញុំ សូមព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយនោះ រក្សានូវខ្ញុំ ការនមស្ការ ចូរមានដល់លោកអ្នកត្រាស់ដឹងទាំងឡាយ ការនមស្ការ ចូរមានដល់សេចក្តីត្រាស់ដឹង ការនមស្ការ ចូរមានដល់លោកអ្នករចទាំងឡាយ ការនមស្ការ ចូរមានដល់វិមុត្តិ ក្អែកពោធិសត្វនោះឆ្លើយតបនេះរួចហើយ ទើបត្រាច់ទៅស្វែងរកអាហារ ។

[១៦៨] (សុរិយទេវបុត្រណា) ជាឯកពាជមានបក្ខ មានសម្បុរដូចជាមាស មានពន្លឺផ្សាយទៅលើផែនដី កំពុងរស្មីឆ្អិតទៅ ខ្ញុំសូមនមស្ការនូវសុរិយទេវបុត្រនោះ អ្នកមានសម្បុរដូចមាស មានពន្លឺផ្សាយទៅលើផែនដី ខ្ញុំសូមឲ្យលោកគ្រប់គ្រងរក្សា រស់រាត្រីក្នុងថ្ងៃនេះ

យេ ព្រាហ្មណា វេឧភុ សព្ពមេ្ហ
តេ មេ ឧមោ តេ ច មំ ចាលយេឧ្តុ
ឧមត្តុ ពុន្ធាំ ឧមត្តុ ពោធិយោ
ឧមោ ធម្មាំ ឧមោ ធម្មិយោ
ឥមំ សោ បរិតំ តត្វា មោរោ ភាសមតម្បយីតិ ។

មោរជាតកំ តរមំ ។

វិធីលកជាតកំ

(๑๖๙) ឯវមេវ ខ្វយំ ភាជាំ វេឧេហាំ បិដិលក្ខយាំ
អសប្ប វោឧ្ដំ អាជាយោ យថា ហាំសោ វិធីលកេំ ។
(๑๗๐) វិធីល ខុក្កំ ភជសិ អភូមិ តាត សេវសិ
តោមឧ្ដកាឧំ(๑)សេវសេ្ប ឯតំ ហតាលយំ ភុវឧ្ដិ ។

វិធីលកជាតកំ ទសមំ ។

ឧទ្ទាវគ្គោ បឋមោ ។

---

๑ ម. តាមឧ្ដរាឧំ ។

ព្រោះហ្នាណ៎ តាំងឡាយណា សំរេចនូវវេ ក្នុងធម៌តាំងពួង សូម
ព្រោះហ្នាណ៎ តាំងនោះ ទទួលនូវការនមស្ការរបស់ខ្ញុំ សូម
ព្រោះហ្នាណ៎ តាំងនោះ រក្សានូវខ្ញុំ ការនមស្ការ ចូរមានដល់
លោកអ្នកត្រាស់ដឹងតាំងឡាយ ការនមស្ការ ចូរមានដល់
សេចក្តីត្រាស់ដឹង ការនមស្ការ ចូរមានដល់លោកអ្នករួប
តាំងឡាយ ការនមស្ការ ចូរមានដល់វិមុត្តិ ក្មេកពោធិសត្វ
ផ្ងើបវិត្តនេះរួចហើយ ទើបបានសម្រេចការនៅ ។

ចប់ មោរដាតក ទី ៩ ។

វិធីលកជាតក

(១៦៩) (កូនក្មែកគាត់ហង្ស ពោលថា) ហង្សតាំងឡាយ(រមែងនាំយើង)
ឈ្មោះវិធីលក:ទៅបានយ៉ាងណាមិញសេះរាជានេយ្យតាំងឡាយ
នាំនូវព្រះបាទវិធេហ: អ្នកគ្រប់គ្រងក្រុងមិថិលាក៏យ៉ាងនោះដែរ ។
(១៧០) (ហង្សពោធិសត្វជាបិតា ពោលថា) ម្នាលចេវិធីវេ: អ្នកគប្រក
នូវព្រៃតំមានប្រកបដោយ ម្នាលកូន អ្នកសេពនូវកន្លែងមិនមែន
ជាទីរបស់អ្នក ។ ចូរសេពនូវកន្លែងជាទីបំផុតនៃស្រុកចុះ ទីនោះ
ជាលំនៅ របស់មាតាអ្នកហើយ ។

ចប់ វិធីលកជាតក ទី ១០ ។

ចប់ ទុទ្ទវគ្គ ទី ១ ។

តិសរណំ

វាតលិតា ឧម្មុ សូតរាតោ
ទារកុត្តម បញ្ចមភក្ខវោ
មហាតិចមុយាវ សំតាលវោ
សុហាទុត្តម មោរ វិនីលំ ឧស ។

ទុកធំបាត ទូរ្យវគ្គ ទី ១

ទូរ្យវគ្គនោះ គឺ

និយាយអំពីព្រះឫទ្ធិតស្លឹក:ដ៏ប្រសើរ ១ កំប្លុកដ៏ ១ សូកវ: ១ នាគប្រសើរដ៏ឆ្ងាស់ ១ បិតាឈ្មោះកគ្គ: ១ ដាគំរប់ ៤ សេនាធំ ១ បបូកប្រសើរ ១ សេះឈ្មោះសុហនុដ៏ឧត្តម ១ កូរាក ១ វិនិ-លក: ១ ត្រូវជា ១០ ។

សន្ធរិត្តា

ជិន្ធសមានគោត្តជាតកំ

[១៧១] ឯ សន្តំ កាបុរិសេន តរយិវ
អរិយោនរិយេន បជាឧមត្តំ
ឯកន្តរុន្ធោមិ(១) កភេតំ ថាបំ
កដោ យថា ឥន្ធសមានគោត្តំ ។

[១៧២] យទេវ(២) ឥញ្ញ សនិសោ មមត្តំ
សីលេន បញ្ញាយ សុតេន ចាបិ
តទេវ មេត្តំ(៣) តរយិវ ឥ សន្តំ
សុខោ ហវេ សប្បុរិសេន សង្គមោតំ ។

ជិន្ធសមានគោត្តជាតកំ បឋមំ ។

សន្ធរិជាតកំ

[១៧៣] ឯ សន្តស្ស បរមត្ថំ ថាបិយោ
យោ សន្តវោ កាបុរិសេន មោតំ
សន្តប្បិតោ សប្បិនា ថាយសេន
តិតិត្តា កេតំ បណ្ឌកុដំ អនុព្ភវិ(៤) ។

---

១ ម. បិវាន្ធរុន្ធោ ។ ២ យំ ត្វេវ ។ ៣ ម. មិត្តំ ។ ៤ ម. អវយ្ហំ ។

សន្តិវរគ្គ

ឥន្ទ្រិយមានគោត្តជាតក

(១៧១) (តាបសពោធិសត្វ ពោលថា) បុគ្គលកុំគប្បីធ្វើសេចក្តីស្និទ្ធស្នាល ជាមួយនឹងបុរសលាមក អរិយបុគ្គល ដ៏ឆ្លាស់ទូរទ្រាយផង (ក៏មិនគប្បីធ្វើនូវសេចក្តីស្និទ្ធស្នាល) ជាមួយនឹងបុគ្គលមិនមែនជាអរិយៈ (បុគ្គលមិនមែនជាអរិយៈ) សូម្បីនៅជាមួយគ្នារហស់កាលយូរ រមែងធ្វើអំពើអាក្រក់ ដូចជាដំរីកាលព្រៃចនូវតាបសឈ្មោះឥន្ទ្រិយមានគោត្រ ។

(១៧២) បុគ្គលគប្បីដឹងនូវដែនណាថា បុគ្គលនេះស្មើគ្នា ដោយសីលផង បញ្ញាផង សុតៈផង របស់អញ គប្បីធ្វើនូវមេត្រីជាមួយនឹងដែននោះចុះ (ព្រោះ) ការគប់រកដោយសប្បុរស តែងនាំមកនូវសេចក្តីសុខដោយពិត ។

ចប់ ឥន្ទ្រិយមានគោត្តជាតក ទី ១ ។

សន្តិវជាតក

(១៧៣) (តាបសពោធិសត្វ ពោលថា) ការស្និទ្ធស្នាលណា ជាមួយនឹងបុរសលាមក របស់ដែលមកក្រៃលែងជាងការស្និទ្ធស្នាល (នោះ)មិនមានទេ ដូចជាក្តីដែលយើងឲ្យឆ្អែតដោយសប្បិនឯង ជាយាសនៅតែឆេះខ្លួនស្វឹកដែលយើងធ្វើហើយដោយលំបាក ។

(๑๗๔) ฉ สนฺตาสฺมา ปรมตฺถิ สเยยฺยา
ยโต สนฺตาเส สปฺปุริเสน โหตพฺพ
สีหสฺส ฆาสฺสาสฺส จ ทีปิโน จ
สามา มุขา เลหิตพฺพา สนฺตาสาติ ฯ

สนฺถวาทิวคฺโค ขุตฺติโย ฯ

สุสีมชาตกํ

(๑๗๕) กาสฺสปา ปิตา เสตกณฺหา ตาปเส
ปพฺพาเสสิ โหมชาลาภิกณฺหา
เต เต ฉนฺทาทิตา สุสีมปฺปเสา
อนุสฺสรึ เปตฺติปิตามหานิ ฯ
(๑๗๖) กาสฺสปา ปิตา เสตกณฺหา มาปเส
ปพฺพาเสสิ โหมชาลาภิกณฺหา
เต เต ฉนฺทาทิตา วนฺทามิ มาณวา
อนุสฺสรึ เปตฺติปิตามหานิ ฯ

สุสีมชาตกํ ตติยํ ฯ

ទុកនិបាត សន្តវរគ្គ ទី ២

(១៧៤) ការស្និទ្ធស្នាលណា ជាមួយនឹងសប្បុរស របស់ដទៃប្រសើរក្រៃលែងជាងការស្និទ្ធស្នាល (នោះ) មិនមានទេ ដូចជាមេម្រឹគឈ្មោះសាមា លិទ្ធមាត់នៃស្តេចពាជសីហផង ខ្លាំងផង ខ្លាដម្បងផង ព្រោះការស្និទ្ធស្នាល ។

ចប់ សន្តវជាតក ទី ២ ។

សុសីមជាតក

(១៧៥) (ពោធិសត្វ ពោលថា) បពិត្រព្រះពាជា ទ្រង់ព្រះនាមសុសីមៈ ម្រឹគឈ្មៅ មានភ្នុកស (ដំរី)នេះរបស់ព្រះអង្គច្រើនជាងរយ បិទបាំងដោយបណ្តាញមាស ព្រះអង្គទ្រង់វត្តនូវព្រះបិតានឹងធីតា (របស់ខ្ញុំព្រះអង្គ) ទើបត្រាស់ថា អញនឹងឲ្យដំរីទាំងឡាយនោះដល់ព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះមែនឬ ។

(១៧៦) (ព្រះពាជាត្រាស់ថា) ម្នាលមាណព ម្រឹគឈ្មៅមានភ្នុកសនេះរបស់ខ្ញុំច្រើនជាងរយ បិទបាំងដោយបណ្តាញមាស ខ្ញុំកាលវត្តនូវបិតានឹងធីតា ទើបពោលថា ខ្ញុំនឹងឲ្យនូវដំរីទាំងឡាយនោះដល់ព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះមែន ។

ចប់ សុសីមជាតក ទី ៣ ។

គិជ្ឈជាតកំ

(១៧៧) យន្នូ តំជ្ឈា យោជនសតំ កុណាថាឯ អវេក្ខតិ
កស្មា ជាលញ្ច ថាសញ្ច អាសជ្ជាបិ ន ពុជ្ឈសិ (១)។
(១៧៨) យថា បកតកោ ហោតិ ទោសោ ជីវំតសង្ខយេ
អថ ជាលញ្ច ថាសញ្ច អាសជ្ជាបិ ន ពុជ្ឈតីតិ ។

គិជ្ឈជាតកំ បឋមំ ។

ឆកុលជាតកំ

(១៧៩) សន្ធិំ កត្វា អមិត្តេន អល្លជេន ឆលាពុធ
វិវរិយ ធាបំ សយេសិ កុតោ តេ ភយមាគតំ។
(១៨០) សង្ខ្លោថេវ អមិត្តស្មិំ មិត្តស្មិញ្ច វិសុទ្ធសេ
អភយោ ភយមុប្បន្នំ អបិ មូលាឯ ឆិន្ទតីតិ ។

ឆកុលជាតកំ បញ្ចមំ ។

---

១ ម. ពុជ្ឈតិ ។

คิญฺชชาตก

(๑๗๗) (ព្រះពាសាពាពណាសី ត្រាស់ថា) ត្នាតរមែងក្រេឡេកមើលឃើញ
សាកសពចម្ងាយ ๑๐๐ យោជន៍ចុះ ចុះហេតុអ្វី ចានជាអ្នក
ហើរមកដល់បណ្តាញនឹងអន្ទាក់ហើយ ក៏នៅតែមិនក្លាក់ខ្លួន ฯ

(๑๗๘) (ត្នាតពោធិសត្វ ពោលថា) សេចក្តីវិនាស មានកន្លងវេលាណា
សត្វមកដល់បណ្តាញនឹងអន្ទាក់ រមែងមិនចានក្លាក់ខ្លួនកន្លងការ
អស់នៅនៃជីវិត កន្លងវេលានោះ ฯ

ចប់ គិញ្ជជាតក ទី ๔ ฯ

ឆកុលជាតក

(๑๗๙) (តាបសពោធិសត្វ ពោលថា) ម្នាលស្អាជាដលាពុជៈ អ្នកធ្វើនូវ
មិត្តភាព ដោយសត្រូវដែលជាអណ្តាជៈកំណើតហើយ មកដេក
បញ្ចេញចង្កឹម តើសេចក្តីភ័យ មានមកដល់អ្នកអំពីទីណា ฯ

(๑๘๐) (ស្អា ពោលថា) បុគ្គលគប្បីរង្គៀសកន្លងសត្រូវ មិនគប្បីសិទ្ធសាល
សូមឲ្យកន្លងមិត្រ ភ័យដែលកើតឡើងអំពីជនដែលមិនគួរភ័យ រមែង
កាត់នូវបុគ្គលទាំងឡាយចាន ฯ

ចប់ ឆកុលជាតក ទី ๕ ฯ

ขุปสาทฺวาชาตกํ
ก

(๑๘๑) ขุปสาทฺวาหกาหนฺ(๑) สหาสฺวาหนิ จตุทฺทส
หา

อสฺสึ ปเรสเย ฉฑฺฑนิ ฉตฺเถ โลเกเก อกามตาฯ

(๑๘๒) ยมฺหิ สกฺกา ฉนฺโน ย อหึสา สญฺเมเน ฉเมน
๗

ฬตฺถวิยา เสวนฺติ ฬโต โลเกเก อกามตนฺติ ฯ

ขุปสาทฺวกชาตกํ ฉฏฺฐํ ฯ

สมิทฺธิชาตกํ

(๑๘๓) อกุตฺรา กิจฺจสิ กิจฺจฺ ฉหิ กุตฺรา จ กิจฺจสิ
กุตฺรา จ กิจฺจฺ กิจฺจสฺรุหา สิ ตาโลเก ขุปจฺฉตา ฯ

---

๑ ม. ขุปสาทฺวกสามาหิ ฯ

ឧបសាឡ្ហកជាតក

[១៨១] (តាបសសោធិសត្វ ពោលថា) ពួកញាតិឈ្មោះឧបសាឡ្ហក: បំផ្លាញ ១៤០០០ នាក់ គេវុត្តហើយ ក្នុងប្រទេសនេះ ក្នុងលោក រកតែដែលមិនមានគេស្ងាប់មិនមានទេ ។

[១៨២] សច្ចៈ ១ ធម្មៈ ១ អហិំសា ១ សញ្ញមៈ ១ ទមៈ ១ មាននៅក្នុងបុគ្គលណា ព្រះអរិយៈទាំងឡាយ រមែងសេពគប់នូវបុគ្គលនុ៎ះ គុណជាតនុ៎ះឈ្មោះថា មិនបែះស្ងាប់ ក្នុងលោក ។

ចប់ ឧបសាឡ្ហកជាតក ទី ៦ ។

សមិទ្ធិជាតក

[១៨៣] (នាងទេពធីតា ពោលប្រឡោមថា) បពិត្រកិក្ខុ លោកមិនទាន់បរិភោគកាមសិន ហើយគ្រាប់ទៅ ដើម្បីកិក្ខុភាព បើលោកបរិភោគកាមរួចហើយ សឹមគ្រាប់ទៅ ដើម្បីកិក្ខាមិនបានឬ បពិត្រកិក្ខុ សូមលោកបរិភោគកាមសិន ហើយសឹមគ្រាប់ទៅ ដើម្បីកិក្ខាចុះ កុំឱ្យកាល(ជាទីបរិភោគកាម)កន្លងនូវលោកបានទេ ។

(๑๘๔) តាលំ ភេមំ ឯជាជាមំ ឆន្ទោ តាលេន ឯសុតំ
តស្មា អកុត្វា កំក្ខាមំ ឥមំ តាលោ ឧបច្ចគាតំ ។

សមិទ្ធិជាតកំ សត្តមំ ។

សកុណគ្ឃិជាតកំ

(๑๘๕) សេនោ ពលសា បតមានោ លាបំ តោចរជ្ជាយិនំ
សហសា អជ្ឈបត្តោវ មរណំ តេនុបាគមិ ។

(๑๘๖) សោហំ ឧយេន សម្បន្នោ បេត្តិកេ តោចរេ រតោ
អបេតសតុ មោជាមិ សម្បស្សំ អត្តមត្តនោតិ ។

សកុណគ្ឃិជាតកំ អដ្ឋមំ ។

អរកជាតកំ

(๑๘๗) យោ វេ មេត្តេន ចិត្តេន សព្ពលោកានុកម្បតិ
ឧទ្ធំ អធោ ច តិរិយញ្ច អប្បមាណេន សព្ពសោ ។

(១៨៤) (តាបសសោធិសត្វ ពោលថា) យើងមិនបានដឹងនូវមរណកាលដោយពិត មរណកាលកំបាំងមិនប្រាកដ ព្រោះហេតុនោះបានជាយើងមិនបរិភោគកាម ហើយត្រាច់ទៅដើម្បីតិក្ខា កុំឲ្យកាល (ឆ្លើសមណធម៌) កន្លងនូវយើងបានឡើយ ។

ចប់ សមិទ្ធិជាតក ទី ៧ ។

សកុណគ្ឃិជាតក

(១៨៥) (ព្រះសាស្តាត្រាស់ថា) សត្វខ្វែងបោះពួយចុះមក ដោយកំឡាំងរហ័ស ធាបនូវសត្វប្រភេទដែលទំនៅលើ (អាចម៌បំណះ) ជាទីគោចរ (របស់ខ្លួន) ក៏ដល់នូវសេចក្តីស្លាប់ ដោយហេតុនោះឯង ។

(១៨៦) (ប្រភេទ ពោលថា) ខ្ញុំនោះដែរ តបរិបូណ៌ដោយឫទ្ធិ ត្រេកអរតែនឹងទីគោចរ ជារបស់បិតា ឃើញនូវប្រយោជន៍របស់ខ្លួន ហើយប្រាសចាកសត្រូវ នៅរីករាយ ។

ចប់ សកុណគ្ឃិជាតក ទី ៨ ។

អរកជាតក

(១៨៧) (អរកសាស្តា ពោលថា) បុគ្គលណាសង្គ្រោះដល់សត្វលោកតាំងមូល ដោយមេត្តាចិត្តកន្លងទិសខាងលើផង ទិសខាងក្រោមផង ទិសទទឹងផង ដោយអាការតាំងពួនផង រកប្រមាណមិនបាន ។

(១៩៨) អប្បមាណំ មានំ ជំត្តំ បរិបុណ្ណំ សុភាវិតំ
យំ បមាណំ ភវតំ តម្ម ន តំ តត្រាវសិស្សតីតិ។

អរកជាតកំ នវមំ ។

ពកណ្ឌកជាតកំ

(១៩៩) ជាយំ បុរេ ខុទ្ទមតិ តោរណាក្កេ ពកណ្ឌកោ
មហោសធ វិជាជាហិ តេនេ ជម្ពោ ពកណ្ឌកោ។
(១៩០) អលទ្ធបុព្វំ លទ្ធាន អឌ្ឍមាសំ ពកណ្ឌកោ
អតិមញ្ញតិ រាជានំ វេនេហំ មិដ្ឋលក្ខណន្តិ ។

ពកណ្ឌកជាតកំ ទសមំ ។

សន្តរវគ្គោ ទុតិយោ ។

តិវិឡារជាតកំ

អថ ខត្តសមាន សបណ្ឌុកុដិ
សុសិមុត្តម តិវិឡ វលាពុផលោ
ឧបសាឡ្ហក តិក្ខ សលាបវរោ
អថ មេត្តវរោ ឧស បុណ្ណមាតិ ។

(១៨៧) ចិត្តដែលប្រកបដោយប្រយោជន៍ រកប្រមាណមិនបាន ឈ្មោះថាបុគ្គលបានបំពេញបរិបូណ៌ហើយ អំពើណា ដែលបុគ្គលបានធ្វើល្មមប្រមាណ អំពើនោះ រមែងមិនសល់នៅក្នុងចិត្តរបស់បុគ្គលអ្នកបានបំពេញនោះឡើយ ។

ចប់ អរកជាតក ទី ៩ ។

កកណ្ឌកជាតក

(១៨៩) (ព្រះបាទវិទេហៈ ត្រាស់ថា) កាលពីដើមបង្ហួយនេះនៅលើភ្នែងទ្វារមិនក្រអឺតក្រអោងទេ ម្នាលមហោសថ អ្នកចូរដឹងព្រោះហេតុអ្វី បានជាបង្ហួយត្រឡប់ទៅជារបឹងវិញ ។

(១៩០) (បណ្ឌិតមហោសថ ពោលថា) បង្ហួយបានរបស់ដែលមិនធ្លាប់បាន បំបែកនូវមាសក រមែងមើលងាយព្រះបាទវិទេហៈ ដែលសោយរាជ្យ ក្នុងនគរមិថិលា ។

ចប់ កកណ្ឌកជាតក ទី ១០ ។

ចប់ សន្តវិគ្គ ទី ២ ។

ខុទ្ទកនៃសន្តវិគ្គនោះ គឺ

និយាយអំពីឥន្ទសមានតាបស ១ ខ្ទមស្វឹក ១ ព្រះរាជាសុស័មៈ ១ ត្នោត ១ ស្តាំដែលពុត ១ ឧបសាឡកព្រាហ្មណ៍ ១ កិកិ ១ ប្រចៀចដ៏ប្រសើរ ១ មេត្តាដ៏ប្រសើរ ១ បង្ហួយក្រអើតក្រអោង ១ ត្រូវដោ ១០ ។

កល្យាណធម្មវគ្គោ

កល្យាណធម្មជាតកំ

(១៩១) តាកល្យាណជម្មោតំ យទា ជនិន្ទ
លោតេតេ សមញ្ញំ អនុចាបុណាតំ
ឥស្មា ន ហិយ្យេថ ជនោ សបញ្ញោ
ហិរិយាបិ សន្តោ ឆុរមាទិយន្តិ ។

(១៩២) សាយំ សមញ្ញា ឥធ មជ្ជ បត្តា(១)
តាកល្យាណជម្មោតំ ជនិន្ទ លោតេតេ
តាហំ សមេក្ខំ ឥធ បព្ភជិស្សំ
ន ហិ មត្តិ ជន្តោ ឥធ តាមតាតេតំ ។

កល្យាណជាតកំ បឋមំ ។

ទុទ្ទរជាតកំ

(១៩៣) តោ ឆុ សន្ធេន មហាតា អតិជាតេតំ ទន្តរំ
តំ សីហា ជម្ពដិនទន្តិ(២) តោ ជាមេសោ មិតាភិក្ខូ(៣)។

---

១ ម. មជ្ឈ បត្តា ។ ២ ម. ឥសីហា បជិនាទន្តិ ។ ៣ ម. មិជាធិភូ ។

កល្យាណធម្មវគ្គ

កល្យាណធម្មជាតក

(១៩១) (សេដ្ឋីពោធិសត្វ ពោលថា) បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចំដាងដ៏ដន កាលណា នរជនប្រកបដោយបញ្ញា ដល់នូវសមញ្ញា (ឈ្មោះ) ថាដ៏អ្នកមានកល្យាណធម៌កុំខ្វះលោក (កាលនោះ) មិនគប្បីឲ្យសាបសូន្យចាកសមញ្ញានោះ សប្បុរសចាំផ្សាយ តែងតាន់យកនូវបព្វជ្ជាដុះដោយហិរិនឹងឧត្តប្បៈ ។

(១៩២) បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចំដាងដ៏ដន សមញ្ញានោះឯង ថាដ៏អ្នកមានកល្យាណធម៌កុំខ្វះលោក មកដល់ខ្ញុំកុំខ្វះថ្ងៃនេះ ហើយខ្ញុំព្រះអង្គពិចារណាឃើញនូវសមញ្ញានោះនឹងបួសកុំខ្វះថ្ងៃនេះ សេចក្តីពេញបរិបូណ៌ការបរិភោគតាមកុំខ្វះលោកនេះ មិនមានដល់ខ្ញុំទេ ។

ចប់ កល្យាណធម្មជាតក ទី ១ ។

ទុទ្ទរជាតក

(១៩៣) (កូនសីហៈ សួរថា) បពិត្រសីហរាជ ដ៏ចំដាងម្រឹគ នរណាហ៊ានសម្លេងខ្ទាំង ញាំងកុំទុទ្ទរៈឲ្យលាន់ឮ ពួកសីហៈ មិនបន្ទឺតបទៅនឹងវាទេឬ សត្វដែលបន្ទឺសំឡេងគឺកកងបានទុះ ដ៏សត្វឈ្មោះអ្វី ។

(๑๙๕) อนญฺญา มิตฺตสนฺถานิ สิตาเลา ตาต ภาสฺสติ
ชาตีมสฺส ชิคุจฺฉนฺตา ตุณฺหี สีมา สมกฺขเรติ ฯ

ทฺวาทสกนิปาตสฺส ทุติยํ ฯ

มกฺกฏชาตกํ

(๑๙๖) ตาต ยาณาวเกา ฆาเสา ตาลมูลมฺหิ อาสฺสโต
อกาเรกาหินิ อตฺถิ มาทฺธา เอเมสฺสตารกา(๑) ฯ
(๑๙๖) มา เขาทิ(๒)ตาต ปกฺกาสิ ทุสฺเสยฺยาเอา อกาเรกา
เอตาทิสา มุขา เหาติ พฺราหฺมณสฺส สุสีลิเยาติ ฯ

มกฺกฏชาตกํ ตติยํ ฯ

ทุพฺภิยมกฺกฏชาตกํ

(๑๙๗) อธมฺมา เต ภยํ ตาหุ ปุพฺพโป
ยญฺญาภิตฺตสฺส ปิตาสิตสฺส
สาขาสิ ปิตฺวาน กปิกึ กเรสิ
ส สนฺตมาเอ ชาปชาเอน เสยฺยา ฯ

---

๑ ม. ทาทฺธา เอเมสฺสตารกา ฯ ๒ ม. มาเกา ฯ

[๑๙๔] (สีหะเทวปุตตสัตว์ กล่าวว่า) ดูกรลูก ชื่อว่าสัตว์ผู้ตาย ย่อมไม่ปรารถนาเพื่อจะกลับมาอีก ฉันใด ข้าแต่พระสีหะ ขอพระองค์ก็ฉันนั้นเถิด อย่าได้ทรงปรารถนาเพื่อจะเสวยราชสมบัติเลย ๆ

จบ ขุรชาดก ที ๒ ๆ

มกกฏชาดก

[๑๙๕] (ดาบสผู้เป็นบิดา กล่าวว่า) บิดามารดาทั้งหลาย ย่อมได้ความสุขในการได้เห็นบุตรผู้ยังเล็กคลาน ความรักของพ่อนี้มีอยู่ ถึงแม้พ่อจะตาย พ่อก็ยังให้ความรักนั้นแก่เจ้าได้ ๆ

[๑๙๖] (ดาบสเทวปุตตสัตว์ กล่าวว่า) ดูกรลูก เจ้าอย่าร้องไห้เลย ความรักของพ่อมีอยู่ แต่ว่าพ่อไม่ให้ความรักนั้นแก่ลูก ผู้เป็นพราหมณ์ผู้มีศีลเสมอด้วยพระอรหันต์ ไม่ควรเพื่อจะทำอย่างนี้เลย ๆ

จบ มกกฏชาดก ที ๓ ๆ

ทุติยมกกฏชาดก

[๑๙๗] (พราหมณ์เทวปุตตสัตว์ กล่าวว่า) พ่อได้ให้ความรักแก่ลูกมากมายแล้ว ซึ่งลูกนั้นเป็นผู้ที่ควรจะได้รับการเลี้ยงดูแล้ว ส่วนลูกนี้ไม่ได้ให้ความรักแก่พ่อเลย ลูกนี้ชื่อว่าเป็นผู้ไม่รู้จักตอบแทนคุณ ความเสื่อมย่อมมีแก่ผู้ที่ไม่รู้จักตอบแทนคุณ ๆ

(១៩៨) តោ តេ សុនោ ភនិដ្ឋោ ភ សីលវា ជាម មក្កដោ
ឥធាឧ ខោ តំ ទិហាទ្ធំ ឯសា អស្មាកញ្ច ធម្មតាតិ ។

ទុព្ភិយមក្កដជាតកំ ចតុត្ថំ ។

អាទិច្ចុបដ្ឋានជាតកំ

(១៩៩) សព្ពេសុ តេវ ភូតេសុ សន្តិ សីលសមាហិតា
បស្ស សាខមិតំ ជម្មំ អាទិច្ចមុបតិដ្ឋតិ ។

(២០០) ជាស្ស សីលំ វិជានាថ អឧញ្ញាយ បសំសថ
អត្តិហុតញ្ច ឧរោឧំ(១) ទ្វេ ន កិច្ចា តមណ្ឌាលេតិ ។

អាទិច្ចុបដ្ឋានជាតកំ បញ្ចមំ ។

កទ្ទាយមុដ្ឋិជាតកំ

(២០១) ពាលោ វតាយំ ទុមសាខគោចរោ
បញ្ញា ជនិន្ទ ឧឡិមស្ស វិជ្ជតិ
កទ្ទាយមុដ្ឋិ អវកិរិយ តេវលំ
ឯតាំ តទ្ធាយំ បតិតំ តវេសតិ ។

---

១ ម. ឧហាទំ ។

(១៩៧) (ស្វាទេវបុត្ត ពោលថា) អ្នកឯងដែលបានឮ ឬបានឃើញថា ស្វាណាមានសីលធម៌ ឥឡូវនេះ យើងនឹងបន្ទោបង់រំលុះលើ ក្បាលរបស់អ្នកឯង នេះជាធម្មតា របស់ពួកយើង ។

ចប់ ទុព្ភិយមក្កដជាតក ទី ៤ ។

អាទិច្ចុបដ្ឋានជាតក

(១៩៩) (ពួកមនុស្ស ពោលថា) បានឮថា បណ្តាពួកសត្វទាំងអស់ (មានពួកសត្វខ្លះ) ប្រកបដោយសីលធម៌ អ្នកចូរមើលស្វាដ៏លាមកដែលកំពុងឈរនមស្ការព្រះអាទិត្យ ។

(២០០) (តាបសពោធិសត្វ ពោលថា) អ្នកទាំងឡាយមិនបានដឹងប្បាស់នូវមារយាទរបស់ស្វានេះទេ អ្នកទាំងឡាយពោលសរសើរស្វាព្រោះមិនដឹងស្វានោះ ដូចនូវពោធិបូជាក្តីងងឹង ទំលាយនូវអ្នមទឹកពីរផង ។

ចប់ អាទិច្ចុបដ្ឋានជាតក ទី ៥ ។

កទ្ទាយមុដ្ឋិជាតក

(២០១) (រេបាតាបសពោធិសត្វ ក្រាបទូលថា) បពិត្រព្រះអង្គជាធំជាងជន ស្វានេះល្ងង់ ប្រាជ្ញារបស់វាមិនបានទេ វាបានបាចសណ្តែកមួយកំបង់ចោលអស់ ទើបទៅស្វែងរកសណ្តែកមួយគ្រាប់ដែលជ្រុះទៅ ។

(២០២) ឥមេវ មយំ ភាគ្យេ យេ ច ពោ អតិលោកិនោ
អប្បេន ពហុំ វេយ្យាម តាទិយេនេវ ឯតរហិ ។

ឯកាយមុទ្ធិជាតកំ ឆដ្ឋំ ។

តិន្តិកជាតកំ

(២០៣) ឯតុហន្តុ តាលាបេមិ នេត្តឹសវាតាវិតិ
សមន្តា បរិតិណ្ណម្ហា តាទិំ នោត្ថោ ភវិស្សតិ ។
(២០៤) អប្បេវ ពហុតិត្តាធំ អន្តោ ជាយេថ តោចិ ធំ(១)
អត្ថំ រុក្ខស្ស អច្ឆិន្ទិ ឯវ តាទោវ តិន្តិកេ ។

តិន្តិកជាតកំ សត្តមំ ។

កប្បបជាតកំ

(២០៥) ឯតិតំ មេ តាវតំ មេ ឯតំ បង្កេ អវេស្សយិ
តំ មំ បង្កេ អជ្ឈភវិ យថា ឧព្ភូលតាំ តថា
តំ តំ វទាមិ ភក្ខូ សុណោថា វចនំ មម ។

---

១ ម ភោវនំ ។

ទុកនិយាត កល្យាណធម្មវគ្គ ទី ៣

(๒๐๒) បពិត្រព្រះរាជា យើងខ្ញុំទាំងឡាយក្តី ជនទាំងឡាយដទៃដែលឈ្មោកក្រៃលែងក្តី គប្បីលះបង់របស់ច្រើនព្រោះរបស់តិច ដូចជាស្វាកាលលះបង់សណ្តែកច្រើន ព្រោះសណ្តែកតិចដូច្នោះឯង ។

ចប់ កទ្ទាយមុដ្ឋិជាតក ទី ៦ ។

តិន្ទុកជាតក

(๒๐๓) (ពួកស្វា ពោលថា) យើងត្រូវពួកមនុស្សមានឆន្ទៈបំពង់ព្រួញក្នុងដៃ កាន់ដាវដ៏មុតព័ទ្ធជុំវិញហើយ ធ្វើម្តេចនឹងរួចខ្លួនបាន ។

(๒๐๔) (ស្វាពោធិសត្វ ពោលថា) សេចក្តីត្រេកអរនឹមួយ គប្បីកើតឡើងដល់ពួកមនុស្សដែលមានកិច្ចច្រើនដោយពិត ផ្លែឈើច្រើនយើងរើសប្រមូលមកហើយ អ្នកទាំងឡាយ ចូរនាំគ្នាស៊ីនូវផ្លែទន្ទ្រាប់នោះចុះ ។

ចប់ តិន្ទុកជាតក ទី ៧ ។

កបិបជាតក

(๒๐๕) (អណ្តើក និយាយថា) ខ្ញុំនៅកង់កត់ដោយគិតថា ខ្ញុំកើតហើយ ខ្ញុំចំរើនហើយ (ក្នុងទីនេះ) កត់បានកប់សង្កត់ខ្ញុំនោះឆ្លើយទៅកាត បពិត្រកត្តវៈ ខ្ញុំសូមពោលនូវហេតុនោះនឹងអ្នក អ្នកចូរស្តាប់នូវពាក្យខ្ញុំចុះ ។

(២០៦) តាមេ ភ យន្តិភ វញ្ចេ សុខំ យត្រាធិគច្ឆតិ

តំ ជនិតំ ភវិតញ្ចេ បុរិសស្ស បជានតោ

យាហំ ជីវេ តហិំ កច្ចេ ន នំកោតហោតោ សំយោតំ ។

កច្ចបជាតកំ អដ្ឋមំ ។

សតធម្មជាតកំ

(២០៧) តញ្ចេ អប្បញ្ចេ ខុទ្ទិដ្ឋិំ តញ្ចេ តាំច្ឆេន ជោ អជា

សោហំ ព្រាហ្មណជាតិកោ យំ កុត្តំ តម្ប៊ិ ខុក្កតំ ។

(២០៨) ឃរំ ឆម្មំ និវត្តេត្វា យោ អនម្ទេន ជីវតិ

សតធម្មោ វ លោកេន លទ្ធោបិ ន ឧទ្ធតីតិ ។

សតធម្មជាតកំ នវមំ ។

(២០៦) បុគ្គលបានសេចក្តីសុខក្នុងទីណា នោះក្នុងស្រុក ឬក្នុងព្រៃ ទីនោះហើយ ជាទីកើតជាទីចំរើន របស់បុរសជាអ្នកដឹង (នូវប្រយោជន៍នឹងមិនមែនប្រយោជន៍) បុគ្គលគប្បីរស់នៅក្នុងទីណា គប្បីទៅក្នុងទីនោះចុះ កុំគប្បីឲ្យទីដែលធ្លាប់នៅ សម្បាប់ខ្លួនបានឡើយ ។

ចប់ កច្ឆបជាតក ទី ៨ ។

សតធម្មជាតក

(២០៧) (មាណពឈ្មោះសតធម្ម ពោលថា) (អាហារណា ដែលបានបរិភោគហើយ) ជាយានោះជារបស់តិចផង សល់ដែលផង បុរសចណ្ឌាល បានឲ្យជាយោនោះដល់យើងដោយសេចក្តីពិជាក យើងប្រកបដោយជាតិជាព្រាហ្មណ៍ អាហារណាដែលយើងបានបរិភោគហើយ អាហារនោះឯង ក៏ក្អួតចេញមក ។

(២០៨) (ព្រះសាស្តា ត្រាស់ថា) ភិក្ខុណាលះបង់នូវធម៌ គឺអាជីវហេតុ-សិល ហើយចិញ្ចឹមជីវិតដោយខុសធម៌យ៉ាងនេះ ភិក្ខុនោះមិនត្រេកអរ ដោយលាភដែលខ្លួនបានហើយ ដូចជាសតធម្ម-មាណព ។

ចប់ សតធម្មជាតក ទី ៩ ។

ទុទ្ទទជាតកំ

(๒๐๙) ទុទ្ទទំ ឧទមាទាយ ទុក្ករំ កម្មកុព្ពតំ
អសន្តោ នានុកុព្ពន្តិ សតំ ធម្មោ សុរុទ្ធយោ ។
(๒๑๐) តស្មា សតញ្ច អសតញ្ច នានា ហោតិ ឥតោ គតិ
អសន្តោ និរយំ យន្តិ សន្តោ សគ្គបរាយនាតិ ។

ទុទ្ទទជាតកំ ទសមំ ។

កល្យាណធម្មវគ្គោ តតិយោ ។

តស្សុទ្ទានំ

សុសមញ្ច មិគាធិក្ខ មាណវកោ
ភរិតមហុត្ថទ្ធាធិទុបដ្ឋានា
សកធ្ម្មយ សតិទុក បញ្ច បុន
សតធម្ម សុទុទ្ទទកេន ទស ។

ទុទ្ទទជាតក

(๒๐๙) (តាបសពោធិសត្វ ពោលថា) ពួកសប្បុរសកាលឲ្យនូវទាន ដែលគេឲ្យបានដោយកម្រ ធ្វើនូវអំពើដែលគេធ្វើបានដោយកម្រ ពួកអសប្បុរសធ្វើតាម (នូវអំពើនោះ) មិនបានសភាពនៃសប្បុរសទាំងឡាយ គេដឹងបានដោយកម្រ ។

(๒๑๐) ព្រោះហេតុនោះ ដំណើរអំពីលោកនេះរបស់សប្បុរសនឹងអសប្បុរស រមែងបែកផ្សេង ៗ គ្នា ពួកអសប្បុរស រមែងទៅកាន់នរក ពួកសប្បុរស រមែងទៅកាន់ឋានសួគ៌ ។

ចប់ ទុទ្ទទជាតក ទី ๑๐ ។

ចប់ កល្យាណធម្មវគ្គ ទី ๓ ។

ទុទ្ទាននៃកល្យាណធម្មវគ្គនោះ គឺ

និយាយអំពីសមញ្ញាស្ស ๑ មិគាជិកប្បសីហៈជាធំជាងម្រឹគ ๑ មាណាព ๑ ទឹកប្រើន ๑ សំពះព្រះអាទិត្យ ๑ សណ្ដែក ๑ ផ្លែទន្ទាប់ ๑ ភក់ ๑ មាណពឈ្មោះសតធម្ម ๑ ទានដែលឲ្យបានដោយក្រពេក ๑ ត្រូវជា ๑๐ ។

អសទិសវគ្គោ

អសទិសជាតកំ

(២១១) ឆឌ្ឌុក្ខមោ អសនិសោ ភរិយាត្តោ មហាឡភោ
ទ្វេ ចាតិ អក្ខណាវេតិ មហាតាយប្បទាលនោ
(២១២) សញ្ញាមិត្តេ វណាំ កត្វា ឆ ច តិណ្ហវិសេ ជយិ
ភាតរំ សោត្ថិំ កត្វាន សញ្ញមំ អជ្ឈភាតមិតិ ។

អសទិសជាតកំ បឋមំ ។

សង្កាមាវចរជាតកំ

(២១៣) សង្កាមាវចរោ សូរោ ពលវា ឥតិ វិស្សុតោ
តិដ្ឋេ តោរណមាសជ្ជ បដិក្កមសិ កុញ្ជរ ។
(២១៤) ទិមទ្ទិ ទិប្បំ បលីយំ ឯសិតាតិ ច ឧព្ភមា[1]
តោរណាតិ ច មទ្ទិត្វា ទិប្បំ បវិស តុញ្ជកតិ ។

សង្កាមាវចរជាតកំ ទុតិយំ

---

១ ម. អព្ភុត ។

អសទិសវគ្គ

អសទិសជាតក

(๒๑๑) (ព្រះសាស្តាត្រាស់ថា) ព្រះរាជបុត្រទ្រង់ព្រះនាមអសទិសៈ ជាខ្មាន់ធ្នូមានកំឡាំងប្រើន ចាញ់ធ្នូទៅកងទ័ពខ្មាំយ ចាញ់ត្រង់ទំលាយនូវកងទ័ពធំបាន ។

(๒๑๒) ព្រះរាជកុមារទ្រង់បង្ហាំងនឹងសត្រូវទាំងពួងបាន តែមិនបានបៀតបៀននូវជនណាមួយឡើយ ធ្វើព្រះអនុជឲ្យសុខស្តី ហើយដល់នូវសេចក្តីសង្រ្គម គឺចូលទៅកាន់ផ្ទះ ។

ចប់ អសទិសជាតក ទី ๑ ។

សង្កាមាវចរជាតក

(๒๑๓) (ទេវតាដំរីពោធិសត្វ ពោលថា) ម្នាលដំរី អ្នកឈ្មោះថាជាសត្វចូលសង្រ្គាម មានកំឡាំងក្លៀវក្លា ហេតុអ្វី មកដល់ខ្ទោងទ្វារហើយ ក៏ថយក្រោយទៅវិញ ។

(๒๑๔) ម្នាលដំរី អ្នកចូរញាំញីទំលាយនូវសន្ទះទ្វារ ហើយដកគើចសសរឱ្យើនចេញឲ្យធាប់ ចូរញាំញីនូវក្លោងទ្វារ ហើយចូលទៅយ៉ាងធាប់ ។

ចប់ សង្កាមាវចរជាតក ទី ๒ ។

๓. ลោទกชาตกំ

(๒๑๕) ภ.ลោឧกกំ អប្បរសំ ឯហิ ឯំ
បំត្វា មនោ ជាយតំ តទនុភាវំ
ឥមញ្ច បំត្វាន រសំ បណីតំ
មនោ ឧ សញ្ជាយតំ ឯទិសំ ๆ

(๒๑๖) អប្បម្បីត្វាន ឯហីឧនដ្ឋោ
សោ មជ្ជតី តេន ឧនដ្ឋ ដុដ្ឋោ(๑)
ណោរយ្ហសីលី(๒) ឧ កុលម្ហិ ជាតោ
ឧ មជ្ជតី អក្ករសំ បំវិត្វាតំ ๆ

ภ.ลោទกชาตกំ តតិយំ ๆ

๔. คิริទตฺตชาตกំ

(๒๑๗) ទូសិតោ តំវនន្តេន ហាយោ សាមសរ្ជ បណ្ឌវេ
ភោភលាំ បភតឺ ហិត្វា តសេរ្ជភាជុំដិយរ្ជតំ ๆ

---

๑ ម. ឋុដ្ឋោ ។ ๒ ម. ណោរយ្ហសីលោ ។

វិលោទកជាតក

(๒๑๕) (ព្រះរាជាពារាណសី ត្រាស់ថា) សេចក្តីស្រេកឃើតឡើងដល់ពួកសោ ព្រោះផឹកទឹកដែលប្រស់ ដោយសម្បកក្រចៅ មានរសតិច ជារបស់ថោកទាប សេចក្តីស្រេកមិនកើតដល់ពួកសេះសិន្ធវៈ ព្រោះផឹកទឹក មានរសដ៏ឧត្តមនេះទេ ។

(๒๑๖) (អមាត្យពោធិសត្វ ក្រាបទូលថា) បពិត្រព្រះអង្គជាធំជាធ្ងន់ជនសត្វដែលមានជាតិថោកទាបផឹកទឹកមានរសតិចហើយ សត្វនោះត្រេកទឹកមានរសតិច ពាល់ត្រេហើយ រមែងស្រេក ចំណែកសត្វអ្នកនាំទូវឆ្នុរៈ នឹងមានមារយាទ កើតកង្វក្រកូល(ដ៏ខ្ពស់) បានផឹកទឹកមានរសដ៏ប្រសើរ រមែងមិនស្រេកទេ ។

ចប់ វិលោទកជាតក ទី ៣ ។

គិរិទត្តជាតក

(๒๑๗) (អមាត្យពោធិសត្វ ក្រាបទូលថា) សេះឈ្មោះបណ្ឌវៈ របស់ព្រះរាជាទ្រង់ព្រះនាមសាមៈ ដែលគង្វាលឈ្មោះគិរិទត្តប្រទូស្តហើយ ហើយ បានលះប្រក្រតីរបស់ខ្លួនពីដើមចេញ ហើយប្រព្រឹត្តតាមនាយគង្វាលនោះ ។

(២១៨) សចេ ចតុជ្ជោ ទោសោ សំវុតោ ភវតិ សំវរប្បតោ(១)
អានេតំ តំ ភយោគ្គានេ មណ្ឌលេ បរិវត្តយេ
ទិប្បមេវ បហាតព្ពោ តស្សេវ ទុវិធស្សតិ ។

តិរិទត្តជាតកំ ចតុត្ថំ ។

អនភិរតិជាតកំ

(២១៩) យថោឧកេ អារិលេ អបស្សន្តេ
ន បស្សតិ សិប្បិកសម្ពុកញ្ច
សកញ្ច ភរិយំ មច្ចុមុខំ
ឯវំ អារិលម្ហិ ចិត្តេ
ន សោ បស្សតិ អត្តនំ បរញ្ច ។

(២២០) យថោឧកេ អច្ឆវិប្បសន្នេ
សោ បស្សតិ សិប្បិកសម្ពុកញ្ច
សកញ្ច ភរិយំ មច្ចុមុខំ
ឯវំ អនារិលម្ហិ ចិត្តេ
សោ បស្សតិ អត្តនំ បរញ្ច ។

---

១ ម. សំវរការកប្បតោ ។

អនភិរតិជាតកំ បញ្ចមំ ។

(៦១៨) ចាំបើបុរសមានជាតិដ៏សមគួរដល់សេះនោះ កាត់កោរសក់នឹងពុកមាត់ដោយអាការដ៏ល្អ គប្បីកាន់សេះនោះត្រង់បង្ហៀរហើយដឹកក្រឡឹងកន្ធមណ្ឌលក្រោល សេះនោះនឹងលះបង់នូវ (អាការខ្ពកបេញ) ហើយដើរតាមបុរសនោះវិញ ដោយឆាប់ ។

ចប់ តិរិវច្ឆជាតក ទី ៤ ។

អនភិរតិជាតក

(៦១៩) (អាចារ្យទិសាបាមោក្ខ ពោលថា) កាលបើទឹកល្អក់មិនថ្លា បុគ្គលរមែងមើលមិនឃើញនូវខ្លួន ខ្មៅ នឹងត្រួស ដ៏ខ្យាច់ ហ្វូងត្រី យ៉ាងណាមិញ កាលបើចិត្តល្អក់ហើយ បុគ្គលនោះក៏មើលមិនឃើញនូវប្រយោជន៍ខ្លួននឹងប្រយោជន៍អ្នកដទៃ យ៉ាងនោះដែរ ។

(៦២០) កាលបើទឹកថ្លាស្អាត បុគ្គលរមែងមើលឃើញ នូវខ្លួន ខ្មៅ នឹងត្រួស ខ្យាច់ ហ្វូងត្រីបាន យ៉ាងណាមិញ កាលបើចិត្តមិនល្អក់ហើយ បុគ្គលនោះក៏មើលឃើញ នូវប្រយោជន៍របស់ខ្លួននឹងប្រយោជន៍អ្នកដទៃបាន យ៉ាងនោះដែរ ។

ចប់ អនភិរតិជាតក ទី ៥ ។

ទធិវាហនជាតកំ

(២២១)វណ្ណាកន្ទរសុបេតោ អម្ពាយំ អម្ពុកា ឃុរេ
តមេវ ឃុដំ លភមានោ តេសនម្ពោ តរដុតឃុដេភ ។
(២២២) ឃុចិមន្ទុបរិភោគេ អម្ពោ តេ ឧបភោគេ
ឃុលំ ឃុលេន សំសដ្ឋំ សាខា សាខំ ឯសេវ(១)
អសាតសន្និវាសេន តេនម្ពោ តរដុតឃុដេតំ ។

ទធិវាហនជាតកំ ឆដ្ឋំ ។

បតុមជាតកំ

(២២៣) ឧទ្ធេ វិជបិមារុយ្ហ មន្ទយន្តោ រថោ តតា
ឯតេ ឯរុយ្ហ យន្តេហ មិតរាជាបិ សោសរ្ហតំ ។

---

១ ម. ឯវីសវេ ។

ทธิวาหนชาตก

(๒๒๑) (พระปจฺเจกพุทธเจ้าทธิวาหนะ ตรัสสั่งว่า) ดูก่อนกาลมุนี เพื่อมิตรนี้ ประกอบด้วยคุณธรรมมีสัจจะเป็นต้น ได้ถวายเครื่องสักการะบูชาเหล่านี้แล้ว เหตุไฉนมิตรนี้ จึงมีผลอันไพบูลย์ในเบื้องหน้าเล่า ฯ

(๒๒๒) (พระมหาสัตว์ผู้เป็นโพธิสัตว์ ทูลว่า) ข้าแต่พระองค์ผู้ทรงเป็นใหญ่ในโลก พระนามว่าทธิวาหนะ มิตรของพระองค์ ได้ถวายน้ำผึ้งและรวงผึ้งแก่พระองค์ ด้วยประการฉะนี้ ด้วยเหตุนั้น มิตรนี้จึงได้ประสบผลอันไพบูลย์ในเบื้องหน้า ฯ

จบ ทธิวาหนชาตก ที่ ๖ ฯ

ปทุมชาตก

(๒๒๓) (ปทุมกุมารทูลว่า) ข้าแต่พระบิดา ขอเชิญเสด็จขึ้นสู่ปราสาทอันสูงสุด แล้วทรงพิจารณาดูหมู่ปลาในสระ ข้าแต่พระบิดา ขอเชิญเสด็จขึ้นสู่ปราสาทเถิด ขอพระองค์จงทรงพิจารณาดูหมู่ปลาในสระเถิด ฯ

(๒๒๔) ยถา สุขญฺหิ สุขญฺเ(๑) เนวาหาเรน มตฺตญฺญู
ตาทิ ตตฺถ จตุมชฺฌสฺมึ วิลุทฺโท ปาวิสิ ปกฺขิกาตกนฺติ ฯ

จตุมชฺฌชาตกํ สตฺตมํ ฯ

สีหกุกฺกุรชาตกํ

(๒๒๕) สีหจฺฉิโน สีหนาโท สีหถามูปปตฺติโย
โส สีโห สีหสงฺฆสฺมึ ยถา นทติ อญฺญถา ฯ
(๒๒๖) มา ตุมฺเห นทิ ภทฺทนฺตา อปฺปสทฺทา ภเว ภาถ
สเวนโตสนฺตา(๒) ตาเยวฺหิ นทิ ตาทิโส ตาทิสนฺติ ฯ

สีหกุกฺกุรชาตกํ อฏฺฐมํ ฯ

สีหจมฺมชาตกํ

(๒๒๗) เนตฺถ สีหสฺส นทิตฺถ น ทฺวิปฺปสฺส นทิมโน
จารุโส สีหจมฺเมน ถทฺธา นทติ ตาทิโส ฯ

---

๑ ม. สุรณฺณา สุรณฺณาย ฯ ๒ ม. มาตา ฯ

(២៦៤) (រុក្ខទេវតាពោធិសត្វ ពោលថា) ហង្សនិយាយគ្នានឹងហង្ស ទេវតានិយាយគ្នានឹងទេវតា ប្រយោជន៍អ្វីដល់បច្ចក្ខជាសត្វទេ ស្អាតចាកសម្បត្តិ ៤(១) ក្នុងរឿងនោះ ម្នាលសត្វលាមក ឯងចូរទៅកាន់រូងវិញទៅ ។

ចប់ ចតុម្មដ្ឋជាតក ទី ៧ ។

សីហកោត្តុកជាតក

(២៦៥) (កូនសីហៈ ពោលថា) សីហៈ១នោះ មានម្រាមដើងជាសីហៈ មានក្រចកជាសីហៈ ឈរដោយដើងជាសីហៈ តែបន្ទឹមខ្លែងក្លែកម្មាក់ឯងក្នុងហ្វូងសីហៈ ។

(២៦៦) (សីហពោធិសត្វពោលថា) ម្នាលកូនស្ដេចសីហៈ អ្នកកុំបន្ទឹមខ្លែយ អ្នកចូរមានសម្ងេងតិចនៅក្នុងព្រៃ ហ្វូងសត្វគប្បីស្គាល់អ្នកដោយសម្ងេង ព្រោះសម្ងេងអ្នកមិនមែនកាត់បានមកពីដុតខ្លែយ ។

ចប់ សីហកោត្តុកជាតក ទី ៨ ។

សីហធម្មជាតក

(២៦៧) (អ្នកស្រែពោធិសត្វ ពោលថា) ខ្ទុះមិនមែនសម្រែកសីហៈ មិនមែនសម្រែកខ្លាំង មិនមែនសម្រែកខ្លាដម្បងទេ លាឪលាមក គេដណ្ដប់គ្របដោយស្បែកសីហៈ ស្រែកទេតើ ។

---

១ ហេតុ ៤ យ៉ាង គឺ សរីរៈ១ ជាតិ១ សម្ងេង១ គុណ១ (អដ្ឋកថា) ។

(២២៧) ចិរម្បិ ខោ តំ ទាឧយ្យ តក្ករោ ហរិតំ យវំ
ចារុតោ សីហចម្មេន រវមានោវ ទូសយីតិ ។

សីហចម្មជាតកំ នវមំ ។

សីលានិសំសជាតកំ

(២២៨) បស្ស សង្ខាយ សីលស្ស ចាគស្ស ច អយំ ផលំ
ឆាតោ ឆាឡយ(១)វណ្ណេន សទ្ធំ វហតុចាសកំ ។
(២៣០) សព្ពំវេ សមាសេន សព្ភិ ករុត្វេ៖ សន្ថវំ
សតំ ហិ សន្ថិកាសេន សោត្ថឹ គច្ឆតិ ឆម្ភិតោតិ ។

សីលានិសំសជាតកំ ទសមំ ។

អសទិសវគ្គោ ចតុត្ថោ ។

តស្សុទ្ទានំ

ឧទុក្ខលា ករុញ្ជរ អប្បរសោ
តិរិទត្ត មហាវិលចិត្តវរំ
ឧដិហាន ផម្ពុក សីហនខោ
ហរិតយវ ឆាកវរេន ទស ។

---

១ ម. ឆាឡាយ ។

ទុកនិបាត អសទិសវគ្គ ទី ៤

(២២៨) (ពាណិជ ពោលថា) លាដណ្តប់ដោយស្បែកសីហៈ ស៊ីស្រូវសំទូងនោះ អស់កាលជាយូរណាស់ហើយ ទាល់តែស្រែក (ឲ្យគេដឹង) ឯានជាប្រទូស្តខ្លួន ។

ចប់ សីហធម្មជាតក ទី ៩ ។

សីលានិសំសជាតក

(២២៩) (សម្តុទ្ទវៈតាពោធិសត្វ ពោលថា) អ្នកចូរយើញផលនៃសីលា ចាគៈ នាគនេះ មានកេដូចជាសំពៅ នាំទុក្ខាសកមានសទ្ធា ។

(២៣០) បុគ្គលគប្បីសេពគប់ជាមួយនឹងពួកសប្បុរស គប្បីធ្វើនូវសេចក្តីសិនេ្នាលជាមួយនឹងពួកសប្បុរស ដូចជាឆ្នតទឹកដល់នូវសេចក្តីព្រោះនៅរួមជាមួយនឹងពួកសប្បុរស ។

ចប់ សីលានិសំសជាតក ទី ១០ ។

ចប់ អសទិសវគ្គ ទី ៤ ។

ឧទ្ទាននៃអសទិសវគ្គនោះ គឺ

និយាយអំពីខាន់ធ ១ កុញ្ជរ ១ មានុសតិច ១ គង្វាលសេះឈ្មោះគិរិទត្ត ១ ចិត្តថ្វាជាចិត្តប្រសើរ ១ ព្រះពាទធិរាហនៈ ១ ចចកជម្ពុកៈ ១ សត្វមានក្រចកជាសីហៈ ១ ស្រូវសំទូង ១ នាគដ៏ប្រសើរ ១ ត្រូវជា ១០ ។

រុហកវត្ថុ

រុហកជាតកំ

(២៣១)អម្ភោ រុហក ឯត្ថាបិ ដិយា សទ្ធិយ្យតេ បុន

សទ្ធិយ្យស្សុ បុកណាយា មា កោធស្សវសំ គមិ។

(២៣២)វិដ្ឋមានេសុ (មុទុ)ភាកេសុ វិដ្ឋមានេសុ ភារិសុ

អញ្ញំ ដិយំ ភរិស្សាមិ អលញ្ចេវ បុកណាយាតំ។

រុហកជាតកំ បឋមំ ។

សិរីកាឡកណ្ណិជាតកំ

(២៣៣)ឥត្ថំ សិយា រូបវតី សា ច សីលវតី សិយា

បុរិសោ តំ ន វិន្ទេយ្យ សទ្ធហាសិ មហោសធ។

(២៣៤)សទ្ធហាមិ មហារាជ បុរិសោ ទុព្ភតោ សិយា

សិរី ច ភារិ ច កាឡកណ្ណី ច ឯ សមេត្វំ ភុជាមនត្តំ។

សិរីកាឡកណ្ណិជាតកំ ទុតិយំ ។

រុហកវគ្គ

រុហកជាតក

(២៣១) (ព្រះពោធិសត្វ ត្រាស់ថា) ម្នាលរុហកព្រាហ្មណ៍ដ៏ចំរើន ខ្ញុំបន្ទោះឆ្កួមម្ល៉ឹងហើយ គេតឲ្យដាច់ហើយ អ្នកចូរតភ្ជាប់ជាមួយនឹងនាងបូពណីវិញចុះ កុំលុះក្នុងអំណាចនៃសេចក្តីក្រោធឡើយ ។

(២៣២) (រុហកបុរោហិត ក្រាបទូលថា) កាលបើសំបកក្រចៅដែល(ទន់) មាន ទាំងជនអ្នកធ្វើក៏មាន ទូលព្រះបង្គំនឹងធ្វើនូវខ្ញុំបន្ទោះឆ្កួដដែរ មិនគួរឡើយនឹងតភ្ជាប់ជាមួយនឹងនាងបូពណីទេ ។

ចប់ រុហកជាតក ទី ១ ។

សិរីកាឡកណ្ណិជាតក

(២៣៣) (ព្រះជាតិរទេហកជ ត្រាស់ថា) ម្នាលមហោសធ ស្ត្រីដែលមានរូបល្អ តែស្ត្រីនោះមានសីល បុរសមិនគប្បីប្រាថ្នាស្ត្រីនោះអ្នកដើម្បីប្តូរទេ ។

(២៣៤) (មហោសធ ក្រាបទូលថា) បពិត្រមហាកជ ទូលព្រះបង្គំដើម្បីបុរសដែលថោកទាប (មិនត្រូវការនឹងស្ត្រីនោះទេ) (ព្រោះ) សិរីនឹងកាឡកណ្ណី រមែងមិនចូលប្រសព្វគាត្មឹងកាលណាម្ល៉ឹងឡើយ ។

ចប់ សិរីកាឡកណ្ណិជាតក ទី ២ ។

បុប្ផបទុមជាតកំ

(๒๓๕) អយមេវ សា អហមប្បិ សោ អនញ្ញោ
អយមេវ សោ ហត្ថិឆាបោ អនញ្ញោ
យមាហ តោមារិសតិ តោ មមន្តិ
វជ្ជន្តិយោ ឆត្តំ ឥត្ថីសុ សច្ចំ ។

(๒๓๖) ឥមញ្ច ជម្មិំ មុសលេន ហន្ត្វា
លុទ្ទំ ចរំ ឆារុបសេវី
ឥមិស្សា ច នំ ចាបមតំ្ពតាយ
ជីវន្តិយោ ឆិន្ទថ កណ្ណនាសន្តិ ។

បុប្ផបទុមជាតកំ តតិយំ ។

ปุณฺณปทุมชาตก

(๒๓๕) (พระราชาตรัสถามพระโพธิสัตว์ ว่า) ดูก่อนพราหมณ์ ผู้เจริญ ก็นางกุมารีนี้ใด ผู้ประเสริฐกว่าสตรีทั้งปวง ในชมพูทวีปนี้ นางกุมารีนี้ใด ผู้ประเสริฐกว่าสตรีทั้งปวง ในชมพูทวีปนี้ นางกุมารีนี้ใด ผู้ประเสริฐกว่าสตรีทั้งปวง ในชมพูทวีปนี้ นางกุมารีนั้น มิใช่เป็นผู้ประเสริฐกว่าสตรีทั้งปวง ในชมพูทวีปนี้ดอกหรือ ก็

มณิเจารชาตกํ

(๒๓๗) น สนฺติ เอกา ปาสนฺติ ทฺวิ
น หิ ทฺวิ สนฺติ ๕ เลาเกจาลา
สหสา กเรฏฺฐาน มสญฺญตานิ
น หิ ทฺวิ สนฺติ ปฏิเสธิตาเร ฯ

(๒๓๘) อกาเล วสฺสติ เทวฺโส กาเล เทวฺโส น วสฺสติ
สกฺกา จ ชีวิตุ ภาชา น ตุ เสา ตาวตา มหาเสนา ฯ

มณิเจารชาตกํ จตุตฺถํ ฯ

ปทฺมปุปฺผชาตกํ

(๒๓๙) ปทฺมปุปฺผ มตฺตาเร ภทฺเร ชาตา เชาตฺถวณี สิงฺค
ตาทิ สิงฺคาโล อาชาชาสิ ชาติ สีเหน รกฺขิตาทิ ฯ

មណិចោរជាតក

(៦៣៧) (នាងសុជាតា ពោលថា) ពួកទេវតា (ជាអ្នករមិលមើលពួកជនអ្នកមានសីលក្នុងលោកនេះ) មិនមាន រមែងប្រាសខ្ចាត់ខ្ចាយដោយពិត (ពួកសមណព្រាហ្មណ៍) ដែលគេសន្មតថាជាលោក-ជ្ញាលក្នុងលោកនេះ ក៏មិនមានដោយពិត ទាំងពួកជនអ្នកហាមឃាត់ នូវជនទាំងឡាយអ្នកមិនសង្រួម ធ្វើតែអំពើដ៏សហ័ស (អាក្រក់) ក៏មិនមានដោយពិត ។

(៦៣៨) (ព្រះឥន្ទ្រ ត្រាស់ថា) ក្នុងកាលនៃស្តេចមិនប្រកបដោយធម៌នោះ ភ្លៀងរមែងបង្អុរចុះកាលមិនគួរ មិនបង្អុរចុះកាលដែលគួរ ឯស្តេចមិនប្រកបដោយធម៌នោះ រមែងប្រតាកហានសួគ៌ ត្រូវគេសម្លាប់ចោលដោយហេតុត្រឹមប៉ុណ្ណោះ ដោយពិត ។

ចប់ មណិចោរជាតក ទី ៤ ។

បញ្ចវុធជាតក

(៦៣៩) (ព្រះបាទព្រហ្មទត្ត ត្រាស់ថា) ស្រះបោក្ខរណី ដ៏ត្រជាក់ កើតហើយតែព្រៃដើងកំភូ ជាទីរីករាយ ចប់កាលដំបងថា ស្រះបោក្ខ-រណីនោះ សីហៈរក្សាហើយ ក៏នៅតែផឹក (ទឹកក្នុងស្រះនោះ) ។

(๒๔๐) ปิวนฺเตฬ เตฬ มหาราช สาปธานิ มหาธนี

น เตน อนธี โหติ ยมสฺสุยนิ เตฬ ปิยาติ ฯ

ปญฺจมภิสชฺชวคฺโค ปญฺจโม ฯ

วิสาขกิตฺติ

(๒๔๑) เยน กามนิปาตินิ ขิปนิ นร ตุทนฺตน เตสิตา

ฆฺสนิ เต กมิสฺสนฺติ รกฺขสีหิว กณฺหิกา ฯ

(๒๔๒) เยน กามนิปาตินิ ขิปนิ นร ตุทนฺตน เตสิตา

สาตฺถิ จารี กมิสฺสนฺติ วิสาเขว กณฺหิกาติ ฯ

วิสาขกิตฺติ ทุติโย ฯ

(២៤០) (អមាត្យពោធិសត្វ ពោលថា) បពិត្រមហារាជ (មិនត្រឹមតែបបកប៉ុណ្ណោះទេ) ពួកសត្វដែលមានដើម រមែងនាំគ្នាចុះផឹកទឹកស្ទឹងធំដែរ (តែស្ទឹងធំនោះ) នឹងក្លាយទៅជាមិនមែនស្ទឹងដោយហេតុនោះក៏ទេ បើ (ស្ត្រីនោះ) ជាទីស្រឡាញ់របស់ព្រះអង្គហើយ សូមព្រះអង្គអត់ទោសចុះ ។

ចប់ ពាវេរុជាតក ទី ៥ ។

វិលោហកជាតក

(២៤១) (ព្រះសាស្តា ត្រាស់ថា) ពួកនរជនណា មិនធ្វើតាមឧបទេសដែលព្រះពុទ្ធសំដែងហើយ ពួកនរជននោះ នឹងដល់នូវសេចក្តីវិនាស ដូចពួកឈ្មួញដែលអាក្សទឹកទាំងផ្លាយ (លួងលោមហើយ) ។

(២៤២) ម្យ៉ាងទៀត ពួកនរជនណា ធ្វើតាមឧបទេសដែលព្រះពុទ្ធសំដែងហើយ ពួកនរជននោះ នឹងដល់នូវត្រើយគឺព្រះនិព្វានដោយសួស្តី ដូចពួកឈ្មួញ (ធ្វើតាមពាក្យ) ដែលស្តេចវិលោហក (ពោលហើយ) ។

ចប់ វិលោហជាតក ទី ៦ ។

មិត្តាមិត្តជាតកំ

(២៤៣) ន នំ ឧម្ហាយតេ និស្សា ន ច នំ បដិនន្ទតិ

ចក្ខូនិ ចស្ស ន ឧជាតិ បដិលោមញ្ច វត្តតិ ។

(២៤៤) ឯតេ ភវន្តិ អាការា អមិត្តស្មិំ បតិដ្ឋិតា

យេហិ អមិត្តំ ជានេយ្យ និស្សា សុត្វា ច បណ្ឌិតោតិ ។

មិត្តាមិត្តជាតកំ សត្តមំ ។

វាឍជាតកំ

(២៤៥) បភាសា អាកតោ តាត ឥធានិ ន ចិរាកតោ

កច្ចិ នុ តាត តេ មាតា ន អញ្ញមុបសេវតិ ។

(២៤៦) ន ខោ មេ នំ សុកលាំ តំវំ សច្ចូបសញ្ហិតំ

សយេថ ខោដ្ឋជានោវ មុម្ហរេ(១) ឧបកូសិតោតិ ។

វាឍជាតកំ អដ្ឋមំ ។

---

១ ម. មំបុរេ ។

មិត្តាមិត្តជាតក

(๒๔๓) (ព្រះពោធិសត្វ ពោលថា) បុគ្គលឃើញបុគ្គលនោះហើយ មិនញញឹមផង មិនរីករាយតបនឹងបុគ្គលនោះផង មិនឲ្យត្រេកបំពោះបុគ្គលនោះ គឺមិនសំឡឹងចំត្រេកនឹងត្រេកផង ប្រព្រឹត្តខ្ពាំងសត្រូវ (ចំពោះបុគ្គលនោះផង) ។

(๒๔๔) បុគ្គលជាបណ្ឌិត ឃើញហើយ ឮហើយ គប្បីស្គាល់នូវបុគ្គលមិនមែនជាមិត្ត ដោយអាការៈទាំងឡាយណា អាការៈទាំងឡាយ+នុ៎ះ រមែងមានតាំងនៅក្នុងបុគ្គលមិនមែនជាមិត្ត ។

ចប់ មិត្តាមិត្តជាតក ទី ๗ ។

វាឯជាតក

(๒๔๕) (ព្រាហ្មណ៍ ពោលថា) ម្នាលអ្នក អញមកអំពីទីព្រាត់ប្រាសហើយ ទើបនឹងមកដល់ក្នុងកាលអម្បាញ់មិញនេះ ម្នាលអ្នក ប៉ុះមាតារបស់អ្នក មិនចូលទៅសេពនឹងបុរសដទៃខ្លះទេឬ ។

(๒๔๖) (សេកឈ្មោះរាជៈ ពោលថា) បុគ្គលកាលពោលវាចា ដែលប្រកបដោយសច្ចៈនេះ តែមិនល្អ គប្បីដេកដូចជាសេកឈ្មោះចោដ្ឋបាទ ត្រង់ទាំងព្រាហ្មណ៍ដុត ក្នុងដើងក្រានដូច្នោះ ។

ចប់ វាឯជាតក ទី ๘ ។

គហបតិជាតកំ

(២៤៧) ទុកយំ មេ ន ទមតំ ទុកយំ មេ ន រុច្ចតិ
យា ចាយំ តោដ្ឋមោតំណ្ណោ ន ឧស្សុំ ឥតិ ភាសតិ ។
(២៤៨) តំ តំ តាមបតំ ព្រូមិ កាមរេ អប្បស្មឹ ជីវិតេ
ទ្វេ មាសេ សន្ថរំ តត្ថា មំសំ ឧរក្តរំ តិំសំ
អប្បត្តកាលេ ចោធេសិ តម្បិ មយ្ហំ ន រុច្ចតីតិ ។

គហបតិជាតកំ តតិយំ ។

សាធុសីលជាតកំ

(២៤៩) សរីរធម្បំ វុឌ្ឍម្បំ សោ ជនំ សាធុសីលវំ
ព្រាហ្មណាន្តេវ បុច្ឆាម តំ ន្វ តេសំ រដាម្ហសេ ។

คหปติชาตก

(๒๔๗) (คหปតីពោធិសត្ត ពោលថា) ហេតុទាំងពីរយ៉ាងមិនគួរដល់យើង ហេតុទាំងពីរយ៉ាង យើងមិនពេញចិត្តទេ ស្រីនេះប៉ុនាន់ដង្រៃហើយនិយាយថា ខ្ញុំមិនសងដូច្នេះ ។

(๒๔๘) ម្នាលម្ចាស់ស្រុក ព្រោះហេតុនោះ បានជាយើងនិយាយនឹងអ្នក កាលបើដំរីតែ លំបាក តិច (ប្រព្រឹត្តទៅយ៉ាងនេះ កាលយើងកាន់យក) នូវសាច់អ្នក (បានឲ្យ) នូវគោចាស់ស្គមហើយឆ្អើនូវការកំណត់ពីរខែ ឥឡូវនេះ មកខឹនខារកង៉កាលដែលមិនដាន់ដល់កំណត់ ក៏អំពើនោះ យើងមិនពេញចិត្តឡើយ ។

ចប់គហបតិជាតក ที่ ๙ ។

សាធុសីលជាតក

(๒๔๙) (ព្រាហ្មណ៍ សួរថា) ភាពនៃបុគ្គលមានសរីរៈល្អ ភាពនៃបុគ្គលចាស់ ភាពនៃបុគ្គលមានជាតិល្អ ភាពនៃបុគ្គលមានសីលល្អ យើងសូមសួរអ្នកជាព្រាហ្មណ៍ថា បណ្តាបុគ្គលទាំង ๔ នាក់នោះ តើយើងគ្រាន់នូវបុគ្គលណា ។

[๒๕๐] អត្ថោ អត្ថិ សរីរស្មិំ ปุพฺพปฺปสฺส ธเมา สเร
អត្ថោ អត្ថិ សុជាតស្មិំ สีลំ អสฺสาสเก ปุถุ ตีตเ ๆ

สาธุสีลชาตกំ ទសមំ ។

រុហកវគ្គោ បញ្ចមោ ។

ตัสฺสุทฺทานំ

អបิรุหาสา រูបวตี មุสเลา
បวสนฺโต สมญฺญ เทวธมฺมตี
អฏ มุตฺตมกาณิฏ ขุมฺมยเสา
จิรអาสต เกาฏ สรี ทส ๆ

---

(៦៩០) (រាចារ្យពោធិសត្វ ពោលថា) សេចក្តីចំរើនរមែងមានក្នុងបុគ្គលមានសរីរៈល្អ យើងសូមឆ្លើយសួរចំពោះបុគ្គលចាស់ សេចក្តីចំរើន រមែងមានកើតបុគ្គលដែលមានជាតិល្អ តែសីលរមែងពេញចិត្តដល់យើងតាំងពីឆ្នាយ ។

ចប់ សាធុសីលជាតក ទី ១០ ។

ចប់ វុហគវគ្គ ទី ៥ ។

ឧទ្ទាននៃវុហគវគ្គនោះគឺ

និយាយអំពីវុហគព្រាហ្មណ៍ ១ ស្រីមានរូបល្អ ១ បុរសដែលគេប្រហារដោយអន្ត្រែ ១ ទេវតាព្រៃត្រាស ១ ស្រះបោក្ខរណី ១ ជាគំរប់ ៥ តពីនោះមក ពួកឈ្មួញរួចពីអាកន្ទទឹក ១ ញញ្ញឹម ១ ការមកអស់កាលដ៏យូរ ១ ជង្រុក ១ សរីរៈ ១ ត្រូវជា ១០ ជាតក ។

ពន្ធនាគារជាតកំ

(២៨១) ឯតំ ឧទ្ធំ ពន្ធនមាហុ ធីរា
យថាយសំ ភារុជបព្ភរាជ្ញា
សារត្តរត្តា មណិកុណ្ឌលេសុ
បុត្តេសុ ទារេសុ ច យា អបេក្ខា ។
(២៨២) ឯតំ ឧទ្ធំ ពន្ធនមាហុ ធីរា
ឱហារិនំ សិថិលទុប្បមុញ្ចំ
ឯតម្បិ ឆេត្វាន វជន្តិ ធីរា
អនបេក្ខិនោ កាមសុខំ បហាយ ។

ពន្ធនាគារជាតកំ បឋមំ ។

កេទ្បិសីលជាតកំ

(២៨៣)មាំសាសោ្ហ មយ្ហញ្ច មាតុយោ បសធា មិតា
សព្ពេ សីហាសនំ ភាយន្តិ ឆត្តំ ភាយតិ មុទ្ធនិ ។

ឆត្តំទទ្បរិគ្គហ
ជាតក

ពន្ធនាគារជាតក

(៤៩១) (គាបសគោធិសត្វ ពោលថា) ចំណងណា កើតអំពីដែកក្តី កើតអំពីឈើក្តី កើតអំពីស្មៅដំណែកទន្លាយក្តី ចំណងទោះអ្នកប្រាជ្ញទាំងឡាយមិនហៅថាចំណងមាំឡើយ ជនទាំងឡាយមានសេចក្តីត្រេកអរដ៏ក្រៃលែង ក្នុងកែវមណី នឹងកុណ្ឌលទាំងឡាយផង សេចក្តីអាឡោះអាល័យ ក្នុងកូននឹងប្រពន្ធទាំងឡាយផង ។

(៤៩២) អ្នកប្រាជ្ញទាំងឡាយ ពោលថា ចំណងនុ៎ះមាំ អាចឲាញសត្វទំលាក់ចុះក្នុងអបាយ ជាចំណងដ៏ធូរ តែបុគ្គលស្រាយបានដោយក្រ ចំណែកខាងអ្នកប្រាជ្ញទាំងឡាយ បានកាត់ទូរចំណងគឺកិលេសនេះ ហើយមិនមានសេចក្តីអាឡោះអាល័យ បានលះបង់នូវសេចក្តីសុខក្នុងកាម ចៀសចេញទៅ ។

ចប់ពន្ធនាគារជាតក ទី ១ ។

កេទ្បិសីលជាតក

(៤៩៣) (ព្រះសាស្តា ត្រាស់ថា) ហង្សទាំងឡាយក្តី ក្រៀលទាំងឡាយក្តី កោករទាំងឡាយក្តី ដំរីទាំងឡាយក្តី ពួកម្រឹគពិសេសក្តី សត្វទាំងអស់រមែងខ្លាចសត្វសីហៈ (ព្រោះ) ការប្រៀបផ្ទឹមកំឡាយមិនមានឡើយ ។

(២៥៤) ឣវមេវ មនុស្សេសុ ឧបាភេ ចេបិ បញ្ញវា

សោ ហិ តត្ថ មហា ហោតិ នេវ ពាលោ សរីរវាតិ ។

ភេរិសីលជាតកំ ទុតិយំ ។

២ទ្ធបរិត្តជាតកំ

(២៥៥) វិរូឡ្ហេហិ មេ មេត្តំ មេត្តំ ឣភយថេ ហិ មេ

ឆព្យាបុត្តេហិ មេ មេត្តំ មេត្តំ កណ្ហាគោតមកេហិ ច

ឣចាឧកេហិ មេ មេត្តំ មេត្តំ ឧទាឧកេហិ មេ

ចតុប្បទេហិ មេ មេត្តំ មេត្តំ ពហុប្បទេហិ មេ

(៦៥៤) បណ្ណាមមនុស្សគាំងឆ្ងាយ (មនុស្សណា) បើទុកជាខ្លួននៅក្មេង តែមានប្រាជ្ញាពន់ពេក មនុស្សនោះ ទើបឈ្មោះថា ធំក្នុងពួកមនុស្សនោះ មនុស្សល្ងង់ខ្លៅ សូម្បីមានសរីរៈ (ជាត់ធំ) ក៏មិនឈ្មោះថាធំដែរ ។

ចប់ ភេរិសីលជាតក ទី ២ ។

ខុទ្ទរែត្តជាតក

(៦៥៥) (គាបសរពោធិសត្វ ពោលថា) ការៈជាមិត្តរបស់អាត្មាអញ (ចូរមានជាមួយ) នឹងត្រកូលស្តេចនាគឈ្មោះវិរូបក្ខៈគាំងឆ្ងាយផង ការៈជាមិត្តរបស់អាត្មាអញ (ចូរមានជាមួយ) នឹងត្រកូលស្តេចនាគឈ្មោះឯរាបថៈគាំងឆ្ងាយផង ការៈជាមិត្តរបស់អាត្មាអញ (ចូរមានជាមួយ) នឹងត្រកូលស្តេចនាគឈ្មោះឆព្យាបុត្តៈគាំងឆ្ងាយផង ការៈជាមិត្តរបស់អាត្មាអញ (ចូរមានជាមួយ) នឹងត្រកូលស្តេចនាគឈ្មោះកណ្ហាគោតមកៈគាំងឆ្ងាយផង ការៈជាមិត្តរបស់អាត្មាអញ (ចូរមានជាមួយ) នឹងសត្វឥតដើមគាំងឆ្ងាយផង ការៈជាមិត្តរបស់អាត្មាអញ (ចូរមានជាមួយ) នឹងសត្វដើមពីរគាំងឆ្ងាយផង ការៈជាមិត្តរបស់អាត្មាអញ (ចូរមានជាមួយ) នឹងសត្វដើម ៤ គាំងឆ្ងាយផង ការៈជាមិត្តរបស់អាត្មាអញ (ចូរមានជាមួយ) នឹងសត្វដើមច្រើនគាំងឆ្ងាយផង

ទុកធម៌បាវេ ឆក្ខេ តតិយវគ្គោ

មា មំ អថាឧសោ ហឹសំ មា មំ ហឹសំ ឯថាឧសោ

មា មំ ឯតុប្បនោ ហឹសំ មា មំ ហឹសំ ពហុប្បនោ

សព្ពេ សត្តា សព្ពេ ចាណា សព្ពេ ភូតា ច កេវលា

សព្ពេ ភទ្រានិ បស្សន្តុ មា កិញ្ចិ បាបមាគមា ។

(៤៥៦) អប្បមាណោ ពុទ្ធោ អប្បមាណោ ធម្មោ

អប្បមាណោ សង្ឃោ បមាណវន្តានិ សិរីសបានិ អហិ

វិច្ឆិកានិ សតបទី ឧណ្ណនាភី សរព្ភូ មូសិកា តតា មេ

រក្ខា តតា មេ បរិត្តា បដិក្កមន្តុ ភូតានិ សោហំ

នមោ តតវតោ នមោ សត្តន្នំ សម្មាសម្ពុទ្ធានន្តិ ។

ទុតិយបរិត្តដីកំ តតិយំ ។

ទុកនិបាត នន្ទវគ្គ ទី ៦

សត្វឥតដើងកុំបៀតបៀនអាត្មាអញឡើយ សត្វដើងពីរកុំបៀតបៀនអាត្មាអញឡើយ សត្វដើង ៤ កុំបៀតបៀនអាត្មាអញឡើយ សត្វដើងច្រើនកុំបៀតបៀនអាត្មាអញឡើយ សព្វសត្វទាំងឡាយផង សព្វប្រាណទាំងឡាយផង សព្វភូតទាំងឡាយផង ទាំងអស់គ្នា សូមសព្វសត្វ(ទាំងនោះ)ឃើញនូវសេចក្តីចំរើនទាំងឡាយ សេចក្តីលាមកអាក្រក់តិចតួច កុំមកជល់ឡើយ គឺថាកុំកើតមានជល់សត្វទាំងនោះឡើយ ។

(២៥៦) ព្រះពុទ្ធមានគុណប្រមាណមិនបាន ព្រះធម៌មានគុណប្រមាណមិនបាន ព្រះសង្ឃមានគុណប្រមាណមិនបាន សត្វលូន ឬ សត្វពាទាំងឡាយ គឺពស់ ខ្លួយ ក្អែប ពីងពាង តុកកែទំងកណ្តុរ សុទ្ធតែមានប្រមាណ (មិនច្រើនដូចគុណព្រះរតនត្រ័យ) កិរិយារក្សា អាត្មាអញបានធ្វើហើយ កិរិយាការពារអាត្មាអញបានធ្វើហើយ ពួកសត្វ (ណា) ទាំងឡាយ ចូរបៀសចេញទៅ អាត្មាអញ(ធ្វើ)នូវនមស្ការ ចំពោះព្រះមានព្រះភាគ នមស្ការចំពោះព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធទាំងឡាយ ៧ ព្រះអង្គ ។

ចប់ ខគូបរិត្តដាតក ទី ៣ ។

វីរកជាតកំ

(៦៥៧) អបិ វីរក មសេ្ឋសិ សកុណំ មញ្ញកាណកំ
មយ្ហេវ តីវសង្កាសំ បតិ មយ្ហំ សវិដ្ឋកំ ។

(៦៥៨) ឧទកមលចរស្ស បក្ខិនោ
ឯតិ្ថ អាមកមច្ឆកោ ជិនោ
តស្សាឧការំ សវិដ្ឋកោ
សេវលេហិ បលិកុណ្ឋិតោ មតោតិ ។

វីរកជាតកំ ចតុត្ថំ ។

គង្គេយ្យជាតកំ

(៦៥៩) សោកន្តិ មច្ឆា គង្គេយ្យា អថោ សោកន្តិ យោមុខា
ចតុប្បទាយំ បុរិសោ ឯក្រោធបរមណ្ហលោ
ឆ្លសកាយតតីភៅ ច សព្វេ វ អតិភេចតិ ។

(៦៦០) យំ បុច្ឆតោ ន តំ អក្ខា អញ្ញំ អក្ខាតិ បុច្ឆតោ
អត្តប្បសំសកោ ថោសោ ឆាយំ អស្មាកំ វុច្ចតីតិ ។

គង្គេយ្យជាតកំ បញ្ចមំ ។

វីរកជាតក

(២៥៧) (ប្រពន្ធរបស់ក្អែកគោក ស្ងួរថា) នែក្អែកទឹកឈ្មោះវីរក: អ្នកយើញសត្វស្វាប ដែលពោលពាក្យពីពេះ មានភ្នែតកដូចជាភ្នែតកនៃក្អែក ជាក្អែកគោកឈ្មោះសង្ខិក: ជាប្តីរបស់ខ្ញុំដែរឬ ?

(២៥៨) (ក្អែកទឹកពោធិសត្វ ពោលថា) ក្អែកសង្ខិក: កាលឆ្លើតាមសត្វស្វាប អ្នកត្រាប់ទៅក្នុងទឹកនឹងលើគោក ជាបរិភោគត្រីស្រស់ជានិច្ចនោះ ត្រូវសោកាយព័ន្ធព័ទ្ធស្លាប់ទៅហើយ ។

ចប់ វីរកជាតក ទី ៤ ។

គង្គេយ្យជាតក

(២៥៩) (អណ្តើក ពោលថា) ត្រីតាំងឡាយ នៅក្នុងទន្លេគង្គាក៏ល្អ ត្រីតាំងឡាយនៅក្នុងទន្លេយមុនាក៏ល្អ តែបុរសមានដើង ៤ នេះ(១) មានបរិមណ្ឌលដូចដើមជ្រៃផង មានកវែងដូចចន្ទោលនៃរថផង ស្អុះស្អើរឿងលើសអ្នកតាំងឡាយពាល់គ្នាទៅទៀត ។

(២៦០) (ត្រីតាំងឡាយ ពោលថា) យើងសួរហេតុណា មិនប្រាប់ហេតុនោះ យើងសួរហើយត្រូវប្រាប់ប្រាប់ហេតុដទៃវិញ សត្វសរសើរតែខ្លួនឯង នេះមិនគាប់ចិត្តយើងទេ ។

ចប់ គង្គេយ្យជាតក ទី ៥ ។

---

១ បុរសមានដើង ៤ នេះ សំដៅយកអណ្តើកនេះឯង ។ អដ្ឋកថា ។

กกฺกฏมิคชาตกํ

(๒๖๑) สพฺพทุมยมิ ชาสหิ ชิณฺณ ชนฺตหิ กกฺกฏ
อหิ ตชา กาสฺสปมิ ยชา เนหิตฺ ลุทฺทโก ฯ

(๒๖๒) กกฺกฏโก ชาสิ ภทฺรมุ กกฺกฏฺโก ชาสิ ปณฺ
สตปตฺโต ขุมกฺกมฺหา ทฺวเร ปุตฺต อชานยีตฺ ฯ

กกฺกฏมิคชาตกํ ฉฏฺฐํ ฯ

อสฺสกชาตกํ

(๒๖๓) อยมสฺสกภาเชน เนสา ทิฏฺโ มยา
อนุกามยกาเมน ปิเยน ปติณา สห ฯ

(๒๖๔) นเวน สุขทุกฺเขน เชาภณิ อปิชิยฺตฺ
ตสฺมา อสฺสกราชาว กาเมา ปิยตเร มทฺ ฯ

อสฺสกชาตกํ สตฺตมํ ฯ

กุรุงฺคมิคชาตก

(๒๖๑) (สัตว์ปฏิชาต กล่าวว่า) ดูก่อนสหายผู้เจริญ ขอท่านจงรีบไปโดยเร็วพลัน ข้าพเจ้าจักกั้นกระแสน้ำไว้ ท่านอย่าได้ให้ฝูงกวางมาได้ ฯ

(๒๖๒) (พระศาสดา ตรัสว่า) สหายผู้เจริญได้ลงสู่น้ำ สัตว์ปฏิชาตก็ลงสู่น้ำตาม ส่วนสัตว์ปฏิชาตได้นำกระแสน้ำไปข้างหนึ่ง ฝูงกวางได้ไปสู่ที่ข้างหนึ่ง ฯ

จบ กุรุงฺคมิคชาตก ที่ ๖ ฯ

อสฺสกชาตก

(๒๖๓) (สัตว์ตัวหนึ่ง กล่าวว่า ในกาลก่อน) ในชนบทนี้ ข้าพเจ้าได้ไปสู่ที่อยู่ของม้าอัสดร ได้ทราบว่าเป็นที่รักของข้าพเจ้า ข้าพเจ้าเรียกว่าเป็นที่รักของข้าพเจ้า ฯ

(๒๖๔) ความสุขเป็นของน้อย ความทุกข์ก็เป็นของน้อย เพราะเหตุนั้น สัตว์ตัวนั้นจึงได้ไปสู่ที่อยู่ของม้าอัสดรอีก ฯ

จบ อสฺสกชาตก ที่ ๗ ฯ

សុំសុមារជាតកំ

(២៦៥) អលមេតេហិ អម្ពេហិ ផលូហិ បនសេហិ ច
យានិ ចារំ សមុទ្ទស្ស វាំ មយ្ហំ ខុទ្ទកេ ។
(២៦៦) មហតីវត តេ ពោន្ទិ ឯ ច បញ្ញា តទូបិតា
សុំសុមារ វញ្ជោ មេសិ កច្ចនានិ យថាសុខំ ។

សុំសុមារជាតកំ អដ្ឋមំ ។

កក្កដជាតកំ(១)

(២៦៧) ឯជ្ជា មយា វនេ រុក្ខា អស្សត្ថា ឈាមកា តិណា
ឯតានិ ឃវំ សក្កានិ យថា ភុំ រុក្ខំ សក្កសិ ។
(២៦៨) បុរាណកតកេ អយំ ភេត្វា(២) បញ្ជរមាគតោ
តុសលោ កលយាសានំ អបក្កមតិ កាសតីតិ ។

កក្កដជាតកំ នវមំ ។

---

១ ម. កុក្កុដជាតកំ ។ ២ ម បុរាណកុក្កុដោ អយំ ភិត្វា ។

សុំសុមារជាតក

(៦៦៥) (ស្វាពោធិសត្វ ពោលថា) ផ្លែឈើទាំងឡាយណា (ដែលក្អែកយើញហើយ) នាគ្រើយសមុទ្រខាងនាយ ផ្លែឈើទាំងនោះគឺផ្លែស្វាយក្តី ផ្លែព្រីងក្តី ផ្លែខ្នុរក្តី មិនគួរដល់យើងឡើយ ដើម្បីលា (នេះឯង) ជាឈើដ៏ប្រសើរបស់យើង ។

(៦៦៦) សរីរៈរបស់អ្នក ធំមែន ប៉ុន្តែប្រាជ្ញាសមគួរនឹងសរីរៈនោះមិនមាននៃត្រើ ឯងត្រូវអញ្ជើញត្រឡប់ហើយ ឥឡូវចូរឯងទៅតាមស្រួលចុះ ។

ចប់ សុំសុមារជាតក ទី ៨ ។

កក្កដជាតក

(៦៦៧) (មាន់ព្រៃ ពោលថា) ដើមត្រចៀកប្រើស នឹងដើមស្រម៉ៃ-ពិភេទទាំងឡាយដុះកងព្រៃ យើងធ្លាប់យើញហើយ អ្នកអាចឈានដើរទៅកាន់ដើមឈើបានយ៉ាងណា ឯឈើទាំងនោះបិនអាចឈានដើរទៅបានយ៉ាងនោះទេ ។

(៦៦៨) (ព្រាន ពោលថា) មាន់ព្រៃចាស់នេះ ទំលាយន្ទូរច្រូងបេញ្ចមកហើយ ជាសត្វឈ្លាសក្នុងអន្ទាក់ ដែលឆ្លើយដោយពេមកន្ទុយក៏បានបេញ្ចទៅផង និយាយផង ។

ចប់ កក្កដជាតក ទី ៩ ។

កន្ធគ្គលកជាតកំ

(២៦៩)អន្ធោ តោ ជាមយំ រុក្ខោ សិង្គបត្តោ សតណ្ឌតោ
យត្ថ ឯតាទិសា វេន ខុត្តមដ្ឋំ វិសាដិតំ(១) ។

(២៧០) អថារំ វតាយំ វិតុទំ វជាដ
កដ្ឋដ្ឋំរុក្ខេសុ អសារកេសុ
អថាសនា ១ធិរំ ជាតសារំ
យត្ថញ្ញិនា ករុន្ទោ ខុត្តមដ្ឋំ ។

កន្ធគ្គលកជាតកំ ទសមំ ។

ឆត្តំទម្មវគ្គោ ឆដ្ឋោ ។

តិវិត្តិទ្ធំ

ឧទ្ធាពន្ធន ហាំសរាជោ ច បុន
រាជូបក្ក សរិដ្ឋក មច្ចរាជោ
សក្កាវុដ្ឋំ សអស្សក អន្ធរាជោ
បុន ករុក្ខជាតោ ករុន្ទេន ឧស ។

---

១ ម. រិវិដ្ឋិតំ ។

ទុកនិបាត នន្ទវគ្គ ទី ៦

កន្ទុគលកជាតក

(៦៦៩) (សត្ថុសាសនៈឈ្មោះកន្ទុគលកៈ ពោលថា) ឃាលសាសនៈឈ្មោះ ខទិរនិយៈដ៏ចំរើន អំបែងក្បាលបែកហើយ ដោយការប្រហារតែម្តង ឰដ៏ដើមឈើណា ដើមឈើនេះ មានស្នឹកល្អិតប្រកបដោយបន្ទា តើជាឈើឈ្មោះអ្វី ។

(៦៧០) (ខទិរនិយបក្សី ពោលថា) ឧហ្ម សាសនៈនេះ កាលចោះនូវឈើក្នុងព្រៃទាំងឡាយ ឃានហើរទៅ ក្នុងពួកឈើមិនមានខ្លឹម ជាចំណែកនៃឈើសត្តបណ្ណ ក្នុងកាលជាខាងក្រោយមក សាសនៈ (នេះ) ឃានហើរមកទំលាយអំបែងក្បាល (របស់ខ្លួន) ទំនងដើមសន្ទែជាឈើ(១)មានខ្លឹមអំពីកំណើត ។

ចប់ កន្ទុគលកជាតក ទី ១០ ។

ចប់ នន្ទវគ្គ ទី ៦ ។

ឧទ្ទាននៃនន្ទវគ្គនោះគឺ

និយាយអំពីចំណង់មាំ ១ ហង្សប្រសើរ ១ ស្តេចនាគឈ្មោះវិរូបក្ខៈ ១ ក្អែកគោកឈ្មោះសរិដ្ឋកៈ ១ ត្រីដ៏ប្រសើរ ១ ប្រើស ១ ស្តេចឈ្មោះអស្សកៈ ១ ផ្លែស្វាយដ៏ប្រសើរ ១ មាន់ ១ សាសនៈ ១ ត្រូវជា ១០ ។

---

១ នំយកដោយប្រើន ពេជ្រហ៊ា ដើមគគី ។

ពីរណោតនុកវគ្គោ

សោមទត្តជាតកំ

[២៧១] អកាសិ យោកំ ឧរមប្បមត្តោ

សំវច្ឆរំ ពីរណាតុម្ភកស្មឹ

ព្យាកាសិ អញ្ញំ បរិសំ វិកយ្ហ

ន ឯយ្យមោ តាយតិ អប្បបញ្ញំ ។

[២៧២] ទូយំ យាចនកោ តាត សោមទត្ត ឯកច្ចតំ

អលាភំ ធនលាភំ វា ឃំ ធម្មោ បិ យាចនាតិ។

សោមទត្តជាតកំ បឋមំ ។

ទុបិដ្ឋភត្តជាតកំ

[២៧៣] អនោ ឧបរិមោ វណ្ណោ អនោ ហេដ្ឋិមោ ច

ព្រាហ្មណិ ឆវី ឃុដ្ឋាមិ កិំ យោដ្ឋោ តវ ទុព្ភរិ។

ពឹរពេតុមកវគ្គ

សោមទត្តជាតក

(៤៧១) (ពោធិសត្វ ពោលថា បពិត្រលោកអាពុក) លោកមិនមានសេចក្តីឆ្អែតប្រហែសជានិច្ច ឃ្លានឆ្អែសេចក្តីព្យាយាម ក្នុងព្រៃស្មសាន ដ៏ដេរដាសដោយគុម្ពនៃស្មៅអណ្តាស អស់ ១ ឆ្នាំ (កាលបើដូច្នេះ) លោកចូរទៅកាន់បរិសទ្យ ហើយឆ្លើយ (នូវហេតុនោះ) ឲ្យទៅជាហេតុដទៃវិញ សេចក្តីព្យាយាម រមែងមិនរក្សានូវបុគ្គលដែលឥតប្រាជ្ញាឡើយ ។

(៤៧២) (ព្រាហ្មណ៍ ពោលថា) ម្នាលសោមទត្តជាកូន ធម្មតាជនអកសូមគេ រមែងដល់នូវហេតុពីរយ៉ាង គឺមិនបាននូវទ្រព្យ ១ បាននូវទ្រព្យ ១ ព្រោះថា ការសូមគេ រមែងមានសភាពយ៉ាងនេះជាធម្មតា ។

ចប់ សោមទត្តជាតក ទី ១ ។

ទុប្បិដភត្តជាតក

(៤៧៣) (ព្រាហ្មណ៍ ពោលថា) អាការខាងលើដទៃ អាការខាងក្រោមដទៃ ម្នាលនាងព្រាហ្មណី អញសួរចំពោះនាងថា បាយខាងក្រោមគេដួបម្តេច បាយខាងលើគេដួបម្តេច ។

(២៧៤)អហំ ឧដោស្មិ ភទន្តេ តិក្ខត្តុំ ស្មិ ឥជាតតោ

អយំ មាំ តោដ្ឋមោតិណ្ណោ អយំ សោ យំ តវេសសីតិ ។

ទុប្ជីវភត្តជាតកំ ទុតិយំ ។

ភរុរាជជាតកំ(១)

(២៧៥) ឥសីឧបន្តំ ភត្វា ភរុភជាតំ មេ សុតំ

ទុច្ចិន្តោ សហ រដ្ឋេហិ សភជា វិភវំ តតោ ។

(២៧៦)តស្មា មា ធម្មាតមធំ ធម្មសំសន្តិ បណ្ឌិតា

អធុដ្ឋចិត្តោ ភាសេយ្យ តិវំ សច្ចូបសញ្ហិតន្តិ ។

ភរុភជាតកំ តតិយំ ។

---

១ ម. ភរុជាតកំ ។

(៦៧៤) (កូនអ្កវបាំរោធិសត្វ ពោលថា) ម្នាលអ្កដ៏ចំរើន ខំអ្កវបាំ ជាអ្កសូម មកដល់កន្លែងនេះ ឯសហាយរបស់នាងព្រាហ្មណី នេះ ចុះទៅហើយកាន់ដង្រែក អ្កស្វែងរកនូវបុរសណា បុរសនោះ នេះឯង ។

ចប់ ខច្ចិដ្ឋិភត្តជាតក ទី ២ ។

ភរុភជាតក

(៦៧៥) (ព្រះសាស្តា ត្រាស់ថា) តថាគតបានពោលដូច្នេះថា ស្តេចនៅកន្លែងកុ ជានផ្តើនូវទោសដល់ពួកឥសី ស្តេចនោះ (ដល់នូវឆន្ទាគតិ) ក៏ដាច់សូន្យព្រមទាំងដែន ដល់នូវសេចក្តីវិនាស ។

(៦៧៦) ព្រោះហេតុនោះ អ្កកប្បាដូទាំងឡាយ តែងមិនសរសើរនូវការលុះក្នុងឆន្ទាគតិ (បុគ្គល) មានចិត្តគឺតិលេសមិនប្រទូស្តហើយ គប្បីពោលនូវពាក្យដែលប្រកបដោយសច្ចៈ ។

ចប់ ភរុភជាតក ទី ៣ ។

ปุณฺณนทีชาตกํ

(๒๗๗) ปุณฺณาย นทิยา จ เปยฺยมาหุ
ชาตสฺส ยาวา จ กุมารกาหุ
ทฺวาทส ตสฺส จ อายุกปฺปา
สเพฺพกตาโร หนฺตฺวา จ กุญฺชรพฺราหฺมณา ฯ

(๒๗๘) ยาโต มยา สรตี ภทฺทกา ภาย สมฺม ปโมจยาหิ
มาสา เกวฺหาย มยฺหกา จ อสฺสตฺถยาวา จ ปิยา ตยา ฯ

ปุณฺณนทีชาตกํ จตุตฺถํ ฯ

กปฺปชาตกํ

(๒๗๙) อาวิ วา ยทิ วา รหสฺมึ กาเย วาจาย ปาปกมฺมา(๑)
สุกฺกปกฺเขสฺวา กณฺหปกฺเขสฺวา ภายามิ ปาปกิริยาย ฯ

---

๑ ม. กาเย วาจาย ปาปกมฺมา ฯ

បុណ្ណកទ្វីជាតក

(๒๗๗) (ព្រះរាជាទ្រង់លិខិតក្នុងព្រះរាជសាសន៍ថា) ជនទាំងឡាយ
ពោលនូវស្ទឹង ដែលល្មមសត្វណាផឹកបាន ថាជាស្ទឹងពេញ
ហើយផង ជនទាំងឡាយពោលនូវសន្ទូង ដែលល្មមសត្វណា
ងូតបាន ថាជាសន្ទូងកើតហើយផង ជនទាំងឡាយហៅភេទូ
បុគ្គលដែលទៅហើយកាន់ទីឆ្ងាយដោយសត្វណាផង សត្វនោះ
យើងនាំមកហើយដើម្បីអ្នក ម្នាលព្រាហ្មណ៍ ចូរអ្នកបរិភោគ
(នូវសាច់ក្អែកនេះ) ចុះ ។

(๒๗๘) (ពោធិសត្វ ពោលថា) គាលណាស្តេចរកអញ សូម្បីតែ
សាច់ក្អែកក៏ផ្ញើមក (កាលស្តេចបាន) ហង្សក្តី ក្រៀលក្តី
ក្អែកក្តី (ហេតុអ្វីក៏មិនរកមក) ការមិនរកនេះឯង ជាសេចក្តី
លាមកបំផុត (ក្នុងលោក) ។

ចប់ បុណ្ណកទ្វីជាតក ទី ๔ ។

កប្បជាតក

(๒๗๙) (អាមាត្យពោធិសត្វ ពោលថា) អណ្តើក កាលបើឈើខ្ទន់ពាំ
ស៊ីបំហើយ ហានិយាយសម្លាប់នូវខ្ទន់ឯង ឈ្មោះថាសម្លាប់
ដោយវាចារបស់ខ្ទន់ ។

(២៨០) ឯតម្បិ ធិស្វា ឆរីរសេដ្ឋ

ភិក្ខំ បមុញ្ចេ កុសលំ ឆាតវេលំ

បស្សសិ ឥមុកាណេន កច្ចបំ ព្យសនំ គតន្តិ ។

កច្ចបជាតកំ បញ្ចមំ ។

មច្ឆជាតកំ

(២៨១) ន មាយមក្តិ តប្បតិ ន ស្វូលោ សាធុ តច្ឆតោ

យញ្ច មំ មញ្ញតេ មច្ឆី អញ្ញំ សោ រតិយា គតោ ។

(២៨២) សោ មំ ឧហាតិ រាគក្តិ ចិត្តញ្ចមតវេតិ មំ

ជាលិនោ មុញ្ច ឥយិរ មំ ឧ ឆាមេ មញ្ញតេ ភ្យូចីតិ ។

មច្ឆជាតកំ ឆដ្ឋំ ។

(២៨០) បពិត្រព្រះអង្គមានព្យាយាមប្រសើរជាងជន (ឯបណ្ឌិតបុរស) យើញនូវហេតុនេះហើយ មិនគប្បីបញ្ចេញវាចាជាកុសល ឲ្យហួសវេលា ព្រះអង្គគង់នឹងឥតយើញអណ្តើក ដែលដល់នូវសេចក្តីវិនាសព្រោះតែនិយាយច្រើន ។

ចប់ កច្ឆបជាតក ទី ៥ ។

មច្ឆជាតក

(២៨១) (ត្រីឈ្មោល ពោលថា) ក្តៅធំនេះអញមិនក្តៅ ឈើស្រួចដែលគេបិតសំរួចល្អហើយក៏អញមិនឈឺ អញឈឺតែត្រង់មេត្រីសំគាល់អញ ថាទៅត្រេកអរនឹងមេត្រីដទៃនោះ ។

(២៨២) ក្តៅធំគឺពគៈនោះ រលាកនូវអញផង បិត្ត (ដ៏សម្បយុត្តដោយពគៈ) ក៏ញាំងអញឲ្យក្តៅផង បពិត្រព្រានសំណាញ់តាំងឡាយ សូមអ្នកតាំងឡាយលែងខ្ញុំទៅ (សត្វដែលបិតនៅ) ក្នុងកាមអ្នកតាំងឡាយកុំបៀតបៀនក្នុងហេតុនីមួយ ។

ចប់ មច្ឆជាតក ទី ៦ ។

សេគ្គុជាតកំ

(๒๘๓) សព្ពេ លោកោ អត្តមនោ អហោសិ
អកោវិទា តាម ធម្មស្ស សេក្ខេ
កោមារិកោ ជាម តវជ្ជ ធម្មោ
យំ តុំ គហិតា បវនេ បភេទសិ ។
(๒๘๔) យោ ខុទ្ទជុដ្ឋាយ ភវេយ្យ តាណំ
សោ មេ បិតា ខុត្តិវនេ ភភេតំ
សា ភស្ស ភគ្គាមិ វនស្ស មជ្ឈេ
យោ តាយិតា សោ សហសាភភេតីតិ ។

សេគ្គុជាតកំ សត្តមំ ។

ភូជវិណិជាតកំ

(๒๘๕) សហស្ស សាវេយ្យមិធ សុចិឆ្ដិតំ
បច្ចាឆ្ដិតំ បដិភុជស្ស ភុជំ
ជាលំ ចេ ខាចេយ្យុំ មូសិភា
ភស្ស ភុមារំ ភុលលា ចោ ហារេយ្យុំ ។

សេគ្គុជាតក

(๒๘๓) (បិតា ពោលថា) សត្វលោកទាំងអស់ ជាអ្នកមានចិត្តរីករាយ (ដោយការសេពកាម) នាងសេគ្គុ ជាស្រីមិនឈ្លាសក្នុងធម៌របស់អ្នកស្រុក នាងដែលយើងចាប់ហើយយំក្នុងព្រៃ ដោយធម្មតាណា ធម្មតានោះរបស់នាង ឈ្មោះថា នៅក្មេងទេតើ ។

(๒๘๔) (នាងសេគ្គុកុមារិកា ពោលថា) ជនណាគប្បីដាក់ពាំងរបស់ខ្លួន ដែលទុក្ខពាល់ត្រូវហើយ ជននោះជាបិតារបស់ខ្ញុំបានប្រទូស្តក្នុងព្រៃ ខ្ញុំនោះកន្ទក់កន្ទេញចំពោះអ្នកណា ក្នុងកណ្តាលព្រៃ បិតាណា ជាអ្នកការពារ បិតានោះឆ្កួនបំផុតជាងគេ ។

ចប់ សេគ្គុជាតក ទី ๗ ។

កុដិវាណិជជាតក

(๒๘๕) (វិនិច្ឆយាមាត្យពោធិសត្វ ពោលថា) កលបញ្ញត្តតបចំពោះបុគ្គលអ្នកមានកលបញ្ញត្ត អ្នកគិតល្អហើយ ការកោងតបចំពោះបុគ្គលអ្នកកោង អ្នកបានតទល់(ល្អ)ហើយ ថាបើកណ្តុរទាំងឡាយ គប្បីស៊ីនូវផាលមែន ហេតុអ្វីក៏សត្វខ្លែងទាំងឡាយនាំក្មេងទៅមិនបាន ។

(២៨៦) កុដសប្ប ហិ សន្តិ កុដកុដា

កវតិ(១)បភេ និកតិនោ និកតិយា

ឧទហិ បុត្តឧដ្ឋ ជាលមដ្ឋសប្ប ជាលំ

អា តេ បុត្តមហាសិ ជាលឧដ្ឋោតំ ។

ភូធិវាណិជជាតកំ អដ្ឋមំ ។

គរហិតជាតកំ

(២៨៧) ហិរញ្ញំ មេ សុវណ្ណំ មេ ឃសា រត្តិន្ទិវា តាថ

ទុម្មេធានំ មនុស្សានំ អរិយធម្មំ អបស្សតំ ។

(២៨៨) ទ្វេ ទ្វេ កហាបតយោ តេ ហោ ឃាតោ តត្ត អមស្សុតោ

លទ្ធត្តនោ វេឡិកតោ អតោ អដ្ឋិតកណ្ណោ តោ

តីតោ ឆឌេឧ ពហុជា សោ តំ វិតុទ្ទតេ ជនន្តិ ។

គរហិតជាតកំ នវមំ ។

---

១. មភវិត្តិ ថាបិ ។

(៤៨៦) ព្រោះថា បុគ្គលគោរពតបតាំងឡាយ រមែងមានចំពោះបុគ្គលអ្នកគោរព បុគ្គលអ្នកបោកប្រាស ដូចអំពីបុគ្គលអ្នកបោកប្រាស រមែងមាន (ដល់) បុគ្គលអ្នកបោកប្រាស ម្នាលបុរសអ្នកចាត់ភូន អ្នកចូរឲ្យទូវដាលដល់បុរសអ្នកចាត់ដាល កុំឲ្យអ្នកចាត់ដាលលួចភូនអ្នកទៅឡើយ ។

ចប់ ភូធរាណិជជាតក ទី ៨ ។

គរហិតជាតក

(៤៨៧) (ពានរពោធិសត្វ ពោលថា) ភរិយាដែលពោលថា ប្រាក់របស់អញ មាសរបស់អញ អស់យប់នឹងថ្ងៃនេះ ជារភរិយារបស់មនុស្សគំាងឡាយអ្នកឥតប្រាជ្ញា មិនឃើញអរិយធម៌ ។

(៤៨៨) ភូងផ្ទះមួយ មានម្ចាស់ផ្ទះពីរៗនាក់ បណ្តាម្ចាស់ផ្ទះពីរនាក់នោះ ម្ចាស់ផ្ទះម្នាក់[1]មិនមានពុកមាត់ មានដោះយារបុះ មានផងសក់ប្លងហើយ មានត្រចៀកចោះប្រដាប់ហើយ ដែលគេទិញដោយទ្រព្យដ៏ច្រើន ម្ចាស់ផ្ទះនោះ តែងពោលចាក់ដោតនូវជននោះ ។

ចប់ គរហិតជាតក ទី ៩ ។

---

១ សំដៅយកមនុស្សស្រី ។ អដ្ឋកថា ។

ធម្មទ្ធជជាតកំ

(២៨៩) សុខំ ជីវិតវុចាសិ រដ្ឋា វិវនមាគតោ
សោ ឯកាកោ (អរញ្ញេស្មឹ) វុត្ថម្ហិលេ តមេណោ វិយ
ឈាយសិ ។

(២៩០) សុខំ ជីវិតវុចាស្មិ រដ្ឋា វិវនមាគតោ
សោ ឯតាកោ (អរញ្ញេស្មឹ) វុត្ថម្ហិលេ តមេណោ វិយ ឈា-
យាមិ សតំ ឆប្ប អនុស្សរន្តិ ។

ធម្មទ្ធជជាតកំ ទសមំ ។

តំរណត្តប្បកវរគ្គោ សត្តមោ ។

តស្សុទ្ធានំ

អថ តំរណាត្តប្ប វរោ ច ឆដោ
អរុរាជវុត្តម បុណ្ណឆទី
ពហុការិ អត្ថិ ឃវនេ ម្ហសិតា
សហ លម្ពត្ថនោ តមេណេន ឆស ។

ធម្មទ្ធជជាតក

(๒๘๙) (សក្កទេវរាជ ពោលថា) អ្នកមានសតិតាំងនៅ ជាសុខ បេញ្ចាកដែន ហើយមកកាន់ព្រៃដ៏ស្ងាត់ អ្នកនោះតែម្នាក់ឯង អង្គុយសង្ឃប់សង្ឃឹងនៅ ដិតគល់ឈើ (ក្នុងព្រៃ) ដូចជាមនុស្សកំព្រា ។

(๒๙๐) (បុរោហិតពោធិសត្វ ពោលថា) ខ្ញុំមានសតិតាំងនៅ ជាសុខ បេញ្ចាកដែនហើយមកកាន់ព្រៃស្ងាត់ ខ្ញុំនោះតែម្នាក់ឯង ការពារធម៌របស់សប្បុរស អង្គុយសង្ឃប់សង្ឃឹង ដិតគល់ឈើ (ក្នុងព្រៃ) ដូចជាមនុស្សកំព្រា ។

ចប់ ធម្មទ្ធជជាតក ទី ๑๐ ។

ចប់ ពីរណតន្តវគ្គ ទី ๗ ។

ឧទ្ទាននៃពីរណតន្តវគ្គនោះគឺ

និយាយអំពីគ្រួសារណាសដ៏ប្រសើរ ๑ អ្នករបាំ ๑ ស្តេចកុរុ ដ៏ឧត្តមប្រសើរ ๑ ស្តេចពោធិសត្វដោយទឹក ๑ បុគ្គលនិយាយប្រើន ๑ ក្ងោក ๑ ព្រៃធំ ๑ សត្វកណ្តុរ ๑ មនុស្សដោះយារ ๑ មនុស្សកំព្រា ๑ ត្រូវជា ๑๐ ។

កាសាវរិគ្គោ

កាសាវជាតកំ

(២៩១) អនិក្កសាវោ កាសាវំ យោ វត្ថំ បរិទហិស្សតិ

អបេតោ ទមសច្ចេន ន សោ កាសាវមរហតិ ។

(២៩២) យោ ច វន្តកសាវស្ស សីលេសុ សុសមាហិតោ

ឧបេតោ ទមសច្ចេន សោ វេ កាសាវមរហតីតិ ។

កាសាវជាតកំ បឋមំ ។

បុល្លទ្ធិយជាតកំ

(២៩៣) ឥទំ តទាចរិយវតោ ចាកាសរិយោ យទាត្រវិ (១)

មា សុ ត្វំ អករិ ចាបិ យំ ត្វំ បច្ឆា តាតប្ផសេ ។

---

១ ម. បោរាណាចរិយោ ព្រវិ ។

កាសាវរគ្គ

កាសាវជាតក

(២៩១) (ដំរីពោធិសត្វ ពោលថា) បុគ្គលណា មានទឹកចិត្តគឺកិលេស មិនទាន់លះចេញហើយ ជាអ្នកប្រាសចាកទម: (ការទូន្មាននូវឥន្ទ្រិយ) នឹងសច្ច: នឹងស្មៀកដណ្តប់នូវសំពត់ ដែលជ្រលក់ដោយទឹកចិត្ត បុគ្គលនោះ មិនគួរនឹងស្មៀកដណ្តប់នូវសំពត់ជ្រលក់ ដោយទឹកចិត្តឡើយ ។

(២៩២) ចំណែកខាងបុគ្គលណា មានទឹកចិត្តគឺកិលេសខ្ជាក់ចោលហើយ មានចិត្តតាំងមាំល្អ កង់សីលតាំងឡាយ ជាអ្នកប្រកបដោយទម: នឹងសច្ច: បុគ្គលនោះឯង ទើបគួរនឹងស្មៀកដណ្តប់នូវសំពត់ជ្រលក់ ដោយទឹកចិត្តបាន ។

ចប់ កាសាវជាតក ទី ១ ។

បុប្ផរត្តជាតក

(២៩៣) (នាយព្រាន ពោលថា) បាពស្រីព្រាហ្មណ៍ បានពោលនូវពាក្យណាថា បាបកម្មណា ដែលធ្វើហើយញុំាងអ្នកឲ្យក្តៅក្រហាយ កង់កាលជាខាងក្រោយ អ្នកកុំធ្វើបាបកម្មនោះឡើយ នេះជាពាក្យ របស់អាចារ្យ ។

(๒๙๔) យានិ កានិចេតិ បុរិសោ តានិ អត្តនិ បស្សតិ
កល្យាណការី កល្យាណំ ចាបការី ច ចាបកំ
យានិសំ វបតេ ពីជំ តានិសំ ហារតេ ផលំ ។

ចុល្លនន្ទិយជាតកំ ទុតិយំ ។

បុដភត្តជាតកំ

(๒๙๕) ឆមេ ឆមន្តស្ស កដេ កដ្ឍំ
កិច្ចានុកុព្វស្ស ភរេយ្យ កិច្ចំ
ជានត្តភាមស្ស ភរេយ្យ អត្តំ
អសម្ភជន្តម្បិ ន សម្ភជេយ្យ ។
(๒๙๖) ចរេ ចដ្ឍិំ វនថំ ន ភាយិត
អបេតចិត្តេន ន សម្ភជេយ្យ
និដ្ឋោ ទុមំ ខីណផលំវ ញត្វា
អញ្ញំ សមេក្ខេយ្យ មហា មហិ លោភោតំ ។

បុដភត្តជាតកំ តតិយំ ។

(៦៩៨) បុរសធ្វើនូវអំពើគាំងឡាយណា រមែងឃើញនូវអំពើគាំងឡាយនោះ ចំពោះខ្លួន បុរសអកតធ្វើអំពើល្អ រមែងទទួលផលល្អ បំណែកខាងបុរសអកតធ្វើអំពើអាក្រក់ រមែងទទួលផលអាក្រក់ បុគ្គលសាបព្រោះនូវពូជដបែបណា រមែងបានផ្លែបែបនោះ ។

ចប់ ចុល្លនន្ទិយជាតក ទី ២ ។

បុដិភត្តជាតក

(៦៩៩) (អាមាត្យពោធិសត្វ ពោលថា) បុគ្គលគប្បីនូនលំនោនតបចំពោះបុគ្គលអកនូនលំនោនខ្លួន គប្បីគប់រកនូវបុគ្គលអកគប់រកខ្លួន គប្បីធ្វើកិច្ច តបចំពោះបុគ្គលអកធ្វើនូវកិច្ចដល់ខ្លួន កុំគប្បីធ្វើប្រយោជន៍ដល់បុគ្គលអកប្រាថា នូវសេចក្តីវិនាសដល់ខ្លួន មិនគប្បីគប់រកនូវបុគ្គលអកមិនគប់រកខ្លួន ។

(៧០០) បុគ្គលគប្បីលះនូវបុគ្គលអកលះបង់នូវខ្លួន មិនគប្បីធ្វើនូវឈើដែលតាំងនៅកងព្រៃគឺសេចក្តីប៉ុនប៉ងកងបុគ្គលនោះ មិនគប្បីសមាគមជាមួយនឹងបុគ្គលដែលមានចិត្តវិប្បលាស សត្វស្លាបដឹងនូវឈើដែលមានផ្លែអស់ហើយ រមែងសំឡឹងកនូវដើមឈើឯទៀតដែលមានផ្លែយ៉ាងណា (បុគ្គលគប្បីគប់រកបុគ្គលដទៃយ៉ាងនោះដែរ) ព្រោះថា លោកសន្និវាសនៅដំណូលាយណាស់ ។

ចប់ បុដិភត្តជាតក ទី ៣ ។

กุมฺมีลชาตกํ

(๒๙๗) ยเสฺสเต จตุโร ธมฺมา กุมฺภา ปรมกจฺจนา (๑)
สจฺจํ ธมฺโม ธิติ จาโค ติฏฺฐเ โส อตีวตฺตติ ฯ

(๒๙๘) ยสฺส เอเต น วิชฺชนฺติ กุมฺภา ปรมกจฺจนา
สจฺจํ ธมฺโม ธิติ จาโค ติฏฺฐเ โส ชาตีวตฺตติ ฯ

กุมฺมีลชาตกํ จตุตฺถํ ฯ

ขนฺติวณฺณนชาตกํ

(๒๙๙) อตฺถิ เมเต ปุริโส เอโว สพฺพกิเจฺจสุ ปฏิวาโต
ตสฺส เจเกนาปกาเรน ตตฺถงฺคกิตฺติ มญฺญิ
(๓๐๐) อมฺหากํ อตฺถิ (๒) ปุริโส ขนฺติโส นาม วิชฺชติ
ขุลฺลเกา อกฺโกสมฺหฺเก ขนฺติ อสฺสาเก วุจฺจติ ฯ

ขนฺติวณฺณนชาตกํ ปญฺจมํ ฯ

---

๑ ม. ปิสุณาโน ยถา ตเร ฯ ๒ ม. อมฺหากํ ปติ ฯ

ទុកនិបាត ភាសារត្ត ទី ៨

កុម្ភីលជាតក

(๒๙๗) (ក្រពើ បាននិយាយថា) បុគ្គលណាមានធម៌ ៤ យ៉ាង គឺ សច្ចៈ ១ សុចរិតធម៌ ១ សេចក្តីព្យាយាម ១ ចាគៈ ១ ជាគុណដ៏ចំរើនក្រៃលែង បុគ្គលនោះ រមែងកន្ទងនូវសត្រូវបាន ។

(๒๙๘) ចំណែកបុគ្គលណា មិនមានធម៌ ៤ យ៉ាងនេះ គឺសច្ចៈ ១ សុចរិតធម៌ ១ សេចក្តីព្យាយាម ១ ចាគៈ ១ ជាគុណដ៏ចំរើនក្រៃលែង បុគ្គលនោះ រមែងមិនកន្ទងនូវសត្រូវបានទេ ។

ចប់ កុម្ភីលជាតក ទី ๔ ។

ទុទ្ទិវណ្ណជាតក

(๒๙๙) (អាមាត្យ បានក្រាបទូលថា) បពិត្រព្រះសម្មតិទេព មានបុរសរបស់ទូលព្រះបង្គំមាក់ ជាអ្នកខ្វល់ខ្វាយក្នុងកិច្ចការទាំងពួង តែបុរសនោះមានកំហុសមួយ ព្រះអង្គទ្រង់សំគាល់ក្នុងកំហុសរបស់បុរសនោះថា គួរនឹងធ្វើដូចម្តេច ។

(๓๐๐) (ព្រះពោធិសត្វ មានព្រះបន្ទូលថា) បុរស(ជាអ្នកប្រទូស្ត) ក្នុងផ្ទះរបស់យើងមានដែរ ឯបុរសបែបនេះ (ឥឡូវនេះ) មានក្នុងទីនេះ តែបុរសអ្នកប្រកបដោយចំណែកនៃគុណ គេរកបានដោយកម្រ បានជាយើងចូលចិត្តអត់ធន់ ។

ចប់ ទុទ្ទិវណ្ណជាតក ទី ๕ ។

กោសិយជាតកំ

(๓๐๑) កាលេ ឯកម្ហ មាសាឍុ កាលេ សាឍុ ឯកម្ហ ោ

អកាលេ ន ហិ ឯកម្ហ ឯតកម្ប៊ ពហុជ្ជ ោ

ឯ កេញ្ចិ អត្ថំ ជានេតិ ឆដ្ឋំសេ ជានវ កោសិយិ ។

(๓๐๒) ឆ ីភេ វិឆិវិជាន ញ្ញ បរេសំ វិវរនុក្ក

សព្ញ ម៉ន្តេ វសី ភវ្ញ កោសិយោវ សុខី សិយាតិ ។

កោសិយជាតកំ ឆដ្ឋំ ។

កោសិយជាតក

[๓๐๑] (អាមាត្យពោធិសត្វ ពោលថា) ការចេញទៅក្នុងកាលគួរ ជាការប្រពៃ ការចេញទៅក្នុងកាលមិនគួរ មិនជាការប្រពៃទេ ព្រោះថា (ជនណាមួយ) ចេញទៅក្នុងកាលមិនគួរ រមែងមិនញុំាងប្រយោជន៍តិចតួចឲ្យកើតបាន ជនជាសត្រូវដ៏ប្រើន នឹងចោមចាប់នូវបុរសតែម្នាក់ឯង (ដែលចេញទៅក្នុងកាលមិនគួរ ហើយឲ្យដល់នូវសេចក្តីវិនាសដ៏ធំ) ដូចសេនាកែក (ចោមចឹក) នូវសត្វមៀម (ដែលចេញទៅក្នុងកាលមិនគួរ) ។

[๓๐๒] អ្នកប្រាជ្ញដឹង នូវរបៀបនឹងការចាត់ចែង ដឹងនូវទោសរបស់ជនទាំងឡាយដទៃ បានឆ្លើនូវមិត្រទាំងអស់ឲ្យល្អុះ ក្នុងអំណាចរបស់ខ្លួន គប្បីបាននូវសេចក្តីសុខដូចសត្វមៀម (មានប្រាជ្ញាចឹកក្បាលកែកឲ្យដាច់ស្លាប់) បានសេចក្តីសុខដូច្នោះ ។

ចប់ កោសិយជាតក ទី ๖ ។

គូបិបាបណកជាតកំ

(๓๐๓) សូរោ សូរេន សង្គម្មវិក្កន្តេន បហាវិនា
ឯមហំ ឆាត ឆិន្នសប្បុ កិន្តុ តីតោ បលាយសិ
បសយ្ហ អដ្ឋមកដា មម តុយ្ហញ្ច វិក្កមំ ។
(๓๐๔) ន តំ ថាដា វធិ សព្ភិ ន ន ន្តេ ហិ ន សោណ្ឌិយា
ហិ
មិន្ទ្រេន តំ វធិ សព្ភិ បូតិ ហញ្ញតុ បូតិដាតិ ។

គូបិបាណកជាតកំ សត្តមំ ។

កាមនីតជាតកំ

(๓๐๕) តយោ តិរី អន្តរំ កាមយាមិ
បញ្ចាលោ កុរុយោ កេកកោ ច
តតុត្តរី ព្រាហ្មណ កាមយាមិ
តំ កច្ច មំ ព្រាហ្ម កាមនីតំ ។

គូបិបាណកជាតក

(๓๐๓) (សត្វកំពោង ពោលថា) អ្នកជាសត្វក្រៀវក្អា មកចួបប្រទះនឹងយើងជាអ្នកក្រៀវក្អា មានសេចក្តីប្រឹងប្រែង អាចប្រហារគ្នាបាន នែដំរី អ្នកចូរមក អ្នកចូរត្រឡប់មក អ្នកខ្លាចឬ បានជារត់ទៅ អ្នកស្រុកអង្គៈនឹងមគធៈតាំងឡាយ ចូរមើលសេចក្តីព្យាយាម របស់យើងនឹងអ្នក ។

(๓๐๔) (ដំរី ពោលថា) យើងនឹងមិនសម្លាប់អ្នក ដោយដើម មិនសម្លាប់ដោយកូក មិនសម្លាប់ ដោយប្រមោយទេ យើងនឹងសម្លាប់អ្នកដោយអាចម៌ សត្វស្អុយ ចូរវិនាសដោយរបស់ស្អុយ ។

ចប់ គូបិបាណកជាតក ទី ๗ ។

កាមនីតជាតក

(๓๐๕) (ព្រះបាទពាពណាសី ត្រាស់ថា) យើងប្រាថ្នាទូវដែន ជាចន្លោះនៃក្រុងតាំង ๓ គឺដែនបញ្ចាលៈ๑ កុរុ ๑ កេកកៈ ๑ ម្នាលព្រាហ្មណ៍ យើងត្រូវការពរជសម្បត្តិ ក្នុងក្រុងតាំង ๓ នោះ ក្រៃលែងជាងពរជសម្បត្តិ ក្នុងក្រុងពាណាសីនោះទៅទៀត ម្នាលព្រាហ្មណ៍ អ្នកចូរកក្អាទូវយើង ដែលកាមនាំទៅហើយ ។

(៣០៦) តណ្ហាហិ ឧដ្ឋសប្ប កកវេឆ្ដិ ហោតេ
អមនុស្សវិដ្ឋសប្ប កកវេឆ្ដិ បណ្ឌិតា
ឯ កាមនិតសប្ប កកវេតំ តោចំ
ទិក្ខាន្ដសុក្កសប្ប បាំ តា តំកិច្ចាតំ ។

ភមនីតជាតកំ អដ្ឋមំ ។

បលាយិជាតកំ

(៣០៧) កដក្កមេយេកំ ហាយក្កមាលវំកំ
វដ្ដមិជាតេកំ សកកំវសប្បកំ
ឆទុក្កហា វដ្ដនច្ឆប្បហារំកំ
បរិភវំតា តក្កសិលា សមន្ដតោ ។

(៣០៨) អកិជាវថា ចុប្បតថា ច
វិវិធវិធិតាវ ឆន្ដិកំ
វត្ដតដ្ឋ តុមុលោ យោសោ
យថា វិដ្ឋតា ដលជវស្ស កដ្ឋតោតំ ។

បលាយិជាតកំ នវមំ ។

(៣០៦) (សក្កទេវរាជពោធិសត្ត ត្រាស់ថា) ពេទ្យពួកខ្លះ រមែងធ្វើ(នូវការរក្សា) បំពោះបុគ្គលដែលឥស់ចឹកហើយ បណ្ឌិតទាំងឡាយ តែងធ្វើ (នូវការរក្សា) បំពោះបុគ្គលដែលខ្មោចចូលហើយ បុគ្គលនីមួយ (ក្រៅពីបណ្ឌិត) រមែងមិនធ្វើនូវការរក្សា បំពោះបុគ្គលដែលកាមនាំទៅហើយ ព្រោះថា ការរក្សាដូចម្តេច បំពោះបុគ្គលដែលមានធម៌សាត់ចុះហើយ ។

ចប់ កាមនីតជាតក ទី ៨ ។

បលាយិជាតក

(៣០៧) (ព្រះបាទព្រហ្មទត្ត ទ្រង់ត្រាស់ថា) ក្រុងតក្កសិលា យើងឡោមព័ទ្ធដុំវិញហើយ ដោយពពកគឺពលដំរី ស្រែកសំឡាងដ៏ប្រសើរ ដោយកម្រងផ្កាគឺពលសេះដ៏ប្រសើរ ដោយរលកទឹកគឺពលរថ ដោយក្តៀងខ្លាំងគឺសរ ដោយខ្មាន់ធ្នូជាអ្នកលបចាំប្រហារមាំ ។

(៣០៨) អ្នកទាំងឡាយ ចូរសុំទៅផង ចូរលោតផ្លោះទៅផង ចូរស្រែកដោយសម្រែងផ្សែង ។ (មួយអន្លើ) ដោយពលដំរីទាំងឡាយ សម្រែងគឹកកងដ៏ខ្លាំង (ប្រាកដស្មើដោយសម្រែងនៃរន្ទះ) ចូរប្រព្រឹត្តទៅកុងថ្ងៃនេះ ដូចជាផ្សែកបន្ទោរ ដែលចេញផុតចាកមេឃកាលគ្រាហឹមដូច្នោះ ។

ចប់ បលាយិជាតក ទី ៩ ។

ទុតិយបលាយិជាតកំ

(๓๐๙) ឆដ្ឋមម្ហិ មំ អន្តរាយំ

ទុប្បុរិសាហំ ឆន្ទាហិ សាគរម្ហិ

តិរិម្ហិ អនិលេន ទុប្បុរិសោហោ

ទុប្បុរិសោហោ អមាមដ្ឋ តានិសេន ។

(๓๑๐) អា ភាលិយំ វិប្បលបិ ឆហិសុប្ប តានិសំ

វិនយ្ហាសេ ន ហិ លភាសេ និសេឆកំ

អាសដ្ឋសំ ភជម្ហិ ឯភាចារិំ

យោ តំ បនា ឆឡម្ហិ ចោឌយិសុប្បតីតិ ។

ទុតិយបលាយិជាតកំ ទសមំ ។

ភាសាវិត្តោ អដ្ឋមោ ។

ខុទ្ទកនិកាយ ភាសារវគ្គ ទី ៨

ទុតិយបលាយិជាតក

(៣០៩) (ព្រះរាជាគន្ធារៈ ទ្រង់ត្រាស់ថា) ទង់សម្រាប់វេជ្ជប្រមាណមិនបាន ពលពាហនៈមានត្រើយមិនមានទីបំផុត (រាប់មិនបាន) ពួកសត្រូវគ្របសង្កត់បានដោយក្រ ដូចជាសមុទ្ទសាគរ ដែលហ្វូងក្អែក (គ្របសង្កត់បានដោយក្រ) (ពួកពលរបស់យើងនេះ) ពួកពលដទៃគ្របសង្កត់បានដោយក្រ ដូចជាកុំដែលឱ្យលំគ្របសង្កត់បានដោយក្រ ក្នុងថ្ងៃនេះ អាត្មាអញប្រកបដោយពលប្រាកដដូច្នោះ កម្រអ្នកណានឹងគ្របសង្កត់បាន ។

(៣១០) (ព្រះរាជាពារាណសីពោធិសត្វ ពោលថា) ព្រះអង្គកុំនិយាយនូវអំពើពាលឡើយ ព្រោះបុគ្គលប្រហែលដូចព្រះអង្គមិន (រាបយកពរាជសម្បត្តិបានទេ) ព្រះអង្គក្តៅអន្ទះអន្ទែង (ដោយក្តៅគឺរាគៈ ទោសៈ មោហៈ នឹងមានតែប៉ុណ្ណោះ) ដ្បិតថាព្រះអង្គ រមែងមិនបាននូវបុគ្គលប្រាកដស្មើដោយខ្លួន ដែលជាអ្នកកំចាត់បង់ទេ ជំរើណា នឹងគក់ប្រាកនូវព្រះអង្គ ដូចជាជាន់ល្អីនូវដើមបង្គោសដោយដើង ព្រះអង្គ ដូចជាដំរី (ចុះប្រេង) ចូលទៅរក ត្រាប់ទៅតែម្នាក់ឯងនោះ ។

ចប់ ទុតិយបលាយិជាតក ទី ១០ ។

ចប់ ភាសារវគ្គ ទី ៨ ។

ពិស្សន្តរជាតកំ

វេវច វាចោ ឧមង្គវណ្ណ ន ឧឡុំ
ចតុរោឧម្មវំ បុរិសុត្តម
ឆឡ្ក មកណា ច តយោ តិរិ ណាម
កជក្តវភេ ជជវរេន ឧស ។

ខុទ្ទានៃកាសាវិគ្គនោះគឺ

និយាយអំពីសំពត់ដ៏ប្រសើរ ១ ពាក្យរបស់អាចារ្យ ១ ផ្លែឈើ
អស់ហើយ ១ ធម៌ដ៏ប្រសើរ ៤ យ៉ាង ១ បុរសដ៏ខ្ជិលច្រអូស ១
សត្វក្អែក ១ ពួកជនកង់ដែនមគធៈ ១ ដែន ៣ កន្លែង ១ ដំរីដ៏
ប្រសើរស្រែកសំពារ ១ ទន់ដ៏ប្រសើរ ១ ត្រូវជា ១០ ។

ខុបាហនវគ្គោ

ខុបាហនជាតកំ

(៣១១) យថាបិ តរីតា បុរិសស្សុចាហតា
សុខស្ស អត្ថាយ ឧទ្ធំ ខនន្ត្យុទោ
យម្ហាកិតត្តា តលសារ បីឡិតា
តស្សេវ ចាតេ បុរិសស្ស ខាតរេ ។
(៣១២) ឯវមេវ យោ ឧក្កលិនោ អនរិយោ
តុម្ហាកេ វិជ្ជាយ សុតាយ អាធិយ
តមេវ សោ តត្ថ សុខេន ខាតតំ
អនរិយោ វុច្ចតុចាហនូបមោតិ(១) ។

ខុបាហនជាតកំ បឋមំ ។

វីណាថូណជាតកំ(២)

(៣១៣)ឯកកេ ចិន្តិតោ អយមត្តោ ពាលោ អបរិណាយសេសោ
ន ហិ ខុដ្ឋេន ភវេន ភោគតិ សន្តុដ្ឋមវេសិ(៣) ។

---

១ ឱ. ម. វុច្ចតិ ។ ពុជាហនូបមោ ។ ២. ម. វីណោបមជាតកំ ។ ៣ ម. សន្តុដ្ឋមវេទិ ។

ទុប្បហានវគ្គ

ទុប្បហានជាតក

(ភ១១) (ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ព្រះពោធិសត្ត ពោលថា) ស្បែកដើងដែលបុរសទិញ ហើយ ដើម្បីប្រយោជន៍ដោយសេចក្តីសុខ ជាស្បែកដើងក្តៅ ហើយ ដោយកំដៅថ្ងៃ បៀតបៀនផ្នែដើង គប្បីទាំមក នូវសេចក្តីទុក្ខ គប្បីស៊ីនូវដើងនៃបុរសនោះឯង មានឧបមាយ៉ាងណា ។

(ភ១២) បុគ្គលណា កើតក្នុងត្រកូលអាក្រក់ ជាអ្នកមិនប្រសើរ ឃ្លាន រៀនវិជ្ជានិងសូត្រ (អំពីសំណាក់) នៃអ្នកចាំងឆ្លាយ (អាចារ្យ) ហើយ រមែងស៊ីនូវខ្លួននោះឯង ព្រោះវិជ្ជានិងសូត្រដែលខ្លួនរៀនហើយ ក្នុងសំណាក់នៃអាចារ្យនោះ បុគ្គលនោះ (បណ្ឌិតពោលថា) ជាមនុស្សមិនប្រសើរ មានឧបមាដោយស្បែកដើងដែលឆ្កួមិនល្អហើយ យ៉ាងនោះដែរ ។

ចប់ ទុប្បហានជាតក ទី ១ ។

វិណាថូណជាតក

(ភ១៣) (សេដ្ឋីគោពិសត្ត ពោលថា) ប្រយោជន៍នេះ នាងគិតតែម្នាក់ឯង បុរសពាល នាំនាងទៅមិនបាន ឮថានាងដ៏ចំរើន ព្រោះថា នាងមិនគួរដើម្បីទៅជាមួយនឹងបុរសគ្មានគ្រឿងឡើយ ។

(៣១៤) បុរិស្ស សកំ មញ្ញមានា អបាំ ឧដ្ឋបតាមយើ
សោយំ សង្កុដិតោ សេតិ ជិណ្ណនង្គលិយថា វិឈាតិ។
វីណាថូណជាតកំ ទុតិយំ ។

វិកណ្ណកជាតកំ

(៣១៥) តាមំ យហិំ ឥច្ឆសិ តេន កច្ឆ
វិន្ធាសិ មម្មម្ហិ វិកណ្ណកេន
ហាតោសិ ភត្តេន សភាគិនេន
លោលោវ មច្ឆេ អនុពន្ធមានោ ។
(៣១៦) ឯវម្បិ លោ តាមិ សរ្បមោមតន្តោ
វិបាញតិ ចិត្តវសានុវត្តី
សោ បាញតិ ញាតិសខាន មជ្ឈ
មច្ឆានុតោ សោវិ សុំសុមាភេតិ ។
វិកណ្ណកជាតកំ តតិយំ ។

(៣១៤) (សេដ្ឋីធីតា ពោលថា) ខ្ញុំសំគាល់បុរសគម ថាជាបុរសទុសក: បានប្រាថ្នាហើយ បុរសគមនេះ ដេកស្ទុះឆ្កួញ ដូចជាពិណដែលមានខ្សែដាច់ ។

ចប់ រឹណាថូណជាតក ទី ២ ។

វិកណ្ណកជាតក

(៣១៥) (បុរសអ្នកឲ្យប្រាយត្រី ពោលថា) ឯងប្រាថ្នាក្នុងទីណាប្រាកដ ចូរទៅកាន់ទីនោះចុះ ឯងត្រូវប្លែកមុតហើយ ត្រង់ទីជាទីស្ងាប់ ឯងជាសត្វរលោរលាំ ដេញតាមចាប់នូវត្រីទាំងឡាយ ត្រូវគេសម្លាប់ហើយ ដោយប្រាយព្រមទាំងគ្រឿងប្រគំ ។

(៣១៦) (ព្រះសាស្តាទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលកាលប្រព្រឹត្តទៅតាមលោកាមិស: ជាអ្នកលុះក្នុងអំណាចនៃចិត្ត រមែងក្តៅក្រហាយ បុគ្គលនោះ រមែងក្តៅក្រហាយក្នុងកណ្តាលពួកញាតិទាំងសំឡាញ់ បុគ្គលនោះ ដូចក្រពើដេញតាមនូវត្រីដូច្នោះ ។

ចប់ វិកណ្ណកជាតក ទី ៣ ។

អសិតាភុជាតកំ

[៣ ១៧] តូមេវ ធាឯមកាវិ យំ តាមោ ៗកមា តយំ
សោ យំ អប្បដិសន្ធិកោ ១ក ឯឆ្នំវ វេណុកាំ ។
[៣ ១៨] អត្រិច្ឆា(១) អតិលោភេន អតិលោភមេន ច
ឃំ ហាយតិ អត្តម្ភា អហំវ អសិតាភុយាតិ ។

អសិតាភុជាតកំ ចតុត្ថំ ។

វិប្បឆ្ខជាតកំ

[៣ ១៩] សុខា ឃក វិប្បឆ្ខ សមិវាយោ សភោជនា
ញ
យត្ថ ភុត្វា បិវិត្វា ច សយេយ្យាសិ(២) អនុស្សុកោ ។

---

១ ម អត្រិច្ឆំ ។ ២ ឧ. សយេយ្យាថ ។ ម. សយេយ្យាសិ ។

អសិតាភុជាតក

(៣១៧) (នាងអសិតាភូ ពោលថា) (ខ្ញុំ) អស់សេចក្តីស្រឡាញ់ ចំពោះអ្នកព្រោះអំពើណា អ្នកបានធ្វើអំពើនេះ កន្លងកាលតិច្រើននេះ សេចក្តីស្រឡាញ់នោះ មិនតាប់វិញទេ ដូចជាភ្នុកដំរីដែលគេកាត់ដោយរណារដូច្នោះ ។

(៣១៨) (ព្រហ្មទត្តរាជកុមារ មានបន្ទូលថា) បុគ្គលមានសេចក្តីក្រោធលើសលុប រមែងសាបសូន្យចាកប្រយោជន៍ ព្រោះលោភហួសហេតុផង ព្រោះសេចក្តីស្រវឹងកន្លងការចង់បានហួសហេតុផង ដូចយើងសាបសូន្យចាករាជធីតាឈ្មោះអសិតាភូ ។

ចប់ អសិតាភុជាតក ទី ៤ ។

វិប្ផន្ទវជាតក

(៣១៩) (ពាហណសីសេដ្ឋី ពោលថា) បពិត្រវិប្ផន្ទវតាបស លោកជាអ្នកមិនមានសេចក្តីខ្វល់ខ្វាយ គប្បីបរិភោគផង ផឹកផង ហើយដេកកន្លងផ្តុំទាំងឡាយណា ផ្តុំទាំងឡាយនោះ ប្រកបដោយក្រាក់ទឹងមាស ប្រកបដោយភោជន ជាសុខ(ហ៊ានក្រៃលែង)។

(៣២០) យក ឆាឆិហមានស្ស យក ឆាភណាតោ មុសា

យក ឆាឆិន្នធណ្ហាស្ស បរេសំ អនិក្កុតោ

ឃំ ឆិន្ទិ ទុរកំសម្ភវំ(១) តោ យរំ បដិបជ្ជតិតំ។

វិប្ផន្ទនជាតកំ ចតុត្ថំ ។

ពកជាតកំ

(៣២១) ភន្តេ តាយំ បក្ខី ឆិដោ កុមុទសន្ថតោ

រូបសន្តេហិ បក្ខេហិ មន្តមន្តោវ ឈាយតិ ។

(៣២២) ឆាស្ស សីលំ វិជាឆាថ អនញ្ញាយ បសំសថ

អម្ហេ ឆិដោ ន ថាលេតិ តេន បក្ខី ន ឆន្ទតីតិ។

ពកជាតកំ ឆដ្ឋំ ។

---

១. ឧ. ទុរភិភវំ ។

(៣២០) (វប្ផនទេតាបស ពោលថា) ការគ្រប់គ្រងផ្ទះ មិនមានដល់បុគ្គលឥតព្យាយាម ការគ្រប់គ្រងផ្ទះ មិនមានដល់បុគ្គលមិននិយាយពាក្យកុហក ការគ្រប់គ្រងផ្ទះ មិនមានដល់បុគ្គលមិនកាន់យកនូវអាជ្ញា មិនឆ្លើតោសដល់ដនតាំងឡាយដទៃ បុគ្គលណានឹងគ្រប់គ្រងផ្ទះដែលគ្មុំ បំពេញបានដោយកម្រយ៉ាងនេះ ។

ចប់ វប្ផនទេជាតក ទី ៥ ។

ពកជាតក

(៣២១) (ពួកត្រី ពោលថា) សត្វស្វាបនេះ ស្រួលបួលពេក ដូចជាកុមុទ មានស្វាបតាំងពីរសម្លុបហើយ ឈរសំកុកហាក់ដូចជាមានកំឡាំងខ្លាយ ។

(៣២២) (ត្រីពោធិសត្វ ពោលថា) អ្នកតាំងឡាយ មិនដឹងច្បាស់ នូវសីលរបស់កុកនោះទេ អ្នកតាំងឡាយ មិនដឹងហើយនាំគ្នាសរសើរ សត្វស្វាបមិនមែនរក្សានូវយើងទេ ព្រោះហេតុនោះ ទើបសត្វស្វាប (នេះ) មិនកម្រើកខ្លួន ។

ចប់ ពកជាតក ទី ៦ ។

สาเกตชาตกํ

(๓๒๓) เกนาสุ เขาทกกา เหฏฺฐาสุ ฝกฺกาฬิ ๕๐ ปุกฺกลี

อสีสาหนยึ ฉิกาตา ฉิทฺทญฺจาปิ ปสีทติ ฯ

(๓๒๔) ปุเตฺตหิ สทฺธึ กาเสน ปกฺขุปฺปนฺนาหิ เตน กา

ฆาตึ ชายา เตน เมมี อุปลาฬายโยนเกติ ฯ

สาเกตชาตกํ สตฺตมํ ฯ

ฉกฺกนิปาตชาตกํ

(๓๒๕) ๙ฉฏฺฐ ฝกฺกมธิ ตาต อเนกคฺคหนสฺสิตํ (๑)

กกิญฺจิ สพฺพหิตา ตฺรหิ ยเนตฺถ สาธเยมเส ฯ

๑ ฉ. อเนกคฺคหนาสิตา ฯ

សាកេតជាតក

(៣៦៣) (ពួកភិក្ខុ ពោលថា) បពិត្រព្រះមានព្រះភាគ ហេតុម្តេចហ្ន៎ ហេតុ-
ទ័យត្រជាក់ យ៉ាងក្រៃលែង ទាំងចិត្តក៏ជ្រះថ្លាក្នុងបុគ្គលពួកខ្លះ
ក្នុងលោកនេះ ។

(៣៦៤) (ព្រះសាស្តា ទ្រង់ត្រាស់ថា) សេចក្តីស្រឡាញ់នោះ រមែង
កើតដោយហេតុពីរយ៉ាង គឺដោយឆ្ងាប់នៅរួមគ្នា ក្នុងកាលមុន ១
ដោយការទំនុកបម្រុងគាក្នុងបច្ចុប្បន្ននេះ ១ ដូចជាទុយ្យលដែល
ដុះក្នុងទឹក ដោយហេតុពីរយ៉ាង គឺទឹក ១ កក់ ១ ។

ចប់ សាកេតជាតក ទី ៣ ។

ឯកបទជាតក

(៣៦៥) (កុមារជាកូននៃព្រះពោធិសត្វ ពោលថា) បពិត្របិតា យើង
ញុំាងប្រយោជន៍ឲ្យសម្រេច ដោយបទណា សូមអញ្ជើញ
លោកច្បាប់នូវបទនោះតែមួយ ដែលអាស្រ័យនូវបទ ជាប្រ-
យោជន៍ច្រើន ដែលសង្គ្រោះ (រួមចូល) តែមួយ ។

(៣៤៦) ឧក្កោយេ្យកមធំ តាត អនេកគុណទស្សិតំ

តញ្ច សីលេន សំយុត្តំ ខន្តិយា ឧបបាឋិតំ

អលំ មិត្តេ សុខាមេតុំ អមិត្តានំ ទុខាយ ភតិ ។

ឯកបទជាតកំ អដ្ឋមំ ។

ហរិតមាតជាតកំ

(៣៤៧) អាសិវិសម្ប មំ សន្តំ បរិដ្ឋំ កុមិនាមុខំ

វុច្ចតេ ហរិតាមាតា យំ មំ ខាទន្តិ មច្ចកា ។

(៣៤៨) វិលុម្បតេវ បុរិសោ យាវស្ស ឧបកប្បតិ

យតា ច ញ្ញេ វិលុម្បន្តិ សោ វិលុត្តោ វិលុម្បតីតិ ។

ហរិតមាតជាតកំ នវមំ ។

(៣៦៦) (បិតា ត្រាប់ថា) នែកូន សេចក្តីទុស្សាហ៍ (ប្រកបដោយញាណ) ជាបទតែមួយ ដែលអាស្រ័យនូវបទ ជាប្រយោជន៍ច្រើន តែសេចក្តីទុស្សាហ៍នោះ ប្រកបដោយសីល ប្រកបដោយទន្តិធម៌ អាចញុំាងពួកមិត្រឲ្យសុខ ឬដើម្បីសេចក្តីទុក្ខ ដល់ពួកបុគ្គលមិនមែនជាមិត្រ ។

ចប់ ឯកបទជាតក ទី ៨ ។

ហរិតមាតជាតក

(៣៦៧) (សត្វពស់ សួរថា) ម្នាលអ្នកជាកូន នៃហរិតមណ្ឌកមាតាត្រីទាំងឡាយ ស៊ីនូវយើង ដែលជាសត្វមានពិស ដែលចូលទៅកាន់មាត់លប ដោយហេតុណា ហេតុនេះ ពេញចិត្ត (ដល់អ្នកដែរឬ) ។

(៣៦៨) (នីលមណ្ឌកពោធិសត្វ ពោលថា) (ឥស្សរភាព) របស់បុរសនោះ បានប្រព្រឹត្តទៅ ដរាបណា បុរស(នោះ) រមែងរឹបជាន់ (ជនដទៃ ដរាបនោះ) លុះពួកជនដទៃ (បានឥស្សរភាព) រមែងរឹបជាន់វិញ ក្នុងកាលណា បុរសអ្នករឹបជាន់នោះ ត្រូវពួកជនដទៃរឹបជាន់វិញ ក្នុងកាលនោះ ។

ចប់ ហរិតមាតជាតក ទី ៩ ។

มหาปิงฺคลชาตกํ

(๓๒๙) สพฺเพ ปาเณ หึสนฺตา ปิงฺคลสฺเสว

ตสฺสึ มาตา ปฏิจฺจาห

ปิโย นุ เต อาสิ อกามกาเยตฺถ

กสฺมา นุ ตฺวํ ภเณสิ ทารกาติ ฯ

(๓๓๐) น เม ปิโย อาสิ อกามกาเยตฺถ

กามยามิ ปฏิกมฺมาย ตสฺส

ส เต กเต หึสเยยฺ มกฺขิกาปิ

เสา หึสนฺเต อาเนยฺย ปุน ส ฯ

(๓๓๑) นาฬฺหา ภิยฺยสมาสฺสหึ สิงฺคาลา ยชสาเรหิ

เสา

ปริกฺขิตฺตา จ สา ภูมิ มา กาเย กามิสฺสตีติ ฯ

มหาปิงฺคลชาตกํ ทสมํ ฯ

ขุทฺทกนิกายสฺส ชาตกปาฬิ นิฏฺฐิตา ฯ

ទុកនិបាត ឧបាហនវគ្គ ទី ៩

មហោបិង្គលជាតក

(៣៦៩) (ព្រះពោធិសត្វ ពោលថា) ជនទាំងអស់ ត្រូវស្តេចបង្គ្រល: បៀតបៀនហើយ កាលស្តេចនោះ សោយទិវង្គតហើយ ជនទាំងឡាយ រមែងបានទូរសេចក្តីត្រេកអរ ម្នាលទ្វារបាល ស្តេចអកណ្ហានេត្រ ជាទីស្រឡាញ់របស់អ្នកឬ ព្រោះហេតុអ្វីបានជាអ្នកយំ ។

(៣៣០) (ទ្វារបាលបុរស ពោលថា) ស្តេចអកណ្ហានេត្រ មិនមែនជាទីស្រឡាញ់របស់ខ្ញុំទេ ខ្ញុំខ្លាចស្តេចនោះត្រឡប់មកវិញ (ព្រោះស្តេចនោះ) ទៅអំពីមនុស្សលោកនេះ គប្បីបៀតបៀន នូវមច្ចរាជ មច្ចរាជនោះ ត្រែងត្រូវស្តេចបង្គ្រល: បៀតបៀនហើយ គប្បីនាំមកខ្មុក ក្នុងមនុស្សលោកនេះវិញ ។

(៣៣១) (ព្រះពោធិសត្វ ពោលថា) ព្រះបាទបង្គ្រល:នោះ គេដុតដោយភ្លើង ១ ពាន់ដឹក គេស្រោចដោយទឹកមួយរយក្អម ឯទីសម្រាប់ដុតគេបិទបាំងជុំវិញហើយ អ្នកកុំភ័យខ្លាចឡើយ ស្តេចបង្គ្រល:នោះ នឹងមិនមកវិញឯណាទេ ។

ចប់ មហោបិង្គលជាតក ទី ១០ ។

ចប់ ឧបាហនវគ្គ ទី ៩ ។

តិសរណំ

វុច្ចាមហេ ខុទ្ទកនិកាយេ តេសំ
អសីតាភុយេ បញ្ចមវគ្គនាមេ
ឯត្ថ បមវុត្តម ឯកមនំ
កុមិជាមុខ បិដ្ឋលេន ឯស ។

ខុទ្ទាននៃខុប្បាទវគ្គនោះ គឺ

និយាយអំពីស្បែកដើមប្រសើរ ១ បុរសគម ១ ក្រពើត្រូវប្លែកម្តុត ១ ព្រះពុទ្ធតាណ្ហាអសិតាកូ ១ ឆ្មែនខតាបស ១ សត្វកុក ១ សេចក្តីស្រឡាញ់ដ៏ប្រសើរទុត្តម ១ បទតែមួយ ១ មាត់លប ១ ស្តេចណ្ហាបិង្គលៈ ១ ត្រូវជា ១០ ។

គុត្តិលជាតកំ

(๓๓๖) សត្តតន្តឺ សុមជុរំ ភមណោយ្យំ អភាចយឺ

សោ មំ រក្ខតិ អវ្ហែតិ សរណាំ មេ ហោហិ តោសយ។

(๓๓๗) អហំ តំ សរណាំ សម្ម អហមាចរិយឫជកោ

ន តំ ជយិស្សតិ សិស្សោ សិស្សមាចរិយ ជេស្សសីតិ។

គុត្តិលជាតកំ តតិយំ ។

វិគតិបុប្ផជាតកំ

(๓๓๘) យំ បស្សតិ ន តំ ឥច្ឆតិ យញ្ច ន បស្សតិ តំ តិរ

ឥច្ឆតិ

មញ្ញាមិ ចិរំ ចរិស្សតិ ន ហិ តំ លច្ឆតិ យំ សោ ឥច្ឆតិ។

គុត្តិលជាតក

[៣៣៦] (ព្រះពោធិសត្វ ពោលថា) បពិត្រព្រះឥន្ទ្រអាសីយ ខ្ញុំបាន (ញុំាងសិស្សឈ្មោះមុសិល:) ឲ្យរៀនន្លូវពិណមានខ្សែ ៧ មានសម្ងេងពីរោះ ជាទីរីករាយនៃចិត្ត (ឥឡូវនេះ) សិស្សឈ្មោះមុសិល:នោះ ហៅខ្ញុំកូនកណ្តាលរង្គមណ្ឌល (កន្លែងតំ) សូមព្រះអង្គជាទីពឹងនៃខ្ញុំ ។

[៣៣៧] (សក្កទេវរាជ ទ្រង់មានព្រះបន្ទូលថា) ម្នាលសំឡាញ់ ខ្ញុំនឹងជាទីពឹងរបស់អ្នក ខ្ញុំជាអ្នកបូជានូវអាចារ្យ សិស្សនឹងមិនឈ្នះអ្នក បពិត្រអាចារ្យ អ្នកនឹងឈ្នះនូវសិស្សវិញ ។

ចប់ គុត្តិលជាតកទី ៣ ។

វិគតិបូជាតក

[៣៣៨] (តាបសពោធិសត្វ ពោលថា) បុគ្គលឃើញន្លូវបរ:ស់ណា មិនប្រាថ្នាន្លូវរបស់នោះ មួយទៀត មិនឃើញន្លូវរបស់ណា ចង់បានរបស់នោះ យើងសំគាល់ថា បុគ្គលនោះ នឹងត្រាច់ទៅ (កុងសង្សារ) អស់កាលយូរ ព្រោះថា បុគ្គលនោះប្រាថ្នារបស់ណា មិនបានន្លូវរបស់នោះ ។

(๓๓๙) យំ លភតិ ន តេន តុស្សតិ យំ បត្ថេតិ លទ្ធំ

ហិ លេតិ

ឥច្ចា ហិ អនន្តគោចរវិកតិច្ឆានំ នមោ ករោមសេតិ ។

វិតតំជ្ជាតកំ បឋមំ ។

មូលបរិយាយជាតកំ

(๓๔๐) ករោលោ ឃសតិ ភូតានិ សព្ពានេវ សហាតុនោ

យោ ច ករោលឃសោ ភូតោ សភូតបចនំ បចិ ។

(๓๔๑) ពហូនិ នរសីសានិ លោមសានិ ព្រហានិ ច

តិភសុ បដិមុក្កោនិ ភោចិ នេវត្ថ ករណ្ឌវតិ ។

មូលបរិយាយជាតកំ បញ្ចមំ ។

(៣៣៩) (បុគ្គលបានទូរវបស់ណា) មិនត្រេកអរនឹងរបស់នោះ ច្រើនថា សម្បត្តិណា មើលងាយទូរសម្បត្តិ ដែលបានហើយនោះ ព្រោះថាសេចក្តីច្រើនថា ជាដំណើរឥតប្រយោជន៍ យើងសូមឆ្លើយមស្ការបំពោះពួកបណ្ឌិត ដែលមានសេចក្តីច្រើនថាទៅច្រើនហើយ ។

ចប់ វិតតិច្ឆជាតក ទី ៤ ។

អ្នលបរិយាយជាតក

(៣៤០) (អាចារ្យទិសាចារមោក្ខពោធិសត្វ សួរថា) កាលរមែងស៊ី នូវពួកសត្វទាំងអស់ ព្រមទាំងខ្លួនឯង. ចំណែកសត្វណា ជាអ្នកស៊ីនូវកាល សត្វនោះ ឈ្មោះថា ស៊ីនូវតណ្ហា ដែលជាធម្មជាតិស៊ីសត្វ ។

(៣៤១) (ព្រះពោធិសត្វ តិះដៀលថា) ក្បាលនរជនទាំងឡាយដ៏ច្រើន ក្បាលទាំងនោះ មានរោមផង ធំផង គ្របនៅលើក បណ្តាមនុស្សទាំងអម្បាលនេះ គង់មានមនុស្សណាមួយ ដែលមានច្រើនថាមិនខាន ។

ចប់ អ្នលបរិយាយជាតក ទី ៥ ។

ពាលោវាទជាតកំ(១)

[៣៤២] ហន្ត្វា ឃត្វា វធិត្វា ច នេតិ ធានំ អសញ្ញតោ
ឥធិសំ ភត្តំ កុញ្ជមាជោ ស ចាបមុបលិម្បតិ(២) ។

[៣៤៣] បុត្តធារម្បិ ចេ ហន្ត្វា នេតិ ធានំ អសញ្ញតោ
កុញ្ជមាជោបិ សម្បញ្ញោ ន ចាបមុបលិម្បតីតិ ។

ពាលោវាទជាតកំ ឆដ្ឋំ ។

បាទញ្ជលិជាតកំ

[៣៤៤] អន្ធា ចាឧញ្ជលី សព្ពេ បញាយ អតិភេចតិ
តថា ហិ ឯដ្ឋិ ភញ្ជតិ ខុទ្ទំ ន្ធន បស្សតិ ។

---

១ ម. ពាលោវាទជាតកំ ។ ២ ម. សោ ជាបេន ឧបលិម្បតិ ។

ពាលោវាទជាតក

(៣៤២) (កុដ្ឋមិក័ម្មាត់ពោលថា) បុគ្គលអ្នកមិនត្រូវសង្រ្គមប្រហារសត្វផង ធ្វើសត្វឲ្យលំបាកផង ធ្វើសត្វឲ្យស្លាប់ផង ហើយឲ្យទាន(ដល់សមណៈណា) សមណៈនោះ កាលបរិភោគ នូវកត្តបៃបនេះ ឈ្មោះថា ប្រទ្ឆាក់ដោយបាបដែរ ។

(៣៤៣) (ព្រះពោធិសត្វ តបថា) ប្រសិនបើបុគ្គលអ្នកមិនសង្រ្គម សូម្បីសម្ងាប់នូវកូននឹងប្រពន្ធ ហើយឲ្យទាន (ដល់សមណៈណា) សមណៈនោះ ជាអ្នកប្រកបដោយប្រាជ្ញា ទុកជាកាលបរិភោគក៏មិនប្រទ្ឆាក់ដោយបាបឡើយ ។

ចប់ ពាលោវាទជាតក ទី ៦ ។

បាទញ្ជលិជាតក

(៣៤៤) (អាមាត្យពោធិសត្វ សរសើរថា) ព្រះរាជកុមារព្រះនាមបាទញ្ជលី រុងរឿងកន្ទុងនូវពួកយើងទាំងអស់គ្នា ដោយប្រាជ្ញាពិតមែន ដូច្នោះ បានជាទ្រង់ពេបព្រះទ័ស្ន ទ្រង់ទតយើញ នូវហេតុដ៏ក្រៃលែងដោយពិត ។

(៣៤៥) ឆាយំ ឆម្មំ អឆម្មំ ភ អត្តានញ្ច ពុជ្ឈតិ

អញ្ញេ្រ ទុដ្ឋនិភ្ភោគា ឆាយំ ជានាតិ កេវលំ។

ឆាទញ្ញលិដ្ឋតំ សត្តមំ ។

កឹសុកោបមជាតកំ

(៣៤៦) សព្ពេ តេ កឹសុកោ និដ្ឋោ កេវលេ្ត រិចិកេ្ចវ

ឆ ហិ សព្ពេសុ ហានេសុ សារជំ បរិមុច្ចតោ។

(៣៤៧) ឯវំ សព្ពេ ញាណេហិ យេសំ ឆន្ទោ អជានិតា

តេ វេ ឆម្មេសុ កច្ឆន្តិ កឹសុកេស្វេ វ ភាតរោតិ។

កឹសុកោបមជាតកំ អដ្ឋមំ ។

(៣៤៥) (ព្រះពោធិសត្វ ដៀលថា) ព្រះពាជកុមារព្រះនាមបាទញ្ចាលីនេះ មិនទ្រង់ជ្រាបនូវសភាពជាធម៌ នឹងសភាពមិនមែនជាធម៌ផង នូវប្រយោជន៍ នឹងមិនមែនជាប្រយោជន៍ផង ព្រះពាជកុមារព្រះនាមបាទញ្ចាលីនេះ រៀវលែងតែការពេប នូវព្រះទុស្ដចេញហើយ ទ្រង់មិនជ្រាបនូវហេតុតិចតួចឡើយ ។

ចប់ ចាទញ្ចលិងជាតក ទី ៧ ។

កំសុកោបមជាតក

(៣៤៦) (ព្រះពាជា ពោលថា) ដើមចា អ្នកពាល់គ្នាបានឃើញហើយ អ្នកទាំងឡាយនៅសង្ស័យក្នុងដើមចានោះ ថាដូចម្ដេចហ្ន៎ ដ្បិតអ្នកទាំងឡាយ មិនបានសាកសួរនាយសារថី ក្នុងទីទាំងពួងសោះ ។

(៣៤៧) (ព្រះសាស្ដា ទ្រង់ត្រាស់ថា) ធម្មទាំងឡាយ ដែលពួកជនណាមិនបានដឹងហើយ ដោយញាណទាំងឡាយទាំងពួង យ៉ាងនេះពួកជននោះឯង រមែងសង្ស័យក្នុងធម្មទាំងឡាយ ដូចជា (ព្រះពាជបុត្រទាំង ៤ ព្រះអង្គ) ជាបងប្អូននឹងគ្នា សង្ស័យក្នុងដើមចាដូច្នោះ ។

ចប់ កំសុកោបមជាតក ទី ៨ ។

សាលកជាតកំ

(๓๔๘) ฝกบุตฺตโก ภวิสฺสสิ
ภุญฺช โภ โภเสฺสสิ ฯสฺสเร กุเล
ชิเรหิ ธุมสฺมา สาลกา
ฝหาชานิ ยาคุ วเสมเส ฯ

(๓๔๙) ธนุมํ สุหนุยาตา มญฺเ
ยญฺมิ มาณเส เวฏฺยฏฺยา
ปกฺกมฺภเว รมามเส
กจฺจ ตุ ยาคุ ยถาสุขนฺติ ฯ

สาลกชาตกำ ฉฏฺมำ ฯ

กปิชาตกำ

(๓๕๐) อยำ ฯสิ ขุปสมสญฺเมา รโต
ส ตินฺทุกา(๑) สิสิรกาเยน อนิโล(๒)
หนฺท อยำ ปวิสตุมฺ อสารกำ
วิเนตุ สีตำ ธาเยญฺ เกวลำ ฯ

๑ ฉ. ม. สนฺทินฺทินิ ฯ ๒ ฉ. ม. อนฺทิโล ฯ

សាលកជាតក

(៣៤៨) (ហ្នាសំ ពោលថា) នែសាលកវានរៈ អ្នកជាក់ជាកូនប្រុសតែមួយ (នៃយើង) មួយទៀត អ្នកនឹងបានជាធំក្នុងត្រកូលរបស់យើង ចូរអ្នកចុះអំពីដើមឈើមក យើងនឹងទៅផ្ទះ ក្នុងកាលឥឡូវនេះ។

(៣៤៩) (ស្វាពោលតបថា) ក្រែងអ្នកសម្គាល់ខ្ញុំថាជាសត្វមានហឫទ័យល្អ តែអ្នកបៀតបៀនខ្ញុំដោយបន្ទុះប្រសុរី ខ្ញុំត្រេកអរក្នុងព្រៃស្វាយដែលមានផ្លែទុំ អ្នកចូរទៅផ្ទះ តាមសប្បាយចុះ។

ចប់ សាលកជាតក ទី ៩ ។

កបិជាតក

(៣៥០) (តាបសកុមារ ពោលថា) ឥសីអង្គនេះ ត្រេកអរក្នុងការសូបន៌ងការសង្រួម លោកត្រូវភ័យអំពីវោបៀតបៀនហើយ សូមឲ្យតាបសនេះ ចូលមកកាន់ផ្ទះនេះ ដើម្បីបន្ទោបង់នូវត្រជាក់ន៌ងសេចក្តីក្រវល់ក្រវាយចេញ កុំឲ្យមានសេសសល់ឡើយ។

ពុកនិបាតេ ទសមេ សំគាលវត្ថុ

(๓๙๑) ជាយំ ឥសិ ឧបសមសញ្ញមេ វតោ
កេបិ អយំ ឧម្ពុនសាខគោចរោ (๑)
សោ ទូសគោ ភេសគោចាបិ ជាម្ពុ
សចេ វជេ ឥមម្បិ ទូសយេ ឃរន្តិ ។

កបិដាពកំ ទសមំ ។

សំគាលវត្ថុ ទសមោ ។

ឥសុទ្ធាំ

អថ ភជា សំគាលវោ សុនខោ
ឥជា គោសិយ ឥច្ចតំ ភាលយសោ
អថ ជាឧវភេដ្ឋបិ សារថិជា
បុនមប្បវនញ្ច (๒) សិសិរគោបិ ឧស ។

វិគ្គុទ្ធាំ

ឧទ្ធញ្ច វក្កំ អបរេន សន្ធ
ភាលប្បាណវក្កាសនិសោ ច រុហាតំ
ឆតំឧទ្ធិ ពីរណាត្តភ្ភគោ បុន
គោសភវុត្តាមាន សំគាលគោន ឧសាតិ ។

ពុកនិបាតំ និដ្ឋិតំ ។

---

๑. ឧ. ម. ពុមវិសាខគោចរោ ។ ๒ បញ្ចប្បវនញ្ចាតិ បុនត្តវំ ។

(៣៩១) (ពោធិសត្វ ពោលថា) អ្នកនេះមិនមែនជាតិសី អ្នកត្រេកអរ
ក្នុងការសូបន្ទឹងការសម្រែមទេ អ្នកនេះជាសត្វស្វា ជាសត្វគោប
នៅលើមែកឈើ ស្វានោះជាសត្វខិតប្រទូស្ត មានសន្ដានបិត
ដ៏លាមក បើវាចូលមក ម្នុវតែប្រទូស្តផ្ទះនេះមិនខាន ។

ចប់ កបិជាតក ទី ១០ ។

ចប់ សិគាលវគ្គ ទី ១០ ។

ឧទ្ទាននៃសិគាលវគ្គនោះ គឺ

និយាយអំពីស្ដេចបច្ចក ១ សុនខ ១ ព្រះតន្ត្រីកៅសិយ ១ បុគ្គល
ប្លាស់ ១ បុគ្គលអកស្មីនូវកាល ១ ឱនដ៏ប្រសើរ ១ ព្រះរាជកុមារ
ពេបព្រះឱស្ឋ ១ នាយសារថី ១ វៃត្រស្វាយ ១ ស្វាវង្វេង ១
ត្រូវជា ១០ ។

ឧទ្ទាននៃវគ្គ គឺ

និយាយអំពីទន្លេវគ្គ ១ សន្ធវគ្គដទៃ ១ កល្យាណវគ្គ ១ អស-
ទិសវគ្គ ១ រុហកវគ្គ ១ នតំទន្ត្រីវគ្គ ១ ពីរណតម្ពកវគ្គ ១
កាសាវវគ្គ ១ ឧបាហនវគ្គ ១ សិគាលវគ្គ ១ ត្រូវជា ១០ ។

ចប់ ទុកនិបាត ។

តិកនិបាតជាតកំ

សង្កប្បវគ្គោ

សង្កប្បរាគជាតកំ

[៣៥២] សង្កប្បរាគោនេន វិតក្កានំសនេន ច

នេក្ខម្មតក្កេន[1]ន ឧសុការកនេន ច ។

[៣៥៣] ន ករណ្ឌាយេតមុត្តេន ន ច អោរុបសេវិតា

នេនម្ហិ ហាទយេ វិទ្ធោ សព្ពង្គបរិនាមិនា ។

[៣៥៤] អាវេឋញ្ច ន បស្សាមិ យតោ រុហិរមស្សវេ

យោវ អយោនិសោ ចិត្តំ សយំ មេ ទុក្ខមាភតន្តិ ។

សង្កប្បរាគជាតកំ បឋមំ ។

---

១ ម. ឆ. ឯ. នេក្ខម្មតក្កេន ភវេន ។

ពិភពនិបាតជាតក

សង្គ្រប្បវគ្គ

សង្គ្រប្បរាគជាតក

(៣៥២) (តាបសពោធិសត្វ ពោលថា) អាត្មាត្រូវ(សេចក្តីកិលេស)ដែលលាងដោយទឹក គឺសង្គ្រប្បរាគៈ (រាគៈប្រកបដោយកាមវិតក្កៈ) ផង ដែលសំលៀងដោយថ្នូ គឺកាមវិតក្កផង មិនបានចំរើនដោយគ្រឿងតាក់តែងផង (មិនមែន) ជាធំសរឡើយផង ។

(៣៥៣) មិនមែនគាញ្ជាមក នូវគុម្ពត្រៃបក់ហើយលែងទៅវិញផង ទាំងមិនជាប់ដោយស្មាបក្អែកផង ជាសរអាចដុតរោយរៈទាំងអស់ឲ្យក្តៅនោះ បានមុតហើយត្រង់ហឫទ័យ ។

(៣៥៤) ឈាមគប្បីហូរបេញ្ញ ចាកមុខរបួស ដែលសរណាមុតហើយ អាត្មាមើលមិនឃើញមុខរបួស ដែលសរនោះមុតហើយទេ ចិត្ត (របស់អាត្មា ត្រូវសរមុតជាប់ហើយ) ព្រោះខុសទំនង់ អាត្មានាំមកនូវសេចក្តីទុក្ខដោយខ្លួនឯង ។

ចប់ សង្គ្រប្បរាគជាតក ទី ១ ។

តិលមុដ្ឋិជាតកំ

(๓๕๕) អជ្ជាបិ មេ តំ មនសិ(๑) យំ មំ ភុំ តិលមុដ្ឋិយា
ពោធាយំ មំ ករោន្តាន លដ្ឋិយា អនុតារយិ ។

(๓๕๖) ឆឌ្ឌិតាវ នរមសិ យេនាសិ ព្រាហ្មណាភតោ
យំ មំ ពោធាយ ករោន្តាន តិក្ខត្តុំ អនុតារយិ ។

(๓๕๗) អវិយោ អនរិយំ ករុំ(๒) យោ ឧណ្ហោ ឆំសេ តិលំ
សាសនំ(๓) តេ ន តារេសំ ឥតិ ឆំ បណ្ឌិតា វិទូ តិ ។

តិលមុដ្ឋិជាតកំ ទុតិយំ ។

មណិកណ្ឋជាតកំ

(๓๕๘) មមន្ត្វាធំ វិបុលំ ឧឡារំ
ឧប្បជ្ជតីមស្ស មណិស្ស ហេតុ
តន្តេ(๔) ន ឧស្សុំ អតិយាចតោ សិ
ន ចាបិ តេ អស្សមមាគមិស្សុំ ។

---

๑ ម. សរសិ ។ ๒ ឆ. ករុមំ ។ ម. ករុត្តុំ ។ ๓ ឆ. សាសនត្តំ ។ ๔ ម. ហិតេ ន ទស្សុំ ។

តិលមុដ្ឋិជាតក

(๓๕๕) (ព្រះបាទព្រហ្មទត្ត ត្រាស់ថា) អ្នកចាប់យើងត្រង់ដើមដៃ ហើយ
រាយយើងដោយរំពាត់ ព្រោះហេតុតែលួងមួយក្តាប់ ការរាយ
នោះ ប្រាកដក្នុងចិត្តរបស់យើង ដរាបដល់ថ្ងៃនេះ ។

(๓๕๖) ម្នាលព្រាហ្មណ៍ អ្នកមកដោយហេតុណា អ្នកមិនត្រេកអរ
ក្នុងដីតែដោយហេតុនោះទេឬ ព្រោះអ្នកចាប់យើងត្រង់ដើមដៃ
ហើយរាយ អស់វារៈបីដង ។

(๓๕๗) (ព្រាហ្មណ៍ ត្រាស់ថា) អរិយជនណា ហាមឃាត់នូវបុគ្គល
មិនប្រសើរ កាលធ្វើនូវអំពើអាក្រក់ដោយអាជ្ញា ការហាម
ឃាត់របស់អរិយជននោះ ពាក្យថាជាពាក្យប្រៀនប្រដៅ ការហាម
ឃាត់អរិយជននោះ មិនមែនជាពៀរឡើយ បណ្ឌិតទាំងឡាយ
រមែងដឹងនូវហេតុនោះ ដូច្នេះឯង ។

ចប់ តិលមុដ្ឋិជាតក ទី ๒ ។

មណិកណ្ឋជាតក

(๓๕๘) (មណិកណ្ឋនាគរាជ ត្រាស់ថា) ជាយនំធំទឹក តើតដល់ខ្ចប្រែន
ពេកក្រៃ ព្រោះហេតុនៃកែវមណីនេះ ខ្ញុំនឹងមិនឲ្យកែវមណី
នោះដល់លោក លោកជាអ្នកសូមហួសហេតុ ខ្ញុំនឹងមិនមក
កាន់អាស្រមរបស់លោកទេ ។

[๓๘๙] សុស្សូ យថា សត្ថរនោតថាណិ
តាសេសិមំ សេលំ យាចមានោ
តន្តេ ន ឧស្សុំ អតិយាចសោសិ
ន ចាបិ តេ អស្សមមាគមិស្សុំ ។

[๓๖๐] ន តំ យាចេ យស្ស បិយំ ជិគីសេ
ឧេស្សា ហោតិ អតិយាចនាយ
នាគោ មណិំ យាចិតោ ព្រាហ្មណេន
អឧស្សុំយេវ តឧដ្ឋសមាតិ ។

មណិកណ្ឋជាតកំ តតិយំ ។

កុណ្ឌកកុច្ឆិសិន្ធវជាតកំ

[๓๖๑] កុត្ថ តិណាយវំយាសិ កុត្ថ អាចាមកុណ្ឌកំ
ឯតំ តេ ភោជនំ អាសិ តេនម្ហា ជនេ ន កុប្ឈសិ ។

(៣៥៩) លោកកាលសូមកែវមណី ដែលកើតអំពីថ្ម នាំឲ្យខំតក់ស្លុត ដូចមនុស្សកំឡោះ មានដៃកាន់ដាវសំលៀងហើយដោយថ្ម មកញ៉ាំងខំឲ្យតក់ស្លុតដូច្នោះ ខំមិនឲ្យកែវមណីនោះដល់លោកទេ (ព្រោះ) លោកជាអ្នកសូមហួសហេតុ ខំនឹងលែងមកកាន់ភស្រមរបស់លោកហើយ ។

(៣៦០) (តាបសពោធិសត្វជាបឋ ពោលថា) បុគ្គលដឹងនូវគុណថា ជាទីស្រឡាញ់របស់គេ មិនត្រូវសូមវត្ថុនោះទេ សេចក្តីស្អប់រមែងមាន ព្រោះការសូមជ្រុលពេក ដូចស្តេចនាគដែលត្រូវព្រាហ្មណ៍សូមកែវមណី ទៅកាន់ទីលែងមើលឃើញតាំងអំពីកាលនោះ ។

ចប់ មណិកណ្ឋជាតក ទី ៣ ។

កុណ្ឌកកុប្បិសន្ទ្រីជាតក

(៣៦១) (ឈ្មួញសេះពោធិសត្វ ពោលថា) អ្នកធ្លាប់បរិភោគស្បៃដ៏សល់ដែល ធ្លាប់បរិភោគបាយក្តាំងនឹងកុណ្ឌកមកហើយ នេះជាភោជនរបស់អ្នក ឥឡូវនេះ ហេតុអ្វីក៏អ្នកមិនបរិភោគ ។

(៣៦២) យត្ថ ចោសំ ន ជានន្តិ ជាតិយា វិនយេន វា

បហុំ តត្ថ មហាព្រហ្មេ អបិ អាចាមកុល្លានំ។

(៣៦៣) ត្វញ្ហេវោ មំ បជានាសិ យាឌិសាយំ ហាយុត្តមោ

ជានន្តោ ជានមាគម្ម ន តេ កត្ថាមិ កុល្លាកន្តិ។

កុល្លាកកុច្ឆិសុត្តវិជាតកំ ចតុត្ថំ ។

សុកជាតកំ

(៣៦៤) យោវ សោ បត្តមញ្ញាសិ ភោជនស្មិំ វិហង្គមោ

តាវ អន្ធាន មាចាមិ មា តវញ្ញ អចោសយិ ។

(៣៦៥) យតោ ច ខោ សោ ពហុតរំ ភោជនំ អជ្ឈភាហរិ

តតោ តត្ថេវ សំសីទិ អមត្តញ្ញូ ហិ សោ អហុ។

(៣៦២) (កូនសេះសិន្ធវៈ ពោលថា) បពិត្រមហាព្រហ្ម ជនទាំងឡាយ មិនស្គាល់សត្វដែលគួរបរិភោគដោយជាតិ ឬដោយមារយាទដែលគួរខ្លួនាន កាលណា កាលនោះ ថ្លើកទំមិនបរិភោគបាយក្តាំងនឹងកុណ្ឌកប្រើន ។

(៣៦៣) ចំណែកខាងលោកស្គាល់ទំពាសថា សេះនេះទត្តមយ៉ាងណា ។ ទំកាលដើង ព្រោះអាស្រ័យអ្នកជាអ្នកដើង ទើបមិនបរិភោគនូវកុណ្ឌកបស់អ្នក ។

ចប់ កុណ្ឌកកុច្ឆិសិន្ធវជាតក ទី ៤ ។

សុរភិជាតក

(៣៦៤) (ព្រះសាស្តា ត្រាស់ថា) សត្វហើរគឺសេកនោះ ដើងប្រមាណកាលកោជន ដកបណា ក៏បានដល់នូវអាយុវែងផង បានបរិភ្ញើមមាតាផង ដកបនោះ ។

(៣៦៥) មួយទៀត សេកនោះបរិភោគនូវកោជនដ៏ច្រើនលើសលុប កាលណា ក៏លិចចុះកាលសមុទ្រនោះឯង កាលនោះ ព្រោះសេកនោះមិនស្គាល់ប្រមាណ ។

[๓๖๖] ตสฺมา มตฺตญฺญูตา สาธุ เกวลสฺมึ อตนฺทิตา
อมตฺตญฺญุ หิ สีฆนฺติ มตฺตญฺญูน สีฆเรตเร ฯ

สุกชาตกํ ปญฺจมํ ฯ

ชิณฺณชาตกํ

[๓๖๗] ชิณฺณจาปิ ขฺวาหํ มาณวา ภณามิ ขุทกสฺสิกา
อปฺปกสฺมึ(๑) อยเส(๒) ลโหหิ ตมฺปิ สีสญฺหิ มาณเวยฺโย(๓)
ราชาหํ ชาตรูปญฺหิ มุตฺตา เวฬุริยา พหู ฯ

[๓๖๘] เตหิ เตหิ อสนฺตุฏฺฐา ภายิยฺยา ภายิยฺยา
ธนานิ สุ เต(๔)
ตตฺถ จาสีวิเสา(๔) เยหาเก เตชสี เตชสา มหาธิ ฯ

[๓๖๙] ตสฺมา ธนา ชานปทา อตนฺทิกฺขา ภวนฺตุ ภทฺทิ
ธนานเยน ฆนฺตเน อตนฺทิกฺขา เตน ชานถ ฯ

ชิณฺณชาตกํ ฉฏฺฐํ ฯ

---

๑ ม. อปฺปกสฺมึ อยสฺมึ ลโหหิ ฯ ๒ ฉ ม. ภาณกาติ ฯ ๓ ฉ. อาณเวยฺโย ฯ
๔ ฉ. ตตฺถาสีวิเสา ฯ

(៣៦៦) ព្រោះហេតុនោះ ការដឹងប្រមាណ មិនល្មោកកន្តឹកភោជន ជាការប្រពៃ ព្រោះពួកជនដែលមិនដឹងប្រមាណ រមែងលិច ពួកជនដែលដឹងប្រមាណ រមែងមិនលិចទេ ។

ចប់ សុរុកជាតក ទី ៥ ។

ជីរ្ណទុបានជាតក

(៣៦៧) (ព្រះសាស្តា ត្រាស់ថា) ពួកឈ្មួញអ្នកត្រូវការដោយទឹក កាលដឹកអណ្តូងចាស់ ក៏បាននូវដែកនឹងទង់ដែងផង នូវសំណរកក់ផង នូវតែវមណីពាំងឆ្ការផង នូវប្រាក់នឹងមាសផង នូវតែវមុក្តានឹងតែវពៃទូរ្យពាំងឆ្ការផង ដ៏ប្រើន ។

(៣៦៨) តែពួកឈ្មួញទាំងនោះ មិនសន្តោសដោយទ្រព្យនោះ រំងាំតែតែដឹកចុះទៅទៀត សត្វមានពិសដ៏ក្លៀវក្លា មានតេជៈ ក៏សម្លាប់នូវពួកឈ្មួញទាំងនោះ ដោយតេជៈ (នៃពិស) កន្តឹកអណ្តូងទឹកនោះឯង ។

(៣៦៩) ព្រោះហេតុនោះ បុគ្គលគប្បីដឹក តែកុំដឹកឲ្យជ្រៅហួសពេក ព្រោះការដឹកអណ្តូងជ្រៅហួសពេក ជាការលាមក ទ្រព្យ(ដែលពួកឈ្មួញ) បានហើយដោយការដឹក ក៏វិនាសអស់ ព្រោះតែការដឹកជ្រៅហួសពេក ។

ចប់ ជីរ្ណទុបានជាតក ទី ៦ ។

គាមណិចន្ទូជាតកំ

(៣៧០)ជាយំ យកនំ តុសលោ លោលោ អយំ វលីមុខោ

កតំ កតំ ខោ បន្ទុសេយ្យ ឃវំឆម្មមិទំ តុលំ ។

(៣៧១)ឆយិទំ ចិត្តវតោ លោមំ ជាយំ អស្សាសិតោ

មិតោ

សត្តំ(១)មេ ជនសន្ទន ជាយំ តិកញ្ចិ វិជានតំ ។

(៣៧២)ន មាតរំ បិតរំ ភ ភាតរំ តតិនិំ សកិំ

ភរេយ្យ តាទិសោ ចោសោ សិដ្ឋំ(២)ន សរថេន មេតិ ។

គាមណិចន្ទូជាតកំ សត្តមំ ។

---

១ ម. សិដ្ឋំ ។ ២ ឧ. សត្តំ ។

គាមណិចន្ទជាតក

(៣៧០) (ព្រះពោធិសត្វ ពោលថា) សត្វនេះជាសត្វមិនឈ្លាស (ក្នុងការធ្វើ) នូវផ្ទះទាំងឡាយ សត្វនេះជាសត្វវិលខូច មានមុខជ្រួញ ប៉ានតែខាងប្រទូស្ត ចំពោះកិច្ចការដែលគេធ្វើហើយ។ ត្រកូលនេះជាធម្មតាយ៉ាងនេះឯង ។

(៣៧១) ភេមនេះ មិនមែនជាភេមនៃសត្វមានចិត្ត (សម្បយុត្តដោយបញ្ញា ជាគ្រឿងពិចារណា) ទេ ម្រឹគតីស្វានេះមិនអាចធ្វើគេឲ្យចូលចិត្តបានទេ ក្សត្រខ្មាតព្រះពោធិបិតារបស់ខ្ញុំ ទ្រង់ព្រះនាមជនសន្ធៈ (ប៉ានត្រាស់ហើយ) ថា ស្វានេះមិនដឹងនូវហេតុគប្បីគួរទេ ។

(៣៧២) បុរសប្រាកដដូច្នោះ មិនគប្បីចិញ្ចឹមនូវមាតាបិតា បងប្អូនប្រុសអ្នកឯបងប្អូនស្រីរបស់ខ្លួនបានទេ ព្រះបាទទសរថ (ជាព្រះបិតា) បានប្រៀនប្រដៅខ្ញុំ (យ៉ាងនេះ) ។

ចប់ គាមណិចន្ទជាតក ទី ៣ ។

មង្គាតុរាជជាតកំ

(៣៧៣) យាវតា ចន្ទិមសុរិយា (បរិហារន្តិ) ទិសា ភន្តិ
វិរោចនា (១)
សព្ពេ ធានស្ស មង្គាតុ យេ ចាឡាយ បឋវស្សិតា(២)។

(៣៧៤) ន តេ ហរេយ្យ បណវេស្សន តំតំ តាមេសុ វិជ្ជតិ
អប្បស្សាធា ទុខា កាមា ឥតិ វិញ្ញាយ បណ្ឌិតោ។

(៣៧៥) អថ ទិព្ពេសុ កាមេសុ រតិំ សោ ជាតិំ កច្ចតិ
តណ្ហក្ខយរតោ ហោតិ សម្មាសម្ពុទ្ធសាវកោតិ។

មង្គាតុរាជជាតកំ អដ្ឋមំ ។

---

១ ឧ. ម. វិរោចមានា ។ ២. ឧ. បឋវិនិស្សិតា ។

មង្គាគុរុជាតក

(៣៧៣) (ព្រះសាស្តា គ្រាសំដែងថា) ព្រះចន្ទ្រនឹងព្រះអាទិត្យទាំងឡាយ (ដើរក្រឡឹង)កុំសិនទៅ ទិសទាំងឡាយក៏រុងរឿង រហូតទីមានកំណត់ត្រឹមណា សត្វទាំងឡាយណា ដែលអាស្រ័យលើផែនដី សត្វទាំងអស់នោះ ជាទាស:របស់ស្តេចមន្ធាតុ រហូតទីមានកំណត់ត្រឹមណោះ ។

(៣៧៤) ការវិនិច្ឆ័យ ក្នុងកាមទាំងឡាយ រមែងមិនមាន ដោយក្រឿងកហាបណៈទេ បណ្ឌិតបានដឹងថា កាមទាំងឡាយមានសេចក្តីសុខតិច មានសេចក្តីទុក្ខ (ច្រើន) ។

(៣៧៥) ព្រោះហេតុនោះ សាវ័កនៃព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធនោះ មិនបានត្រេកអរក្នុងកាមទាំងឡាយសូម្បីជាទិព្យ ជាអ្នកត្រេកអរតែក្នុងធម៌ ជាគ្រឿងអស់ទៅនៃតណ្ហា ។

ចប់ មង្គាគុរុជាតក ទី ៨ ។

គាថាតិរិវច្ឆជាតកំ

(៣៧៦) ឧយ្យមស្សុ វិជ្ជាមយមត្ថំ កាតុំ
ន ឥច្ឆកោ នោ បន តេ សហាយោ
អថ កេន វណ្ណេន តិរីតិរាវច្ឆោ
តេនឡ្ហោកោ កុញ្ជតិ អក្កមិឡ្ហំ ។

(៣៧៧) អាថាសុ មេ យុទ្ធមភិនស្សុ
ឯកស្ស កត្វា វិវនស្មិ ឃោរេ
បសារយិ កាឱច្ឆកនស្សុ ចាឡឹ
តេនុទ្ធតារី ឆុក្ខសម្បរោតោ ។

(៣៧៨) ឯតស្សុ កាឱច្ឆេន ឥជានុបត្តោ
វេយ្យាសិនោ(១) វិសយ ជីវលោកេ
លាភាវហោ តាត តិរីតិរាវច្ឆោ
នេថស្សុ តោកំ យជិតញ្ច យញ្ញំ ។

គាថាតិរិវច្ឆជាតកំ ឆដ្ឋំ ។

---

១ ឧ. ម. វេសាយិនោ វិសយោ ។

តិរិតិវច្ឆជាតក

(៣៧៦) (ឧបរាជទូលសួរព្រះពាសាថា) កម្មតិចតួចដែលសម្រេចដោយវិជ្ជារបស់តាបសនេះ មិនមានឡើយ មួយទៀត តាបសនេះមិនមែនជាផៅពង្ស តាំងមិនមែនជាសំឡាញ់ របស់ព្រះអង្គទេ កាលបើយ៉ាងនេះ ហេតុអ្វីបានជាតាបសឈ្មោះតិរិតិវច្ឆៈ កាន់ឈើច្រត់មានចំពាម ៣ បរិភោគនូវដុំបាយមានរសដ៏ប្រសើរ ។

(៣៧៧) (ព្រះពាសា ត្រាស់ថា) ក្នុងគ្រាមានអន្តរាយ កាលអញចម្បាំងចាញ់គេ (តាបសនេះ) បានធ្វើ (នូវសេចក្តីអនុគ្រោះ) ដល់អញម្នាក់ឯង ក្នុងព្រៃគួរខ្លាចដ៏ពន្ឋឹក បានលាងនូវដៃ (ឲ្យឆាអញ) ដែលជាប់នូវសេចក្តីលំបាក (ក្នុងអណ្តាង) ព្រោះហេតុនោះ អញដែលត្រូវសេចក្តីទុក្ខគ្របសង្កត់ ទើបបានឡើងរួចមក ។

(៣៧៨) អញ(បិតនៅ)ក្នុងដីវិលោក (នេះ ជាប់) នូវវិស័យនៃសេចក្តីស្លាប់ទៅហើយ តែមកកាន់ទីនេះបាន ព្រោះសេចក្តីលំបាក នៃតាបសនេះ ម្នាលកូន រីតិរិតិវច្ឆតាបស ជាបុគ្គលគួរដល់លាភរកទាំងឆ្ងាយ ចូរឲ្យនូវគ្រឿងបរិភោគផង ចូរបូជានូវវត្តដែលគួរបូជាផង ដល់លោក ។

ចប់ តិរិតិវច្ឆជាតក ទី ៩ ។

ទ្វាទសជាតកំ

(៣៧៩) យស្សត្តា ទ្វារមាយន្តំ អមិត្តម្ប៊ិ យាចតំ

តស្សន្នរស្សហំ ទ្វារំ មាមេ កុជ្ឈ(១)រថេសភ។

(៣៨០) យស្ស ឯកចរត្តេ ច វាសមាយន្តំ មាណវ

តស្សន្នរស្សហំ ទ្វារំ មាមេ កុជ្ឈ រថេសភ។

(៣៨១) ឧទាមិ តេ ព្រាហ្មណ ភោមាណវំ

ករំ សហស្សំ សហ បុត្តវេន

ទ្វារំ ហិ ទ្វាទស កថំ ឧដ្ឋំ

មយម្ប៊ិ តស្សេវ ភវាម ទ្វារាតិ ។

ទ្វាទសជាតកំ ទសមំ ។

សង្គីប្បរិយាយោ បឋមោ ។

---

១ ម. កុជ្ឈិ ។

ទូតជាតក

(๓๗๙) (សោលសបុរស ពោលថា) សត្វទាំងឡាយមកកាន់ប្រទេសឆ្ងាយ ដើម្បីសូមនូវវត្ថុ នឹងបុគ្គលសូមជាសត្រូវ ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ផ្នែកណា ខ្ញុំព្រះអង្គជាទូតរបស់ផ្នែកនោះ បពិត្រព្រះអង្គប្រសើរក្នុងពលរថ សូមទ្រង់កុំខ្ញាល់នឹងខ្ញុំព្រះអង្គឡើយ ។

(๓๘๐) មាណពទាំងឡាយ លុះអំណាចនៃផ្នែកណា ទាំងថ្ងៃទាំងយប់ ខ្ញុំព្រះអង្គជាទូតរបស់ផ្នែកនោះ បពិត្រព្រះអង្គប្រសើរក្នុងពលរថ សូមទ្រង់កុំខ្ញាល់នឹងខ្ញុំព្រះអង្គឡើយ ។

(๓๘๑) (ព្រះរាជា ទ្រង់ត្រាស់ថា) ម្នាលព្រាហ្មណ៍ យើងឲ្យទូវគោសម្បុរក្រហម ๑ ពាន់ ព្រមទាំងគោប្ញា ដល់អ្នក ព្រោះយើងជាទូត (របស់ផ្នែក) នឹងមិនឲ្យដល់អ្នក ជាទូត (របស់ផ្នែកដែរ) ដូចម្តេចកើត យើងទាំងឡាយ សុទ្ធតែជាទូតរបស់ផ្នែកដូចគ្នា ។

ចប់ ទូតជាតក ទី ๑๐ ។

ចប់ សង្កប្បវគ្គ ទី ๑ ។

គីលូទ្ធាវ័ំ

ខុសុការវរោ តំលម្ពុដ្ឋំ មណិ
បាយភជ វិមាន្តំម អាស័រីសោ
ជនសន្ធ តាហាមណាវសុរ្ឈ បុន
តំរំតំ បុន ទូតាវរេន ឧស ។

ខុទ្ទកនិកាយសង្គហវគ្គដោះគី

និយាយរំពីដាវ៉ែសប្រសើរ ១ ល្អមួយក្តាប់ ១ តែវិបណី ១ ស្តេចសេះ ១ សត្វហើរឆ្ងាយអាកាស ១ ពស់មានពិសដ៏ក្លៀវក្លា ១ ស្តេចទ្រង់ព្រះនាមជនសន្ធៈ ១ ក្លៀងគហាបណៈ ១ តាបសឈ្មោះតិរីតិវច្ឆៈ ១ ទូតរបស់ផ្លែ ១ ត្រូវជា ១០ ។

បទុមវគ្គោ

បទុមជាតកំ

(៣ ៨២) យថា គោសា ចមសុទ្ធ ជិន្នំ ជិន្នំ វិរូហតិ

ឯវំ រូហតុ តេ ជាសា បធុមំ នេហិ យាចិតោ។

(៣៨៣) យថា សារធិកំ វីជិ ខេត្តេ វុត្តំ វិរូហតិ

ឯវំ រូហតុ តេ ជាសា បធុមំ នេហិ យាចិតោ។

(៣៨៤) ឧភោបិ វិលបន្តេតេ អបិ បច្ចាធិ ធស្សតិ

វជ្ជំ ភ តេ ធ ភ វជ្ជិ ធត្តំ ជាសាយ រូហថ

នេហិ សម្ម បធុមានិ បច្ចា មេ នេហិ យាចិតោតិ(១)។

បទុមជាតកំ បឋមំ ។

---

១ ឱ. អម្ហេហិបិ យាចិតោ ។ ម. អហំ យាចាមិ យាចិតោ ។

បទុមវគ្គ

បទុមជាតក

(៣៨២) (សេដ្ឋីបុត្រទី ១ ពោលថា) សក់ក្តី ពុកមាត់ក្តី ដែលគេកោរកាត់ចោលហើយ រមែងដុះឡើងវិញ យ៉ាងណា សូមឲ្យច្រមុះរបស់អ្នកដុះឡើងវិញ យ៉ាងនោះដែរ យើងសូមផ្ការឈូកហើយ អ្នកចូរឲ្យ ។

(៣៨៣) (សេដ្ឋីបុត្រទី ២ ពោលថា) ពូជកងសរទកាល (រដូវរំហើយ) ដែលគេព្រោះក្នុងស្រែ រមែងលូតលាស់ យ៉ាងណាមិញ សូមឲ្យច្រមុះរបស់អ្នកដុះឡើងវិញ យ៉ាងនោះដែរ យើងសូមផ្ការឈូកហើយ អ្នកចូរឲ្យ ។

(៣៨៤) (សេដ្ឋីបុត្រពោធិសត្វទី ៣ ពោលថា) ជនទាំងពីរនាក់នេះ និយាយកុហក ដោយគិតថា ធ្វើដូចម្តេចហ្ន៎ (បុរសនេះ) នឹងឲ្យផ្ការឈូកទាំងឡាយខ្លះ ទោះជនទាំងពីរនាក់នោះ ពោលក្តី មិនពោលក្តី ការដុះឡើងនៃច្រមុះគ្មានទេ ម្នាលសំឡាញ់ សូមអ្នកឲ្យផ្ការឈូកទាំងឡាយ យើងសូមហើយ សូមអ្នកឲ្យផ្ការឈូកទាំងឡាយ ។

ចប់ បទុមជាតកទី ១ ។

មុទុបាណិជាតកំ

(๓๘๕) ថាលាំ ចេ មុទុកោ ទស្ស ឯកោ ទស្ស សុក្ខាវិតោ

អន្ធការោ ន វាសេយ្យ អថ ន្ធនតា សិយា ។

(๓๘๖) អនលោ មុទុសម្ភាសោ ខុទ្ទ្រក(๑) តា ឆវីសមោ

សីឧន្តំ នំ វិនិត្វាន អារកា បរិវជ្ជយេ ។

(๓๘๗) យំ ឃតា ខុទសេវន្តិ ឆន្ទសោ វា ឆនេន វា

ជាតវេទោវ សល្លាឃំ ទិប្បំ អក្ខុទហន្តិ នន្តិ ។

មុទុបាណិជាតកំ តតិយំ ។

---

๑ ម. ខុទ្ទ្រកា ។

មុទុបាណិជាតក

(៣៨៥) (ព្រះពោធិសត្វ ពោលថា) បើ ចូរឮបង្កាក មានដៃដ៏ទន់ ១ ដំរី ដែលព្រះអង្គបង្ហាត់ពបសារហើយ ១ ពេលធំតសូន្យឈឹង ១ ក្មេងឆៀងបង្អុរចុះ ១ គប្បីមានកន្លែកាលណា សេចក្តីប៉ងកន្លែព្រះពជហឫទ័យរបស់ព្រះអង្គ គង់នឹងសម្រេច កន្លែកាលនោះ មិនខាន ។

(៣៨៦) (ព្រះពជាពោធិសត្វជាបិតា ពោលថា) ស្រីទាំងឡាយនោះ បុគ្គលមិនគួរនិយាយដោយពាក្យទន់ភ្លន់ឡើយ ជាស្រីដែលបំពេញបានដោយកម្រ ក្រោកដស្មើដោយស្មើង រមែងលិចចុះ (ក្នុងអបាយ ៤) បណ្តិតបុរសដឹងច្បាស់ហើយ គួរគេចចេញអំពីចម្ងាយ ។

(៣៨៧) ស្រីទាំងនុ៎ះ ចូលទៅគប់រកបុរសណា ដោយសេចក្តីពេញចិត្តក្តី ដោយទ្រព្យក្តី តែងដុតបំផ្លាញបុរសនោះ (ឲ្យវិនាស) យ៉ាងនាប់ ដូចក្មេង (ដែលឆេះ) នូវទីនៅរបស់ខ្លួន ។

ចប់ មុទុបាណិជាតក ទី ២ ។

ចតុប្បទោភនជាតកំ

[៣៨៨] អកដ្ឋមានេ កវិស្មឹ សយំ អាគម្ម ឥទ្ធិយា
មិស្សីភាវំ គច្ឆយា កន្តា សំសីទសិ មហាណ្ណវេ ។

[៣៨៩] អាវដ្ដនី មហាមាយា ព្រហ្មចរិយវិកោបនា
សីទន្តិ នំ វិទិត្វាន អារកា បរិវជ្ជយេ ។

[៣៩០] យំ ឯតា ឧបសេវន្តិ ឆន្នសា ភ ឆនេន ភ
ជាតវេទោវ សណ្ហានំ ទិប្បំ អនុទហន្តិ នន្តិ ។

ចតុប្បទោភនជាតកំ តតិយំ ។

មហាបតាទជាតកំ

[៣៩១] បតាទោ ឆាមសោ រាជា យស្សយ្ហោ សុវណ្ណិយោ
តិរិយំ សោឌ្ឍសុព្ភោ ខុទ្ទមាហុ[1] សហស្សធា ។

---

១ ម. ខុទ្ទមាហុ ។

បុល្លបលោភនជាតក

(៣៨៨) (ព្រះពោធិសត្វ ពោលថា) លោកមក (តាមអាកាស) ដោយខ្លួនឯង លើទឹកមិនបែកឡើយ ដោយអំណាចនៃឫទ្ធិ លុះទៅប្រទូស្តកប្រទ្បាំដោយស្រី ក៏លិចចុះក្នុងសមុទ្រធំ ។

(៣៨៩) ធម្មតាស្ត្រីទាំងឡាយ រមែងញុំាងបុរសឲ្យវិលវល់ មានមាយាច្រើន ញុំាងព្រហ្មចរិយធម៌ឲ្យកំរើក រមែងលិចចុះ (ក្នុងអបាយ៤) បណ្ឌិតបុរស ដឹងច្បាស់ហើយ គប្បីចៀសវាងអំពីចម្ងាយ ។

(៣៩០) ស្ត្រីទាំងឡាយនុ៎ះ ចូលទៅគប់រកបុរសណា ដោយសេចក្តីពេញចិត្តក្តី ដោយទ្រព្យក្តី តែងដុតបំផ្លាញបុរសនោះ (ឲ្យវិនាស) យ៉ាងនាប់ ដូចភ្លើង (ដែលឆេះ) ន្ទូវលំនៅរបស់ខ្លួន ។

ចប់ បុល្លបលោភនជាតក ទី ៣ ។

មហោបនាទជាតក

(៣៩១) (ព្រះសាស្តាត្រាស់ថា) ព្រះរាជាអគ្គនោះទ្រង់ព្រះនាមបនាទៈ មានប្រាសាទមាស មានទទឹងប្រវែងកិរិយាផ្លាក់ចុះនៃកូនសរ ១៦ (កន្ទុះយោជន៍) (អ្នកប្រាជ្ញទាំងឡាយ) ពោលថា ប្រាសាទនោះកំពស់ ១ ពាន់តំណនៃកូនសរ (២៥យោជន៍) ។

(๓๙๒)សហស្សកណ្ឌា សតកេណ្ឌា ជជាឥរុ មារិតា.

មយោ

អនច្ចុំ តត្ត កន្ទញ្ញា ជ សហស្សាធិ សត្តធា។

(๓๙๓) ឯវមេតំ តធា អាសិ យថា ភាសសិ កច្ចធិ

សក្កោ អហំ តធា អាសឺ វេយ្យាវច្ចករោ តវតំ ។

មហាបតាទជាតកំ ចតុត្ថំ ។

ខុរប្បជាតកំ

(๓๙๔) ធិស្សា ខុរប្បេ ជទុវេកទុន្នេ

ខត្តេ កហិតេ តំខិណោ តេលធោតេ

តស្មឺ ភយស្មឺ មរណោ វិរូឡ្ហោ

ភស្សា ទុ តេ ជាហុ ជម្ភិតត្តំ ។

(៣៩២) ប្រាសាទនោះ កំពស់ ១ ពាន់គំណាំនៃកូនសរ មានជាន់ប្រាំពីរ បរិបូណ៌ដោយទង់ ព័ន្ធព័ទ្ធហើយដោយកែវមណីមានពណ៌ខៀវពួកវប្បាំ ៦០០០ ចែកជាប្រាំពីរបំណែក ប្រាកំលើប្រាសាទនោះ (គ្រប់ ៗ ថ្នាក់) ។

(៣៩៣) ម្នាលកកូដ អ្នកពោលហើយយ៉ាងណា ប្រាសាទនោះមានហើយ កុងកាលនោះ យ៉ាងនោះ តថាគតកើតជាព្រះឥន្ទ្រជាវេយ្យាវច្ចករ របស់អ្នក ។

ចប់ មហាបនាទជាតក ទី ៤ ។

ខុរប្បជាតក

(៣៩៤) (កូនរបស់ឈ្មួញរទេះ ពោលថា) អ្នកឃើញនូវព្រួញដែលពួកចោរបាញ់ហើយដោយកំឡាំងនៃធ្នូផង នូវព្រះខាន់សំលៀងដោយប្រធំដ៏មុតដែលពួកចោរកាន់ហើយផង កាលសេចក្តីស្លាប់ដែលគួរខ្លាចនោះ ចូលមកតាំងនៅចំពោះមុខហើយ ហេតុអ្វីក៏អ្នកមិនមានសេចក្តីតក់ស្លុតសោះ ។

[៣៩៥] ឯស្វា ខុរេប្ប ឆឌ្ឍេតុន្នេ
ទក្ខេ តមាតេ តំទិណោ តេលឆោតេ
តស្មឹ កយស្មឹ មរណោ វិរូឡ្ហ
វេធំ អលត្ថំ វិបុលំ ខុទ្ទរំ ។
[៣៩៦] សោ វេធជាតោ អដ្ឋភរឹ អមិត្តេ
បុត្តេ មេ ជីវតមាសិ ឧត្តំ
ឯ មាំ ជីវតេ អាលយឹ កុព្ភមាតោ
ស្វកេ ភយេភ ស្វរភេទ្ធុំ ភយាតីតំ ។

ខុរប្បជាតកំ បញ្ចមំ ។

វាតគ្គសិន្ធវជាតកំ

[៣៩៧] យេឆាសិ តីសិយា បណ្ឌា យេឆ ភត្តំ ឆ រុច្ចតិ
អយំ សោ អាគតោ ភត្តោ(១) តស្សាឆាឯ បលាយសិ ។
[៣៩៨] ឆុខោ(២) បឆាឯិតេនេវ សន្តេភ ឆាម ជាយតិ
យសោ ហាយតិ ឥច្ឆីឯំ តស្មា តាត បលាយិមាំ(៣) ។

---

១ ខ ៣ ។ ម. ភត្តា ។ ២ ខ. សឆេ ។ ម. ឆខោ ។ ៣ ម. បហាយតិ ។

(៣៩៥) (ពោធិសត្វ ជាមេអ្នកក្បាដដ៏ប្រៃ ពោលថា) ខ្ញុំឃើញ នូវព្រួញដែលបាញ់ហើយ ដោយកំឡាំងនៃធ្នូ នូវព្រះខាន់សំលៀងដោយប្រែងដ៏មុត ដែលពួកចោរគាន់ហើយ កាលសេចក្តីស្ងាប់ដែលគួរខ្លាចនោះ ចូលមកតាំងនៅចំពោះមុខ ខ្ញុំក៏ត្រឡប់បានសេចក្តីត្រេកអរប្រៃន ដ៏លើសលុប ។

(៣៩៦) ខ្ញុំនោះមានសេចក្តីត្រេកអរ បានគ្រប សង្កត់នូវពួកសត្រូវ (ព្រោះថា) ខ្ញុំបានលះបង់ជីវិតមុនហើយ ព្រោះថា បុគ្គលអ្នកក្លៀវក្លា កាលធ្វើសេចក្តីអាល័យក្នុងជីវិត គប្បីធ្វើនូវកិច្ចរបស់អ្នកក្លៀវក្លា ក្នុងកាលណា ។ មិនបានទេ ។

ចប់ ខុរប្បជាតក ទី ៥ ។

វិតត្ថសិន្ធវជាតក

(៣៩៧) (កូនលា ពោលថា) អ្នកម្តាយកើតពេគស្គមលឿង ព្រោះតែប្តីណា មិនពេញចិត្តនឹងកត្តូ ព្រោះតែប្តីណា ប្តីនោះមកដល់ហើយ ឥឡូវនេះ ហេតុអ្វីបានជាអ្នកម្តាយរត់ចេញទៅ ។

(៣៩៨) (មេលា ពោលថា) ម្នាលកូន ម្តាយយល់ថា ធម្មតាសន្តវៈ (របស់ស្ត្រី) កើតដោយហេតុពីរដម្បង (ភ្លាម) យសរបស់ស្ត្រីតាំងឡាយក៏សាបសូន្យ ហេតុនោះបានជាអញរត់ចេញ ។

(៣៩៩) យស្សស្សំ តកុលេ ជាតំ អាគតំ[1] យោ ន ឧច្ចតំ
សោចតិ ចិររត្តាយ ភតកម្ហិវ តន្ទ្រីតំ[2] ។

វាតគ្គសំទូរជាតកំ ឆដ្ឋំ ។

សុរិណ្ណកក្កដកជាតកំ

(៤០០) សិង្គី មិគោ អាយតចក្ខុនេត្តោ
អដ្ឋង្គតោ ភរិសយោ អលោមោ
តេជាភិក្ខតោ កបណាំ រុទាមិ
មា ហោវ មំ ចាណាសមិ ជវេយ្យ ។

(៤០១) អយ្យ ន តំ ជហិស្សាមិ កុញ្ជរំ សដ្ឋិហាយនំ
បឋព្យា ចាតុរន្តាយ សុបរិយោ ហោសិ មេ តុវំ ។

(៤០២) យេ កុន្ថរិកា សមុទ្ទស្មិំ តន្តាយ យមុនាយ ច
តេសំ ត្វំ ភរិជោ សេដ្ឋោ មុញ្ច ភេទន្តិយា បតិំ ។

សុរិណ្ណកក្កដកជាតកំ សត្តមំ[3] ។

---

១ ម. អាគតំ ។ ២ ម. កុន្ថលិ ។ ម. ភន្ថលិ ។ ៣ ម. កុម្ភិរជាតកំ ។

ឯកនិបាត បទុមវគ្គ ទី ២

(៣៩៩) (ព្រះសោស្តា ទ្រង់ត្រាស់ថា) ស្ត្រីណាមិនប្រាថ្នាន្ទូវបុរសមានយសកើតក្នុងត្រកូល ដែលគេនាំមកឲ្យ ស្ត្រីនោះ រមែងសោកសៅអស់កាលយូរអង្វែង ដូចជាមេលា (ដែលយំសោកស្តាយ) សេះសន្ធពាឈ្មោះវាតគៈ ។

ចប់ វាតគ្គសិន្ធុវជាតក ទី ៦ ។

សុវណ្ណកក្កដកជាតក

(៤០០) (ដំរីពោធិសត្វ ពោលថា) ម្រឹគមានសម្បុរដូចមាស (ក្តាម) ជាសត្វមានក្បែកលឿនវែង មានឆ្អឹងជាស្បែក ជាសត្វនៅក្នុងទឹកមិនមានពេម យើងត្រូវក្តាមនោះក្បៀបហើយ ទើបកំសត់ទួញយំសូមកុំយាកុំលះបង់ន្ទូវខ្ញុំ ដែលស្មើដោយជីវិតឡើយ ។

(៤០១) (មេដំរីពោលថា) បពិត្រអ្នកជាម្ចាស់ ខ្ញុំមិនលះបង់អ្នកដែលជាដំរីថមថយកំឡាំងក្នុងកាលនៃខ្ញុំមានអាយុ ៦០ ឆ្នាំទៀតឡើយ ខ្ញុំស្រឡាញ់អ្នកក្រៃលែងជាងប្រថពី ដែលទល់នឹងសមុទ្រទាំង ៤ ទៅទៀត ។

(៤០២) (មេដំរីពោលថា) ពួកក្តាមណា ដែលនៅក្នុងសមុទ្រក្តី ក្នុងទន្លេគង្គាក្តី យមុនាក្តី អ្នកជាសត្វទឹកប្រសើរ ជាងក្តាមទាំងនោះ សូមអ្នកមេត្តាលែងប្តី កាលដែលខ្ញុំកំពុងទួញយំវេកប្តី សូមអ្នកមេត្តាលែងប្តី (របស់ខ្ញុំ) មកវិញ ក្នុងកាលឥឡូវនេះ ។

ចប់ សុវណ្ណកក្កដកជាតក ទី ៧ ។

អារាមទូសកជាតកំ

[៤០៣] យោ មេ សព្ភិ សមេតាន(១) អហុ កិ សេដ្ឋសម្មតោ

តស្សាយំ ឱនិសី បញ្ហោ តំ មេវ ឧតរ បជា ។

[៤០៤] ឱវទេវ តុវំ ព្រហ្មេ អនញ្ញាយ វិនិច្ឆយំ

តាទិ ហិ មូលំ អនិស្សា រុក្ខំ ផញ្ញា បតិដ្ឋិតំ ។

[៤០៥] ជានាមិ តុម្ហេ វិនិច្ឆាមិ យេ(២) ធម្ម កិនភ វិទូ

វិសារទេ ច តារេយ្យោ យេ សព្ភិ រុក្ខវេ តាតិ ។

អារាមទូសកជាតកំ អដ្ឋមំ ។

---

១ ម. យោ វេ សព្ភិ សមេតានំ ។ ២ ម. យេ ច ញ្ញេ ។

អារាមទូសកជាតក

(៤០៣) (បុរសពោធិសត្វ ពោលថា) ស្វាណា ដែលគេសន្មតថាជាសត្វប្រសើរបំផុតជាងពួកស្វា ដែលមានជាតិស្មើគ្នានេះ ប្រាជ្ញារបស់ស្វានោះ មានតែត្រឹមប៉ុណ្ណេះ ពួកសត្វ (ស្វា) ក្រៅនេះ នឹងមានប្រាជ្ញា ដូចម្តេចទៅ ។

(៤០៤) (ហ្វូងស្វា ពោលថា) បពិត្រអ្នកដ៏ប្រសើរ ការតិះដៀលយ៉ាងនេះ ព្រោះតែមិនដឹង បុគ្គលមិនឃើញទោសហើយ តបវិញនូវដើមឈើដែលតាំងនៅស៊ប់ ដូចម្តេចកើត ។

(៤០៥) (ពោធិសត្វ ពោលថា) យើងមិនតិះដៀលពួកអ្នក ដែលជាពានរ អាស្រ័យនៅក្នុងព្រៃនេះទេ តែថាពួកជនអ្នកជាំដើមឈើដើម្បីប្រយោជន៍ ដល់ស្តេចវិស្សសេនណា ស្តេចវិស្សសេននោះ គួរគេតិះដៀលបាន ។

ចប់ អារាមទូសកជាតក ទី ៨ ។

សុជាតាជាតកំ

(๒๐๖) ឧភោ វណ្ណេន សម្បន្នា មញ្ញុកា បិយទស្សនា

ខរភាថា បិយា ហោន្តិ អស្មឹ លោកេ បរម្ហិ ច ។

(๒๐๗) ឧទុម្ពរស្សបិ កាឡី ទុព្ភណ្ហំ តំ លតាហតំ

តោកតំ្វ សណ្ហភាវេន ឥមំ ចាលំ ឧបំ យិ ។

(๒๐๘) តស្មា សខិលភាសស្ស មន្តភាណី អនុទ្ធតោ

អត្តំ ធម្មញ្ច ទីបេតិ មធុរព្ភស្ស កាសតិ ។

សុជាតាជាតកំ ឥមំ ។

ខុល្លកជាតកំ

(๒๐๙) សព្ពេ ចាបិ តវ ញាតីហិ តោសិ យោ ឥស្សរោ តុវំ

សព្ពេ ញាតីហិ អនុញ្ញោ តោ កណោ យ្យាហិ ឯកកោ ចរំ ។

សុជាតាជាតក

(៤០៦) (ព្រះរាជាពោធិសត្វ ត្រាស់ថា) ពួកជនប្រកបដោយសម្បុរ មានសំឡេងពីរោះ មានរូបជាទីស្រឡាញ់ គួរមើលមើល តែជាអ្នកមានវាចាវិនវូស មិនជាទីស្រឡាញ់របស់អ្នកផង ក្នុងលោកនេះ នឹងលោកខាងមុខទេ ។

(៤០៧) ព្រះមាតា ឃើញមេតាវើខ្មៅនេះ ដែលមានសម្បុរអាក្រក់ ដេរដាសដោយពណ៌ពព្រុះអុប ។ តែថាជាទីស្រឡាញ់ របស់សត្វច្រើន ដោយសារវាចាពីរោះប្លែកទេ ។

(៤០៨) ព្រោះហេតុនោះ បុគ្គល គប្បីជាអ្នកមានវាចាល្អិតល្អ ជាអ្នកពោលពាក្យដែលតាមប្រាជ្ញា មិនមានបិត្តកយមាយ រមែងសំដែងនូវអត្ថនឹងធម៌ ភាសិតរបស់បុគ្គលនោះ ទើបឈ្មោះថាពីរោះ ។

ចប់ សុជាតាជាតក ទី ៩ ។

ខុល្លកជាតក

(៤០៩) (ក្អែក ពោលថា) ឰថាពួកញាតិទាំងអស់ ឃ្លានលើកគោសិយៈ (មៀម) ឲ្យឆ្អែជាដំ ប្រសិនបើពួកញាតិ អនុញ្ញាតខ្ញុំសូមនិយាយនូវពាក្យ ១ ម៉ាត់ ។

(៤១០) កលា សម្ម អនុញ្ញាតោ អត្ថំ ធម្មញ្ច កេវលំ
សន្តំ ហិ ឧភយត្ថ បត្តិំ បញ្ញវន្តោ ឥតិ ព្រូហយ ។
(៤១១) ឯមេ ពុទ្ធតំ ភត្តុំ ភៅ ខុល្លកសច្ចកិសេចនំ
អក្កុទ្ធសច្ចមុខំ បស្ស កេចំ កុន្ទោ កវិស្សតិតំ ។

ឧល្លកជាតកំ ទសមំ ។

ចតុមវគ្គោ តុតិយោ ។

តស្សុទ្ទានំ

បឋមុត្តម ជាកសិរិវ្ហយោ
សមហាឈ្ណវ យូប ខុរប្បវរោ
អដ្ឋ កន្ទលី កុញ្ជរកុក្ក បុឯ
ខរភេ ខុល្លកវរេន ទស ។

---

(៤១០) (ហ្វូងសត្វស្ងាប ពោលថា) ម្នាលសំឡាញ់ យើងអនុញ្ញាត ហើយ អ្នកចូរនិយាយនូវហេតុ នឹងពាក្យដែលដាប់ខាត់ទង ដោយបវេណីប៉ុណ្ណោះ ដ្បិតពួកបក្សីក្មេង ៗ ដែលមានប្រាជ្ញា ទ្រទ្រង់នូវសេចក្តីរុងរឿងនៅមាន ។

(៤១១) (ក្អែក ពោលថា) សូមឲ្យអ្នកគាំងឡាយ មានសេចក្តីចំរើន ការដែលអតិសេក មៀម មិនពេញចិត្តខ្ញុំទេ អ្នកគាំងឡាយ ចូរមើលមុខ មៀម ដែលមិនគាន់ខឹង (បែបនេះទៅហើយ) បំណង់បើខឹងហើយ តើវាធ្លាមុខ ដូចម្តេចទៅ ។

ចប់ ខណ្ឌជាតក ទី១០ ។

ចប់ បទុមវគ្គ ទី ២ ។

ឧទ្ទាននៃបទុមវគ្គនោះគឺ

និយាយអំពីផ្ការឈូកដ៏ឧត្តម ១ ដំរីមានសិរី ១ សមុទ្រធំ ១ ក្រាសោទ ១ ព្រួញដ៏ប្រសើរ ១ លាញីឈ្មោះភទ្ទលី ១ ដំរី ១ ដើមឈើ ១ វាចារឹងរូស ១ ស្តេចមៀម ១ ត្រូវជា ១០ ។

ខុទ្ទកនខ្ទសកជាតកំ

(៤១២) អារញ្ញកោ សប្ប ឥសិនោ ចិរំ វត្តំ តបស្សិនោ
កិញ្ចាកតំ ខុទ្ទកានំ តេ សម្ម អភាហសិ(១) ។
(៤១៣) ឯស ធម្មោ សិតាលានំ យំ មិវិត្វា ជិហ្ចាមសេ
បិតុបិតាមហំ ធម្មោ ន តំ ខុជ្ឈាតុមរហសិ ។
(៤១៤) យេសំ ភៅ ឯធិសោ ធម្មោ អធម្មោ បន តាទិសោ
មា ភៅ ធម្មំ អធម្មំ វា អន្ធសាម តុណាធនន្តិ ។

ខុទ្ទកនខ្ទសកជាតកំ បឋមំ ។

ព្យគ្ឃជាតកំ

(៤១៥) យេន មិត្តេន សំសគ្គា យោគក្ខេមោ វិហីយតិ
ឃុត្តេវ ឆ្ឆាកវន្តេន រក្ខេ អក្ខីវ បណ្ឌិតោ ។

---

១ ម, យ. អភាហសិ ។

ខុទ្ទកនិកាយ

ខុទ្ទកនខ្ទូសកជាតក

(៤១៦) (ឥសីពោធិសត្វ សួរថា) ម្នាលសំឡាញ់ ហេតុអ្វីបានជាអ្នកប្រទូស្តអណ្តូងទឹក ដែលបុគ្គលធ្វើបានដោយក្រ របស់ឥសីអ្នកនៅកុដិព្រៃ ប្រព្រឹត្តតបធម៌ អស់កាត្រី ដ៏អង្វែង ។

(៤១៣) (ចចក ពោលថា) ពួកយើងផឹកទឹកកុដិណា ហើយដុះនោមបំផ្លាញ (ទីនោះ)នេះជាធម្មតារបស់ចចកទាំងឡាយ នេះជាធម្មតារបស់បិតានឹងជីតា អ្នកមិនគួរពោលទោស ចំពោះធម្មតានោះ ។

(៤១៤) (ពោធិសត្វ ពោលថា) អាការនេះធម្មតា របស់ពួកអ្នកណា ចំណង់បើអាការមិនមែនជាធម្មតា នឹងប្រាកដដូចម្តេចទៅ យើងសូមកុំឲ្យដួបប្រទះនឹងអាការជាធម្មតា ប្តូ មិនមែនជាធម្មតារបស់ពួកនោះ ក្នុងកាលណាឡើយ ។

ចប់ ខុទ្ទកនខ្ទូសកជាតក ទី ១ ។

ព្យគ្ឃជាតក

(៤១៥) (វុក្កទេវតាពោធិសត្វ ពោលថា) សេចក្តីក្សេមចាកយោគៈ គឺសេចក្តីសុខកាយ សុខចិត្ត រមែងសាបសូន្យទៅ ព្រោះប្រទូស្តប្រទុស្សដោយចាបមិត្តណា បណ្ឌិតគប្បីញុំាញីនូវចាបមិត្តនោះជាមុន ហើយគប្បីរក្សា (ខ្លួន) ដូចបុគ្គលកាលរក្សានូវកែកដូច្នោះ ។

(៤១៦) យេន មិត្តេន សំសគ្គា យោកត្ថោ‌ហោ បវឌ្ឍតិ

កយេរ្យត្តសមំ វុត្តិំ សព្ពកិច្ចេសុ បណ្ឌិតោ ។

(៤១៧) ឯវ ព្យក្ឃា ជិវត្តម្ភោ បច្ចុបេវ មហាវនំ

មាណោវនំ ជិដ្ឋិ ជិព្យគ្ឃំ ព្យក្ឃា មាហោសុ ជិព្ភាតិ ។

ព្យគ្ឃជាតកំ ទុតិយំ ។

កប្ប‌ប‌ជាតកំ

(៤១៨) កោ ឆុ វឌ្ឍិតកត្តោវ ប្ប‌ុរហាត្តោវ ព្រាហ្មណោ

កហន្តុ តិក្ខិំ អចរិ កិំ សន្តុំ ឧបសង្កមិ ។

(៤១៩) អហំ កបិស្មិ ឧម្មេជោ អជាមាសាជ អាមសិំ

តុំ មំ មោចយ ភទ្ទន្តេ មុត្តោ តញ្ញេ‌យ្យ បព្ភុតំ ។

(៤១៦) សេចក្តីក្សេមចាកយោគៈ រមែងចំរើនឡើង ព្រោះប្រឡូកប្រឡំ
ដោយកល្យាណមិត្តណា បណ្ឌិតគប្បីធ្វើ នូវការប្រព្រឹត្តិក្នុង
កិច្ចទាំងពួងឲ្យស្មើនឹងខ្លួន ។

(៤១៧) (ទេវតាពោល ពោលថា) នែខ្លានឹងសីហៈ អ្នកចាំងឡាយ
ចូរមក ចូរត្រឡប់ទៅកាន់ព្រៃដំរីវិញចុះ កុំឲ្យមហាជនកាប់
ព្រៃរបស់យើង ព្រោះតែព្រៃមិនមានខ្លា កុំឲ្យខ្លានឹងសីហៈ
ជាសត្វមិនមានព្រៃឡើយ ។

ចប់ ឧឡូជាតក ទី ២ ។

កប្បបជាតក

(៤១៨) (តាបសពោធិសត្វ ពោលថា) បុគ្គលណាហ្ន៎ ដើរមក ហាក់
ដូចជាបុគ្គលអ្នកមានកត្តដួសស្រេចហើយ ឬដូចជាព្រាហ្មណ៍
មានលាកពេញដៃ អ្នកដើរទៅសូមកងទ័ណា ឬអ្នកចូរទៅកាន់
បុគ្គលណា ដែលមានសត្វ ។

(៤១៩) (ពានរ ពោលថា) ខ្ញុំជាស្វាឥតប្រាជ្ញា ឃ្លានប៉ះពាល់នូវតំ
ណាំងឡាយដែលគេមិនគួរប៉ះពាល់ សូមលោកម្ចាស់ដោះខ្ញុំឲ្យរួច
សូមសេចក្តីចំរើន ចូរមានដល់លោក ខ្ញុំនោះបានរួចហើយ
នឹងទៅកាន់ភ្នំវិញ ។

(๘๒๐) តេ ច ខ្លួ តេ សត្ថា ហោន្តុ តោ ណ្ហញ្ច ហោន្តុ

មក្កដា ។

មុញ្ច តេ សត្ថវ តោ ណ្ហញ្ច តេ តំ មេថុនកំ តយាតំ ។

កច្ចបជាតកំ តតិយំ ។

លោលជាតកំ

(๘๒๑) តាយំ ពលវា តា សំវិធី ចោរី លង្ឃិ បិតាមហា

ខ្ចិរំ ពលវតេ អាតច្ច ចណ្ឌោ មេ ភាយសោ សខា ។

(๘๒๒) ជាហំ ពលវា តា សំវិធី អហំ លោលស្មិ ភាយសោ

អកតញ្ញូ វចនំ តុយ្ហំ បសវ្ហ លុ ជោស្មិ អាតតោ ។

(๘๒๓) បុន ចាបជ្ជសី សម្ម សីលំ ហិ តវ តាទិសំ

ន ហិ មាទិសតោ តោតា សុក្កុញ្ច ហោន្តិ បក្ខិជាតំ ។

លោលជាតកំ ចតុត្ថំ ។

(๔๒๐) (โพธิสัตว์ กล่าวว่า) พวกหมู่ญาติ ชื่อว่าพวกพ้องของตน พวกเพื่อน ชื่อว่าพวกพ้องของตน ผู้ใดไม่ปรารถนาพวกพ้องของตน (เพื่อนเช่นนี้) ที่ผู้นั้นเห็นว่าเป็นเพื่อนของตน ๆ

จบ ภัณฑชาตก ที่ ๓ ๆ

โลลชาตก

(๔๒๑) (พระโพธิสัตว์ กล่าวว่า) กุกกุรนี้ดูน่าเกลียด มีสีเป็นสีเทา มีตาเป็นสีแดง มีหูตก มีขนตก เป็นที่ตั้งแห่งกุกกุร ผู้ใดเข้าไปหา (เพื่อน) ที่เป็นเช่นนี้ ผู้นั้นชื่อว่าเป็นสัตว์เดียรัจฉาน ๆ

(๔๒๒) (กุกกุร กล่าวว่า) ข้าพเจ้าไม่ใช่เป็นกุกกุรมีสีเทาเลย แต่ข้าพเจ้าเป็นกุกกุรโลลมีลิ้นยาว ผู้ใดเข้าไปหาข้าพเจ้า ขอท่านจงดูข้าพเจ้าที่ถูกเขาตีตายเถิด เพราะเหตุที่ไม่ทำตามคำของผู้นั้น ๆ

(๔๒๓) (โพธิสัตว์ กล่าวว่า) ท่านจงฟังเถิด ผู้นี้ไม่ใช่เป็นเพื่อนของเรา เพราะว่าศีล (ความประพฤติ) ของผู้นี้ทราบได้ด้วยการกระทำ ความเจริญและความเสื่อมของมนุษย์ ไม่ใช่เป็นสิ่งที่สัตว์เดียรัจฉานจะรู้ได้ ด้วยเหตุนั้น ๆ

จบ โลลชาตก ที่ ๔ ๆ

រុចិរជាតកំ

(៤២៤) តាយំ ពលាតា រុចិរា តាតតន្លាស្ស មច្ឆតំ(១)

ចណ្ឌោ តាតោ សខា មយ្ហំ យស្ស ភេតំ

កុលាវកំ ។

(៤២៥) ឧទុ មំ សម្ម ជានាសិ ឯវ សាមតកោផលំ

អកត្វា វចនំ តុយ្ហំ បស្ស លុទ្ទោស្មិ អាគតោ ។

(៤២៦) យុត្ត ចាបជ្ជសិ សម្ម សីលំ ហិ តវ តាទិសំ

ឧភោ មាទុសិ តាតោ តោតា សុភុញ្ជ ភោគ្គំ ភតុ ជាតិ ។

រុចិរជាតកំ បញ្ចមំ ។

---

១ ម. តាតតន្លាស្ស មច្ឆសិ ។

រុរុមិគជាតក

(๔๒๔) (ពោធិសត្វ ពោលថា) កុកនេះជាអ្វី មានសម្បុរលើប មកនៅក្នុងសំបុកក្អែក សំបុកនេះជារបស់ក្អែកណា ក្អែកជាសំឡាញ់របស់ខ្ញុំនោះ គាចណាស់ ។

(๔๒๕) (ក្អែក ពោលថា) ម្នាលសំឡាញ់ស្មើចិត្ត ជាសត្វមានកំណើតពីរ ក្រែងអ្នកស្គាល់ខ្ញុំដែលជាសត្វ មានពូជស្មៅជាគោជនដែរឬ អ្នកទើបនឹងមក ចូរមើលខ្ញុំដែលគេដកស្មាប ព្រោះតែមិនធ្វើតាមពាក្យរបស់អ្នក ។

(๔๒๖) (ពោធិសត្វ ពោលថា) ម្នាលសំឡាញ់ អ្នកនឹងប្រទះ (បែបនេះ) ម្តងទៀតពុំខាន ព្រោះថាសីលធម៌ របស់អ្នកប្រាកដដូច្នោះ គ្រឿងបរិភោគតាំងឡាយ ជារបស់មនុស្ស មិនមែនសត្វស្មាបបរិភោគបាន ដោយងាយឡើយ ។

ចប់ រុរុមិគជាតក ទី ๕ ។

ក្បុរធម្មជាតកំ(๑)

(๒๒๗) តវ សទ្ធញ្ច សីលញ្ច វិនិត្វាន ឥមាឥមំ
វណ្ណំ អញ្ញេនវណ្ណេន កាលំ ឆ្លុស្មឹ វិនិម្ហសេ ។

(๒๒๘) អន្ធកត្ថា ច កត្ថា ច យោន ខុទ្ទិស្ស កច្ចតិ
សព្ពេតេ អម្ប្រដិក្កូលា បុញ្ញាចរិយវោ ឥធ ។

(๒๒๙) ឧភាមិ ភេ ព្រាហ្មណា ឆាតមេតិ
ភជារហំ ភជភោគំ យសស្សិនំ
អលង្កតំ ហេមជាលាភិឆន្នំ
សសារជឹ កច្ចថ យេន កាមតិ ។

ក្បុរធម្មជាតកំ ឆដ្ឋំ ។

---

๑ ម. តុរធម្មជាតកំ ។

កុរុធម្មជាតក

(៤២៧) (ពួកព្រាហ្មណ៍ ក្រាបទូលថា) បពិត្រព្រះជនាធិបតី យើងខ្ញុំទាំងឡាយ ដឹងច្បាស់នូវសន្ដានចិត្ដ របស់ព្រះអង្គ ហើយនឹងទទួលយកនូវដំរីមានសម្បុរប្លែកដស្ដី ដោយផ្លាអញ្ចើន ទៅកាន់សំណាក់នៃព្រះបាទកាលិង្គៈ ។

(៤២៨) (ព្រះរាជាពោធិសត្វ ពោលថា) ពួកសត្វដែលយើងចិញ្ចឹមដោយប្រាថ្នាក្ដី មិនចិញ្ចឹមក្ដី សត្វណាកាន់ដីរំលោកនេះ ដើរមកសំដៅយើង ពួកសត្វទាំងអស់នោះ យើងមិនបានឃាត់ឡើយ នេះជាពាក្យរបស់បុព្វាចារ្យ (មាតាបិតារបស់យើង) ។

(៤២៩) ម្នាលព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយ យើងឲ្យដំរីដ៏ប្រសើរនេះ ដែលសមគួរដល់ព្រះរាជា ជាដំនិះរបស់ព្រះរាជា មានយស ប្រដាប់តាក់តែងហើយ បំពាក់ហើយដោយបណ្ដាញមាស ដល់អ្នកទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយ ព្រមទាំងសារថី (ចូរនាំ) ទៅតាមប្រាថ្នាចុះ ។

ចប់ កុរុធម្មជាតក ទី ៦ ។

វេរមជាតកំ

(៤៣០) វស្សានំ បញ្ចមេ សមានិតានំ

ភសិម្ហិ សេលស្ស កុហាយ ភេមតេ

អសង្កមានា អភិនិព្ពុតចិត្តា

ហាតុន្តមាយន្តិ មមញ្ញាជា បុរេ ។

(៤៣១) តេនាហំ វង្កង្គំ តាមន្តយុស្សុកា

អជ្ជេវ អញ្ញំ តិរិកញ្ញរំ និជា

ឆឌ្ឌេ ឧ មញ្ញន្តិ មមំ យថា បុរេ

ចិរម្បវុដ្ឋា អថវ ឧ តេ ឥមេ ។

(៤៣២) ជានាម តំ ឧ មយំ សម្មុខា ហិ

ស្វេវ ភុំ តេ មយមស្ម ឧញ្ញោ

ចិត្តញ្ហ តេ អស្មិ ជនេ បទុដ្ឋំ

អាជីវកេ តេន តំ ពុត្តសាមាតិ ។

វេរមជាតកំ សត្តមំ ។

រោមជាតក

(៤៣០) (តាបស ពោលថា) ម្នាលរោមក: យើងនៅក្នុងគុហាកុំ ជាង ៩០ ឆ្នាំ ពួកអណ្តាដសត្វ (សត្វកើតអំពីពងទាំងនេះ) មិនមានសេចក្តីរង្កៀស ជាសត្វមានចិត្តស្លូតត្រង់ រមែងមកកាន់កណ្តាប់ដៃ នៃយើងក្នុងកាលមុន ។

(៤៣១) ម្នាលសត្វមានអាយុ:ក្មេង ឥឡូវនេះ ពួកទដសត្វ (សត្វកើតពីរដង) ទាំងនោះ (ឃើញ) ហេតុអ្វីបានជាមានសេចក្តីខ្វល់ខ្វាយ (គេបបេញ្ញអំពីញុកកុំនេះ) ទៅនៅញុកកុំដទៃវិញ ក្រែង(ពួកបក្សីទាំងនេះ) ទៅឃ្លាតឃួរ ឬានជាមិនស្គាល់យើងដូចជាកុងកាលមុន ប្រសិ ពួកបក្សីទាំងនេះមិនមែនជាពួកបក្សីទាំងនោះទេ ។

(៤៣២) (ពោធិសត្វ ពោលថា) ពួកយើងស្គាល់លោកមិនមែនប្រឡំទេ លោក ក៏គឺលោកហ៊ឺងដដែល ពួកយើងគឺសត្វទាំងនោះ មិនមែនជាសត្វដទៃទេ តែថា ចិត្តរបស់លោក ប្រែប្រួលចំពោះពួកជនេះ ម្នាលអាដ៏វៃក ព្រោះហេតុនោះឬានជាពួកយើងតក់ស្លុតនឹងលោក ។

ចប់ រោមជាតក ទី ៣ ។

មហិសវាគតំ

(៤៣៣) តាមត្តមតំសន្ធាយ លហុចិត្តស្ស ទុព្ភិនោ
សព្ពភាមទុមាសេ្ស(១) នមំ ទុក្ខំ តតិក្ខិសំ ។
(៤៣៤) សិង្គិន ឆវកាសេនំ(២) បឆសារ អដ្ឋមា
តំយេ្យា ពាលា បកុដ្ឋេយ្យុំ(៣) នោ ធស្ស បដិ-
សេធកោ ។
(៤៣៥) មមេវាយំ មញ្ញមានោ អញ្ញំបេរំ ករិស្សតិ
តេ ឆំ តត្ថជិស្សន្តិ សា មេ មុត្តិ ភវិស្សតីតិ។

មហិសវាគតំ អដ្ឋមំ ។

---

១ ម. សព្ពភាមរហស្សេ ។ ២ ឧ. ឆិហនាហេតំ ។ ម. ឆិហនាតេតំ ។ ៣ ឧ, ម. បកុដ្ឋេយ្យុំ ។

មហិសជាតក

(៤៣៣) (រុក្ខទេវតា ពោលថា) អ្នកអាស្រ័យហេតុដូចម្តេច ទើបអត់ទ្រាំនូវសេចក្តីលំបាកនេះ នឹងស្វាមានចិត្តរហ័ស ជាសត្វប្រទូស្តមិត្ត (ដូចជាបុគ្គលអត់ទ្រាំនឹងសេចក្តីលំបាក) នឹងម្ចាស់ដែលជាអ្នកឲ្យសេចក្តីប្រាថ្នាទាំងពួង ។

(៤៣៤) អ្នកចូរវ័ធស្វានេះដោយស្នែង ចូរដាន់កំទេចដោយដើងចុះ ប្រសិនបើ មិនមានអ្នកកំចាត់បង់ទេ ពួកពាលនឹងគប្បីវិនាសតែបៀតបៀនឡើង ។

(៤៣៥) (ពោធិសត្វ ពោលថា) ស្វានេះ កាលមើលងាយខ្ញុំបាន គង់នឹងធ្វើ(អនាចារ)យ៉ាងនេះ នឹងក្របីដទៃទៀត ក្របីទាំងនោះនឹងសម្លាប់ភក្តីនោះ ការរួច (ចាកសេចក្តីលំបាក) នោះនឹងមានដល់ខ្ញុំ ។

ចប់ មហិសជាតក ទី ៨ ។

សតបត្តជាតកំ

(៤៣៦) យថា មាណវកោ បន្តេ សំគាលិំ វនគោចរំ
អត្តកាមំ បវេធេន្តំ អនត្តកាមាតិ មញ្ញតិ
អនត្តកាមំ សតបត្តំ អត្តកាមោតិ មញ្ញតិ ។

(៤៣៧) ឯវមេវ ឥធេកច្ចោ បុគ្គលោ ហោតិ តាទិសោ
ហិតេតិ វចនំ វុត្តោ បដិក្ខិបតិ ភាមតោ ។

(៤៣៨) យេ ច ខោ ឥមំ បសំសន្តិ កយា ឧក្កំសយន្តិ ឯ
តញ្ចិ សោ មញ្ញតេ មិត្តំ សតបត្តំវ មាណវោតិ ។

សតបត្តជាតកំ តតិយំ ។

ឃដីទូសកជាតកំ

(៤៣៩) អទ្ធា ហិ ត្វន មិកភជា ឃដកម្ហស្ស តោវិតោ
តថាហិ ឃដំ ទូសេតិ អញ្ញំ ត្វន តរិស្សតិ ។

សតបត្តជាតក

(៤៣៦) (ព្រះសាស្តា ត្រាស់ថា) មាណពសំគាល់នូវមេឃបក ក្នុងផ្លូវ ជាសត្វគោចរទៅកន្លែងព្រៃ ហ្នឹងថានូវសេចក្តីចំរើន តែងហ្នឹងហេតុឲ្យដឹង ថាជាសត្វហ្នឹងថានូវសេចក្តីវិនាស សំគាល់នូវសត្វចចាត ជាសត្វហ្នឹងថានូវសេចក្តីវិនាស ថាជាសត្វហ្នឹងថានូវសេចក្តីចំរើន យ៉ាងណាមិញ ។

(៤៣៧) បុគ្គលខ្លះក្នុងលោកនេះ ជាអ្នកហ្នឹងដូច្នោះ ដែលជនទាំងឡាយ អ្នកហ្នឹងថានូវប្រយោជន៍ ពោលពាក្យ (ប្រៀនប្រដៅ) ទទួលយកឆ្ងែទៅវិញ ក៏យ៉ាងនោះដែរ ។

(៤៣៨) មួយទៀត ពួកបុគ្គលណា សរសើរនូវបុគ្គលនោះក្តី លើកដំកើងបុគ្គលនោះ ព្រោះតែយក្តី បុគ្គលនោះរមែងសំគាល់ពួកបុគ្គលថាជាមិត្តដូចមាណព(កាលសំគាល់)នូវសត្វចចាត ថាជាមិត្តដូច្នោះ។

ចប់ សតបត្តជាតក ទី ៩ ។

ឃដិទូសកជាតក

(៤៣៩) (ពោធិសត្វ ពោលថា) ម៉ែគាង តើស្តេចស្វាជាសត្វឈ្លាសក្នុងការឆ្លើតញ្ជប់ស្វឹកឈើដោយពិត ព្រោះហេតុដូច្នោះទើបបានបំផ្លាញកញ្ជប់ចោល នឹងឆ្លើតញ្ជប់ដទៃឲ្យល្អជាងកញ្ជប់មុនដោយពិត ។

(៤៤០) ន មេ បិតា ភ មាតា ភ បុរេ កម្មស្ស តោវិជា
តតំ តតំ ខោ ទូសេម ឃវំ ធម្មមំ តុលំ ។
(៤៤១) យេសំ ភៅ ឃិនោ ធម្មោ អធម្មោ បន តិនោសោ
មា ភៅ ធម្មំ អធម្មំ ភ អទ្ធសាម តុធាធនន្តិ ។

ឥជ្ឈទូសកជាតកំ ទសមំ ។

ខទ្ធជាតវគ្គោ តតិយោ ។

តស្សុទ្ធានំ

ខុទធាធរំ វនញ្ញក្ស តបិ
សិខិធី ច ពលាតរុធិរវភៅ
សុជធាធិប ភេមត ខុស បុន
សតបត្តវភៅ បុរេកម្ម ធស ។

---

(៤៤០) (ពានរ ពោលថា) បិតាឬមាតារបស់ខ្ញុំ មិនមែនជាសត្វឈ្មោស
កងការធ្វើកញ្ចប់ទេ តែពួកខ្ញុំ ឃានតែខាងបំផ្លាញទូរវែតដែលគេ
ធ្វើហើយ ។ ប៉ុណ្ណោះ នេះជាត្រកូល(របស់ពានរ) តែងមាន
យ៉ាងនេះ ជាធម្មតា ។

(៤៤១) (ពោធិសត្វ ពោលថា) ធម្មតារបស់ពួកអ្នកណា ប្រាកដយ៉ាង
នេះទៅហើយ ចំណង់បើ មិនមែនធម្មតា តើនឹងដូចម្តេចទៅវិញ
យើងសូមកុំឲ្យដួបប្រទះនឹងអាការជាធម្មតា ឬមិនមែនជាធម្មតា
របស់ពួកអ្នកនោះ ក្នុងកាលណាឡើយ ។

ចប់ រួជិទូសកជាតក ទី ១០ ។

ចប់ ខុទបានវគ្គ ទី ៣ ។

ខុទ្ទានៃខុទបានវគ្គនោះ គឺ

និយាយអំពីអណ្តើកទឹកប្រសើរ ១ ខ្លាកងវៃព្រៃ ១ ស្វា ១ កុក
មានសីរ ១ កុកដំរីលើបល្ល័ង្ក ១ ជនាធិបតីល្ង ១ ព្រាបឈ្មោះ
ពោមក: ១ ស្វាប្រទូស្ត ១ សត្វបចាត ១ ការធ្វើកញ្ចប់ ១
ត្រូវជា ១០ ។

អព្ភន្តរវគ្គោ

អព្ភន្តរជាតកំ

(៤៤២) អព្ភន្តរោ[1] នាម ឧមោ យស្ស ឆិទ្ទមិទំ ផលំ

ភុត្វា នោ មាឧនិ នារី បក្កាវត្តំ វិជាយតិ ។

(៤៤៣) ភូមិភាគេ មហោសិំសុ សាខាបិ បតិតោ បិយោ

អាហរិំសុ តំ តេ កជា ឥទំ អព្ភន្តរំ ផលំ ។

(៤៤៤) កត្តុរត្ថេ បរក្កន្តោ យោ ហានមធិកច្ចតិ

ស្សុកេ អត្តមរិត្វាតី លភមានោ ភវាមហំ ។

អព្ភន្តរជាតកំ បឋមំ ។

---

១ ឆ. ម. អព្ភន្តរំ ។

អព្ភន្តរវគ្គ

អព្ភន្តរជាតក

(៤៤២) (សក្កទេវរាជ ត្រាស់ថា) នាងនារីមានបៃបចាញ់ផ្លែ ចាន បរិភោគផ្លែឈើ (ស្វាយ) ឈ្មោះអព្ភន្តរៈជាទីគួរហើយប្រសូត (ព្រះរាជបុត្រ) ជាស្តេចចក្រពត្តិ ។

(៤៤៣) ម្នាលនាងដ៏ចំរើន នាងជាមហេសី ទាំងជាទីស្រឡាញ់របស់ព្រះរាជាជាកស្តា ព្រះរាជាទឹងនាំផ្លែស្វាយ ឈ្មោះអព្ភន្តរៈនេះមកដល់នាង ។

(៤៤៤) (កូនសេក ពោលថា) បុគ្គលអកតញ្ញូតាកាល ស្ងួលះបង់ខ្លួនប្រឹងប្រែងក្នុងប្រយោជន៍ របស់បុគ្គលអកតញ្ញូ(១)ខ្លួន រមែងចានន្ទូវហានៈណា ខ្ញុំចានន្ទូវហានៈនោះដែរ ។

ចប់ អព្ភន្តរជាតក ទី ១ ។

---

១ បុគ្គលអកតញ្ញូ មាន៣ គឺមាន៣ បិ៣ ស្វាមី ។ អដ្ឋកថា ។

សេយ្យជាតកំ

(៤៤៥)សេយ្យំសោ សេយ្យសោ ហោតិ យោ សេយ្យ-

មុបសេវតិ

ឃកេន សទ្ធិំ កត្វាន សតំ វស្សេ អរោចយិ ។

(៤៤៦)តស្មា សព្ពេន លោកេន សទ្ធិំ កត្វាន ឃកោ

មេធ្យ សក្កំ ឯតទ្ឆយ្យ ឥធំ សុណាថ តាសយោ។

(៤៤៧)ឥធំ វត្វា មហាកជា តាំសោ ពារាណសិំ គតោ

ឆឌ្ឌុំ តុណ្ឌំ(១) ឯក្កិម្ប សញ្ញមំ អជ្ឈភាគមីតិ ។

សេយ្យជាតកំ ទុតិយំ ។

---

១ ម. ឆឌ្ឌុ កណ្ឌញ្ច ។

សេយ្យជាតក

(៤៤៥) (ព្រះពជារពោធិសត្វ ត្រាស់ថា) បុគ្គលណា គប់រកនូវបុគ្គលប្រសើរ (បុគ្គលនោះ) ជាអ្នកមានចំណែកប្រសើរ ជាអ្នកប្រសើរបំផុត ខ្ញុំបានធ្វើនូវការជាប់តជាមួយនឹងស្តេច ជាចោរម្នាក់ (ដោយមេត្តាការនា) បានដោះអ្នកទាំងឡាយ ១០០ នាក់ ដែលត្រូវគេសំឡាប់ (ឲ្យរួចបាន) ។

(៤៤៦) ព្រោះហេតុនោះ បុគ្គលម្នាក់ឯង ធ្វើនូវការជាប់តជាមួយនឹងលោកទាំងមូល (ដោយមេត្តាការនា) លុះទំលាយខន្ធទៅ គប្បីបានឋានសួគ៌ អ្នកទាំងឡាយដែលនៅកងវដ្តនៃកាសី ចូរស្តាប់នូវពាក្យរបស់យើងនេះចុះ ។

(៤៤៧) (ព្រះសាស្តា ត្រាស់ថា) ព្រះពជាជាធំ ព្រះនាមកំសៈ ព្រះអង្គគ្រប់គ្រងក្រុងពារាណសី បានត្រាស់ដូច្នេះហើយ ទ្រង់ដាក់ធនូធំព្រួញចោល ហើយទើបចូលទៅកាន់ការសង្រួម គឺបព្វជ្ជា ។

ចប់ សេយ្យជាតក ។

វិឌ្ឍកីសូករជាតកំ

(៤៤៨) វរំ វរំ ត្វំ ឯហនំ ឃុរេ ចរំ
អស្មឹ បឋេសេ អកតុយ្យសូករេ
សោឆាឯ ឃាតោ ព្យគ្ឃ បតម្ហ ឈាយសិ
ពលន្ត្វេ តេ ព្យគ្ឃ ន ចជ្ជ វិជ្ជតិ ។

(៤៤៩) ឥមស្ស្ឫតា[1] យត្ថ ឯសោឯសំ ឃុរេ
កយន្ត្វិតា[2] លេនគវេសិនោ ឃុច្ច
តេឆាឯ សច្ចម្ហ វសន្តិ ឃកតោ
យត្ថដ្ឋិតា ទុឃ្ឃសមាដ្ឋមេ ឃយា ។

(៤៥០) ឆមត្ថ សច្ឆាន សមាគតានំ
ឯស្ស សយំ សឲ្យំ វឆាមិ អត្ថុតំ
ព្យគ្ឃំ មិតា យត្ថ ឯនំសុ ឆាមិនោ
សាមគ្គិយា ឆាឃពលេសុ ឃុច្ចរតិ ។

វិឌ្ឍកីសូករជាតកំ តតិយំ ។

---

១ ឧ.ឥមេ សុទំ យត្តិ ។ ២ ឧ. កយន្ត្វិតា ។ ម. ភយន្តិតា ។

វិឌ្ឍកីសូករជាតក

(៤៤៨) (ជដិលមានចិត្តគោង ពោលថា) កាលពីដើមអ្នកបំបាន់នូវជ្រូកទាំងឡាយ ក្នុងប្រទេសនេះ តែងសំឡាប់ជ្រូកដ៏ប្រសើរៗបានច្រើនខ្លា ឥឡូវនេះ អ្នកនោះត្រឡប់មកម្នាក់ឯង សញ្ជប់សញ្ជឹងច្រើនខ្លា ថ្ងៃនេះកំឡាំងកាយរបស់អ្នកគ្មានទេឬ ។

(៤៤៩) (ខ្លា ពោលថា) កាលពីដើមជ្រូកទាំងនេះជាច្រើន ត្រូវគ័យបៀតបៀនហើយ ក៏ស្វែងរកទីជ្រកកោន ហើយក៏ចោលទៅកាន់ទិសតូចទិសធំ ឥឡូវនេះជ្រូកទាំងនេះ បិតនៅកន្លែងណា ដែលខ្ញុំបៀតបៀនមិនបាន ជ្រូកទាំងនោះ ក៏មកចួបជុំគ្នា នៅកន្លែងនោះជាមួយគ្នា ។

(៤៥០) (វុក្កទេវតា ពោលថា) យើងសូមថ្វាយបង្គំពួកជ្រូក ដែលមកចួបជុំគ្នា (ក្នុងទីនេះ) យើងបានឃើញនូវមិត្តភាព (របស់អ្នកទាំងឡាយ) ដ៏អស្ចារ្យដោយខ្លួនឯងទើបពោល ព្រោះថា ពួកម្រឹគមានខ្លាយ ចាន់ឈ្នះ នូវខ្លា រួចចាក (មរណភ័យ) ដោយសេចក្តីព្រមព្រៀងក្នុងពួកជ្រូកមានខ្លាយជាកំឡាំង ។

ចប់ វិឌ្ឍកីសូករជាតក ទី ៣ ។

សិរីជាតកំ

(៤៩១) យំ ឧស្សុក្កា សង្ឃន្តិ អលក្ខិកា ពហុំ ធនំ
សំបរាយន្តោ អសំបរា ភ លក្ខិកា តាទិ កុញ្ជរ(១)។
(៤៩២) សព្ពន្ត កតបុញ្ញស្ស អតិច្ចេវ ចាណិនោ
ឧប្បជ្ជន្តិ ពហុ ភោគា អបិ ឆាយតនេសុបិ ។
(៤៩៣) កុក្កុដោ មណាយោ ឧណ្ហោ ថិយោ ច
បុញ្ញលក្ខណា
ឧប្បជ្ជន្តិ អថាបស្ស កតបុញ្ញស្ស ជន្តុនោតិ ។

សិរីជាតកំ ចតុត្ថំ ។

មណិសូករជាតកំ

(៤៩៤) ឧរំយោ សត្ត វស្សានិ តីសមត្តា វស្សាមសេ
ហញ្ញាម មណិនោ អាកិ ឥតិ នោ មន្តិតំ អហុ។

---

១ ឧ.លក្ខីវ ភានិ កុញ្ជតិ ។ ម. លក្ខិវ ភានិ កុញ្ជតិ ។

សិរីជាតក

(៤៥១) (ព្រះសាស្តា ត្រាស់ថា) ពួកបុគ្គលឥតបុណ្យ ខ្វល់ខ្វាយ ប្រមូលទ្រព្យណាដ៏ច្រើន ចំណែកខាងបុគ្គល អ្នកមានបុណ្យ ទោះមានសិល្បៈក្តី មិនមានសិល្បៈក្តី ក៏រមែងបានបរិភោគនូវទ្រព្យទាំងនោះ ។

(៤៥២) ភោគៈទាំងឡាយច្រើន រមែងកន្ធត់នូវពួកបុគ្គលឥតបុណ្យ តើតឡើងសម្រាប់បុគ្គល អ្នកមានបុណ្យឆ្លើយហើយ ក្នុងទីទាំងពួង សូម្បីក្នុងទីមិនមែនជាកន្លែង សម្រាប់តើត ។

(៤៥៣) មាន់ឈ្មោលក្តី កែវមណីក្តី ឈើប្រត់ក្តី នាងបុញ្ញលក្ខណាទេវី ជាប្រពន្ធ (របស់សេដ្ឋី) ក្តី រមែងតើតឡើងដល់អនាថបិណ្ឌិកសេដ្ឋី អ្នកមិនមានជាប ជាអ្នកមានបុណ្យឆ្លើយហើយ ។

ចប់ សិរីជាតក ទី ៤ ។

មណិសូករជាតក

(៤៥៤) (ពួកជ្រូក ពោលថា) យើងខ្ញុំប្រមាណ ៣០ នាក់ នៅក្នុងមណិគុហា រស់ប្រុំពីរឆ្នាំ យើងខ្ញុំប្រឹក្សាគ្នាថា យើងខ្ញុំកំចាត់បង់នូវពន្ធុនៃកែវមណីដូច្នេះ ។

(៤៥៥)យាវតា មណិ យំសាម(១) តំយេ្យវ ភោគាយតេ

មណិ

ឥធញ្ញេធាធិ បុច្ឆាម តវំ តំត្វំ ឥធ មញ្ញសិ ។

(៤៥៦)អយំ មណិ វេឌូរិយោ អកាចោ វិមលោ សុភោ

ជាស្ស សក្កា សំវីមាត្តុំ អបក្កមថ សូភភតី ។

(២)

មណិសូករជាតកំ បញ្ចមំ ។

សាលូកជាតកំ

(៤៥៧)មា សាលុកស្ស បិហយិ អាតុរស្ថាធិ កុញ្ជិតំ

អប្បោ សុក្កោ កុសំ ខាទ ឱតំ ធីយាយុលក្ខណាំ ។

(៤៥៨)ឥធាធិ សោ ឥជាកច្ឆា អតិថី យុត្តសេវកោ

អថ ឧក្ខសិ សាលុកំ សយំ ភុសលុត្តរំ ។

---

១ ឆ. យាវ យាវ នំយំសាម ។ ២ ម. មណិយំសជាតកំ ។

(៤៥៥) យើងខ្ញុំដង្ហុសកែវមណី ដកបណ្តា កែវមណី រងើតតែភ្លឺឆ្នុះឡើង ត់ឡូវនេះ យើងខ្ញុំសូមសួរនូវហេតុនេះថា លោកយល់នូវកិច្ច ដូចម្តេច ក្នុងរឿងនេះ ។

(៤៥៦) (ពោធិសត្វ ពោលថា) កែវមណីនេះដូចជាកែវពៃទូរ្យ មិនមែន កញ្ចក់ ជាកែវស្អាតត់តមន្តិល អ្នកណាមួយមិនអាចដើម្បីកំចាត់ បង់ពន្ធឺនៃកែវមណីនុ៎ះ ឲ្យស្អាប់សម្បុរបាន នៃជ្រូកទាំងឡាយ ពួកអ្នក ចូរបៀសបេញ្ញាទៅ ។

ចប់ មណិសូករជាតក ទី ៥ ។

សាលុកជាតក

(៤៥៧) (គោឈ្មោះមហាលោហិតពោធិសត្វ ពោលថា) អ្នកកុំប្រាថ្នា (នូវអាហារ) របស់ជ្រូកឈ្មោះសាលុកឡើយ (ដ្បិតជ្រូកនេះ) បរិភោគជាយ ជាគ្រឿងក្តៅក្រហាយ អ្នកចូរមានសេចក្តីខ្វល់ ខ្វាយតិច ហើយបរិភោគនូវអង្ករមកចុះ ការបរិភោគនូវអង្ករ នេះឯងហើយ ជាលក្ខណៈនៃហេតុឲ្យអាយុវែង ។

(៤៥៨) បុរសអ្នករៀបការនោះជាសេវក: (ប្រកបដោយបរិស័ទ) ជាក្បៀវ មកប្រជុំក្នុងទីនេះ ក្នុងកាលត់ឡូវនេះ អ្នកនឹងឃើញជ្រូកឈ្មោះ សាលុកដេកស្ងៀម ត្រូវគេសម្លាប់ក្នុងចន្លោះនៃអង្រែមិនខាន ។

(៤៥៩)វិតេន្តំ សុភគំ ឥត្ថិំ សយន្តំ មុទុសន្ថុតំ

ជរក្កភ អចិន្តេសុំ(១) វម្ភាតេ ភុសាមិភតំ ។

សាសុភជាតកំ ឆដ្ឋំ ។

លាភគរហិភជាតកំ

(៤៦០) ជានុម្ហត្តោ ជាមិសុណោ ជានដោ ជាតុម្ហហាលោ

មុន្ទ្បសុ លភតេ លាភំ យសោ តេ អនុសាសតិ ។

(៤៦១) ឯវត្តុ តំ យសលាភំ ជនលាភញ្ច ព្រាហ្មណ

យោ ត្វត្តនំ វិនិចាតេន អធម្មចរិយាយ ភ(២) ។

---

១ ឧ. ជរក្កិសោ បិត្តេសុំ ។ ម. ជរក្កភិមិ បិត្តេសុំ ។ ២ ឧ.ម. អធម្មចរណេន ភិ ។

(៤៥៨) (ព្រះសាស្តាត្រាស់ថា) គោចាស់ (ទាំងពីរ) ឃើញផ្លែកដេកស្មៅ ត្រូវគេសម្លាប់កន្លងបន្ទោះ នៃអង្រែដែលគេគាច់ ហើយក៏គិតថា អង្គាមជាអាហារដ៏ប្រសើរ របស់យើង ។

ចប់ សាលុកជាតក ទី ៦ ។

លាភគរហិកជាតក

(៤៦០) (អាចារ្យទិសាបាមោក្ខនោធិសត្វ ពោលថា) បុគ្គលមិនឆ្កួត រមែងមិនបានលាភកើងសំណាក់នៃមនុស្សល្ងង់ទេ បុគ្គលមិននិយាយញុះញង់ រមែងមិនបានលាភកើងសំណាក់ នៃមនុស្សល្ងង់ទេ បុគ្គលមិនមែនអ្នកវាចាំ រមែងមិនបានលាភកើងសំណាក់នៃមនុស្សល្ងង់ទេ បុគ្គលមានសំដីក្រអឺមក្រអៀម រមែងមិនបានលាភកើងសំណាក់នៃមនុស្សល្ងង់ទេ នេះជាពាក្យប្រៀនប្រដៅ របស់អ្នក ។

(៤៦១) (កូនសិស្ស ពោលថា) បពិត្រព្រាហ្មណ៍ ខ្ញុំសូមតិះដៀល នូវការបានយស នឹងការបានទ្រព្យ ព្រោះតែប្រព្រឹត្តចិញ្ចឹមជីវិតដោយឆ្កួតឲ្យលិចលង់ (ដោយកិច្ចមានកិរិយាសម្លាប់គេជាដើម) ឬដោយការប្រព្រឹត្តិនូវទុច្ចរិត ។

(๒๖๒) อปิ เจ ปตฺตมาทาย อคาคาเร ปริพฺพเช
ฝสาว ชีวิกา เสยฺยา ยา ชาฆญฺเญน ฝสชาตเ ฯ

ลาภคฺคยหิกชาตกํ สตฺตมํ ฯ

มจฺฉชาตกํ

(๒๖๓) อกฺขนฺเต มจฺฉา อนิกเก สหสฺสุ
น โส อตฺเถ โย ฅมิ สงฺคเหยฺย
มญฺเญ อสฺสุ ฅน สตฺต มาสา
อหเมว ตเ มจฺฉานิ ตาเณยฺยุ ฯ

(๒๖๔) มจฺฉานิ ภาชนิ ฆตฺวา มม ฆกฺเขณมาทิสเ
เต ฆกฺเขณิ สรนฺเยา ภาเต อมจิเต ฅยา ฯ

(๒๖๕) ปฆุฏฺฐจิตฺตสฺส น ชาตเ เหาเต
น จาปิ นิ เนวาตา ปูชยนฺเต
โย ภาตรา เปตฺติเก สาปเตยฺยา
อาวฺหายี ขุกฺกฆกมฺมการีเต ฯ

มจฺฉชาตกํ อฏฺฐมํ ฯ

(៤៦២) បុគ្គលសួរឆ្កើជាអកប្ញស កាន់ប៉ាត្រ (ដើរសូមគេ) (ព្រោះថា) ការប្រព្រឹត្តិបិញ្ចឹមជីវិតនេះឯង ប្រសើរបំផុតជាងកំរិយាស្វែងរកបិញ្ចឹមជីវិតដោយអធម៌ ។

ចប់ លាភគរហិកជាតក ទី ៧ ។

មច្ឆុទ្ទានជាតក

(៤៦៣) (ពោធិសត្វ ពោលថា) ត្រីតាំងម្ភាយ ថ្ងៃមួយពាន់តហាបន: លើសដោយ (៧ មាសក) មិនមានអកណាមួយ ដើម្បីនូវហេតុនេះ តែថា (មក) ដល់អញ្ជកុង្ឆីនេះនៅតែថ្ងៃ ៧ មាសក អញគប្បីទិញនូវពួកត្រីនោះ ។

(៤៦៤) (នទីទេវតា ពោលថា) អ្នកបានឲ្យកោជនដល់ពួកត្រី ហើយផ្សាយចំណែកផលដល់ខ្ញុំ ខ្ញុំរលឹកនូវទក្ខិណានោះ ជាសេចក្តីគោរពដែលអកធ្វើហើយ (ទើបរក្សាទ្រព្យនេះទុកឲ្យអក) ។

(៤៦៥) សេចក្តីចំរើន មិនមានដល់បុគ្គល អកមានចិត្តប្រទូស្តឡើយ មួយទៀត បុគ្គលណាធ្វើអំពើអាក្រក់ ហ៊ោកប្រាសទ្រព្យសម្បត្តិដែលជាកេរ្តិ៍មតិក របស់បិតានឹងបងប្អូនឯង ពួកទេវតាក៏មិនបូជាបុគ្គលនោះឡើយ ។

ចប់ មច្ឆុទ្ទានជាតក ទី ៨ ។

នានាឆន្ទជាតកំ

(๔๖๖) នានាឆន្ទា មហាភត ឯតាតារេ វសាមសេ
អហំ តាមវរំ ឥច្ឆេ ព្រាហ្មណី ច តវំ សតំ ។

(๔๖๗) បុត្តោ អាឥញ្ជតិ រដ្ឋំ(๑) តាញ្ច មណិតុណ្ឌលំ
យា ចេសា បុណ្ណកា ឥម្ចី ខុទ្ទកំ អតិតរុន្ធតំ ។

(๔๖๘) ព្រាហ្មណោ តាមវរំ ព្រាហ្មណិយា តវំ សតំ
បុត្តស្ស អាឥញ្ជរដ្ឋំ តាយ មណិតុណ្ឌលំ
យញ្ចេតំ បុណ្ណកំ ឥម្ចី បដិចាចេ ខុទ្ទកំ តលំ ។

នានាឆន្ទជាតកំ ឥវមំ ។

---

๑ ម. ឆត្តោ ច អាឥញ្ជរដ្ឋំ ។ ម. បុត្តោ ច អាឥញ្ជរដ្ឋំ ។

នានាឆន្ទជាតក

(៤៦៦) (ព្រាហ្មណ៍បុរោហិត ពោលថា) បពិត្រមហាភាជ យើងខ្ញុំទាំងឡាយ មានចំណង់ផ្សេងៗគ្នា នៅក្នុងផ្ទះជាមួយគ្នា ចំណែកខ្ញុំព្រះអង្គចង់បានស្រុកសួយ នាងព្រាហ្មណីជាប្រពន្ធ ចង់បានគោ ១០០ ។

(៤៦៧) កូនប្រុស (របស់ខ្ញុំព្រះអង្គ) ចង់បានរថទឹមដោយសេះអាជានេយ្យ នាងកញ្ញា (កូនប្រុសាស្រី) ចង់បានកុណ្ឌលកែវមណី ចំណែកខាងនាងបុណ្ណកាទាសី ចង់បានតង្ករ (មួយអន្ទៀ ដោយចង្អើរនឹងអង្រែ) ។

(៤៦៨) (ព្រះរាជា ត្រាស់ថា) អ្នកទាំងឡាយ ចូរឲ្យស្រុកសួយដល់ព្រាហ្មណ៍ ចូរឲ្យគោ ១០០ ដល់នាងព្រាហ្មណី ចូរឲ្យរថទឹមដោយសេះអាជានេយ្យដល់បុត្ត (របស់ព្រាហ្មណ៍) ចូរឲ្យកុណ្ឌលកែវមណីដល់នាងកញ្ញា មួយទៀត អ្នកទាំងឡាយ ចូរចាត់ចែងរកតង្ករ (ព្រមទាំងចង្អើរនឹងអង្រែ) ឲ្យនាងបុណ្ណកាទាសីចៅកាបនោះផង ។

ចប់ នានាឆន្ទជាតក ទី ៩ ។

សីលវីមំសជាតកំ

(๔๖๙) សីលំ តេ រេវតកល្យាណំ សីលំ លោកេ អនុត្តរំ

បស្សយោរាសោ ឆាតេ សីលតេ ឧមាឆាតំ ។

(๔๗๐) សោហំ សីលំ សមាទិស្សំ លោកេ អនុមតំ សិរំ

អរិយវុត្តិំ សមាចារេ យេន វុច្ចតិ សីលវា ។

(๔๗๑) ញាតីនញ្ច បិយោ ហោតិ មិត្តេសុ ច វិរោចតិ ។

កាយស្ស ភេទា សុគតឹ ឧបបជ្ជតិ សីលវា ។

សីលវីមំសជាតកំ ទសមំ ។

អព្ភន្តរវគ្គោ ចតុត្ថោ ។

សីលវីមំសជាតក

(៤៦៩) (ព្រោះហេតុណាពោធិសត្វ ពោលថា) ម្នាលថា សីល ជាគុណជាតល្អ សីល ជាគុណជាតប្រសើរបំផុត ក្នុងលោក អ្នកចូរមើលចុះ ពស់មានពិសដ៏ពន្លឺក មិនបៀតបៀន (ហ្មពស់) ដោយយល់ថា អ្នកមានសីល ។

(៤៧០) បុគ្គលប្រព្រឹត្តស្មើតាមការប្រព្រឹត្តិ របស់ព្រះអរិយៈ ទើបបណ្ឌិត ហៅថា អ្នកមានសីល ដោយសីលណា យើងនឹងសមាទាន នូវសីលនោះ ដែលបណ្ឌិតយល់ព្រមហើយថា សីលនេះជា របស់ក្សេម (ចាកភ័យ) ក្នុងលោក ។

(៤៧១) ម្យ៉ាងទៀត បុគ្គលអ្នកមានសីលជាទីស្រឡាញ់ នៃពួកញាតិផង រមែងរុងរឿងក្នុងពួកមិត្រផង លុះបែកធ្លាយពីងកាយ ក៏ទៅកើតក្នុងសុគតិភព ។

ចប់ សីលវីមំសជាតក ទី១០ ។

ចប់ អត្តន្តវគ្គ ទី៤ ។

តស្សុទ្ទានំ

ទុមកំសវុត្តមត្សម្ឆមិតា
មលាយោ មលិ សាលុកមុយេន
អនុសាសនិយោ បិច មច្ឆរេ
មលិកុល្លាលកេន កិរេន ទស ។

ឧទ្ទានៃអព្ភន្តរវគ្គនោះគឺ

និយាយអំពីផ្លែឈើអព្ភន្តរៈ ១ ព្រះរាជាព្រះនាមកំសៈ ១ ផ្លែកដំប្រសើរទឹងម្រឹគគឺខ្លា ១ តែវមណី ១ ផ្លែកនៅកងគុហាតែវមណី ១ ផ្លែកឈ្មោះសាលុក ១ ការប្រៀនប្រដៅ ១ ត្រីដ៏ប្រសើរ ១ កុណ្ឌលតែវមណី ១ សីល ១ ត្រូវជា ១០ ។

កុម្ភវគ្គោ

ភទ្រយជិភេទកជាតកំ

(៤៧២) សព្វកាមទទំ កុម្ភំ កប្បដំ លទ្ធាន ឆត្តកោ
យាវ(១)ំ អនុថាលេតំ តាវ សោ សុខមេធតិ ។
(៤៧៣) យជា មត្តោ ច ជិត្តោ ច បមាជា កុម្ភមត្តិជា
តតោ(២)ន្តោ ច ពោត្តោ ច បច្ចា ពាលោ វិមាញតិ ។
(៤៧៤) ឯវមេវ ជនំ លទ្ធា បមត្តោ បវិកុញ្ជតិ
បច្ចា តបតិ ទុម្មេធោ កប្បដំ ភិត្វា(៣) ឆត្តកោតិ ។

ភទ្រយជិភេទកជាតកំ បឋមំ ។

សុបត្តជាតកំ(៤)

(៤៧៥) ពាកណាសម្បំ មហាកជ តាកតកជា ឯកសតោ
អសីតិយោ សហស្សេហិ សុបត្តោ បវិភវិតោ ។

---

១ ម. យាវ សោ ។ ២ ម. ជជ ។ ៣ ម. ភិត្វោ ។ ៤ ម. សុភយជិជាតកំ ។

កុម្ភវគ្គ

ភទ្រយដ្ឋភេទកជាតក

(៤៧២) (ព្រះសាស្តា គ្រាសំដែង) អ្នកលេងបានទូវឆ្នាំងតំណប់ ដែលទ្បូវសេចក្តីប្រាថ្នាគ្រប់យ៉ាង ហើយរក្សាឆ្នាំងនោះ ដរាបណាអ្នកលេងនោះ ក៏ដល់នូវសេចក្តីសុខ ដរាបនោះ ។

(៤៧៣) កុងកាលណា អ្នកលេងស្រវឹងផង គប្បីនផង បានបំបែកឆ្នាំង ព្រោះសេចក្តីប្រមាទ កុងកាលនោះ បុគ្គលពាលទៅជាអ្នកអាក្រាតផង ជាអ្នកស្វែកកំណាត់សំពត់កន្ទបផង រមែងក្តៅក្រហាយ កុងកាលជាខាងក្រោយ ។

(៤៧៤) បុគ្គលឥតប្រាជ្ញា បានទូវទ្រព្យយ៉ាងនេះហើយ ជាអ្នកមានសេចក្តីប្រមាទ ប្រើប្រាស់ រមែងក្តៅក្រហាយ កុងកាលខាងក្រោយ ដូចជាអ្នកលេង (ដែលក្តៅក្រហាយស្តាយក្រោយ) ព្រោះតែបំបែកឆ្នាំងចោល ។

ចប់ ភទ្រយដ្ឋភេទកជាតក ទី ១ ។

សុបត្តជាតក

(៤៧៥) (ក្អែក ពោលថា) បពិត្រមហាពាជ ស្តេចក្អែកឈ្មោះសុបត្តៈ នៅអាស្រ័យក្បែរក្រុងពារាណសី មានក្អែក ៨០.០០០ ជាបរិវារ ។

(៤៧៦) តស្ស នោ មាទិសិ កវិយា សុប្បសន្នា(១) ភក្ខិតុមិច្ឆតិ
រញ្ញោ មហានសេ បក្កំ បច្ចូសំ ភត្តភោជនំ ។
(៤៧៧) តេសាហំ បមាតោ ទូតោ រញ្ញោ ចម្ពិំ ឧបាគតោ
ភត្តុ អបច្ចតិំ កុម្ភិំ ជានាយមកវំ ឥណាទ្ធិ ។

សុបត្តជាតកំ ទុតិយំ ។

កាយគតិព្ភូជាតកំ

(៤៧៨) ជុដ្ឋស្ស មេ អញ្ញតរេន ព្យាធិនា
ភេភេន ពាឡ្ហំ ទុខិតស្ស រុប្បតោ
បរិសុស្សតិ ខិប្បមិទំ តរេ្ហរុំ
បុប្ផំ យថា បំសុនិ អាតបេ កតំ ។
(៤៧៩) អដ្ឋានំ ឧបាសង្ខាតំ អសុចិំ សុចិសម្មតំ
ជានាកុណបបរិប្បូរំ ឧព្ភរុបំ អបស្សតោ ។

---

(១) ម. សុតិស្សា បច្ឆមិច្ឆតិ ។ ម. សុធិស្សា ។

(៤៧៦) នាងសុបស្សា ជាភរិយារបស់ស្តេចក្អែកនោះ មានសេចក្តីចាញ់ផ្តែចង់បរិភោគនូវក្រយាស្វាយមានផ្លែច្រើន ដែលនាយពិសេសបំអិន ដើម្បីថ្វាយព្រះពជ្រា ក្នុងរោងសំរាប់បំអិនក្រយាស្វាយ ។

(៤៧៧) ឯខ្ញុំព្រះអង្គជាពជ្ឈូត របស់ស្តេចក្អែកទាំងនោះ ត្រូវស្តេចបញ្ជូនមក ឲ្យមកកាន់ទីនេះ ខ្ញុំព្រះអង្គធ្វើនូវសេចក្តីគោរព ចំពោះម្ចាស់ ហើយឲ្យមានរបួស ត្រង់ច្រមុះ (របស់នាយពិសេស) ។

ចប់ សុបត្តជាតក ទី ២ ។

កាយនិព្វិន្ទជាតក

(៤៧៨) (តាបសពោធិសត្វ ពោលថា) កាលអញត្រូវព្យាធិពេគណាមួយប៉ះពាល់ហើយ ដល់នូវសេចក្តីទុក្ខយ៉ាងខ្លាំងក្លា ដែលពេគកំពុងបៀតបៀន កាយនេះ ដ៏ទីងរឹងស្មុគយ៉ាងនាប់ ដូចជាផ្លាឈើដែលគេជោតលើអាចម៍ដី ដ៏ក្តៅ (កំសួតដូច្នោះ) ។

(៤៧៩) (កាយនេះ) មិនជាទីគាប់ចិត្ត តែជនពាល ពោលថាជាទីគាប់ចិត្ត មិនស្អាតទេ តែជនពាល សន្មតថាជារបស់ស្អាត កាយដ៏ពេញប្រៀប ដោយសាកសពផ្សេង ៗ មានសភាពជាទីគាប់ចិត្តនៃជនពាល ។

(៤៨០) ឯវត្តម្បិ(១) អាសុំ បុរិតកាយិ
ឯកច្ចិយំ អសុចិ ព្យាធិធម្មំ
យត្តប្បមត្តា អធិមុច្ឆិតា បជា
ហាបេន្តិ មក្កំ សុកតូបបត្តិយាតំ ។

កាយនិព្ពិន្ទជាតកំ តតិយំ ។

ជិណ្ណាទុកជាតកំ

(៤៨១) តោយំ តិណ្ឌុសរេ ភក្ខ សរវន្តានុបុត្តមោ (២)
អទ្ទសោ ឥមុសាទាយ មោរច្ឆាចោរ កុដ្ឋតំ ។
(៤៨២) កុលបុត្តោ បជានាតិ កុលបុត្តំ បសំសិតុំ
ព្យគ្ឃច្ឆាបសទិសវណ្ណោ(៣) ភុញ្ជ សម្ម ឧទាមិតេ ។
(៤៨៣) ឯវសេ្វវ បសន្នាមិ មុសាភាធី សមាគតេ
វន្តាធំ កុណបាទាយ អញ្ញមញ្ញំ បសំសតេតិ ។

ជិណ្ណាទុកជាតកំ ចតុត្ថំ ។

---

១ ឧ. ឯវត្តំ ។ ២ ឧ. បវរន្តានុបុត្តមោ ។ ៣ ឧ ម. ព្យគ្ឃច្ឆាបសរីវណ្ណោ ។

(៤៨០) យើងគួរតែរៀបរៀល នូវកាយសួយនេះ ជារបស់ឈឺជានិច្ច គួរខ្ពើមរអើម មិនស្អាត មានក្លិនដាច់ឆ្មាតា ដែលពួកសត្វប្រមាទ ជ្រប់ជាប់ ក្នុងផ្លូវនៃសុគតិភព ឲ្យវិនាសសាបសូន្យ ។

ចប់ ភាយនិពីនជាតក ទី ៣ ។

ជម្ពុខាទកជាតក

(៤៨១) (ចចក ពោលថា) អ្នកណានេះ មានសំឡេងក្រលួច ពីរោះឧត្តមជាងពួកសត្វ ដែលមានសំឡេង ទំលើមែកព្រីង ហើយយំពីរោះ ដូចជាសំឡេងនៃកូនក្មេក ។

(៤៨២) (ក្អែក ពោលថា) កុលបុត្តចេះសរសើរកុលបុត្ត (ដូចគ្នា) ម្នាលសំឡាញ់ មានសម្បុរដូចជាសម្បុរនៃកូនខ្លា ខ្ញុំសូមជូន (ផ្លែព្រីង) ដល់អ្នក ចូរអ្នកពិសាចុះ ។

(៤៨៣) (រុក្ខទេវតា ពោលថា) ឃ្លាតណាស់ហើយ យើងទើបតែឃើញនូវក្អែកជាសត្វស្មើនូវកំអួតផង នូវចចកជាសត្វស្មើនូវសាកសពផង ជាសត្វពោលពាក្យកុហក មកជួបគ្នា ហើយសរសើរគ្នាទៅវិញទៅមក ។

ចប់ ជម្ពុខាទកជាតក ទី ៤ ។

អគ្គជាតកំ

(៤៨៤) ឧសភសេ្សវ នេ ខន្ធោ សីហសេ្សវ វិជម្ភិតំ
មិគរាជ ឯមោ តយ្ហ អបិ តំ ញ្ញេ្ញ សភាមសេ ។
(៤៨៥) កុលបុត្តោ បជាឯតំ កុលបុត្តំ បសំសិតុំ
មយ្ហ តំវ សន្តាស ឥតោ បរំយោ ហិ ភាយស ។
(៤៨៦) មិគានំ រាជ្ជ រាជ្ជោ(១)អគ្គោ បក្ខីនំ បន ភាយសោ
ឱវរណ្ឌោ អគ្គោ រុក្ខានំ តយោ អគ្គា សមាគតាតិ ។

អគ្គជាតកំ បញ្ចមំ ។

សម្មុទ្ទជាតកំ

(៤៨៧) រោ ភ្នាយំ លោណតោយស្មឹ សមុទ្ទ បរិជាវតិ
បច្ច មករេ ច ភវតិ ឧមីសុ ច វិហាញតិ ។

ខ ឱ. ភេត្តរោ ។

អន្តជាតក

(៤៨៦) (ក្អែក ពោលថា) ភរបស់អ្នក ដូចជាកនៃគោឧសុភ ការមិតពត់របស់អ្នក ដូចជាការមិតពត់នៃសត្វសីហៈ បពិត្រមិគរាជ ខ្ញុំសូមថ្វាយបង្គំអ្នក ឱ្យម្តេចយើងនឹងបានឮសំឡេងតិចតួច ។

(៤៨៥) (ចចក ពោលថា) កុលបុត្តចេះសរសើរនូវកុលបុត្តដូចគ្នា មាលក្អែកមានផតកដូចជាក្ងោក អ្នកចូរចុះអំពីដើមល្វាងនេះមក ។

(៤៨៦) (រុក្ខទេវតា ពោលថា) ចចកជាសត្វថោកទាប ជាងម្រឹគតាំងឡាយ ឯក្អែកជាសត្វថោកទាប ជាងបក្សីតាំងឡាយដែរ ដើមល្វាងជាឈើថោកទាបជាងឈើតាំងឡាយ ពួកថោកទាបតាំង៣ មកចួបប្រទះគ្នា ។

ចប់ អន្តជាតក ទី ៤ ។

សម្មុទ្ទជាតក

(៤៨៧) (សម្មុទ្ទទេវតា ពោលថា) អ្នកណានេះហ្ន៎ សូរទៅមក ដោយជុំវិញ ក្នុងសមុទ្រមានទឹកប្រៃ ហាមឃាត់នូវពួកត្រី នឹងពួកមកវ លំបាកកន្លះលោកទឹក ។

(๘๘๘)អនន្តចាយី សកុណោ អតិត្តោតិ ឯសា សុតោ
សមុទ្ទំ ចាតុមិច្ឆាមិ សាគរំ សរិតប្បតិំ ។

(๘๘๙) សោយំ ឯកាយតី ទេវ បុរតោវ មហោទធិំ
ជាសច្ឆាយតិ បីតត្តោ(๑) អបេយ្យា តិរសាគរោតិ ។

សមុទ្ទជាតកំ ឆដ្ឋំ ។

កាមវិលាបជាតកំ

(๘๙๐) ខុទ្ទេ សកុណា ឧមាន(๒) បង្គយាន វិហង្គម
វជ្ជាសិ ខោ ត្វំ ភទ្ទន្តេ ឯវំ ខោ សា ភវិស្សតិ(๓) ។

(๘๙๑) តវ ខោ សាន ជាជាតិ អសិ សត្តិញ្ច ទុទ្ធិតំ
សា ឥច្ឆតិ ភាហតិ កោធំ តំ មេ តប្បតិ ខោ ឥធ(๔) ។

---

๑ ម. បិវត្តោ ។ ๒ ឧ. ឧមាន ។ ម. ឧហាន ។ ๓ ម. សរិស្សតិ ។ ๔ ម. តវំ ។

(៤៨៨) (ក្អែកសមុទ្រ ពោលថា) ខ្ញុំជាសត្វស្វាប ជាសត្វផឹកទឹកមិនមានទីបំផុត លង្ឃិលញ្ជាញទៅគ្រប់ទិស ថាជាសត្វមិនចេះឆ្អែត ប្រាថ្នាដើម្បីផឹកនូវទឹកសមុទ្រ គឺសាគរ ដែលជាម្ចាស់នៃទន្លេ ។

(៤៨៩) (សមុទ្ទទេវតា ពោលថា) សមុទ្ទដំនោះ ជួនកាល កំនាចទៅជួនកាល កំណើនឡើង ទីបំផុតនៃទឹកសមុទ្ទនោះដែលសកលលោកផឹកហើយ មិនប្រាកដទេ ឮថាសាគរ អ្នកណាមួយក៏មិនអាចផឹកទឹក ឲ្យអស់បានឡើយ ។

ចប់ សមុទ្ទជាតក ទី ៦ ។

កាមវិលាបជាតក

(៤៩០) (បុរសម្នាក់ ពោលថា) ម្នាលសត្វស្វាប អ្នកទៅកន្លងទីខ្ពស់ទៅដោយស្វាបបាន ទៅតាមអាកាសបាន សូមអ្នកប្រាប (ប្រពន្ធខ្ញុំ) ដែលមានក្លៀស្រស្អាតដូចដើមចេក ប្រពន្ធរបស់ខ្ញុំនោះ នឹងរលឹកខ្ញុំអស់កាលយូរ ។

(៤៩១) ប្រពន្ធខ្ញុំនោះ មិនដឹងនូវជារនឹងលំពែងនេះឯង ដែលគេដោតចុះហើយ ក៏ជាស្រីឆោស តែងធ្វើនូវសេចក្តីក្រោធ ការក្រោធរបស់ក៏នោះ រមែងក្តៅក្រហាយដល់ខ្ញុំ (ឯជារនឹងលំពែងដែលគេដោត) កន្លងនេះ មិនមែនក្តៅក្រហាយដល់ខ្ញុំទេ ។

(๘๔๒) ฝสา ขุปฺปสนฺตาเยว ฉินฺทญฺญสฺสีสเตว ตาทิ[๑]

ตาสนิตญฺ มุนิวฺหนฺ ตเมวาหุ ฉนตาทิยาติ ฯ

ตามวิลาปชาตกํ สตฺตมํ ฯ

ขุทฺทกปาฐชาตกํ

(๘๔๓) ขุทฺทกา จิเม ปตฺถา ฉินฺนโต จ ตถาทิตฺตา

ฝปา ฉินฺทมฺ กุญฺชสฺส ตาหิ ฉิยฺยา ทิยฺยสิ ฯ

(๘๔๔) ฝวาเสา สุหิโตเสา เยหาติ ยา ปุตฺตมปชายติ

ยถาหาหมฺ สุหิโตเสา ขุทฺทปตฺตาหิ ตาสิโตเสา ฯ

(๘๔๕) ยาวเนเวา วเนฉสฺส วาเยยฺย ตถาทิเส ตถา

ฉหาเยว ฉ สเทฺธยฺย[๒] ฉปา ฉิณฺณา ฉภาตเรติ ฯ

ขุทฺทกชาตกํ อฏฺฐมํ ฯ

---

๑ ม. ฉินฺทญฺญสฺสีสเกนาหิตาทิ ฯ ๒ ม. ฉหาเว กเต สเทฺธยฺย ฯ

តិកនិបាត ពុម្ពរត្ត ទី ៥

(៤៩២) បុគ្គលដូចជាផ្កាឧប្បល ឧទ្ធច្ចៈនោះ បណ្តៀនហាស សំពត់មាន
សាច់ដ៏ទន់ ដែលជនទាំមកអំពីដែនកាសី ខ្ញុំដាក់លើក្បាល
ដំណេក (ប្រពន្ធខ្ញុំ) ជាស្រីត្រូវការនឹងទ្រព្យ ចូរយកចិញ្ចឹម
ជីវិតឲ្យស្កប់ស្កល់ចុះ ។

ចប់ កាមវិលោបជាតក ទី ៧ ។

ខុទ្ទកបជាតក

(៤៩៣) (ស្វាធំ ពោលថា) ពួកដើមល្វាផង ដើមត្រែផង ដើមខ្វិតផងទាំង
នេះឯង សុទ្ធតែមានផ្លែខ្ញុំ អ្នកចូរមកហើយចេញទៅបរិភោគ (នូវ
ផ្លែឈើទាំងនោះ) អ្នកស្កប់ដោយសេចក្តីឃ្លាន ដូចម្តេចកើត ។

(៤៩៤) (ស្វាតូច ពោលថា) បុគ្គលណា គោរពគោតក្រែងចាស់ព្រឹទ្ធា-
ចារ្យ បុគ្គលនោះ ឃ្លានឈ្លោះថា ឆ្អែតស្កប់ស្កល់ហើយយ៉ាងនេះ
ដូចជាកន្លងថ្ងៃនេះ ខ្ញុំបានបរិភោគផ្លែឈើខ្ញុំឆ្អែតស្កប់ស្កល់ហើយ ។

(៤៩៥) (ស្វាធំ ពោលថា) ស្វាដែលកើតកន្លងព្រៃ គប្បីបញ្ឆោតនូវស្វា
ដែលកើតកន្លងព្រៃដូចគ្នា ព្រោះហេតុណា ហេតុនោះ ស្វាដែល
នៅក្នុង (ដូចជាអ្នក) មិនគប្បីដើម្បីបានទេ ស្វាចាស់គ្រាំគ្រា
(ដូចយើង) ក៏មិនគប្បីដើម្បីបានដែរ ។

ចប់ ខុទ្ទកបជាតក ទី ៨ ។

កោមារិយបុត្តជាតកំ

(៤៨៦) បុរេ តុំ សីលវតំ សកាសេ
ខិត្តន្តិកំ កីឌ្យសិ អស្សមម្ហិ
តវេហវេ មក្កដយានិ មក្កដ
ន តំ មយំ សីលវតំ រមាម ។

(៤៨៧) សុតា ហិ មយ្ហំ បរមា វិសុទ្ធិ(១)
កោមារិយបុត្តស្ស ពហុស្សុតស្ស
មានានិ មំ មញ្ញតិ សុំ យថា បុរេ
ឈានានិ(២) កិយុត្តា វិហរាម អារុសោ ។

(៤៨៨) សចេបិ សេលស្មិំ វសេយ្យ ពីជំ
នេវេ ច វស្សេយ្យ ន ហិ តំ វិរូឡ្ហេ
សុតា ហិ តេ សា បរមា វិសុទ្ធិ
អាភ តុំ មក្កដ ឈានភូមយាតិ ។

កោមារិយបុត្តជាតកំ នវមំ ។

---

១ ម. សុណោហិ មយ្ហំ បរមំ វិសុទ្ធិំ ។ ២ ឧ. ឈានានិយុត្តោ ។ ម. ឈានានុយុត្តោ វិហរាមិ ។

កោមារិយបុត្តជាតក

(៤៨៦) (ពួកតាបស ពោលថា) ម្នាលស្វា កាលពីដើមអ្នកឯង លោតលេងជិតអាស្រម ក្នុងសំណាក់នៃយើងអ្នកមានសីល អ្នកបូរធ្លី (នូវអាការៈតាំងឡាយ មានញាក់មុខជាដើម) ដែលជាល្បែងរបស់ស្វា យើងមិនត្រេកអរនឹងសីលតែនោះទេ ។

(៤៨៧) (ស្វា ពោលថា) សេចក្តីបរិសុទ្ធិដ៏ក្រៃលែង របស់តាបសឈ្មោះកោមារិយបុត្ត ជាពហូសូត ខ្ញុំបានឮហើយឥឡូវនេះ លោកកុំសំគាល់ខ្ញុំដូចមុនឡើយ នែអាវុសោ (ឥឡូវនេះ) ពួកយើងជាអ្នកប្រកបក្នុងឈាន ។

(៤៨៨) (តាបស ពោលថា) ប្រសិនបើ បុគ្គលគប្បីព្រោះ នូវពូជលើថ្ម នោះក្តៀងបង្អុរបុះក៏ដោយ ឯពូជនោះមិនគប្បីលូតលាស់បានឡើយ សេចក្តីបរិសុទ្ធិដ៏ក្រៃលែង នោះអ្នកបានឮហើយនែស្វា អ្នកឆ្ងាយអំពីឈានកូមិណាស់ ។

ចប់ កោមារិយបុត្តជាតក ទី ៩ ។

ពកជាតកំ

(៤៩៩) បរទោណាយាតេ ជីវគ្គោ មឹសលោហិតភោជនោ

ពកោ វតំ សមាទាយ ឧបបជ្ជិ ឧទោសធិំ ។

(៥០០) តស្ស្ស សក្កោ វតញ្ញាយ អជ្ឈភេនុទាកមិ

វីតតទោ អជ្ឈុប្បត្តោ កញ្ចិលោហិតទោ តបំ ។

(៥០១) ឯវមេវ ឥធេកច្ចោ សមាទានស្មិំ ទុព្ពលោ

លហុំ ភកភេតិ អត្តានំ ពកោ អជការណាតិ ។

ពកជាតកំ ទសមំ ។

កុម្ភវគ្គោ បញ្ចមោ ។

ពកជាតក

(៤៩៩) (ព្រះសុគត ទ្រង់ត្រាស់ថា) កុកកាលរស់នៅ មានសាច់នឹងឈាមជាកោជន ព្រោះសម្លាប់តែសត្វដទៃ (ហើយរួតថា) សមាទានទ្បូវត្តរក្សាឧបោសថ ។

(៥០០) សក្កទេវរាជ បានដឹងច្បាស់នូវវត្តរបស់កុកនោះ ហើយចូលមកដោយ (កែឆ្នីខ្លួន) ជារូបពពែ កុកមានតបៈទៅជ្រុងសហើយជាសត្វផឹកនូវឈាម (នៃសត្វដទៃ) បានស៊ុះចូលទៅ (ដើម្បីចឹកពពែស៊ី) ហើយក៏ទំលាយបង់នូវតបៈ ដែលខ្លួនសមាទានហើយ ។

(៥០១) បុគ្គលពួកខ្លះ ក្នុងលោកនេះ ជាអ្នកមានកំឡាំងថយ ក្នុងការសមាទាន ឈ្មោះថា ធ្វើខ្លួនឲ្យរហ័ស ដូចជាកុក (ដែលទំលាយនូវតបៈរបស់ខ្លួន) ព្រោះហេតុតែពពែ កំយ៉ាំងនោះឯង ។

ចប់ ពកជាតក ទី ១០ ។

ចប់ កុម្ភវគ្គ ទី ៥ ។

តតិយវគ្គោ

វក្កុឡ្ហ សុបតិស្សាយោ
សុចិសម្ភត តិន្ទុរុក្ខកេ ចុឡកោ
សរតិមតិ ចណ្ឌី ឧភតោបញ្ញា
អដ្ឋ មក្កដិយា វាកេកេន ឧសាតិ ។

ចតុត្ថវគ្គោ

សង្គារវោ បទុមោ នេរុ ធនញ្ចានេន តតិយំ
អព្ភន្តរំ ឃដីការំ តិកនិបាតម្ហិ លង្កតំ ។

តិកនិបាតំ និដ្ឋិតំ

ខុទ្ទាននៃកុម្ភវគ្គនោះ គឺ

និយាយអំពីឆ្នាំងដ៏ប្រសើរ ១ ស្តេចកែកឈ្មោះសុបត្តៈ ១ រូបកាយដែលសន្ធតថាស្អាត ១ កែកមានសំឡេងក្រេវ្វៅ ១ បាបកមានកដូចទុសក ១ សម្បុរជាម្ចាស់នៃទន្ទេ ១ ប្រពន្ធឆ្នាស ១ ស្វាចាស់ ១ ល្បែងរបស់ស្វា ១ កុក ១ ត្រូវជា ១០ ។

ខុទ្ទាននៃវគ្គ គឺ

និយាយអំពីសង្ខប្បវគ្គ ១ បទុមវគ្គ ១ ទទ្ទរវគ្គ ជាគំរប់បី ១ អព្ភន្តរវគ្គ ១ កុម្ភវគ្គ ១ (ទាំងអស់នេះ) រួមបញ្ចូល កណ្ឌតិកនិបាត ។

ចប់ តិកនិបាត ។

បត្តុក្កដិប្បតជាតកំ

កាលិង្គវិគ្គោ

បុល្លកាលិង្គជាតកំ

(៥០២) វិវេធ ឥមាសំ ទ្វារំ ឧភរន្តំ បរិសិត្តុ(១)

អរុណាភសស្ស សិរោធ សុសិរដ្ឋេន សុរក្ខិតំ

ឧទ្ធំសរេនេន ។

(៥០៣) ជវេយោ ភាលិង្គានំ អសយ្ហសាហិនំ

បភជវេយោ អជវេយោ អសជ្ឈភានំ

ឥច្ចេវំ តេ ភាសិតំ ព្រហ្មចារិ

ន ខុជ្ជភូតា វិតថំ ភណន្តិ ។

(៥០៤) នេភ មុសាភនមុចាតិវត្តា

សច្ចំ តថំ បរមំ ភរំ ឧ សក្ក

តន្តេ មុសា ភាសិតំ នេវភជ

ភឹ ភ បដិច្ច មយភ មហិន្ទ ។

---

១ ម. ឧភរំ បរិសិត្តុ មយោ ។

បត្តុក្កំបាតជាតក

កាលិង្គវគ្គ

បុណ្ណកាលិង្គជាតក

(៩០២) (នន្ទុសេនាមាត្យ ពោលថា) អ្នកទាំងឡាយ ចូរបើកទ្វារ ថ្វាយព្រះពុទ្ធទាំង ៤ ព្រះអង្គនេះ ដើម្បីស្តេចចូលទៅខាងក្នុង ព្រះនគរ ដែលខ្ញុំជាអាមាត្យឈ្មោះនន្ទិសេន ជាបុរសសីហៈរបស់ ព្រះបាទអរុណ ដែលអាចារ្យប្រៀនប្រដៅល្អ រក្សាល្អហើយ ។

(៩០៣) (ព្រះបាទកាលិង្គៈ ពោលថា) ម្នាលព្រហ្មចារិយតាបស អ្នក ពោលយ៉ាងនេះថា ជំនះនឹងមាន ដល់ពួកកាលិង្គៈ ដែលជា អ្នកអត់ធន់ចំពោះទុក្ខភ័យ ដែលគេអត់ធន់មិនបាន បរាជ័យ នឹងមាន ដល់ពួកអស្ត្រគ្រៈដូច្នេះ ជនទាំងឡាយ អ្នកមាន សន្ដានសូត្រត្រង់ មិនពោលនូវពាក្យមិនពិតទេឬ ។

(៩០៤) (តាបសពោធិសត្វ ពោលថា) បពិត្រសក្កទេវរាជ ពួកទេវតា ប្រព្រឹត្តកន្លងហើយ នូវមុសាវាទ ព្រះអង្គគួរធ្វើ នូវពាក្យពិត ដ៏ទៀងទាត់យ៉ាងក្រៃលែង បពិត្រមឃវាទេវរាជ ជាធំលើផែនដី ម្ល៉ាងទៀត ព្រះអង្គអាស្រ័យហេតុអ្វី ទើបពោលនូវពាក្យ មុសាវាទនោះ ។

(៥០៥) ឧទុ តេ សុតំ ព្រាហ្មណ ភញ្ញមានេ
ឧភ ឧ ឥស្សន្តំ បុរិសបវរក្កមស្ស
ឧទោ សហាយំ មនសោ អភេជ្ជោ
អព្យន្តតា ឯក្កមនញ្ច កាលេ
ឧទ្ធញ្ច វីរិយំ បុរិសបវរក្កមោ ច
តេនេវ អាសំ វិជយោ អស្សកានន្តិ ។

ចុល្លកាលិង្គជាតកំ បឋមំ ។

មហាអស្សរោហជាតកំ

(៥០៦) អនេយ្យសុ ទនំ(១)ធានំ នេយ្យសុ ឧប្បវេច្ឆតិ
អាចាសុ ព្យសនំ បត្តោ សហាយំ ធានិកច្ឆតិ ។
(៥០៧) អនេយ្យសុ អទនំ ធានំ នេយ្យសុ យោ បវេច្ឆតិ
អាចាសុ ព្យសនំ បត្តោ សហាយំ អធិកច្ឆតិ ។

---

១ ម. ទទន្តំ ។

(៤០៥) (ព្រះសង្ឃ ពោលថា) បពិត្រព្រាហ្មណ៍ ក្រែងលោកបានឮពាក្យគេនិយាយថា ពពួកទេវតាមិនប្រណែន ចំពោះសេចក្តីព្យាយាមរបស់បុរសទេ ការខ្ជិនខ្ជួន ១ ការតម្កល់មាំ មិនបែកចិត្ត ១ ការមិនបន្ទរបន្ទោយ ការប្រឹងប្រែង ក្នុងការគួរ ១ ព្យាយាមដ៏មាំ ១ ការសង្វាតរបស់បុរស ១ (មានដល់ពួកអសុរកៈ) ហេតុនោះបានជា ដំណឹងនេះមានហើយ ដល់ពួកអសុរកៈ ។

ចប់ ចុល្លកាលិង្គជាតក ទី ១ ។

មហាអស្សារោហជាតក

(៤០៦) (ព្រះពជ្ឈាពោធិសត្វ ត្រាស់ថា) បុគ្គលណា ការឲ្យចំពោះជនទាំងឡាយដែលមិនដែលឲ្យ (ដល់ខ្លួន) មិនឲ្យចំពោះជនទាំងឡាយដែលធ្លាប់ឲ្យ បុគ្គលនោះ ឈានដល់នូវសេចក្តីវិនាស មិនឈានទូរមិត្រសំឡាញ់ ក្នុងគ្រាមានសេចក្តីអន្តរាយទាំងឡាយ ។

(៤០៧) បុគ្គលណា មិនឲ្យទានចំពោះជនទាំងឡាយ ដែលមិនដែលឲ្យ ឬទានឲ្យចំពោះជនទាំងឡាយដែលឲ្យ បុគ្គលនោះ ក៏ដល់នូវសេចក្តីវិនាស មិនឈានទូរសំឡាញ់ ក្នុងកាលមានសេចក្តីអន្តរាយ ទាំងឡាយ ។

(๕๐๘) สเมนาคสงฺฆสฺสาคมวิเสสนสฺสุตฺถํ

อนริยเมฺหสุ สเมสุ ธมฺมสฺส

ตาตญฺหิ อริเยสุ จ อญฺเญสุ[๑]

มหปฺผลํ โหติ อสาทิสาสุ ฯ

(๕๐๙) เยน ปุคฺคเลน ตาตกลฺยาเณน อคาเรน

เกสุ ทุกฺกรํ

ปฏิปนฺนา ตาเยว ทกฺขิณา อคฺคนิปฺผนฺนาโหนฺติ ฯ

มหาอสฺสาโรหชาตกํ ตติยํ ฯ

ปีฐวาชีชาตกํ

(๕๑๐) อนุตฺตเร ตาทิคุเณ สมาธิเน

กุตฺตาน ปุคฺคเล วสิ ปีตวาส

เสาตาน ทุกฺเข ภยตาสิ ทิปฺปเต

ธมฺมาน ปารงฺคมเน ปุราณา ฯ

---

๑ ม. สทฺธาสุ ฯ

(៥០៨) ការសំដែងនូវសេចក្តីសិក្ខាល នឹងការបរិភោគរួម ឲ្យវិសេសក្នុងពួកជនអ្នកមានជម្ងឺមិនប្រសើរ ជាអ្នកអួតអាង ក៏រមែងវិនាសម្យ៉ាងទៀត សូម្បីទានបន្តិចបន្តួច ដែលបុគ្គលធ្វើហើយ ចំពោះពួកព្រះអរិយៈផង ចំពោះពួកបុគ្គលអ្នកមានចិត្តស្មូតត្រង់ផង ជាទានមានផលច្រើន ។

(៥០៩) បុគ្គលណា ឃ្លានធ្វើឧបការៈដ៏ល្អក្នុងហើយ ក្នុងកាលមុន បុគ្គលនេះ ឈ្មោះថា ឃ្លានធ្វើអំពើដែលគេធ្វើឃ្លាន ដោយក្រៃក្រៃពេកក្នុងលោក លុះដល់កាលជាខាងក្រោយ បុគ្គលនោះធ្វើ (គុណនីមួយដងទៀតក្តី) មិនធ្វើក្តី ក៏ឈ្មោះថាជាបុគ្គលគួរដល់កិរិយាបូជាដោយពិត ។

ចប់ មហាអស្សារោហជាតក ទី ៤ ។

ឯកវាជជាតក

(៥១០) (ព្រះឃោទកុព្ភិសេន ទ្រង់ត្រាស់ថា) បពិត្រព្រះអង្គ ជាឯកវាជកាលពីដើម ព្រះអង្គនៅសោយកាមគុណទាំងឡាយ ជារបស់ស្តុកស្តម រកអ្វីប្រសើរជាងគ្មាន ឥឡូវនេះ ព្រះអង្គនោះ គេបោះទៅកងរណ្តៅ ក្រហោងក្រហូងហើយ នៅតែមិនលះបង់នូវឫទ្ធិសម្បត្តិដ៏កម្ងាន់ពីដើម ។

(๕๑๑) បុត្តេ ខត្តិយ តយោ ច មយ្ហំ
សម្បដ្ឋិតា ទុព្ភិសេន អហោសិ
តន្ធានំ លន្ធាន ភយន្តុ រាជ
ជហោ អហំ វណ្ណពលំ បុរាណំ ។

(๕๑๒) សព្ពំ តាវេ បរិនដ្ឋតានំ
យសស្សិនំ បញ្ញវន្តំ វិសយ្ហ
យសោ ច លទ្ធា បុរិមំ ទុទ្ធារំ
ឯម្បជ្ជហោ វណ្ណពលំ បុរាណំ ។

(๕๑๓) បនុជ្ជ ទុក្ខេន សុខំ ជនិន្ទ
សុខេន ភ ទុក្ខមសយ្ហសាហិ
ទុភយន្ត សន្តោ អភិនិព្ពុតត្តា
សុខេ ច ទុក្ខេ ច ភវន្តិ តុល្យា ។

ឯកាទសជាតកំ តតិយំ ។

(៥១១) (ព្រះបាទពារាណសី ពោលថា) បពិត្រព្រះបាទទុព្ភិសេន សេចក្តីរត់ធន់ក្តី សេចក្តីប្រព្រឹត្តិតប:ក្តី ខ្ញុំមានបំណងទុកហើយ ពីមុន បពិត្រមហាពាជ ឥឡូវនេះ ខ្ញុំបានសម្រេចនូវសេចក្តីប្រាថ្នានោះហើយ តើគប្បីលះបង់នូវព័ណិសម្បុរ នឹងកំឡាំងពីដើម ដូចម្តេចកើត ?

(៥១២) (ទាន សីល ឧបោសថកម្ម) ទាំងអស់របស់ខ្ញុំ សម្រេចហើយ បពិត្រព្រះអង្គមានយស មានប្រាជ្ញាវែកនរណាគ្រប់សង្កត់មិនកើត ខ្ញុំបានយសដ៏ធំ ដោយសីលណាខ្ញុំ មិនធ្លាប់បានក្នុងកាលពីដើមហើយ ទើបខ្ញុំមិនលះបង់ព័ណិសម្បុរ នឹងកម្លាំងពីដើម ?

(៥១៣) បពិត្រព្រះជនិន្ទ្រ ពួកសម្បុរស បន្ទោបង់នូវផ្លែសុខ ដោយទុក្ខ បន្ទោបង់ នូវសេចក្តីទុក្ខ ដែលបុគ្គលគ្រប់សង្កត់មិនបាននោះ ដោយសារឈានសុខ ជាអ្នកមានបិត្តត្រជាក់ ស្ងើកង៏សេចក្តីសុខនឹងទុក្ខទាំង ២ យ៉ាង ?

ចប់ ឯកនិបាតជាតក ទី ៣ ។

ទុទ្ទរជាតកំ

(៥១៤) ឥមានិ មំ ទន្ទរ តាបយន្តិ
ភថាន្នុវត្តានិ មនុស្សលោកេ
មណ្ឌូកកក្កា ឧទកន្តសេវី
អាសីវិសំ មំ អវិសា សបន្តិ ។

(៥១៥) សតារដ្ឋា បញ្ចជិតោ អញ្ញំ ជនបទំ គតោ
មហន្តំ តោដ្ឋំ កយិរាថ ន្នុវត្តានំ ឯតេតរេ ។

(៥១៦) យត្ថ ចោសំ ន ជានន្តិ ជាតិយា វិនយេន ច
ន តត្ថ មានំ កយិរាថ វសំ អញ្ញាតកេ ជនេ ។

(៥១៧) វិនេសកាសំ វសតោ ជាតវេទ សមេធិនំ
ខមិតព្ពំ សបញ្ញេន អបិ ទាសស្ស កិង្កតេ ។

ទុទ្ទរជាតកំ បឋមំ ។

ทุฏฐวาจกชาต

(๕๑๔) (นาคเฒ่าชื่อปุณณทุฏฐวาจะ กล่าวว่า) ข้าแต่ท่านมหาทุฏฐวาจะ คำหยาบอย่างนี้ ในหมู่มนุษย์โลกนี้ ย่อมให้ผู้ฟังเดือดร้อนใจ ส่วนผู้กล่าวคำหยาบอย่างนี้ ไม่มีโทษ แต่ว่าคำพูดที่ไพเราะ ชื่อว่าเป็นผู้ประเสริฐกว่าในโลกนี้ ๆ

(๕๑๕) (นาคเฒ่าชื่อมหาทุฏฐวาจะ กล่าวตอบว่า) บุคคลที่เขาขับไล่ออกจากแผ่นดินของตนแล้ว ไปยังแดนอื่นอีก ควรทำความเคารพนับถือในที่นั้น ๆ เพราะได้ฟังคำหยาบอย่างนี้ ๆ

(๕๑๖) ชนเหล่าใดไม่รู้จักบุรุษ โดยชาติ หรือโดยวินัย ชนเหล่านั้นในที่นั้น ๆ ย่อมไม่รู้จักคุณสมบัติ ของบุคคลผู้ประเสริฐ ในหมู่ชนที่ไม่รู้จักกันนั้น ๆ

(๕๑๗) บุคคลผู้ประกอบด้วยปัญญา (ย่อมมีอนาคต) เพราะได้ฟังในกาลก่อน ในประเทศใด ๆ ก็ตาม ควรที่จะอดกลั้นคำหยาบ ถึงแม้ว่าบุรุษจะเป็นคนเลวทราม ๆ

จบ ทุฏฐวาจกชาต ที่ ๔ ๆ

សីលវីមំសជាតកំ

(៥១៨) ឧត្តំ លោកេ រហោ នាម ចាបកម្មំ បកុព្ពតោ
បស្សន្តិ វនកម្មានិ តំ ពាលោ មញ្ញតេ រហោ។

(៥១៩) អហំ រហោ ន បស្សាមិ អសុញ្ញំ ភវិ ឧទ្ធតំ
យត្ថ សុញ្ញំ ន បស្សាមិ អសុញ្ញំ ហោតិ តំ មយា។

(៥២០) ឧដ្ឋេហ្យ ច សុដេហ្យ ច ឧដ្ឋេ ច សុខវុដ្ឋតោ[1]
វជ្ជា អជ្ជុសិលោ ច តេ ធម្មំ ជហុ មត្តិកា។

(៥២១) ព្រហ្មាណោ ច កថំ ជហេ សព្ពធម្មាន ចារកូ
យោ ធម្មំ អនុចាលេតិ ឯតមា សច្ចំ តក្កោតិ។

សីលវីមំសជាតកំ បញ្ចមំ។

---

១ ម. សុខវុដ្ឋតោ។

សីលវីមំសជាតក

(៥១៨) (មាណពពោធិសត្វ ពោលថា) ធម្មតាសេចក្តីស្វាត់កំចាំង របស់បុគ្គលអ្នកធ្វើអំពើអាក្រក់ មិនមានក្នុងលោកទេ ពួកកូនដែលនៅក្នុងព្រៃគង់គេឃើញបាន បុគ្គលពាល រមែងសំគាល់នូវអំពើអាក្រក់ ដែលធ្វើនោះថា ស្វាត់កំចាំង ។

(៥១៩) ខ្ញុំមិនឃើញថា ស្វាត់កំចាំងទេ ប្តីដែលសូន្យ (ចាកសត្វ) ក៏មិនមាន ខ្ញុំមិនឃើញថា សូន្យ ក្នុងទីណា ទីនោះក៏មិនសូន្យអំពីខ្ញុំទេ ។

(៥២០) (ព្រះសាស្តា ត្រាស់ថា) ពួកមាណព គឺ ទុជ្ជច្ចៈ ១ សុជច្ចៈ ១ នន្ទៈ ១ សុខវិច្ចនៈ ១ វដ្ឍៈ ១ អគុវិសីលៈ ១ (ជាដើម) នោះជាអ្នកត្រូវការ (ដោយស្ត្រី) ក៏សាបសូន្យចាកសការៈ (ការបាននូវស្ត្រី) ។

(៥២១) ចំណែកព្រាហ្មណ៍ណា ដែលមានប្រាជ្ញា មានព្យាយាមក្នុងសច្ចៈ បានរក្សានូវធម៌ទុក ព្រាហ្មណ៍នោះជាអ្នកដល់នូវត្រើយនៃធម៌ទាំងពួង តើគប្បីសាបសូន្យ (ចាកការបាននូវស្ត្រី) ដូចម្តេចកើត ។

ចប់ សីលវីមំសជាតក ទី ៥ ។

สุชาตาชาตกํ

(๕๒๒) ตาหิ อจฺฉาหิ ภเยน เนว ฉินฺทิตฺถ กาสมลเกน

อุปโลภิตกาหิกฺขึ นํ(๑)เม อกฺขาหิ ปุจฺฉิโต ฯ

(๕๒๓) ยาหิ นุ เขตฺตวตฺถูหิ อจฺฉา ฉนฺนกภาสินี

อุจฺฉงฺคปตฺตา ปถวิยา ตสฺสา เต เกสาลงฺกตา ฉวี ฯ

(๕๒๔) อุทยฺหเต ฉารมตี เกสาวิปฺปฉมาลิกา

ตสฺเสวิมา ปชา เอติ ยสฺส เกสาลงฺกตา ฉวี ฯ

(๕๒๕) เหฏฺฐาเหเต มหาภาค สนฺธิปฺปตฺตาย ชายิยา

อมนาเปน สุชาตาย อาสฺสา กุชฺฌ ยเทสกาติ ฯ

สุชาตาชาตกํ ฉฏฺฐํ ฯ

---

๑ ฉ. เต ฯ

សុជាតាជាតក

(៥២២) (នាងសុជាតាទេវី សួរថា) បពិត្រព្រះទេវៈ នេះផ្លែអ្វី មួលរលើង មានពណ៌ក្រហម ដូចជាឈាម ដែលដាក់កន្លងភាជនំមាស ខ្ញុំម្ចាស់សួរហើយ សូមព្រះអង្គប្រាប់ឲ្យខាន ។

(៥២៣) (ព្រះបាទពារាណសី ទ្រង់ត្រាស់ថា) ម្នាលទេវី កន្លងកាលមុន នាងមានក្បាលរលើង ស្មៀកកំណាត់សំពត់ចាស់ មានដៃកន្ថក់ ហើយបេះនូវផ្លែឈើខាងឆ្ងាយណា (នេះ) គឺផ្លែពុទ្រារបស់នាងនោះហើយ ។

(៥២៤) ស្ត្រីថោកទាប រមែងក្តៅក្រហាយ មិនត្រេកអរ (ក្នុងរាជត្រកូល) គោគៈរបស់ស្តេចខាងឆ្ងាយ រមែងលះបង់នូវស្ត្រីឥតបុណ្យនោះ ស្ត្រីថោកទាប បេះនូវផ្លែពុទ្រាកន្លងណា អ្នកខាងឆ្ងាយ ចូរនាំស្ត្រីនោះទៅ កន្លងនោះចុះ ។

(៥២៥) (អាមាត្យពោធិសត្វ ទូលថា) បពិត្រមហាពាជ ទោសខ្ញុំសូមព្រោះសេចក្តីប្រមាទខាងនេះ រមែងមានដល់នាងនារី ដែលដល់នូវយសសក្តិ បពិត្រព្រះទេវៈ សូមព្រះអង្គអត់ទោសដល់ព្រះនាងសុជាតាទេវី បពិត្រព្រះអង្គប្រសើរក្នុងរថ សូមព្រះអង្គកុំទ្រង់ព្រះពិរោធ ចំពោះព្រះនាងសុជាតាទេវីនេះឡើយ ។

ចប់ សុជាតាជាតក ទី ៦

បលាសជាតកំ

(៥២៦) អថេតទំ ព្រាហ្មណា អស្សុណន្តុំ

ជានោ អជានន្តមិមំ បលាសំ

អារទ្ធវីរិយោ ឆុមបប្បមន្តោ

សុខសេយ្យំ បុច្ឆសិ កិស្ស ហេតុ ។

(៥២៧) ឧរេ សុតោ ឆេវ ព្រហា ច រុក្ខោ

ឆេសេ បិតោ ភូតបិសាចកោ

តស្មា ឆមស្ជាមិ ឥមំ បលាសំ

យេ ឆេត្ត ភូតា តេ ឆនស្ស ហេតុ ។

(៥២៨) សោ តេ ករិស្សាមិ យថានុសាសំ

កតញ្ជុតំ ព្រាហ្មណ បេក្ខមានោ

កថំ ហិ អាកម្ម សតំ សកាសេ

អោឃោ តេ អស្ស បរិដ្ឋិតានិ ។

បឋមសជាតក

(៥២៦) (រុក្ខទេវតាពោធិសត្វ ពោលថា) ម្នាលព្រាហ្មណ៍ អ្នកដឹងថាដើមចារនេះ ជាឈើឥតចេតនា ឥតចេះស្តាប់ ឥតដឹងអ្វីទេ ជាអ្នកស្រោចព្រួចព្យាយាម មិនប្រហែសឆ្ងេរជានិច្ច ហេតុអ្វី ក៏សូវកេការដេកជាសុខ (របស់ដើមឈើ) ។

(៥២៧) (ព្រាហ្មណ៍ ពោលថា) ដើមឈើ ស្រោចដកក្តីដ៏ឆ្ងាយផង ធំផងដុះនៅកន្លែង (ទួល) មានសភាពជាទីនៅរបស់ភូត ហេតុនោះបានជា ខ្ញុំថ្វាយបង្គំដើមចារនេះ ពួកភូតណា នៅអាស្រ័យលើដើមឈើនេះ (ខ្ញុំថ្វាយបង្គំ) ពួកភូតនោះ ព្រោះហេតុតែទ្រព្យ ។

(៥២៨) (រុក្ខទេវតា ពោលថា) ម្នាលព្រាហ្មណ៍ ខ្ញុំនោះឯង កាលសម្លឹងឃើញនូវការដឹងគុណ ដែលអ្នកធ្វើហើយ ខ្ញុំទើបធ្វើនូវការតបគុណដល់អ្នក តាមសមគួរដល់អនុភាព ការដែលអ្នកមកខ្វល់ខ្វាយ ក្នុងសំណាក់សប្បុរស ទើបជារបស់សោះសូន្យដូចម្តេចកើត ។

(๕๒๙) เยเม ตีณิกฺขยสฺส ปเภ ปิลกฺขา
ปริภาวิตา ปุพฺพยเมหิ ทุปฺปเภ
ตเยว มูลสฺมิ ตถา ตถาคเต
อถายเมกา กฏฺฐ นิ ทุทฺธมีติ ฯ

ปณฺณาสชาตกํ สตฺตมํ ฯ

ชีวกุณฺฑลชาตกํ[๑]

(๕๓๐) อกาสฺมา เต กถิทฺธ ยิ ๓ลิ อหุมฺหเส
ปิตาปิ ตาต นาโม ตฺยสฺส อปิ กถิญฺจิ ลภามเส ฯ
(๕๓๑) มม เลหิตกกฺขสฺส ถินฺธ ลุทฺทาน กมฺมโต
ทนฺตนฺตรคโต สนฺตาโน ตหิ ยมฺหิ ชีวสิ ฯ
(๕๓๒) อกตญฺญุมกตฺตารึ กตสฺส อปจิตารหึ
ยสฺมึ กตญฺญุตา นตฺถิ นิรตฺถา ตสฺส เสวนา ฯ

๑ ม. สกุณชาตกํ ฯ

(៤៦៩) ដើមលៀបណា ដុះនៅខាងមុខដើមទន្ទាប់ យ័ញ្ញដែលគេធ្វើហើយក្នុងកាលមុនច្រើន ជាកំណប់ដែលគេកប់ទុកដុំវិញគ្រែរ តាលលៀបនោះឯង ជាកំណប់មិនមានអ្នកទទួល អ្នកចូរទៅតាស់យកកំណប់ទ្រព្យនោះចុះ ។

ចប់ បលាសជាតក ទី ៧ ។

ជីវសកុណជាតក

(៤៣០) (សត្វសសេះ ពោលថា) កម្លាំងណារបស់យើងមានហើយ យើងធ្វើកិច្ចដល់អ្នកតាមកម្លាំងនោះ បពិត្រមិគរាជ ខ្ញុំសូមក្រាបថ្វាយបង្គំអ្នក យើងត្រូវបានសាច់បន្តិចបន្តួចខ្លះ ។

(៤៣១) (រាជសីហ៍ ឆ្លើយតបថា) អ្នកឯងចូលទៅតាមបន្ទាះ នៃឆ្នេញរបស់ខ្ញុំ ដែលជាអ្នកស៊ី (សាច់) នឹងឈាម ធ្វើនូវអំពើអាក្រក់ តាំងពួយជានិច្ច រស់នៅ ដោយសាច់ណា សាច់នោះមានច្រើន ។

(៤៣២) (សសេះឆ្លើយតបថា) សេចក្តីដឹងគុណដែលគេធ្វើហើយ មិនមានក្នុងបុគ្គលណា ការសេពគប់នឹងបុគ្គល អ្នកមិនដឹងគុណដែលគេធ្វើហើយ មិនធ្វើ (គុណនឹងអ្នកណា) មិនតបស្នងសងគុណដល់អ្នកដែលធ្វើគុណហើយដល់ខ្លួននោះ ជាការឥតប្រយោជន៍។

(៥៣៣) យន្ត[1] សម្ពុទ្ធចន្ទោ ន មិត្តធម្មោ ន លព្ភតិ
អនុស្សុយមនាក្កោសំ សណាតកំ តម្ហា អបក្កមេតិ ។

ជីវសកុណជាតកំ អដ្ឋមំ ។

ឆវិជាតកំ

(៥៣៤) សត្ថំ នឥញ្ជមរិកតំ ខុភោ ឯម្ហ ន បស្សរេ
ខុភោ បតិតិយា ចុតា យោ ចាយំ មន្តេ ឈាមេតិ
យោ ច មន្តំ អធីយតិ ។

(៥៣៥) សាលីនំ ខីរនំ កុញ្ជេ សុចិ មំសូបសេចនំ
តស្សា ឃតំ ន សេវាមិ ឆម្ហ នសីតិ សេវិតំ ។

(៥៣៦) បរិត្ត ឥមា លោកោ បច្ចន្តញ្ចេបិ ទាឡិនោ
មា ត្វំ អឯម្ហ អាចរិតោ តស្សា កុម្ភូឯកតិណា ។

---

១ ម. យ. យស្ស ។

(៥៣៣) បណ្ឌិត មិនបានមិត្តធម៌ ដោយសារគុណដែលខ្លួនសន្សំហើយ កន្លងបង់ចំពោះបុគ្គលណា បណ្ឌិតមិនត្រូវប្រាថ្នា មិនត្រូវដេរ ត្រូវតែគេចចេញចាកបុគ្គលនោះ ដោយសន្សឹមៗ ។

ចប់ ផរុសកុណជាតក ទី ៨ ។

ឆវិជាតក

(៥៣៤) (ពោធិសត្វ ក្រាបទូលព្រះបាទពាកណសីថា) កិច្ចដែលយើងធ្វើបីនាក់ ធ្វើហើយ ទាំងអស់នេះជាកិច្ចលាមក បុគ្គលណា (អង្គុយកន្លងបង់) បង្ហាញមន្ត ១ បុគ្គលណា (អង្គុយកន្លងខ្នង) រៀនមន្ត ១ បុគ្គលទាំងពីរនាក់(នោះ) មិនឃើញមន្តវិបាកណាមិនផង បុគ្គលទាំងពីរនាក់ (នោះ) ឃ្លាតចាកប្រក្រតីផង ។

(៥៣៥) (ព្រាហ្មណបុរោហិត ធ្វើយតបថា) ខ្ញុំបរិភោគបាយស្រូវសាលីស្អាត (របស់ស្តេចនេះ) លាយដោយសាច់ ហេតុនោះបានជាខ្ញុំមិនសេពគប់នូវធម៌ ដែលពួកឥសីសេពគប់ហើយនោះទេ ។

(៥៣៦) (ពោធិសត្វ ពោលថា) អ្នកចូរចៀសចេញពីទីនេះទៅ លោកនេះកំណត់ឲ្លាយ ពួកសត្វឯទៀត តែងស្លាប់ណ្តាំដែរ អ្នកកុំប្រព្រឹត្តអធម៌ ដូចជាឆ្មាដែលបំបែកនូវឆាំងឡើយ ។

(๕๓๗) ฉินฺทสฺสุ ตณฺหยสลาภึ ฉฉลาภงฺโค ปฺราหฺมณา
ยา ปุตฺตึ วินิจาเรน อฉมฺภวณาย ภาสิ ฯ

ฉวิชาตกํ ฉวิมํ ฯ

สยฺหชาตกํ

(๕๓๘) สสมุทฺทปริยายึ มหึ สาครกุณฺฑลึ
ฉ ฑิณฺเณ สหา ฉิกฺขาย ฆึ สยฺหึ วิชาฉยิ ฯ

(๕๓๙) ฉินฺทสฺสุ ตณฺหยสลาภึ ฉฉลาภงฺโค ปฺราหฺมณา
ยา ปุตฺตึ วินิจาเรน อฉมฺภวณาย ภ ฯ

(๕๔๐) อหิ เม ปตฺถมาฉาย อฉาการา ปริพฺภเฏ
สา ฆึ ฉีวิตา เสยฺยา ยาจาฉเมฺห ฆึ สหา ฯ

(៥៣៧) ម្នាលព្រាហ្មណ៍ យើងសូមតិះដៀលនូវការបានយសនឹងការបាន
ទ្រព្យ ព្រោះការប្រព្រឹត្តិបំផ្លាញខ្លួន ឬដោយការប្រព្រឹត្តិអធម្មិ ។

សយ្ហជាតក

(៥៣៨) (តាបសពោធិសត្វ ពោលថា) បុគ្គលមិនគប្បីប្រាថ្នានូវផែនដី
ដែលមានសណ្ឋានដូចក្អុណ្ឌល ក្នុងកណ្តាលសាគរ មានសមុទ្រ
ព័ទ្ធជុំវិញ មួយអន្ទឹងដោយពាក្យនិន្ទាឡើយ ម្នាលសយ្ហាមាត្យ
ចូរអ្នកដឹងយ៉ាងនេះចុះ ។

(៥៣៩) ម្នាលព្រាហ្មណ៍ យើងសូមតិះដៀលការបានយស នឹងការបាន
ទ្រព្យ ព្រោះការប្រព្រឹត្តិបំផ្លាញខ្លួន ឬដោយការប្រព្រឹត្តិអធម្មិ ។

(៥៤០) សូវិរាគ្គា ជាអ្នកមិនមានផ្ទះសម្បែង ប្រព្រឹត្តកាន់ចាត្រ(សូមគេ)
ការបិញ្ចឹមជីវិតនោះឯង ប្រសើរជាងការស្វែងរក មិនប្រកប
ដោយធម៌ ។

(៥៤១) អបិ ចេ បត្តមានាយ អនាគាកេ បរិព្ពជេ
អាវាំ អហាំសយិំ លោកេ អបិ រជ្ជេន តំ សរិ ។

សច្ចជាតកំ ទសមំ ។

កាលិង្គវគ្គោ បឋមោ ។

ជាស្សុទ្ធានំ

វិរោ ច អនេយ្យ សមិទ្ធរំ
អថ ឧទ្ទរ ចាបមមហាតិរេហោ
អថ តេសាលិ បលាសវរុណ្ណរ
ចរិមំ សសមុទ្ទរវេន ឆស ។

(៥៤១) សូវភាគ្នាជារកមិនមានផ្ទះសម្បែង ប្រព្រឹត្តកាន់ប៉ាត្រ មិនបៀត បៀនទូវសត្វដទៃក្នុងលោក ការប្រព្រឹត្តិនោះ ប្រសើរជាងពរសម្បត្តិទៅទៀត ។

ចប់ សច្ចជាតក ទី ១០ ។

ចប់ កាលិង្គវគ្គ ទី ១ ។

ឧទ្ទាននៃកាលិង្គវគ្គនោះ គឺ

និយាយអំពីការបើកទ្វារ ១ ជនមិនឱ្យ ១ តាមគុណដ៏មាំមួន ១ នាគឈ្មោះទុន្ទុរៈ ១ អំពើបាបមិនមានស្ងាត់កំបាំង ១ ផ្លែពុទ្រា ១ ដើមចារ ១ ការផ្ទើរអំពើដ៏ប្រសើរ ១ អំពើលាមក ១ ផែនដីមានសមុទ្រជាទីបំផុតវិញ ១ ត្រូវជា ១០ ។

បុប្ផិមដ្ឋវគ្គោ

បុប្ផិមដ្ឋជាតកំ

(៥៤២) ឧដ្ឋេហិ ចោរកាំ សេសិ តោ អត្តោ សុបិនេន តេ

មា តំ តហោសុ ភជាតោ តាមេ តំ ពិ្ភសការកំ ។

(៥៤៣) ឆទុចោរំ តហោសុន្តិ តាមេ តំ ពិ្ភសការកំ

កាំ តត្ថ បុច្ឆមដ្ឋស្ស វេន ជាតស្ស តិដ្ឋតោ ។

(៥៤៤) ឆត្វំ អស្សត្ថ ជាតាសិ មម ចោរស្ស ចន្តរំ

ចោរំ តហោត្វា ភជាតោ តាមេ តំ ពិ្ភសការកំ

អន្តេន្តិ(១) តិត្ថស្សូលស្មិំ តស្មិំ មេ សន្តំ តេមតោ ។

(៥៤៥) សង្កេយ្យ សង្កិតព្ពានិ វត្តេយ្យា ឆាតតំ អយំ

អជាតតតយា ធីរោ ខុតោ លោតេ អវេក្ខតីតិ ។

បុប្ផិមដ្ឋជាតកំ បឋមំ ។

---

១ ម. អប្បេន្តិ ។

បុប្ផិមន្ទវគ្គ

បុប្ផិមន្ទជាតក

(៥៤២) (និម្មាក្ខទេវតា ពោលថា) ម្នាលចោរ អ្នកចូរក្រោកឡើង អ្នកដេកធ្វើអ្វី ប្រយោជន៍អ្វីដោយការដេកលក់របស់អ្នក កុំឲ្យពួកបុរសទាំងឡាយ ចាប់អ្នកដែលធ្វើកម្មអាក្រក់ ក្នុងស្រុកឡើយ ។

(៥៤៣) (អស្សត្ថទេវតា និយាយថា) ពួកបុរសទាំងឡាយនឹងចាប់តែចោរដែលធ្វើកម្មអាក្រក់ ក្នុងស្រុកទេតើ ប្រយោជន៍អ្វី ដល់បុប្ផិមន្ទទេវតា ដែលឋិតនៅក្នុងព្រៃនោះ ។

(៥៤៤) (បុប្ផិមន្ទទេវតា ពោលថា) ម្នាលអស្សត្ថទេវតា អ្នកមិនដឹងនូវគោសនៃខ្ញុំផង នៃចោរផង ពួកពួកបុរសចាប់បានចោរ អ្នកធ្វើអំពើអាក្រក់ ក្នុងស្រុក ហើយដោតចោរនោះ ដោយមែកស្ពៅស្រួច ខ្ញុំរង្កៀសចិត្តក្នុងហេតុនោះ ។

(៥៤៥) (អស្សត្ថទេវតា ពោលថា) អ្នកប្រាជ្ញគប្បីរង្កៀសនូវហេតុ ដែលគួររង្កៀស គប្បីរក្សានូវភ័យ ដែលមិនទាន់មកដល់ អ្នកប្រាជ្ញតែងសំឡឹងមើលនូវលោកទាំងពីរ ព្រោះអនាគតភ័យ ។

ចប់ បុប្ផិមន្ទជាតក ទី ១ ។

កស្សបមគ្គិយជាតកំ

(៥៤៦) អបិ កស្សបមគ្គិយា យុកា សបតិ ហគ្គិ កា
សព្ពគ្គំ ខមតេ ឆវោ បណ្ឌិតោ តំ តតិតក្ខតិ ។

(៥៤៧) សចេបិ សគ្គោ វិវទតិ ទិប្បំ សគ្គិយរេ បុន
ពាលា បត្តារ កិច្ចគ្គិ ន តេ សមថមជ្ឈគូ ។

(៥៤៨) ឃាតេតុំយេវ សមាយគ្គិ សគ្គំ តេសំ ន ឯរតិ
យោ ពាធិមគ្គំ ជានាតិ យោ ច ជានាតិ នេសធំ ។

(៥៤៩) ឯសោ ហិ ខត្តិតេវោ កាកវោ ជុរគ្គវោ
យោ បវេសាធិបច្ចានំ សយំ សក្ខតុមរហតិ តិ ។

កស្សបមគ្គិយជាតកំ ទុតិយំ ។

កស្សបមទ្ទិយជាតក

(៥៤៦) (តាបសៈពោធិសត្វ ពោលថា) បពិត្រកស្សបជាបិតា បើក្មេងគួប ដេរប្តូរវាយ ព្រោះវាជាក្មេង បណ្ឌិតអ្នកមានប្រាជ្ញា តែងអត់សង្កត់នូវកំហុសទាំងអស់នោះ ។

(៥៤៧) ប្រសិនបើសប្បុរសទាំងឡាយ ទាស់ខែងគ្នា សប្បុរសរមែងតបានវិញយ៉ាងឆាប់ ឯក្មេងពាលទាំងឡាយ រមែងបែកគ្នាដូចជាត្រដី ក្មេងពាលទាំងនោះ មិនដល់នូវការស្រុះស្រួលឡើយ ។

(៥៤៨) ជនណាដឹងនូវគោស ដែលខ្លួនធ្វើឲ្យកន្ទុយហួសទៅហើយផង ជនណាដឹងនូវការសំដែងនូវគោសផង ជនទាំងពីរពួកនោះ(បើទុកជាបែកគ្នាហើយ) ប្រើនរួបរួមគ្នាវិញបាន ការតមិត្តរបស់ជនទាំងពីរពួកនោះ មិនរលុបរលាយឡើយ ។

(៥៤៩) ជនណា គួរតនូវមិត្តភាពរបស់ពួកជនដទៃ ដែលគោសគ្របសង្កត់ហើយ ដោយខ្លួនឯងបាន ជននោះជាមនុស្សខ្ពង់ខ្ពស់លើសលុប ជាមនុស្សនាំទៅនូវការៈបាន ជាមនុស្សទ្រទ្រង់នូវធុរៈបាន ។

ចប់ កស្សបមទ្ទិយជាតក ទី ២ ។

ទុតិយវិជាតជាតកំ

[๕๙๐] យោ នេ មាតេ ច ចាទេ ច កណ្ហាជាសញ្ញវេទយិ
តស្ស កាកី មហារីរ មារដ្ឋំ វិនស្ស ๙ ទិ ។

[๕๙๑] យោ មេ មាតេ ច ចាទេ ច កណ្ហាជាសញ្ញវេទយិ
ចិរំ ជីវតុ សោ រាជា ន ហិ កាកី វិនស្សតិ ។

[๕๙๒] អហុ អតីតមទ្ធានេ សមណោ ទុតិយជោ
តំ ទុតិយាយេវ ចិតំ តាសិ រាជា អវេទយិ ។

[๕๙๓] តស្ស កម្មជរុស្ស វិចារោ កជុ អហុ
យំ តាសិ រាជា វេទេសិ ន យម្ហិ សមប្បតោ ។

ទុតិយវិជាតកំ តតិយំ ។

๑๒. ឆទ្ទិរាទិជាតក

(๕๕๐) (សេនាបតី ពោលថា) បពិត្រលោកមានព្យាយាមធំ ព្រះរាជាណាកាត់ព្រះហស្តទាំងពីរក្តី កាត់ព្រះបាទទាំងពីរក្តី កាត់ត្រចៀកនឹងច្រមុះក្តី របស់លោក សូមលោកខ្ជាល់ចំពោះបុគ្គលនោះចុះ សូមលោក កុំញុំាងដៃនេះ ឲ្យវិនាសឡើយ ។

(๕๕๑) (តាបសពោធិសត្វ ពោលថា) ព្រះរាជាណា កាត់ដៃទាំងពីរក្តី កាត់ជើងទាំងពីរក្តី កាត់ត្រចៀកនឹងច្រមុះក្តី របស់អាត្មា សូមឲ្យព្រះរាជានោះ ទ្រង់មានព្រះជន្មយឺនយូរ ពួកអ្នកប្រាជ្ញដូចយ៉ាងអាត្មា មិនទាំងឡើយ ។

(๕๕๒) (ព្រះសាស្តា ទ្រង់ត្រាស់ថា) សមណៈជាអ្នកសំដែងនូវទន្តី មានហើយក្នុងអតីតកាល ព្រះបាទកាសី ទ្រង់ត្រាស់ឲ្យរបោរយោធកបុរសសម្លាប់សមណៈនោះ អ្នកតាំងនៅក្នុងទន្តី ។

(๕๕๓) ព្រះបាទកាសី តាំងនៅក្នុងនរក សោយនូវផល នៃកម្មណាផលនៃកម្មអាក្រក់នោះ ជាផលក្តៅក្រហាយ ។

ចប់ ឆទ្ទិរាទិជាតក ទី ๓ ។

លោហកុម្ភីជាតកំ

(๕๕๔) ឧដ្ឋីរតមជីវម្ហ យេសង្គេ ន ឧឆាមសេ
វិជ្ជមានេសុ កោកេសុ ឥមំ ជាកម្ហ អត្តនោ ។

(๕๕๕) សដ្ឋិវស្សសហស្សានិ បរិបុណ្ណានិ សព្ពសោ
និរយេ បច្ចមានានំ កទា អន្តោ ភវិស្សតិ ។

(๕๕๖) ឧត្តំ អន្តោ កុតោ អន្តោ ន អន្តោ បដិនិស្សតិ
តថា ហិ បកតំ ថាមំ មម តុយ្ហញ្ច មារិស ។

(๕๕๗) សោហំ ឯវ តថា កត្វា យោនិំ លទ្ធាន មានុសិំ
វនេ សីលសមាទានោ កាហាមិ កុសលំ ពហុំ ។

លោហកុម្ភីជាតកំ ចតុត្ថំ ។

លោហកុម្ភីជាតក

(๙๙๘) (សត្វនរកម្នាក់ ពោលថា) ពួកយើងដែលមិនបានឲ្យទាន បាន ជាពួកយើងរស់នៅ ដោយត្រជាបត្រជួស កាលកោគៈទាំង ឡាយមាន ពួកយើងមិនបានផ្លែ នូវទីពឹងបម្រុងខ្លួនសោះ ។

(๙๙๙) (សត្វនរកម្នាក់ទៀត ពោលថា) ពួកយើងដែលនេះ ក្នុងនរក គ្រប់ជា ๖๐.๐๐๐ ឆ្នាំ ដោយអាការទាំងពួងហើយ កាលណា នឹងមានទីបំផុត(នៃទុក្ខ) ។

(๑๐๐๐) (សត្វនរកម្នាក់ទៀត ពោលថា) ម្នាលអ្នកស្មើនឹងខ្ញុំ ទីបំផុត (នៃទុក្ខយើង) មិនមានទេ ទីបំផុតនឹងមានមកពីណា ទីបំផុតនឹង មិនប្រាកដទេ ព្រោះថា ខ្ញុំនឹងអ្នកបានធ្វើបាប ក្នុងកាលនោះ ។

(๑๐๐๑) (សត្វនរកម្នាក់ទៀត ពោលថា) ខ្ញុំនោះ លុះទៅអំពីទីនេះបាន កំណើតជាមនុស្ស ចាប់អំពីដំណើតក្តីទៅ សូមជាអ្នកបរិបូណ៌ដោយ សីល ធ្វើកុសលឲ្យច្រើន ។

ចប់ លោហកុម្ភីជាតក ទី ๔ ។

มังสชาตกัง[๑]

(๘๕๘) ฉฬุสา วต เต ภิกฺขเว มังสัง ยาจนฺติ อสิ
กาโลมสทิสนฺติ ภิกฺขเว กาโลมัง สมฺมชฺชนิมฺปิ เต ฯ

(๘๕๙) อฏฺฐเมตัง มหาสฺสาทัง ภาคา โลเก ปวุจฺจติ
อฏฺฐสฺสาทสทิสนฺติ ภิกฺขเว อฏฺฐิ สมฺมชฺชนามิปิ เต ฯ

(๘๖๐) ตาตาติ ปุตฺตา วนมาคา กามฺปิ ตาตัง มาตรัง มิตฺตา
มาตรสฺสาทสทิสนฺติ ภิกฺขเว มาตรัง สมฺมชฺชนิมฺปิ เต ฯ

(๘๖๑) ยสฺสา กามา สมาคตฺตา ยถาปิ ตัณฺฑุลา ตถา
สพฺพสฺสาทสทิสนฺติ ภิกฺขเว สพฺพัง สมฺมชฺชนามิปิ เต ฯ

มังสชาตกัง ปญฺจมัง ฯ

---

๑ ม. สพฺพมังสลาภชาตกัง ฯ

មំសជាតក

(៥៥៨) (ព្រោនព្រៃនិយាយនឹងសេដ្ឋីបុត្រទី ១ ថា) វាចារបស់អ្នកណាក្រក់ណាស់ អ្នកជាអ្នកសុំសាច់ តែវាចាប្រហែលនឹងវាយ នៃសំឡាញ់ យើងនឹងឲ្យវាយដល់អ្នក ។

(៥៥៩) (ព្រោនព្រៃ និយាយនឹងសេដ្ឋីបុត្រទី ២ ថា) ជនជាបង្កបន្ទុ គេទុកជាអាយុវៈ របស់មនុស្សទាំងឡាយ ក្នុងលោក វាចារបស់អ្នកប្រហែលនឹងអាយុវៈ នៃសំឡាញ់ យើងនឹងឲ្យសាច់អាយុវៈដល់អ្នក ។

(៥៦០) (ព្រោនព្រៃ និយាយនឹងសេដ្ឋីបុត្រទី ៣ ថា) កូនកាលហៅបិតាថា ឪពុក ឪពុក ដូច្នេះ រមែងធ្វើបេះដូងបិតាឲ្យក្រៀម វាចារបស់អ្នកប្រហែលនឹងបេះដូង នៃសំឡាញ់ យើងនឹងឲ្យបេះដូងដល់អ្នក ។

(៥៦១) (ព្រោនព្រៃ និយាយនឹងសេដ្ឋីបុត្រទី ៤ ថា) សំឡាញ់របស់បុរសណា មិនមានក្នុងស្រុក លំនៅរបស់បុរសនោះ ក្នុងស្រុកនោះឯង ដូចព្រៃ វាចារបស់អ្នកប្រហែលនឹងសម្បត្តិទាំងពួង នៃសំឡាញ់ យើងនឹងឲ្យសាច់ទាំងអស់ដល់អ្នក ។

ចប់ មំសជាតក ទី ៥ ។

สสปณฺฑิตชาตกํ

(๕๖๒) สนฺตฺ เม เภมิตา มญฺา ขนฺตา ปลมุฏฺตา
สนฺตี ปฺรหฺมณา เม อตฺถิ ยานิ ภุตฺวา วเน วสฺ ฯ

(๕๖๓) ขุสฺสฺ เม เขตฺตชาลสฺส รตฺตึ ภตฺตึ อชาภตำ
มำสสูลา จ เทฺว โภชา ยานิ ตานิ ขาทิภรกำ
สนฺตี ปฺรหฺมณา เม อตฺถิ ยานิ ภุตฺวา วเน วสฺ ฯ

(๕๖๔) อคฺคปกฺกำ ขกำ (๑) สีตำ สีตจฺฉายำ มโนรมำ
สนฺตี ปฺรหฺมณา เม อตฺถิ ยานิ ภุตฺวา วเน วสฺ ฯ

(๕๖๕) น สสสฺส ตุลา อตฺถิ น มุกฺขา นปิ ตณฺฑุลา
สมิตา อคฺคิตา ปกฺกี ยมหำ ภุตฺวา วเน วสามิ ฯ

สสปณฺฑิตชาตกำ (๒) ฉฏฺ ฯ

---

๑ ฉ. อคฺคปกฺเกฺขปกำ ฯ ๒ ม. สสชาตกำ ฯ

សសបណ្ឌិតជាតក

(៥៦២) (កេ និយាយនឹងឥន្ទព្រាហ្មណ៍ថា) ខ្ញុំមានត្រីធំធំ ៧ ដែលព្រាន
សន្ធូចស្រែងំឡើង ពីទឹកដាក់លើគោក ម្នាលព្រាហ្មណ៍ នេះ
របស់ខ្ញុំ អ្នកចូរបរិភោគរបស់នេះ ហើយ(ចំរើនសមណធម៌)
នៅក្នុងព្រៃចុះ ។

(៥៦៣) (ចចក និយាយនឹងឥន្ទព្រាហ្មណ៍ថា) កត្តរបស់អ្នកវក្កស្រែ
ឯណោះ គឺសាច់ពីរដ្រនួចផង ទន្សាំមួយផង ដបទឹកមួយផង
ខ្ញុំបាននាំមក កុងវេលាយប់ ម្នាលព្រាហ្មណ៍ នេះរបស់ខ្ញុំ អ្នក
ចូរបរិភោគរបស់នេះ ហើយ(ចំរើនសមណធម៌)នៅក្នុងព្រៃចុះ ។

(៥៦៤) (ស្វា និយាយនឹងឥន្ទព្រាហ្មណ៍ថា) ផ្លែស្វាយទុំ ទឹកត្រដាក់
ទឹមានម្ជូរត្រដាក់ ជាទីគាប់ចិត្ត ម្នាលព្រាហ្មណ៍ នេះរបស់
ខ្ញុំ អ្នកចូរបរិភោគរបស់នេះ ហើយ (ចំរើនសមណធម៌) នៅ
ក្នុងព្រៃចុះ ។

(៥៦៥) (ទន្សាយ និយាយនឹងឥន្ទព្រាហ្មណ៍ថា) ទន្សាយ មិនមានល្ង
មិនមានសណ្តែក មិនមានអង្ករទេ អ្នកចូរបរិភោគ នូវខ្ញុំដែល
ឆ្អិនដោយភ្លើងនេះ ហើយ (ចំរើនសមណធម៌) នៅក្នុងព្រៃចុះ ។

ចប់ សសបណ្ឌិតជាតក ទី ៦ ។

មិតវោទនជាតកំ

(๙๖๖)មិតមិតមេវ ភោជនំ ន ហិ តំ ភោជនំ យោ មវិស្សតិ
សព្វេ សរីរសារិនោ អនុបុព្ពេន ឧបហច្ច ជីវិតំ ។
(๙๖๗)នេកមនុស្សា ចតុប្បទា បក្ខិគណា ពហូ ច
ភោគិនោ
យម្ហិ(๑) សរីរេ អនិស្សិតា រមមាណា ឧបហច្ច ជីវិតំ ។
(๙๖๘)ឃរំ ច លិតំ អសណ្ឋិតំ សុខទុក្ខំ មនុជេសុ
អបេក្ខិយំ
កន្ទិតំ រុណិតំ ឯវត្តកំ តំ វៃ សោកគណា តិតិរេ ។
(๙๖๙)ឥត្ថា សោឡ្ហា ច អតីតា ពាលា សព្វេ អយោគិនោ
ឥតិ មញ្ញិ ពាលោ តំ យេ ឧម្មុស្ស អសោវិនា តំ ។

មិតភោទនជាតកំ សត្តមំ ។

---

๑ អស្មិន្តិ បទំ ឃរន្តរំ ។

มัฏฐกรรีชาดก

(๙๖๖) (เสฏฐีโพธิสัตว์ กล่าวว่า) ผู้ใดกำจัดความโกรธ ย่อมละบุคคลผู้ที่ควรละได้ ๆ ก็แต่ว่า บุคคลใด ข่มความโกรธ ผู้ใดกำจัดความโกรธ ไม่ละบุคคลนั้นเสีย ชนทั้งหลายเหล่านั้น ชื่อว่าเป็นผู้ประเสริฐ ๆ

(๙๖๗) ชนทั้งหลาย เทวดา มนุษย์ สัตว์เดียรัจฉาน ๔ ชนทั้งหลาย ผู้ประกอบด้วยความโกรธ ย่อมไม่ชื่อว่าเป็นผู้ประเสริฐ ๆ ส่วนว่าบุคคลใด ข่มความโกรธที่เกิดขึ้นแล้วได้ ดุจบุคคลดับไฟที่ลุกโพลงด้วยน้ำ ๆ

(๙๖๘) ความโกรธเป็นธรรมชาติมีพิษร้าย ไม่ตั้งอยู่ในที่นี้ บุคคลควรเห็นโทษในความโกรธนี้ ในชนทั้งหลาย ผู้ไม่ประกอบด้วยความโกรธ ผู้ไม่ทำความโกรธตอบ การร้องไห้ก็ไม่มีประโยชน์ เพราะเหตุนั้น ที่ตั้งแห่งความโศก ย่อมไม่มีแก่ผู้กำจัดความโกรธ ๆ

(๙๖๙) ชนเหล่าใด ชื่อว่าผู้ฉลาด ชื่อว่าผู้สำรวม ไม่ประมาท (ในการบำเพ็ญกุศล) ชื่อว่าเป็นมุนี ย่อมไม่มีความเบียดเบียน ไม่มีความพยายาม ไม่ยินดีในอธรรม ชนเหล่านั้น ย่อมไม่ชื่อว่าเป็นผู้ประทุษร้าย (ในเวลาที่ไม่ควรโกรธ) ชื่อว่าเป็นมุนี ย่อมไม่ชื่อว่าเป็นผู้ประเสริฐ ๆ

จบ มัฏฐกรรีชาดก ที่ ๗ ๆ

កណវេរជាតកំ

(៥៧០) យន្នំ វសន្តសមយេ កណវេរេសុ កាណុសុ

សាមំ ពាហាយ បីឡេសិ សា តំ អាភេក្ខមព្រវិ ។

(៥៧១) អន្ធោ ឆ តិរ សទ្ទេយ្យំ យំ ភតោ បញ្ចតំ វហេ

បញ្ចតញ្ចេ វហេ ភតោ សព្ពម្បិ បហរំ វហេ

យន្នសាមា តាលតតា សាមំ អាភេក្ខមព្រវិ ។

(៥៧២) ឆ ចេវ សា តាលតតា ឆ ច សា អញ្ញមិច្ឆតិ

ឯកកត្តា តិរ សាមា តមេវ អភិតជ្ជតិ ។

កណវេរជាតក

(๕๗๐) (ពួករបាំ ច្រៀងថា) អ្នកនុបរឹតនាងសាមាណា ដោយដើមដៃ
កែវគ្រឿងច្បារទាំងឡាយ មានផ្កាក្រហម ដូចពន្លឺព្រះអាទិត្យ
កំដរសន្ធសម័យ (ហើយរត់ទៅ ឥឡូវនេះ) នាងសាមានោះ
ប្រាប់មកអ្នក (ថានាង) មិនមានរោគទេ ។

(๕๗๑) (ពោធិសត្វ ពោលថា) នែនាងដ៏ចំរើន បានឮថា ខ្សល់បក់
ជាត់ក្តុំ ដោយហេតុណា ខ្ញុំមិនគប្បីដឿ នូវហេតុនោះទេ បើ
ខ្សល់បក់ជាត់ក្តុំបាន បក់ជាត់ផែនដីទាំងមូល ក៏បានដែរ នាង
សាមាណាស្លាប់ជាត់ទៅហើយ អ្នកពោលថានាងសាមានោះ
មិនមានរោគ (ខ្ញុំមិនគប្បីដឿទេ) ។

(๕๗๒) (ពួករបាំ ច្រៀងថា) នាងសាមានោះ មិនស្លាប់ផង នាងមិនចង់
បានបុរសដទៃផង ឮថា នាងសាមា មានប្តីតែមួយ នាងចង់
បានតែប្តីនោះឯង ។

(๙๗๓) អសន្តុំ មំ ចរសន្តុនេន
ឯមិឯ សាមា អឆុំ ឆុវេន
មយាមិ សមា ឯមិឯយ្យ អញ្ញំ
ឥតោ អហំ ទ្វារតំ កមិស្សន្តិ ។

កណាវេរជាតកំ អដ្ឋមំ ។

ពីព្ភូរជាតកំ

(๙๗๔) សុសុខំ វត ជីវាមិ លភាមិ ខេវ កុញ្ជិកំ
បរិមន្តេវ តិដ្ឋាមិ ភោគុ ភន្តេ កតំ មម ។
(๙๗๕) មនោ ខេ តេ ឧប្បណាមតំ បក្ខិំ ចាបស្ស កម្មនោ
អថាវជស្ស កន្ត្រស្ស ឧ ចាបមុបលិម្ភតិ ។
(๙๗๖) ញាតកោ នោ ឯសិន្ទោតំ ពហុ អាកឌ្ឍតេ ជនោ
បដិច្ច កម្បំ ឆុសតំ តស្មឹ មេ សង្កតេ មនោ ។

(៥៧៣) (ព្រះពោធិសត្វ ពោលថា) នាងសាមា ប្តូរយកចំណែលមិនផ្ទាប់ ស៊ីទស្សាល ដោយប្តីដែលស៊ីទស្សាល អស់កាលយូរ ប្តូរយកចំ ជាប្តីមិនពិតប្រាកដ ដោយប្តីពិតប្រាកដ នាងសាមា មុខតែប្តូរ យកបុរសដទៃ ដោយចំ នឹងទៅកាន់ទីឆ្ងាយ លើសទីនេះ ទៅទៀត ។

ចប់ កណារោជាតក ទី ៨ ។

ពិត្តិរជាតក

(៥៧៤) (សត្វទទា សួរតាបសពោធិសត្វថា) ចំរស់នៅជាសុខសប្បាយ ណាស់ ទាំងបានបរិភោគ (ដោយស្រួល) តែចំបិតនៅក្នុង សេចក្តីអន្តរាយ បពិត្រលោកដ៏ចំរើន. តើគតិរបស់ចំដូចម្តេច ។

(៥៧៥) (ព្រះពោធិសត្វ ឆ្លើយថា) ម្នាលចៅបក្សី បើចិត្តរបស់អ្នក មិន បង្អោនទៅរកអំពើបាបទេ បាបក៏មិនប្រឡាក់ នូវអ្នកដ៏ចំរើន ដែលជាអ្នកមិនខ្វល់ខ្វាយឡើយ ។

(៥៧៦) (ទទា ពោលថា) សត្វទទាជាច្រើនមក ព្រោះគិតថា ញាតិយើង ទំនៅ(ត្រង់ទីនោះ) ព្រោនប៉ះពាល់នូវបាណាតិបាតកម្ម ព្រោះ អាស្រ័យចំ បិត្តរបស់ចំ ក៏រង្គើសក្កឯរឿងនោះ ។

(๕๗๗) ន បដិច្ច កម្មំ ផុសតិ មនោ ចេ ន បទុស្សតិ

អបេក្ខាសង្កាសង្ខ កច្ចាសង្ខ ន ចាបមុបលិម្បតីតិ ។

ពិត្តិរជាតកំ តតិយំ ។

សុបជជាជាតកំ

(๕๗๘) សុបជ្ជំ វត ន ចជ្ជំ ភជាយ អនធំ តំវំ

តាញ្ជំ តស្សច្ចជន្តស្ស ភជាយ អនធំ បញ្ចតំ ។

(๕๗๙) យញ្ជំ ភយំភតញ្ជំវនេ យំ ន ភយំភ ន តំវនេ

អភភេន្តំ ភាសមានំ បរិជាន្តិ បណ្ឌិតា ។

(๕๘๐) ភជបុត្ត ន មោ តុត្តំ សច្ចេ ធម្មេ ឋិតោ វសំ

យស្ស តេ ព្យសនំ បត្តោ សច្ចស្មឹ រមតេ មនោ ។

(៥៧៧) (ពោធិសត្វ ពោលថា) ព្រោនមិនប៉ះពាល់ នូវបុរាណាតិបុរាតកម្ម ព្រោះអាស្រ័យអ្នកទេ បើចិត្តអ្នកមិនប្រទូស្ត បាបមិនប្រឡាក់នូវអ្នកដ៏ចំរើន ដែលមិនមានសេចក្តីខ្វល់ខ្វាយឡើយ ។

ចប់ តិត្តិរជាតក ទី ៥ ។

សុបជជាតក

(៥៧៨) (នាងទេវី ពោលថា) ព្រះរាជាកាលមិនប្រទានកុំ(សូម្បី)ដោយព្រះវាចា ឈ្មោះថា មិនលះបង់ នូវបុរសដែលគួរលះបង់ដោយងាយទេ (ប្រសិនបើព្រះរាជាបានប្រទានកុំ (សូម្បី) ដោយព្រះវាចាព្រះរាជានោះ (ដែលខ្ញុំសូមហើយ) គង់លះបង់វត្ថុខ្លះ ។

(៥៧៩) (ព្រះរាជា ត្រាស់ថា) បុគ្គលធ្វើអំពើណា គប្បីនិយាយអំពើនោះ មិនធ្វើអំពើណា មិនគប្បីនិយាយអំពើនោះ ពួកបណ្ឌិតរមែងកំណត់ដឹងនូវបុគ្គល ដែលមិនធ្វើ(ត្រាន់តែ)និយាយ ។

(៥៨០) (ព្រះនាងទេវី ពោលថា) បពិត្រព្រះរាជបុត្រ ខ្ញុំសូមថ្វាយបង្គំព្រះអង្គ ដែលឋិតនៅក្នុងវិបីសច្ចៈផង ក្នុងសភាវធម៌ផង សូម្បីដល់នូវសេចក្តីវិនាស ក៏ព្រះហឫទ័យ របស់ព្រះអង្គនៅតែត្រេកអរក្នុងសច្ចៈ ។

(๕๘๑)យោ ឧលិដ្ឋំ ឧលិដ្ឋស្ស អង្គា អង្គស្ស តិត្តិយា
សា ហិស្ស បរមា កវិយា សហិរញ្ញស្ស ផគ្គុយោតិ ។

សុចជដាគតំ ទសមំ ។

បុថុជ្ជនវគ្គោ ទុតិយោ ។

តស្សុទ្ទានំ

អថ ចោរ សកាសប្ប ទ្វិន្នំវរោ
ទុជ្ជីវិតតា ច វរា ជវុសា
អថ សស មតំ ច វស្សន្ត សុខំ
សុចជំ វត ឆ ចដិកា ច ឧទស ។

---

(៥៨១) (ព្រះពោធិសត្វ សំដែងគុណរបស់ព្រះនាងទេវីថា) ភរិយាណា
របស់ប្តីអកទ័ល្រក កំជាស្រីទ័ល្រកដែរ របស់ប្តីអកសុកសម្ភ
កំជាស្រីសុកសម្ភ មានកេរ្តិ៍ឈ្មោះដែរ ភរិយានោះឈ្មោះថាជា
ភរិយាដ៏ឧត្តមរបស់ប្តីនោះ ស្រីទាំងឡាយរបស់អ្នកមានទ្រុតក់
(ក៏ដូច្នោះដែរ) ។

ចប់ សុចដិដាតក ទី ១០ ។
ចប់ បុប្ផិមន្តវគ្គ ទី ២ ។

ឧទ្ទាននៃបុប្ផិមន្តវគ្គនោះ គឺ

និយាយអំពីចោរ ១ កស្សបតាបស ១ តាបសខន្តិវាទី ១ ការ
រស់នៅអាក្រក់ ១ សំដីអាក្រក់ ១ ទន្ទ្រាយ ១ បុគ្គលស្លាប់ ១
វិសន្ធកាល ១ ការរស់នៅជាសុខ ១ ព្រះពាមិនលះបង់ នូវ
របស់ដែលលះបង់ងាយ ១ ត្រូវជា ១០ ។

ខុទ្ទកនិកាយស្ស

ខុទ្ទកបាឋោ[1]

(៥៨២) មង្គុសុត្តស្សេវ តេ សីសំ ហត្ថបាទា ច ឯតរ

អថ កេន នុ វណ្ណេន អតារន្តេ ន វិជ្ជតិ ។

(៥៨៣) មង្គុសុត្តស្សេវ មេ សីសំ ហត្ថបាទា ច សង្គិលយាហុ សេដ្ឋា មង្គុសុត្តស្សុ សា មេ បញ្ញា ន វិជ្ជតិ ។

(៥៨៤) អនវដ្ឋិតចិត្តស្ស លហុចិត្តស្ស ទុព្ភិនោ ឯទិសំ អង្គុសីលស្ស សុខកាមេ ន វិជ្ជតិ ។

(៥៨៥) សោ ការស្សុ អាទុការំ វីតរាគស្សុ សីលវំ សីតភាតបវាតស្ស ការស្សុ ករុដិកំ ករីតិ ។

ខុទ្ទកបាឋោ បឋមំ ។

---

១ ម. សង្គាលសុត្តំ ។

ក្ខុដិទូសកវគ្គ

ក្ខុដិទូសកជាតក

(៥៨៦) (គ្រូសេដ្ឋគ្រូសោដ្ឋ ពោលថា) នែពានរ ក្បាល ដៃនឹងដើង របស់អ្នក ដូចជាមនុស្សដែរ តែព្រោះហេតុអ្វី បានជាផ្ទុះរបស់អ្នកគ្នា ។

(៥៨៧) (ពានរ ឆ្លើយថា) នែគ្រូសេដ្ឋគ្រូសោដ្ឋ ក្បាល ដៃនឹងដើងរបស់ខ្ញុំ ដូចមនុស្សមែនហើយ តែប្រាជ្ញាណាដែលបោរពណាចារ្យពោលថា ប្រសើរក្នុងពួកមនុស្ស ប្រាជ្ញានោះ របស់ខ្ញុំមិនមានទេ ។

(៥៨៨) (គ្រូសេដ្ឋគ្រូសោដ្ឋ ពោលថា) ធម្មតាអ្នកមានចិត្តមិននឹងនួន មានចិត្តរបិលរប៉ិច ជាអ្នកប្រទូស្តចំពោះមិត្រ មានមារយាទមិនទៀងជានិច្ច តែងមិនមានសេចក្តីសុខ ។

(៥៨៩) នែពានរ អ្នកនោះចូរធ្វើនូវអនុភាព(ឲ្យកើតបញ្ញា) ចូរផ្ទាស់មារយាទចេញ ចូរធ្វើខ្លួនជាគ្រឿងការពារនូវត្រជាក់នឹងខ្យល់ ។

ចប់ ក្ខុដិទូសកជាតក ទី ១ ។

ทุทฺทภายชาตกํ

(๕๘๖) ทุทฺทภายตเน ภทฺเท ยสฺมึ เทเส วสามหํ
อหาเปฺสนฺ ธนชานมฺปิ ตเมตเน ทุทฺทภายตเน ฯ

(๕๘๗) เวลุปิ ปตเตน สุตฺวา ทุทฺทภนฺติ สเสน ตา
สสสฺส วจนนฺ สุตฺวา สนฺตา ตเมว ปาปุณึ ฯ

(๕๘๘) อปฺปตฺวา ปตฺตปญฺญาณึ ปรโยสานทุสฺสหา
ปมาทปรมา พาลา เต โหนฺติ ปรปตฺถยา ฯ

(๕๘๙) โย จ สีลเน สมฺปนฺโน ปญฺญายุปสเมรตา
อารกา วิรตา ธีรา ส โหนฺติ ปรปตฺถยาตน ฯ

ทุทฺทภายชาตกํ ตติยนฺ ฯ

ទុទ្ទុភាយជាតក

(๔๘๖) (ទន្ទ្រាយ និយាយថា) សូមសេចក្តីចំរើនមានដល់លោកចុះ ខ្ញុំនៅកន្លែងប្រទេសណា ប្រទេសនោះឆ្លើសំឡេងព្នុទុទ្ទុក(๑) តែខ្ញុំមិនដឹងនូវប្រទេសនុ៎ះថា អ្វីនេះ ឆ្លើសំឡេងព្នុទុទ្ទុក ។

(๔๘๗) (ព្រះសាស្តា ទ្រង់សំដែងថា) ទន្ទ្រាយព្នសូរផ្ទៃពោះជ្រុះថា ទុទ្ទុក ដូច្នេះ ក៏ស្តុះប្តោលប្រេច ហ្វូងសត្វម្រឹគបានព្នពាក្យទន្ទ្រាយ ក៏ភ័យតក់ស្លុត ។

(๔๘๘) ពួកជនពាលនោះ មិនគាន់សម្រេចនូវចំណែកនៃសោតវិញ្ញាណព្នសំឡេងនៃជនដទៃ មានសេចក្តីប្រហែសឆ្ងួសដ៏ក្រៃលែង ជនពាលទាំងនោះ រមែងលុះតាមពាក្យជនដទៃ ។

(๔๘๙) ចំណែកពួកជនណា បរិបូណ៌ដោយសីលនឹងបញ្ញា ត្រេកអរក្នុងការស្តាប់រម្ងាប់ ជាធីរជន អ្នកឆ្ងាយ អ្នកវៀរចាកបាប ធីរជននោះ មិនលុះតាមពាក្យជនដទៃទេ ។

ចប់ ទុទ្ទុភាយជាតក ទី ๒ ។

---

๑ ឬទុទ្ទុភ ។

ព្រហ្មទត្តជាតកំ

(๘๙๐) ទ្វយំ យាចនកោ ภ๘ ព្រហ្មទត្ត ឯកច្ចតិ

អលាភំ ធនលាភំ ภ ฝ่ายหนึ่งมี ยาចกา ฯ

(๘๙๑) យាចនំ ភេទនំ អាហុ បញ្ញាលាភំ ภ๘ស្សក

យោ យាចនំ បច្ចក្ខាតិ តមាហុ បដិភេទនំ ฯ

(๘๙๒) មំ មាទ្ទសំសុ ភេទន្តំ បញ្ញាលាភសុសមាកតា

ឥទំ ภ បដិភេទន្តំ តស្មា ๙ច្ចាមហំ រហោ ฯ

(๘๙๓) ធនាមិ តេ ព្រាហ្មណ ភេមាណីនំ

ឥមំ សហស្សំ សហ បុព្ពវេន

អរិយោ ហិ អរិយស្ស ឥធ ធម្មំ

សុត្វាន តាយ តវ ធម្មយុត្តាតិ ฯ

ព្រហ្មទត្តជាតកំ តតិយំ ฯ

ព្រហ្មទត្តជាតក

(๕๙๐) (គាថាសពោធិសត្វ ពោលថា) បពិត្រព្រះបាទព្រហ្មទត្ត បុគ្គលអ្នកសូម រមែងបានផលពីរយ៉ាង គឺការមិនបានទ្រព្យ ๑ ការបានទ្រព្យ ๑ ព្រោះថា ការសូម មានយ៉ាងនេះជាធម្មតា ។

(๕๙๑) បពិត្រព្រះអង្គជាឥសូរៈលើរថ នៃដែនបញ្ចាល អ្នកប្រាជ្ញទាំងឡាយ បានពោលនូវការសូមថាជាការយំ បុគ្គលណាឃាត់នូវការសូម អ្នកប្រាជ្ញទាំងឡាយហៅបុគ្គលនោះ ថាជាអ្នកមានការយំតប ។

(๕๙๒) កុំឲ្យពួកជនអ្នកដែនបញ្ចាលមកប្រជុំគ្នា ឃើញអាត្មាភាព កំពុងយំ ឬព្រះអង្គកំពុងយំតបឡើយ ព្រោះហេតុនោះ បានជាអាត្មាភាពត្រូវការទីស្ងាត់ ។

(๕๙๓) (ព្រះបាទព្រហ្មទត្ត ទ្រង់ត្រាស់ថា) បពិត្រព្រាហ្មណ៍ ខ្ញុំនឹងឲ្យគោញីសម្បុរក្រហម ๑๐๐๐ ព្រមទាំងគោឈ្មោលដល់លោក ព្រោះថាអរិយជន បានស្តាប់នូវគាថាប្រកបដោយធម៌ របស់លោកជាអរិយៈ មិនគប្បីឲ្យ ដូចម្តេចកើត ។

ចប់ ព្រហ្មទត្តជាតក ที่ ๓ ។

ปัฬาสชาตกัง

(๕๙๔) กาลญฺญาณวูเจา วาโย จตุปฺปาโท

สุภทฺทโก เจว สุเมธสาโล จ

โย ปฺราหฺมณานิ ชาตานิ มนฺตปทานิ

อปชายติ เมณฺฑวเย ยสสฺสี ฯ

(๕๙๕) ตา ปฺราหฺมณา ภตฺตาทิสฺสเรน

วิสฺสาสมาปชฺชิ จตุปฺปาทสฺส

ชฺฌปฺปหารํ อภิกงฺขตาเมา

อาสงฺกติ ทิสฺวาน สุปฺปหารํ ฯ

(๕๙๖) ขุทฺที กตฺวา ปตีตา ขาริกาเย

สพฺเพ กณฺหา ปฺราหฺมณาสฺเสว กิจฺจา

ขเภ เหหา ปกฺขิยา ตาทิสาว

อภิชานาสิ ตาตา ปฺรหฺมจารี ฯ

(๕๙๗) ฌานา โส ชิหาโต เสตา โย อหุ ปสีสโต

ยถา หาหมฺปิ ตาทิสา หาโต เมณฺฑเวน ธมฺมตีตา ฯ

ปัฬาสชาตกัง จตุตฺถัง ฯ

បឫសាជីវជាតក

(๕๙๔) (ចម្ចសាដកបរិព្វាជក ពោលថា) តុ ពាក្យដ៏ប្រសើរនេះ ជាសត្វដើរ ๔ មានសភាពល្អ ដ៏បំរើនល្អ មានមារយាទ ជាទីស្រឡាញ់ មានយស តែងគោរពព្រាហ្មណ៍អ្នកបរិបូណ៌ដោយជាតិនឹងមន្ត ។

(๕๙๕) (បណ្ឌិតពាណិជពោធិសត្វ ពោលថា) ម្នាលព្រាហ្មណ៍ អ្នកកុំសិក្ខាស្ទាលនឹងសត្វដើរ ๔ ដោយការឃើញមួយរំពេចឡើយ ដ្បិតសត្វពពែនេះ ប្រាថ្នានឹងធ្វើនូវការប្រហារដ៏មាំ បានជាថយក្រោយ នឹងព្រលែងនូវការប្រហារឲ្យងាយ ។

(๕๙๖) (ព្រះសាស្តា ទ្រង់ត្រាស់ថា) ឆ្នឹងក្បៅរបស់ព្រាហ្មណ៍កំប៉ាក់ អម្រែករបស់ព្រាហ្មណ៍កំជ្រាក់ចុះ ទ្រព្យទាំងអស់របស់ព្រាហ្មណ៍ក៏បែកហើយ ព្រាហ្មណ៍លើកដៃទាំងពីរឡើងកន្ទក់កន្ទេញថា ពាក្យនុ៎ះមកសម្លាប់ព្រាហ្មចារីបុគ្គល ។

(๕๙๗) (បរិព្វាជក និយាយតទៅទៀតថា) ខ្ញុំជាមនុស្សត់ប្រាជ្ញ ត្រូវពាក្យប៉ុនេះសម្លាប់តាំងពីថ្ងៃនេះយ៉ាងណា បុគ្គលណាសរសើរបុគ្គលដែលមិនគួរបូជា បុគ្គលនោះត្រូវគេសម្លាប់ដេកនៅ (តាំងពីនេះ) យ៉ាងនោះដែរ ។

ចប់ ចម្ចសាជីវជាតក ទី ๔ ។

គោធជាតកំ[1]

(៥៩៨) សមណានំ មញ្ញមានោ ឧបគញ្ឆិ អស្សពន្ធំ
សោ មំ ឧស្ខាន ចាមាសិ យថា អស្សរមណោ តថា ។

(៥៩៩) កិន្តេ ជដាហិ ទុម្មេធ កិន្តេ អជិនសាដិយា
អព្ភន្តរន្តេ កមលំ ពាហិរំ បរិមជ្ជសិ ។

(៦០០) ឯហិ តោទ ធិរត្ថុ ត្តំ ភុញ្ជ សាលីនមោទនំ
តេលំ លោណញ្ច មេ អត្ថិ បហុតំ មយ្ហំ ឧបដ្ឋិតំ ។

(៦០១) ឯស កិយ្យា បវេក្ខាមិ វម្មិកំ សតបោរិសំ
តេលំ លោណញ្ច តិន្តេសិ អហិតំ មយ្ហំ ឧបដ្ឋិតំ ។

គោធជាតកំ បឋមំ ។

---

១ ម. គោធរាជជាតកំ ។

គោធជាតក

(๙๙๘) (ទន្សង់ពោធិសត្វ និយាយនឹងតាបសថា) ខ្ញុំស្មានអ្នកថាជាសមណៈ បានចូលទៅរកអ្នក ជាអ្នកមិនសង្រួម អ្នកនោះប្រហារខ្ញុំដោយដម្បង ដូចមនុស្សមិនមែនជាសមណៈដែរ ។

(๙๙๙) ម្នាលតាបសកម្លៅ ប្រយោជន៍អ្វីដោយផងសក់ របស់អ្នក ប្រយោជន៍អ្វីដោយស្បែកខ្លាឃ្មុំរបស់អ្នក ខាងក្នុងរបស់អ្នកសាំញ៉ាំដោយកិលេស អ្នកចោសរំលីងតែសរីរៈខាងក្រៅ ។

(๑๐๐) (តាបស និយាយថា) នែទន្សង់ ឯងចូរមកណោះ ឯងត្រឡប់មកវិញ ចូរបរិភោគជ្រាយស្រូវសាលីចុះ ប្រចង់នឹងអម្បិលរបស់អញក៏មាន ដីប្ញីរបស់អញក៏មានច្រើន ។

(๑๐๑) (ទន្សង់ទូលថា) ខ្ញុំនោះនឹងចូលទៅរកដំបូក ដំរៀ ๑๐๐ ផ្លូវប្រុសយ៉ាងក្រៃលែង ថ្ងៃបើអ្នកឯងមានប្រចង់នឹងរម្បិល ដីប្ញីរបស់អ្នកមិនជាប្រយោជន៍ដល់ខ្ញុំទេ ។

ចប់ គោធជាតក ที่ ๕ ។

กกฺการุชาตกํ

(๖๐๒) กกาเยน เยา ชาวหาเร ภเจยฺย ม มุสา ภเณ
ยเสา ลทฺธา ม มชฺเฌยฺย สเว ตาทิสกา นโร ฯ

(๖๐๓) ฉมฺเน วิตฺตเมเสยฺย ม ฉกตฺตา ฉมึ หเร
เภเต ลทฺธา ม มชฺเฌยฺย สเว ตาทิสกา นโร ฯ

(๖๐๔) ยสฺส จิตฺตึ อหาเลนฺติ สทฺธา จ หิริกตฺติโย
ฆโร สาธุ น กุญฺเชยฺย สเว ตาทิสกา นโร ฯ

(๖๐๕) สมฺปา ภาติเรนฺทาภ เยา สเนฺต ม ปริภาสติ
ยถาภาติ ตถาตาเร สเว ตาทิสกา นโร ฯ

กกฺการุชาตกํ ฉฏฺฐํ ฯ

កក្ការុជាតក

(๖๐๒) (ទេវបុត្តជាធំ ពោលថា) បុគ្គលណាមិនលួចទ្រព្យគេដោយកាយ មិននិយាយកុហកដោយវាចា ជានយសស័ក្តិហើយ មិនស្រេវឆ បុគ្គលនោះឯង គួរប្រដាប់ផ្កាត្រឡាចជាទិព្វទាំងឡាយ ។

(๖๐๓) (ទេវបុត្រទី ๒ ពោលថា) បុគ្គលណាស្វះស្វែងរកទ្រព្យដោយធម៌ មិននាំយកទ្រព្យគេដោយបោកប្រាស ជានទ្រព្យទាំងឡាយហើយ មិនស្រេវឆ បុគ្គលនោះឯង ទើបគួរប្រដាប់នូវផ្កាត្រឡាចបាន ។

(๖๐๔) (ទេវបុត្រទី ๓ ពោលថា) បុគ្គលណាមានចិត្តមិនឆាប់ហើរដូចរមៀត មានសទ្ធាមិនរសាយ មិនបរិភោគវត្ថុមានរសឆ្ងាញ់តែម្នាក់ឯង បុគ្គលនោះ ទើបគួរប្រដាប់នូវផ្កាត្រឡាចបាន ។

(๖๐๕) (ទេវបុត្រទី ๔ ពោលថា) បុគ្គលណាមិនដេរប្រទេចពួកសប្បុរសក្នុងទីចំពោះមុខ ឬកំចាំងមុខ ជាអ្នកនិយាយយ៉ាងណា ធ្វើយ៉ាងនោះ បុគ្គលនោះ ទើបគួរប្រដាប់នូវផ្កាត្រឡាចបាន ។

ចប់ កក្ការុជាតក ទី ๖ ។

កាកាតិជាតកំ

(៦០៦) ភតំ ចាយំ តតោ កន្ធោ យត្ថ មេ វសតី បិយា
ទ្វេ វតោ ហិ កាកាតំ យត្ថ មេ និរតោ មនោ ។

(៦០៧) កាមំ សមុទ្ទមតរំ កាមំ អតរំ កេបុកំ
កាមំ សត្ត សមុទ្ទានិ កាមំ សិម្ពលិមារុហំ ។

(៦០៨) តយា សមុទ្ទមតរឹ តយា អតរិ កេបុកំ
តយា សត្ត សមុទ្ទានិ តយា សិម្ពលិមារុហឹ ។

(៦០៩) និរត្ថំ មំ មហាកាយំ និរត្ថំ មំ អចេតនំ
យត្ថ ជាយាយ មំ ជារំ អាវហាមិ វហាមិ ចាតិ ។

កាកាតិជាតកំ សត្តមំ ។

កាកាតិជាតក

[๖๐๖] (នដកុវេវគន្ធព្វ ប្រឰឝថា) ស្ត្រីដាទីស្រឡាញ់របស់ទូលព្រះបង្គំ នៅកងទីណា កូនក្រអូបនេះក៏បត់មកអំពីទីនោះ ចិត្តរបស់ទូលព្រះបង្គំត្រេកអរកងស្ត្រីណា ស្ត្រីនោះឈ្មោះនាងកាកាតិ នៅនៅកងទីឆ្ងាយអំពីទីនេះ ។

[๖๐๗] (ស្តេចគ្រុឌ ពោលថា) អ្នកបានឆ្ងងសមុទ្រ ដោយទុបាយដូចម្តេច បានឆ្ងងទន្លេឈ្មោះកេបុក: ដោយទុបាយដូចម្តេច បានឆ្ងងសមុទ្រទាំង ๗ ជាន់ ដោយទុបាយដូចម្តេច បានទៀងដើមរកា (ជាលំនៅរបស់យើង) ដោយទុបាយដូចម្តេច ។

[๖๐๘] (នដកុវេវគន្ធព្វ ឆ្លើយតបថា) ខ្ញុំបានឆ្ងងសមុទ្រជាមួយនឹងលោក បានឆ្ងងទន្លេឈ្មោះកេបុក:ជាមួយនឹងលោក បានឆ្ងងសមុទ្រទាំង ๗ ជាន់ជាមួយនឹងលោក បានទៀងដើមរកាជាមួយនឹងលោក ។

[๖๐๙] (ស្តេចគ្រុឌ ពោលថា) អញនាំមកទាំងនាំទៅនូវសហាយរបស់ប្រពន្ធ ហេតុណា ហេតុនោះ គួរតែរៀលខ្លួនអញ មានកាយធំ គួរតែរៀលខ្លួនអញ ដែលមិនមានគំនិត ។

ចប់កាកាតិជាតក ទី ๗ ។

អនន្តរសោបិយជាតកំ

(๖๑๐) ឥហ្វាធំ វិដ្ឋតីភោតី នេហាមេ ភាតិ ភវិស្សតិ

តស្មា ឯតំ ន សោចាមិ បិយំ សម្ម៉ិលហាសនិ ។

(๖๑๑)តំតញ្ចេ អនុសោចេយ្យ យំ យំ តស្សន វិដ្ឋតិ

អត្តានមនុសោចេយ្យ សទា មច្ចុវសំ បតំ ។

(๖๑๒) ន ហេវ តិដ្ឋំ ន សយានំ ន បត្តកុំ

យាវុប្បត្តិ ន មិស្សតិ តត្រាបិ សរតី វយោ ។

(๖๑๓) តត្តត្តនំ វតប្បន្ន វិនាភាវេ អសំសយេ

ភូតំ សេសំ ន យិតព្ពំ ន វិតំ អនន្តរសោ ចយន្តិ ។

អនន្តរសោបិយជាតកំ អដ្ឋមំ ។

อานนฺทสោចิยชาตก

(๖๑๐) (គាថាសពោធិសត្វ ពោលថា) នាងសម្ចិលូហាសិនី ជាស្រីដ៏ចំរើន មានកង់ចន្ទោះពួកសត្វដ៏ច្រើនដែលស្លាប់ហើយ ពួកសត្វដែលស្លាប់ហើយនោះ ទំាងមានប្រយោជន៍អ្វីដល់ខ្ញុំ ហេតុនោះបានជា ខ្ញុំមិនសោកស្តាយនាងសម្ចិលូហាសិនី ជាទីស្រឡាញ់ទុំនេឡើយ ។

(๖๑๑) វត្តណា ។ មិនមានដល់សត្វនោះ បើសត្វគប្បីសោកស្តាយចំពោះវត្តដែលគ្មាននោះ ។ គប្បីសោយសោកចំពោះខ្លួនឯងដែលលុះកង់អំណាច នៃមច្ចុគ្រប់កាលផង ។

(๖๑๒) អាយុសង្ខារមិនទៀតាមសត្វណាមួយ ដែលឈរអង្គុយដេកដើរទៀមកឡើយ សត្វបើកក្តែក ឆ្លេបក្តែក ដរាបណាវ័យរបស់សត្វតែងំកិលទៀដរាបនោះ ។

(๖๑๓) កាលបើសេចក្តីព្រាត់ប្រាសក្នុងខ្លួន ជាផ្លូវតែងសង្វែរនោះហើយ បុគ្គលគប្បីអាណិតសត្វសល់នៅដ៏សេសសល់ មិនគួរសោយសោក ចំពោះសត្វដែលប្រែតហើយទេ ។

ចប់ អានុសោចិយជាតក ที่ ๘ ។

កាទ្រវាក្បៅជាតកំ

(๖๑๔) យំ អន្ធាឧស្ស បុរេ លភាម

តញ្ជាជិ សាខមិគមេវ កច្ឆតិ

កច្ឆមធាឧវនមេវ ភជ

អសក្កតាវុត្ថ ជនញ្ជយាយ ฯ

(๖๑๕) លាភោ អលាភោ យសោ អយសោ ច

ឯត្ថ បសំសា ច សុខំ ច ទុក្ខំ

ឯតេ អនិច្ចា មនុជេសុ ឆឌ្ឍា

មា សោចិ តំ សោចសិ ខោដ្ឋបាទ ฯ

(๖๑๖) អន្ធា តុវំ បណ្ឌិតសោសិ ភជ

ជានាសិ អត្ថានិ អនាគតានិ

តាជំ ឧខោ សាខមិវំ ឧក្កម

ឯត្ថាបិតំ ភជសុលសោ ជម្ប

กาฬพาหุชาตก

(๖๑๔) (สេកឈ្មោះចោដ្ឋបាទជាប្អូននិយាយថា) កាលពីដើម យើង
បានបាយនឹងទឹកណា អំពីសំណាក់នៃស្តេចនោះ ឥឡូវនេះ
ប៉ាយនឹងទឹកនោះ បានទៅស្មាវិញហើយ បពិត្របងកឆ:
ឥឡូវនេះ យើងនឹងនាំគ្នាទៅព្រៃវិញ ព្រោះព្រះបាទធនញ្ជ័យ
លែងកប់អាននៅយើងហើយ ។

(๖๑๕) (សេកពោធិសត្វ ឈ្មោះកឆ:ជាបង និយាយតបថា) លាភក្តី
អលាភក្តី យសក្តី អយសក្តី និន្ទាក្តី បសំសាក្តី សុខក្តី ទុក្ខក្តី
លោកធម៌ទាំង ៨ នោះ មិនទៀង ក្នុងមនុស្សសត្វទាំងឡាយ
ទេ ម្នាលចោដ្ឋបាទ អ្នកកុំសោកស្តាយឡើយ អ្នកនឹងសោក
ស្តាយធ្វើអ្វី ។

(๖๑๖) (សេកឈ្មោះចោដ្ឋបាទ និយាយថា) បពិត្របងកឆ: បងជា
អ្នកប្រាជ្ញមែនពិតហើយ បងដឹងនូវប្រយោជន៍ ដែលមិនទាន់
មានមក តើយើងនឹងឃើញស្មាដ៏ល្អាមក ដែលត្រូវគេបណ្តេញ
ពីរាជត្រកូល ដោយទុប្បាយ ដូចម្តេចហ្ន៎ ។

(๖๑๗) ចាលេតិ កាឡុំ ភក្ខុំ តវភេតិ

មុហុំ មុហុំ អាយនេ កុមារេ

សយមេវ តំ តាមាតិ តាឧឡារហុ

យេនារកា ឋស្សតិ អច្ចាជាតិ ។

កឧឡារហុជាតកំ ឆវមំ ។

សីលវីមំសជាតកំ

(๖๑๘) សីលំ តវេ កល្យាណំ សីលំ លោកេ អនុត្តរំ

បស្ស យោវាសោ ជានេ សីលតេជ មាញតិ ។

(๖๑๙) យាវនេវស្ស ហុ តវញ្ចេ តាវនេវ អទាឧសុំ

សព្ពំ កុលលាលោកេ ឧ ហិ សន្តិ អតវញ្ចនំ ។

(๖๒๐) សុខំ ឧភសា សុបតិ អាសា ឆលវតី សុខា

អាសំ ឧភសំ តត្ថាន សុខំ សុបតិ ឋិត្តលា ។

(๖๑๗) (រាជៈ និយាយតបថា) ស្វាខ្មៅឈ្មោះកាឡពាហុ ញាក់ត្រចៀកឆ្លើមុខក្រញ៉ូវ គង់ឆ្លើឲ្យព្រះរាជកុមារកិតភ័យ ដោយការសង្ឃឹកថា មុហុំមុហុំ វាមុខជានឹងបិតនៅឆ្ងាយអំពីបាយនឹងទឹក ដោយហេតុណា វានឹងឆ្លើនូវហេតុនោះ ដោយខ្លួនឯងពុំលែងឡើយ ។

ចប់ កាឡពាហុជាតក ទី ៩ ។

សីលវីមំសជាតក

(๖๑๘) (បុរោហិតរោធិសត្វ និយាយថា) បានឮមកថា សីល ជាគុណជាតដ៏ល្អ សីល ជាគុណដ៏ប្រសើរក្រៃលែងក្នុងលោក សូមព្រះអង្គទតមើលចុះ ដូចយ៉ាងទាគ ជាសត្វមានពិសដ៏ខ្លាំងពន្លឺកមិនហ៊ានបៀតបៀន ដោយយល់ថា បុគ្គលនេះមានសីល ។

(๖๑๙) (រោធិសត្វ ពោលថា) ដុំសាច់បន្ទិចបន្តួច នៅមានដល់ខ្វែងនោះ ដកបណា ពួកប្រមឹកក្នុងលោក ចោមចឹកខ្វែងនោះ ដកបនោះដែរ សត្វបក្សីដ៏សេស មិនបានបៀតបៀនខ្វែងដែលមិនមានសាច់ជាគ្រឿងកង្វល់នោះ ។

(๖๒๐) បុគ្គលដេកលក់ជាសុខ ព្រោះមិនមានសេចក្តីប្រាថ្នា សេចក្តីប្រាថ្នាដែលមានលទ្ធផលក៏ជាសុខ នាងបិង្គលាទាសី ឃានឆ្លើនូវសេចក្តីប្រាថ្នា ឲ្យគ្មានសេចក្តីប្រាថ្នាវិញ ក៏ដេកលក់ជាសុខដែរ ។

(๖๒๑) ฉ สมาฉินเยว อตฺถิ อสฺมึ โลเกว ปรมฺหิ จ
ฉ ปนาปิ อตฺตาฉิ วิมาสเต สมาหิเตติ ฯ

สีลวีมสมาตกา ฯ

กุฉิทฺวยกาวณฺเณ ตติโย ฯ

ตสฺสุทฺทานํ

สมฺมุสฺส สฺจิฺจ สยาฉนเตว
อฉ เมณฺฑาวุตฺตม เตฉนาเว
อฉ กาย สเตปุเต เตวีสาเว
อฉ ภฉ สุสีลาเวน ฉส ฯ

---

(៦៤១) កឋិណចីវរនេះក្តី កឋិណចីវរខាងមុខក្តី មិនមានធម៌ដទៃប្រសើរជាង សមាធិទេ្បីយ (ព្រោះ) បុគ្គលអ្នកតាំងនៅក្នុងសមាធិហើយ រមែងមិនបៀតបៀនបុគ្គលដទៃផង មិនបៀតបៀនខ្លួនឯងផង ។

ចប់ សីលវីមំសជាតក ទី ១០ ។

ចប់ កុដិទូសកវគ្គ ទី ៣ ។

ឧទ្ទាននៃកុដិទូសកវគ្គនោះ គឺ

និយាយអំពីក្បាលនឹងដៃដើង របស់ស្វាដូចមនុស្ស ១ ប្រទេសឆ្ងើនដូសំឡេងថាគុគុកៈ ១ បុគ្គលអ្នកសូម ១ សត្វពពែប្រសើរ ១ សត្វទន្សាយប្រសើរ ១ ការមិនលួងដោយកាយ ១ ទន្សាយភេបុកៈ ១ ស្ត្រីចំរើនប្រសើរ ១ សេកឈ្មោះពាធៈ ១ សីលប្រសើរ ១ ត្រូវជា ១០ ។

កោកិលវិគ្គោ

កោកាលិកជាតកំ

(៦២២) យោ វេ កោកាលេ អសម្បន្នេ អតិវេលំ បភាសតិ

ឃំសោ ឯហាតោ សេតិ កោតិំ លាយេវ អត្រជោ ។

(៦២៣) ឯហិ សន្តំ សុឯិសិតំ វាសិំ ហាលហាលម្ហិ

ឃំ ឯិក្ខាសេ ចាតេតិ ភថា ឧុភ្ភាសិតា យថា ។

(៦២៤) តស្មា កោលេ អកោលេ ច ភថំ រក្ខេយ្យ

បណ្ឌិតោ

ឆាតិវេលំ បភាសេយ្យ អបិ អត្តសមម្ហិ ភ ។

(៦២៥) យោ ច កោលេ មិតំ ភាសេ មតិបុព្ភោ វិចក្ខណោ

សព្ពេ អមិត្តេ អាទេតិ សុបណ្ណោ ឧរគម្ហិ ភតិ ។

កោកាលិកជាតកំ ឆដ្ឋំ ។

កោកិលវគ្គ

កោកាលិកជាតក

(៦៦២) (អារាមតឝ្សោធិសត្វ ពោលថា) បុគ្គលណានិយាយហួសប្រមាណ ក្នុងកាលដែលមិនសម្រេច(លទ្ធផល) បុគ្គលនោះត្រូវគេកំចាត់ចេញ ដេកនៅតែម្នាក់ឯង ដូចកូនតាវ៉ៅ (ដែលមេក្អែកចឹកកំចាត់ចេញ) ។

(៦៦៣) កាលបិតទុកជាគេសំលៀងមុតហើយ ប្តូរថ្នាំពិសដ៏ក្លាខ្លាំង ក៏មិនទាញបុគ្គលឲ្យធ្លាក់ចុះ ដូចវាចាជាពុទ្ធសិតទេ ។

(៦៦៤) ហេតុនោះ អ្នកប្រាជ្ញគួរតម្កល់វាចាទុក ក្នុងកាលដែលគួរ និងកាលមិនគួរ មិនគួរនិយាយហួសប្រមាណ សូម្បីចំពោះបុគ្គលដែលស្មើនឹងខ្លួន ។

(៦៦៥) ចំណែកបុគ្គលណាមានគំនិតគិតទុកមុន បានប្រាជ្ញាជាគ្រឿងពិចារណា និយាយល្មមប្រមាណ ក្នុងកាលគួរ បុគ្គលនោះអាចចាប់សត្រូវតាំងពួនបាន ដូចគ្រុឌចាប់នាគដូច្នោះ ។

ចប់ កោកាលិកជាតក ទី ១ ។

វរិលដ្ឋិជាតកំ

(៦២៦) អបិ ហន្ត្វា ហនេ ព្រូតិ ឆេត្វា ឆិនេ ច ភាសតិ
បុព្វមក្ខាយិនោ ភជ្ជ ឃតនត្ថំ ន សទ្ទហេ ។
(៦២៧) តស្មា ភណ្ឌិតជាតិយោ សុណោយ្យ ឥតរេ បិ
ខុភិន្នំ វចនំ សុត្វា យថា ឆន្ទេ តថា ករេ ។
(៦២៨) អលសោ តិបរី តាមភោគី ន សាធុ
អសញ្ញតោ បព្ភដិនេ ន សាធុ
រាជា ន សាធុ អនិសម្មការី
យោ បណ្ឌិតេ កោធនោ តំ ន សាធុ ។
(៦២៩) ឯសម្ម ខត្តិយោ ភយិរ ឆាឯសម្ម ឯសម្បតិ
ឯសម្ម ភារិនោ រញ្ញោ យេសោ តិត្តិ ច វឌ្ឍតី តិ ។

វរិលដ្ឋិជាតកំ ទុតិយំ ។

វរិលដ្ឋិជាតក

(๖๒๖) (អមាត្យពោធិសត្វ ពោលថា) បពិត្រព្រះរាជា បុគ្គលខ្លះប្រហារខ្លួន ដោយខ្លួនឯង ហើយនិយាយថា គេប្រហារកំមាន ផ្តាញ់គេហើយនិយាយថា គេផ្តាញ់ខ្លួនកំមាន អ្នកប្រាជ្ញកុំគប្បីជឿពាក្យនៃអ្នកនិយាយបុន ដោយដាច់ខាតឡើយ ។

(๖๒๗) ហេតុនោះ បណ្ឌិតជាគំ គួរស្តាប់ពាក្យរបស់បុគ្គលក្រៅពីនេះផង លុះស្តាប់ពាក្យរបស់ជនពាលពីរនាក់ហើយ គប្បីធ្វើតាមច្បាប់ចុះ។

(๖๒๘) គ្រហស្ថអកបរិភោគកាម ជាអ្នកខ្វល់ប្រមូល មិនប្រពៃ អ្នកបួសមិនសង្រួម មិនប្រសើរ ព្រះពាជាមិនពិចារណាហើយធ្វើ មិនប្រសើរ បណ្ឌិតដែលជាអ្នកប្រើនក្រោធ ក៏ពុំប្រសើរ ។

(๖๒๙) បពិត្រព្រះអង្គជាម្ចាស់នៃទិស ក្សត្រិយ៍គប្បីពិចារណាហើយសឹមធ្វើ បើមិនពិចារណា មិនត្រូវធ្វើទេ យសក្តិ កិត្តិសព្ទក្តី រមែងចំរើន ដល់ព្រះរាជា ដែលពិចារណាហើយទើបធ្វើ ។

ចប់ វរិលដ្ឋិជាតក ទី ๒ ។

เถรคาถา

(๖๓๐) ตเถวาหเมฺป ภทฺเทน วิธินาโค วนมชฺฌ มเปสโล
ยสฺสาหเมเต ทฺวาทสฺส สงฺฆสฺส ตีรีเต
อสฺสาสฺสุมสาขาย ปกฺกา เถรา มโลยเย ฯ

(๖๓๑) ยเมเต ยมฺหสฺส กาเล กตฺวา
ตีณิจฺฉาสุกฺขสฺส กาเยน. ตีณิจฺฉึ
ยาเนสฺสาหมสฺส กาเยน อสฺสึ
อาสภฺเยสฺสาหมฺปิ น สภฺเยน ฯ

(๖๓๒) ยเต ยสฺสาหมฺปิ วนมฺหิ น ตายิก
อาเปตจิตฺเตน น สภฺเยน
ธิเรา ขุมฺหิ ขีณาสวา วิหรฺตา
อหมฺปิ สเมจฺจาเนน ยมหา มหิ เลเณน ฯ

គោធជាតក

(๖๓๐) (នាងទេវី ក្រាបបង្គំទូលថា) ព្រះអង្គណា ដែលមានព្រះទ័ន
សៀត ទ្រង់ស្អិតស្អាងហើយ ទ្រទ្រង់ទូវសំពត់តឹងដៃ ទ្រង់មាន
ទន្សង់ឆ្អែរ បានបោលទៅអំពីមែកអស្សត្ថព្រឹក្ស ព្រះអង្គនោះ
ទ្រង់ប្រសើរក្នុងរថ គឺខំដឹងច្បាស់ហើយ ក្នុងកណ្តាលព្រៃ ក្នុង
កាលនោះឯង ។

(๖๓๑) (ពោធិសត្វ ពោលថា) បុគ្គលគប្បីសំពះបុគ្គល អ្នកសំពះខ្លួន
គប្បីសេពគប់បុគ្គលអ្នកសេពគប់ខ្លួន គប្បីធ្វើកិច្ច របស់បុគ្គល
ដែលជួយធ្វើកិច្ចខ្លួន មិនគប្បីធ្វើនូវសេចក្តីចំរើន ដល់បុគ្គល
អ្នកប្រាថាសេចក្តីវិនាស មិនគប្បីគប់រកនូវបុគ្គលដែលមិនគប់រក
(ខ្លួននោះឡើយ) ។

(๖๓๒) គប្បីលះបង់នូវបុគ្គល ដែលលះបង់ខ្លួន មិនគប្បីធ្វើនូវសេចក្តី
ស្រឡាញ់ដោយតណ្ហា (ក្នុងបុគ្គលនោះ) មិនគប្បីគប់រកនូវ
បុគ្គលដែលមានចិត្តរវើរវាយ ដូចសត្វបក្សីដឹងថា ឈើមានផ្លែ
អស់ហើយ (ហើរទៅរកដើមឈើដែលមានផ្លែបរិបូណ៌) គប្បី
រមិលមើលបុគ្គលដទៃ ព្រោះថាលោកសន្និវាសធំណាស់ ។

(๖๓๓) សោ តេ ករំសក្ខាមិ យថាពុភាវំ

កតញ្ញុតំ ខត្តិយោ បេក្ខមានោ

សព្វញ្ហេ តេ ឥស្សរិយេ ឧឡារេ

យស្សិច្ឆសិ តស្ស តុវំ ឧឡារីតិ ។

គោធជាតកំ តតិយំ ។

រាជោរាទ្ធជាតកំ

(๖๓๖) ករញ្ហេ តរមានានំ ជិម្ហំ កច្ចតិ បុច្ឆតេ

សញ្ញា តារី ជិម្ហំ យន្តិ ឧត្តេ ជិម្ហំ ករេ សតិ ។

(๖๓๗) ឯវមេវ មនុស្សេសុ យោ ហោតិ សេដ្ឋសម្មតោ

សោ ចេ អធម្មំ ចរតិ បរេសំ ឥតរា បជា

សព្វំរដ្ឋំ សុខំ សេតិ រាជា ចេ ហោតិ អធម្មិកោ ។

(๖๓๓) (ព្រះពជា ត្រាស់ថា) យើងនោះ ជាក្សត្រិយ៍ កាលឃើញ
នូវភាពនៃកតញ្ញូ នឹងឆ្លើតបដល់នាងតាមសមគួរភាព យើងនឹង
ឲ្យគ្រប់ស្រុកយសទាំងអស់ ដល់នាង នាងចង់បានរបស់ណា
យើងនឹងឲ្យរបស់នោះ ដល់នាង ។

ចប់ គោធជាតក ទី ๓ ។

វរជោរិទជាតក

(๖๓๔) (ព្រះពោធិសត្វ ពោលថា) កាលដែលពួកគោញីឆ្ងាយដើរទៅ
បើគោមេហួងដើរវៀច ពួកគោញី ក៏ដើរវៀចតាមដែរ ព្រោះ
គោមេហួងដើរវៀចនោះ ។

(๖๓๕) ក្នុងពួកមនុស្ស ក៏យ៉ាងនោះដែរ មនុស្សណាដែលគេសន្មត
ថា ប្រសើរជាងគេ បើមនុស្សនោះប្រព្រឹត្តអធម៌ នឹងបាច់
និយាយទៅថ្វី ដល់ប្រជាជនឯទៀត បើព្រះរាជាជាអ្នកប្រព្រឹត្ត
អធម៌ ក្រស្តេចទាំងអស់ រមែងដេកជាទុក្ខ ។

(๖๓๖) តវញ្ចេ តវមាចានំ ខុដ្ដំ កច្ចតិ បុត្តកេ
សព្ពា តាវ ខុដ្ដំ យន្តិ នេត្តេ ខុដ្ដំ តតេ សតិ ។
(๖๓๗) ฝาเมว มนุสฺเสสุ យោ ហោតិ សេដ្ឋសម្មតោ
សោ ចេបិ ធម្មំ ចរតិ បគេវ ឥតរា បជា
សព្ពំ រដ្ឋំ សុខំ សេតិ រាជា ចេ ហោតិ ធម្មិកោតិ ។

រាជវគ្គវាទជាតកំ ចតុត្ថំ ។

ជិម្ហកជាតកំ

(๖๓๘) ព្រហា បវឌ្ឍកាយោ សោ ឧីឃនាមេ ជនកេ
ឧត្តិដ្ឋិ កុលេ ជាតោ យត្ថ កណ្ហាន្តិ កុញ្ជរំ ។
(๖๓๙) អសីហោ សីហមានេន យោ អត្តានំ វិកុព្ពតិ
កត្តុ កជមាសជ្ជ សេតិ ភូមិ អនុត្តនំ ។
(๖๔๐) យសស្សិនោ ខុត្តមបុគ្គលស្ស
សញ្ញោតខេមស្ស មហព្ពលស្ស
អសមេក្ខិយ ជាមភល្យបត្តិំ
ស សេតិ នាគេន មាតោយំ ជម្ពុកោ ។

(๖๓๖) កាលដែលពួកគោញីដើរឆ្ងាំទៅ បើគោមេហ្វូងដើរត្រង់ ពួកគោញីទាំងអស់ក៏ដើរត្រង់ដែរ កាលបើគោមេហ្វូងនាំដើរទៅត្រង់ ។

(๖๓๗) ក្នុងពួកមនុស្សក៏យ៉ាងនោះដែរ មនុស្សណាដែលគេសន្មតថាប្រសើរជាងគេ បើមនុស្សនោះប្រព្រឹត្តធម៌ នឹងបាប់និយាយទៅថ្វីដល់ប្រជាជនក្រៅនេះ បើព្រះរាជាជាអ្នកប្រព្រឹត្តធម៌ រាស្ត្រទាំងអស់ក៏ដេកជាសុខ ។

ចប់ រាជោវាទជាតក ទី ๔ ។

ជម្ពុកជាតក

(๖๓๘) (រាជសីហ៍ និយាយថា) នែចចក ដំរីនោះធំណាស់ មានកាយក៏ខ្ពស់ មានភ្នុកក៏វែង ពួកសត្វកើតកង្វក់ក្រកូលរាជសីហ៍ណា រមែងចាប់ដំរីបាន អ្នកឯងមិនមែនកើតកង្វក់ក្រកូលរាជសីហ៍នោះទេ ។

(๖๓๙) សត្វណា មិនមែនជារាជសីហ៍ ភ្លែងខ្លួនដោយមានះថា អញជារាជសីហ៍ សត្វនោះ រមែងដេកថ្ងាស់លើផែនដី ដូចជាចចកមកកាន់ដំរី (ត្រូវដំរីជាន់) ។

(๖๔๐) ចចកនេះ មិនដឹងកំឡាំងកាយកំឡាំងប្រាជ្ញា នឹងកំណើតរបស់សីហៈ ដែលជាសត្វមានយស ជាសត្វឧត្តម ជាសត្វមានខ្លួនមាំមួន ជាសត្វមានកំឡាំងខ្លាំងសោះ ទើបត្រូវដំរីជាន់ស្លាប់ ។

(๖๒๑) យោ ចីធ កម្មំ កុរុតេ បមាយ

ថាមពលំ អត្តនិ សំវិធាតា

ជម្ប្យន មន្តេន សុភាសិតេន

បរិក្ខភ សោ វិបុលំ ជិនាតីតំ ។

ជាតកំ បញ្ចមំ ។

ព្រហាធត្តជាតកំ

(๖๒๒) តំ ឈាំ តំ ឈានំ្ឆ លបសិ តោ ឧ តេ តំ ឈាមហារំ

កិន្តុ តេ តំ ឈាកិច្ចំ តំ ឈាមេវ បភាសសិ ។

(๖๒๓) ឥជាតមា ព្រហ្មចារី ព្រហាធត្តោ តហុស្សុតោ

សោ មេ សង្ខំ សរាធាយ តំ ឈាំ ឯកូបជ្ឈកច្ចតំ ។

(๖๔๑) ភិក្ខុនេះ បុគ្គលណា បានពិចារណាឲ្យដឹងច្បាស់នូវកំឡាំងកាយ នឹងកំឡាំងប្រាជ្ញាក្នុងខ្លួន ជាអ្នកកំណត់ដោយការស្វាធ្យាយ ដោយការប្រឹក្សា ដោយសុភាសិត (ជាមុន) ទើបធ្វើការងារ បុគ្គលនោះឈ្មោះថា ឈ្នះនូវប្រយោជន៍ធំ គឺមិនសោបសូន្យប្រយោជន៍ ។

ចប់ ឆទ្ទកជាតក ទី ៥ ។

ព្រហាឆត្តជាតក

(๖๔๒) (អាមាត្យ ពោធិសត្វទូលថា) ព្រះអង្គត្រាស់ថាស្មៅៗដូច្នេះ តើនរណាហ្ន៎ លួចយកស្មៅ របស់ព្រះអង្គទៅ ហេតុដូចម្តេចបានជាព្រះអង្គមានតិចៈ ដោយស្មៅ ទើបត្រាស់តែតែស្មៅប៉ុណ្ណោះ ។

(๖๔๓) (ព្រះបាទពារាណសីត្រាស់ថា) តាបសឈ្មោះឆត្ត មានពងកាយដ៏ខ្ពស់ ជាព្រហ្មចារីបុគ្គល ជាពហុស្សូត្រ បានមកកាន់ទីនេះ លោកបានប្រមូលទ្រព្យរបស់យើងទាំងអស់ រួចដាក់ស្មៅ (ក្នុងពាងទាំងឡាយ) ហើយទៅបាត់ ។

(๖๔๔) ฝาเรสำ เหาสำ กรตฺวา อเปฺรน ตปาปุมิจฺฉตา

สพฺเพ สตฺตสฺส อาฆาตำ อนาฆาตำ ลภนฺตสฺส จ

ลภนฺตสฺส ภายีสุ กเตา ตตฺร กา ปริเทวนา ฯ

(๖๔๕) สีลวนฺโต จ กลฺยาณี ภาเณ สีลาจิ กลฺยาณี

อนิจฺฉสีลำ ทุสฺสีลา กาเมปฺยสฺมึ กรีสฺสติ ฯ

ปฺรกีรณกฺลาคตำ จตุตฺถำ ฯ

ปีปีลิกาชาตกำ

(๖๔๖) น เตน ปีปีลิกาสีลา น ชาตำ ลปิ เกาสลำ

ปฺรชฺญาวี จิตฺตสมฺปนฺโน ฌานำ ปสฺสติ อจฺจยำ ฯ

(๖๔๔) (พระโพธิสัตว์ กล่าวว่า) การกล่าวถึงทรัพย์ทั้งหมด ของตน ก็ดี การไม่กล่าวถึงทรัพย์ (ที่ไม่ควรกล่าวถึง) นี้ก็ดี ชื่อว่าเป็นวัตถุที่ควรกล่าวถึงทรัพย์มากมาย โดยกล่าวถึงบุคคลผู้ควรบูชา (ว่าเป็นเช่นนี้) ก็เพราะเหตุนั้น ผู้ปรารถนาประโยชน์ตน ไม่ควรกล่าวถึงทรัพย์ของตน ๆ

(๖๔๕) (พระปัจเจกพุทธเจ้า ตรัสว่า) ชนเหล่าใดเป็นผู้ประกอบด้วยศีลธรรม ไม่ประพฤติเช่นนี้ ชนเหล่านั้นเป็นมนุษย์ต่ำทราม ประพฤติศีลธรรมอันงามของตน (ให้เศร้าหมอง) ด้วยการกล่าวถึงทรัพย์ของตน ส่วนชนเหล่าใดเป็นบัณฑิต ย่อมรักษาตนให้ดี ชนเหล่านั้นเป็นบุคคลประเสริฐ มีศีลไม่ด่างพร้อย ย่อมไม่เดือดร้อน ๆ

จบ พรหมชาดกที่ ๖ ๆ

จัมเปยยชาดก

(๖๔๖) (ปัจเจกพุทธเจ้าทั้งหลาย กล่าวว่า) พวกข้าพเจ้าอยู่ในป่าไม่ได้ประโยชน์ อันใด ไม่ได้ประโยชน์อันใดในน้ำ ไม่ได้ประโยชน์อันใดในอาหาร ที่ท่านให้แล้ว ขอท่านจงอดโทษแก่พวกข้าพเจ้าเถิด พวกข้าพเจ้าขออดโทษท่านนั้น ๆ

(๖๔๗) เอวาหิสชฺชามิ ชนาธิป เรวฺเย
ชนาธิป เมเม อยฺยิยมาสิ(๑) สหิยฺโย
อโถปิ เมเม อาสิ มเหวาสิกฺโก
ฆาตาธิเสวี ธุน สกุลสฺส ชมฺโม ฯ

(๖๔๘) ฆสสฺวาสกุเล ชมฺโม ปิสุปิตามเหา สธา
อาสนฺน ขุธกา มฺยิ สเตฺวสิ ลิขตามเส ฯ

(๖๔๙) ฆสสฺวาสกุเล ชมฺโม ปิสุปิตามเหา สธา
สกฺกาฏฺ ขุปสิฏฺฐาม ขุสฺสปิ วิย ญาตกาฏฺ ฯ

ปีปผลชาตกํ สตฺตมํ ฯ

ปิปฺผลชาตกํ

(๖๕๐) ปิลิสนฺ ชุสนฺ ขุฏฺฐาสิ ปิลิสนฺ ปน สณฺหิลนฺ
ชุสนฺ ชุสนฺ ปิวฺชิตฺวา สณฺหิลนฺ ปน ขาทเร ฯ

---

๑ ม. อฆฺยิยมาหุ ฯ

(๖๔๗) (ពោធិសត្ត ពោលថា) អាត្មាមិនជាប់ចំពាក់ផង មិនចឹងផង ចាំងវត្តតិចតួច ដែលមិនជាទីស្រឡាញ់របស់អាត្មា ក៏មិនមានទេ្បីយ មួយទៀត អាត្មាមានសេចក្តីត្រិះរិះ ក្នុងចិត្តថា ធម្មតានៃត្រកូលក្រាកដូច្នេះ ដោយពិត ។

(๖๔๘) (សេដ្ឋី ពោលថា) យើងខ្ញុំបានប្រគេនអាសនៈ ប្រគេនទឹក ប្រគេនប្រេងសម្រាប់លាងជើងចាំងអស់នេះ នេះជាធម្មតារបស់ឪពុកនឹងជីតា ក្នុងត្រកូលរបស់យើងខ្ញុំ សព្វៗ កាល ។

(๖๔๙) យើងខ្ញុំនឹងបម្រើ (សមណព្រាហ្មណ៍អកប្រព្រឹត្តធម៌ល្អ) ដូចជាញាតិជាន់ខ្ពស់ ដោយសេចក្តីគោរព នេះជាធម្មតារបស់ឪពុកនឹងជីតា ក្នុងត្រកូលរបស់យើងខ្ញុំ សព្វៗ កាល ។

ចប់ ចឬបជាតក ទី ๗ ។

ឫសជាតក

(๖๕๐) (ព្រះរាជា ទ្រង់ត្រាស់ថា) កណ្តុរចាំងឡាយ ស្គាល់ច្បាស់នូវអង្កាម ស្គាល់ច្បាស់នូវអង្ករ កណ្តុរចាំងឡាយ រៀបចំនូវអង្កាម ស៊ីតែអង្ករ ។

(๖๕๑) ยา พฺรหฺมณา อารญฺญิ ยา จ คามេ นิวาสินี
ยญฺเญสุ ตาสุ จณฺฑิ จ ฝาสมฺปิ นิหนฺติ มยา ฯ

(๖๕๒) ฉมฺเม กาโร ชาตสฺส ปิตา ปุตฺตสฺส มกฺกเฏ
เนหาสฺเส สพฺพสฺส ฉเฬเต ปาปจิณฺณา ฯ

(๖๕๓) ยเมตํ ปริสปฺปสิ อชกาเณหาว สาสเน
โย ตายํ เหฏฺฐโต เสติ ฝาสมฺปิ นิหนฺติ มยาติ ฯ

ปุสชาตกํ อฏฺฐมํ ฯ

พาวเรรุชาตกํ

(๖๕๔) อนสฺสเนน เมาสฺส สิขิโน มญฺชุภาณิโน
กากา กนฺตนฺติ อมฺพเชสุ มิสเน จ ฉเน จ ฯ

(๖๕๕) ยถา จ สาสสมฺปนฺเน เมาเร พาเวรุมาคเม
อช ลาเภ จ สกฺกาเร ภิยฺยสฺสฺส อหายถ ฯ

(៦៥១) ការប្រឹក្សាគ្នាណាក្នុងព្រៃ ការឱ្យបណាក្នុងស្រុក ទាំងការគិត (ប្រឹងប្រហារ) ណា រឿងទាំងនេះ រញ្ជួយដីឲ្យរំភើយ ។

(៦៥២) ក្មេងប្រុសទៀម ស្វាដាក់ពុក តែងយកដង្វេញទៅទាំញាប់ទូរអង្គុយតែរបស់កូនគួប ដែលកើតហើយ ។

(៦៥៣) អ្នកឯងលួនភរ ដូចជាពពែខ្វាក់ កន្ធបម្មារស្ទ្រ បុគ្គលណាដេកខាងក្រោមទីដេក អំពើរបស់បុគ្គលនោះ យើងដឹងប្លាស់ហើយ ។

ចប់ បុសដំពេក ទី ៨ ។

ពាវេរុជាតក

(៦៥៤) (ព្រះសាស្តា ត្រាស់ថា) ជនទាំងឡាយឃានយកសាច់ទន់ផ្លែឈើ ឬជាក្អែក កន្ធដែននោះ ព្រោះមិនទាន់ឃើញសត្វក្អែកជាសត្វមានសីល៍ មានសំឡេងពីរោះ ។

(៦៥៥) ក្អែកជាសត្វបរិបូណ៌ ដោយសំឡេងពីរោះ ឃានបកដល់ដែនពាវេរុ កន្ធកាលណា លាភនឹងសក្ការៈរបស់ក្អែក ក៏សាបសូន្យ កន្ធកាលនោះ ។

(๖๕๖) ยาว ขุปฺปฏิสนฺธิ ตุยฺหา ฉทฺทนฺตา ปคฺฆเร
ตาว อเญฺญ อมฺหาเทสุ ปุตฺตา สมณพฺราหฺมณา ฯ
(๖๕๗) ยทา จ สารสมฺปนฺนา ตุยฺหา ฉทฺเม อเธสยิ
อถ ลาเภ จ สกฺกาเร ตทา ตฺวญฺญาสิ อหาเยถ ฯ

ฉทฺทนฺตชาตกํ นวมํ ฯ

วิสยฺหชาตกํ

(๖๕๘) อถาสิ ราชา พาราณสิยา วิสยฺหเสโน
ขนฺติยา จ เตชสา จ ยสสา จ ปตาปวา
ตสฺส ปุโรหิโต ราชา ขนฺติวาทิสฺส ราชิโน
ตสฺส ปุตฺตา ทส อหุ สูรา วิกฺกนฺตวิกฺกมา ฯ
(๖๕๙) อถริยมริเยน สหสฺสเนตฺต
สุทุกฺกเตนาปิ อกิตฺตยิมฺหา
มา เว ตยา ตาทิสกา ภวนฺตุ(๑)
ยถา ภวา ตาทิสกา ภวนฺตุ ฯ

---

๑ ม. มา เว ตยา ตาทิสกา ภวนฺตุ ฯ

(៦៥៦) ព្រះពុទ្ធជាធម្មរាជទ្រង់ធ្វើនូវពន្លឺ មិនមានកើតឡើងដោយបណា ពួកជនឯទៀត ឃ្លានបបួលសមណព្រាហ្មណ៍ជាច្រើន ដោយបនោះ ។

(៦៥៧) ព្រះពុទ្ធព្រះអង្គបរិបូណ៌ ដោយសំឡេង ឃ្លានសំដែងនូវព្រះធម៌ក្នុងកាលណា លាភនិងសក្ការៈរបស់តិរិយតាំងឡាយ ក៏សាបសូន្យអស់ ក្នុងកាលនោះ ។

បឋមពារាណសីជាតកទី ៩ ។

វិសយ្ហជាតក

(៦៥៨) (សក្កទេវរាជ ត្រាស់ថា) នែវិសយ្ហសេដ្ឋី ក្នុងកាលមុន អ្នកឃ្លានឲ្យទានតាំងឡាយហើយ កាលអ្នកចេះតែឲ្យ សំភារៈអស់ទៅនៃភោគៈតាំងឡាយ ឃ្លានកើតមានហើយ ខាងមុខអំពីនេះទៅ បើអ្នកមិនឲ្យទានទេ ភោគសម្បត្តិតាំងឡាយ របស់អ្នកដែលឈប់ឲ្យ ទើបគង់នៅ ។

(៦៥៩) (វិសយ្ហសេដ្ឋី ពោលថា) នែសហស្សនេត្រ ព្រះអរិយៈតាំងឡាយ ឃ្លានពោលថា អំពើដ៏លាមក អរិយជនសូម្បីជាអ្នកកំសត់ ក៏មិនគប្បីធ្វើដែរ នែជនិន្ទ្រ យើងលះបង់ហើយនូវសេចក្តីជ្រើសក្នុងទាន ព្រោះហេតុតែទ្រព្យណា ទ្រព្យនោះពុំមានដល់យើងឡើយ ។

[๖๖๐] យេន អាសោ រថោ យានំ យានតេន បរោ រថោ
នោ រាលាំ ដំ មាំ តំ វត្តំ វត្តនញ្ញោ វាសវ ។
[๖๖๑] យដិ ទោ សន្តំ ឧសន្ថម អសន្តេ តាំ ឧធាម្ហសេ
ឯវំ ភូតាម ឧសន្ថម មា ឧ ធំ បម ធាម្ហសេ តំ ។
វិសយ្ហ ជាតកំ ទសមំ ។
កោកិលវគ្គោ ចតុត្ថោ ។

តស្សុទ្ទានំ

អតិវេលំ បភាសតំ ជិ ឧ រភេ
វ ឆ មជ្ឈ រថេ សភ ជិម្ហ តមោ
អថ ជម្ពុ តំ ណាសន ឃ ឃាវំ
អថ តណ្ឌុលំ ទោរ វិសយ្ហ ឧស ។

---

(๖๖๐) រថមួយ បរទៅតាមផ្លូវណា រថឯទៀត ក៏បរទៅតាមផ្លូវនោះដែរ នែភាសវៈ កិច្ចវត្តដែលយើងបំពេញមក ក្នុងកាលមុន ចូរប្រព្រឹត្តទៅចុះ ។

(๖๖๑) បើទ្រព្យមាន យើងនឹងឲ្យបាន កាលបើ ទ្រព្យមិនមាន យើងនឹងឲ្យដូចម្តេចកើត ថ្វីបើយើងជាអ្នក(ប្រុងស្មៅលក់) យើងនៅតែឲ្យទាន យើងមិនប្រហែសក្នុងទានទេ ។

ចប់ វិសយ្ហជាតក ទី ១០ ។

ចប់ កោកិលវគ្គ ទី ៤ ។

ឧទ្ទាននៃកោកិលវគ្គនោះ គឺ

និយាយអំពីបុគ្គលនិយាយហួសប្រមាណ ១ បុគ្គលផ្តាញ់ខ្លួនឯង ១ ព្រះពាជាប្រសើរក្នុងរថកណ្តាលព្រៃ ១ គោដើរវៀច ១ ឆ្កែបចក ១ ស្តេចត្រាស់ថាស្មៅ ១ ដើងតាំងជាអាសនៈដ៏ប្រសើរ ១ អង្គរ ១ សត្វក្អែក ១ វិសយ្ហសេដ្ឋី ១ ត្រូវជា ១០ ។

បុប្ផកុណ្ណលវគ្គោ

កុណ្ឌលិកជាតកំ[1]

(៦៦២) ឧភយមាភមកភាសុ ជាវីសុ
អនេកចិត្តាសុ អនិត្ថិយាសុ ច
សព្វង្គជា បីតិភាវមិ ចេ សិយុំ
ន វិស្សសេ តិត្តសមា ហិ ជាវយោ ។

(៦៦៣) យញ្ហ ទិស្វា កិន្នុកិន្នរីនំ
សព្ពិត្តិយោ ន រមន្តិ អគារេ
តំ តាទិសំ សាមិកំ ចជិត្វា ភរិយា
អញ្ញំ ទិស្វា បុរិសំ បីឃសញ្ឃំ ។

(៦៦៤) ពភុសច្ឆ ពាវរិភុសច្ឆ រញ្ញោ
អច្ចន្តភាមា ឧភតស្ស ភរិយា
អច្ចាយរី ពន្ធវសាឧភស្ស[2]
តវ ភ ឥត្តី ជាតិចរេ តទញ្ញំ ។

---

១ ម. កិន្នរីជាតកំ ។ ២ ម. បន្ធីវសានុគតស្ស ។

ចុល្លកុណាលវគ្គ

កុណ្ឌលិកជាតក

(៦៦២) (ព្រះអង្គ គ្រាស់ថា) ស្ត្រីទាំងឡាយអ្នកធ្វើនូវសេចក្តីគ្រេកអរ ចំពោះបុរសទាំងឡាយ ជាស្ត្រីមានចិត្តច្រើនផង ផ្តេញ់ផ្តាល់មិនបានផង ប្រសិនបើស្ត្រីទាំងអស់ ធ្វើនូវសេចក្តីពេញចិត្ត (ចំពោះបុរស) ដោយខ្លួនឯងក៏ដោយ បុរសមិនគប្បីទុកចិត្តទេ ព្រោះថា ស្ត្រីទាំងឡាយ ស្មើដោយកុំពង់ទឹក ។

(៦៦៣) ហេតុនៃសេចក្តីធុញទ្រាន់ណា នៃព្រះរាជាទ្រង់ព្រះនាមកិន្នរៈនឹងនាងទេវីទ្រង់ព្រះនាមកិន្នរី (ហេតុនៃសេចក្តីធុញទ្រាន់នោះ) បុគ្គលឃើញហើយ (គប្បីដឹងចុះ) ស្ត្រីទាំងពួង រមែងមិនគ្រេកអរ (នឹងស្វាមី) ក្នុងផ្ទះរបស់ខ្លួន នាងកិន្នរីទេវី ជាកវិយាលះបង់នូវព្រះរាជាកិន្នរៈនោះ ជាស្វាមីប្រាកដដូច្នោះ ព្រោះតែឃើញនូវបុរសខ្លិនដទៃ ។

(៦៦៤) នាងបញ្ចុបាបី ជាកវិយារបស់ព្រះបាទពកៈផង របស់ព្រះបាទពាវរិកៈផង ដែលលុះក្នុងកាមដ៏ជ្រួលពេក ក៏ប្រព្រឹត្តបទមិនគួរ ជាបច្ចយនឹងបុរសអកបម្រើ ធ្វើម្តេចហ្ន៎ ស្ត្រីមិនប្រព្រឹត្តបទមិនគួរនឹងបុរសដទៃនោះ ។

(๖๖๔) ยนฺนิมิตฺตา สพฺพโลกสฺมิ สฺเนหา
วญฺเจนฺติ ยนฺนา พฺรหฺมจริยสฺส การณา
อกฺขาตารี พหุวาสาธุกสฺส
ตสฺมา ภเย สา ชาคฺคิตา ตาทิเสน ฯ

ปุณฺณลกชาตกํ ปฐมํ ฯ

วิสยชาตกํ

(๖๖๖) อสกฺกา วต อตฺตานํ ทฏฺฐุ ทุกฺขา ปมุจฺจิตุ
น ตาทิสา หิ ปุริสา ยาทิสา มาทิสา ปุเร ฯ
(๖๖๗) อลเมวิธ หิ อิตฺถิ ปฺจหิ ปณฺฑิตมานินิ
ยาสุ จารุ สมุฏฺฐาย ทุกฺขา มุจฺจติ ปุริโส ฯ
(๖๖๘) โย จ ทุปฺปฏิปนฺนานิ ปฺจ ปฺปมาทฏฺฐานานิ
อปฺปฏิวิภตฺตานิ ปชฺชติ จ อนุตปฺปติ ฯ

(๖๖๕) អគ្គមហេសីឈ្មោះនាងបិយង្កានី ជាទីគាប់ព្រះហឫទ័យ របស់ព្រះបាទព្រហ្មទត្ត ជាធំកង់លោកទាំងមូល បានប្រព្រឹត្តបទមិនគួរជាមួយនឹងបុរសអកឃ្លាសេះមង្គល ជាអ្នកបម្រើនៃអគ្គមហេសីនោះ ជាស្រីក្រខ្សត់ក៏មិនបាននូវបុរសអកឃ្លាសេះនោះផង (នូវទីជាអគ្គមហេសីផង) ។

ចប់ កុណ្ឌលិកជាតក ទី ១ ។

វិធរជាតក

(๖๖๖) (ពានរពោធិសត្វ ពោលថា) នែសត្វទឹកក្រពើ អញអាចរើខ្ជូនអំពីទឹកមកលើគោកហើយ ឥឡូវនេះ អញមិនលុះអំណាចនៃអ្នកឯងទៀតទេ ។

(๖๖๗) ផ្លែឈើទាំងឡាយណា ដែលយើងគប្បីទៅកាន់ត្រើយនៃសមុទ្រ ហើយសុំ ផ្លែឈើទាំងឡាយនោះ គឺផ្លែស្វាយ ផ្លែព្រីង ផ្លែខ្នុរ មិនគួរដល់យើងឡើយ ឯផ្លែល្វារបស់យើងទើបប្រសើរជាង ។

(๖๖๘) បុគ្គលណា មិនដឹងហេតុដែលកើតឡើងភ្លាម ។ ល ។ បុគ្គលនោះគង់លុះតែងអំណាចសត្រូវផង រមែងក្តៅក្រហាយ ក្នុងកាលជាខាងក្រោយផង ។

(๖๖๙) យោ ច ពុទ្ធគតំ អត្តំ ខិប្បមេវ ឯពោធតិ

មុច្ចតេ សត្តសម្ពាធា ន ច បច្ចាគុតប្បតិ ។

វានរជាតកំ ទុតិយំ ។

កុន្ថិនីជាតកំ

(๖๗๐) អវសិញ្ចតភាគេ ឯត្ថ សក្កតញ្ញូតា

ត្វមេវ ឯកោ ឯមកោសិ ហន្ទ ភជ វជាមហំ ។

(๖๗๑) យោ វេ កតេ បដិកតេ កិញ្ចិ សេ បដិកិញ្ចិ សេ

ឯវន្តំ សម្មតិ លោកេ វសេ តុត្តិ ន មាតមា ។

(๖๗๒) ន កតស្ស ច តត្តា ច មិត្តំ សន្ធិយតេ បុន

ហាធយំ ជាតុជាតាតិ តច្ឆ ភោ វជេសក ។

(๖๖๙) បុគ្គលណា ដឹងនូវហេតុដែលកើតឡើងភ្លាម បុគ្គលនោះគង់រួចចាកសេចក្តីចង្អៀតគឺសត្រូវផង មិនក្តៅក្រហាយ ក្នុងកាលជាខាងក្រោយផង ។

ចប់ ភាគរៃជាតក ទី ๒ ។

កុន្ទិនីជាតក

(๖๗๐) (មេក្រៀលទូលស្តេចថា) ខ្ញុំនៅអាស្រ័យ ក្នុងព្រះពាជដំណាក់របស់ព្រះអង្គ ។ ធ្វើសក្ការបូជាជានិច្ច ឥឡូវនេះព្រះអង្គបានធ្វើ (នូវហេតុឲ្យខ្ញុំចេញទៅ) បពិត្រមហាពាជ បើដូច្នោះខ្ញុំព្រះអង្គនឹងទៅ ។

(๖๗๑) (ព្រះពាជាពោធិសត្វ ត្រាស់ថា) បុគ្គលណា (ដឹង) អំពើអាក្រក់ដែលអ្នកដទៃធ្វើហើយចំពោះខ្លួន (ដឹង) អំពើអាក្រក់តប ដែលខ្លួនធ្វើតបវិញ ពៀរបស់បុគ្គលនោះ រមែងស្ងប់រម្ងាប់ដោយអាការយ៉ាងនេះ នែនាងក្រៀល ចូរនាងនៅចុះ កុំទៅឡើយ។

(๖๗๒) (មេក្រៀល និយាយថា) មិត្តភាពនៃបុគ្គលដែលត្រូវគេធ្វើនឹងបុគ្គលអ្នកធ្វើ (តប) រមែងមិនតគាទៀតបានឡើយ ចិត្តរបស់ខ្ញុំមិនយល់តាមទេ បពិត្រព្រះអង្គប្រសើរក្នុងរថ ខ្ញុំនឹងទៅមិនខាន។

(๖๗๓) ตถาสฺสุ เตวาหกาฬาปิ มิตฺตา สนฺธิยเต ปุน

ติภวนฺโต ปิ ภาเลหิ ปาสหตฺถิ นิ มาตมาตา ฯ

กุลูปคชาตกํ ตติยํ ฯ

อมฺพชาตกํ

(๖๗๔) ยาวนิลายมฺหิ มณฺฑยนฺติ สณฺหาสเนน ปาเวฬฺยนฺติ

ตสฺสา ปาสมนฺวตฺถุ ยา เตมาเฬ อกามหารี ฯ

(๖๗๕) รีสนฺตี ปิ ปญฺจรีสนฺตี ปิ ฆนจฺฉีสนฺตี ชาตินฺธา

ตาทิสา ปติ มา ลภฺมา ยา เตมาเฬ อกามหารี ฯ

(๖๗๖) ธีรา ภุญฺชนฺติ อิสฺสรา ฆาตกา อกตญฺญูนา

สนฺโต เต ปติ มาทิส ยา เตมาเฬ อกามหารี ฯ

(៦៧៣) (ព្រះរាជា ត្រាស់ថា) បិត្តភាពរបស់បុគ្គលដែលត្រូវគេធ្វើ នឹងបុគ្គលអ្នកធ្វើ(តប) រមែងតគ្នាទៀតបានចំពោះពួកជនជាអ្នកប្រាជ្ញ មិនចំពោះពួកជនពាលទេ ម្នាលនាងក្រៀល នាងចូរនៅចុះ នាងកុំទៅឡើយ ។

ចប់ កុន្តិនីជាតក ទី ៣ ។

អម្ពជាតក

(៦៧៤) (សេដ្ឋិធីតាទី ១ ពោលថា) ស្ត្រីណាលួចស្វាយ របស់លោកម្ចាស់ ស្ត្រីនោះ ចូរលុះក្នុងអំណាចនៃបុរសដែលប្រដាប់ដោយវត្ថុសម្រាប់ធ្វើសក់ឲ្យខ្មៅ លំបាកដោយសណ្ហាសចុះ(បានប្តីថាស់)។

(៦៧៥) (សេដ្ឋិធីតាទី ២ ពោលថា) ស្ត្រីណាលួចស្វាយ របស់លោកម្ចាស់ ស្ត្រីបែបនោះ ទោះបីអាយុដល់ ៦០ ឆ្នាំ ឬ ២៥ ឆ្នាំ ឬក៏ ៥យពី ៣០ ឆ្នាំ ក៏កុំឲ្យបានប្តីឡើយ ។

(៦៧៦) (សេដ្ឋិធីតាទី ៣ ពោលថា) ស្ត្រីណាលួចស្វាយ របស់លោកម្ចាស់ ស្ត្រីនោះតែម្នាក់ឯង ពីងផ្អែកតែនឹងប្តីហើយដើរទៅកាន់ផ្លូវធ្ងាយ កុំឲ្យបួបនឹងប្តីកន្លងទៅដែលសន្យាគ្នាឡើយ ។

(๖๗๗) អលង្កតា សុវសនា ហាលិនី ឥន្ទុសុន្ទរា

ឱកាសកា សយនេ សេតុ យា តេ អន្តេ អវាហរីតិ ។

អម្ពជាតកំ ចតុត្ថំ ។

គជកុម្ភជាតកំ

(๖๗๘) វនំ យន្តិ ឧហាតិ ថាវកោ តវ ឥស្សាវគ្គនី

តាជំ តវភេសិ បច្ចលតវ ឱរំ ឥន្ទុបវត្តមោ ។

(๖๗๙) តវញ្ញិ វុត្តញ្ញិ ឆ្លាញ្ញិ បឋវ្យា វិវរញ្ញិ ច

តាទិនេ ជាតិសម្ភេទ ហោតិ នោ តាលបរិយាយោ ។

(๖๘๐) យោ ឥន្ទូ តាលេ តវតិ តវ ឈាយេ ច ឥន្ទូតិ

សុត្តបណ្ឌិវ អត្តាម អត្តំ តញ្ញតិ អត្តនោ ។

(๖๗๗) (សេដ្ឋីដ៏តាទី ๔ ពោលថា) ស្ត្រីណាល្មមស្វាយ របស់លោកក្មេស ស្ត្រីនោះមានខ្លួនប្រដាប់ហើយ មានសំលៀកបំពាក់ដ៏ស្អាត ទ្រទ្រង់កម្រងផ្កា ក្រោះព្រំដោយខ្ចីមចន្ទន៍ ចូរដេកនៅលើទីដេកតែម្នាក់ឯងចុះ ។

ចប់ អម្ពជាតកទី ๔ ។

គជកុម្ភជាតក

(๖๗๘) (រាមតាបសពោធិសត្វ ពោលថា) តាលណាគ្លើន(๑) នេះវិញ្ញូ ម្នាលបច្ចេកៈ អ្នកនឹងធ្វើដូចម្តេច បើអ្នកមានសេចក្តីព្យាយាមយឺតយូរយ៉ាងនេះ ។

(๖๗๙) (គជកុម្ភៈ (ខ្យងសោក) ពោលថា) ប្រហោងឈើក្រៃហែងដ៏មានប្រើន បើយើងទៅមិនដល់ទីតាំងនោះទេ យើងទៀងតែស្លាប់ ។

(๖๘๐) (ពោធិសត្វ ពោលថា) បុគ្គលណា រហ័សរហួន តែងកាលដែលខ្លួនត្រូវធ្វើការងារយឺតយូរផង យឺតយូរតែងការងារដែលគេត្រូវធ្វើឲ្យរហ័សរហួនផង បុគ្គលនោះឈ្មោះថា បំបាក់នូវប្រយោជន៍របស់ខ្លួនចោល ដូចជាបុរសដើរដាន់ស្លឹកគ្មោតសុតឲ្យខ្ចៃដូច្នោះ ។

---

๑ អដ្ឋ ឆារកោ កណ្ណវិត្តឥទាំង ๓ សព្ទនេះជាឈ្មោះនៃភ្នើង តែច្បាំង ។ អដ្ឋកថា ។

(๖๘๑) យោ ឧទ្ធកាលេ ឧទ្ធតំ តារណីយេ ច តារយិ

សសីវ រត្តិ វិភជិ តស្សត្ថោ បរិប្បូរតិ ។

ឥដិកូម្ពជាតកំ បញ្ចមំ ។

កេសវជាតកំ

(๖๘๒) មធុស្សរិំ ៨ហិត្វាន សព្ពកាមសមិទ្ធិនំ

តវជំ ឆុកកា តេរសិ កប្បស្សរមតិ អស្សមេ ។

(๖๘๓) សាធុំ រមណីយានិ សន្តិ រុក្ខា មនោរមា

សុកាសិតានិ កប្បស្ស ជាវធ រមយន្តិ មំ ។

(៦៨១) បុរសណា យឺតយូរក្នុងការងារ ដែលខ្លួនត្រូវធ្វើឲ្យយឺតយូរផង រហ័សរហួនក្នុងការងារដែលខ្លួនត្រូវធ្វើឲ្យរហ័សផង ប្រយោជន៍របស់បុរសនោះ តែងពេញគ្រប់គ្រាន់ ដូចជាព្រះបន្ទូលែកត្រី (ឲ្យលេចពន្លឺធម្មឯបន្តិច ។) ។

ចប់ គជកុម្ភជាតក ទី ៥ ។

កេសវជាតក

(៦៨២) (នារទាមាត្យ ទូលសួរកេសវតាបសថា) កេសវតាបស មានព្រះភាគ(របស់យើងខ្ញុំ)នេះ លះបង់ព្រះបាទពារាណសី ជាធំជាងមនុស្ស អ្នកឲ្យសំរេចសេចក្តីប្រាថ្នាទាំងពួង ហើយត្រេកអរសេចក្តីក្នុងអាស្រម របស់កូនសិស្សឈ្មោះកប្បកៈ តើដោយទុក្ខយ ដូចម្តេច ។

(៦៨៣) (កេសវតាបស និយាយថា) ម្នាលអាមាត្យ រសទាំងឡាយដ៏ឆ្ងាញ់ គួរតែកាយក៏មាន ដើមឈើទាំងឡាយ ជាទីតែកាយចិត្តក៏មាន ពាក្យជាសុភាសិតទាំងឡាយរបស់កប្បកៈ តែងធ្វើឲ្យអាត្មាត្រេកអរបាន ។

(៦៨៤) សាលិនំ ខិនទំ កុញ្ជេ សុចិមំសូបសេចនំ
កាមំ សាមាករនិភរំ អលោលាំ ជាឧយន្តិ តំ ។
(៦៨៥) សាឆុំ ភ យនិភសាឆុំ អម្បុំ ភ យនិភ ពហុំ
វិសប្បដ្ឋោ យត្ត កុញ្ជេយ្យ វិសប្បសមរមា រសាតំ ។

ភេសវជាតកំ ឆដ្ឋំ ។

អយ្យកជាតកំ

(៦៨៦) សព្ភាយសំ ក្ឋជមតិប្បមាណំ
បក្ខយ្ហ យោ តិដ្ឋសិ អន្តលិក្ខេ
រក្ខោយ មេ ភុំ វិហិតោនុសដ្ឋ
ឧទាហរុ មេ ភយមេ(1) វជាយ ។

---

1 ម. ឆេតយសេ ។

(๖๘๔) (នារទាមាត្យ ពោលថា) លោកម្ចាស់ ឆាន់បង្អែមស្រូវសាលី ដែលលាយដោយសាច់ដ៏ស្អាត ហេតុដូចម្តេច បានជាស្រែឆ្អែរ នឹងស្មៅគៃលលកដែលមិនមានរសប្រៃសោះ ធ្វើឲ្យលោកម្ចាស់ ត្រេកអរបាន ។

(๖๘๕) (កេសវតាបស និយាយតបថា) បុគ្គលមានសេចក្តីស្និទ្ធស្នាល បរិភោគភោជនទោះបីឆ្ងាញ់ក្តី មិនឆ្ងាញ់ក្តី តិចក្តី ច្រើនក្តី កន្លងកន្លៃឆ្ងាយ ភោជន (ណាមួយដែលបុគ្គលបរិភោគហើយ កន្លងកន្លៃឆ្ងាយនោះជាភោជនប្រសើរ) ព្រោះរស មានសេចក្តី ស្និទ្ធស្នាលជាយ៉ាងក្រៃលែង ។

ចប់ កេសវជាតក ទី ๖ ។

អយកូដជាតក

(๖๘๖) (ពោធិសត្វ ពោលថា) អ្នកណា ឈរកាន់ញញួរដែកដ៏ធំ ប៉ុលធំហួសប្រមាណ លើអាកាស អ្នកនោះមកឋិតនៅ ដើម្បីរក្សាអញ (ក្នុងថ្ងៃនេះ) ប្តូរយាម ដើម្បីសម្លាប់អញ ។

(๖๘๗) ตฺวเญว อมฺหากญฺจ รกฺขสานํ
วชาย ตุยฺหิ มหาเสนาย ตสฺมิ
ตฺวญฺจ จ ตํ รกฺขติ เทวราชา
เสฏฺฐตฺตมฏฺฐิ น เต ชาลยามิ ฯ

(๖๘๘) สเจ จ มํ รกฺขติ เทวราชา
เทวานมินฺโท มยกา สุชมฺปติ
กามํ ปิสาจา วินทนฺตุ สพฺเพ
น สนฺตเส รกฺขสิยา ปชาย ฯ

(๖๘๙) กามํ กาฬาน กุมฺภณฺฑา สพฺเพ ปิสุปิสาจกา
ชาลิ ปิสาจ ยุทฺธาย มหาตีสาวิเสสิ กาสิ[1] ฯ

อยมฺปิ ชาตกสฺส สมฺพนฺโธ ฯ

---

๑ ม. วิภีสิกาสิ ฯ

(๖๘๗) (យក្ស ពោលថា) បពិត្រមហារាជ ខ្ញុំព្រះអង្គជាទូតរបស់អារក្ស ទឹក ខ្ញុំព្រះអង្គត្រូវពួកអារក្សទឹកប្រើមកកាន់ទីនេះ ដើម្បីសម្លាប់ព្រះអង្គ តែថា ព្រះឥន្ទ្រជាស្តេចទេវតារក្សាព្រះអង្គ ហេតុនោះ ខ្ញុំព្រះអង្គនឹងបំបែកព្រះសរីរៈរបស់ព្រះអង្គមិនបានទេ ។

(๖๘๘) (ពោធិសត្វ ពោលថា) បើទេវរាជ ទេវនមិន្ទ្រ មឃវៈ សុជម្បតិ រក្ខន្តូវអញ្ជ ម្នាលបិសាច អារក្សទាំងអស់ ចូរបន្ធឺឡើងតាមសេចក្តីប្រាថ្នាចុះ យ៉ាងអញមិនតក់ស្លុត ចំពោះពួកអារក្សទឹកទេ ។

(๖๘๙) ពួកកុម្ភណ្ឌ នឹងពួកបិសាច នៅលើគំនរសំពាយទាំងអស់ ចូរកំចាត់តាមសេចក្តីប្រាថ្នាចុះ នែបិសាច ពួកបិសាចទាំងអស់ មិនអាច ដើម្បីចង្អុលនឹងអញបានទេ ការបន្ទាបគួរឲ្យខ្លាចនោះជំណាស់ (តែអញមិនខ្លាចឯងទេ) ។

ចប់ អយកូដជាតក ទី៧ ។

អរញ្ញជាតកំ

(๖๙๐) អរញ្ញា តាមមាភន្ទ កឹសិលំ កឹវត្តំ អហំ

បុរិសំ តាត សេវេយ្យំ តំ មេ អក្ខាហិ បុច្ឆតោ ។

(๖๙๑) យោ តំ វិស្សាសយេ តាត វិស្សាសញ្ច ខមេយ្យតេ

សុស្សូសី ច តិតិក្ខី ច តំ កថេហិ ឥតោ កតោ ។

(๖๙๒) យស្ស កាយេន ភាសាយ មនសា នត្ថិ ទុក្កដំ

ឧរស្សី បតិដ្ឋាយ តំ កថេហិ ឥតោ កតោ ។

អរញ្ញជាតក

๗

(๖๙๐) (តាបសកុមារ និយាយប្រាប់បិតាថា) បពិត្របិតា ខ្ញុំបាទ ចេញអំពីព្រៃ មកកាត់ស្រុកវិញ គួរសេពគប់នឹងបុរសមានមារយាទដូចម្តេច មានវត្តប្រតិបត្តិដូចម្តេច ខ្ញុំបាទសួរហើយ សូមបិតាប្រាប់ហេតុនោះ(ដល់ខ្ញុំ)ឲ្យពាន ។

(๖๙๑) (តាបសពោធិសត្វជាបិតា ប្រាប់ថា) ម្នាលកូន បុរសណាគប្បីសិក្សានឹងអ្នក គប្បីអត់ទ្រាំនូវសេចក្តីសិក្សារបស់អ្នក ជាអ្នកចង់ស្តាប់ពាក្យរបស់អ្នក អត់ទោសដល់អ្នក អ្នកទៅអំពីព្រៃនេះទៅ ចូរសេពគប់នឹងបុរសនោះចុះ ។

(๖๙๒) បុរសណា មិនមានអំពើអាក្រក់ដោយកាយវាចាចិត្ត បើអ្នកចេញអំពីព្រៃនេះទៅ អ្នកចូរសេពគប់បុរសនោះចុះ ធ្វើដូចជាកូនដែលគាំងនៅឰដ៏ទ្រូង ។

(๖๙๓) มหาสิทฺธกสฺส กรมิจฺจสฺส ปุริสสฺส ภควาภาสิ

ตาทิสสฺส ตาส มาเสวิ ธมฺมฺสฺสมฺปิ เจ สิยาติ ฯ

อรฺญชาตกสฺส อฏฺฐมสฺส ฯ

สงฺกิเลสชาตกสฺส

(๖๙๔) เนว ทิสฺสติ สามญฺญ ชาติ กาเลสุ สาวเช

อถสฺส สงฺกิเลสสฺส ปสฺส ยาว สุเจ ฐิตสฺส ฯ

(๖๙๕) อสิ ตาเลว มิสฺสนฺติ เยสุญฺเ ปริวตฺตติ

ยสฺสุ สกฺย สิยา ตาย กกฺกุยฺเ มิคาชมา ฯ

(๖๙๖) ทิสฺส สยนฺเ ตสฺส ยมิมิ ปสฺสสิ สาวเช

เยา ภิกฺขุ สงฺกิเลสสฺส ปิสุณสฺส นิเวสกสฺส ฯ

(๖๙๓) เบื้องหน้าแต่ราตรีนี้ มนุษย์ผู้เจริญกายนี้ ไม่ควรเพื่อจะนอนเลย แม่เจ้าเอ๋ย ท่านจงเป็นผู้ไม่ประมาทเถิด ท่านจงเป็นผู้ไม่ประมาทเถิด ท่านจงเป็นผู้ไม่ประมาทเถิด

(๖๙๗) តេ ๘ ជា សុខមេធន្តិ ឆក សក្កតារវ

យេ ភិក្ខំ សន្ថវកេ ន ស្សុ ជាវ តោ ធន្តិ សារថីតំ ។

សន្ថវកេ ជាតកំ នវមំ ។

ទេវតាបញ្ហជាតកំ

(๖๙๘) ហន្ទ ហត្ថេហិ បាទេហិ មុខញ្ច បរិសុម្ភតំ

ស វេ ភជ មំ យោ ហោតិ កន្ទន្តិ ត្វា តិមសុ សំ ។

(๖๙๙) អក្កោសតំ យថា តាមំ អាកមញ្ច ន ទេច្ឆតិ(๑)

ស វេ ភជ មំ យោ ហោតិ កន្ទន្តិ ត្វា តិមសុ សំ ។

(๗๐๐) អព្ភក្ខាតិ អក្ខាតេន អលិកេ ជាតិ សារយេ

ស វេ ភជ មំ យោ ហោតិ កន្ទន្តិ ត្វា តិមសុ សំ ។

---

๑ ម. ឥច្ឆតិ ។

(๖๙๗) ម្នាលសារថី ពួកជនណា មិនស្តាប់ពាក្យញុះញង់ របស់អ្នកបំបែកនូវតំណនៃមិត្រ ពួកជននោះ តែងបាននូវសេចក្តីសុខ ដូចជាពួកនារជនអកទៅកើត កាន់បានស្តេចដូច្នោះ ។

ចប់ សន្ធិភេទជាតក ទី ៩ ។

ទេវិតាបញ្ហាជាតក

(๖๙๘) (ទេវតា សួរថា) បុគ្គលណា ប្រហារ ដោយដៃទាំងពីរផង ដោយដើមទាំងពីរផង ប្រហារនូវមាត់ផង បពិត្រមហាពាជ បុគ្គលនោះ ជាទីស្រឡាញ់នៃគេ ហេតុនោះ ព្រះអង្គយល់ថា បុគ្គលណា ។

(๖๙๙) បុគ្គលណា ដេរប្រទេច តាមសេចក្តីប្រាថ្នា តែមិនប្រាថ្នានូវការមកដល់បុគ្គលនោះ បពិត្រមហាពាជ បុគ្គលនោះ ជាទីស្រឡាញ់របស់គេ ហេតុនោះ ព្រះអង្គយល់ថា បុគ្គលណា ។

(๗๐๐) បុគ្គលណា ពោលបង្អាប់ដោយពាក្យមិនពិត ប្រកាសប្រាប់ឲ្យឮដោយពាក្យឮឮ បពិត្រមហាពាជ បុគ្គលនោះជាទីស្រឡាញ់របស់គេ ហេតុនោះ ព្រះអង្គយល់ថា បុគ្គលណា ។

(៧០១) ហារំ អន្ធញ្ច ចាឧញ្ច វត្ថសេនាសនានិ ច

(អញ្ញត្ថ មហាសង្ឃិកា)

តេ វេ រាជ បិយោ ហោន្តិ ភោគេ តស្ស តិបុស្សសីតិ។

ទេវិតាបញ្ហាតតិយំ ទសមំ ។

បុល្លកុណ្ឌលវគ្គោ បញ្ចមោ ។

តស្សុទ្ទានំ

ឧភនិ អសក្កិ វសិម្ហវភេ
និលិយមត្តិវញ្ច បុន
បុន រសាយសក្ខជវភេ
តថារញ្ញ សារដិ ហន្តិ ទស ។

តត្រ វគ្គុទ្ទានំ ភវតិ

វីរំ បុនមន្ធញ្ច ភុជិន្ទសំ ពហុភាណកំ
បុល្លកុណ្ឌលវគ្គោ សោ បញ្ចមោ សុប្បភាសិតោតិ។

ចតុក្កនិបាតំ និដ្ឋិតំ ។

---

[๗๐๑] ពួកអ្នកនាំយកទៅ ឬនាំយកបាយផង ទឹកផង សំពត់នឹង សេនាសនៈគាំងឡាយផង ដោយពិត បពិត្រមហារាជ ពួកពួកអ្នកនាំយកទៅនោះ ជាទីស្រឡាញ់របស់គេ ហេតុនោះ ព្រះអង្គយល់ថា បុគ្គលណា ។

จบ เวรัญชกัณฑ ที่ ๑๐ ។

จบ กุปุลฺลกาลวิคฺค ที่ ๕ ។

อุทฺทานនៃកុបុลฺลกาลวิคฺคនោះ គឺ

និយាយអំពីស្រីឆ្នើសេចក្តីត្រេកអរ ដល់ពួកបុរស ๑ ព្រះពោធិសត្វ ឬានរើខ្លួន ๑ មេក្រៀលនៅកងដំណាក់ស្តេច ๑ វត្តឆ្នើសក់ឲ្យខ្មៅ ๑ ក្តីធំជំប្រសើរ ๑ វស្សាំងឡាយ ๑ ញញួរវែកជំប្រសើរ ๑ ការចេញអំពីព្រៃ ๑ នាយសារថី ๑ ប្រហារដោយដៃ ๑ ត្រូវជា๑๐ ។

อุทฺทานនៃวิคฺคกับจตุกฺกนิปาตនោះ គឺ

กาลิงฺควิคฺค ๑ ปุจิมนฺทวิคฺค ๑ กุฏิทูสกวิคฺค ๑ กោกิลวิคฺค ๑ กุปุลฺลกาลวิคฺค គំរប់ជា ๕ លោកសំដែងល្អហើយ ។

จบ จตุกฺกนิปาต ។

សុត្តន្តបិដកេ

ខុទ្ទកនិកាយេ ជាតកំ

សត្តមោ ភាគោ

មាតិកា				អង្កៃ
		ឯកនិបាតោ		
បឋមេ	អបណ្ណកវគ្គេ	បឋមំ	អបណ្ណកជាតកំ	១
		ទុតិយំ	វណ្ណុបថជាតកំ	"
		តតិយំ	សេរិវាណិជជាតកំ	២
		ចតុត្ថំ	ចុល្លកសេដ្ឋិជាតកំ	"
		បញ្ចមំ	តណ្ឌុលនាឡិជាតកំ	៣
		ឆដ្ឋំ	ទេវធម្មជាតកំ	"
		សត្តមំ	កដ្ឋហារិជាតកំ	"
		អដ្ឋមំ	គាមណិជាតកំ	៤
		នវមំ	មយូរជាតកំ	"
		ទសមំ	សុខវិហារជាតកំ	"
ទុតិយេ	សីលវគ្គេ	បឋមំ	លក្ខណជាតកំ	៦

សុត្តន្តបិដក

ខុទ្ទកនិកាយ ជាតក

សត្តមភាគ

មាតិកា		ទំព័រ
	ឯកនិបាត	
អបណ្ណកវគ្គ ទី ១	អបណ្ណក ជាតក ទី ១	១
	វណ្ណុបថជាតក ទី ២	"
	សេរិវាណិជជាតក ទី ៣	២
	ចុល្លកសេដ្ឋិជាតក ទី ៤	"
	តណ្ឌុលនាឡិជាតក ទី ៥	៣
	ទេវធម្មជាតក ទី ៦	"
	កដ្ឋហារិជាតក ទី ៧	"
	គាមណិជាតក ទី ៨	៤
	មយូរជាតក ទី ៩	"
	សុខវិហារជាតក ទី ១០	"
សីលវគ្គ ទី ២	លក្ខណជាតក ទី ១	៦

មាតិកាបត្តាធិ

មាតិកា		អង្កៃ
	ឯកនិបាតោ	
ទុតិយេ សីលវគ្គោ	ទុតិយំ និគ្រោធមិគជាតកំ	៦
	តតិយំ កណ្ហិនជាតកំ	៧
	ចតុត្ថំ វាតមិគជាតកំ	"
	បញ្ចមំ ខរាទិយជាតកំ	៨
	ឆដ្ឋំ តិបល្លត្ថជាតកំ	"
	សត្តមំ មាលុតជាតកំ	"
	អដ្ឋមំ មតកភត្តជាតកំ	៩
	នវមំ អាយាចិតភត្តជាតកំ	"
	ទសមំ នន្ទិយមិគជាតកំ	"
តតិយេ កាវីវគ្គោ	បឋមំ កវឹមិគជាតកំ	១១
	ទុតិយំ កុក្កុវជាតកំ	"
	តតិយំ សោណជាតិយជាតកំ	"
	ចតុត្ថំ អាជញ្ញជាតកំ	១៦
	បញ្ចមំ តិត្តិជាតកំ	"

សន្ទីកប្រាប់មាតិកា

មាតិកា		ទំព័រ
	ឯកនិបាត	
សីលវគ្គ ទី ๒	និគ្រោធមិគជាតក ទី ๒	๖
	កណ្ហិនជាតក ទី ๓	๗
	វាតមិគជាតក ទី ๔	"
	ខរទិយជាតក ទី ๕	๘
	តិបល្លត្ថជាតក ទី ๖	"
	មាលុតជាតក ទី ๗	"
	មតកភត្តជាតក ទី ๘	๙
	អាយាចិតភត្តជាតក ទី ๙	"
	ទទ្ទុបានជាតក ទី ๑๐	"
កវណ្ឌវគ្គ ទី ๓	កវណ្ឌមិគជាតក ទី ๑	๑๑
	ឯកបណ្ណជាតក ទី ๒	"
	កោដ្ឋជាតក ទី ๓	"
	អាដ្ឋនាដ្ឋិយជាតក ទី ๔	๑๒
	តិត្តិជាតក ទី ๕	"

មាតិកាបត្តាធិ

មាតិកា			អង្កៃ
		ឯកនិបាតោ	
តតិយេ ភុវគ្គេ	ឆដ្ឋំ	មហិទ្ធិកម្មុខជាតកំ	๑๒
	សត្តមំ	អតិឌ្ហកជាតកំ	๑๓
	អដ្ឋមំ	នន្ទិវិសាលជាតកំ	"
	នវមំ	កណ្ហជាតកំ	"
	ទសមំ	ម្ទុណិកជាតកំ	๑๔
ចតុត្ថេ កុលាវកវគ្គេ	បឋមំ	កុលាវកជាតកំ	๑๕
	ទុតិយំ	នច្ចជាតកំ	"
	តតិយំ	សម្មោទមានជាតកំ	"
	ចតុត្ថំ	មច្ឆជាតកំ	๑๖
	បញ្ចមំ	វដ្តកជាតកំ	"
	ឆដ្ឋំ	សកុណជាតកំ	"
	សត្តមំ	តិត្តិរជាតកំ	๑๗
	អដ្ឋមំ	ពកជាតកំ	"
	នវមំ	នន្ទជាតកំ	"

សន្ទីពក្រោប់មាតិកា

មាតិកា		ទំព័រ
	ឯកនិបាត	
កុរុធម្មវគ្គ ទី ៣	មហិឡាមុខជាតក ទី ៦	១២
	អតិណ្ហជាតក ទី ៧	១៣
	នន្ទិវិសាលជាតក ទី ៨	"
	កណ្ហជាតក ទី ៩	"
	មុណិកជាតក ទី ១០	១៤
កុលាវកវគ្គ ទី ៤	កុលាវកជាតក ទី ១	១៥
	នច្ចជាតក ទី ២	"
	សម្ពោទមានជាតក ទី ៣	"
	មច្ឆជាតក ទី ៤	១៦
	វដ្តកជាតក ទី ៥	"
	សកុណជាតក ទី ៦	"
	តិត្តិរជាតក ទី ៧	១៧
	ពកជាតក ទី ៨	"
	នន្ទជាតក ទី ៩	"

មាតិកាបត្តំ

មាតិកា			អង្កៀ
		ឯកនិបាតោ	
បត្តុត្តេ កុលាវកវគ្គេ	ទសមំ	ខទិរង្គារជាតកំ	๑๘
បញ្ចមេ អត្តកាមវគ្គេ	បឋមំ	លោសកជាតកំ	๑๙
	ទុតិយំ	កយោតកជាតកំ	"
	តតិយំ	វេឡុកជាតកំ	๒๐
	ចតុត្ថំ	មកសជាតកំ	"
	បញ្ចមំ	ពហិណីជាតកំ	"
	ឆដ្ឋំ	អាគមទូសកជាតកំ	๒๑
	សត្តមំ	វាវុណិទូសកជាតកំ	"
	អដ្ឋមំ	វេទព្ភជាតកំ	"
	នវមំ	នក្ខត្តជាតកំ	๒๒
	ទសមំ	ទុម្មេធជាតកំ	"
ឆដ្ឋេ រាសីសវគ្គេ	បឋមំ	មហាសីលវជាតកំ	๒๓
	ទុតិយំ	ចូឡជនកជាតកំ	"
	តតិយំ	បុណ្ណជាតិជាតកំ	"

សន្ទីកប្រៀបមាតិកា

មាតិកា		ទំព័រ
	ឯកនិបាត	
កុលាវកវគ្គ ទី ๔	๑ ទិរគ្គាវជាតក ទី ๑๐	๑๘
អត្តកាមវគ្គ ទី ๕	ណោសកជាតក ទី ๑	๑๙
	កដោតកជាតក ទី ๒	"
	វេឡុកជាតក ទី ๓	๒๐
	មកសជាតក ទី ๔	"
	ពោហិណីជាតក ទី ๕	"
	អាភមទូសកជាតក ទី ๖	๒๑
	ភារុណិទូសកជាតក ទី ๗	"
	វេទព្ភជាតក ទី ๘	"
	នក្ខត្តជាតក ទី ๙	๒๒
	ទុម្មេធជាតក ទី ๑๐	"
អាសឹសវគ្គ ទី ๖	មហាសីលវជាតក ទី ๑	๒๓
	ឋបូឡជនកជាតក ទី ๒	"
	បុណ្ណឃាតិជាតក ទី ๓	"

មាតិកាបត្តានិ

មាតិកា អង្គៈ

ឯកនិបាតោ

ឆដ្ឋេ	អាសឹសវគ្គេ	បឋមំ	ផលជាតកំ	៤៤
		បញ្ចមំ	បញ្ចាវុធជាតកំ	"
		ឆដ្ឋំ	កញ្ចនក្ខន្ធជាតកំ	"
		សត្តមំ	វានរិន្ទជាតកំ	៤៥
		អដ្ឋមំ	តេយោធម្មជាតកំ	"
		នវមំ	កេរិវាទជាតកំ	"
		ទសមំ	សង្ខធមនជាតកំ	៤៦
សត្តមេ	ឥត្តីវគ្គេ	បឋមំ	អសាតមន្តជាតកំ	៤៧
		ទុតិយំ	អណ្ឌភូតជាតកំ	"
		តតិយំ	តក្កជាតកំ	៤៨
		ចតុត្ថំ	ទុព្ភជានជាតកំ	"
		បញ្ចមំ	អនតិរតិជាតកំ	"
		ឆដ្ឋំ	ម្ពុទ្ធលក្ខណជាតកំ	៤៩
		សត្តមំ	ចុបង្គជាតកំ	"

សន្ទីកប្រៀបមាតិកា

មាតិកា		ទំព័រ
	ឯកនិបាត	
អាសីសវគ្គ ទី ៦	ផលជាតក ទី ៤	៦៤
	បញ្ចាវុធជាតក ទី ៥	"
	កញ្ចនក្ខន្ធជាតក ទី ៦	"
	វានរិន្ទជាតក ទី ៧	៦៥
	តយោធម្មជាតក ទី ៨	"
	កេរវៃជាតក ទី ៩	"
	សង្ខ្ឌធមនជាតក ទី ១០	៦៦
ឥតិវុត្តវគ្គ ទី ៧	អសាតមន្តជាតក ទី ១	៦៧
	អណ្ឌភូតជាតក ទី ២	"
	តក្កជាតក ទី ៣	៦៨
	ទុកជានជាតក ទី ៤	"
	អនតិវេតិជាតក ទី ៥	"
	ម្ពុលក្ខណជាតក ទី ៦	៦៩
	ឆប្ឌ្ឍជាតក ទី ៧	"

មាតិកាបត្តាធិ

មាតិកា				អង្កៀ
			ឯកនិបាតោ	
សត្តមេ	ឥត្តិវគ្គេ	អដ្ឋមំ	សាកេតជាតកំ	๒๙
		នវមំ	វិសវន្តជាតកំ	๓๐
		ទសមំ	កុក្កាលជាតកំ	"
អដ្ឋមេ	វរុណវគ្គេ	បឋមំ	វរុណជាតកំ	๓๑
		ទុតិយំ	សីលវនាគជាតកំ	"
		តតិយំ	សច្ចង្កិរជាតកំ	"
		ចតុត្ថំ	រក្ខធម្មជាតកំ	๓๒
		បញ្ចមំ	មច្ឆជាតកំ	"
		ឆដ្ឋំ	អសង្កិយជាតកំ	"
		សត្តមំ	មហាសុបិនជាតកំ	๓๓
		អដ្ឋមំ	ឥល្លិសជាតកំ	"
		នវមំ	ខរស្សរជាតកំ	๓๔
		ទសមំ	កីមសេនជាតកំ	"
នវមេ	វរុណាយិម្ហិវគ្គេ	បឋមំ	សុកជាតកំ	๓๖

សន្ទីកប្បាប់មាតិកា

មាតិកា		ទំព័រ
	ឯកនិបាត	
ឥតិវគ្គ ទី ๗	សាកេតជាតក ទី ๘	๒๙
	វិសវន្តជាតក ទី ๙	๓๐
	កុក្កាលជាតក ទី ๑๐	"
វរុណវគ្គ ទី ๘	វរុណជាតក ទី ๑	๓๑
	សីលវនាគជាតក ទី ๒	"
	សច្ចង្កិរជាតក ទី ๓	"
	វត្តធម្មជាតក ទី ๔	๓๒
	មច្ឆជាតក ទី ๕	"
	អសង្កិយជាតក ទី ๖	"
	មហាសុបិនជាតក ទី ๗	๓๓
	ឥល្លិសជាតក ទី ๘	"
	ខរស្សរជាតក ទី ๙	๓๔
	ភីមសេនជាតក ទី ๑๐	"
អប្បាយុកវគ្គ ទី ๙	សុភជាតក ទី ๑	๓๖

មាតិកាបត្តាធិ

មាតិកា			អង្កៀ
		ឯកនិបាតោ	
នវមេ អបាយិមវគ្គោ	ទុតិយំ	មិត្តវិន្ទជាតកំ	๓๖
	តតិយំ	កាឡកណ្ណិជាតកំ	"
	ចតុត្ថំ	អត្តស្សទ្វារជាតកំ	๓๗
	បញ្ចមំ	កិម្បក្កជាតកំ	"
	ឆដ្ឋំ	សីលវីមំសជាតកំ	๓๘
	សត្តមំ	មង្គលជាតកំ	"
	អដ្ឋមំ	សារម្ភជាតកំ	๓๙
	នវមំ	កុហកជាតកំ	"
	ទសមំ	អកតញ្ញុជាតកំ	"
ទសមេ លិត្តវគ្គោ	បឋមំ	លិត្តជាតកំ	๔๑
	ទុតិយំ	មសារជាតកំ	"
	តតិយំ	វិស្សាសភោជនជាតកំ . . .	๔๒
	ចតុត្ថំ	លោមហំសជាតកំ	"
	បញ្ចមំ	មហាសុទស្សនជាតកំ . . .	"

សន្ធឹកប្រាប់មាតិកា

មាតិកា		ទំព័រ
	ឯកនិបាត	
អបាយិមវគ្គ ទី ๙	មិត្តវិន្ទជាតក ទី ๒	๓๖
	កាឡកណ្ណិជាតក ទី ๓	"
	អត្តស្សទ្វារជាតក ទី ๔	๓๗
	កិម្បក្កជាតក ទី ๕	"
	សីលវិមំសជាតក ទី ๖	๓๘
	មង្គលជាតក ទី ๗	"
	សារម្ភជាតក ទី ๘	๓๙
	កុហកជាតក ទី ๙	"
	អកតញ្ញជាតក ទី ๑๐	"
លិត្តវគ្គ ទី ๑๐	លិត្តជាតក ទី ๑	๔๑
	មសារជាតក ទី ๒	"
	វិស្សាសភោជនជាតក ទី ๓	๔๒
	លោមហំសជាតក ទី ๔	"
	មហាសុទស្សនជាតក ទី ๕	"

មាតិកាបត្តានិ

មាតិកា អង្កៃ

ឯកនិបាតោ

ទសមេ លិត្តវគ្គេ ឆដ្ឋំ តេលបត្តជាតកំ ៤៣

សត្តមំ នាមសិទ្ធិជាតកំ . . . . . "

អដ្ឋមំ កូដវាណិជជាតកំ . . . . . "

នវមំ បវេសហាស្សជាតកំ ៤៤

ទសមំ អសាតរូបជាតកំ . . . . . "

ឯកាទសមេ បវេសតវគ្គេ បឋមំ បវេសតជាតកំ ៤៦

ទុតិយំ បណ្ណិកជាតកំ . . . . . "

តតិយំ វេរិជាតកំ ៤៧

ចតុត្ថំ មិត្តវិន្ទជាតកំ . . . . . "

បញ្ចមំ ទុព្ភូសកដ្ឋជាតកំ . . . . . "

ឆដ្ឋំ ចុន្ទកុនីជាតកំ ៤៨

សត្តមំ សាលិត្តកជាតកំ . . . . . "

អដ្ឋមំ ពាហិយជាតកំ . . . . . "

នវមំ ភុណ្ណកប្បវជាតកំ ៤៩

សន្លឹកប្រៀបមាតិកា

មាតិកា		ទំព័រ
	ឯកនិបាត	
លិត្តវគ្គ ទី ១០	តេលបត្តជាតក ទី ៦	๔๓
	នាមសិទ្ធិជាតក ទី ៧	"
	កូដវាណិជជាតក ទី ៨	"
	បវេសហាស្សជាតក ទី ៩	๔๔
	អសាតរូបជាតក ទី ១០	"
បវេសតវគ្គ ទី ១១	បវេសតជាតក ទី ១	๔๖
	បណ្ណិកជាតក ទី ២	"
	វេរិជាតក ទី ៣	๔๗
	មិត្តវិន្ទជាតក ទី ๔	"
	ទុព្ភូសកជាតក ទី ๕	"
	ចុទញ្ហនីជាតក ទី ๖	๔๘
	សាលិត្តកជាតក ទី ๗	"
	ពាហិយជាតក ទី ๘	"
	កុណ្ឌកបូវជាតក ទី ๙	๔๙

មាតិកាបត្តាធិ

មាតិកា អង្កៃ

ឯកនិបាតោ

ឯកាទសមេ បវោសតវគ្គេ ទសមោ សព្ពសំហារកបញ្ហោ . . . ๔๙

ទ្វាទសមេ ហំសវគ្គេ បឋមោ គន្ធត្ថេនបញ្ហោ ๕๐

ទុតិយោ អមរាទេវិបញ្ហោ . . . . . "

តតិយំ សិគាលជាតកំ ๕๑

ចតុត្ថំ មិតចិន្តិជាតកំ . . . . . "

បញ្ចមំ អនុសាសិកជាតកំ . . . . . "

ឆដ្ឋំ ទុព្ភជាតកំ ๕๒

សត្តមំ តិត្តិរជាតកំ . . . . . "

អដ្ឋមំ វដ្តកជាតកំ . . . . . "

នវមំ អកាលវលាជាតកំ ๕๓

ទសមំ ពន្ធនមោក្ខជាតកំ . . . . . "

តេរសមេ កុសនាឡិវគ្គេ បឋមំ កុសនាឡិជាតកំ ๕๔

ទុតិយំ ទុម្មេធជាតកំ . . . . . "

តតិយំ នច្ចលីសជាតកំ ๕๕

សន្ទីកប្រៀបមាតិកា

មាតិកា		ទំព័រ
	ឯកនិបាត	
បឋមសតវគ្គ ទី ១១	សព្វសំហារកបញ្ហា ទី ១០	๔๙
ទុកនិបាត ទី ១២	គទ្រភបញ្ហា ទី ១	๕๐
	អមរាទេវិបញ្ហា ទី ២	"
	សិគាលជាតក ទី ៣	๕๑
	មិតចិន្តិជាតក ទី ๔	"
	អនុសាសិកជាតក ទី ๕	"
	ទុព្ភជជាតក ទី ๖	๕๒
	តិត្តិរជាតក ទី ๗	"
	វដ្តកជាតក ទី ๘	"
	អកាលកវិជាតក ទី ๙	๕๓
	ពន្ធនមោក្ខជាតក ទី ๑๐	"
កុសនាឡិវគ្គ ទី ๑๓	កុសនាឡិជាតក ទី ๑	๕๔
	ទុម្មេធជាតក ទី ๒	"
	នង្គលីសជាតក ទី ๓	๕๕

มาติกาปตฺตานิ

มาติกา อนุกฺกมณิกา

ปฐมปณฺณาสโก

เตรสเม กุสลทุวีสกฺคฺ ปฐมํ อกุสลชาตกํ ๕๕

ปญฺจมํ กปิชาตกชาตกํ . . . . . "

ฉฏฺฐ อสิลกฺขณชาตกํ . . . ๕๖

สตฺตมํ กลณฺฑุกชาตกํ . . . . . "

อฏฺฐมํ มูสิกชาตกํ . . . . . "

นวมํ อคฺคิกชาตกํ ๕๗

ทสมํ เกาสิยชาตกํ . . . . . "

ปณฺณรสเม อสมฺปทานวคฺคฺ ปฐมํ อสมฺปทานชาตกํ ๕๘

ทุติยํ ปญฺจกิปุกชาตกํ . . . . . "

ตติยํ ฆตาสนชาตกํ ๕๙

ปฐมํ ฌานโสธนชาตกํ . . . "

ปญฺจมํ ปทุมกชาตกํ ๖๐

ฉฏฺฐ สุวณฺณหํสชาตกํ . . . . "

สตฺตมํ ตกฺกชาตกํ ๖๑

សន្លឹកប្រៀបមាតិកា

មាតិកា			ទំព័រ
	ឯកនិបាត		
កុសនាឡវគ្គ ទី ១៣	អម្ពជាតក	ទី ៤	៥៥
	តជ្ជាហកជាតក	ទី ៥	"
	អសិលក្ខណជាតក	ទី ៦	៥៦
	កលណ្ឌុកជាតកក	ទី ៧	"
	មូសិកជាតក	ទី ៨	"
	អគ្គិកជាតក	ទី ៩	៥៧
	កោសិយជាតក	ទី ១០	"
អសម្ផទានវគ្គ ទី ១៤	អសម្ផទានជាតក	ទី ១	៥៨
	បញ្ចាវុធជាតក	ទី ២	"
	ឃតាសនជាតក	ទី ៣	៥៩
	ឈានសោធនជាតក	ទី ៤	"
	បន្ថកជាតក	ទី ៥	៦០
	សុវណ្ណហំសជាតក	ទី ៦	"
	ពព្ភុជាតក	ទី ៧	"

មាតិកាបត្តានិ

មាតិកា អង្កៃ

ឯកនិបាតោ

ឋុទ្ទសមេ អសម្ប្បទានវគ្គេ អដ្ឋមំ គោធជាតកំ ๖๑

នវមំ ចុកគោកជាតកំ . . . . . "

ទសមំ កាកជាតកំ . . . . . "

បណ្ណរសមេ កកណ្ដកវគ្គេ បឋមំ គោធជាតកំ ๖๓

ទុតិយំ សិង្គាលជាតកំ . . . . . "

តតិយំ វិរោចនជាតកំ . . . . . "

ចតុត្ថំ នច្ចជាតកំ ๖๔

បញ្ចមំ ពកជាតកំ . . . . . "

ឆដ្ឋំ កាកជាតកំ . . . . . "

សត្តមំ បុប្ផរត្តជាតកំ ๖๕

អដ្ឋមំ សិង្គាលជាតកំ . . . . . "

នវមំ ឯកបណ្ណជាតកំ . . . . . "

ទសមំ សញ្ញីវជាតកំ ๖๖

សន្លឹកប្រៀបមាតិកា

មាតិកា		ទំព័រ
ឯកនិបាត		
អសម្ប្បទានវគ្គ ទី ១	គោធជាតក ទី ៨	៦១
	ខុរគោកដ្ឋជាតក ទី ៩	"
	កាកជាតក ទី ១០	"
កកណ្ដកវគ្គ ទី ២	គោធជាតក ទី ១	៦៣
	សិង្គាលជាតក ទី ២	"
	វិកោចនជាតក ទី ៣	"
	នង្គុដ្ឋជាតក ទី ៤	៦៤
	ពកជាតក ទី ៥	"
	កាកជាតក ទី ៦	"
	ប្បុប្ផវត្ថុជាតក ទី ៧	៦៥
	សិង្គាលជាតក ទី ៨	"
	ឯកបណ្ណជាតក ទី ៩	"
	សញ្ញីវជាតក ទី ១០	៦៦

មាតិកាបត្តាធិ

មាតិកា			អង្កៀ
		ទុកនិបាតោ	
បឋមេ ទុម្មវគ្គោ	បឋមំ	ភរជាតកំ	៦៨
	ទុតិយំ	សិគាលជាតកំ	៦៩
	តតិយំ	សូករជាតកំ	"
	ចតុត្ថំ	ចរគជាតកំ	៧០
	បញ្ចមំ	កគ្គជាតកំ	"
	ឆដ្ឋំ	អលីនចិត្តជាតកំ	៧១
	សត្តមំ	គុណជាតកំ	"
	អដ្ឋមំ	សុហនុជាតកំ	៧៦
	នវមំ	មោរជាតកំ	៧៣
	ទសមំ	វិនីលកជាតកំ	៧៤
ទុតិយេ សន្ធវវគ្គោ	បឋមំ	ឥន្ទ្រិយមានគោត្តជាតកំ . . .	៧៦
	ទុតិយំ	សន្ធវជាតកំ	"
	តតិយំ	សុសីមជាតកំ	៧៧
	ចតុត្ថំ	គិជ្ឈជាតកំ	៧៨

សន្ទ្ធកប្រាប់មាតិកា

មាតិកា		ទំព័រ
	ទុកនិបាត	
ទុកនិបាត ទី១	ភរដៅភទជាតក ទី ១	៦៨
	សិគាលជាតក ទី ២	៦៩
	សូករវជាតក ទី ៣	"
	ខរគជាតក ទី ៤	៧០
	កគ្គជាតក ទី ៥	"
	អលីនចិត្តជាតក ទី ៦	៧១
	គុណជាតក ទី ៧	"
	សុហនុជាតក ទី ៨	៧២
	មោរជាតក ទី ៩	៧៣
	វិនីលកជាតក ទី ១០	៧៤
សន្ធវគ្គ ទី ២	ឥន្ទ្រិយមានគោត្តជាតក ទី ១	៧៦
	សន្ធវជាតក ទី ២	"
	សុសីមជាតក ទី ៣	៧៧
	គិជ្ឈជាតក ទី ៤	៧៨

មាតិកាបត្តិ

មាតិកា			អង្កៀ
		ទុកនិបាតោ	
ទុតិយេ	សន្ថវវគ្គេ	បញ្ចមំ នកុលជាតកំ	๗๘
		ឆដ្ឋំ ឧបសាឡ្ហជាតកំ	๗๙
		សត្តមំ សមិទ្ធិជាតកំ	"
		អដ្ឋមំ សកុណគ្ឃិជាតកំ	๘๐
		នវមំ អវកជាតកំ	"
		ទសមំ កកណ្ដកជាតកំ	๘๑
តតិយេ	កល្យាណធម្មវគ្គេ	បឋមំ កល្យាណធម្មជាតកំ	๘๒
		ទុតិយំ ទុទ្ទុជាតកំ	"
		តតិយំ មក្កដជាតកំ	๘๓
		ចតុត្ថំ ទុព្ភិយមក្កដជាតកំ	"
		បញ្ចមំ អាទិច្ចុបដ្ឋានជាតកំ	๘๔
		ឆដ្ឋំ កម្ភាយម្ពដ្ឋិជាតកំ	"
		សត្តមំ តិន្ទុកជាតកំ	๘๕
		អដ្ឋមំ កច្ឆបជាតកំ	"

សន្ទីកប្រាប់មាតិកា

មាតិកា		ទំព័រ
	ទុកនិបាត	
សន្ទវគ្គ ទី ២	នកុលជាតក ទី ៥	៧៨
	ឧបសាឡ្ហជាតក ទី ៦	៧៩
	សមិទ្ធិជាតក ទី ៧	,,
	សកុណគ្ឃិជាតក ទី ៨	៨០
	អរកជាតក ទី ៩	,,
	កកណ្ឌកជាតក ទី ១០	៨១
កល្យាណធម្មវគ្គ ទី ៣	កល្យាណធម្មជាតក ទី ១	៨២
	ទុទ្ទុរជាតក ទី ២	,,
	មក្កដជាតក ទី ៣	៨៣
	ទុព្ភិយមក្កដជាតក ទី ៤	,,
	អាទិច្ចុបដ្ឋានជាតក ទី ៥	៨៤
	កច្ឆាយមុដ្ឋិជាតក ទី ៦	,,
	តិន្ទុកជាតក ទី ៧	៨៥
	កច្ឆបជាតក ទី ៨	,,

មាតិកាបត្តានិ

មាតិកា			អង្កៀ
		ទុកនិបាតោ	
តតិយេ កល្យាណធម្មវគ្គេ	នវមំ	សតធម្មជាតកំ	៨៦
	ទសមំ	ទុទ្ទទជាតកំ	៨៧
ចតុត្ថេ អសទិសវគ្គេ	បឋមំ	អសទិសជាតកំ	៨៨
	ទុតិយំ	សង្កាមាវចរជាតកំ	"
	តតិយំ	វារោទកជាតកំ	៨៩
	ចតុត្ថំ	គិរិទត្តជាតកំ	"
	បញ្ចមំ	អនភិរតិជាតកំ	៩០
	ឆដ្ឋំ	ទធិវាហនជាតកំ	៩១
	សត្តមំ	ចតុមដ្ឋជាតកំ	"
	អដ្ឋមំ	សីហកោតកជាតកំ	៩២
	នវមំ	សីហចម្មជាតកំ	"
	ទសមំ	សីលានិសំសជាតកំ . . .	៩៣
បញ្ចមេ វុឋកវគ្គេ	បឋមំ	វុឋកជាតកំ	៩៤
	ទុតិយំ	សរីភក្ខជាតកំ . . .	"

សន្ទ្ធកប្រៀបមាតិកា

មាតិកា		ទំព័រ
	ទុកនិបាត	
កល្យាណធម្មវគ្គ ទី ៣	សតធម្មជាតក	ទី ៩ . . . . ៨៦
	ទុទ្ទទជាតក	ទី ១០ . . . . ៨៧
អសទិសវគ្គ ទី ៤	អសទិសជាតក	ទី ១ . . . . ៨៨
	សង្កាមាវចរជាតក	ទី ២ . . . . "
	ភរោទកជាតក	ទី ៣ . . . . ៨៩
	តិរិទ្ធជាតក	ទី ៤ . . . . "
	អនភិរតិជាតក	ទី ៥ . . . . ៩០
	ទធិវាហនជាតក	ទី ៦ . . . . ៩១
	ចតុមដ្ឋជាតក	ទី ៧ . . . . "
	សីហចម្មជាតក	ទី ៨ . . . . ៩២
	សីហចម្មជាតក	ទី ៩ . . . . "
	សីលានិសំសជាតក	ទី ១០ . . . . ៩៣
រុហកវគ្គ ទី ៥	រុហកជាតក	ទី ១ . . . . ៩៤
	សិរីកាឡកណ្ណិជាតក	ទី ២ . . . "

មាតិកាបត្តាធិ

មាតិកា			អង្កៀ
		ទុកនិបាតោ	
បញ្ចមេ វគ្គេ	តតិយំ	ចុល្លបទុមជាតកំ	๙๕
	ចតុត្ថំ	មណិចោរជាតកំ	๙๖
	បញ្ចមំ	បញ្ចគូបត្ថជាតកំ	"
	ឆដ្ឋំ	វលាហកជាតកំ	๙๗
	សត្តមំ	មិត្តាមិត្តជាតកំ	๙๘
	អដ្ឋមំ	ពកជាតកំ	"
	នវមំ	គហបតិជាតកំ	๙๙
	ទសមំ	សាធុសីលជាតកំ	"
ឆដ្ឋេ នត្ថិទុវង្គេ	បឋមំ	ពន្ធនាគារជាតកំ.	๑๐๑
	ទុតិយំ	កេទ្បសីលជាតកំ	"
	តតិយំ	ខន្ធបរិត្តជាតកំ	๑๐๒
	ចតុត្ថំ	វីរកជាតកំ	๑๐๔
	បញ្ចមំ	គង្គេយ្យជាតកំ	"
	ឆដ្ឋំ	កុរង្គមិគជាតកំ	๑๐๕

សន្ទីកប្រាប់មាតិកា

មាតិកា ទំព័រ

ទុកនិបាត

វុហកវគ្គ ទី ๕

ចុល្លបទុមជាតក ទី ๓ . . . . ๙๕

មណិចោរជាតក ទី ๔ . . . . ๙๖

បព្ភតូបត្ថរជាតក ទី ๕ . . . . ,,

វលាហកជាតក ទី ๖ . . . . ๙๗

មិត្តាមិត្តជាតក ទី ๗ . . . . ๙๘

ពធជាតក ទី ๘ . , . . ,,

គហបតិជាតក ទី ๙ . . . . ๙๙

សាធុសីលជាតក ទី ๑๐ . . . . ,,

នតំទ្ធវគ្គ ទី ๖

ពន្ធនាគារជាតក ទី ๑ . . . . ๑๐๑

កេទ្ធសីលជាតក ទី ๒ . . . . ,,

ខន្ធបរិត្តជាតក ទី ๓ . . . . ๑๐๒

វីរកជាតក ទី ๔ . . . . ๑๐๔

គង្គេយ្យជាតក ទី ๕ . . . . ,,

កុរុធ្មមិគជាតក ទី ๖ . . . . ๑๐๕

មាតិកាបត្តាធិ

មាតិកា			អង្កៃ
		ទុកនិបាតោ	
ឆដ្ឋ ន តំ ទុវគ្គ	សត្តមំ	អស្សក្ជាតកំ	๑๐๕
	អដ្ឋមំ	សុំសុមារជាតកំ	๑๐๖
	នវមំ	កក្កជាតកំ	"
	ទសមំ	កន្ទគលកជាតកំ	๑๐๗
សត្តមេ តីណ្ណតម្ភវគ្គេ	បឋមំ	សោមទត្តជាតកំ	๑๐๘
	ទុតិយំ	ឧច្ចិដ្ឋកត្តជាតកំ	"
	តតិយំ	ករុភជាតកំ	๑๐๙
	ចតុត្ថំ	បុណ្ណនទីជាតកំ	๑๑๐
	បញ្ចមំ	កច្ចបជាតកំ	"
	ឆដ្ឋំ	មច្ឆជាតកំ	๑๑๑
	សត្តមំ	សេគ្គុជាតកំ	๑๑๒
	អដ្ឋមំ	ភូដវាណិជជាតកំ	"
	នវមំ	តរហិតជាតកំ	๑๑๓
	ទសមំ	ធម្មទ្ធជាតកំ	๑๑๔

សន្ទីកប្រាប់មាតិកា

មាតិកា ទំព័រ

ទុកនិបាត

នគរំទទ្ធវគ្គ ទី ៦	អស្សកជាតក	ទី ៧	...១០៥
	សុំសុមារជាតក	ទី ៨	...១០៦
	កក្កវជាតក	ទី ៩	..... "
	កន្ទគលកជាតក	ទី ១០	...១០៧
ពីរណោតម្បក់វគ្គ ទី ៧	សោមទត្តជាតក	ទី ១	...១០៨
	ចុច្ចិដកត្តជាតក	ទី ២	..... "
	កកុរុជជាតក	ទី ៣	...១០៩
	បុណ្ណនទីជាតក	ទី ៤	...១១០
	កច្ឆបជាតក	ទី ៥	..... "
	មច្ឆជាតក	ទី ៦	...១១១
	សេគុជាតក	ទី ៧	...១១២
	កូដវាណិជជាតក	ទី ៨	..... "
	គរហិតជាតក	ទី ៩	...១១៣
	ធម្មទ្ធជាតក	ទី ១០	...១១៤

មាតិកាបត្តានិ

មាតិកា		អង្កៃ
	ទុកនិបាតោ	
អដ្ឋមេ កាសាវវគ្គោ	បឋមំ កាសាវជាតកំ	๑๑๕
	ទុតិយំ ចុល្លនន្ទិយជាតកំ	"
	តតិយំ បុដកត្ថជាតកំ	๑๑๖
	ចតុត្ថំ កុម្ភីលជាតកំ	๑๑๗
	បញ្ចមំ ខន្ធិវិណានជាតកំ	"
	ឆដ្ឋំ កោសិយជាតកំ	๑๑๘
	សត្តមំ គូថបាណកជាតកំ	๑๑๙
	អដ្ឋមំ កាមនីតជាតកំ	"
	នវមំ បលាយិជាតកំ	๑๒๐
	ទសមំ ទុតិយបលាយិជាតកំ . . .	๑๒๑
នវមេ ឧបាហនវគ្គោ	បឋមំ ឧបាហនជាតកំ	๑๒๓
	ទុតិយំ វីណាថូណជាតកំ	"
	តតិយំ វិកណ្ណកជាតកំ	๑๒๔
	ចតុត្ថំ អសិតាភុជាតកំ	๑๒๕

សន្លឹកប្រៀបមាតិកា

មាតិកា		ទំព័រ
	ទុកនិបាត	
កាសាវវគ្គ ទី ៨	កាសាវជាតក ទី ១	១១៥
	ចុល្លនន្ទិយជាតក ទី ២	"
	បុដកត្ថជាតក ទី ៣	១១៦
	កុម្ភីលជាតក ទី ៤	១១៧
	ខន្ធិវិណានជាតក ទី ៥	"
	កោសិយជាតក ទី ៦	១១៨
	គូថបាណកជាតក ទី ៧	១១៩
	កាមនីតជាតក ទី ៨	"
	បលាយិជាតក ទី ៩	១២០
	ទុតិយបលាយិជាតក ទី ១០	១២១
មហាហានវគ្គ ទី ៩	មហាហានជាតក ទី ១	១២៣
	វិណាថូនជាតក ទី ២	"
	វិកណ្ណកជាតក ទី ៣	១២៤
	អសិតាភុជាតក ទី ៤	១២៥

មាតិកាបត្តានិ

មាតិកា			អង្កៃ
		ទុកនិបាតោ	
នវមេ ឆក្កាហនវគ្គោ	បញ្ចមំ	វច្ឆនខជាតកំ	๑๒๕
	ឆដ្ឋំ	ពកជាតកំ	๑๒๖
	សត្តមំ	សាកេតជាតកំ	๑๒๗
	អដ្ឋមំ	ឯកបទជាតកំ	"
	នវមំ	ហរិតមាតជាតកំ	๑๒๘
	ទសមំ	មហាបិង្គលជាតកំ. . . .	๑๒๙
ទសមេ សិគាលវគ្គោ	បឋមំ	សព្ភទាឋិជាតកំ	๑๓๐
	ទុតិយំ	សុនខជាតកំ	"
	តតិយំ	គុត្តិលជាតកំ	๑๓๒
	ចតុត្ថំ	វិគតិច្ឆជាតកំ.	"
	បញ្ចមំ	មូលបរិយាយជាតកំ . . .	๑๓๓
	ឆដ្ឋំ	ពាលោទជាតកំ	๑๓๘
	សត្តមំ	ឋាទញ្ញលិជាតកំ	"
	អដ្ឋមំ	កំសុកោបមជាតកំ . . .	๑๓๕

សន្លឹកប្រាប់មាតិកា

មាតិកា		ទំព័រ
	ទុកនិបាត	
ឧបាហនវគ្គ ទី ៩	វច្ឆនខជាតក ទី ៥	១២៥
	ពកជាតក ទី ៦	១២៦
	សាកេតជាតក ទី ៧	១២៧
	ឯកបទជាតក ទី ៨	"
	ហរិតមាតជាតក ទី ៩	១២៨
	មហាបិង្គលជាតក ទី ១០	១២៩
សិគាលវគ្គ ទី ១០	សព្វទាបិជាតក ទី ១	១៣០
	សុនខជាតក ទី ២	"
	គុត្តិលជាតក ទី ៣	១៣២
	វិគតិច្ឆជាតក ទី ៤	"
	មូលបរិយាយជាតក ទី ៥	១៣៣
	ពាលោទជាតក ទី ៦	១៣៤
	ឃាទញ្ញលិជាតក ទី ៧	"
	កិំសុកោបមជាតក ទី ៨	១៣៥

មាតិកាបត្តាធិ

មាតិកា			អង្កៀ
		ទុកនិបាតោ	
ទសបេ	សិគាលវគ្គេ	នវមំ សាលកជាតកំ	๑๓๖
		ទសមំ កបិជាតកំ	"
		តិកនិបាតោ	
បឋមេ	សង្កប្បវគ្គេ	បឋមំ សង្កប្បកជាតកំ	๑๓๘
		ទុតិយំ តិលមុដ្ឋិជាតកំ	๑๓๙
		តតិយំ មណិកណ្ឋជាតកំ	"
		ចតុត្ថំ កុណ្ឌកកុច្ឆិសិន្ធវជាតកំ . . .	๑๔๐
		បញ្ចមំ សុកជាតកំ	๑๔๑
		ឆដ្ឋំ ជវនហំសជាតកំ	๑๔๒
		សត្តមំ គាមណិចន្ទជាតកំ	๑๔๓
		អដ្ឋមំ មន្ធាតុរាជជាតកំ	๑๔๔
		នវមំ តិរីតិវច្ឆជាតកំ	๑๔๕
		ទសមំ ទូតជាតកំ	๑๔๖

សន្លឹកប្រៀបមាតិកា

មាតិកា		ទំព័រ
ទុកនិបាត		
សិគាលវគ្គ ទី ១០	សាលកជាតក ទី ៩	១៣៦
	កបិជាតក ទី ១០	"
តិកនិបាត		
សង្កប្បវគ្គ ទី ១	សង្កប្បវាគជាតក ទី ១	១៣៨
	តិលមុដ្ឋិជាតក ទី ២	១៣៩
	មណិកណ្ឋជាតក ទី ៣	"
	កុណ្ឌកកុច្ឆិសិន្ធវជាតក ទី ៤	១៤០
	សុកជាតក ទី ៥	១៤១
	ជវុទបានជាតក ទី ៦	១៤២
	គាមណិចន្ទជាតក ទី ៧	១៤៣
	មន្ធាតុភជាតក ទី ៨	១៤៤
	តិរីតិវច្ឆជាតក ទី ៩	១៤៥
	ធូតជាតក ទី ១០	១៤៦

มาติกาปตฺตาธิ

มาติกา

អរដ្ឋ

ติกนิปาเตา

ទុតិយេ ปមุមวคฺเค ปฐมำ ปมุมชาตกำ ๑๔๘

ทุติยำ มุทุปาณิชาตกำ ๑๔๙

ตติยำ จุลฺลปโลภนชาตกำ ๑๕๐

จตุตฺถำ มหาปนาทชาตกำ . . . . . "

ปญฺจมำ ขุรปฺปชาตกำ ๑๕๑

ฉฏฺฐำ ภารทฺวาชชาตกำ ๑๕๒

สตฺตมำ สุวณฺณกกฺกฏชาตกำ ๑๕๓

อฏฺฐมำ อาทมฺพชาตกำ ๑๕๔

นวมำ สุชาตาชาตกำ ๑๕๕

ทสมำ จุลฺลกชาตกำ . . . . . "

ตติยเย มุทปานวคฺเค ปฐมำ จุทปานชาตกำ ๑๕๗

ทุติยำ ภารุฑชาตกำ . . . . . "

ตติยำ กปฺปชาตกำ ๑๕๘

จตุตฺถำ เลาเลชาตกำ ๑๕๙

សន្ទីកប្បាប់មាតិកា

មាតិកា		ទំព័រ
តិកនិបាត		
បទុមវគ្គ ទី ๒	បទុមជាតក ទី ๑	๑๔๘
	មុទុបាណិជាតក ទី ๒	๑๔๙
	ចុល្លបលោភនជាតក ទី ๓	๑๕๐
	មហាបទាទជាតក ទី ๔	"
	ខុរប្បជាតក ទី ๕	๑๕๑
	ភគ្គសិន្ធវជាតក ទី ๖	๑๕๒
	សុវណ្ណកក្កដជាតក ទី ๗	๑๕๓
	អាភមទូសកជាតក ទី ๘	๑๕๔
	សុជាតាជាតក ទី ๙	๑๕๕
	ចុល្លកជាតក ទី ๑๐	"
ចតុប្បានវគ្គ ទី ๓	ចតុប្បានទូសកជាតក ទី ๑	๑๕๗
	ព្យគ្ឃជាតក ទី ๒	"
	កច្ឆបជាតក ទី ๓	๑๕๘
	ណោលជាតក ទី ๔	๑๕๙

មាតិកាបត្តាទិ

មាតិកា			អង្កៀ
		តិកនិបាតោ	
តតិយេ	ទុតិយវគ្គេ	បញ្ចមំ រុចិរជាតកំ	๑๖๐
		ឆដ្ឋំ កុរុធម្មជាតកំ	๑๖๑
		សត្តមំ ពោមជាតកំ	๑๖๒
		អដ្ឋមំ មហិសជាតកំ	๑๖๓
		នវមំ សតបត្តជាតកំ	๑๖๔
		ទសមំ បូដទូសកជាតកំ	"
ចតុត្ថេ	អព្ភន្តរវគ្គេ	បឋមំ អព្ភន្តរជាតកំ	๑๖๖
		ទុតិយំ សេយ្យជាតកំ	๑๖๗
		តតិយំ វិឡ្ឡកីសូករជាតកំ . . .	๑๖๘
		ចតុត្ថំ សិរីជាតកំ	๑๖๙
		បញ្ចមំ មណិសូករជាតកំ . . .	"
		ឆដ្ឋំ សាលូកជាតកំ	๑๗๐
		សត្តមំ លាភគរហិកជាតកំ . . .	๑๗๑
		អដ្ឋមំ មច្ឆទានជាតកំ	๑๗๒

សន្ទីកប្រាប់មាតិកា

មាតិកា		ទំព័រ
	តិកនិបាត	
ទុតិយបាននវគ្គ ទី ៣	វុឋិវរជាតក ទី ៥	๑๖๐
	កុរុធម្មជាតក ទី ๖	๑๖๑
	ភេមជាតក ទី ๗	๑๖๒
	មហិសជាតក ទី ๘	๑๖๓
	សតបត្តជាតក ទី ๙	๑๖๔
	បូដទូសកជាតក ទី ๑๐	"
អព្ភន្តរវគ្គ ទី ๔	អព្ភន្តរជាតក ទី ๑	๑๖๖
	សេយ្យជាតក ទី ๒	๑๖๗
	វឌ្ឍកីសូករជាតក ទី ๓	๑๖๘
	សិរីជាតក ទី ๔	๑๖๙
	មណិសូករជាតក ទី ๕	"
	សាលូកជាតក ទី ๖	๑๗๐
	លាភគរហិកជាតក ទី ๗	๑๗๑
	មច្ឆទានជាតក ទី ๘	๑๗๒

มาติกาปตฺตาธิ

มาติกา อนุโลม

ติกนิปาตา

จตุตฺเถ	อกุสลวคฺเค	ปฐมํ	นานาฉนฺทชาตกํ	๑๗๓
		ทุติยํ	สีลวีมังสชาตกํ . . .	๑๗๕
ปญฺจเม	กุมฺภวคฺเค	ปฐมํ	กจฺฉปชาตกชาตกํ . . .	๑๗๖
		ทุติยํ	สุปตฺตชาตกํ	"
		ตติยํ	กายนิพฺพินฺทชาตกํ . . .	๑๗๗
		จตุตฺถํ	ชมฺพุขาทกชาตกํ	๑๗๘
		ปญฺจมํ	อนฺธชาตกํ	๑๗๙
		ฉฏฺฐ	สมุทฺทชาตกํ	"
		สตฺตมํ	กามวิลาปชาตกํ	๑๘๐
		อฏฺฐมํ	ขุทฺทกชาตกํ	๑๘๑
		นวมํ	โกมารปุตฺตชาตกํ . . .	๑๘๒
		ทสมํ	พกชาตกํ	๑๘๓

ปตฺตกนิปาตา

ปฐมเม	กาลิงฺควคฺเค	ปฐมํ	ปุณฺณกาลิงฺคชาตกํ . . .	๑๘๕

សន្លឹកប្រាប់មាតិកា

មាតិកា		ទំព័រ
	តិកនិបាត	
អព្ភន្តរវគ្គ ទី ៤	នានាឆន្ទជាតក ទី ៩	១៧៣
	សីលវីមំសជាតក ទី ១០	១៧៤
កុម្ភវគ្គ ទី ៥	កច្ឆបជកេទកជាតក ទី ១	១៧៦
	សុបត្តជាតក ទី ២	"
	កាយនិព្ពិន្ទជាតក ទី ៣	១៧៧
	ជម្ពុខាទកជាតក ទី ៤	១៧៨
	អន្ធជាតក ទី ៥	១៧៩
	សមុទ្ទជាតក ទី ៦	"
	កាមវិលាបជាតក ទី ៧	១៨០
	ទុទ្ទុមារជាតក ទី ៨	១៨១
	កោមារិយបុត្តជាតក ទី ៩	១៨២
	ពកជាតក ទី ១០	១៨៣
	បឋមកនិបាត	
កាលិង្គវគ្គ ទី ១	ឫស្យកាលិង្គជាតក ទី ១	១៨៥

មាតិកាបត្តាធិ

មាតិកា			អង្កៀ
		បត្តុក្កធិប្បាតោ	
បឋម	កាលិង្គវគ្គោ	ទុតិយំ មហាអស្សារោហជាតកំ . .	១៨៦
		តតិយំ ឯកកជជាតកំ	១៨៧
		ចតុត្ថំ ទុទ្ទុជាតកំ	១៨៩
		បញ្ចមំ សីលវីមំសជាតកំ	១៩០
		ឆដ្ឋំ សុជាតាជាតកំ	១៩១
		សត្តមំ បលាសជាតកំ	១៩២
		អដ្ឋមំ ជវសកុណជាតកំ . . .	១៩៣
		នវមំ ឆវជាតកំ	១៩៤
		ទសមំ សយ្ហជាតកំ	១៩៥
ទុតិយោ	បុចិមន្ទវគ្គោ	បឋមំ បុចិមន្ទជាតកំ	១៩៧
		ទុតិយំ កស្សបមន្ទិយជាតកំ . . .	១៩៨
		តតិយំ ខន្ធិកជាតកំ	១៩៩
		ចតុត្ថំ លោហកុម្ភិជាតកំ . . .	២០០
		បញ្ចមំ មំសជាតកំ	២០១

សន្លឹកប្រាប់មាតិកា

មាតិកា		ទំព័រ
	បឋមបណ្ណាសជាតក	
កាលិង្គវគ្គ ទី ១	មហាអស្សារោហជាតក ទី ២ . . .	១៨៦
	ឯកកាជជាតក ទី ៣	១៨៧
	ទុទ្ទុរជាតក ទី ៤	១៨៨
	សីលវីមំសជាតក ទី ៥	១៩០
	សុជាតាជាតក ទី ៦	១៩១
	បសាសជាតក ទី ៧	១៩២
	ជវសកុណជាតក ទី ៨	១៩៣
	ឆវជាតក ទី ៩	១៩៤
	សយ្ហជាតក ទី ១០	១៩៥
បុប្ផមុដ្ឋវគ្គ ទី ២	បុប្ផមុដ្ឋជាតក ទី ១	១៩៧
	កស្សបមន្ទិយជាតក ទី ២	១៩៨
	ខន្តិវាទិជាតក ទី ៣	១៩៩
	លោហកុម្ភិជាតក ទី ៤	២០០
	មំសជាតក ទី ៥	២០១

មាតិកាបត្តាទិ

មាតិកា			អង្កៀ
		បត្តុក្កនិបាតោ	
ទុតិយេ	បុប្ផិមន្ទវគ្គេ	ឆដ្ឋំ សសបណ្ឌិតជាតកំ . . .	២០២
		សត្តមំ មតរោទនជាតកំ . . .	២០៣
		អដ្ឋមំ កណវេរជាតកំ	២០៤
		នវមំ តិត្តិរជាតកំ	២០៥
		ទសមំ សុបដជាតកំ	២០៦
តតិយេ	កុដិទូសកវគ្គេ	បឋមំ កុដិទូសកជាតកំ. . . .	២០៨
		ទុតិយំ ទុទ្ទកាយជាតកំ	២០៩
		តតិយំ ព្រហ្មទត្តជាតកំ	២១០
		ចតុត្ថំ ចម្មសាដកជាតកំ . . .	២១១
		បញ្ចមំ គោធជាតកំ	២១២
		ឆដ្ឋំ កក្ការុជាតកំ	២១៣
		សត្តមំ កាកាតិជាតកំ	២១៤
		អដ្ឋមំ អនន្តុសោចិយជាតកំ . .	២១៥
		នវមំ កាឡពាហុជាតកំ . . .	២១៦

សន្ទ្ធកប្បប៉ាតិកា

មាតិកា		ទំព័រ
	បត្តុក្កដំបាត	
បុព្វមន្តវគ្គ ទី ២	សសបណ្ឌិតជាតក ទី៦	๒๐๒
	មតកភេទនជាតក ទី៧	๒๐๓
	កណវេរជាតក ទី៨	๒๐๔
	តិត្តិរជាតក ទី៩	๒๐๕
	សុបដជាតក ទី១០	๒๐๖
កុដិទូសកវគ្គ ទី៣	កុដិទូសកជាតក ទី១	๒๐๘
	ទុទ្ទកាយជាតក ទី២	๒๐๙
	ព្រហ្មទត្តជាតក ទី៣	๒๑๐
	ចម្មសាដកជាតក ទី៤	๒๑๑
	គោធជាតក ទី៥	๒๑๒
	កក្ការុជាតក ទី៦	๒๑๓
	កាកាតិជាតក ទី៧	๒๑๔
	អនុសោចិយជាតក ទី៨	๒๑๕
	កាឡពាហុជាតក ទី៩	๒๑๖

មាតិកាបត្តាធិ

មាតិកា				អង្គុំ
បត្តុក្កដិបាតោ				
តតិយេ កុដ្ឋទូសកវគ្គេ	ទសមំ	សីលវីមំសជាតកំ	. . .	๒๑๗
ចតុត្តេ កោកិលវគ្គេ	បឋមំ	កោកាលិកជាតកំ	. . .	๒๑๙
	ទុតិយំ	វច្ឆដ្ឋជាតកំ	. . . .	๒๒๐
	តតិយំ	គោធជាតកំ	. . . .	๒๒๑
	ចតុត្ថំ	ភរដ្ឋវទជាតកំ	. . . .	๒๒๒
	បញ្ចមំ	ជម្ពុកជាតកំ	. . . .	๒๒๓
	ឆដ្ឋំ	ព្រហាឆត្តជាតកំ	. . .	๒๒๔
	សត្តមំ	បីឋជាតកំ	. . . . .	๒๒๕
	អដ្ឋមំ	ឋុសជាតកំ	. . . . .	๒๒๖
	នវមំ	ពាវេរុជាតកំ	. . . .	๒๒๗
	ទសមំ	វិសយ្ហជាតកំ	. . . .	๒๒๘
បញ្ចមេ ឋុល្លកុណ្ឌលវគ្គេ	បឋមំ	កុណ្ឌលិកជាតកំ	. . .	๒๓๐
	ទុតិយំ	វានរជាតកំ	. . . . .	๒๓๑
	តតិយំ	កុទ្ទិទីជាតកំ	. . . . .	๒๓๒

សន្ទីកប្រៀបមាតិកា

មាតិកា		ទំព័រ
បត្តកុដិបាត		
កុដិទូសកវគ្គ ទី ៣	សីលវីមំសជាតក ទី ១០	๒๑๗
កោកិលវគ្គ ទី ៤	កោកាលិកជាតក ទី ១	๒๑๙
	វេលដ្ឋិជាតក ទី ២	๒๒๐
	គោធជាតក ទី ៣	๒๒๑
	ពកជាវទជាតក ទី ៤	๒๒๒
	ដម្ពកជាតក ទី ៥	๒๒๓
	ព្រហាធត្តជាតក ទី ៦	๒๒๔
	បីឋជាតក ទី ៧	๒๒๕
	ចុសជាតក ទី ៨	๒๒๖
	ពាវេរុជាតក ទី ៩	๒๒๗
	វិសយ្ហជាតក ទី ១០	๒๒๘
ចុល្លកុណាលវគ្គ ទី ៥	កុណ្ឌលិកជាតក ទី ១	๒๓๐
	វានរជាតក ទី ២	๒๓๑
	កុន្តិនីជាតក ទី ៣	๒๓๒

មាតិកាបត្តានិ

មាតិកា

អង្កៃ

បត្តុក្កំនិបាតោ

បញ្ចមេ បុប្ផកុណាលវគ្គេ បឋមំ អម្ពជាតកំ ๒๓๓

បញ្ចមំ គជកុម្ភជាតកំ ๒๓๔

ឆដ្ឋំ កេសវជាតកំ ๒๓๕

សត្តមំ អយកូដជាតកំ ๒๓๖

អដ្ឋមំ អរញ្ញជាតកំ ๒๓๘

នវមំ សន្និកេទជាតកំ ๒๓๙

ទសមំ ទេវតាបញ្ហជាតកំ . . . ๒๔๐

សន្ទីកប្រៀបមាតិកា

មាតិកា		ទំព័រ
បត្តុក្កធិបាត		
ចុល្លកុណាលវគ្គ ទី ៤ អម្ពជាតក	ទី ៤	៤៣៣
គជកុម្ភជាតក	ទី ៥	៤៣៤
កេសវជាតក	ទី ៦	៤៣៥
អយកូដជាតក	ទី ៧	៤៣៦
អរញ្ញជាតក	ទី ៨	៤៣៨
សន្ធិភេទជាតក	ទី ៩	៤៣៩
ទេវតាបញ្ហជាតក	ទី ១០	៤៤០

វិរុទ្ធាវិរុទ្ធបត្តំ

វិរុទ្ធចាបោ	អវិរុទ្ធចាបោ	អង្កេ	វដ្ដលេខាយំ
សទ្ធម្មស្ស	សទ្ធម្មស្ស	២	៦
វណ្ណបថ	វណ្ណុបថ	៥	៣
និគ្គោធមិគជាតកំ	និគ្រោធមិគជាតកំ(១)	៦	៧ ១០
យញ្ញេ	យញ្ញេ	១៦	៤
តជថ	កជថ	"	១៣
លោណញ្ញេ	លោណញ្ញេ	៤៨	៤
សង្ឃយិត្វាន	លង្ឃយិត្វាន	៥២	"
ឆដ្ឋំ	បញ្ចមំ	៨៤	១០
ទុវន្នយោ	ទុវន្ទយោ	៨៧	៤
សប្បិ	សិប្បិ	៩០	១៣
វស្សន្តិ	វស្សតី	៩៦	៧
វស្សន្តិ	វស្សតិ	"	"
គាម ធម្មស្ស	គាមធម្មស្ស	១១២	៤

វុទ្ធាវុទ្ធបត្តំ

វុទ្ធចាហ	អវុទ្ធចាហ	អង្កំ	វដ្ដលេខាយំ
សាថេយ្យមិទំ	សាថេយ្យមិទំ	១១២	១៣
គូថបាបណាកជាតកំ	គូថបាណាកជាតកំ	១១៩	២
ព្រាហ្ម	ព្រាហ្មណ	"	១២
សមន្តគតោ	សមន្តតោ	១២០	១១
អសិតាកុជាតកំ	អសិតាកុជាតកំ	១២៥	៧
សុខាមេតុំ	សុខាបេតុំ	១២៨	៤
បាបនុបលិម្បតិ	បាបមុបលិម្បតិ	១៣៤	៦
បបវិនិសេ្សតា	បបវិនិសេ្សតា	១៤៤	១១
តតិយំ	ទុតិយំ	១៤៩	៩
ចល្ល	ចុល្ល	១៥០	២
សុបេ្បយោ	សុបេ្បយោ	១៥៣	១៣
សព្វកាមទុហាសេ្សវ	សព្វកាមទុហាសេ្សវ	១៦៣	៤
អាហារិសតិ	អាហារិសេ្សតិ	១៦៦	៦
ឯកោ	ឯកកោ	១៦៧	"
លេនគវេសិនោ	លេនគវេសិនោ	១៦៨	៨

វិនិច្ឆ័យបត្រ	អវិនិច្ឆ័យបត្រ	អង្គ	វគ្គ លេខ
សូកវាតី	សូកវាតិ	១៧០	៦
មូសល្លុត្តរំ	មូសលន្តរំ	"	១២
"	"	១៧១	២
នានវោ	នានវោ	"	៦
តបតិ	តប្បតិ	១៧៦	៨
ពវកា	ពវកោវ	១៨៣	"
ទេយ្យសុ	ទេយ្យសុ	១៨៦	១២
មន្តេ ឈាបេតិ	មន្តជ្ឈាបេតិ	១៩៤	៧
យសោ អយសោ ច	អយសោ យសោ ច ២១៦		"
សុខំ សេតិ	ទុក្ខំ សេតិ	២២២	១២
បវដ្ឋិកាយោ សោ	បវដ្ឋិកាយោ សោ ២២៣		៩
ទីឃវាហោ	ទីឃវាហោវ	"	"
កតវ ី	កតវ ុី	"	១២
ព្រហ្មចារ	ព្រហ្មចារ ី	២២៥	១០
១៤១ (ទំព័រ)	២៤១	២៤១	១

សន្ទីកប្រៀបពាក្យខុស-ត្រូវ

ពាក្យខុស	ពាក្យត្រូវ	ទំព័រ	បន្ទាត់
ឫ(ស្មើនឹង)	ឫ	៣	៤
សុខនពោធិសត្វ	សុនខពោធិសត្វ	១១	៨
អាជាន័យ	អាជានេយ្យ	១៦	៣
គប្ប	គប្បី	៣៩	៤
លោកជាន	លោកលោតជាន	៥៦	"
ម្ហូសិជាតតក	ម្ហូសិកជាតក	៥៦	១៧
តកណ្ណកវគ្គ	តកណ្ណវគ្គ	៦៦	៩
	ទុកនិប៉ាតជាតក	៦៨	១
សកុណគ្ឃជាតក	សកុណគ្ឃីជាតក	៨០	៧
ពីជាក	ពិជាក	៨៦	១១
ចប់	ចប់	៩៦	៦
បព្វតូបត្ថជាតក	បព្វតូបត្ថរជាតក	៩៦	១៤
គប្ប	គប្បី	១១៨	១៦
សុវែកជាតក	សុកជាតក	១៤១	១០
"	"	១៤២	៩

សន្លឹកប្រៀបពាក្យខុស-ត្រូវ

ពាក្យខុស	ពាក្យត្រូវ	ទំព័រ	បន្ទាត់
វេយ្យាវច្ចករ	វេយ្យាវច្ចករ	១៩១	៨
ខ្ញុំក្តា	ខ្ញុំឆ័ក្តា	១៧៧	១២
ព្រហ្មចារិយតាបស	ព្រហ្មចារិតាបស	១៨៥	៨
ន៏ឆ៎	ខំន៏ឆ៎	២០៥	៥
ប្បុច្ចីមន្តវគ្គ	ប្បុច្ចិមន្តវគ្គ	២០៧	៨
ព្រាហា	ព្រហា	២២៤	៨
គប្ប	គប្បី	២៣៨	៧
កុប្បុល្លកាលវគ្គ	ប្បុល្លកុណាលវគ្គ	២៤១	១
មហាភជ ពួក	មហាភជ	"	៣

"Wherever the Buddha's teachings have flourished,

either in cities or countrysides,

people would gain inconceivable benefits.

The land and people would be enveloped in peace.

The sun and moon will shine clear and bright.

Wind and rain would appear accordingly,

and there will be no disasters.

Nations would be prosperous

and there would be no use for soldiers or weapons.

People would abide by morality and accord with laws.

They would be courteous and humble,

and everyone would be content without injustices.

There would be no thefts or violence.

The strong would not dominate the weak

and everyone would get their fair share."

***THE BUDDHA SPEAKS OF**
THE INFINITE LIFE SUTRA OF
ADORNMENT, PURITY, EQUALITY
AND ENLIGHTENMENT OF
THE MAHAYANA SCHOOL*

With bad advisors forever left behind,
From paths of evil he departs for eternity,
Soon to see the Buddha of Limitless Light
And perfect Samantabhadra's Supreme Vows.

The supreme and endless blessings
of Samantabhadra's deeds,
I now universally transfer.
May every living being, drowning and adrift,
Soon return to the Pure Land of Limitless Light!

⁕ The Vows of Samantabhadra ⁕

I vow that when my life approaches its end,
All obstructions will be swept away;
I will see Amitabha Buddha,
And be born in His Western Pure Land of
Ultimate Bliss and Peace.

When reborn in the Western Pure Land,
I will perfect and completely fulfill
Without exception these Great Vows,
To delight and benefit all beings.

⁕ The Vows of Samantabhadra Avatamsaka Sutra ⁕

DEDICATION OF MERIT

May the merit and virtue
accrued from this work
adorn Amitabha Buddha's Pure Land,
repay the four great kindnesses above,
and relieve the suffering of
those on the three paths below.
May those who see or hear of these efforts
generate Bodhi-mind,
spend their lives devoted to the Buddha Dharma,
and finally be reborn together in
the Land of Ultimate Bliss.
Homage to Amita Buddha!

NAMO AMITABHA

南無阿彌陀佛

《柬埔寨巴利文：小部阿含經：佛種姓、行藏、本生經(I)&(II)》

財團法人佛陀教育基金會 印贈

台北市杭州南路一段五十五號十一樓

Printed and donated for free distribution by

The Corporate Body of the Buddha Educational Foundation

11F, No. 55, Sec. 1, Hang Chow South Road, Taipei, Taiwan, R.O.C.

Tel: 886-2-23951198 , Fax: 886-2-23913415

Email: overseas@budaedu.org

Website: http://www.budaedu.org

Mobile Web: m.budaedu.org

This book is strictly for free distribution, it is not to be sold.

សម្រាប់ចែកជាធម្មទាន

Printed in Taiwan

200 copies; September 2018

CA076 - 16125